Den skotske Kvinde

paa Tjele.

Livsbillede fra Reformationstiden

af

H. F. Ewald.

Første Deel.

Andet Oplag.

Kjøbenhavn.

Forlagt af den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel).

Thieles Bogtrykkeri.

1872.

Indhold.

Første Bog.

Anden Bog.

Første Bog.

Første Kapitel.

Gode Mænd og Kvinder.

Den hellige Augustini Dag, eller den 26de Mai, 1534 var en solklar, varm Vaardag. Solstraalerne spredte sig strax efter Solens Opgang over Jorden som en Hær af Lysengle, for hvis Glavind Nattens Skygger maatte vige, skjælede de sig end i Skovens tætteste Tykning, og Dugperlerne henveiredes, efterat de en kort Stund havde afspeilet Morgensolens Straaleglands og forherliget dens Seier.

Der var Solblink over Tjele Langsøes Vandspeil, som hist og her krusedes af Morgenvinden og over de mægtige Skove, som dengang dækkede næsten hele Søens nordlige Bred og med faa Afbrydelser strakte sig mod Sydvest heelt ned til Viborg. Nu er Skovenes Omraade her, som saa mange Steder, stærkt indskrænket, og der er Skilsmisse mellem Tjele Langsø og Vigum og Lindum Skove; men for trende Aarhundreder siden speilede ærværdige Ege og Bøge mange Steder deres Kroner i Søens Glar. Ogsaa Søens sydlige Bred krandsedes af en smal Strimmel Krat og enkelte frodige Trægrupper; men her havde Øxen allerede i den graa Hedenold gjort lyst. Her var grønne Rugmarker og Agre, som af svære med Stude

forspændte Plöve pløiedes til Vaarsæd; men her fandtes ogsaa Overdrev og Lyngsletter, der viste Spor af en svunden Kultur. Agerrender under den brune Lyng fortalte om den Slægt, som den sorte Død i det fjortende Aarhundrede havde bortrevet. Egnen var mere tyndt befolket nu, end i Fortiden; men nogle store Drifte Stude, som græssende søgte deres sparsomme Føde paa Overdrevet, viste, at nogle af Landets gode, det vil sige frie, adelige Mænd havde fæstet Bo ved Tjele Langsøes Bredder.

Fra Tjele Hovedgaards Skorstene i Vest og fra Vingegaards i Øst steg den blaa Røg næsten lodret op i den klare Morgenluft. Hanegal og Hundeglam lød fra begge disse Herresæder, ved hvis Stalde og Lader hungrige Ulve havde lusket om ved Nattetid. Nu var Graamanden listet tilbage til Skovene, og Mikkel, som fulgte dens Spor for at faae sin Part af Byttet, havde skjult sig i sin Hule; men Fiskeørnen, Glenten og Muusvaagen, ridderlige Røvere, der søge deres Bytte ved Dagens Lys, kredsede i Luften, og en Flok Heirer søgte ned til Søen for at fiske. Dog lod det til, at man baade paa Tjele og Vingegaard havde besluttet at forstyrre dem i deres Dagsværk.

To Rytterskarer mødtes ved Markskjellet mellem Tjele og Rise Gaarde, og det kjendtes strax paa deres Klædedragt og Udrustning, at det var gode Mænd og Kvinder, der vilde forlyste sig ved deres Privilegium og nyde Jagtens Glæder i Forening. De bøde hverandre: Guds Fred og Godmorgen! Det lød muntert, mere som et Glædesraab, end som en Velsignelse. Hestene skrabede i Gruset med Hovene, medens de blanke Staalbidsler blinkede i Solen, og Fjedrene paa Rytternes Baretter og Rytterskernes smaa Hatte vaiede i den milde Foraarsvind. Man aftalte Jagtens Gang, medens Falkedrengene holdt stille med Falkene paa deres behandskede Hænder. Herskab, som Tjenerskab, var godt, men simpel klædt. Her var ingen stor Pragt at skue og mere af Vadmel og Klæde, end af Silke og Fløiel; men Ridetøiet og Jagtvaabnene, Knive, Spyd og Armbrøster vare blanke og Hestene vel fodrede.

Efter en kort, livlig Samtale, red det hele Selskab ned ad Søen til.

Fremmest red den unge, skjønne Margrethe, eller som hun i Hjemmet kaldtes, Margaret Mogensdatter fra Tjele og ved hendes Side Folmer Hansen af Slægten Rud. Intet Under, at han ofte og gjerne saae hende ind i hendes mørkegraae Øine, thi fra dem udstraalede med Ungdommens hele Friskhed en skjøn og ædel Sjæl. Hendes Ansigtstræk vare af en saa fiin og udpræget Skjønhed, at de selv ved en flygtig Beskuelse efterlode et varigt Indtryk i Beskuernes Erindring; men Linierne vare ikke saa bløde og runde, som det er almindeligt hos de danske Piger, og Hudfarven, skjøndt frisk, dog lidt mørkere. Den fiint bøiede Næse var af den ædleste Form, de mørke og kraftigt tegnede Øienbryn og de fyldige, veldannede Læber gave hendes Aasyn et for hendes unge Alder sjeldent Præg af Lidenskabelighed og Villieskraft; og dog havde hendes deilige Øine ofte et blidt og drømmende Udtryk, og de kunde i enkelte Øieblikke straale af den reneste Fromhed. Naar et Smiil opklarede hendes Aasyn, da forvandledes dets Alvor til den blideste kvindelige Ynde, men hun smilte oftere, end hun loe. Hendes statelige Skikkelse og sjælfulde Blik indgød de fleste unge Mænd mere Beundring og Ærefrygt, end Kjærlighed, men det var at forudsee, at den Lidenskab, hun vakte, maatte blive dyb og varig.

Uagtet hun først nylig havde fyldt sit sextende Aar, var hendes Skikkelse dog fuldt udviklet, og dette var i hine Tider intet Særsyn; thi den simplere og kraftigere Kost, den stærke Bevægelse til Hest paa Reiser, eller paa Jagt, og Savnet af mange Bekvemmeligheder, som gjøre den nulevende Slægt blødagtig, hærdede dengang de Unge, og aandelig Anstrengelse hæmmede kun lidet den naturlige, sunde, legemlige Udvikling. Den mørkerøde Kjortel, der sluttede stramt om Margaret Mogensdatters smækkre Liv og svulmende Barm, den lille sorte Fløielshat med den hvide Strudsfjeder, der sad kjækt paa hendes mørke, i rige Flætninger lagte Haar, fremhævede paa det Klæde-

ligste hendes Skjønhed og røbede en fiin og reen Smag, men kun ringe Pyntesyge. Hun bar sit skjønne Hoved stolt og frit og førte sin Hest let og sikkert.

Der var dem, der mente, at hun bar Hovedet for høit, og at større Ydmyghed vilde passet bedre for hende; thi omendskjøndt hendes Fader, Hr. Mogens Lauridsen af Æten Løvenbalk, forlenet med Nørlyng Herred, i sin Tid slagen til Ridder af Kong Frederik den Første og desuden beslægtet med Bilderne, Gyldenstjernerne og andre ædle og mægtige Slægter, levede paa sin Gaard Tjele som en anseet, velstaaende Mand, og uagtet hendes Moder, Genete Jakobsdatter Craigengelt, var en Kvinde af ædel skotsk Byrd, saa hviskedes der dog i Krogene Adskilligt om Forholdet mellem hendes Forældre, der kun lidet var skikket til at give hende og hendes Broder Knud Anseelse i Verdens Øine. Skjøn Margaret vidste maaskee ikke endnu, at Verden havde stemplet dem som Slegfredbørn, men desto bedre vidste hun, at ifølge et gammelt Sagn randt der dansk Kongeblod i hendes Faders Aarer, og at hendes Moder paa Spindesiden var udsprungen af de skotske Grahamers, Greverne af Montroses Æt. I denne ældgamle Slægts Aarer var Stuarternes og Douglas'ernes Blod blandet, og tidlig var Margarets Hu ved hendes Moders Fortællinger bleven draget til dennes Fødeland og hendes høie Frænder. Det var da tilgiveligt, om hendes unge Hjerte svulmede af Stolthed, og det var sandsynligt, at hvis en alvorlig Ydmygelse engang skulde ramme hende, da maatte Virkningen blive knusende og ryste hendes Væsen i dets Grund.

I dette Øieblik, medens hun langsomt red ned ad Søen til ved Folmer Ruds Side og lyttede til det, han med dæmpet Røst sagde, var hendes Holdning og Mine dog snarere ydmyg, end stolt; hendes sænkede Øienlaage og blussende Kinder røbede hendes Hjertes Svaghed og jomfruelige Undseelse, og den Mand, der syntes at have saa stor Magt over hende, bemærkede med inderlig Glæde disse Tegn paa hendes fremspirende Tilbøielighed for ham.

Folmer Rud var egentlig ikke nogen smuk Mand;

Margaret Mogensdatter havde seet kjønnere Mænd, end ham, uagtet hun ikke havde været vidt om i Verden; men hun havde ikke seet nogen Mand, der lignede ham. Hans Skikkelse var slank og veldannet, men neppe over Middelhøide, hans Ansigtstræk ikke regelmæssige, hans brune Øine trods deres levende Glands snarere smaa, end store. Besad han en Skjønhed, da maatte det være hans Haarfagerhed; thi hans rige brune Haar og Skjæg, som han efter den Tids Mode bar langt, var af en smuk, kraftig Farve og blødt som Silke.

Margaret havde kjendt ham i to Aar, og hun var næsten Barn, da hun saae ham første Gang; men dog mindedes hun endnu levende dette første Møde, der havde været for hende ligesom en Aabenbaring af noget hidtil Ukjendt. Hos hvilken anden Mand havde hun iagttaget en saa vidunderlig Ro, Mildhed og Dannished? Hvo af deres Lige havde som han vedkjendt sig som noget Ærefuldt sin Boglærdom, sin Glæde over Naturens Skjønhed og sin Smag for Livets renere og ædlere Glæder? Saa ung Margaret var, hun havde dog allerede været Vidne til megen Raahed og ofte seet sørgelige Følger af Tidens Skjødesynd, Drukkenskab. Folmer Rud var den eneste Mand, hun aldrig havde seet beskjænket, og saa stor var Tidsalderens Fordom i dette Punkt, at hans Afholdenhed paadrog ham Beskyldning for Umandighed, ja Mistanke for Lumskeri. Dog, hvo kunde vise større Mandighed og et fastere Mod, naar det behøvedes, end han? Maaskee gaves der flere Mænd, som han, men Margaret havde ikke paa sin Vei truffet nogen Mand, der indgød hende en saa ubegrændset Tillid. Dog var hun ikke ganske blind; thi hun havde opdaget en af hans Feil, som var en vis Paastaaelighed og seig Fasthængen ved sin egen Mening, og hun havde med Sorg mærket, at han heldede stærkt til den nye lutherske Lære, medens hun med Liv og Sjæl var den papistiske Kirkes tro Datter. Dog var denne Uovereensstemmelse hidtil ikke voxet op til at blive et Skjær for den gode Forstaaelse imellem dem.

Bagved disse To red Margarets Broder, Knud Mo-

gensen Løvenbalk, som var to Aar ældre, end hun, en kraftig, sværlemmet Yngling med et sundt, roligt Aasyn og et for hans Alder barnligt Udtryk i de blaae Øine. Hans Legeme var fuldt udviklet, men efter hans bly og noget keitede Væsen at dømme, naar han færdedes blandt Kvinder, og hans Taushed blandt Mænd, da laae hans Sjæl endnu i Svøbet. Hans Ledsagerinde, en syttenaarig Pige, fyldig, velskabt, lyshaaret, med en fiin, frisk Ansigtsfarve, skjelmske blaae Øine og Smilehuller i sine runde Kinder, syntes at more sig over hans Forlegenhed og gjække ham. Det var Ide Nielsdatter af Slægten Bruun, et forældreløst Barn, der i nogle Aar havde levet paa Vingegaard, hvis Eier, Christoffer Enevoldsen Kruse, var hendes Frænde og beskikkede Formynder og bestyrede hendes Formue, der, som næsten al Formue i hine Tider, stak i Jordegods eller i Parter deraf, en hist, en anden her.

I nogen Afstand red Christoffer Kruse selv, en kraftigt bygget Skikkelse, hvis Blik og hele Færd tydede paa stor Besindighed og Godmodighed og hans yngre Broder Thomas, der i Modsætning til ham havde et uroligt Blik og en spodsk Mine, enten dette nu var Beviis paa et lidenskabeligt, vredladent Sind, eller han maaskee havde en bestemt Aarsag til at være i daarligt Lune. Imellem disse To red deres eneste Søster, Anna Enevoldsdatter, en fiin, spædlemmet Jomfru paa nogle og tyve Aar og med et mildt Aasyn.

Alene og bagerst i Rækken, umiddelbart foran Svendene og Falkedrengene, red en Mand, hvis Klædedragt og hele Ydre dannede en stærk Modsætning til det øvrige Selskabs. Uagtet han ikke bar nogen bestemt Ordensdragt, og en flad Hue skjulte den kronragede Isse, røbede dog den side Kjortel og det glatragede Ansigt Munken. Tidernes Vanskelighed paabød en Formumming, thi denne Mand var en Prædikebroder af Dominikanernes nu saa forhadte Orden, som allerede for nogle Aar siden var bleven fordrevet fra Viborg. Broder Vigand var hans Navn, og han var af Bondeæt, født af vordnede Forældre paa Tjeles Grund, en Omstændighed, der havde

forskaffet ham Tilhold hos Hr. Mogens, som havde antaget ham som Skriftefader og Læsemester for sine Børn; men Ingen skulde af hans Ydre have gjettet hans lave Herkomst, eller i ham formodet et Medlem af den forkappede Tiggerorden. Hans slanke og statelige Skikkelse og hans ranke Holdning viste, at han ikke kunde være ganske fremmed for Legemsøvelser og Vaabens Brug, og hans Alder var neppe over tredive Aar. Han saae ikke meget ældre ud, end Folmer Rud, der dog først nylig havde fyldt sit fem og tyvende Aar. Hans skarpe Træk og funklende sorte Øine havde en vis mørk, sydlig Skjønhed, som om der flød Zigeunerblod i hans Aarer; men hans skarpe Blik, der snart havde et snu lurende Udtryk, snart lyste af en fanatisk Ild, indgød alt Andet, end Tillid. Han saae ud som en Mand, hvis Bryst rummede stærke Lidenskaber, men som ogsaa formaaede at tæmme dem, naar Klogskabshensyn bød det. Hans Væsen kunde dog være indsmigrende nok; men i dette Øieblik, da han, uden at blive iagttaget, red efter det muntre Selskab, lyste hans mørke Øine af Had, og hans smalle Læber krusedes af et haanligt Smiil. Hans Skikkelse gjorde samme Virkning i denne muntre Skare, som en mørk Slagskygge i et solbeskinnet Landskab.

Nu havde de naaet Bakkeskrænten ved Søen, og Margaret udbrød, idet hun vendte sig mod Øst og pegede ned paa den sivbevoxede Bred:

„Ved Guds Moder og alle Helgene! Aldrig saae jeg før saa skjøn en Flok Heirer; det bliver lysteligt, Folmer!"

„Det er saa," svarede Folmer Rud og saae hende listeligt smilende ind i Øiet, „Det er saa, selv uden Heirerne!"

„Klogest nu at tie," sagde Christoffer Kruse, „skulle vi fange Held til Jagten."

„Somme tale meget og tænke lidet," sagde Munken med et hvast Blik paa Folmer og Margaret.

„Sigter I til mig, Broder Vigand?" spurgte Folmer og saae raskt op med et Smiil. „Da tænkte jeg dog nys fromt og godt."

„Hvad da?“ spurgte Munken.

„Jeg bad til Eders Helgen og Skytspatron, den hellige Vigand, at han vilde frie Eder fra at blive Græsrytter, som forgangen Dag, da I beviste Jomfru Margaret og hendes Broder den Omhu at ledsage dem til Vingegaard.“

Ingen af Selskabet loe af denne Spas, undtagen unge Knud Mogensen. Hans Søsters Blik udtrykte afgjort Mishag, og Thomas Kruse sagde:

„Ikke er det en Skam for en Kirkens Mand at falde af Hesten.“

„Nu,“ sagde Broder Vigand, idet en mørk Vredesrødme farvede hans Aasyn, „det er ikke første Gang, at den ædelige Herre til Kjellinghøl har øvet sit Vid paa mig, en stakkels fordreven Sortebroder. Det kjendes paa Eders Tale, at I er en ugudelig Spotter. Jeg rider tænkelig en Hest saa godt, som I, sætter jeg end, som Thomas Enevoldsen nys sagde, ingen Ære i det. I har gjort et værre Fald, Folmer Hansen, end det, jeg gjorde fra Hesten, al den Stund I er falden under den nye Handel af Kjætteri og maa regnes blandt dem, der plat ville træde. al Christendoms Hellighed under Fødder.“

„Formener I,“ spurgte Folmer med et koldt Smiil, „at noget saa Stort og Helligt, som det, I der nævnede, stikker i Eders Kutte?“

„Mens I mundhugges,“ sagde Christoffer Kruse, „lette Heirerne. Gjem den Trætte til Hjemfarten!“

„I var for haard mod Vigand,“ sagde Margaret med dæmpet Røst til Folmer, da de Alle red videre langs Søen.

„Tykkes Eder det?“ spurgte Folmer med Rynker i sin Pande. „Mig bæres fore, at jeg er seende, mens I er blind. Var jeg saa vis paa Alt, som paa det, at denne Sortebroder er en Skalk.“

„Folmer!“ udbrød Margaret, „I tale ei saa ringeagtende om denne hellige Guds Mand! Ikke kjender I ham, og I evner ikke at dømme hans Værd.“

„Saa tale vi ei mere om ham,“ sagde Folmer, idet

han gjenvandt sin sædvanlige Selvbeherskelse. „Dog beder jeg, skjøn Margaret: vogt Eder for ham og for Munkerænker! I haver i mig en velmenende Ven."

Nu begyndte Jagten, og den lille Trætte glemtes snart i den lystige Færd. Alle hengave de sig saa sorgløst til Jagtens Glæde, som om der kun var Fred og Velvære i Danmark; og dog var det danske Folk dengang ikke blot adsplittet ved aandelig Strid, der voldte Skilsmisse mellem Frænder og Venner, men Danmark var et herreløst Land. Kong Frederik den Første var død Aaret tilforn og hans Søn og Efterfølger, Hertug Christian, endnu ikke kaaret til Konge, end mindre i Besiddelse af Riget. Veien til Thronen skulde for ham gaae over blodige Valpladse. Lybekkerne lurede paa at styrte sig over Byttet, idet de falskelig løftede den fangne Ørns, Kong Christian den Andens Banner, og Hertug Christian betænkte sig paa, saa længe Folkets Kald ikke lød til ham, at gribe efter Kronen og frelse Riget fra Undergang.

Dog, det var en god Tid for Adelen, der nu i disse herreløse Dage ganske raadede for Riget og ikke forudsaae, at der efter dette Vindstille vilde komme en vældig Storm. Hver fri Mand sad mere mægtig og selvraadig, end nogensinde før, i sit Lehn og paa sin Gaard, og Rigens Raader grundede over de gunstige Kaar, som gav dem Udsigt til ved en ny Konges Valg at stille haarde Betingelser og forøge Standens Magt paa Kronens og den synkende katholske Kirkes Bekostning. De skjønnede nu rigtigt deri, at Tidens Strøm var dem med og skulde løfte Folkets gode Mænd og Kvinder end høiere i Magt og Anseelse; men Kampen blev dog haard, og de fik at fornemme, at de aandelige Kræfter, Luthers mægtige Røst havde sat i Bevægelse, bar mere i deres Skjød, end en kirkelig Reform. Samfundsbygningen blev rystet i sin Grund, og meget Blod og mange Taarer skulde flyde, forinden den atter stod fast.

Andet Kapitel.

En Frafalden.

Det muntre Jagtselskab var paa sit Ridt ned til Søen blevet iagttaget, uden at noget af dets Medlemmer havde bemærket det. Et Sted i Krattet nede ved Søen, hvor en Fodsti slyngede sig, sad en Mand, indhyllet i en grov Kappe, hvis Hætte var slaaet tilbage. Paa Hovedet bar han en flad Klædes Baret uden Fjeder og under Kappen en mørk Trøie og tæt sluttende Beenklæder, der efter Datidens Skik gik i Et og endte som Strømper i et Par plumpe Lædersko. Uagtet hans Ydre var alt Andet, end krigerisk, bar han dog en Ryting, eller et kort Sværd i et Læderbælte, thi i hine Dage reiste Ingen ubevæbnet.

Han var en før Mand af Middelhøide med sunde, kraftige Træk og blond, graasprængt Haar og Skjæg. Rynkerne i hans høie Pande fortalte om aandelige Kampe, og hans store, blaae Øine havde et grublende, indadvendt Udtryk. Dog oplivedes hans Aasyn af et Smiil, da han fra sit Sæde i det Grønne saae ud over Søen til de frodige Skove paa den modsatte Bred, som om hans Sjæl glædedes ved Naturens Vaarpragt. Saalunde vare ogsaa hans Tanker, og de fik Luft i Ord; thi han fremsagde høit og med Varme, ikke et danskt Vaardigt, thi et saadant var dengang endnu langt fra at være til, men nogle Vers i det døde, fremmede, men skjønne Sprog, med hvilket han lige fra sin Barndom af havde været fortrolig, nemlig hans gamle Vens og Lærers, den for ikke mange Aar siden hensovede Morten Borups latinske Maivise:

In vernalis temporis
Ortu lætabundo,
Dum recessum frigoris
Nuntiat hirundo,
Terræ, maris, nemoris
Decus adest deforis

Renovato mundo;
Vigor redit corporis,
Cedit dolor pectoris
Tempore jucundo.

Terra vernat floribus
Et nemus virore,
Aves mulcent cantibus
Et vocis dulcore;
Aqva tempestatibus
Caret, aër imbribus,
Dulcis plexus rore,
Sol, consumtis nubibus,
Radiis parentibns
Lucet cum decore.

O qvam mira gloria,
Qvantum decus Dei!
Qvanta resplendentia
Suæ faciei!
A qvo ducunt omnia,
Summa, ima, media,
Formam speciei,
Magis hæc dictantia.
Qvam sit differentia
Noctis et diei.*)

---

*) 1

Naar den frydefulde Vaar
Lifligt til os kommer,
Og naar Svalens Kviddren spaaer
Om den nære Sommer;
Naar den bittre Kulde flyer,
Og naar Vaarens Pragt fornyer
Jordens slidte Klæde —
Gydes Sundhed i vort Blod,
I vort Hjerte Ungdomsmod,
Haab og Lyst og Glæde.

2.

Marken staaer med Blomsters Pryd,
Grøn og frisk er Skoven;
Fuglesangens muntre Lyd
Toner sødt foroven;

Buskenes Raslen og den dæmpede Lyd af Hestehoves Trin paa Kratstiens bløde Grund vakte ham pludselig af hans Drømmerier. Han saae op og studsede; thi der viste sig ganske uventet en Skikkelse, som netop havde foresvævet hans indre Blik, og som stod i nøie Forbindelse med de Ungdomserindringer, der vare blevne levende i hans Hjerte. Det var en aldrende Mand, som han selv, klædt i Cistercienser-Ordenens hvidgraa Kutte; Hætten var slaaet tilbage, og det kronragede af Solen brunede Hoved var blottet; Fødderne vare nøgne og stak i Træsandaler med Læderremme, medens Hænderne laae foldede over Sadelknappen, og den sindige Pasgænger, uden at styres af Tøilerne, i jevn Skridtgang fulgte Stien. Munken hævede sit magre og sygelige, men ærværdige Aasyn, studsede og holdt Hesten an, da han saa pludselig paa dette ensomme Sted saae en Fremmed træde ud som fra et Bagholb, og den bevæbnede Convers eller Lægbroder, som ledsagede den geistlige Herre, red frem og lagde Haanden paa sit Sværdhefte; men han skjønnede snart, at hvis her blev Strid, da skulde den ikke føres med Vaaben, der vare udgaaede fra en Smeds Esse.

Vandene, hvis Bølger steg,
Standse brat den vilde Leg,
Himlens Storme hviler.
Solen bryder Skyens Magt,
I sin fulde Straalepragt
Den til Jorden smiler.

3.

Hvilken herlig Straalekrands,
Skaberen til Ære!
Gjenskin af hans Aasyns Glands,
Hellig du os være!
Altings Ophav, store Gud!
Paa Din Almagts vise Bud
Alt det Skabtes Vrimmel
Mylrer frem og vidner, at
Ei der gives Død og Nat
Hos Dig i Din Himmel.

Efter mange Aars Adskillelse, og efterat en dybere Kløft, end Tid og Rum kunde frembringe, havde aabnet sig imellem dem, mødtes omsider disse to Ungdomsvenner, den frafaldne Johannitermunk, Hans Tausens tro Medhjælper i den nye Læres Forkyndelse, Broder Thøger Løvenbalk af Viborg og Cisterciensermunken Broder Ambrosius fra cara insula, eller Øm Kloster.

„Guds Fred og kjærlig broderlig Hilsen!" sagde Broder Thøger med bevæget Røst, traadte hen til Munkens Hest og rakte Haanden ud.

„Ave Maria sanctissima!" udbrød Broder Ambrosius og slog Kors for sig.

„Mine Tanker vare just ved de Tider, da vi To delte Kammer og Brix broderligt med hinanden!" sagde Thøger Løvenbalk, idet han uden Vrede sænkede sin forsmaaede Haand, „og der kommer Du ridende ligerviis, som mine Tankers Gjenfærd."

„Et Gjenfærd og værre, end det, er Du nu for mig," svarede Broder Ambrosius og slog atter Kors for sig; „en Frafalden, den hellige Kirke modstandig og fjendsk, en falsk Apostel og Rendere, som forfører den vanvittige*) Hob."

„Ei, ei!" svarede Broder Thøger sagtmodigt, „Du tager haardt fat. Troe vi dog paa den samme Gud, hvor det end har sig med Resten. Lad Christi Kjærlighed en liden Stund faae Bugt med Din papistiske Vrede!"

„Ak vee, Broder Thøger!" sagde Ambrosius med sorgfuld Harme i Blik og Mine, „at jeg skulde leve denne Stund og see for mit Aasyn Dig, der fordum var mig saa kjær, som havde vi hvilet under det samme Hjerte, men som nu maa være for mig som en Fremmed. Ingensinde forliges jeg dermed, at Du brød Dit hellige Løfte, ja hvad værre er, Du brød endogsaa Kydskhedsløftet og tog til Ægte en forløben Nonne. Gud bedre det, Baal og Brand vilde være Dig vis, havde den hellige Fader Magt over Dig, som han har Ret!"

---

*) uvidende.

Broder Thøgers Aasyn blev blussende rødt, og hans Øine skøde Bredeslyn.

„Anna Pedersdatter," sagde han i største Harme, „nu i tre Aar min Hustru for Gud og Verden, er, Gud signe hende, en ærlig og dydig Dannekvinde. Bedre at leve i et ret, helligt Ægteskab, end at søle sig i den sodomitiske Helligheds fule Skjørlevnet og Horeri, som nu længe har været brugt i Eders Klostre, Gud til Fortørnelse og alle retskafne Mennesker til Blussel og Vederstyggelighed."

„Ikke af mig," svarede Broder Ambrosius og hævede Hovedet, „ikke af mig! Gud den alsommægtigste, Guds hellige Moder og alle Helgene bevare mig fremdeles fra slig kjødelig Besmittelse! Lad ikke den hellige Kirke og dens troe Tjenere undgjælde for, hvad det løsagtige Klærkeri forbryder. Tænkelig findes der og skabede Faar i Eders forvildede Flok. Dog er det mig vitterligt, at selv i Eders kjætterske Hob findes dem, der mene, at en hellig Ed er en hellig Ed og tør ikke brydes. Alle have de end ikke bandset saa let til Brudeskamlen, som Du, som Hans Tausen, denne Fænnikedrager for det ganske Lutheri her udi Danmark og som Eders forvorpne, falske Pave udi Vittenberg, Morten Luther selv."

Thøger Løvenbalk saae et Øieblik taus ned for sig og spurgte derpaa med et Smiil:

„Er da Du en Helgen og reen i Tanke og Sind som en Guds Engel?"

„Gud bedre!" svarede Broder Ambrosius ydmygt. „Intet Menneskes Levnet kan være saa skjønt, det haver jo Lak og Meen, om Gud æsker det strængelig i Rette, end sige Tanker og Sind."

„Nu," sagde Thøger mildt, „give Gud, at alle de fule Munke vare saa rene, som Du! Dog have ikke Alle Afholdenheds Gave, og det Forbud mod Ægteskab er et Helvedes Paafund, en Snare, Djævelen har udspændt at fange christne Sjæle udi."

„Jeg er vidende derom," svarede Broder Ambrosius i en skarp Tone, „at I Kjættere sige saa, at som Ingen

kan være Mad og Drikke foruden, saa kunne Mænd ikke være Kvinder ubevaret. Jeg vil tilraabe Dig, hvad en hellig og lærd Broder*) har sagt: „Det give Gud, jeg var Eder mægtig paa det Sted, jeg vilde, da skulde I fornemme, hvilket først gjøres behov, Mad eller Kvindfolk.““

Nu brød Broder Thøgers Harme løs i sin fulde Kraft, og hans mægtige Stemme rullede som Torden, idet han udøste sin Forbittrelse over Cisterciensermunkens Hoved. Han udtalte ikke blot sin retfærdige Harme over Broder Ambrosius's haardhjertede Fanatisme og fordømte i de skarpeste Udtryk det hele papistiske Væsen, men udslyngede imod ham og Papisterne de groveste Skjeldsord; thi Tidens Raahed kjendtes endogsaa paa de bedste af Reformatorerne, og den aandelige Gjæring satte Lidenskaberne i en saa frygtelig Bevægelse, at de plumpeste Ord, Sproget eier, neppe syntes dem vægtige nok.

„Du dømmer ikke,“ sluttede han, „af et redeligt christeligt Sind, men af et Avinds rasende og galent Hoved, forstokkede Knub, Du er! Du er en af disse smurte, skrabede og viede Offerpræster, der smykke sig med et falsk Hellighedsløiede Skin og for ussel Vindings Skyld mod bedre Vidende lyve og digte Skjærsild og sælge Aflad at føde ørkesløse Buge af Menigmands Pendinge og svedige Arbeide. Ha! en gammel Skarns Munkekirke og ingen hjertensgod Kirke er det, I kalder —“

„Holdt!“ raabte Broder Ambrosius bleg af Harme og Forfærdelse. „Stands den Helvedes Strøm af syndige, gudsbespottelige Ord, der vælder ud af Din frække Mund og drag Dig det til Minde, at skal den Kirke, Du skjændelig har sveget, den Du ei er værdig til at nævne, kaldes en Skarnskirke, og ere Guds og Kirkens Tjenere og have længe ei været Andet, end skrabede og smurte Offerpræster med en falsk Hellighedsløiede Skin, da er, Gud bedre! ei heller Du født af rette christne Forældre og Du selv ei rettelig døbt, saa vist som Du og Dine

*) Poul Eliesen.

Fædre bleve christnede i denne samme Kirke, hvilken Du nu besudler med Din skidne Tunge."

Broder Thøger taug beskjæmmet. Han indsaae, at han var gaaet for vidt og havde lidt et Nederlag, hvilket undertiden hændtes Reformatorerne. I deres ustyrlige Nidkjærhed kom de nu og da tilkort ligeoverfor deres papistiske Modstanderes Koldblodighed og snilde Logik. Og dog, hvor langt ædlere end disse vare de dog ikke, trods Udskeielserne, netop formedelst denne varme Nidkjærhed. Deres Hjerter brændte af Tro, og de kjæmpede af en fast Overbeviisning for en aandelig Sag, hvorimod Papisterne for største Delen kjæmpede for verdslige Goder og fede Præbender, hvilke de holdt fast paa til det Yderste og end ikke slap, da de mod deres bedre Overbeviisning maatte bøie sig under den nye Kirkeskik.

Thøger Løvenbalk betænkte dog, at hvis nogen Papist talte oprigtigt og af virkelig Overbeviisning, da maatte det være Broder Ambrosius. Han var en stille Klosterbroder, der hendrog sit Liv i ubemærket Ensomhed, men havde Ry blandt dem, der kjendte ham, for Fromhed, Retskaffenhed og en blandt Datidens Munke sjelden Uegennyttighed. De haarde Bebreidelser, Broder Thøger havde udslynget mod Papisterne i Almindelighed og det med Grund, ramte kun for en ringe Deel den fromme, reenlivede Broder Ambrosius. Thøger havde desuden det forud for sin Ungdomsven, at han havde været hildet i de samme Vildfarelser i mange Aar, lige indtil for ni Aar siden Hans Tausens mægtige Veltalenhed vandt hans Hjerte for den nye Lære. Han kunde altsaa forstaae sin fordums Vens blinde Forstokkethed, hvorimod denne talte om den lutherske Lære, som den Blinde taler om Farverne. Disse Betragtninger afvæbnede Thøgers Vrede, og han vilde lige til at sige et forsonligt Ord, da Broder Ambrosius, der udtydede sin Modstanders Taushed paa en ganske anden Maade, hævede Hænderne og med et himmelvendt Blik udbrød:

„Jesus Christus og alle Guds Hellige forbarme sig over Dig i Din syndige Vildfarelse! De lyse op i det

sataniske Mørke, som regjerer i Dit ugudelige, vantroende Hjerte, frelse Dig fra evig Forbandelse og føre Dig tilbage i den hellige Kirkes moderlige Skjød!"

„Amen!" sagde Lægbroderen med dyb Røst.

„En Velsignelse," sagde Broder Thøger roligt, „om ellers det, Du nys udtalte, kan kaldes saa, vilde stedse være mig velkommen fra en oprigtig og from Mands Læber, som Dine. Dog vide Du det een Gang for alle, at Du ikke skal leve den Dag, da Thøger Løvenbalk falder tilbage til den ugudelige Overtro, det menneskelige Paafunds Tyranni og den formastelige og bedrageriske Værkhellighed, hvori Du og Dine Lige forhærde Eders Hjerter. Dog, kan nu end det, der er brudt paa begge vore Sider, neppelig heles og oprettes, og nødsages vi end til fremdeles hver at gaae til sin Side, saa kunne vi dog, den korte Stund, vi ere tilsammen, lade det Skjenderi fare. Lad os skilles i Fred, ihukommende, at Jesus Christus, vor Herre, er den rette Slangetrædere, al Ondskabs, Hads og Avinds Fjende. Ræk mig Din Haand i Broderlighed, saa vist som jeg haaber, at vi engang hisset skulle samles i det hellige Zion i Glædskab og Kjærlighed!"

Den Gang sagde Lægbroderen ikke Amen, men Broder Ambrosius, som af Naturen var mild og forsonlig, blev blød om Hjertet. Han rakte Broder Thøger sin Haand, steg af Hesten, og de leirede sig Begge i Græsset under en nys udsprungen Bøg, efterat Ambrosius havde budet Lægbroderen at tage Mantelsækken af sin Hest og bringe den hid.

„Deel mit tarvelige Maaltid med mig," sagde Broder Ambrosius med en venlig, men noget forlegen Mine, „om du er trængende til en Vederkvægelse."

Thøger tog med Tak mod Tilbudet; thi han havde vandret tvende Mile i den tidlige Morgenstund, og han havde ingen ringe Mening om Indholdet af den Madpose, der var bleven fyldt i et Herreklosters vel forsynede Fadebuur. En prægtig Dyrekølle og en Vimpel sød Viin, som kom for Dagen, viste, at de Øm Brødres Afholdenhed stod langt tilbage for deres Kjætterhad; og dog paabød Benedicts Regel den yderste Strenghed og Afholden=

hed i Levemaade; og denne Ordensregel var fuld gyldig for Cistercienserne, der kun vare en Forgrening af den gamle Benedictinerorden og havde deres Navn af deres første Kloster Citeaux eller Cistercium i Frankrig. Ordenen var bleven fornyet i det tolvte Aarhundrede af den hellige Bernhard af Clairvaux, hvorfor de ogsaa kaldtes Bernhardinere; men i det nye Statut, charta caritatis, eller Kjærlighedsloven, paabødes en bogstavelig Jagttagelse af Benedicts strenge Regel, ifølge hvilken Kjødspiser kun vare tilladte i Sygdomstilfælde.

Den hellige Bernhard vilde da sikkert, om han havde kunnet staae op af Graven og træde frem for Broder Ambrosius, taget Forargelse af den lækkre Dyrekølle; med mindre han vilde ladet sig formilde af det, den gode Klosterbroder nu sagde, maaskee fordi han i Thøger Løvenbalks Aasyn blev ligesom et Glimt af et Smiil vaer.

„Den værdige Fader, Abbed Peder," sagde han, „har givet mig Absolution for dette Brud paa Regelen paa denne Reise, da mit svage Legeme dobbelt trænger til Styrkelse."

Broder Thøger tænkte, at den Absolution var en bekvem og herlig Ting, men han sagde:

„Det glæder mig at fornemme, at Du nyder dette saftige Kjød og denne liflige Druesaft med samme gode Samvittighed, som jeg, der forlængst har indseet, at en maadeholden Nydelse af Guds Gaver er hvert Menneske tilladt. Dog, nu sige Du mig, i hvilket Ærinde Du har begivet Dig paa denne lange Reise?"

„Abbed Peder," svarede Broder Ambrosius, „formente, at jeg hængte for meget over Bogen, og at den friske Luft vilde være mig tjenlig, og saasom vort Kloster havde et lidet Mellemværende at opgjøre med de værdige Brigittinersøstre i Mariager, drog jeg derhen, men gjestede paa Veien min gode Ven, Hans Naade Bisp Ove Bilde i Aars. I Mariager nød jeg stor Gjestfrihed hos den fromme og værdige Abbedisse, Elsebeth Rud, og vexlede fromme og lærde Tanker med Klosterets Skriftefader, Hr. Mathias Nielsen. Dog tilstaaer jeg, at min Sjæl for-

nemmelig vederkvægedes ved de Samtaler, jeg havde med Hr. Ove Bilde, en reenlivet og from Guds Mand — dog, hvad vi talte om, er, Gud bedre! ikke nu mere for Dine Øren."

„Dog høiagter jeg denne Bisp," svarede Thøger, „og vare alle Eders Bisper, som han, da vilde Evangeliets klare Lys trængt lettere ind og megen Strid være undgaaet."

„Derom bærer jeg stor Tvivl," sagde Broder Ambrosius skarpt, „dog lade vi nu dette fare! Jeg er nu paa Veien til Viborrig at røgte mit andet Ærinde, som er at kjøbe tør Fisk for Klosterets Penge. I disse vanskelige Tider, da Oprørs Bulder staaer i Frembrud, og Herren synes at ville lade stor Straf gange over disse Riger og Lande, gjelder det at benytte denne Stilstand til at forsyne Klostret med stort Forraad, at vi ikke skulle komme i Trang for Fastemad; og hvilket er Dit Ærinde i denne Egn?"

„Jeg agter at gjeste min Frænde paa Spindesiden, Hr. Mogens paa Tjele."

„Da er Du, tykkes mig, gaaet hans Dør forbi."

„Jeg er saa," svarede Thøger smilende, al den Stund jeg blev som et Barn igjen, da jeg gjensaae denne blanke Sø og disse grønne Skove, hvor jeg stundom legede som Barn med Hr. Mogens og hans Søster Maren, nu Erik Pedersen Skrams Hustru; og jeg fik Løn for min Gang herned. Kom ikke det skjønne Selskab af unge Mænd og Jomfruer imod Dig, som nys foer her forbi med Svende og Falkedrenge?"

„Jeg saae dem færdes nede ved Søen."

„Nu, tvende af dem vare Hr. Mogens's Børn."

„Der var og," sagde Broder Ambrosius, „feilede mit Syn mig ikke, en Ordensbroder iblandt, den værdige Prædikebroder Vigand, forhen af Viborrig. Jeg kjender ham fra Fortiden som en nidkjær Guds Mand og Kirkens Tjener, vel begavet og lærd, er han end kun ung af Aar."

„Ham var det," svarede Broder Thøger med Rynker i sin Pande; „han var alt i flere Aar Børnenes Læse-

mester paa Tjele og give Gud, Hr. Mogens ei havde givet ham Naadsensbrødet og anbetroet ham sine Børn; thi der hviler adskillig Mistanke paa ham for ureen Vandel fra forhen, evner jeg end ikke at bevise ham noget over, og da Sortebrødrene maatte forlade deres skjønne Kloster i Store Mikkelsgade og bleve drevne af Staden, da havde han vel nogen Skyld deri, at der fløi Stene efter dem."

„Jeg formoder," sagde Broder Ambrosius, „at dette er ugrundet Mistanke og lutter Bagvaskelse, om jeg end begriber, at en saa nidkjær Kirkens Mand maa være Dig mishagelig. Hvad dernæst Sortebrødrenes Fordrivelse af Viborrig anbelanger, da maa den kaldes en grum og uchristelig Fremfærd. Ihvorvel jeg ingensinde yndede disse lurvede Prædikebrødre, som strippede Landet rundt og ved det store overvættes Privilegium til at forkynde Ordet, som den hellige Fader Honorius III i sin Viisdom i sin Tid mente at maatte forunde dem, rev os Ordet fra og voldte os stor Skade blandt den menige Almue, saa byder Sandfærdigheden mig dog at tilstaae, at der blev faret haardt frem mod disse fattige Klostermænd, Majoriter*) saavel som Minoriter**). Mange af dem vare gamle, skrøbelige Mænd, uskikkede til alt Arbeide og havde ikkun Guds Almisse at leve af, da de kastedes hjælpeløse ud i Verden og bleve slagne og dragne af den forhærdede Almue. Det glæder mig da at fornemme, at en af dem, er han end hverken gammel eller svag, fandt Tilhold hos en saa rettroende Mand, som Hr. Mogens har Ord for at være."

„Jeg gaaer nu strax derhen," sagde Broder Thøger harmfuldt, „at kige den Skjelm i Kortene."

„Tag mig det ikke til Mistykke," svarede Broder Ambrosius sagtmodigt, „om jeg for vort gamle Venskabs Skyld, er end dette Venskab nu som en hullet Kjortel, beder Dig lade Broder Vigand forblive i sit Asyl med Fred."

---

*) Dominikanere eller Sortebrødre.
**) Franciskanere eller Graabrødre.

„Destoværre," sagde Broder Thøger, „ikke evner jeg at fordrive ham; ei heller gaaer jeg nu til Tjele for at prædike; snarest kommer jeg som en censor morum og vil, faaer jeg Held dertil, lægge Fingrene paa et Saar ved Hr. Mogens's Hjerte, skal det end svie, saa han skriger derved."

„Sigter Du til den skotske Kvinde, han har hos sig?"

„Jeg gjør saa, er jeg dog end haabendes, at Genete Jakobsdatter er hans Hustru og rette Adelkone. Hvo tænkte Andet, da han førte hende hjem med sig fra Skotland, end at hun var en ærlig Hustru, og dog, siges der, handler han nu stedse mere og mere med hende, som var hun ikkun hans Frille og viser hende fra Hæderspladsen ved sit Bord, naar gode Mænd og Kvinder ere tilstede. Sær forskræmt og aandssvag, som hun er, taaler hun det, og der er tænkelig dem, der glæde sig over hendes Nedværdigelse, og hvem hendes Forskydelse kunde blive saare profitlig og gavnlig, om Hr. Mogens engang lukker sine Øine uden rette, anerkjendte Arvinger; jeg nævner Ingen!"

„Du sigter til Hr. Mogens's Søster Maren og hendes Huusbond; nu, dette er en sær dunkel og forviklet Sag; troe mig, Du vil Intet udrette paa Tjele; ikke let det, paa en Studs at hele slig gammel Skade."

„Nu, mig ynkes over Børnene og mig længes efter at see, hvor det staaer til med dem. Først agter jeg dog at tale med deres Fader og lykkeligt nok det, at jeg nu træffer ham i Enrum. Mig paakommer stor Harme, Broder Ambrosius, over det Frillelevnet, som har grebet saa djævelsk om sig, og tilstaae maa Du, at denne Fordærvelse er udgangen fraoven; thi som Bisperne leve med deres Friller, saa leve nu mange Adelige paa deres Gaarde skamløst med deres Frillekoner, og var det ikke saa, hvor kunde da den Tale om Genete Jakobsdatter have vundet Indgang? Vilde ellers nogen Mand djærvet sig til at tænke, end mere sige, at en Kvinde af høi Byrd, paa Spindesiden udsprungen af Montroses Æt, hun hvem Mogens Lauridsen aabenlyst har ført til sin Gaard, deelt

Bord og Seng og avlet Børn med, at hun ikke skulde være hans rette præstegivne Hustru?"

„Du har ikke ganske Uret deri," svarede Ambrosius.

„Jeg formener," sluttede Broder Thøger, „at enten bør Hr. Mogens slaae den Klaffer neder, eller, evner han ikke det, da skille sig ved denne skotske Kvinde og give hende og Børnene en sømmelig Forsørgelse, om han end ikke vil gjøre hende til sin rette Hustru, hvilket neppe er at vente; saa denne Plet kan vorde afvadsket af vor Æts Skjold, hvor den blaa Løve hidindtil gik frankt nok paa sin Bjelke." *)

„Dit Forsæt er priseligt og godt," svarede Broder Ambrosius, idet Thøger reiste sig for at gaae op til Gaarden, „mistvivler jeg end om Dit Held ved denne Indblanding i Din Frændes huslige Anliggender. Guds hellige Moder og alle hellige Engle ledsage Dig paa Veien og lade Dig finde et aabent Øre og Hjerte hos Hr. Mogens!"

„Saa have Gud og Dig!" sagde Thøger og trykkede sin Vens Haand; „som han vel haver fremsendt Dig hertil, saa ledsage han Dig fremdeles paa Din Færd og føre Dig karsk og uskadt tilbage til Øm!"

Dermed skiltes disse To, for ikke at mødes igjen, før to Aar senere, da Thøger Løvenbalk som den ny, seirende Kirkes Mand skulde være den stærkeste Part, Broder Ambrosius, trods al sin faste Fortrøstning til Papismens Seir, den svageste.

Da Thøger var forsvunden, drog Broder Ambrosius et dybt Suk, greb Rosenkrandsen, som hang ved hans Bælte, og lod alle dens Stene, store og smaae, glide gjennem sine Hænder, idet han fremsagde sit Credo, sit Paternoster og sit Ave Marie, eller Englenes Hilsen, medens Lægbroderen i taus Ærbødighed var Vidne til hans Andagt. Derpaa bestege de Begge atter deres Heste og rede sindigt videre ad Viborg til.

---

*) At henregne sig til en Slægt og føre dens Navn og Vaaben, selv naar man kun nedstammede fra den paa Spindesiden, var i gammel Tid ikke sjeldent, naar Slægten var anseet.

Tredie Kapitel.

Nære Frænder.

Tjeles Gaardsbygninger og Omgivelser saae i Aaret 1534 ganske anderledes ud, end nu; thi hvor gammel og ærværdig den nuværende skjønne Hovedbygning end er, et af de ældste Minder af den Art her i Landet, saa blev Størsteparten af den dog først reist en Menneskealder senere.

Den ældste Hovedbygning bestod af fire sammenbyggede Længder paa to Stokværk med svære Mure og et Par lave, stærke Taarne og havde næsten alle sine Vinduer indad mod den ret rummelige Gaardsplads, paa Ydersiden derimod kun Glug- og Skydehuller. En massiv, med Jernnagler vel spækket Port, der hver Nat stængedes med svære Planker og Bolte, gjorde Bygningen til et Kastel, der lod sig forsvare og skaffede Beboerne den i hine urolige Tider ønskelige Sikkerhed. Den søndre Længde af det nuværende Tjele, den eneste Levning af det gamle Huus, giver med sine svære Mure og hvælvede Kjeldere en Forestilling om den ældste Hovedbygnings Simpelhed og Styrke, som bødede paa Manglen af Grave, Volde og andre Udenværker. Dog gik der om den hele Samling af Bygninger, selve Borgen og Avlsbygningerne, thi Kirken var dengang endnu ikke til, en stærk, høi Muur, som lukkedes ved to Yderporte. Denne Muur var ikke blot et Værn mod fjendtlige Angreb og natlige Stimænd, men ogsaa mod Ulvene.

Gaarden havde en ret talrig Besætning af vaabenføre Mænd og var vel forsynet med Vaaben af alle Slags, hvoriblandt nogle af de dengang endnu temmelig sjeldne Hagebøsser, saa at Hr. Mogens vilde kunnet sove trygt paa sin Gaard, selv om han havde havt en Avindsmand, der efterstræbte ham, hvilket dog ikke var Tilfældet. Siden hans Oldefader, Hr. Jens Nielsen til Avensbjerg, ihjelslog Jens Jensen Brok til Klausholm, en Bedrift, som kom ham dyrt at staae med svære Bøder og haarde Yd-

mygelser, havde Slægten været mere fredelig i sin Færd, maaskee advaret ved hiint Exempel.

Hr. Mogens var desuden nu tilaars og, skjøndt myndig og barsk nok, dog magelig, kjær af det bløde Hyndesæde i sin Stol og allerede i nogle Aar paa Grund af sin Førhed uvant med Jagtens Anstrengelser. At see til sit Avlsbrug, handle med Stude, bestyre sit Lehn, høre sine Bønders Klager, holde Gaardsret og en Gang imellem at ride Markskjel vare nu hans Beskjæftigelser. Midlerne til aandelig Sysselsættelse vare dengang ringe, saa Tiden ofte faldt ham lang. Han sad da for sin Bordende, drog Maaltiderne ud og klappede med Laaget paa den kjære Ølkande, naar Bunden kjendtes, og hans tørstige Strube begjærede mere. Hans Huuskapellan, Broder Vigand, maatte ofte forkorte ham Tiden med Snak, eller Skakbrædt; men indfandt sig en god Nabo eller Ven, da yndede han at fortælle om de Dage, da han var bleven brugt i Kongens og Rigets Tjeneste og havde reist i fremmede Lande.

Dog bleve Besøgene af hans Lige stedse sjeldnere, formodentlig paa Grund af den Skygge, der hvilede over hans huslige Forhold. Selv blev han ogsaa med Aarene mere og mere mut i sit Væsen og stikken paa sin Ære. Han var stolt af sin Slægts Ælde og af sin gyldne Ridderkjede, maaskee desto mere, fordi det gik paa Heldingen med Slægtens Anseelse og Blomstring. Foruden Broder Thøger vare ingen mandlige Frænder ilive, uden hans Næstsødskendebarn, Geert Eriksen, en gammel Ungkarl, der desuden gjorde Navnet mere Skam, end Ære; thi hans Formue var gaaet tabt og Slægtens Stamgaard, Avensbjerg, som han havde taget i Arv efter sin Fader, Erik Eriksen, var gaaet over i fremmede Hænder. Geert var en Stakkel, levede som en Smaamand paa en liden Gaard i Ringeagt blandt Bønder, som saa mange andre forarmede menige Adelsmænd paa den Tid, og havde ved sine mange vilde Streger erhvervet sig Navnet: gale Geert. Naar han kom til Tjele, da var det kun for at tale sin Frændes Pung til.

I den aarle Morgenstund, medens Knud og Margaret færdedes paa Heirejagt med Broder Vigand, og medens

Thøger og Ambrosius udfegtede deres aandelige Strid ved Søens Bred, sad Hr. Mogens alene i Hallen eller Dandsesalen paa Tjele; thi i den varme Aarstid dvælede han helst i dette kjølige Rum, som laae i den søndre Længdes øverste Stokværk. Det var et rummeligt Gemak, men noget skummelt, fordi det kun havde Vinduer paa den ene Side, til Gaarden, og de vare endda kun smaa. Udstyrelsen var simpel nok. De raae Vægge bækkedes ufuldkomment af gamle, flamske Lædertapeter, og hvor de gabede, var uden synderlig Orden eller Smag ophængt Jagtredskaber og Vaaben, hvoriblandt Huusherrens fulde Harnisk, Hjelm og Sværd. Med nogle Alens Mellemrum var der hele Hallen rundt anbragt svære Jernarmstager i Væggene, men de vare rustne, og Aar vare forløbne, siden der havde stukket Lys i dem, og Hallen havde gjenlydt af Gigers og Fløiters Klang og de Dandsendes Trin. Kun over den store Steenovn i den østre Ende af Hallen fandtes Noget, der lignede en Prydelse, nemlig et Par svære Hjortetakker og under dem Slægtens Vaaben, malet af en grov og uøvet Pensel, et Skjold med den blaa Løve gaaende paa den øverste af to Bjælker i guult Felt og en halv opreist Løve i Hjelmkronen.

I den vestre Ende af Hallen stod et svært Egetræesbord, for hvis Ende Hr. Mogens thronede i sin plumpe Træstol, der dog var forsynet med en god, blød Hynde. Over hans Plads og det meste af Bordet hang ned fra det mørke, røgede Brædbeloft et Slags Thronhimmel, et paa en Ramme udspændt og med nedhængende Frynbser kantet Klæde, gammelt, og af tvivlsom Farve. Denne Prydelse var vistnok efterhaanden bleven et Tegn paa en fri Jordbrots Værdighed; men oprindelig spændtes slige Himle over Borde og Senge for at beskytte mod Støv og Regn, der søgte ned gjennem det utætte Tag og Loft. Hvor Huset var saa gammelt og Loftet saa brøstfældigt, som paa Tjele, gjorde Bordhimlen i ethvert Fald denne Nytte. Inden Reformationen berigede Adelen med Kirkens Gods og hævede Standen til et længe ikke naaet Trin af Rigdom og Anseelse, anvendte Herremændene kun Lidet

paa deres Gaardes Vedligeholdelse, hvorimod Prælater og Munke vare Bygningskonstens Fremmere og Beskyttere. Der var saaledes næsten Intet gjort for den gamle Borgs Vedligeholdelse, siden Hr. Mogens's Bedstefader, Mogens Jensen fra Avensbjerg ved at ægte den afdøde Eiermands, Eskild Ibsøns Enke, Ellen Svendsdatter af Slægten Udsøn, erhvervede Tjele.

Hr. Mogens havde spiist sig mæt og tømt sin Kande. Han klappede med Laaget, Døren til et lidet Sidekammer gik op, og en kvindelig Skikkelse traadte langsomt ind. Det frygtsomme, trætte Blik og det blege Aasyn fortalte om store Sjælslidelser, om en Kamp, der var endt med fuldstændig Underkastelse. En sort Silkehætte skjulte ganske det rige brune Haar, og dens Flige faldt ned over den mørke, side Kjortel og gav denne tarvelige Dragts Bærerinde et nonneagtigt Udseende. Dog var det en ædel og yndefuld Skikkelse, præget i den skjønneste Form. Det var Knuds og Margarets Moder, Genete Jakobsdatter, den skotske Kvinde, som Almuen kaldte hende.

Hr. Mogens saae op og hans blussende Aasyn røbede vaagnende Harme. Han savnede vel Roserne paa sin Hustrus Kinder og Smilet paa hendes Læber; men som hun nu stod for ham, en ydmyg Tjenerinde, værgeløs og uden egne Frænder i et fremmed Land, bøiet af hans stærke Villie og af hans Slægts Had, var hun hans eget Værk.

„Begjærer I Noget?“ spurgte hun med en frygtsom, eller snarere sløv Mine.

„Forskaf mig Kanden fyldt,“ svarede Hr. Mogens barsk; „men lad det blive af det Hamborger Fad; det Viborger Skald er jo længere, jo tyndere. Siig saa og til Jens Kjøgemester, at Stegen var uforsvarligen brændt; gjør han det ikke bedre, da jager jeg ham flux af Gaarde. Kom saa,“ føiede han lidt mildere til, „sid hos og tag en Slurk af Øllet.“

„Jeg skal udrette, hvad I har paalagt mig,“ svarede Genete, idet hun gik hen til Bordet og tog Kanden, „endskjøndog jeg forud veed, at Jens ei lyder mig, men snarest giver

mig Ukvemsord til Svar. Ellers maa I have mig undskyldt; jeg har Hovedvee og er trængende til Stilhed."

Det stærke skotske Tonefald, Genetes Dansk havde, syntes næsten at lyde modbydeligt i hendes Huusbonds Øren, thi han efterabede det, idet han sagde:

„Hovedvee idag og Hovedvee igaar; jeg faaer kun see Graad og sure Miner."

„Min Nærværelse", svarede Genete sagtmodigt, „er Eder kjendelig ikke mere til nogen Glæde, neppelig heller Børnenes. I lade mig helst hendrage Timerne i Stilhed i mit Kammers."

„Det skal tænkelig lade saa," sagde Hr. Mogens spodsk, „at I er vorden tungsindig. Saae jeg dog Andet forgangen Dag, da Hans Skriver var her i Kongens Ærinde. Ei, hvor blev da Eders Kind rød, og hvor smilte I fagert!"

Nu blev Genetes Kind virkelig rød, og det kjendtes paa hendes Aasyn, at hun end kun var en ung Kvinde. Hun havde heller ikke fyldt sit fem og tredivte Aar; thi hun var ikke meget over femten Aar gammel, da hendes næsten tredive Aar ældre Huusbonde førte hende til Danmark. I dette Øieblik var hendes Blik ikke sløvt. De mørkegraae Øine funklede og Smilet om hendes Læber var spodsk. Maaskee sammenlignede hun i Tanken sin gamle og vredagtige Huusbonde med den statelige Hans Thordsen, Kongens Foged paa Havreballegaard*), som nu og da gjestede Tjele i Kongens Ærinde, og som i hendes Ægteskabs første Aar havde været i den Aarhuus Bisps Brød som Skriver paa Biskum. Han var kun en ufri Mand, men han havde stedse tiltalt hende mere høvisk og viist hende større Venlighed, end nogen Adelsmand. Genete vidste det heelt vel, at han fornemmelig var Gjenstand for Hr. Mogens's ubillige, men stedse aarvaagne Skinsyge; men hvad hun end følte, det fik ikke Luft i Ord, thi Hr. Mogens stampede i Gulvet og bød hende barsk at gaae og udrette det Ærinde, han havde paalagt hende.

*) Marselisborg ved Aarhuus.

Smilet døede hen paa hendes Læber, og hun adløb; men hun vendte ikke mere tilbage, og Hr. Mogens maatte siden tage den med skummende Hamborgerøl fyldte Kande af sin Smaadreng, Hennings Haand.

Neppe var den sat paa Bordet, før Gaarden gjenløb af Hundeglam, af Hestetrampen og Menneskestemmer.

„Hvo rider i Gaarde?“ spurgte Hr. Mogens. „See ud, Henning og sig Besked!“

Henning løb til det nærmeste Vindue og saae ud gjennem en af de smaa, grønne, knastede Glarruder. Alle Ruderne i Blyvinduerne vare ikke af Glas, thi dette var dengang en dyr Vare, og Horn eller Træ maatte ofte midlertidigt erstatte de Ruder, der gik sønder.

„Mig tykkes,“ sagde Henning, „det er velbyrdig Erik Skram til Hastrup og hans Hustru, Eders Søster, Fru Maren.“

„Hvor mange Heste stærk?“ spurgte Hr. Mogens; thi han tænkte strax paa sin Havre, i hvilken der nu ved Foraarstide var Svind.

„Mig tykkes otte,“ svarede Henning; „nei, nu kom en Svend til ind ad Porten, de ere ni i Alt.“

„Hm!“ brummede Hr. Mogens og reiste sig med Besvær for at tage mod sine Gjester. Nu, da han stod opreist, viste sig hans svære, oprindelig velskabte, men nu af Fedme vanheldede Skikkelse i hele sin Mægtighed. De stramme Hoser misklædede ham, og Trøien med de splidsede Ærmer og det korte Skjød skjulte ikke hans svære Bug. Tungt gik han ned ad Taarntrappen, efter at Henning havde aabnet Døren for ham og bød sine Frænder velkommen. Kort efter vare de ni Heste i hans Stald, Følget bænket i Borgestuen og Herskabet hos Hr. Mogens i Dandsesalen; Genete viste sig ikke, og Ingen spurgte efter hende, hvorimod Hr. Mogens's gamle, tro Tyendekvinde, Else, indfandt sig, besørgede Bordet dækket med en fryndset Dug, en Overdaadighed, hendes Herre ikke til daglig tillod sig, eller satte Priis paa; det Bedste, Huset formaaede af Fødevarer, blev fremsat, og Henning indbar paa en Træbakke tre Sølvbægere og en mægtig Sølvstob, fyldt med sød Viin; thi

Hr. Mogens undlod aldrig ved særdeles Leiligheder at pryde sit Bord med denne kostbare og med Helgenbilleder smykkede Viinkande, som var et Arvestykke i Slægten og oprindelig hidrørte fra Erik Eriksen Løvenbalks Morbroder, Hr. Niels Pedersen Gyldenstjerne til Aagaard, i sin Tid Kong Erik af Pommerns Hofsinde.

Efterat de første Velkomsthilsener vare vexlede, og Hr. Mogens havde spurgt til sine Søsterbørn, Jørgen, Anna og Laurids, om de lede vel, forholdt det lille Selskab sig temmelig taust, indtil Erik og Maren bleve bænkede hver paa sin Side af Værten ved det vel besatte Bord og Velkomstbægeret var tømt.

Erik Pedersen Skram til Hastrup hørte til Slægten Fasti, der atter nedstammede fra den ældgamle danske Slægt Spliid, men som ved Ægteskab var bleven forbundet med den under Kong Hans indvandrede tydske Slægt Skram og havde antaget dennes Navn. Han var en høi, mager Mand med en furet Pande, krum Næse og utallige Rynker i Øienkrogene. Hans stærkt krusede Haar og Skjæg var holdt kort, ganske mod Adelens Sædvane paa den Tid; thi det var netop et af de frie Mænds Privilegier at bære Haaret langt, men hans Haars stride Beskaffenhed vilde gjort ham Benyttelsen af denne ædle Forret altfor besværlig. Hans Ridekappe og den sorte Fløiels Baret med den graa Fjeder havde han lagt fra sig paa et af Sideborbene, og hans Sværd stod i Krogen; men han havde beholdt sin grønne, bræmmede Klædes Paltzrok paa, thi han var en kuldskjær Mand. Under Paltzroken skimtedes en kort bruun Trøie og det sølvindlagte Fæste af en Dolk, som stak i hans Belte. Ved hans Side, som ved hans Hustrus, laae deres Bestik, hvoraf de havde fremtaget hver sin Skee og Kniv, hvilke hver Gjest stedse pleiede at medbringe. Gafler vare derimod endnu dengang en stor Sjeldenhed, og Fingrene maatte gjøre Fyldelst i Stedet.

Hans Hustru Maren Lauridsdatter, Hr. Mogens's eneste Søster, var en midaldrende Kvinde, undersætsig og ved godt Huld. Den perlestukne Fløiels Hue skjulte ganske hendes Haar og fremhævede som en snever Ramme endmere

hendes kjødrige Ansigts Fylde. Hendes melkeblaae Øine havde et koldt Udtryk, men lyste af Forstand og Karakteerfasthed. Hun var iført en blommefarvet Damaskes Kjortel, og om Halsen bar hun en kruset Pibekrave. Paa hendes hvide Brystdug saaes en gylden Kjede med en Kapsel, hvori en Relikvie, en Amulet, som hun bar til Beskyttelse mod Sygdom og alt Ondt; thi uagtet Marens Huusbonde heldede til den nye Lære, havde hun selv hidtil viist sig Papismen tro, dog mere af Vane, end af Overbeviisning.

„Droge I over Viborrig?“ spurgte Hr. Mogens omsider, da Tausheden begyndte at blive ham trykkende.

„Nei, den Gang ikke,“ svarede Erik Skram. „Vi havde Natteherberge paa Viskum.“

„Da hvilede I tænkelig blødt,“ sagde Hr. Mogens.

„Overmaade,“ svarede Maren. „Morbroders Foged, Jep Pedersen, veed at gjøre Fyldest for sit Herskab.“

„Hans Naade, vor Frænde,“ gjenmælede Hr Mogens spidst, „havde vel saa den Lykke tvende Gange at huse Eder paa den Reise, har I ellers, som I pleie van, dvælet den første Nat paa Silkeborg?“

Deri tog han ikke feil. Erik Skram og hans Hustru kunde ikke komme i Forlegenhed for Natteherberge paa den ti Miles Reise fra Hastrup, som laae heelt nede ved Ribe Bispedømmes Grændse, da baade Silkeborg Slot og Viskum hørte under Aarhuus Bispestol og Bispen, Hr Ove Bilde, var Broder til Hr. Mogens's og Marens forlængst hensovede Moder, Karen Bilde.

„Dog forundrer det mig,“ vedblev Hr. Mogens, „at I ei stræbte at naae Tjele inden Natten igaar; vi kunde vel laant Eder Herberge efter fattig Leilighed.“

„Tak, som byder!“ svarede Erik Skram med et Smiil, der høilig formerede Rynkerne i hans Ansigt. „Vi fortøvede for længe paa Silkeborg. Hr. Oves Foged, Hans Stygge, vilde ikke lade os slippe, og jeg slog dertil en liden Handel af med ham og kjøbte tvende Par Øxne. Vil I laane os Huus inat, da tage vi med Tak derimod og ere vel farne.“

„Nu, Broerlille!“ sagde Maren med et sledsk Smiil, „den Lykke at huse Erik og mig hænger ikke i Maitræets Top, men kan af Dig langes fra Jorden. Vi fortøve her gjerne, er Du os saa god, som vi tør vente det af Dig og forhen troede Dig til. Du mindes jo sikkerlig, hvad der skilte os, da vi sidst vare tilhobe.“

„Det skal ei skille os fremdeles,“ sagde Hr. Mogens og blev lidt rødere i sit fyldige Aasyn.

„Det fryder mig overmaade at fornemme,“ svarede Maren og fæstede sit kolde Blik spørgende paa sin Broder. „Priseligt vilde det være, om den fremmede Kvinde, Du førte med Dig over Sø og salten Hav, endog Du kunde fanget en god, dydig og ædelig Hustru her hjemme, ei skilte saa nære Frænder fra hverandre, som Dig og os. Hun faaer jo føre Regimentet her i vort Fædrenehuus, siden det saa er Din Villie.“

Hr. Mogens blev en Kjende bleg og trommede med Fingrene paa Dugen. Erik og Maren troede aabenbart ikke at Genete Jakobsdatter var Hr. Mogens's ægteviede Hustru, uagtet det var dem vel bekjendt, at hun gjorde Fordring paa at være det. Maren tænkte imidlertid, at det ikke var let at vide, hvorledes det var tilgaaet heelt ovre i Skotland, og om nogen ret Vielse der havde fundet Sted. Hendes Broder havde i Begyndelsen holdt sin Kvinde i Ære og, mente Maren, for Skams Skyld skjult Forholdets sande Beskaffenhed, men den Maade, hvorpaa han i de senere Aar havde behandlet hende, viste noksom, hvorledes det egentlig forholdt sig.

Hr. Mogens saae i dette Øieblik ud som den onde Samvittighed. Bevidstheden om, at Genete virkelig var hans rette Hustru, kjæmpede med hans Hjertes Haardhed og hans indgroede Mistillid til hans Hustrus Troskab. Den mørke Tanke, at gjøre sine Børn arveløse, havde ofte rørt sig hos ham, og det var da en stor Fristelse for hans heftige Skinsyge, naar han fornam, at Verden betragtede hende som hans Frille, da ved sin Taushed at godkjende denne urigtige Formening. Han elskede hverken Genete eller Børnene mere og vilde Intet havt imod, at

Tjele efter hans Død gik til Søsteren. Med den Snuhed, der var ham egen, indsaae han, at dette let kunde blive Udfaldet, naar han Intet gjorde for at holde sin Hustrus nedbrudte Ære opret; han gav da efter for Fristelsen og overdøvede sin Samvittigheds Røst, idet han i stor Harme udbrød:

„Ingen fører Regimentet i dette Huus, uden han, som nu taler til Dig, derpaa kan Du forlade Dig; og saa tale vi helst ikke mere om den Sag."

Erik saae ængsteligt til sin Hustru, der vilde givet Svar paa Tiltale alligevel; men hun forhindredes deri; thi Døren gik op, og Thøger Løvenbalk traadte ind i Hallen.

Hans Aasyn udtrykte i det første Øieblik hele hans Skuffelse over at træffe Gjester hos sin Frænde og, med Hensyn til hans eget Besøgs Øiemed, de mindst kjærkomne, netop de Frænder, om hvem han nys havde sagt, at Genetes Forskydelse vilde være dem saare profitlig og gavnlig. Han følte sig i sit stille Sind overbeviist om, at hvis der blev tilføiet Genete og hendes Børn nogen Uret, da vilde Erik Skram og fornemmelig hans Hustru ikke røre en Finger for at forhindre det, men i Alt, denne Sag angaaende, uden nærmere Undersøgelse troe det Værste. Han hilste da sine Frænder med Kulde, men blev saare venligt modtaget af Hr. Mogens, der følte en Lettelse ved den betimelige Afbrydelse, Thøgers uventede Ankomst havde bevirket. Erik Skram havde Agtelse for Thøger som en af den lutherske Læres første og nidkjæreste Forkyndere, men Maren nærede en uvilkaarlig Mistro til ham. Hr. Mogens opfordrede forgjeves Thøger til at tage for sig af Retterne og stræbte derefter at faae en Samtale i Gang, idet han spurgte om Nyt og bragte Rigets Tilstand paa Bane.

„Jeg veed for vist," sagde Erik Skram i Samtalens Løb, „at Hr. Mogens Gjøe ei ligger paa den lade Side og bemøier sig saare for at formaae Hertug Christiern til at antage sig disse Riger og Lande."

„Derfor priser jeg Rigens Hofmester," sagde Thøger. „Hertug Christiern vil blive en Herre efter mit Sind, al

den Stund han er lige saa nidkjær for det rene Evangeliums Forkyndelse, som Hans Tausen eller Luther selv."

„Mig er det lige kjært," mente Hr. Mogens, „hvo der faaer Held til at klæde Thronen, holder blot Laasen for Kong Christierns Fangehul paa Sønderborg Slot."

I disse faa Ord havde Hr. Mogens udtalt Størsteparten af den danske Adels Hjertensmening.

„Har ingen Nød," gjenmælede Erik Skram; „hvo, der løber af Riget med Blussel, som Kong Christiern og hans Bødler, ville finde Døren stænget, om de forsøge at vende tilbage. Større Bekymring volder mig det sære Rygte, jeg hørte forgangen Dag, om stor Rustning i Lybek, og at Grev Christoffer af Oldenborg skal føre den Hær mod Holsteen. Varsler det monne godt for danske Mænd, at Lybsken rører sig?"

„Neppelig!" udbrød Thøger; „før, siger man, voxer Figen paa Hylderod, før Lybsken vorder Dansken god."

„Saamænd!" sagde Hr. Mogens, men saae misfornøiet til Thøger, der sad og dreiede Bægeret mellem Fingrene uden at drikke. „Hvi rører I ei Maden, Thøger, og drikker slet Intet? Er Sulet Eder ikke tilpas, hvad heller Vinen suur?"

„Jeg er ei lækker," svarede Thøger, „og Eders Fad, Mogens, veed om Retter, der sjelden sees paa min Disk; allermindst laster jeg Eders gode spanske Viin; jeg har holdt Maaltid paa Veien herhid, det er hele Sagen. Dog kunde tænkelig Noget glide ned endda, savnede jeg ikke her ved Eders Bordende det, som er hvert Bords bedste Pryd."

„Hvad da?" spurgte Hr. Mogens med opspilede Øine.

„Eders Hustru," gjensvarede Thøger og saae op; „hvor lider hun?"

Hr. Mogens sænkede sit Blik, men Maren gjorde et Kast med Hovedet og smilte spydsk, medens Erik Skram saae lurende fra den Ene til den Anden.

„Jeg takker, saa som saa," svarede Hr. Mogens omsider; „hun er ikke tilpas og holder sig paa sit Kammers."

„Glædeligt dog at fornemme," sagde Thøger med Vægt, „at ikke Andet holder Genete Jakobsdatter fra Eders Bord, naar gode Mænd og Kvinder ere tilstede. Vi tømme nu vort Bæger paa hendes snarlige Helbredelse!"

Hr. Mogens takkede og drak, men Erik og Maren nippede kun til deres Bægre. Thøger lagde Mærke dertil og forargede sig derover; men han fik i Løbet af Dagen megen og større Foranledning til Forargelse og maatte sande Broder Ambrosius's Ord, der spaaede, at han trods sine gode Forsætter Intet vilde udrette paa Tjele. Han mærkede, at Maren ganske havde sin Broders Øre og teede sig paa Borgen, mere som om hun var Huusfrue der, end som Gjest, og ethvert Forsøg, han gjorde paa at faae en fortrolig Samtale med Hr. Mogens, blev enten med Snuhed undveget af denne, eller forpurret af hans Søster. Det var ligesom Genete slet ikke var paa Borgen; men da han omsider i sin Utaalmodighed tog Bladet fra Munden for Erik Skram, som de sad alene i Hallen og spillede Skakbrædt, da fik han Meget at høre, som maatte rokke hans Tro paa Genete Jakobsdatters Ære, og som bekymrede ham saare for Børnenes Skyld. Han besluttede dog at forblive om Natten paa Tjele for at see Knud og Margaret, muligviis ogsaa i det Haab at kunne kjøle sin Harme paa Sortebroder Vigand, hvis Indflydelse han fornam var stor, og om hvis Hensigter han havde den værste Mening; thi han kjendte fra Fortiden en papistisk Skriftefaders frygtelige Magt og vidste, hvilken sørgelig Rolle Munkerænker ofte havde spillet i Familierne. —

Det led ad Aften, og de sade Alle paa en Bænk, som var anbragt under en gammel Eg udenfor Borgporten, og hvorfra de havde Udsigt til Avlsgaarden og den ydre Port. Thøger sad fordybet i sine egne Tanker og betragtede Skyerne, som farvedes røde af den dalende Sol; men Hr. Mogens, Erik Skram og Maren med, saae paa de fede Staldstude, som bleve drevne til Vands og paa de magre Stude, som Ugedagstjenerne dreve hjem fra Ploven efter endt Dagsværk. Dette Syn, fedt Kjød, mange Gylden værd, og magert Kjød, som kunde vorde

sedt, var langt lysteligere i deres Øine, end den rosenfarvede Aftenhimmel.

Da reiste sig en Støvsky paa Veien udenfor Ydermuren, og ind ad Porten foer Margaret, Folmer Rud og Knud paa deres skummende Heste. Da de nærmede sig Borgen, holdt de Hestene an og rede i Skridt, dog uden at bemærke Selskabet under den gamle Eg. Margarets Kinder blussede af det voldsomme Ridt, og hun sagde smilende nogle muntre Ord til Folmer, da hendes Fader lod sin Røst høre, og hun studsende blev ham og hans Gjester vaer. Hun kjendte tilfulde sin Faster Marens fjendtlige Stemning mod hendes Moder og hilste derfor med Kulde paa hende og Erik Skram, hvorimod hun, da Thøger traadte frem, venligt rakte ham sin Haand, hvilket tydede paa ikke ringe personlig Hengivenhed for denne hendes Frænde, saasom hendes Lærer og Skriftefader ofte havde advaret hende for ham, og hun igrunden ynkede ham, fordi han var en Kjætter.

„Ei, Folmer Hansen!" sagde Hr. Mogens og reiste sig, da Folmer hilste ham og de Andre med al Høviskhed, „I være velkommen, er det end silde! Følger I med op til Huse, da spise vi Nadvere end en Gang."

„Takker skyldigst, Hr. Mogens!" svarede Folmer og bøiede sit Hoved, „men tager I det ikke til Mistykke, da kommer min Fod denne Gang ikke af Stigbøilen. Jeg er ventendes til Vingegaard og red blot et lidet Vædde件ridt med Jomfru Margaret og Knud her til Porten."

„Dog et lidet Stykke indenfor den," sagde Hr. Mogens skjemtefuldt. „Nu, jeg føler mig forvisset om, at Graamunk ikke blev rendt ledig."

Margaret klappede den smukke Skimmel paa Halsen, men Knud sagde:

„Graamunk vilde seiret, havde jeg redet hende og ikke Margaret."

„Tak for den!" svarede Margaret og slog med Nakken.

Da lød pludselig en dyb Røst bagved dem; det var Broder Vigand, som ubemærket var redet ind ad Yderporten, og som sagde:

„Naar Folmer Hansen og Margaret Mogensdatter ride tilsammen, da bliver der intet Vædderidt af, al den Stund det da er, som vare Hestene lænkede til hinanden.

„Det forundrer mig, Folmer Hansen," sagde Maren spidst, „at saa sindig en Mand, som I, rider til Væds med Børn."

„Det frydede mit Øie at skue," sagde Thøger mildt, „længe saae jeg ikke mere fagert Syn."

„Ei, ei!" udbrød Folmer og loe, „hvem skal jeg nu først give Svar? Hr. Thøger, jeg takker Eder for Eders venlige Ord, er det end saa, at al Fagerheden, I talte om, er at skue hos Børnene. Eder, Fru Maren, beder jeg ikke at fortryde paa min Barnagtighed, af den Aarsag, at det var Eders Broders Børn, jeg legede med; men det er min Skyldighed at bede Broder Vigand forlade os vor Mangel paa Høviskhed, at vi rede fra ham."

„De Ruder," sagde Erik Skram hvast, „vare til enhver Tid godt skaarne for Tungebaandet."

„Bruge vi dog Sværdet end bedre," svarede Folmer og saae Erik Skram uden Smiil i Øinene.

„Nu Vand i Blodet, kjære Venner!" sagde Hr. Mogens med Alvor.

„Ei, jeg er kold nok nu," svarede Folmer. „Dog ønsker jeg Eder Alle mange gode Nætter!"

Saa slog han ud med Haanden, vendte sin Hest og red derfra, medens Margaret fulgte hans ædle Skikkelse med Øinene. Dyb Taushed herskede nogle Øieblikke i Kredsen, medens de saae efter den Bortridende. Himlen rødmede stedse stærkere, og Aftenrødens Skjær faldt paa Borgens Mure, som det farvede end rødere, paa den gamle Egs svulmende Bladknoppe og paa deres Aasyn, som dvælede under den, medens deres Blikke udtalte saa forskjellige og modstridende Følelser.

„Himlen rødmer bisterligt iaften," sagde endelig Maren med sin skarpe Røst, „vi faae Uveir imorgen."

„Tænkeligt," sagde Thøger med en egen Betoning, „Luften har været tung paa Tjele idag!"

Ingen svarede ham. Staldbrengene kom for at tage mod Hestene, og kort efter gik de Alle ind ad Borgporten, der saa blev lukket af Gaardfogden, mens Gaarden gav Gjenlyd af Slagene paa de svære Bolte.

Fjerde Kapitel.

De onde Aander.

Det var blevet mørk Nat, og Alle paa Gaarden sov trygt. Kun fra eet Vindue skinnede en Lysstribe, som kunde sees vide omkring, thi den kom fra Genetes Kammer, et af de faa Værelser paa Tjele, der havde Vindue ud mod Marken. Bønderne kjendte det Lys saa godt; de saae det ofte skinne, naar de færdedes ude om Natten; og derfor gik den Tale, at den skotske Kvinde næsten aldrig sov, men om Natten gjorde Bod for sine Synder med Bønner og Bodsøvelser, og at dette var Aarsagen til hendes store Bleghed.

Genetes Kammer, der stod i Forbindelse med Margarets, var ret rummeligt, og efter de Tiders Begreber om Hygge godt og standsmæssigt udstyret. Dog var Bohavet simpelt nok; en Løibænk med en Læderhynde, et Par plumpe Stole og to smaa Borde, en mægtig Dragkiste til Klæder og en anseelig Himmelseng udgjorde hele Herligheden. Var der et Pragtstykke iblandt, saa maatte Dragkisten kaldes saaledes. Den var hidført fra Skotland, forsynet med konstigt forarbeidet Jernbeslag og prydet med Træskærerarbeide; heller ikke manglede Eierindens Navnetræk og hendes Familievaaben, hvis Farver Træskæreren havde søgt at gjengive ved heraldiske Tegn. Det var en sort Tværbjælke paa Sølvgrund, tre røde Roser ovenfor og tre Ibskaller nedenunder.

Paa Væggen over et af de smaa Borde hang et lidet Speil i en Sølvramme, en Gave fra hendes eneste Bro-

der, John Craigengelt, hvem hun ikke havde seet, siden hun var Barn; men dette Speil var en Sjeldenhed, thi her kunde Genete see, ikke i en Metalplade et forvredet Billede, men i ægte venetiansk Speilglas det tydeligste Vidnesbyrd om, i hvilken Grad Græmmelsen havde bleget hendes fordum saa blomstrende Aasyn. Under Speilet hang et plumpt Træ-Crucifix, og paa Bordet laae et Par Legendebøger, og der stod et Leerkruus med Anemoner, Fioler og Fuglemelk, hvilke beskedne Blomster Margarets kjærlige Hænder havde plukket i Skoven.

Det var Midnat. Genete laae i Sengen med Rosenkrandsen mellem de foldede Hænder. Hun var midt under Bønnen falden i Søvn, uden at slukke den lille Jernlampe, som stod paa et Bord ved Sengen og kastede sit røde Skjær paa hendes blege Aasyn. Hendes Læber zittrede, og hun trak Veiret tungt, som om fæle Drømme ængstede hende. Hun vaagnede, foer op, sank atter tilbage i Puderne og laae nu vaagen og saae hen for sig med et stirrende Blik.

Hendes Tanker gik til hendes Fødeland, „Søernes, Bjergenes og de gjeve Mænds Hjem." Hun længtes did og ønskede, at hun igjen var ung og fri. Hun tænkte paa den skjebnesvangre Stund, da den danske Adelsmand kom, og hans Beilen lovede hende, om just ikke Kjærligheds Lykke, saa dog Ære og Anseelse i et fremmed Land. Der var ikke Tale om et Afslag; thi hun, et forældreløst Barn, spiste Naadsens Brød i sin rige og mægtige Frændes, William Grahames, den anden Lord af Montroses Huus, og Hr. Mogens Løvenbalks Tilbud gav Udsigt til en over Forventning god Forsørgelse. Greven af Montrose bød, og da den unge Janet, eller som hendes Navn senere paa Dansk blev fordreiet, Genete uden Indvending adlød, saa gav han hende en klækkelig Medgift. Fuld af barnlig Forfængelighed, i Fløiel og smykket med Hovedguld gik hun stolt nok til St. Ninians Kirke og knyttedes der for evige Tider til sin Brudgom, der efter Alderen kunde været hendes Fader, og hvem hun ikke formaaede at elske. Hans stærke Skinsyge plagede hende fra første

Færd af, og han krænkede hende ofte ved sin ubillige Mistroiskhed. Ikke saa snart havde hun Foden paa dansk Grund, før hun fornam, at hun var sin Ægtefælles Slægt en Torn i Øiet, og at han, ved i en moden Alder uventet at føre en ung Hustru hjem, navnlig havde beredet sin Søster en bitter Skuffelse. Da der kom Livsarvinger, blev det end værre, thi de berøvede Maren og hendes Børn al Udsigt til at arve Tjele. Endnu denne Dag, da hun uforvarende havde mødt Maren i Urtegaarden, havde hun i hendes kolde Øine læst det dødeligste Had og den dybeste Ringeagt. Genete vidste fuldt vel, at Maren stedse havde sat Ondt for hende hos hendes Ægtefælle og udspredt onde Rygter om hende. Hun havde ført Klage derover for Hr. Mogens, men var stedse bleven barsk afviist, indtil hun var bleven træt deraf. Uden Frænder eller Venner i et fremmed Land havde hun givet tabt og tænkte nu paa Verdens Dom med Ligegyldighed. Hun var at ligne ved en af de bløde, svage Planter, der trænge til Solskin og Læ for at trives, et af disse ulykkelige Væsener, som, komne til Verden i en raa og barsk Tid, ikke formaae at holde sig oppe paa den brusende Strøm, men kastes tilsidst som Vrag, eller ende i Vandvidets Skyggerige.

Hun tænkte paa sin Broder John, hvem hun ikke havde seet, siden hun var tolv Aar gammel, men som i hendes Barndom stedse havde været god imod hende. Han var en af disse fattige, men modige skotske Ynglinge, der tidlig droge ud i Verden og søgte Lykken i fremmede Lande, idet de tjente Brødet med deres Sværd. Der var kommet Tidender fra ham, og hun havde hørt, at han var bleven en drabelig Krigsmand og havde tjent med Ære, sidst under Keiser Karl i Valland, som Italien dengang kaldtes. Nogle Gange havde hun skrevet til ham, thi hun var en vel oplært Kvinde og formaaede at føre Pennen. Hendes Dannelse kjendtes ogsaa paa hendes Børn, der havde nydt Godt af hendes Undervíisning lige fra deres tidlige Barndom. Dog, hvad var et Brev i hine Dage, naar det ikke afsendtes med et sikkert Bud,

uden som en Seddel kastet ud af et Vindue eller, indesluttet i en Flaske, af en Skibbruden overgivet til Bølgerne, ikke mere sikkert paa at naae Bestemmelsesstedet. Den sidste Tidende fra John Craigengelt meldte om hans Død. Han nævnedes blandt de Faldne i Slaget ved Pavia, men nogen tilforladelig Efterretning om hans Endeligt havde Genete ikke modtaget. Dog mente hun ham død, og hun brast i Graad ved at tænke paa sin Forladthed og Hjælpeløshed.

Erindringen om blodige Optrin, hun havde oplevet i sit barske Fødeland, der sønderslebes af Borgerkrige og vilde Slægtfejder, og hvor Mord og Rov hørte til Dagens Orden, begyndte i den stille Nattetime at spøge i hendes Hoved. Fra hendes tidligste Barndom var hendes Indbildningskraft bleven ængstet og ophidset ved Fortællingen om Fædrenes blodige Bedrifter. Hun havde ofte gyset ved at høre Beretningen om hendes Forfader paa Spindesiden, Robert Grahames blodige Daad, da han myrdede Kong Jakob I. og maatte bøde derfor med en forsmædelig Død under gruelige Pinsler; og om den sorte Douglas's Grusomheder, han, hvis Minde, uagtet det havde to Aarhundreders Alder, dog var i Folkemunde og levede i Folkeviserne, der vidne, at Mødrene endnu dengang brugte hans Navn til at kyse deres Børn med. Uagtet Sæderne i Danmark vare mildere, hørte Drab og andre Voldsgjerninger dog ingenlunde til de sjeldne Ting. Hvad om Døren pludselig gik op og en af Erik Skrams Svende brød ind for at kvæle hende i Dynen og myrde hendes Børn?

Mørkets Dæmoner vege et Øieblik fra hendes Leie, thi hun saae i Aanden en skjøn og mandig Skikkelse nærme sig. Det var Hans Thordsen, den eneste Mand, hvis Røst havde givet Gjenlyd i hendes Hjerte, og til hvis venlige Ord hun kun altfor gjerne og med Uforsigtighed havde lyttet. Dog, var hans Dristighed maaskee et Beviis, ikke blot paa hans Kjærlighed, men ogsaa paa de ringe Tanker, han nærede om hendes Fasthed og Dyd? Havde han ikke engang talt forblommet om Flugt fra

Tjele og Frelse fra hendes bittre Nød ved Synd? Forfærdet ved Erindringen derom og ved denne Tankes Syndighed, greb hun sin Rosenkrands for at bede til Guds Moder, da Dørklinken pludselig raslede, og hun, greben af Skræk, standsede midt i sin Bøn.

„Moder lille," sagde Margarets bløde Stemme, „det er ikkun mig."

Genetes angstfulde, stirrende Blik opklaredes, og hun drog et dybt Suk. Hun saae paa sin Datter, som stod for hende i en lang, sneehvid Natkjortel, med det rige, mørke Haar bølgende om sit Aasyn, af hvilket Kjærlighed og Uskyld lyste, og med de smaa, hvide Fødder bare, og hun tænkte, at Margarets Skikkelse i dette Øieblik var en Engels lig.

„Gud signe Dig, Barn!" sagde hun med mat Røst, „Du kommer som en af Guds Engle, at jage de onde Aander bort."

„Jeg en Guds Engel!" udbrød Margaret, gik hen til sin Moder og satte sig paa Kanten af Sengen. „Jomfru Maria og alle Hellige hjælpe mig, som er et syndigt Menneskebarn!"

„Margaret!" bad Genete, „Du synge for mig Mariæ Lovsang."

Margaret opfyldte sin Moders Begjæring og sang med dæmpet Røst Lovsangen, hvis første Vers lyder:

Ave maris stella,
Dei mater alma,
Atqve semper virgo,
Felix coeli porta! *)

Hendes dybe, bløde Sangstemme lød melodisk, og det latinske Sprogs Velklang forhøiede Virkningen. Dette var for hende og alle Papister et helligt Sprog, ved hvilket Gud stedse talte gjennem sine Tjeneres Mund. Margaret

---

*) Hil Dig, Havets Stjerne,
Gid Du for os værne,
Himlens Port os være
Moder, Jomfru skære!

kunde alle latinske Bønner, Hymner og Litanier udenad, og Broder Vigand havde lært hende saa meget af Sproget, at hun forstod Ordenes Betydning. Genete laae med foldede Hænder, fordybet i Andagt, da Margaret lagde sin Haand kjærligt paa hendes og sagde:

„Hvi ligger I saa og vaager og græmmer Eder? Jeg saae Lys gjennem Dørsprækken, og det var Aarsagen til, at jeg kom.“

„Da sov ikke heller Du,“ svarede Genete og lod sine Fingre glide gjennem Margarets rige Haar. Genete frydede sig over sin Datters Skjønhed, som hun sad der med foldede Hænder, Undseelsens Rødme paa sine Kinder og et zittrende Smiil paa Læben. Genete erkjendte ydmygt, at hendes Datter var langt rigere udstyret fra Naturens Haand, end hun selv, baade med et skjønnere og kraftigere Legeme og en stærkere og rigere Sjæl; men det faldt hende ikke ind, at noget Særdeles i denne Nat havde sat Margarets Hjerte i den stærkeste Bevægelse og forjaget Søvnen fra hendes Øine.

„O, Moder lille!“ udbrød Margaret, slyngede sine Arme om Moderens Hals og skjulte sit Ansigt ved hendes Bryst, „nu synge Du for mig, som Du sang, da jeg var et lidet Barn.“

Genetes Øine bleve levende og lyste med en drømmende Glands, medens Smilet om hendes Læber gav hendes Aasyn et sygeligt Udtryk og mindede om en Sindssvag. Hun lagde sine Arme om Margarets runde Skuldre og vuggede hende sagte frem og tilbage, idet hun med dæmpet Stemme og i sit Modersmaal sang den Vise, der saa ofte havde lydt ved Margarets og Knuds Vugge:

Visselulle nu min Dukke,
Sov nu sødeligt, min Skat!
Flux Du Dine Øine lukke,
Moder Din er ved Din Vugge,
Der hun bliver Dag og Nat.

Lyt kun til Din Moders Sange!
Da Guds Engle er Dig nær,
Skjærme Dig mod Ild og Sværd;

Dig skal ingen Trolde lange
Og ei sorte Douglas fange.

„Jeg kom at trøste Eder, Moder kjære," sagde Margaret, efterat hun havde givet sin Moder et Kys, „og I trøster mig."

„For mig gives ingen Trøst mere," svarede Genete med sorgfuld Røst, „uden den, der er at finde hos den hellige Kirke, den Broder Vigand og lader mig blive rigelig til Deel. Har Du og Trøst behov, Margaret? Var Du dog, da Du red ud denne Morgen, saa glad som Lærken."

„Jeg var saa," svarede Margaret. „Det blev en skjøn Jagt, og der faldt mangent Gammensord, da vi vare inde paa Vingegaard og sad der over Borde. Vi skiltes med Glædskabstegn, og Folmer Hansen, Knud og jeg rede til Bæds tilsidst lige her til Porten."

Genete laae imidlertid hensunken i sine egne Tanker og hørte neppe, hvad Margaret sagde.

„O Moder!" udbrød Margaret med en Stemme, hvis dybe, skjelvende Tone røbede hendes Sinds Oprør. „Du sige mig Et: vilde det være Synd at have en Mand kjær, som er en Frafalden og bekjender sig til Luthers Lære?"

Genete korsede sig og sagde:

„Vissselig vilde det være en Synd; til hvem sigter Du, mit Barn?"

„Broder Vigand siger ligesaa," svarede Margaret undvigende.

„Broder Vigand er en hellig Mand," sagde Genete, „en af Guds Udvalgte, maa han end for de vantroe Tiders Haardheds Skyld skjæle sig her. Du lytte stedse med Tillid til hans Raad og Formaning! Han dvæler her paa Tjele fornemmelig for vor Skyld, at vi ikke skulle savne Kirkens Trøst og Husvalelse, men stedse have Kilden nær."

„Folmer Hansen sagde derom," svarede Margaret: „Broder Vigand trænger haardelig til Eders Faders Beskjærmelse, til Huusly, Klæder og Føde, en arm Tiggebroder, han er."

„Et ringe Gjengjeld," mente Genete, „der kun veier lidet mod hans hellige Forbønner og rundelige Aflad."

„Og jeg," sagde Margaret med et mørkt, grublende Blik, „holder min Skriftefader høit i Ære, endog jeg ikke evner at troe alt det Onde, han siger om Folmer Hansen."

„Saa er det da ham, Du har fattet Kjærlighed til?" spurgte Genete med en bekymret Mine, og da hun læste Svaret i sin Datters blussende Aasyn, sagde hun: „han er en arg Kjætter; deraf kan ikke komme Velsignelse."

Margaret holdt sine smaa, hvide Hænder for sit Aasyn; hendes Kinder vare som Roser, blussende bag Lillier. Nu lod hun Hænderne synke og udbrød med Lidenskab:

„Der komme Forbandelse og Straf ud deraf, derfor raader Gud den alsommægtigste! Jeg kan ei Andet, Moder! Ikke være og Du mig modstandig i den Sag, thi da vorder jeg ganske forladt. Vi have Fjender, Moder, og disse Fjender have Faders Øren."

Genete blegnede lidet og vidste vel, til hvem Margaret sigtede.

„Du høre nu!" vedblev Margaret ivrigt. „Da vi vare stegne af Hesten, og Alle gik op til Gaarden igaar Aftes, da bleve Faster og jeg lidet efter de Andre. Saa seer hun hadsk til mig og siger: „„Du sendte nogle hede Blikke efter Folmer Hansen, der han red, jeg saae det grant, min Glut! Dog vil jeg til Dit eget Gavn kjøle den Ild og lade Dig det vide, at Folmer Hansen Rud til Kjellinghøl er en ædelig Mand, der ingensinde tager til Ægte en Pige, som Dig. Du maa lavere ned, min Dukke, var Du end den fagreste Mø i Riget.""

Genete hørte til med spændt Opmærksomhed, idet Margaret vedblev:

„Du sige mig nu paa Stand: er ikke Faders Æt vel saa god, som de Ruders, og er ikke Din god nok paa Mandssiden, stor og berømmelig paa Spindesiden? Sad end hverken Fader eller Nogen af Vore i Rigens Raad, han er dog en Riddersmand og maa han ikke som saadan

regnes blandt Rigets fornemste og bedste Mænd? Hvor kunde Maren da føre den Tale, at jeg ikke skulde være god nok til Folmer Hansen, om han vil have mig til Hustru, det jeg dog end ei veed, men jeg sætter saa?"

Margaret var meget spændt paa sin Moders Svar; thi hun havde nogle Gange fornummet til den Tale blandt Tyendet, at hendes Forældre ikke skulde være rette Ægtefolk, men hun havde i sin barnlige Sorgløshed ikke lagt Vægt derpaa, indtil nu hendes Fasters bittre Ord havde vakt Erindringen derom, og hendes Kjærlighed til Folmer Rud lod hende see Sagen i hele dens alvorlige Betydning. Hendes Moder derimod vidste endnu Intet om den Mistanke, der hvilede paa hende, og da hun aldrig forlod Gaarden, fik hun ingen Leilighed til at prøve Verdens Ringeagt. Hun vidste, at hendes Ægtefælle mistænkte hende for Utroskab, og at Maren havde bestyrket ham i denne Mistanke, og hun fornam daglig mere, at ved hendes Huusbondes haarde Behandling hendes Ære som Huusfrue og Madmoder blev nedbrudt, og at al Myndighed gled hende af Hænderne; men endnu havde hun ikke fornummet til den Beskyldning, at hun ikke skulde være Hr. Mogens's rette Hustru og Adelkone. Margaret vilde gjerne spurgt hende ligefrem derom, og Ordene brændte hende paa Tungen, men hun vovede det ikke af Frygt for at krænke sin Moder dybt. Genetes Svar tilfredsstillede og beroligede hende derfor ikke.

„Du agte ei derpaa," sagde hun med skjelvende Røst, „hvad den onde Kvinde siger for at slukke sin Harme og kue Dit Mod; det bedste og ædeligste Blod flyder i Dine Aarer; men det er en ond og arglistig Verden, vi leve i, Margaret! Ak, give Gud og Jesus Christus, at jeg turde skjæle mig i et Kloster, dog end hellere, at jeg var død!"

Genete lagde sit trætte Hoved paa Puden, og hendes Taarer flød, indtil hun omsider faldt i Søvn; men Margaret var saa optagen af sine egne Tanker, at hun ikke bemærkede det, førend hun fornam Kulde og vaagnede til Bevidsthed om, at hun havde hensiddet saaledes meget

længere, end hun selv vidste af. Hun reiste sig da sagte, for ikke at vække sin Moder, listede sig ind paa sit Kammer og kastede sig paa sit Leie; men da fik hendes Smerte Luft i heftig Graad.

Med sin klare Forstand og sit faste Mod havde hun forsøgt at tænke sig ind i sin Stilling, som den virkelig var, hvis det forholdt sig saaledes, at hun var et Slegfredbarn. Hun kjendte Nok til Samfundslovene for at vide, at en slig Plet paa hendes Fødsel vilde være uaftvættelig; hun vilde aldrig kunne blive Andet end en ufri Kvinde, uværdig til frie Mænds og Kvinders Omgang, og skulde endogsaa en god Mand, som Folmer Rud, være høimodig nok til at ægte hende, saa vilde dog hans Standsfæller aldrig godkjende en slig Forbindelse, havde Kirken end ti Gange velsignet den. Hun vilde i Verdens Øine kun være hans Frille, og kunde en retskaffen Mand agte sin egen Ære saa ringe og byde den Pige, han elskede, slige vanærende Kaar?

Da faldt en Tanke hende ind, som oprørte hende i hendes Inderste og afpressede hende bittre Taarer. Mon hun i Folmer Ruds Øine var en stakkels Vanbyrding, en Pige i ufri Kaar, med hvem han drev et letfærdigt Gantespil, vel vidende, at hun aldrig kunde blive hans Hustru? Hun havde Ondt ved at troe det; men dog havde hendes Fasters onde Ord gjort et saa mægtigt Indtryk paa hendes ærekjære Sind, at denne mørke Tanke ikke vilde lade sig forjage og efterlod en Braad i hendes Hjerte. Hun følte ligesom Grunden vakle under sig og henflyede tilsidst i sin Fortvivlelse i brændende Bøn under Guds Moders Barmhjertighed.

Først da Dagen gryede, slumrede hun ind; men da hun den næste Morgen sildigere, end sædvanlig, vaagnede, og hun kom til Bevidsthed om den forløbne Nats haarde Sjælekamp, da havde hun en Fornemmelse, som om hun var bleven meget ældre. Hun fattede vel atter Haab og bedre Mod, men det forholdt sig dog saa, at hendes første sorgløse Ungdom var afsluttet, og at hun i sit Hjerte gjennem faa Timers Smerte pludselig var modnet til Kvinde.

Femte Kapitel.

Ulv og Lam.

Det bebudede Uveir blev til en tør Nordveststorm, denne uvelkomne Foraarsgjest, under hvis Tyranni vore Forfædre maatte lide, saa godt som vi. Dog var der Læ og Solvarme bag Borgens sydlige Længde i Urtegaarden, som under slige Omstændigheder blev paaagtet af Herskabet, naar det vilde drage frisk Luft. Der fandtes i denne Urtegaard Spor af, at en af Hr. Mogens's Forfædre havde havt større Sands for den ædle Havekonst, end han selv. Et Par gamle Æble- og Blommetræer havde faaet Lov til at blive staaende, siden de nu engang vare der, og de brede Buxbomhække, som indfattede den korsdannede Gang, skyldte maaskee for en stor Deel den Nytte, de gjorde ved at erstatte Tøisnore til Tørring af Kvindernes fine Linned, at de vare saa vel klippede. I det ene Kvarteer var der nogle Urtebede, som Genete havde besørget tilsaaet, og i det andet Kvarteers Hjørne et lidet Blomsterparti foran en gammel Hyldebusk, der støttede sig til til Haugemuren. Det var Margarets Værk; hun havde ladet sætte et Par Bænke under Hyldebusken, og det var Haugens eneste Lysthuus. De to andre Kvarterer benyttedes til Blegeplads; men naar Grønsværet ikke bækkedes af det hvide Lærred, da tumlede unge Knud Mogensen sig der, fegtede med Sværd, stak med Landse og skjød til Maals med sin Armbrøst, eller naar slig Herlighed forundtes ham, med en af Hagebøsserne.

Han var nu ogsaa den Første paa Pletten og havde fordrevet Morgenstunden, som efter de Tiders Leveviis begyndte Klokken fire, med at fegte og brydes med sin Legekammerat, Kammerdrengen Henning, en lidet opmuntrende Beskjæftigelse for denne; thi hverken han, eller nogen anden ung Mand der paa Egnen kunde maale sig med Knud i Styrke, Behændighed og Vaabenfærdighed. Da Henning blev kaldt ind for at opvarte sin Herre, gav

Knud sig til at skyde til Maals efter en gammel Egestub ved Haugemuren, og han var i fuld Gang dermed, da den lille jernbeslagne Dør, som førte ud til Haugen, den eneste Dør paa Borgens Ydermuur, peb paa sine Hængsler, og Margaret traadte ud til ham. Knud havde netop for sjette Gang sat Pilen næsten i den samme Plet og raabte muntert til sin Søster:

„Vel truffet, Margaret, ei saa?"

„Legeværk det!" svarede Margaret med et blegt Aasyn og en mørk Mine. „Børn gjøre kun Børnegjerning; der skeer Meget, mens Du leger."

Knud havde sat Dunkraften til Armbrøsten for at spænde den svære Staalbue paany, men nu lod han den synke og saae forundret paa sin Søster.

„Ei Margaret!" udbrød han, efterat han i nogle Øieblikke havde stirret paa hende med aaben Mund, „Du er ilde opstanden idag! Stak Du tænkelig det venstre Been først ud af Sengen?"

Margaret besvarede hans Spøg ved at slaae begge sine Arme om hans Hals og briste i Graad. Knud forvirredes, men blev blød om Hjertet, brugte Kjælenævne til sin Søster, og da hun fremdeles græd, ophidsede han sig selv til stor Harme og svor Hevn over Hver, hvo det saa var, der muligt havde krænket hende. Margaret aftørrede sine Taarer, drog ham hen med sig til Bænken under Hyldebusken, og da de vare komne til Sæde der, sagde hun:

„Jeg er et Barn, som Du, al den Stund jeg græder, men det maatte have Luft. Jeg er bleven mere vidende idag og igaar, end jeg var tilforn. Jeg, saa og Moder, vi have maattet døie hadske Ord af Faster endnu i denne Morgenstund, og Fader har formeent os endogsaa at give Svar paa Tiltale. Vore nærmeste Frænder, Knud! de ere ikke alene kolde i deres Hjerter imod os, men de ere vore argeste Fjender, og vor egen Fader staaer paa deres Side og er imod os. Faster fører Regimentet nu, medens vor Moder med Skam skjæler sig paa sit Kammer."

Knud var ikke ganske uvidende om denne Sagernes Stilling, men hans glade, barnlige Sind skød gjerne fortrædelige Tanker fra sig. Han fornam da nu, at hans Hjerte ganske var paa Moderens Side. Han elskede ikke sin Fader, der holdt ham kort og strengt og var meget nidkjær over sin egen Myndighed, saa Knud slet ingen Raadighed havde paa Gaarden. Det harmede ogsaa Knud, at uagtet han, saavelsom Margaret, vare firmede, eller confirmerede, og han selv var bleven væragtig, eller som Væbner kjendt værdig til at føre Vaaben, saa holdt hans Fader ham dog hjemme i streng Afhængighed og formente ham at drage i en anden Adelsmands Brød, som Skik og Brug var for frie Mænds Sønner.

„Djævelen annamme den Lærdom, Du der har sanket, er den ellers sand!" udbrød han i stor Harme.

„Den er saa!" svarede Margaret med Vægt.

„Hvad gjøre vi da?" spurgte Knud.

„Det er Mænds Sag at handle, ei Kvinders!" svarede Margaret med en Matrones Værdighed.

Knud var imidlertid mere modig, end snarraadig, og da han blot grublende saae hen for sig, sagde Margaret heftigt:

„Gaae til Fader og drag ham til Regnskab!"

„Og hente mig en Kindhest?" spurgte Knud.

Margaret stampede med sin lille Fod i Jorden og rynkede sine skjønne Bryn, men hun kunde ikke hitte paa Raad. Knud gjenvandt imidlertid sin vante Ligevægt og sagde sindigt:

„Erik og Maren, de drage bort idag, men vi blive. Fader er da at faae i Tale, om fornødent. Moder er skrøbelig og taaler ei Uro; drager sig derfor til hver Tid, naar skee kan, ind i sit Kammers. Lad da Faster gaae en liden Stund og skingre i Ildstuen og fisle og skvaldre for Fader; det driver over som en Hagelbyge og lader Taget heelt. Saa lad da ei dette volde Dig for stor Græmmelse, Søsterlil, men tag Dig nu snarest igjen et godt, let Sind til, det Du havde før!"

Margaret hørte taalmodigt paa sin Broders kold-

sindige Ord, som ikke undlode at berolige hende, uagtet hun vidste med sig selv, at hun havde fortiet den vigtigste Aarsag til hendes Harme og Bekymring. Hun undsaae sig for at berøre den og vovede det heller ikke, thi hun kjendte sin Broders Sind og vidste, at var han end godmodig og langsom til Vrede, saa blev dog gjerne hans Harme, naar den omsider brød løs, ustyrlig. Bedst, tænkte hun da, at tie og afvente vor Skjebne; vi formaae lige fuldt Intet.

„Kom nu og prøv et Skud!“ sagde Knud, og Margaret, der var vant til at haandtere en Armbrøst, gik muntert til Værket og gjenvandt med det ungdommelige Sinds Spændighed snart sit gode Lune. De bleve saa ivrige i deres Leg, at de ikke bemærkede, at de bleve iagttagne. Thøger Løvenbalk kom langsomt gaaende fra Gaardlaagen og standsede nu og da, idet han velvilligt betragtede dem og glædede sig over deres barnlige og muntre Færd.

„Dominus vobiscum, liberi cari!*)“ sagde han, da han var dem ganske nær.

De vendte sig brat, og Knud bød ham Godmorgen med den Venlighed og den Ærbødighed, han skyldte sin ældre Frænde, Margaret derimod med større Tilbageholdenhed; thi gaves der nogen Kjætter, Broder Vigand havde advaret hende imod, saa var det den frafaldne Korsbroder Thøger, der næst Hans Tausen selv og tilligemed Jørgen Sadolin, Tausens Svoger og senere Fyens første evangeliske Bisskop og Skolens Rector, Jakob Skjønning, i Særdeleshed vare Gjenstand for de viborgensiske Papisters rasende Had; og da Thøger var Børnenes Frænde, maatte der jo være Fare for deres Tro i hans Selskab. Paa Grund heraf havde Broder Vigand maget det saa, at Margaret i de senere Aar næsten aldrig fik Tilladelse til at drage til Viborg og i lang Tid havde hun kun seet sin Frænde en eneste Gang. Knud derimod havde oftere

*) Gud være med Eder, kjære Børn!

været i Staden og besøgt ham. Knud lod i det Hele til at være temmelig ligegyldig i aandelige Ting og end uden Forstand paa de kirkelige Stridigheder. Vigand bemærkede vel hans Lunkenhed, men da han ikke ret kunde magte ham, lod han ham seile sin egen Sø og henvendte al sin Opmærksomhed paa Søsteren, for at have desto bedre Hold i hende.

„Prøv et Skud!" sagde Knud til sin Frænde.

Thøger tog Armbrøsten, veiede den i Haanden, men afskød den ikke.

„Et dræbende Vaaben," sagde han, idet han gav Knud den tilbage, „dog ikke i min Haand. Du, Knud, er derimod, det jeg nys saae, en drabelig Bueskytte og kunde gjøre Gavn for tre, drog Du i Leding."

„Drager jeg i Leding," svarede Knud og saae stolt op, „da vorder det ikke som menig Bueskytte. Jeg vil føre min Faders Karle frem og engang, naar Tjele vorder mit, mine egne."

„Roes ikke Fisken, før Du haver den paa Disken!" sagde Thøger med Alvor. „Ikke heller gjøre Du Regning paa Din Faders Død; ikkun Herren veed, hvilke Kaar da vente Dig."

„Mine Kaar," svarede Knud, „vilde da være som den slagne Vei. Dog har jeg ingensinde ønsket min Fader færre Dage, end Gud den alsommægtigste vil ham forunde, endog han skjøtter ikke stort om mig og holder mig i stor Afhængighed."

„Vel Knud," svarede Thøger, „jeg troer Dig Intet uden Godt til. En drabelig Krigsmand stikker sikkerlig i Dig. Brød nu den Fejde løs," vedblev Thøger smilende, „der dog sluttelig vil komme som en overfaldendes Ulykke, og Du havde fri Raadighed, paa hvilken Side vilde Du da stille Dig? Vilde Du da vorde den fangne Kong Christierns Mand, ham som Almuen ønsker tilbage, hans Brodersøn Hertug Christierns, hvad heller dennes Broders, unge Hertug Hans's?"

„Kong Christiern den Anden," svarede Knud flux, „tykkes mig at bære Prisen fremfor sin Brodersøn af

samme Navn; om Hertug Hans vil jeg ikke tale, da han ikkun er en liden Pog."

„Kong Christiern!" udbrød Thøger forundret; „den Viisdom har Du ikke af Din Fader."

Det faldt ikke Thøger ind, at Knud maaskee netop af Opsætsighed holdt paa den Konge, hans Fader hadede og frygtede; men da han vidste, at Knuds Fader havde en særegen Grund til sit Had, fordi den afsatte Konge engang havde staaet ham imod i en Strid, han havde med sine Bønder, saa erindrede han Knud om denne Kjendsgjerning, dog uden at det gjorde noget Indtryk paa hans unge Frænde.

„Kong Christiern," sagde Knud, „var i sine Velmagts Dage en heel drabelig Herre og førte sine Karle frem med Ære; var han saa og en god Dansker; Hertugen er en Holstener."

„Deus miserecorde tui!" *) udbrød Thøger i stor Harme, „hvorfra haver Du den Snak? Sprang ikke disse tvende Fyrster af samme Rod og ere os da paa den Viis lige nær? Du høre nu min Mening, som er, at Kong Christiern var en troløs Herre og hverken den gamle eller den nye Lære vedhængende, al den Stund han skiftede Tro, som man skifter Kjortel, naar hans verdslige Fordeel det bød. Hertugen er tvert derimod tro i hver Handel, en retsindig, gudfrygtig Herre, det rene Evangelii sande Ven, saa og viis og forstandig i denne Verdens Anliggender. Dog fornemmelig derfore, at han er Guds og Luthers Ven, beder jeg til, at han maa vorde Dannemarks Konning."

„Gud Herren," sagde Margaret, rødmende over sin egen Dristighed, „har mange Venner paa baade Sider. Jeg forvirres ved at tænke over, hvilke ere de rette, og hvorledes Herren vil skille og dele dem imellem."

„Ei, Margaret!" udbrød Thøger med et livligt og aandfuldt Blik paa sin unge Frænke, „Du tænker over Din Alder. Dog lade Du Dig ikke forvirre, men naar Din Stund kommer, da vælge Du freidigt, som Din

---

*) Gud forbarme sig over Dig!

Samvittighed tilsiger Dig det og uden at agte paa Mennesker!"

„En sær Tale, her føres!" sagde pludselig Broder Vigand, hvis Nærmelse de i Samtalens Iver ikke havde bemærket; men det var hans Vane at liste om og vise sig uformodet, saa blot Thøger og ikke de Unge overraskedes ved hans uventede Tilsynekomst.

„Vi gjorde ikke Regning paa Lurere," svarede Broder Thøger hvast, ingenlunde misfornøiet med Udsigten til en Dyst med denne arge Papist.

„Lurer er ikke jeg," svarede Vigand koldsindigt, „naar det gjelder Knud Mogensen og hans Søster, hvis Sjæle jeg er sat til at vogte."

„Nu," sagde Thøger harmfuldt, „da tør det haabes, at et Mirakel er skeet, og at en Ulv kan vogte Lam til en Tid uden at rive dem sønder."

„En Ulv," svarede Vigand med uforstyrret Koldblodighed, „maa jo en hellig Kirkens Mand tykkes at være i en Kjætters Øine. Jeg fornam før, at I talte til de Unge om den nye Lære, og det er da min Skyldighed plat ud at forbyde Eder at føre slig formastelig Tale her og indsnige Vantroens Forgift i de Unges ufordærvede Hjerter."

„Have de dog baade Fader og Moder!" udbrød Thøger, „enddog man stundom fristes til at tænke, at de ere disse naturlige Beskyttere ganske foruden."

„I skal nu fornemme," sagde Vigand med et Smiil, „at de ikke savne slig Beskyttelse. Jeg staaer her paa Hr. Mogens's Befaling, som lød, at jeg skulde begive mig herned og vaage over, at I ikke foresnakkede hans Børn kjættersk og gjækkelig Tale."

„Du lyver, Din arge Skalk!" raabte Thøger forbittret.

„Nu," sagde Vigand med et hadefuldt Blik, „I vide saa helst Alt — han føiede til — mag det saa, at Thøger snarest drager af Gaarde!"

„Det bød Fader Eder ingensinde at gjøre!" udbrød Knud med Harme, idet Margaret til Vigands store For-

trybelse stemmede i med og stræbte at formilde sin krænkede Frænde.

„Var jeg nu en fremfusende Taabe," sagde Thøger, „da rystede jeg Støvet af mine Fødder og vandrede herfra paa Stand. Nu agter jeg dog først at høre det uhøviske Budskab af min Frændes egen Mund, og det skulde bedrøve min Sjæl, har han virkelig viist en Gjest med Skam af Gaarde, hvilket ikkun vilde gjøre ham selv, ikke mig, ringere."

„Nu løber jeg at hente Fader hid," raabte Knud og forsvandt i samme Nu.

„Hr. Mogens," sagde Vigand hurtigt, „bød mig visselig ikke at sige saa, dog var det hans Tales Mening, og jeg gjorde det da, seende, at det var trængende fornødent."

„Du Skalkeøie!" udbrød Thøger, „som forvender Sandheden og dreier Retten med Snedighed og Svenk; Sligt lærte Du og Dine Lige i Eders fule Klostre, men intet Godt. Fanden værger for Sine, og her i min Frændes Huus har Du nu fundet et godt Madsted; Dienven giver da Smiger for Smørmad! Dog, det vilde være mig lige kjært, kvaltes Du end i Fedt, havde Du blot ei fanget Held til at fordærve de Unges Sjæle. Ingensinde lader jeg mig det indbilde, at Du er her alene i en Hensigt, Du trods Din Vildfarelse dog turde kalde oprigtig og god. Jeg kjender Dit Rygte, Du var et af de sorte Faar i Flokken; dog, der vaager en Gud! Han skal omsider vide at finde Dig paa Dine Snigveie."

Broder Vigand blev dødbleg; Mælet svigtede ham nogle Dieblikke, men da han gjenvandt det, blev hans Selvbeherskelse og Snedighed sig selv lig; thi han gav intet Svar og gjorde intet Forsøg paa at retfærdiggjøre sig; men da han saae, at Margaret var ifærd med at gjøre Thøger Følgeskab ud ad Urtegaarden, kaldte han paa hende.

„Margaret!" sagde han med sin dybe Stemme, der skjælvede af indre Bevægelse, „kom hid til mig! Du seer og hører nu selv, hvor ond denne Mand er. Vil og

Du svigte Din Sjælehyrde og Ven, der Dag og Nat beder for Din Frelse?"

Saa stor var hans Magt over Margaret, at hun adlød hans Bud og gik hen til ham. Saaledes var hun jo oplært, at en Kirkens Tjener og viet Præst, som Broder Vigand, i og for sig og ganske uanseet hans Værdighed eller Uværdighed, var udrustet med en stor aandelig Magt, der var ham givet fraoven; men hun troede heller ikke paa de svære Beskyldninger, Thøgers Ord antydede, om hun end paa Grund af den store Krænkelse, Vigand i sin Iver for hendes Sjælevel havde tilføiet hendes Frænde, undskyldte Thøgers ustyrlige Harme. Vigand tilhviskede nu Margaret en Formaning, medens Thøger med et smerteligt Udtryk i sit djærve Aasyn vendte sig bort og forlod Urtegaarden; men just som han var kommen ud paa Gaardveien, kom Knud med sin Fader samt Erik Skram og Maren. Hr. Mogens saae høist opbragt, men tillige noget forlegen ud. Han raabte strax paa Vigand, som med Margaret ved sin Side vilde fjerne sig, men nu ogsaa kom til og gik Uveiret imøde med fræk Pande.

„Hvilken usindig Adfærd af Dig," sagde han til Vigand, men i en mere lemfældig Tone, end man efter hans hastige Tilstedekomst og barske Mine skulde ventet, „at krænke min Gjest og gode Frænde ved slig Uhøviskhed og digte Ærinder og Bud, dem jeg ingensinde overdrog Dig? I lægge ikke Vægt derpaa, Thøger! I regne Broder Vigand hans Nidkjærhed tilgode, som er løbet af med ham. I geistlige Mænd ere jo alle i disse Tider, som var I stukne af Bremser."

„Oho, Mogens!" sagde Thøger med et barsk Smiil, „I er reent forkeert paa det, hvad heller I lader saa. Med velberaad Hu og stor Koldsindighed har denne forløbne Tiggerbroder krænket mig paa Eders egen Grund; her er paa ingen Viis Tale om Overilelse."

„Thøger Løvenbalk taler Sandhed," sagde Vigand og hævede Hovedet. „Som den hellige almindelige Kirkes Forfegter paa dette Sted vedgaaer jeg uden Sky min Formening, som er, at jo før denne Kjætter forlader

Tjeles Grund for ingensinde mere at vende her tilbage, desto bedre for Eder, Hr. Mogens! og for os Alle; og vil I end for dette Ords Skyld jage mig af Gaarde og unddrage mig Eders gode Beskyttelse, den jeg ligefuldt takker Eder for, saa længe I forundte mig den, da er jeg rede til at vandre herfra og lide for den gode Sags Skyld."

Hr. Mogens var øiensynlig i den største Vaande, men i Margaretes Blik stod at læse Beundring over hendes Skriftefaders Kjækhed og Redebonhed til at lide for sin Overbeviisning. Hans Aasyn og Holdning udtrykte ogsaa i dette Øieblik en Fasthed og Sjælskraft, som var vel skikket til at blænde uerfarne Øine og en ungdommelig Indbildningskraft. Margaret saae en Martyrers Sjælshøihed der, hvor der kun fandtes naturligt Mod og klog Beregning, opildnet af det mest giftige Had.

Men nu høstede Vigand Lønnen for, at han i denne Morgenstund og hver Gang, Erik Skram og hans Hustru gjestede Tjele, havde gaaet dem under Øinene. Han havde allerede, inden han kom ned i Urtegaarden, havt en Samtale med dem, og de havde paany faaet Forvisning om, at han var en forstandig og velsindet Mand, det vil sige, at han ganske stod paa deres Side og delte deres Anskuelser om deres Broders og Svogers huslige Forhold. De traadte nu Begge mæglende op, men dog saaledes, at det kjendtes, at de vilde værge for Vigand, og Maren gjorde det med en Iver, som inden føie Tid, da der skete et uforudseet Omslag med hende, høilig skulde fortryde hende og volde hende Bryderi.

Dog, medens de Alle talte i Munden paa hverandre og Forvirringen tiltog, da huggede Thøger selv Knuden over ved kort og godt at erklære, at nu gik han.

„Det er mig høiligt imod og bedrøver mig saa saare," sagde Hr. Mogens, „at I forlader mit Huus i Vrede. Ingensinde, det maa I troe, satte Mogens Lauridsen slig Plet paa sin Ære, at vise en Gjest, endsige en nær og god Frænde, som Eder, af Gaarde, og det har heller ikke nu været i min Tanke."

„Det være, som det nu være vil eller kan," svarede Thøger med Kulde. „Lige fuldt gaaer jeg og træder ingensinde mere under den Mands Tag, der tillukker sit Hjerte og tilstopper sine Øren for sine Egne, mens baade Dele til hver Tid ere aabne for en forløben Papist og fordreven Tiggerbroder, som han, der staaer. Det skal I dog høre end, Mogens: vogt Eder for denne arge Skalk! Jag ham af Gaarde og slaae ham med Bagdøren, det første I kan, da vil I fornemme stor Lindring og Renselse i Eders Huus; og saa være Herren med Eder, Eders Hustru og Børn, nu og evindelig!"

Derpaa vendte han sig brat og gik; men Knud, for hvis Hjerte Thøgers djærve Ord havde været en Tilfredsstillelse, saasom Broder Vigands store Myndighed i Huset alt længe havde vakt Nag hos ham, ilede efter ham, standsede ham og bød ham med oprigtig Beklagelse af det Forefaldne et hjerteligt Levvel. Selv hos Margaret fik Hjertet i dette Øieblik Bugt med alle hendes Skriftefaders Formaninger; hun kom ogsaa til og bød Thøger sin Haand til Afsked. Dog, deres Fader, som var bleven dybt krænket ved Thøgers djærve Afskedsord, kaldte dem barsk tilbage, og de maatte da lyde.

De bleve Alle staaende et Øieblik og saae efter den Bortdragende. Da brød Vigand Tausheden og sagde med et fanatisk Glimt i sine mørke Øine, og idet han slog Kors for sig:

„Apage Satanas! Viig bort, Du onde Aand! Guds hellige Moder og alle Helgene beskjærme min ædelige Velynder og frie ham og hans Huus for Alt, som er ondt, fornemmelig for det fule Kjætteries Besmittelse!"

Denne Besværgelse faldt Erik Skram lidt for Brystet, men hans lutherske Iver var dog ikke stærk nok til at drive ham til at fremføre nogen Protest. De gik Alle i Taushed tilbage til Gaarden, og efterat Erik og Maren vare blevne behørigt beværtede, skiltes de i den bedste Forstaaelse og med mange Taksigelser for nydt Gjestfrihed fra Hr. Mogens, brøde op med deres Svende og droge ad Viborg til.

Sjette Kapitel.

Flores og Blanseflor.

Omtrent fjorten Dage senere, en varm Dag i Juni Maaned, gik Margaret alene ad en skyggefuld Sti gjennem Engdal, et grønt, frodigt Dalstrøg, som gjennemrisles af en Bæk og med et stærkt Fald i en god halv Fjerdingmiils Længde strækker sig lige fra Tjele og ned til Søens Bred. De steile Bakkeskraaninger, som indeslutte Dalen, krandses nu af en yndig Lund med unge Træer, men enkelte Veteraner erindre dog endnu om, at denne Lund i gamle Dage var Storskov og havde en større Udstrækning.

Det var kun Margarets Hensigt at gaae et lidet Stykke i Gaardens Nærhed for at drage frisk Luft og i Ro hengive sig til sine egne Tanker. I Ungdommens fagre Vaar myldre Tanker og Drømme frem af Sjælebunden, som Blomster af Jordens Skjød, og ere de end flygtige Gjester, der hurtigt forsvinde, de afløses strax af nye Syner, som i Livsglædens Solskin drage forbi det indre Blik.

Det sværmeriske Udtryk i Margaret Mogensdatters skjønne Øine, hendes blussende Kinder og lette, yndefulde Bevægelser, som hun raskt gik hen ad Skovstien, gjorde hendes Aasyn og Skikkelse til et saare deiligt Billede af Ungdom og drømmende Livsglæde. Hun var sig ikke strax den egentlige Aarsag til denne Morgenstunds lykkelige Stemning klart bevidst. At hendes Fader i de forløbne to Uger havde været noget mindre barsk og hendes Moder mindre sorgfuld, havde vistnok bidraget Sit til at fordele den tunge Sky, der stedse hang over Tjele. Ogsaa Broder Vigand havde været saare mild og ganske skaanet hende for Formaninger; han havde end ikke nævnet Thøger Løvenbalks Navn og gjort sig megen Umage med at forkorte hende og Knud Tiden. Saaledes havde han endnu den foregaaende Aften, da de sade med ham under Hyldebusken i Urtegaarden, fortalt dem den skjønne og mærke-

lige Legende om den i Danmark saare folkelige Helgeninde, St. Karen, eller den hellige Katharina, der i et Syn blev trolovet med Christusbarnet, som rakte hende en gylden Ring. Dog var hun fra først af en lærd Kvinde, dygtig i Filosofi, indtil en Eremit omvendte og døbte hende. Hun endte som Martyrerinde, idet Tyrannen Maximinian lod hende pine til Døde af fire Hjul med Pigge. Margaret gyste ved at mindes den Omstændelighed, hvormed Vigand havde udmalet Helgenindens Lidelser. Hans Blik havde da hvilet brændende paa hende, saa den Tanke opstod hos hende, at han vilde hærde hende og ventede et lignende Heltemod af hende, om hendes Tro skulde blive anfegtet. Dette Blik, som fik hende til at slaae Øinene mod Jorden, mødte hende nu og da som et vildt Glimt fra hendes Skriftefaders Øine men i sin Ydmyghed og Uskyldighed tillagde hun det enhver anden Betydning, end den, det virkelig havde.

Hans dæmoniske Magt over hende tabte sig dog nu, da hun gik alene i den grønne Skov, og Fuglesangen tonede omkring hende. Hun glemte snart baade Broder Vigand og den hellige Karen med Hjulet. Dyrebare Minder om lykkelige Timer, tilbragte i den Mands Selskab, der havde kaldt sig hendes „velmenende Ven", meldte sig atter og atter og vilde ikke lade sig afvise. Det var maaskee taabeligt, Broder Vigand vilde sagt: syndigt, at hun ikke strax bortviste enhver Tanke om en Mand, der muligviis ikke mente og ikke kunde mene det alvorligt med den Tilbøielighed, han havde ladet hende mærke, og som dertil var en Kjætter; men om saa det hele Kleresi med selve den hellige Fader i Spidsen havde lyst Ban over det, der i denne Morgenstund rørte sig i hendes Hjerte, hun vilde dog ikke kunnet faae Bugt med det.

Hun kom til en aaben Plet i Skoven og saae op mod den klare Sommerhimmel. See, der fløi en Flok Vildgjæs, og hun kunde høre dem kjække, det lød muntert; og de fløi til Høire, det spaaede, at der denne Dag vilde times hende en Lykke; de fløi endelig mod Syd, ad Gudenaa til; hvor lang Tid mon det vilde tage for

disse rappe Luftseilere at naae Folmer Ruds Borg, Kjellinghøl? neppe en Time; hvo der kunde flyve som de! Nu var Folmer forlængst i sit Hjem; thi han havde kun paa et Par Dage gjestet sin tro Ungdomsven, Christoffer Kruse. Folmer kom ofte til Vingegaard, thi hans Ungkarlehjem var øde og hans gamle Huusholderske intet oplivende Selskab. Man havde talt om, at han skulde havt Christoffers Søster, Anna; men nu var det Rygte slaaet til Jorden; thi hun var i Vinterens Løb bleven trolovet med Laurids Lunov til Holmgaard oppe i Rindsherred, kun faa Mile Nord for Tjele. Deres Bryllup skulde staae paa Vingegaard Peter og Povels-Dag, eller førstkommende 29de Juni; Margaret havde Udsigt til at blive en af Brudepigerne, og Folmer Hansen skulde være blandt Brudgommens Svende. Den Dag skulde hun altsaa, om Gud vilde, mødes med sin Ven, og hun frydede sig ved Haabet derom.

Og dog fløi hendes Tanker med Vildgjæssene til Kjellinghøl; thi hun havde været der for et Par Aar siden som Barn med sine Venner fra Vingegaard, og aldrig kunde hun forglemme denne skjønne Udflugt. Hun saae endnu tydeligt for sig den anseelige Borg ved den klare Gudenaa, omgiven af grønne Enge og høie, skovbevoxede Bakker; det skjønne, røde Huus, tre Stokværk høit, de stærke Taarne med Skydehullerne, den liden Abildgaard, Voldene og Gravene omkring det Hele og Vindebroen, over hvilken de rede ind paa Borgen. Hun saae ved sin Side Borgherren selv, som gik med hende paa Volden, forklarede hende, hvor vel befæstet hans Fædreneborg var og pegede mod Øst, for at hun skulde see den skjønne Udsigt over den grønne, skovkrandsede Dal, gjennem hvilken Gudenaa slyngede sig som en bred Sølvaare; hun mindedes endogsaa nogle af hans Ord og syntes at høre hans rolige, velklingende Stemme — da hun vækkedes ved et let Slag paa sin Skulder, og da hun med et Skrig foer sammen og saae sig om, stod Knud leende foran hende i et Par lange Vadestøvler, en

Fiskerjakke og en liden af Slid haardt medtagen Hue, som var hans kjæreste Hovedbedækning.

„Man skulde tykkes, at Du sov gangende," sagde Knud, mens Margarets Kinder blussede, og hun søgte at skjule sin Undseelse ved at lee. Brødre have sjelden noget skarpt Øie for deres Søstres Ydre; men i dette Øieblik gik det op for Knud, hvor fager hans Søster var.

„Hvorhen, Knud?" spurgte Margaret.

„Til Søen at see til mine Snører," svarede Knud.

„Jeg gaaer med," sagde Margaret.

Knud saae paa hendes Skoe.

„Nu," sagde han, „jeg kan bære Dig i Baaden."

„Jeg vil ikke til Søes," svarede hun; „jeg vil dvæle paa Høien imens."

Saa gik de sammen ad Skovstien til Søens Bred, der hvor Baaden laae. Der var i Nærheden en lille kratbevoxet Høi, ved hvis Fod Bækken rislede ud i Søen. En smal Sti førte derop, og paa Høiens Top var der en liden grøn Plet i Ly af Hassel og Tjørn, hvorfra man havde en skjøn Udsigt til Søen og dens modsatte, skovbevoxede Bred. Der gik Margaret op, og mens Knud satte Baaden ud, tog hun Plads i det Grønne, drog en liden Bog op af den Taske, der hang ved hendes Bælte, og gav sig til at læse.

Hun havde imidlertid ikke siddet længe, førend hun hørte Fodtrin opad Høien, eller rettere, den blev tagen i et Par Spring, og i samme Øieblik, som hun stak Bogen i Tasken, viste sig for hende en Mand i en sid, grøn Dragt, med en Foldekniv i Bæltet, et Bundt Liimpinde i Haanden og en Luth i et Silkebaand paa Ryggen. Hun studsede i det første Øieblik, men gjenkjendte i det næste Folmer Rud; han derimod syntes ikke overrasket og bød hende muntert og hjerteligt Godmorgen, idet hans Blik dog fulgte den Bog, hun stak i sin Taske.

„Jeg saae Knud og Eder, da I gik over Engen," sagde Folmer, men taug strax; thi Margaret slog Hænderne sammen og brast i Latter. Sjelden eller aldrig havde Folmer hørt Margaret lee saa hjerteligt; de muntre

Toner af hendes kjære Røst frydede ham og rev ham med sig, saa han og lo; han gjettede strax Aarsagen til hendes Munterhed.

„Denne Formumming forundrer Eder," sagde han; „veed I ikke, Jomfru Margaret, at jeg er en Fuglefænger?"

„Jeg veed det vel," svarede Margaret, „at I har et Taarnkammer paa Kjellinghøl, fuldt af Sangfugle, men ikke vidste jeg deraf, at I fangede dem selv."

„Det var min bedste Tidkort i Drengealderen," svarede Folmer smilende; „man leger og stundom i Mandomsalderen."

„Men hvortil den Luth, Folmer? Da ikke til at lokke Fuglene hid?"

„I har gjettet det!"

„Nu," sagde Margaret og rødmede lidet, „I trakterer Luthen saa vel og synger saa skjønt dertil, at jeg vil troe, det maa lokke Fuglene."

„Jeg har dog ringere Tanker om min Færdighed," svarede Folmer, „al den Stund jeg har en Lokke-Irisk i et Buur, som staaer nede paa Engen; dog pleier en Kjende Klimpren paa Strengene at gjøre Smaafuglene nysgjerrige. I sige mig dog nu, Jomfru Margaret, tykkes jeg Eder ei at være en Gjek?"

„I den side Kjortel og med den Luth paa Ryggen," svarede Margaret oprigtigt og loe, „seer I ikke synderlig mandhaftig ud."

„Raadeligst da," sagde Folmer muntert, „at jeg giver Eder, min skjønne Dame, Forklaringen, at jeg ikke skal synke for dybt i Eders gunstige Omdømme."

„I tage Sæde, ædle Herre," sagde Margaret med skjelmsk Ynde og paatagen Værdighed; men Folmer blev staaende og saae paa hende med saa varm Beundring i sit Blik, at det gjorde hende forlegen.

„I tier," vedblev Margaret rødmende, „og I maa derfor dømmes uhørt."

„Havde jeg ikkun i hver Sag," udbrød Folmer, „saa mild Dommer, som Eder!"

„I lide ikke for trygt paa mig," sagde Margaret; „unge Jomfruer kunne dømme skarpt nok."

„Ja," svarede Folmer, „naar andre unge Jomfruer ere de Anklagede. Dog, nu høre I mit Forsvar! Jeg kom igaar fra Mariager, hvor jeg havde gjestet min Faster, Abbedissen, og min Hest, der kjender Krybben i Christofs Stald, vilde ikke Vingegaard forbi. Jeg saae da derind for at bede en Stund med mine Svende, men blev saa hængende ved Nadverbordet og Ølkruset. Talen faldt paa Christofs og mine Børnestreger, og han lod da de Andre vide, hvilken Troldkarl til at fange Fugle jeg har været og end er. Det vilde Anna Seefeld ikke troe, saa heller ikke Anna Enevoldsdatter og Ide. Jeg svor da, at om jeg den Dag imorgen maatte gaae ud alene, jeg skulde fange de skjønneste Fugle til dem. Vi sloge da til Væds, og de satte hver en Rosenobel mod mine trende. Christof laante mig da sin grønne Kjortel — ilde staaer den mig an, ikke ventede jeg at træffe Kvinder paa den Fart — men, som I tænkelig veed, Jægeren, som Fuglefængeren, bør, for ikke at sees, helst være graa om Vinteren og grøn om Sommeren. Kan jeg nu vorde frikjendt?"

„Tilfulde og med Ære," svarede Margaret, „og det saa meget mere, som det bæres mig fore, at I faaer bøde Eders Rosenobler. Har I fanget en eneste Fugl fra Vingegaard og hertil?"

„Vender jeg tomhændet hjem," svarede Folmer, „da maa dette Møde bære Skylden. Lad flyve de Fugle og springe de Rosenobler! nu er jeg glad uden baade Dele."

„I vise mig," sagde Margaret med bankende Hjerte og blussende Kind, „paa hvad Maade I stiller den Fuglefangst an!"

„Gjerne det! Gaa med og see selv!"

„Saamænd," svarede Margaret tøvende, „naar Knud kommer iland og gjør os Følgeskab."

„Ja, der ligger Knud og pjadsker! Hvad om vi raabte ham an og bad ham sætte os over til Vigum

Skov? Der er Fugle, og der vil jeg faae Held til at vise Eder Prøver paa min Konst."

Den sømmelige Tilbageholdenhed, som dengang var en Lov for unge Jomfruer, stred en haard Dyst i Margarets Hjerte med hendes Tilbøielighed. Hun hjalp sig da, som Evas Døttre ofte pleie, hun sagde ikke reent ud nei, ikke heller ja. Folmer tog hendes Mangel paa Besluttethed for et Samtykke, satte begge Hænder for Munden som en Raaber og skreg til Knud:

„Hei, Du Skipper! Ro i Land, og færg os over til Skoven!"

Knud saae op, skyggede for Øinene, gjenkjendte Folmer, svingede med Huen og raabte til Svar:

„Hvad giver I mig i Færgeløn?"

„Smaafugle eller Liimpinde, som det kan falde," svarede Folmer.

„Sær Færgeløn den!" raabte Knud og greb til Aarerne. „Nu kommer jeg at tinge med Eder."

Knud var snart Bredden saa nær, som Baaden kunde komme uden at løbe paa Grund, og da han havde faaet nærmere Forklaring, gik han med Glæde ind paa Folmers Forslag, hvilket han fandt saare lysteligt, og det lykkedes ham at overvinde hans Søsters Betænkeligheder. Hun blev baaren i Baaden, ikke af Knud, men paa Folmer Ruds Arme, thi Knud blev i Baaden, hvor han var; dog blev hverken Buret med Lokke-Irisken eller Liimpindene forglemte. Saa gik Farten over den speilblanke Sø under munter Samtale, som kun blev afbrudt derved, at Folmer til Strengeleg sang Visen om Rosmer Havmand og stolten Fru Svanelille; og da de havde naaet det Landingssted, som Knud havde udpeget, gik de iland og søgte til Skovs. —

En Time derefter sad Folmer og Margaret oppe i Skoven i det bløde Græs under en ærværdig Eg, mens Knud saaes i nogen Afstand sysselsat med at stille Liimpindene an; thi efterat de havde forfrisket sig ved et Maaltid af det lille Forraad, Folmer havde ført med sig i sin Taske, var Fuglefængerens Gjerning ganske bleven

overladt til Knud, uagtet hans Kjortel ikke var grøn, og Folmer sad nu og læste for Margaret.

Han havde nemlig fanget sin Fugl, den Bog, Margaret saa hurtigt havde gjemt i sin Taske, da han overrumplede hende paa Høien, men det havde kostet ham en Deel Umage. Hendes Udflugter hjalp hende dog ligesaa lidt, som den Haardnakkethed, hvormed hun i nogen Tid holdt fast paa Taskens Strop. Folmer snappede Bogen i et ubevogtet Øieblik, og han smilede listeligt, da han saae, at det var det skjønne gamle Digt om Flores og Blanseflors Kjærlighed.

„Dette lystelige Eventyr elsker jeg saare," sagde Folmer, idet han bladede i Bogen, „og jeg har læst det mere, end een Gang. Dog," føiede han lidt ubarmhjertig til, „forundrer det mig, at I har kunnet frelse denne Skat fra at blive opdaget af en vis Sortebroders lurende Øine."

Margaret taug og saae med en krænket Mine hen for sig. Sagen var den, at hun havde faaet Bogen til Laans af Ide Nielsdatter, og at hun læste den i Smug; men at hun dog med Kvindelist havde beredet sig paa Forsvar, om hendes hemmelige Studium skulde blive opdaget. Hun vilde nemlig da sige, at det var en god Bog, saasom Historien ender med, at de Elskende, skjøndt formælede, gaae i Kloster, og at den derfor sikkerlig maatte være digtet af en Munk. Margaret følte dog nu, at Folmer ikkun vilde lee af det Argument, og idet hendes Kinder blussede af Fortrydelse, sagde hun:

„I lukke nu den Bog og give mig den strax tilbage!"

„Ugjerne gjør jeg det," svarede Folmer; „tvert derimod djærver jeg mig til at bede: Skjøn Margaret, forund mig den Glæde at læse dette skjønne og lystige Digt for Eder!"

Margaret vilde maaskee uden Snerperi givet sit Samtykke, var det ikke gaaet hende saa, hver Gang hun læste i Bogen, at Flores stedse for hende var bleven til Folmer Rud, Blanseflor til Margaret Mogensdatter, og

i hendes store Anstrengelse for at skjule Bogen og at erholde den tilbage laa jo allerede et Slags Tilstaaelse, som farvede hendes Kinder røde.

„I vredes ikke paa mig," foer Folmer fort, „men lade hellere Glæden raade den korte Stund, vi ere tilsammen! I sige mig nu Et — vilde I hellere høre dette Digt af nogen anden Mands Mund, end af Folmer Ruds?"

„Hellere af enhver Anden, end af Eder," udbrød Margaret med grædeferdig Røst og loe saa for at skjule sin Forvirring; men Folmer var trods al sin Kløgt ligesaa tungnem, som de fleste Elskere ere; thi han blev ikke den Blottelse vaer, Margaret havde givet sig, men tog hendes Ord efter Bogstaven og taug med en krænket Mine, medens Margaret, som begreb Misforstaaelsen, ved dette lille Held gjenvandt sin Fatning og sagde:

„Jeg er en Nar og den Sag ikke saa megen Tale værd. Læs, saasom I finder Behag deri; den fryder sig jo meest, som selv kvæder."

Folmer blev det listige Blink i Margarets Øine og det skjelmske Smiil vaer, der foer over hendes udtryksfulde Aasyn som et Solglimt. Det gav ham Noget at tænke paa, og han læste i Begyndelsen udtryksløst og slet; ja han hørte neppe selv alt det, han læste om den christne Slavindes, Blanseflors Moders Ankomst til den hedenske Konges Hof; om Blanseflors Fødsel, og at der samtidig blev født Kongen en Søn, som blev kaldet Flores; at Flores er udlagt en rød Blomst, Blanseflor en hvid og om disse tvendes, Kongesønnens og Slavindedatterens Barndomsvenskab. Dog blev han mere aandsnærværende der, hvor Digtet skildrer deres Ungdomskjærlighed, og Gjenvordighederne begynde; hvor det fortælles, at deres Kjærlighed opdages, at Flores forvises fra sin Faders Hof, og Blanseflor i hans Fraværelse sælges til fremmede Kjøbmænd; at hun lyves død for ham, men at Bedraget afsløres af hans Moder. Folmer syntes selv greben af Flores's Harme, og dennes Udbrud, da han erfarer, hvor store Skatte af Silke, Peltsværk, Guld og

Ædelstene, Kjøbmændene havde givet i Betaling for Blanseflor:

> De vide Den vel være til,
> Der mere for hende give vil!

blev fremsagt med særdeles Vægt og ledsaget af et Blik, der var vel skikket til at forstyrre Margarets rolige Nydelse af Digtet; men, hvor besynderligt det end lyder, saa forholdt det sig dog saaledes, at medens Tanken om Folmer Rud stedse havde forhindret hende i ret at paaskjønne Digtets Skjønhed, naar hun læste det alene, saa kom Versene til deres fulde Ret nu, da Folmer selv fremsagde dem, og hun glemte ham over Digtet.

Uden Snerperi, med naiv Glæde hørte hun nu Fortællingen om Flores's Eventyr ved Kongen af Babylons Hof, i hvis Harem han opdager Blanseflor; hvorledes han bestikker Gartneren og i en stor Kurv, dækket af Blomster, bliver smuglet ind i Paladset, hvor de to Elskendes Møde ved Veninden Klares's Hjælp lykkeligt kommer i Stand, og de saa gaae til Hvile med hinanden i et skjønt Kammer og der sove sødeligt i hinandens Arme.

Folmers Hjerte var imidlertid blevet for fuldt, til at han kunde læse Digtet til Ende. Da han havde fremsagt de Strofer, i hvilke Blanseflor i Middelalderens kraftige poetiske Stiil udtaler sin Kjærligheds urokkelige Troskab:

> At jeg skulde tage anden Mand,
> End Flores, der jeg i Hjertet vel and*),
> Jeg vilde førre med min Kniv
> Skære sønder mit eget Liv —

da sænkede han Bogen og taug.

Margaret vaagnede som af en Drøm, da hans Røst, hvis velklingende Tonefald nu saa længe havde forlystet hendes Øre, ophørte at lyde. Hun vilde just spørge ham, af hvad Aarsag han ikke læste videre, da han saae op, blev lidt bleg og sagde:

---

*) under.

„Margaret! Jeg talte nu saa længe med en Andens Røst og dog udaf mit eget Hjerte. I tillade mig nu at sige Eder, hvad der har dølget sig der og groet en langsom og sikker Væxt i tvende samfulde Aar. Ja, I var næsten et Barn, da jeg saae Eder første Gang; vi legede sammen, og jeg blev Barn igjen; med Uskylds Leg kom den Kjærlighed i mit Hjerte, saa I maa vide, at den er reen og tro, som Guld. I sige mig da nu — under I mig saa vel, som Blanseflor undte Flores?"

Margaret blev rød som et dryppende Blod, og saa blev hun bleg som en Lillie. Hvad hun ofte havde forestillet sig i sine fantastiske, vaagne Drømme, det var nu virkelig skeet. Hendes dybe Kjærlighed gjennembævede hende, og hun formaaede i det første Øieblik ikke at svare.

„Margaret," sagde Folmer, idet han greb hendes Haand, „har jeg feilet i at tænke, at Eders Hu staaer til mig? Er jeg den Mand, I vilde sætte Tro og Love til?"

„I er saa!" svarede hun, medens hendes taareblændede Blik og ømme Smiil tilfulde bekræftede hendes Ords Oprigtighed.

„Gud have Lov!" udbrød Folmer og vilde drage hende til sig, „da er I nu min Fæstemø!"

Dog, hun stødte ham fra sig og blev saare bleg; thi hans Heftighed bragte hende pludselig til Besindelse. Netop som hendes Kjærlighed udfoldede sig lig en deilig Blomst med berusende Duft, stak Slangen sit Hoved frem og hun gyste. Hendes Fasters forblommede, giftige Ord randt hende i Hu, og alle de bittre Tanker, de havde avlet, og som en Stund vare forglemte, mylrede frem lig en Snogeyngel.

„Eders Fæstemø," sagde hun med usikker Røst, „er jeg, det I fuldt vel maa vide, paa ingen Viis, før Fæstensringen er sat paa Eders og min Finger for Guds hellige Alter."

„Sandt nok det," svarede Folmer og holdt hendes Haand fast; „og dog har Gud Herren selv seet og fornummet, hvad her mellem os er foregaaet. Er dog ikke

Guds grønne Jord som Alterets Fod og Guds Himmel, der er spændt over os, det helligste af alle Tabernakler?"

„Ak, Folmer!" udbrød Margaret og drog sin Haand til sig, „I er en sær frit tænkende Mand. Eders Fæstemø bliver jeg kanskee ikke endda, kommer I først til Besindelse."

„Guds Død!" udbrød Folmer med rynket Pande, „hvad for Tale er dette?"

„Det kunde besindes," sagde Margaret dybt rødmende og idet hun sænkede sit Blik, „at jeg ikke var værdig til at vorde en god Mands Hustru. Naar Guds grønne Jord er Eder Nok til Alter og Guds Himmel til Kirke, mens I trolover Eder med Margaret Mogensdatter, fristes jeg da ei til at tænke, at I, Folmer Hansen, medens I handler saa med mig, er fuldt vidende om, hvad onde Tunger sige om min Fader og Moder? I vide helst strax og dette, at min egen Faster forgangen Dag talte mig haardt til og ikke gav mig større Ære, end som jeg hører Verden gjør."

Folmer røbede ingen Overraskelse, snarest saae han end kjærligere paa Margaret, idet han sagde:

„For Gud! I er en ædelsindet, retskaffen Jomfru, klog og besindig trods Eders unge Aar. Derom være I forvisset, at havde jeg troet den Klaffer, hvortil I sigter, og som Eders Faster, Maren Erik Skrams, har været haardsindet nok at besmitte Eders Øren med, da havde jeg paa ingen Viis bedet Eder om Eders Tro. Jeg har een Gang staaet Aasyn til Aasyn med Eders Moder, og Ingen faaer mig til at tænke, at hun ikke skulde være Eders Faders rette Adelkone; og er Christof af samme Mening som jeg."

Hvad Folmer der sagde, var det Eneste, som kunde formilde Margaret; thi havde han som Flores, der elskede en Slavinde, sat sig ud over Verdens Dom og svoret, at Margarets Kjærlighed vilde været ham Nok, da vilde hun betragtet dette som et overilet og letsindigt Løfte. Dog var hun ikke ganske beroliget, og hendes

Svar viste, med hvor stor Klogskab hun havde tænkt over sin ulykkelige Stilling.,

„I have Hjertens Tak," sagde hun bevæget, „for denne Eders gode Mening. Jeg haaber og troer, som I. Dog frygter jeg, at Sagen er saaledes beskaffen, formedelst min kjære Moders udenvelts Herkomst og da Vielsen skete i et fjernt, fremmed Land, at stor Ulykke og Fortræd kan komme over Knuds og mit Hoved, om ond Villie paa nogen Side er tilstede. Det bæres mig fore, at knytter I Eders Skjebne til min, da vil Eders Bane vorde tornefuld. I overveie da helst en liden Stund! Før tænkte jeg at bede Eder derom at gaae til Fader, nu siger jeg tvert derimod: lad det blive ugjort en føie Tid, indtil I efter dette fremdeles føler Eder fast i Eders Forsæt."

„Ikke er jeg meget villig til at efterkomme denne Eders Begjæring," svarede Folmer med Rynker i sin Pande. Margaret mente at kunne læse i hans Blik, at det, hun havde sagt, havde nedslaaet hans Mod og gjort hans Hjerte koldt. Han forundrede sig ganske vist over hendes Betænksomhed, der næsten forekom ham koldsindig og lod ham nære Tvivl om hendes Kjærligheds Oprigtighed. Han betænkte ikke, at hendes lidet lykkelige Barndom og den sidste Tids bittre Erfaringer havde givet hendes Sind en Alvor, som var over hendes Alder, og han vidste endnu ikke, at der i denne unge Piges Bryst boede en Høimodighed og Fasthed, som kun sjelden findes hos svage Dødelige. Hun vilde baade af Hensyn til hans og hendes egen Lykke og Ære, hvor høit hun end elskede ham, dog før døe som Jomfru, end bringe Skam over ham og sig selv ved at leve med ham og regnes for hans Slegfredviv.

Han fik dog snart Beviis for hendes Kjærligheds Varme og Dybde; thi da han efter en pinlig Pause spurgte:

„Og hvad da imens?" svarede hun:

„Da ere vi Venner, som tilforn. Længe før I tilstod mig Eders Kjærlighed, Folmer, vidste jeg med mig

selv, at jeg ikke evner at give nogen Mand paa Jorden, uden Eder, min Tro."

„Gud signe Eder, min Hjertenskjær!" udbrød Folmer, drog hende til sig og gav hende et Kys; men en slig Frihed tilstod Margaret ham for dennesinde ikke oftere. Dog sade de en Stund hos hinanden og vexlede ømme Kjærlighedsord. Nu fik Folmer først ret Held til at læse i hendes Sjæls Dybde, hvilket voldte ham stor Fryd, men ogsaa en ikke ringe Sorg; thi deres Forskjellighed i Tro viste sig nu og da som et truende Skjær. Folmer følte, at han ikke kunde leve hende foruden, men tillige, at meget maatte vorde anderledes, skulde han virkelig naae den store og sjeldne jordiske Lykke, han eftertragtede. Han rokkedes ikke i sit Forsæt, tvertimod lovede han sig selv at søge til Maalet, gik Veien end over lutter Torne; det anede ham dog kun lidet, hvor lang og trang den skulde blive.

Medens de sade saa og samtalede med Ømhed i Blik og Stemme, og just som Margaret udbrød:

„Ak, give Gud, der Intet kom efter dette, og vort ganske Liv maatte være blot denne lyksalige Stund i Skovens Ensomhed!"

— da opskræmmedes de ved Fodtrin, Menneskerøster og Hundeglam. En stor, skjøn Mynde og en Gravhund, gode Bekjendte af Folmer fra Vingegaard, kom halsende farende hen til ham og Margaret, saa de maatte værge sig mod Dyrenes Kjærtegn, og strax efter viste sig Christoffer Kruses Broder Thomas, Knud og en gammel Fisker med hans Dreng. Man kunde læse baade i Thomas Kruses og Knuds Aasyn, at de havde mundhuggedes paa Veien, men dette var ikke noget Nyt; thi lige fra deres Barndom af havde de været Medbeilere i Alt, og næsten altid havde Thomas trukket det korteste Straa, hvilket havde fyldt hans Hjerte med Bitterhed; thi han var to Aar ældre, end Knud, men ham dog underlegen i Legemsstyrke og dertil langt mindre fager. Han pleiede da at trøste sig med den Tanke, at Knud neppe var Andet, end en Vanbyrding; men hidindtil havde han dog ingensinde

vovet at beskjæmme Knud ved at udtale det. Han hadede ikke mindre Margaret Mogensdatter, der nogle Gange havde beredet ham en fortjent Ydmygelse, og det Syn, han nu saae, Folmer Rud og Margaret fortroligt siddende sammen i det Grønne, maatte være ham særdeles imod, da det havde været hans og hele Slægtens Ønske, at Folmer skulde beile til Søster Anna, som først efterat Folmers Utilbøielighed til denne Forbindelse ikke mere kunde omtvivles, havde givet Laurids Lunov sin Tro; men det kunde ikke negtes, at Svogerskab med en Mand af de Ruders stolte og mægtige Slægt vilde givet større Anseelse.

Med et ondt Blik og et spydigt Smiil traadte Thomas nu hen for Folmer, og da denne tilraabte ham et: Vel mødt i den grønne Skov! da stirrede han paa ham med lidet høvisk Forbauselse og svarede blot: Ei, ei!

Blodet steg Folmer til Hovedet og han sagde:

„Hvad er Meningen, Thomas, med dette Dit: Ei, ei?“

„Jeg tænker ikkun,“ sagde Thomas, „og siger spørgende: er det Dette, velbyrdige Folmer Hansen kalder at fange Fugle?“

Folmer saae paa Margaret og Synet af hendes dødelige Forlegenhed bragte ham til Besindelse; med stor Selvbeherskelse svarede han:

„Du bekymre Dig blot om Dine egne Sager, Thomas, og befatte Dig ikke med mine.“

„Mere mageligt det, om det maatte være mig forundt,“ sagde Thomas; „men saa forholder det sig, at Christof har skikket mig ud for at søge Dig, og jeg maatte ride som en Nar ligefra Hjemmet til Rise Gaarde, hvor Rasmus Fisker, som havde seet Eder skibe herover, bragte mig paa Sporet og satte mig over Søen, mens min Svend med Hestene blev hist ovre. Din Broder Peder og hans Hustru Grete Bryske ere hos Vort og forvente snarest at see Dig.“

„Nei see!“ svarede Folmer koldsindigt; „jeg var af

den Formening, at de sade roligt ovre paa Vognserup i Sjælland."

„Der have de ikke været i en Maaned," sagde Thomas, „men stedse paa Reiser, rundt til deres Frænder. De have været paa Sandholt i Fyen, droge saa til Møgelkjær og agte sig nu til Hesselt, men saae først ind til Dig, og da de forfeilede Dig, droge de efter Dig til Vingegaard; de ere begjærende at tale med Dig og træffe Aftale om nogle vigtige Sager."

„Nu," sagde Folmer og reiste sig, „jeg faaer da vende Næsen hjemad, og I, Jomfru Margaret, er vel nu og træt og længes tilbage til Tjele?"

„Ikke det," svarede Margaret med et funklende Blik til Thomas Kruse, „men der gives Folk, ved hvis Nærmelse al Glæde forgiftes og døer."

Thomas tog med et Smiil mod dette Hib, som han ærligt havde fortjent for sin Uhøviskhed; thi han havde ikke forundt Margaret nogen Hilsen og teede sig, som om hun slet ikke var tilstede. Margaret vidste det fuldt vel, at havde Thomas maattet raade, da vilde hverken hun eller Knud alt i lang Tid faaet Foden over Vingegaards Dørtærskel.

De gik nu Alle i Taushed ned til Baadene, Margaret mod i Hu. Nærværelsen af Folmer Ruds Broder og dennes Hustru spaaede hende ikke noget Godt. Vistnok var Folmer myndig og alt længe forældreløs, altsaa selv Herre over sine Beslutninger; men hans Frænder vilde dog neppe forholde sig ligegyldige ved Valget af hans Hustru. Det maatte vel kaldes overflødig Forsigtighed af hende, at hun havde givet ham Betænkningstid; det kunde nok skee uden hendes egen Bistand, at Folmer blev kold og trak sig tilbage; men dog angrede det hende ikke, at hun havde talt til ham, som skeet var; thi hun skjelvede for Afgjørelsens Stund, og den Tanke havde fæstet Rod hos hende, at den Salighed at elske Folmer Rud og en kort Stund hemmeligt at være elsket af ham, var al den Livslykke, der var hende beskaaret.

Dog blev denne mørke Anelse allerede nu paa Hjem=

farten noget rokket; thi da de roede over Søen, og Thomas fulgte efter i Fiskerens Baad, da tog Folmer efter lang Tids Taushed til Orde og sagde:

„Knud, vi have Noget at fortroe Dig, Margaret og jeg! Vi havde daarlig Lykke med Fangsten idag, dog fangede jeg en ædelig Fugl!“

„Hvilken?“ spurgte Knud.

„Din Søsters Hjerte og Hu! Du bør vide det; men ogsaa mærke Dig, at hun ønsker det, der er skeet os imellem, en liden Stund fortiet.“

„En Hjertens god Tidende var det!“ udbrød Knud, idet hans Aasyn blussede af Overraskelse og Glæde. Folmer svarede:

„Tak for det gode og venlige Ord, Knud! Margaret, saa og Du, I skulle finde mig tro, formærker jeg end, at hun tvivler. Nu, de kommende Dage skulle vidne for mig!“

Margaret saae paa sin Ven med et taareblændet Blik og et veemodigt Smiil; men Knud var saa optagen af den glædelige Tidende, Folmer havde forkyndt ham, at han kun med det ydre Øre opfattede de Ord om Tvivl og intet Spørgsmaal gjorde i den Anledning, men blot stirrede paa sin Søster med uskrømtet Forundring og Glæde.

Margarets Hjerte sank dog nu i hendes Bryst; thi det Første, hun blev vaer, da de nærmede sig Land, det var Broder Vigands Skikkelse. Drømmen var forbi, og den barske Virkelighed meldte sig. Hendes Skriftefaders rynkede Pande og mørke Blik meldte forud om strenge Irettesættelser, fordi hun fandt Behag i en Kjætters Selskab, muligt ogsaa om hendes Faders Vrede, fordi hun uden Forlov var løbet af Gaarde. De havde da ogsaa neppe sat Foden iland, førend han talte dem haardt til.

„Ere I galne,“ sagde han til Knud og Margaret, „at strippe saa om den ganske Dag, Du, Margaret, uden sømmelig Ledsagelse og sætte Eders Fader i Skræk ved slig usindig Adfærd.“

„Jeg er den Skyldige,“ sagde Folmer. „I formelde

Hr. Mogens min bedste Hilsen og lade ham vide, at jeg traf de Unge ved Stranden, og at de paa min Begjæring og under min Varetægt have gjort denne liden Lystfart. Han skal til sin Tid af mig selv faae fyldestgjørende Forklaring. Min Broder Peders uformodede Ankomst og nødagtige Sagers Afgjørelse bør fremskynde min Hjemfart."

„Hr. Mogens," svarede Vigand, „vil neppelig føle sig stillet tilfreds ved den Borgen, Eders fagre Ord giver. Til at vogte skjønne, unge Jomfruer sætter man ei gjerne unge Mænd, allernødigst naar de ere af den Sort, der ynde Strengeleg og kjelne Sange."

„For Gud, Munk!" foer Folmer op, „vogt Din Tunge! Du har alt nogle Gange prøvet Dit Vid paa mig; see til, det ikke ender dermed, at jeg garver Din Ryg!"

„I vil finde det Arbeide lidt brydsomt, skulde I fordriste Eder at prøve derpaa," sagde Vigand med et roligt tirrende Smiil, idet han lagde Haanden paa Fæstet af den Dolk, han bar i sit Bælte.

„Kom, Folmer!" raabte Thomas, der alt var i Sadlen, „og bryd kort af; det turde være det Viseste, endog denne Dag, der har været fuld af Daarskab nok for Dig, passelig kunde sluttes dermed, at Du maalte Klinge med en forløben Tiggebroder."

Folmer værdigede ikke Thomas Kruse noget Svar, men bekjæmpede dog sin Harme, tog hjerteligt Afsked med Knud og hilste Margaret med Høviskhed.

„I tilgive mig, Jomfru Margaret," sagde han, „at jeg forglemte, hvilke onde Øine der vogte paa Eder, og at Eders Fader har Skalke i sit Brød, der udlægge Alt til det Værste. Mit Haab er snart atter at mødes med Eder; indtil da have Eder Gud!"

Syvende Kapitel.

En sær Tidende.

Hr. Mogens, saavelsom de fleste af hans Standsfæller, havde i rolige Tider ingen værre Fjender, end Kjedsomheden. Vore Fædre vare paa Grund af deres ringe Dannelse i saa Henseende langt værre stillede, end vi, skjøndt maaskee af samme Aarsag nok saa daadkraftige, baade til det Onde og det Gode. De kunde kun i ringe Grad nyde Romantiken paa anden Haand, gjennem Konstens Frembringelser, de maatte søge den i selve Livet, og naar da ikke ædlere Lidenskaber satte dem i Bevægelse, eller store Begivenheder dreve dem til Daad, da havde de ingen anden Tilflugt, end Sulefadet, Bægeret, Spil og Fjas.

Morgenen efter den Dag, da Folmer Rud og Margaret Mogensdatter i Skovens Tempel havde sluttet deres Hjerters Pagt, var graa og regnfuld; Alle paa Tjele vare under Tag, baade Herre og Tjenere. Hr. Mogens var dernæst i sit værste Lune; thi han havde den foregaaende Aften med haarde og grove Ord revset Knud og Margaret for deres Fart over Søen med Folmer Rud, og da han om Morgenen var kommen i Klæderne, vidste han intet Bedre at tage sig for, end at begynde, hvor han den foregaaende Aften havde sluppet. Genete fik nogle onde Ord, fordi hun ikke vogtede bedre paa sin Datter, og efterat Hr. Mogens saalunde havde kyst baade Hustru og Børn fra sig, sad han i Hallen med Broder Vigand og gabede over Skakbrædtet; dog talte de Begge imens Ølkruset dygtigt til.

Broder Vigand havde nogle Gange ladet sin Velynder vinde; men nu, da Øllet steg ham til Hovedet, blev han dristigere, og Hr. Mogens fornam, at Spillet gik ham imod. Forbittret paastod han, at det ikke var gaaet ærligt til, og at Vigand havde rykket en Brik i Smug, mens han vendte sig fra Brædtet. Vigand ret-

færdiggjorde sig hidsigt, men da væltede Hr. Mogens alle Brikkerne og svor, at hvis Vigand ikke taug paa Stand, da fik han Ølkruset i Hovedet.

Det var ikke første Gang, at Vigand døiede slig grov Tiltale. Den Beskyttelse, han nød paa Tjele og den Magt, han der havde tillistet sig, kjøbte han ikke for nogen ringe Priis, og de Ydmygelser, han maatte lide, vilde sikkert været hans hovmodige Sind for Meget, havde han ikke tillige været saa pengegridsk, som han var. Hans Stilling som Skriftefader og Sjælesørger sikkrede ham ligesaa lidet for grov Medfart af hans Herre, som et Helgenbillede i vore Dage slipper for at slages sønder af en Katholik, naar de til det rettede Bønner ikke blive hørte. Dog var han i dette Øieblik ikke tilsinds at give sig strax.

„I vilde dog neppelig," sagde han med et truende Blik, „fordriste Eder til at lægge Haand paa mig, en Kirkens Tjener."

„Ei!" svarede Hr. Mogens med et barsk Smiil, „Du kunde jo selv give mig Absolution derfor."

Hr. Mogens, der mindedes Vigand som en liden Pog, en Søn af en af hans egne vordnede Bønder, duttede ham stedse, og Vigand maatte finde sig deri.

„Ingen ringe Synd det," svarede Vigand, „og haard Bod vilde det kræve; thi uanseet min Persons Ringhed, da vilde I i mig krænke den ganske Kirke, ja den hellige Fader selv."

„Nu Vigand," svarede Hr. Mogens og legede med de væltede Skakbrikker, „der er langt til Rom, og Bispens Krumstav har i disse Tider faaet et svart Knæk. Dog skal Du nu tilstaae, at jeg er Kirkens lydige Søn, og at jeg føler Anger over min Vrede; der har Du otte Skilling i Bod!"

Hr. Mogens greb i sin Fikke og kastede Skillingerne hen til Vigand, der tøvende og med en suur Mine strøg dem til sig.

„Er Du ei tilfreds?" spurgte Hr. Mogens.

„Havde Skillingerne været flere," svarede Vigand, „da var Afladet blevet større."

„Ha, ha, ha!" loe Hr. Mogens, saa det gav Gjenlyd i Hallen, „I Sortkapper ville have Alt, det er Præstevane; dog faaer Du nøies dermed for dennesinde; er det saa og ikkun en Uge siden jeg skjænkede Dig det sorte Faar, Du yndede saa vel, og baade Lam dertil."

„Ikke vilde jeg klage," svarede Vigand sagtmodigt, „gjorde ikke Eders Haanhed det stundom saa for mig, som var Gaven ugivet."

„Ved min Helgen, hvilken Snak! Min Haanhed, som Du det benævner, farer hen lig et Pust, mens Gaven bliver. Sammen ligger nu Veir og Uveir, det er saa Livets Gang, og Du faaer tage baade Dele, som de falde." —

Medens Hr. Mogens og Vigand dobblede i Hallen, sad Genete i sit Kammer, og Margaret og Knud sade hos. Genete syede paa en sær, hvid Kjortel, Margaret formodede, at det var hendes Moders Liigsærk; thi naar hun var meest forsagt, da tog hun stedse det Sytøi mellem Hænder. Imens sang Margaret efter sin Moders Begjæring Axel Thordsens Vise, og som hun sang, faldt en Taare fra hendes Øie paa den Silkedug, hun baldyrede, saa fuldt blev hendes Hjerte ved at tænke paa den kranke Skjebne, der blev skjøn Valborg til Deel; monne der ventede hende nogen bedre?

Som hun tænkte saa, gik Døren op, og den skrabende Lyd af Træbakken forkyndte, at det var gamle Else med Øllebrøden. Det stod at læse i Elses grove Træk, at hun heelt vel var sig den Myndighed bevidst, som paa Grund af hendes Huusbondes Haardhed og hendes Madmoders Svagsindethed var bleven hende til Deel. Dog var Genete saa sagtmodig, at Else oftest foer med Lempe, og fik hun en Tørn, da blev det gjerne med Datteren og ikke med Moderen. Else satte nu Træbakken paa Bordet og bad Herskabet at spise, mens Øllebrøden var varm, idet hun gav den Forsikkring, at den var vel sødet; og mens Genete og hendes Børn saa toge Plads omkring

Bordet og langede til Fadet, blev Else staaende og saae til, som hun pleiede van, naar hun var i godt Lune, eller havde Noget at fortælle.

„Der vanker nu Suul og andet Godt ovre i Hallen,“ begyndte hun; „lige nu er der kommen en Gjest i Gaarde.“

„En Gjest i det Guds Veir?“ udbrød Knud, mens en flygtig Rødme foer over Margarets Aasyn; men hendes Uro dæmpedes strax, thi Knud sagde:

„Da tør jeg vædde, det er gale Geert; han kommer stedse som en Uveirsfugl i Blæst.“

„Der traf Du det!“ svarede Else; „han kom ridende uden Saddel og tilstænket fra Isſen til Svangen. Huusbond laante ham sin Paltzrok, og hans egen Vams hænger i Ildstuen at tørres. Nu sidder han luunt bænket i Hallen med Huusbond og Broder Vigand; jeg hørte dem lee overstadigt nys.“

„Jeg maa derind,“ sagde Knud og sprang op.

„Gaae ikke til Fader nu,“ bad Genete og hævede sit blege Aasyn; „forvent, at hans Vrede sætter sig.“

„Naar Geert kommer,“ sagde Knud, „da bliver Fader stedse i godt Lune, og jeg tør vel nærme mig.“

„Geert Erikſen er en Gjek og dertil en Stakkarl,“ mente Else; „fattig Frænde faaer liden Hæder.“

„Han drikker Dig under Borde,“ sagde Margaret, men Knud var alt ude af Døren.

Han hørte allerede paa Taarntrappen Geert Eriksens skrattende Stemme, og da han traadte ind i Hallen, mødte ham det pudsige Syn af hans Frændes lange, magre Skikkelse i hans Faders Paltzrok, der hang om ham, som en Sæk om en Bønnestage. Det lange Ansigt var garvet brunt af Sol og Vind, og en skarp Streg i Panden, lidt paa Skraa, skillede mellem de nedre, udsatte Regioner og den blanke skaldede Isse, der ellers skjærmedes af Hatten. De smaa graae Øine plirede med det vante snu Udtryk, den tykke, røde Næse lyste midt i Ansigtet som en Lanterne, og den store Mund fortrak sig til et Griin, da Knud traadte ind.

„Hei, Du Huggebasse, er Du der?" raabte han Knud imøde. „Kom hid og gjør Bod for Dine Ugjerninger, da jeg sidst gjestede Tjele. Du skal tømme det store Kruus i tre Drag, som Mærkerne angive. Min Arm værkede længe derefter af den Fegtning, Du da stillede an med mig i Urtegaarden, og havde Du lært, som Du har Kræfter til, da skulde Fanden fegte med Dig tiere."

„Nu, Geert," svarede Knud, idet han traadte hen til sin Frænde og tog den fremrakte Haand, „I gav og mig nogle gode Smører over Haanden."

„Tag et Bæger i Skranken og sid hos," sagde Hr. Mogens ret mildt til sin Søn. „Lad nu høre et forstandigt Ord!" foer han fort, idet han vendte sig til Geert Eriksen. „Hvor gaaer det med Din Bedrift? Fikst Du Sæden i Jorden?"

„Tak for Forespørgslen, kjære Mogens," svarede Geert, „men end bedre være Du takket for Sæden, Du forhjalp mig til! Det kom Alt i Jorden paa nær tvende Tønder Havre, dem brune Blis aad."

„Og Du streifede tænkelig Landet rundt, mens Din Svend pløiede og saaede? Da gjøre Du ingen Ed paa, at al Sæden kom i Jorden!"

„Det vilde sømmet en god Mand, som mig, ilde," svarede Geert, „at gaae og hænge bag Plougen eller drage Saaesækken. Hvad tykkes Eder, Vigand?"

Vigand saae op uden at svare, og det kjendtes strax, at der ingen god Forstaaelse var mellem disse To. Aarsagen dertil var fornemmelig den, at Vigand, der var misundelig paa Alle, der nød godt af Hr. Mogens's Gavmildhed, havde forsøgt at sætte Ondt for Geert hos hans Frænde, men tillige den, at Geert var ivrig luthersk sindet og en stor Hader af Præste- og Munkevælde. Saa stod det jo destoværre til i mange Hjerter, at Hadet til det Gamle var en stærkere Drivfjeder til Omvendelse, end Kjærlighed til det Nye; og Geert Eriksen var dertil ganske uvidende og formaaede hverken at læse eller føre Pennen. Dog bør det siges til hans Undskyldning, at

Mænd, der vare bedre stillede og bedre oplærte, end han, ligesaa lidet, som han, fattede den store aandelige Omvæltnings inderste Væsen; og dette gjelder ikke blot lutherske Lægfolk, men ogsaa Papisterne, deriblandt flere af den gamle Kirkes Overhyrder.

Geert Eriksen havde imidlertid en stærk Hukommelse og var ingenlunde saa stor en Idiot, som han stundom gav sig Mine af. Hans Hoved var fuldt af Viser og Vers, som han heelt vel forstod at anvende. Nu gik han løs paa at drille Munken og sagde da:

„I svarer mig ikke, og det kommer sagtens deraf, at I er i ondt Lune og i stor Bekymring for Eders Messe, der drages med Døden. Har I hørt det lystige Digt Dialogus, en Vise om den græsselig onde Tidende, Paven fik til Rom?" og uden at afvente Svar, fremsagde han med Pudsighed i Mine og Røst følgende Strofer:

Eders Messe er nu saare svag,
Det seer jeg nu paa hendes Bag,
Hendes Øine ere faldne i Hovedet ind,
Hun er baade bleg om Næse og Kind.
Ligest er hun nu til at see,
Alt som den gamle Fru Liseke,
Der stander hjemme bag Kirkedør
Og haver sin Næse vendt i Nør.

Knud loe overstadigt ad den Vise, men hans Fader bevarede dog sin Værdighed og sagde:

„Nu, nu, Geert! Du lade helst det blive! Vi lide ikke de ugudelige Smædeviser her paa Tjele."

Dog skjulte han et Smiil i Ølkanden, thi hans Gudsfrygt bestod kun i Overtro og Hjerteangst, naar han blev syg, og Knokkelmanden bankede paa hans Dør. Geert blev det Smiil vaer og foer da fort:

„Saa gaaer det Messen; men hvor haver det sig med Vigilier og Begang for de Døde? I høre nu:

I Beenhuset haver jeg ei Lys, ei Lampe seet,
Hverken Vox eller Talg fandt jeg derinde,
Uden femten døde Muus paa samme Sinde,
De gode Sjæle, dem skeer ingen Ære,
Der tændes dem hverken Lys eller Lampe mere.

„Da fare de ned i Helvedes hedeste Pøl!“ raabte Vigand og sprang forbittret fra Borde, „og Eders fule Sjæl forrest at vise de andre Veien!“

Da Vigand foer op, stødte han uforvarende til Kruset, saa Øllet flød omkring og løb Knud i Skjødet.

„Her er Vaadt nok at slukke en liden Skjærsild med,“ raabte han og sprang op, mens Geert holdt sig paa Maven og loe.

„Den Spas bliver for grov,“ sagde Hr. Mogens vredt; „Du misbruger Gjesteretten, Geert!“

„Fanden tog Munken ud af Døren,“ sagde Geert, da Vigand i største Harme havde fjernet sig; „og vel, at vi bleve ham kvit. Hvor gider Du, Mogens! have den fule Sortkutte i dit Huus og holde Din egen Nakke under det papistiske Aag? Ei, ryst det Præsteregimente af, vord en god luthersk Mand og nyd Friheden!“

„Friheden?“ spurgte Hr. Mogens, hvis Vrede over Vigands Ydmygelse ikke gik synderlig dybt. „Hvor kan jeg ønske mig bedre Kaar, end at kjøbe mig Syndernes Forladelse, naar jeg snubler, ved at bede min Rosenkrands nogle Gange, faste en Kjende, dog med Maade, og give en liden Skjenk til Kirken? Og vilde jeg offre en Bondegaard eller to til Mariager, som mine Fædre gjorde, at sikkre mig en evig Messe, da fik min Sjæl den Forvisning at flyve lige lukt ind i Paradiis.“

„Du troer det neppelig,“ svarede Geert med større Alvor, end han hidtil havde lagt for Dagen, „enddog Du siger det. Er saa og i hvert Fald den Lære ikkun for de Rige; hvor gaaer det Fattigmand, som blot har en ringe Gave at byde? Er jeg nu saa sandt kun en ussel Bondegaard eiende, og vend min Fikke og slaae mig flad, finder Du en Hvid derudi! Det er sødt at drikke, men suurt at betale. Vi drak og spillede Tærning i Staden den ganske Nat og langt ind i den lyse Morgen; spillede jeg der baade Saddel og Trendse væk og kom herhid paa den bare Hesteryg.“

„Ih, Gud naade!“ udbrød Hr. Mogens, „de kalde

Dig ei for Intet gale Geert; hvi borgede Du ikke en Saddel i Viborrig?"

„De Byesmænd," svarede Geert undvigende, „de tænke, der findes ikke værre Nidding, end Den, som Intet har."

„Jeg faaer da skye Dig en Saddel," sagde Hr. Mogens; „end red Ingen af Aeten Løvenbalk paa nøgen Hesteryg."

„Tak, som byder!" svarede Geert; „Du var mig stedse en god Frænde og Ven, Mogens!"

„Nu Geert — sid Din Ven nær, men sid ikke Laaret af ham! Du kunde vendt Dig til Maren og Erik i Din Nød; de ere jo end i Staden."

„Sandt nok det," svarede Geert og plirede med Øinene; „dog vilde Ulykken, at de igaar gjorde en Fart til Strandet; godt dog, at Du nævner dem, al den Stund jeg har Aerinde til Dig fra Maren, efter hvis Begjæring jeg er redet herop."

Hr. Mogens spidsede Øren, men da Geert sad taus og kigede ned i Kruset, bød han Knud forføie sig ud af Hallen.

„Gak ud," sagde han, „søg Vigand op og see at gjøre ham god!"

„Lad helst Knud forblive her," bad Geert og saae op med en vigtig Mine; „hvad jeg har at sige Dig, Mogens, er nytteligt for ham og for de Unge at faae Forstand af."

Knud, som alt havde reist sig fra Bænken, tog heller end gjerne Sæde igjen. Geert tømte Kruset til den sidste Draabe, strøg Ølskummet af sit Skjæg og skred saa til at forrette sit Aerinde.

„Først," begyndte han, „kjærlig, søsterlig og broderlig Hilsen fra Maren og Erik! De have, siden de gjestede Dig, dvælet i Viborrig og der nogle Dage havt megen Omgængelse med Rigens Hofmester, Peder Ebbesen og Axel Juel. Saa er blandt dem paa baade Sider blevet talet meget om Rigets Tilstand og Standens Vilkaar, og Hr. Mogens Gjøe har gjort dem viis paa, at for Riget

gives ingen Frelse, bliver ikke Hertug Christiern kaaret til Konge. Det gik ei paa Mødet St. Jørgens Dag*), ei heller paa Herredagen i Rye først paa Maaneden, hvorom Du jo sikkerlig har hørt?"

„Jeg har saa," svarede Hr. Mogens; „alle Bisperne satte sig imod, saa og Predbjørn Podebusk, Peder Lykke, Niels Brok og Mogens Bilde."

Geert nikkede med saa viis en Mine, som om han selv havde Sæde i Rigens Raad, tog en god Slurk af Ølkruset, som Knud stadig fyldte af Kanden, og foer fort:

„Rigens Hofmester holder lige godt uvigeligt ved sit Forsæt, at sætte Hertugen ind; dog er han formenende, at det faaer ingen Art, vil ikke den menige Adel tage Haand med i Hanke. Han havde forgangen Dag Erik for, og da jeg stod hos, sagde Hr. Mogens Gjøe mig nogle gode og venlige Ord og lagde sær Vægt derpaa, at jeg er Lutheri Lære tro anhængende. Derom talte han og saare indtrængende med Erik, som end ikke er gaaet over, helder han end til den nye Lære, saa og med Maren, der jo hidindtil har været Papist paa en Hals. Han lagde det heel fyndigt ud for dem Baade, at den gamle Kirke nu raver vældelig og snart vil falde i Gruus, saa det raadne papistiske Væsen helst bør vorde aflagt af hver retskaffen Dannemand. Saa kunde det og, sagde han, føie sig saa, at vi fik tilbage det Gods, vore Fædre i deres Vanvittighed**) have skjenket til Klostre for unyttige Sjælemessers Skyld, deres Efterkommere til stor Forkleinelse."

Hr. Mogens sagde „Hm!" og Knud sørgede atter for, at Geert kunde faae sin Strube vædet.

„Der paakom da," foer Geert fort, „fornemmelig Maren en mægtig Sindsrørelse; og hun har siden været lidende af svare Anfegtelser og ganske mistet sin Madlyst. Den gamle og den nye Lære, siger hun, strider en svar Strid i hendes Hjerte, og hun har ræddelige Drømme

*) 23 April.
**) Uvidenhed.

hver Nat; da er det, som Lutherus og Rigens Hofmester droge hende til den ene Side, Guds Moder og en stor Skare Helgene til den anden; men hun seer til sin Forundring, at de Alle Intet formaae mod Lutherus og Mogens Gjøe, saa disse Tvende vel maa være de Stærkeste. Hun agter da nu ganske at afsværge Papismen og har talet til Thøger derom; men han hørte hendes Bekjendelse uvillig og vil ikke ret fæste Lid til hendes Oprigtighed, hvorved han efter min Formening gjør sig skyldig i stor Taabelighed. Nu vilde det være Maren til stor Bestyrkelse, om Du som en god Broder vilde træde i hendes Fodspor, om Du kunde blive til Sinds at afsværge Papismen, og forventer Erik iligemaade, at Du vil staae paa samme Side, som han, og støtte Hertug Christierns Valg. Jeg lovede at forebringe Dig dette snarest og vende tilbage til Staden med Dit Svar."

„Dette kommer mig heelt uformodet," tog Hr. Mogens tilorde efter nogle Øieblikkes Taushed. „Jeg har nu holdt ved med det Gamle i saa mange Aar og er ikke tilsinds nu, da det lider mod Aften, at forandre mig. Agter jeg saa og Jomfru Mariæ, og alle Helliges Værdighed og Faurhed høit, og kan ei finde mig deri, at hun, som de, plat forkleines."

„Ei, derom kan jeg tale!" sagde Geert; „det er ikkun som at hoppe over en Bæk. Ikke ringeagter jeg Guds Moder, enddog jeg ingen Afgudsdyrker er længer og ikke kysser hendes Billede; men jeg havde Intet uden Blussel og Haanhed af det Munkeregimente, og end blues jeg ved at mindes, hvor jeg lod mig trække om ved Næsen af en gjerrig Klosterbroder eller Præst, som havde jeg ikkun været en Skolepog. De Klærker undte mig ikke Føden og lagde mig til somme Tider haard Faste paa. Nu æder jeg Kjød, naar mig lyster, og begriber, at en Mundfuld Kjødmad kan ikke stikke mig ned i Helvede."

„Vilde dog," mente Hr. Mogens, „nogen Faste til Tider være Dig saare gavnlig, Geert! Du raser mod Dig selv, fordærver Din Sundhed og stækker Dit Liv, lad mig som Din fuldtro Ven sige Dig det."

„Aa hvad, Mogens, jeg er karsk som en Fisk," svarede Geert, „saa hav Du blot ingen Bekymring for mig! Hvad Dig anbelanger, da staaer det til Besindelse, om det kan komme Dig til Brøst eller Gavn at gaae over. Maren kom i stor Harme ved at tænke derpaa, hvorlunde de gjerrige Munke i Fortiden have lokket Slægten Gods fra, og hvad om nu de store Gaver ere falskelig annammede og ikke paa nogen Viis have formildet Guds Dom, vilde det da ikke være at gjøre Ret og Skjel at kræve dem tilbage?"

Hr. Mogens rokkede i sin Stol og hans usikkre Blik viste, at han var bleven berørt paa et ømt Sted.

„Jeg," vedblev Geert, „snakker ikke for min egen Pose. Jeg vinder moxen Intet, al den Stund jeg ikkun har Part i den øde Gaard i Musted, Jens Nielsen tilskødede Børglum Kloster i gammel Tid. Fange vi den igjen, og den skal deles imellem Pernille, Gjertrud, Ellen, Sophie og mig, der bliver tænkelig kun en Tønde Øls Værd til enhver af os; men lad høre engang, hvad Din Farmoder, Ellen Svendsdatter, bortskjænkede til Asmild og Mariager? Maren har paalagt mig at adspørge Dig derom."

„Hm!" sagde Hr. Mogens, „det veed jeg heelt vel og har Brev derpaa, som ligger i Skrinet blandt de andre gamle Pergamenter. Ellen gav for sin Sjæls Frelse til Asmild Kloster fire Gaarde i Fastrup og en i Vindersley; og til Mariager gav hun fem Gaarde, lutter Strøgods."

„Saae vi det!" sagde Geert og gned Hænderne; „der gik hele ni Gaarde i Munkens Sæk! Den Salighed blev saa dog en Kjende dyrere, end Du sagde før. Forhjelpe vi nu Hertugen til Kronen, da løser han for Sækken; stik saa Din Haand deri, Mogens, og annam Din lovlige Eiendom!"

Hr. Mogens grundede et Øieblik, men hævede saa Hovedet og sagde med uventet Fasthed:

„Jeg gjør det paa ingen Viis, Geert! Først af den Aarsag, at det tykkes mig at være at forstyrre For-

ældrenes Fred i deres Grav; hvad de gav i god Tro, lad det blive! Ingenlunde er jeg vis derpaa, at Gaven har været unyttig. Dernæst betænke Du, at Kirken staaer end, og Hertugen er ikke Herre i Danmark, langt fra det! Man bør i disse Tider see sig vel fore, hvad man gjør. Altsaa bringe Du Maren min kjærlige broderlige Hilsen og bede hende have mig undskyldt; jeg gjør ingen Forandring ved min Tro, og derved maa det have sit Forblivende. Hvad det Andet anbelanger, at støtte Hertugens Sag, da faae vi see; ikke kan jeg i saa vigtigt et Anliggende give Besked paa en Studs. Erik og Maren derimod, de faae raade sig selv.",

Geerts pudsige Aasyn røbede hans Skuffelse og Forundring over sin Frændes Utilgængelighed. Den agtværdige Pietet for Fædrenes Minde, Hr. Mogens vedkjendte sig, fandt ingen synderlig Gjenklang i Geert Eriksens ved Fattigdom og Udskeielser nedværdigede Sjæl; derimod fattede han bedre den snu Forsigtighed, Hr. Mogens's Svar vidnede om. Han kjendte sin Frænde for godt til ikke at vide, at naar denne havde taget sin Beslutning, da var den urokkelig. Hr. Mogens paa sin Side havde sine Tanker, hvilke han dog beholdt for sig selv, vilde de end smigret gale Geert høilig, havde han udtalt dem. Han stirrede nemlig paa sin lurvede Frænde og tænkte: Geert er ingenlunde til hver Tid den Gjek, man seer ham an for!

Dog nu, da Geert havde røgtet sit Ærinde, slog han Gjekken løs for Alvor.

„Nu, jeg er lige glad," sagde han, „men dette har taget paa Lungerne, Mogens! Und mig en Taar sød Viin, forinden jeg drager af!"

Hr. Mogens havde Intet imod at forsøde sit Afslag paa den Viis og slaae en Sviir af. Der gik Bud efter en Kande Viin, og da den var tømt, fyldtes Kanden paany. Geert trallede sine Viser, gjorde Løier med Knud og hidsede Hr. Mogens's Hunde, der hidtil havde ligget roligt og sovet paa deres Hynder, paa hinanden. I to samfulde Timer sade de og drak, indtil Knud laae under

Bordet, og Øinene stode ganske stive i Hovedet paa hans Fader. Gale Geert blev derimod blot stedse mere høirøstet og lystig, indtil han endelig skjønnede, at han var alene om Spadsen. Da brød han op og red ad Viborg til, idet han mageligt bredede sig i en af sin Frændes Sadler, som var bleven lagt paa brune Blis's skarpe Ryg.

Men da Hr. Mogens havde sovet Rusen ud, da gik han omkring og mumlede hen for sig: en sær Tidende, en sær Tidende! og da Vigand bad om Forklaring, da fik han at vide, at Fru Maren Erik Skrams var bleven luthersk, og denne sære Tidende indgød ham en ikke ringe Bekymring; thi hans Patron udmalede for ham, hvor nær han selv havde været ved at følge Marens Exempel, og det blev fra nu af en af hans bedste Fornøielser at true sin Skriftefader med Lutherus og Frafald fra den ene saliggjørende Kirke.

Ottende Kapitel.

Knud Mogensens Gjeldner.

Intet skilte i fordums Tider saa mange retskafne Mænd ad, som Eiendomstrætter; navnlig i den Tidsalder, hvorom her er Tale, var Proceslysten en almindelig Syge. Sjelden sluttedes en Handel, eller skiftedes et Bo, uden at der fulgte Retsstridigheder efter, og undertiden bleve de ikke førte til Ende i et Menneskes Levealder; thi Lyst til at udvide sine Besiddelser og stor Haardnakkethed i at fastholde sine Rettigheder var et Særkjende for Datidens Adel, der iøvrigt, maalt med det rette Maal, sin egen Tids Maalestok, i det Hele taget var billigttænkende og langtfra ikke undertrykkede Bonden i den Grad, som det senere skete. Samfundsforholdene vare uret-

færdige, og naar Kong Christiern den Anden, der nu sad og sukkede i sit Fængsel, i sin Regjeringstid anvendte Magtens Tryk foroven, da vilde denne Fremfærd været høilig at prise, hvis han ikke i Udførelsen af sin store Gjerning selv saa grovt havde besmittet sine Hænder med Grusomhed og Uretfærdighed. Dog maa det siges til hans nærmeste Efterfølgeres Roes, at under deres Scepter var Bonden endnu ikke ganske værgeløs, og de overleverede Domme vidne, at endnu dengang kunde en Bonde blive hørt og faae Ret mod en Adelsmand.

Et Beviis paa, at Bonden, uagtet han var berøvet sine politiske Rettigheder, dog endnu nød nogen Agtelse, er den Omstændighed, at Herremændene undertiden i Afgjørelsen af deres Skjeltrætter valgte deres egne Bønder til Rebsmænd og underkastede sig deres Voldgiftskjendelse.

En slig billigttænkende Adelsmand var Christoffer Kruse til Vingegaard, og herpaa gav han Beviis faa Dage, efterat Geert Eriksen havde gjestet Tjele. En Skjeltrætte havde nemlig i nogle Aar gjort Hr. Mogens og ham til Uvenner. De holdt sig fra hinanden, uagtet Hr. Mogens dog tillod sine Børn nu og da at pleie venlig Omgængelse med Kruserne, hvorimod Kvinderne paa Vingegaard ingensinde have viist sig meget villige til at gjeste Tjele, da de delte de Flestes ringeagtende Mening om Genete Jakobsdatter, og denne desuden som et udenlandsk Væsen var dem fremmed. Christoffer Kruse derimod mente sin Nabo det godt, han yndede hans Børn og ynkedes over deres usalige Moder, hvorfor han nu, da hans Søsters Bryllup var forestaaende, besluttede at gjøre et Skridt til Forsoning.

Han red da en skjøn Dag selv i fuld Puds til Tjele, ledsaget af et Par Svende, og da Hr. Mogens trods sin Overraskelse modtog ham vel, gjorde han sin Nabo det Forslag at jevne deres Skjeltrætte og lade sex Bønder, udvalgte af dem hver, dømme dem imellem. Hvor stædig Hr. Mogens nu end kunde være, saa gjorde dog hans unge Naboes ædle og frimodige Handlemaade Indtryk paa

hans Hjerte, og han gav sit Minde til Forliget, der ogsaa nogle Dage senere ved Bøndernes Bistand blev fuldbyrdet; og da de derefter paa Tjele drak broderligt Forlig i en Kande Hamborgerøl, lod Christoffer Hr. Mogens forstaae, at det var med sin Søsters forestaaende Brudefærd for Øie, at han havde indledet en bedre Forstaaelse, og at det vilde være ham og hans Hustru saare kjært, om Hr. Mogens, hans Hustru og Børn paa denne Glædskabsdag vilde formere Brudens Hæder ved deres Nærværelse paa Vingegaard, Peter og Povlsdag førstkommende Klokken otte slet, og deeltage i Bryllupsgildet baade denne og de følgende Dage.

„Gamle Folder ere onde at slette," sagde den ærlige Christoffer, „bedst da at gjøre det tilgavns; og tænkte da Anna og jeg, at paa den Dag maatte helst Alle være glade, og at det vilde været ligesom en Formørkelse af Glæden at vide en saa god Mand og hæderlig Nabo, Riddersmanden Hr. Mogens Lauridsen, Brudehuset saa nær og dog ikke nærværende."

„I være oprigtigt takket for Eders og Eders Hustrus gode Hjertelag," svarede Hr. Mogens med et høvisk Buk; „nogle af os skulle visselig med Tak for den os beviste Ære give Møde til den berammede Tid."

Med dette høflige, men ubestemte Svar maatte Christoffer Kruse lade sig nøie; han formodede, hvad ogsaa indtraf, at Genete ikke vilde indfinde sig, enten hun nu selv ønskede at forblive ved Hjemmet, eller det vilde blive hende formeent at drage med. Han vovede dog ikke at røre ved dette ømme Punkt, hvorimod han derefter fremkom med sin Søsters Begjæring, at Jomfru Margrethe maatte ledsage hende som Brudepige og hendes Broder Knud ride med blandt Brudgommens Svende, hvilket Hr. Mogens Alt med stor Beredvillighed og mange Taksigelser gav sit Minde til, og de skiltes derpaa i Venlighed og under gjensides Høflighedbeviisninger.

Efter at Forsoningen med Hr. Mogens saaledes lykkeligt var fuldbragt, tog Anna Enevoldsdatter ikke i Betænkning at udbede sig sin Veninde Margarets Nærværelse

paa Vingegaard i et Par Dage, efter Sigende for at tage hende paa Raad med Hensyn til sin Pynt, men i Virkeligheden fordi hun i de sidste Dage af hendes Jomfru-stand, forinden hun skulde drage ud i Verden, følte Trang til en liden Stund at nyde Margarets Selskab og Fortrolighed. Ifølge denne Indbydelse red Margaret, ledsaget af Knud, en smuk Dag i den sidste Uge af Juni Maaned til Vingegaard.

Dette Herresæde var kun en Gaard af anden Rang og kunde ikke maale sig med Tjele, hverken i Bygningernes Udstrækning eller Styrke. Vaaningshuset, en Længde med Kjelder og et Stokværk, var rummeligt, men laae tæt ved Staldbygningerne og Laden, med hvilke det dannede en anseelig Gaardsplads. Gaarden var aldeles ubefæstet, som saa mange andre Sædegaarde i Perioden før Reformationen, da Adelen, navnlig i Jylland, i det Hele taget ingenlunde var rig, hvorfor de Adeliges Vaaninger, som deres Leveviis til daglig, var tarvelig, om de end ikke undlod ved særdeles Lejligheder at bære stor Pragt i Klæder tilskue og i Anretningen ved Gilderne at anvende en Overdaadighed, som ofte var over deres Evne.

Var Christoffer Kruses Fædrenegaard saaledes ikke meget anseelig, saa havde den til Gjengjeld et desto venligere og hyggeligere Præg. Fra Vaaningshusets nordlige Værelser havde man Udsigt til Gaardspladsen, fra de sydlige forlystedes Øiet ved at see ud i den venlige Urtegaard, der var langt bedre holdt, end Urtegaarden paa Tjele, hvor Blomsterne, anbragte i stive Figurer, duftede og Bierne surrede omkring deres Stader. Urtegaarden skjærmedes af en liden Lund, som fra Bakkens Skraaning strakte sig heelt ned i Dalen, og hvor der var flere skyggefulde Siddepladse.

Da nu Knud med sin Søster nærmede sig Indkjørselen til Gaarden, blev han lidt rød om Kind ved strax at see Anna og Ide for sig. Margaret lagde ikke Mærke til hans Forlegenhed, og havde hun ogsaa gjort det, vilde hun neppe tænkt, at det var Andet, end Keitet-

hed. Hun troede, at hendes Broders Hjerte var i god Behold, og at han satte sine Hundes Selskab, Vaabenleg, Jagt og Fiskeri langt over selskabeligt Samkvem med unge Jomfruer; men deri tog hun feil.

Anna Enevoldsdatter gik de Kommende livligt imøde og tilraabte Margaret en hjertelig Velkomsthilsen. Hun var en fiint bygget Pige af Middelhøide, nogle og tyve Aar gammel. Hendes Ansigtstræk vare tækkelige, og hendes smaa brune Øine havde et blidt, sværmerisk Udtryk. Det mørkebrune Haar var rigt og lagt i Fletninger; Tidens Mode tillod ikke, at det hang i Lokker og flagrede frit, hvilket betragtedes som skjøgemæssigt; og naar Anna nu snart blev indlemmet i Konelauget, da skulde hendes skjønne Haarfylde ganske dækkes af Perlehuen. Hendes Ansigtsfarve var frisk, men dog noget mørk, hvilket blev endnu mere iøinefaldende, naar hun viste sig ved Siden af Ide Nielsdatter; thi hun var med sin fine Hudfarve og sit blonde Haar lys og skjær som en Lillie. Uagtet hun kun var sytten Aar gammel, var hendes Skikkelse anseeligere, end Anna Enevoldsdatters, fyldig, men meget velskabt. Hun saae paa Knud med et muntert Blink i de blaae Øine, og da hun talte og loe, kom Smilehullet frem i hendes Kind, og man saae to Rader skjønne, hvide Tænder.

Da Knud og Margaret vare stegne af deres Heste, og Henning, som havde ledsaget sit Herskab, red ind paa Gaarden med dem, førte Anna, efter en hjertelig Omfavnelse, strax sin Veninde ad en Sti udenom Gaarden til Lunden, saa stor var hendes Længsel efter at udøse sit Hjerte for Margaret. Knud blev saa alene med Ide, men syntes at befinde sig temmelig ilde derved. De Smilehuller i Ide Nielsdatters bløde Kinder indgøde ham langt mere Respekt, end et draget Sværd. Han stod taus og saae hen for sig, saa Ide tilsidst selv følte sig forlegen og rødmede; men hendes sunde Munterhed vandt dog Seier, og hun brast i Latter, saa at Knud, blussende rød, i en fortrydelig Tone udbrød:

„For Gud, Jomfru Ide! I maa ikke saa lee mig til Skamme.

„I have Tak, Knud," svarede Ide, „at I omsider fik Munden paa Gang; ikkun et Spøgelse stirrer og tier, som I."

„Feilen maa være hos Eder," sagde Knud mut.

„Saa har det været fra Verdens Skabelse af," svarede Ide, „at Eva stedse fik Skylden."

„Nu bliver I lærd," svarede Knud med voxende Mod. „I læser for meget i de lutheriske Bøger. Jeg liber ei de Jomfruer, der stedse sidde med en Bog for Næsen."

„Siig mig det, Knud," bad Ide, „hvordan en Jomfru skal være beskaffen for at behage Knud Mogensen?"

„I Meget, som I er, dog ikke i Alt; I driver Gjek med mig."

„Da lad af at være min Gjek, Knud!" sagde Ide kjekt.

Knud blev heelt tankefuld ved det Svar og gik og bed i sin Handske, mens han fulgte efter Ide ad den samme Sti langs Stalden udenom Gaarden, ad hvilken Anna og Margaret vare forsvundne.

„Tænkelig," svarede han omsider, „lærer jeg Eder Konsten af, saa det bliver Enden paa Legen, at I vorder min Gjek."

Dette mandige Svar huede Ide godt, men dog slog hun knibsk med Nakken.

„Faaer jeg dandse med Eder ved Annas Brudefærd?" spurgte Knud og standsede.

„Lad see først," svarede Ide, „hvilke Ungersvende der komme!"

„Ingen," sagde Knud, „det sværger jeg ved min Helgen, som dandser mere gjerne med Eder, end jeg."

„Dog muligen En," sagde Ide, „der sparer min Kjortel."

Knud saae ud som en angrende Synder; han mindedes kun altfor godt, at han ved Juledandsen for-

gangen Aar havde havt det Uheld at træde Ides Kjortel sønder.

„Den Tid kommer vel," sagde han, „da jeg kan betale Eder den Rift tyvefold; indtil da er jeg eders Skyldner, I min Gjeldner."

„Naar I vorder saa rig," svarede Ide ubarmhjertigt, „da forglemme I ikke, at det var min bedste Kjortel, den blaa Fløiels, stukken med Perler, den jeg tog i Arv efter min Moder. Syv Perler, Knud, gik i Løbet og bleve traadte sønder — saa, der har vi Thomas!"

Det var ganske rigtig Thomas Kruse, der kom slentrende dem imøde og stirrede paa dem med et hadefuldt Blik. Hvor stor Umage havde han ikke gjort sig for at vinde Ide Nielsdatters Gunst, og dog skyede hun ham; men hos Knud Mogensen dvælede hun gjerne. Han bød kun Knud velkommen med et Nik og sagde saa:

„Hvi stripper Du om her uden Gaarde, Ide? Om Du saa synes, da vil jeg ledsage Dig ind til de andre Kvindfolk, hvor Din Plads passeligst er."

„Du har alle Dage været en Stud, Thomas," svarede Ide djærvt; „dog er ikke Du min Formynder, det jeg veed af. Som Du seer, er her kommet Gjester i Gaarde; Margaret Mogensdatter er med Anna i Lunden, hvor nu Knud fører mig hen."

„De Gjester, som komme ind ad Fordøren, blive meest høvisk modtagne," sagde Thomas. „Paa Dig, Ide, kjendes det, at voxen Mø er ond at vogte."

„Lad ikke det sætte Dig Krøller i Panden," svarede Ide med et Smiil; „kunde blot hver Mand vogte sig selv, som jeg kan vogte mig!"

„Du kan tryggelig forlade Dig til," tog Knud til Orde, „at hvor jeg er nærværende, der bliver Ide Nielsdatter ikke ført andet Steds hen, end der, hvor hun selv vil."

„Da kunde jeg dog," svarede Thomas i ustyrlig Harme, „ønske hende bedre Vogter, end Dig, den Vanbyrding, Du er!"

Knud saae paa Thomas, som om han ikke strax begreb, hvad denne mente.

„Kom Knud," bad Ide bønligt, „gaae nu med mig og forfølg ikke den Ordstrid videre!"

Men Knud hørte hende ikke. Det arbeidede i hans Hoved, og som gjennem en Taage fremdukkede flere Erindringer, halv dulgt Ringeagt, der var ham viist, og løselig henkastede Yttringer, hvilket Alt samlede sig til Et og gjorde ham klog paa, hvad Thomas mente. Noget tung af Begreb, som han var, havde han tidligere ikke brudt sit Hoved dermed og i ungdommelig Sorgløshed ikke agtet derpaa; men nu, da Thomas Kruse slyngede ham Fornærmelsen lige i Ansigtet, blev han seende og begreb, at Thomas og Flere mente, at han var en Slegfredsøn. Hans Kinder bleve hvide som et Lagen, og han stirrede vildt paa Thomas; men Ide, som blev ræd ved at see ham saaledes, lagde sin Haand paa hans Arm og sagde:

„I bekymre Eder ikke om det, Thomas der sagde, Knud! Det er en stor Løgn."

Da brast Knud ud i en vild Latter.

„Det maa vel være en Løgn, Thomas, ikke saa?" spurgte han og lagde Haanden paa sit Sværdhefte.

Thomas indsaae, at han havde forløbet sig, fornemmelig ved at krænke en Gjest saa dybt, hvorfor han, uagtet han ingenlunde var feig, dog stak Piben ind og svarede, skjøndt i en tvær Tone:

„Jeg er haabende, at Folk ikkun lyve Dig det paa."

„Ret saa," sagde Knud, „der frelste Du Dit Liv!"

„Du skal til hver Tid finde mig rede," sagde Thomas med rynket Pande, „have mine Ord ikke gjort Dig Fyldest."

„End bedre det!" svarede Knud; „Regnskabets Time kan komme, før Du troer."

Derpaa vendte Knud sig fra ham, og Ide drog ham med sig, ikke ud i Lunden, men ind paa Gaarden, da hun formodede, at de inde snarest vilde blive alene, saasom

Christoffer var bortreist, hans Hustru Anna Seefeld sysselsat i Fadeburet og de Andre i Haugen.

Dagligværelset paa Vingegaard var meget rummeligt og havde en taalelig god Høide til Loftet; men, naar de større Forhold undtages, da var der i Stuens Indretning og Bohave Meget, der lignede en velhavende Bondes Dagligstue i senere Tider. Der var faste Bænke langs Vinduerne paa den ene Side, ud til Haugen, thi Værelset indtog hele Husets Bredde, og var den egentlige Storstue. Foran Bænkene stod et langt, svært Egetræes Bord, og paa begge Sider af den plumpe Steenovn ved Endevæggen var der anbragt Rækker med store Tinfade og nogle faa Steentøis-Tallerkener, en Sjeldenhed og Huusmoderens Stolthed. Vaaben og Jagtredskaber hang paa Væggene, og i et Hjørne stod en Skjenk med Bægere, Kruus og Kander. Ved et af Vinduerne til Gaarden stod et lidet Bord med en Brodereramme foran en Løibænk; det var Ide Nielsdatters vante Plads, hvor hun sad, naar hun baldyrede med Silke, og endelig var noget derfra at see en Garnvinde og Huusmoderens og hendes Pigers Rokke. Væggene vare kun hvidt kalkede, men det mørke Egepaneel naaede høit op og befriede de Siddende fra Berørelse med den kolde Muur. Iøvrigt tydede Alt paa stor Reenlighed og Orden, og Gulvets røde Muursteens-Fliser vare bestrøede med friskt Sand.

Da Knud og Ide traadte ind, saae de, at der dog var En tilstede, nemlig gamle Oldemoder. Saaledes kaldtes Christoffers, Thomas's og Annas Farmoder, Peder Kruses Efterleverske, Gidsel Podebusk, som henlevede sin Alderdom hos sin Sønnesøn, ligesom hun i mange Aar havde havt Ophold hos sin Søn, Christoffers Fader, Landsdommer Enevold Pedersen Kruse, nemlig lige fra den Tid, da han med sin første Hustru, Kirsten Offe Tagesdatter, havde tilgiftet sig Gaarden, der altsaa var kommen i Krusernes Besiddelse paa samme Maade, som Tjele til Slægten Løvenbalk. Gamle Gidsel havde overlevet sin Ægtefælle, sin Søn og begge hans Hustruer; thi Enevold Kruse havde efter sin første Hustrues Død

giftet sig med Dorthe Wiffert, Moder til alle Børnene. Ingen vidste, hvor gammel Oldemoder var, ikke engang hun selv; men man formodede, at hun mindst maatte have fyldt sit halvfemsindstyvende Aar.

Den Gamle sad ørkesløs i sin Krog ved Ovnen, hvor hun havde sin Plads baade Vinter og Sommer i en plump Træstol med en blød Hynde og hvilede Fødderne paa et lidet Fodklæde. Rosenkrandsen gled gjennem hendes skjelvende Hænder, medens hun fremmumlede sin Bøn til Jomfru Maria, thi hun bemærkede, svagsynet og tunghørig som hun var, ikke Knuds og Ides Indtrædelse.

„Elskelige Moder", mumlede hun, „Skaberens, Frelserens Moder, viseste Jomfru, ærværdigste, priisværdigste, mægtige, troe Jomfru! Vor Glædes Aarsag, hemmelighedsfulde Rose, Davids Taarn, Elfenbeenstaarn, Huus af Guld, Pagtens Ark, Himmelens Port, Morgenstjerne! Du de Syges Frelse, de Bedrøvedes Trøsterinde —"

Her gjorde hun sukkende en Pause, og Ide traadte til og lod hende vide, at Knud Mogensen fra Tjele var i Stuen og ønskede at byde hende Goddag.

„Den skotske Kvindes Søn", mumlede den Gamle hovedrystende, men rakte dog Knud sin Haand, hvilken han, som Skik og Brug var, ærbødigt kyssede. „Skik ham til Sæde, Ide, og giv ham en Velkomstdrik!"

Da den Gamle havde sagt dette, hensank hun atter i Bøn, indtil hun blidelig slumrede ind. Knud tog imidlertid Plads ved den fjerneste Bordende, Ide fyldte et Kruus med Øl henne ved Skranken, bragte ham det og kredentsede det, inden hun bød ham at drikke; men det vante Skjelmeri var veget fra hende, og der mødte ham fra hendes blaae Øine et funklende Blik, der lyste og atter sluktes som et Kornmods-Glimt. Knuds Blod var endnu i Oprør; han saae paa hende, underligt bevæget, mens Kruset rystede i hendes Hænder.

„Drik, Knud!" sagde hun med dæmpet Røst.

„Sødt at annamme en Drik af Din Haand, Ide!" hviskede han.

Derpaa greb han hendes lille, bløde Haand, holdt den fast i sin og sagde:

„Give Gud og alle hans Hellige, at Du maatte række mig mangt et Kruus i mine Dage! Tænker Du deri som jeg, Ide?"

Ide taug et Øieblik, hendes Øine bleve taarefyldte, medens hendes friske Læber kruſedes af et hurtigt hendøende Smiil. Skjelmen i hende maatte vige for hendes Kjærligheds voxende Magt.

„Jeg gjør saa, Knud!" svarede hun dybt rødmende, drog sin Haand til sig og sank ned paa Bænken.

„Gud signe Dig for det Ord, Ide!" sagde Knud glad og med høi Røst, saa Ide ængsteligt skottede hen til den slumrende Oldemoder. „Udsagde Du det," vedblev han og dæmpede sin Røst, „med beraad Hu, vel vidende, at Du nu er min, og at det, som skeet er, ingensinde maa rokkes?"

„Ja!" svarede Ide, smilte gjennem Taarer og drog et Suk.

„Hvi forholdt Du mig den Kundskab saa længe?" spurgte Knud efter et Øieblikѕ Taushed.

„For Gud," hvidskede Ide til Svar, „Du fik den tidlig nok, og Du havde ikke havt den endda, havde ikke Thomas saa ægget mig ved sine onde Ord."

„Du troer da ei det, han sagde mig paa?" spurgte Knud.

„Paa ingen Viis," svarede Ide; „dog," føiede hun til med Fasthed, „der komme, hvad der vil!"

Knud saae hende ind i Øiet og læste der den Troskab, som trods al Ides Skjelmeri var hendes sande Natur. Han drog hende til sig, og de beseglede deres Pagt med et Kys. Saa sadde de tause nogle Øieblikke, indtil Ide sagde:

„Jeg blues dog ved, Knud, at det er kommet saa; Du burde først begjæret mig af Christoffer."

„Du mene ikke", svarede Knud, „at dette er ubekvemt*); Andre have nys gjort, som vi."

*) upassende; uanstændigt.

Ide spurgt forundret, hvem Knud sigtede til, og da han under Taushheds Løfte betroede hende, at Folmer og Margaret paa lignende Maade havde givet hinanden deres Tro og hemmelig forlovet sig, slog Ide Hænderne sammen af Forundring og Glæde.

„Da," sagde hun, „lad ogsaa det, der er skeet os imellem, være fortiet en Stund;" men da hun læste Mishag i Knuds Aasyn, føiede hun til: „Aarsagen, hvorfor jeg begjærer det, er aleneste denne, at Christoffer vil bortgive mig til Thomas, og hele Slægten vil af ham og mig gjøre et Par. Din Beilen vil da sikkerlig møde stærk Modstand. Klogest at tie og bie en Stund; tænkelig skifter Thomas da Sind og vælger sig Fæstemø andet Steds. Vær Du imens forvisset om min Troskab, Knud, og forlad Dig ganske paa mig!"

Knud havde en trykkende Følelse af det Skjebnesvangre i dette Sammentræf, at baade han og hans Søster maatte skjule deres Lykke for Verden; men han slog sig dog til Taals og lovede at efterkomme Ides Begjæring.

Nu blev deres Samtale afbrudt ved Huusmoderens, Anna Seefelds Indtrædelse. Et mildt Sind lyste ud af hendes Øine, da hun bød Knud velkommen; venlig og tækkelig var hun i al sin Færd, men livlig og travl som en dygtig Huusmoder, i disse Dage paa Grund af det forestaaende Bryllup dobbelt optagen. Dette var vel Aarsagen til, at hun ikke blev den Forvirring vaer, som farvede Ides Kinder røde. Hun skjendte muntert paa den ellers huuslige og flinke Ide for hendes Ørkesløshed, bød hende følge sig ud i Fadeburet og viste Knud den Gunst at opfordre ham til at følge med og smage paa Bagværket.

Imidlertid sad Anna Enevoldsdatter og Margaret paa en Græsbænk i Lunden, Anna med Øine, der vare røde af Graad, Margaret med Armen om hendes Liv og selv kjendelig bevæget; thi hun havde faaet et Skriftemaal at høre, som havde gjort et dybt Indtryk paa hende.

Det overraskede hende ikke saa meget af Annas Læber at høre den Tilstaaelse, at hun ikke følte nogen stærk Kjærlighed til sin Fæstemand, Laurids Lunow, ikke blot fordi denne iøvrigt agtværdige Mand syntes hende lidet skikket til at stikke en ung Jomfrues Hjerte i Brand, men fordi Anna heri kun deelte Skjebne med saa mange andre unge Piger. De fleste Ægteskaber vare i hine Tider de ældre Slægtninges Værk og gik mere ud paa at holde Jordegods sammen, eller skaffe en god Forsørgelse, end paa at forene Hjerterne. Det hændtes jo nu og da, at Tilbøielighed og timelig Binding gik Haand i Haand, men kun sjelden vandt den første Seir over den sidste.

Nei, hvad der havde rystet Margaret saa stærkt, det var Annas Bekjendelse, at hun engang havde næret stor Kjærlighed til Folmer Hansen, og at hele hendes Slægt inderligt havde ønsket denne Forening, saa hun en kort Tid havde drømt om stor Lykke, indtil Folmers Koldsindighed, lagt for Dagen paa en Maade, der ikke kunde misforstaaes, havde tilintetgjort ethvert Haab. Da derefter den velstaaende Beiler, Laurids Lunow til Holmgaard, havde meldt sig, havde den blide og føielige Anna ikke længe modstaaet sine Brødres og sin Broderkones indtrængende Formaninger om ikke at vise dette gode Tilbud fra sig. Nu vilde Margaret under andre Omstændigheder lastet sin Veninde, fordi hun saa let havde faaet Bugt med sin første Kjærlighed; men da Folmer var Manden, følte hun sine Læber bundne. Længe sad hun taus og kjæmpede med sig selv, men omsider rev hun sig løs, knælede paa Jorden foran Anna, greb begge hendes Hænder og saae paa hende med et saa dybt og lidenskabeligt Udtryk i sine deilige Øine, at Anna studsede derved.

„Annalil,“ sagde hun i den dybe, bløde Tone, hendes Stemme antog, naar hun var stærkt bevæget, „nu vredes Du ikke paa mig og forstøde mig ikke af Dit Hjerte! Uskyldig er jeg, uvidende var jeg om Dit Sindelag, ja et Barn, da Du som voxen Jomfru fattede Kjærlighed til Folmer. Kan jeg derfor, at han elskede mig

alt for to Aar siden, mens jeg legede med Dukker? Han har givet mig sin Tro, endog Ingen veed derom, uden Knud. Nu veed Du det; jeg evnede ikke længer at dølge det for Dig."

Anna blev saare bleg, og Margaret kunde i sin Veninde's fine, bevægelige Træk læse hele hendes Sjælekamp, Overraskelse, Tvivl, Harme. Da Annas Læber forbleve stumme, reiste Margaret sig, trykkede et Kys paa hendes Pande og sagde:

„Tal, Anna! Siig mig et Venskabsord!"

Anna drog et dybt Suk og brast i Graad, men fik dog omsider Bugt med sin Sindsrystelse. Hun smilte svagt og sagde:

„Jeg begriber det heelt vel, Margaret! Du er langt mere fager end jeg, og Du har et høit Sind. Folmer Hansen er en Mand med stor Stolthed; det vide Du, at saa er han, hvor mild og sindig han end lader."

„Der sagde Du mig det Værste, Du kunde," sagde Margaret blegnende; „det ender vel dog saa, at jeg ingensinde vorder hans Hustru."

Nu fortalte Margaret, hvorledes Alt var gaaet til mellem Folmer og hende og indviede tillige Anna i sit Livs dybeste Bekymring. Anna var vidende om den Mistanke for Vanbyrd, der hvilede paa Margaret og Knud, men hun havde stedse af Kjærlighed for Margaret bestræbt sig for at troe det Bedste. Dog smittedes hun nu af Margarets Tvivl, og hun blev navnlig vaklende i sin Tro paa Genete Jakobsdatters Ære ved at høre om det, der var foregaaet mellem Margaret og Maren Erik Skrams. Hun saae klart, hvor sørgelig Margarets Skjebne vilde blive, om hendes Fader, der jo allerede var en aldrende Mand, gik bort, uden at den Mistanke, der hvilede over hans Forhold til Genete, var hævet, thi hun vidste Nok om Maren Lauridsdatter til at forudsee, at denne kolde og pengegridske Kvinde ubarmhjertigt vilde benytte sig af Omstændighederne for at fortrænge Genete og hendes Børn fra Tjele. Anna begyndte nu at fatte Medlidenhed med Margaret, istedetfor at misunde hende, og dermed

udslettedes den sidste Rest af Nag. Heller ikke kunde hun Andet, end beundre den høisindede kloge Adfærd, Margaret havde udviist mod Folmer.

„Jeg vilde ikke evnet at gjøre, som Du," sagde Anna ydmygt; „men Du har handlet viseligt, og det bæres mig fore, som jeg kjender Folmer Hansen, at paa den Viis har Du just knyttet ham end fastere til Dig."

„For Gud, det var ikke Meningen!" udbrød Margaret heftigt; „tvert derimod; og Enden vil, frygter jeg, vise, at Du tager storligen feil."

„Guds Moder," svarede Anna og lagde sin Arm kjærligt om Margarets Liv, „styre Alt til det Bedste for Dig! Forjag det, som vi haabe ikkun er onde Menneskers Opspind, af Din Sjæl og fæst Lid til Din Lykke!"

Margaret var dødbleg, og hendes Øine funklede af en mørk Ild. Hendes klare Forstand og naturlige Stolthed afkastede et Øieblik alle Baand, og hendes Sjæl reiste sig mod Samfundslovenes Haardhed og Uretfærdighed.

„Men om nu saa var," udbrød hun, „og de med Rette kalde mig en Vanbyrding, skulde da jeg, som er uden Skyld, derfor være ringere i Guds Øine? Er min Dyd ringere, fordi mine Forældre syndede? og maatte jeg, om en Kirkens Tjener for Guds hellige Alter havde forenet Folmers og mine Hænder, da ligefuldt taale ikkun at regnes for hans Slegfredviv?"

„Jeg forvirres ved at tænke derpaa," sagde Anna; „Du gruble helst ikke derover!"

„Gud give, jeg aldrig var fød!" sagde Margaret med Taarer; „men det vide Du, at forstøde Menneskene mig, da henslyer jeg til Kirkens Barmhjertighed; vorder jeg ikke Folmers Brud, da Herrens! Hvo veed, Anna, lykkeligst er tænkelig dog den Kvinde, der hendrager sit Liv bag et Klosters Mure i Forsagelse og Tilbedelse. Forgangen Nat havde jeg den Drøm, at jeg havde klostergivet mig; jeg knælede i en saare deilig Kirke imellem en stor Flok Søstre, Chorsangen løb vældeligt omkring mig,

og den hellige Røgelse duftede sødt; stundom tænker jeg, at den Drøm er et Varsel."

Anna var i Forlegenhed med at give Margaret Trøst; thi selv havde hun engang havt lignende Tanker, og hun var i sit Hjerte Papismen hengiven, idet hun deri stod paa Oldemoders Side, medens ikke blot hendes Sødskende og Anna Seefeld, men, hvad værre var, hendes Fæstemand vedkjendte sig den nye Lære, hvilket havde beredet hende store Anfegtelser og fremdeles skulde volde hende Kvide. Dog, inden hun kom tilende med sin Overveielse, lød der Fodtrin; Christoffer Kruse, der nylig var vendt tilbage til Hjemmet, og Knud stod for dem.

„Ei, hvilke røde Øine, I have baade," sagde Christoffer Kruse muntert. „Nu, der er to Slags Graad i Kvinde-Øine, saasom de græde af Glæde, det Mænd ugjerne gjøre. Tør nu de Taarer af og klarer Evers skjønne Øine, der nu ret vil faae noget for sig, som er værd at skue. Jakob Skrædders Kvinde, som binder de Perlehuer, kom nu i Gaarde, Anna, og begjærer Dig i Tale; hun havde en Bylt paa Armen, og Du gjetter let, hvad den gjemmer."

Den Opfordring lod sig ikke afvise; Anna og Margaret fulgte op med, og snart vare de Alle optagne af at beskue Annas Perlehuer, hendes Brudedragt, Hovedguld og Smykker, hvilke sidste hun havde taget i Arv efter sin Moder. Blandt dem var der et lidet Jesu Navn af Demanter, som høilig blev beundret. Dog, da de først havde begyndt, saa foer de fort, og Anna Seefeld viste dem hele Annas Udstyr, som, uagtet Kruserne ikke var nogen rig Slægt, dog var meget overdaadigt. Der var Kjortler af leydisk Klæde, Damask og Fløiel, Alt i livlige og skjønne Farver; perlestukne Corsetter med Pufærmer og Spænder, skjønne Huer, fine Brystduge og andre Herligheder. Ikke miudre fristende var Synet af de flamske Sengklæder og alt Lærredet, hvoriblandt fine Lagener og en fryndset, silkestukken Borddug. Anna Seefeld fortalte en lang Krønnike, der indeholdt hvert enkelt Stykkes Historie, hvor det var vævet eller kjøbt, og hvor

kostbart det havde været, saa selv Margaret for en liden Stund glemte sine Sorger og fæstede sine Tanker paa det Gods, som Møl og Rust kan fortære; men hvad Ide angik, da maatte Knud af hendes Spørgsmaal og hele Færd næsten formode, at hun, henreven af den glade Stemning, havde for Øie den Tid, da, som hun haabede, hendes eget Udstyr skulde udbredes paa de samme Borde, hvor nu Anna Enevoldsdatters Skatte laae og forlystede hendes Øine.

Niende Kapitel.

Gjester i Gaarde.

Et Bryllup i det sextende Aarhundrede var ikke, som i vore Dage, en Fest, der blev afgjort i nogle faa Timer. Gildet varede oftest en heel Uge igjennem, Gjesterne bleve budne i stort Antal, og fjerntboende Frænder havde en lang Reise at gjøre; de kom da gjerne betids og dvælede længe. Dette gjaldt især om ethvert Bryllup paa Landet, og i Aaret 1534 kjendte Adelen endnu ikke den Skik at holde Bryllup i Byen. Først et halvt Aarhundrede senere fik den jydske Adel sin Gaard eller sit Gildehuus i Viborg, hvor den under Snapstinget holdt sine Møder, og hvor i Eftertiden mangt adeligt Bryllup kom til at staae. Christoffer Kruse gjorde altsaa sin Søsters Bryllup i sin Hjemstavn, og Forberedelserne dertil havde i lang Tid sysselsat baade ham og hans Hustru.

Flere Anstalter vare at træffe, og Huset maatte forsynes i en Maalestok, hvorom man i vore Dage ikke har noget Begreb. Vistnok var de ventede Gjesters Antal ikke ringe og svulmede yderligere op ved det store Følge af Svende, enhver Adelsmand slæbte med sig, men det var dog især Gildets Langvarighed, der gjorde det muligt at fortære saa store Kvantiteter Føde- og Drikkevarer,

som i en slig Anledning ophobedes. Fadeburet paa Vingegaard bugnede af salt Kjød, Flæsk, tør Fisk, Brød, Bagværk og Kryderier, og i Kjelderen laae opstablede saa mange Træer med Hamborger- og Rostokker-Øl, Mjød, Viborger-Skald og Randers-Burøl samt Ankere med sød Viin og Rhinskviin, at man skulde troet, der ventedes en heel Fænnike Landsknegte i Borgeleie. Hvad desuden behøvedes af ferskt Kjød, blev nu slagtet, Vildt fældet og Gjedderne i Tjele Langsø decimerede.

Allerede et Par Dage før Brylluppet begyndte de fjerntboende Gjester at indfinde sig, og snart var hvert Sengerum paa Gaarden optaget, hver Seng belagt, saa at Gaardens egne Folk maatte sove paa Hø og Halm i Laden, og Staldene vare overfyldte med fremmede Heste, medens alle Gaardens Heste vare satte paa Græs. Fra Morgen til Aften var der Liv og Larm, og i Ildstuen blev der uafladeligt braset og kogt. Huusmoderen fik da især at fornemme, at der var Gjester i Gaarde; men trods den store Besvær, hun havde, viste hun Alle stedse et mildt Aasyn, hvorfor hendes Gjester priste hende og kaldte hende: „en lystig, venlig og ydmyg Kvinde."

I Ide Nielsdatter havde hun en ufortrøden Hjelperske; thi hendes sunde, kraftige Natur gjorde hende det muligt trods hendes unge Alder at holde ud fra Morgen til Aften. Hendes skjelmske Munterhed borttryllede Fortrædelighed blandt Kvinderne, og selv de barskeste af Mændene formildedes, naar den lyshaarede, blaaøiede Pige lod sine Smilehuller see og sin glade Stemme høre. Ide var lyksalig og Knud i hendes Tanker, saa lang Dagen var, men saa var hendes Sindelag, at hendes Kjærlighed ikke gjorde hende menneskesky. Hun saae Alt og Alle i et Rosenskjær, og om det saa var Thomas Kruse, da fik han gode Ord, Sødt for Suurt, hvorved han, som det siden skal sees, stedtes i en stor Vildfarelse.

Ligefuldt var det ingen let Sag for Vært og Værtinde at stille Alle tilfreds og reent umuligt at holde al Anledning til Uenighed borte. Stridens Fængstof laae i hine Dage i Luften, avlet af Tidsalderens aandelige

Gjæring og borgerlige Uroligheder, saa næsten hver Mand og Kvinde førte det med sig. Rigets Anliggender kom stedse paa Bane, hvor Medlemmer af Landets Adel vare forsamlede, og fuldstændig Enighed var kun tilstede i et eneste Punkt, nemlig i det faste Forsæt at modsætte sig Kong Christiern den Andens Gjenindsættelse. Den kirkelige Strid spillede ganske vist en mere underordnet Rolle iblandt disse verdslige Sjæle, men Christoffer Kruse, der var den lutherske Lære hengiven, fik dog at fornemme, at næsten alle hans Gjester vare papistisk sindede; thi den nye Lære havde hidtil kun gjort ringe Fremgang hos den jydske Adel, som hos Bonden; det var fornemmelig Kjøbstadsborgeren, der holdt Luthers Fane oppe. Nu var Christoffer Kruse ingenlunde en luthersk Fanatiker; tvertimod havde han for nogen Tid siden i Gjerningen givet Beviis paa sit Maadehold, idet han selv Fjerde, tilligemed Niels Kaas, Lars Skeel og Christen Friis havde forsøgt at værge den onde Bisp Jørgen Friis mod de Viborg Borgeres Raseri; men Tidens store aandelige Spørgsmaal rykkede dog nu hele den paa Vingegaard forsamlede Kreds nær paa Livet; thi Laurids Lunow havde begjæret at blive viet af en luthersk Prædiker, et Forsæt, som den gamle Gidsel Podebusk haardnakket modsatte sig, og som kom til at koste stakkels Anna mange Taarer.

Egentlig havde Vingegaards Beboere i en Deel Aar levet et meget ukirkeligt Liv, og det Samme kunde siges om hele Omegnens Beboere. Den papistiske Geistlighed var alt længe nedsunken i Verdslighed og Ladhed, og Ihændehaverne af Præstekaldene fortærede deres Indtægter i Byerne, medens de overdroge Besørgelsen af Gudstjenesten til knapt lønnede Kapellaner, der desuden vare tilstede i saa ringe Antal, at i mange Kirker Messen kun læstes hver tredie eller fjerde Søndag, og nogle stode heelt øde. Hr. Niels Frandsen, som vikarierede i denne Egn, undlod rigtignok aldrig, naar han havde læst Messe i Vinge Kirke, da at komme ned til Gaarden, høre gamle Gidsel Podebusks Skriftemaal saavel som Annas, og

tildele dem Absolution, en Gang, som altid blev paaskjønnet og i ethvert Fald lønnet med et rigeligt Maaltid; men Christoffer, hans Hustru og Ide vilde ikke have med ham at skaffe. Oldemoder og Anna nøde paa papistisk Viis Sakramentet kun i Brødets Skikkelse, ufravigelig een Gang aarlig og ved Paasketid; de Andre derimod droge til Viborg, naar de vilde høre et Guds Ord, og der nøde de hos Thøger Løvenbalk Nadveren i den oprindelige, af Herren selv indstiftede Form, baade i Vinens og og Brødets Skikkelse; men da det krævede en Reise paa halvtredie Miil, skete det selvfølgelig ikke ofte.

Hvad Thomas Kruse angaaer, da nød han slet ikke Sakramentet, hverken i den ene eller i begge Skikkelser. Opvoxen under opløste kirkelige Tilstande var han, som ikke faa af hans Samtidige, bleven et Bytte for en Vantro, der ved hans misundelige og avindsyge Karakteer antog den mørkeste Farve. I hans Øine var al Gudstjeneste kun et Haandværk, Geistligheden et Laug, der kun saae paa sin egen Fordeel og alle Troende Dosmere og Narre. Han drev da nu kun Spot med de Andres Nidkjærhed i Anledning af det i hans Øine ganske ligegyldige Spørgsmaal, om en papistisk Geistlig, eller en luthersk Prædiker skulde vie Anna; men han havde dog paa sin Viis Godhed for sin Søster og en Dag, da han var bleven hendes store Bleghed vaer og saae, at hendes Øine vare røde af Graad, havde han sagt til hende:

„Jeg formærker, Søsterlil, at Du skjøtter ikke stort om den Brudgom, der er udseet til Dig. See, nu kan Du lettelig vorde ham kvit! Hold hart ved Messe, Vievand og Smørelse, saa lader tænkelig han, som jo er Kjætter paa en Hals, Dig sidde og rider brudeløs herfra.“

„Fy Dig an, Thomas, at give mig sligt ondt Raad!“ svarede Anna med blussende Kinder; „Djævelen maa have indgivet Dig det; thi det skal Du vide, at hvor det end staaer med Laurids's Tro og min, jeg har givet ham mit Ord og bryder det ingensinde, saavist som han er en retskaffen Dannemand og mig huld og tro.“

Ligefuldt tænkte Anna ikke uden overtroisk Gysen paa en luthersk Vielse, ved hvilken hverken hun, eller hendes Brudering, skulde bestænkes med Vievand, den hellige Salve ikke smøres paa hendes Pande og den hellige Røgelse ikke dufte; der kunde ikke være Velsignelse derved, ja det vilde blive, som om hun slet ikke var viet. Oldemoder støttede hende af al Magt; thi hun havde hele Tiden været imod at give sin Sønnedatter til en Kjætter, men da hun faldt tilføie, stod hun fast paa, at Vielsen skulde besørges af Niels Frandsen; i modsat Fald truede hun med sin Forbandelse; men Laurids Lunow var hidindtil ikke destomindre bleven ved Sit.

Sagen henstod saaledes uafgjort lige indtil Dagen før Brylluppet. Rigtignok havde gamle Gidsel tilsagt Kapellanen til at vie hendes Sønnedatter; men Christoffer Kruse havde i Stilhed indbudet Thøger Løvenbalk, nærmest som en Slægtning af Hr. Mogens, men en luthersk Prædiker var saa dog ved Haanden, om Brudgommen skulde vise sig uböielig. Christoffer frygtede ikke Kirkens Straf, thi dens Arm rækkede navnlig i Viborg Bispedømme ikke langt. Bisskoppen, Jørgen Friis, sad gram i Hu, men afmægtig paa sin Borg Hald og havde trods Rigsdagens Beslutninger til Kirkens Gunst, da Papismen efter Kong Frederik den Førstes Død en stakket Stund atter reiste Hovedet, ikke engang formaaet at gjenoprette den katholske Gudstjeneste i hans egen Domkirke. Dobbelt afmægtig var han nu, da han paa Grund af Gjenstridighed midt i sin øvrige Ulykke var bleven rammet af en Banstraales Lyn fra St. Peders Stol i Rom, saa det her kun kom an paa at tilfredsstille den forsultne Kapellan, Hr. Niels, ved en rigelig Kjendelse, i det Haab, at han da, som en ægte Leietjener, vilde vige Pladsen. Slægten fik da rase derover, det maatte bæres; men langt værre var Oldemoders Forbandelse. Som Husets Patriarkinde blev hun holdt høit i Ære, agtedes for sin Fromhed og rene Vandel og tillagdes endogsaa Seergave. Det kunde give Ulykke, om Anna skulde gaae til Brudeskamlen uden den Gamles Velsignelse, og derfor havde

Christoffer denne Dags Morgen sendt Bud og Brev til Sødalgaard, hvor han vidste, at Laurids Lunow vilde indfinde sig som Gjest hos de Parsberger Dagen før Brylluppet, for at være nærmere ved Stedet og have kortere Vei til Kirken den næste Morgen. Han formanede i Brevet Laurids til at falde til Føie, og Virkningen blev den uformodede, at Laurids, ledsaget af sin Slægtning Heidenreich Lunow, indfandt sig paa Vingegaard samme Dags Aften, netop som Christoffer og hans Gjester vilde sætte sig til Nadverbordet.

De bleve Alle forundrede over hans Komme Aftenen før Brylluppet, men Anna blev glad; thi de første Ord, han lod falde, da han var steget af Hesten, indeholdt en kjærlig Forespørgsel til hans Fæstemøes Befindende, og den Hilsen blev hende strax overbragt af Ide paa hendes Kammer, som hun denne Aften ikke turde forlade. Laurids Lunov havde nemlig hidtil viist sig som en høist koldsindig Beiler. Han var en ægte Typus paa nordisk Flegma, uagtet hans Slægt var indvandret Syd fra. Stor maatte den Glæde være og uventet den Ulykke komme, der skulde spores i hans faste Træk, og Anna havde let ved at mindes de Elskovsord, han havde hvisket hende i Øret. I timeviis kunde han sidde stum ved hendes Side, men dog sad han der gjerne, saa hun haabede, at der alligevel slog et Hjerte bag den raa Skal.

Da Laurids traadte ind i Dagligværelset, mærkede han snart, i hvilken Grad Stemningen var ham imod; men det kjendtes ikke paa hans sunde, rødmussede Ansigt, mod hvilket det lange lyse Haar og Skjæg stak underligt af, og han svarede ikke paa de skosende Ord, der faldt fra Høire og Venstre. Hans Frænde var ikke saa faatalende, men hans Forsøg paa at mægle blev heller ikke godt optagen. En fortrædelig Taushed faldt over Selskabet, da det havde taget Sæde ved Bordet, og man begyndte at lange til Grødfadene.

For Bordenden sad Oldemoder. Hun saae med sit rynkede Ansigt og de røde, rindende Øine under Hovedlinet heel mumieagtig ud. Dog kjendtes det paa hendes skjelvende

Læber, at hendes Sind var i Oprør; thi Laurids Lunov havde nylig været hos hende for at bevidne hende sin Ærefrygt og kysse hendes Haand, den hun uvilligt og modstræbende havde rakt ham til Velkomst. Nu sad hun der uden at røre Maden, men lod Rosenkrandsen løbe gjennem de rystende Hænder.

Gjesterne vare stedede til Bords fra Oldemoders Plads nedad efter deres Rang og Værdighed. Ved hendes høire Side sad hendes Frænde, Rigens Raad, den rige Predbjørn Podebusk, en stærk Papist, og ved den venstre den vide bekjendte Mogens Munk, af de Munker med tre Roser i Vaabenet, de Langers Skjoldemærke, fra hvilken Slægt han egentlig stammede. Ogsaa han var Medlem af Rigens Raad og navnkundig som Kong Christiern den Andens Undsigelsesmand; thi da de jydske Raader sendte ham ned for at tilbyde Hertug Frederik, siden Kong Frederik den Første, Kronen og paa Veien overgive Kong Christiern, som dvælede i Veile, den Skrivelse, hvori den jydske Adel opsagde Kongen Huldskab og Troskab, da røgtede han sit Ærinde med stor Snuhed. Han talte nemlig heelt venskabeligt med Kongen og lovede ham nogle skjønne Jagthunde, men efterlod Brevet i sin ene Handske, som han lod ligge. Han betænkte vel, at Kong Christiern gjerne havde sin Bøddel ved Haanden; thi han var ellers ingen frygtagtig Herre, hørte tvertimod til de modigste og var for den Sags Skyld paa sit mindre Omraade en ligesaa stor Tyran, som Kongen, og dertil en haard Bondeplager. Ogsaa hans Hustru Karen, af Slægten Rosenkrantz, var tilstede. Hun var en fager Kvinde, meget yngre end sin Ægtefælle.

Blandt de øvrige Gjester bør nævnes gamle Niels Friis til Vadskjærgaard, der som en mangeaarig Ven af Kruserne havde gjort den lange Reise heelt oppe fra Lemvig for at overvære sin Gudbatters, Anna Enevoldsdatters Brudefærd, og havde medbragt sin Hustru Karen Pallesdatter Juel, sin Søn Godske og sin Datter Kirstine, som med Ide, Margaret og flere unge Jomfruer, skulde være Brudepige. Ogsaa var tilstede Niels Munk til Gjessinggaard ved Randers Fjord, af de Munker med Viinranken,

og hans Hustru Birgitte Kruse; Peder Kruse til Ballegaard med sin Hustru Dorthe Vissert, Anna Kruse, Jens Munks Efterleverske, Holger Tønnesen Vissert og Korfits Vissert til Næs, Slægtninge af Brudens hensovede Moder, Dorthe Vissert og desforuden nogle fjernere Slægtninge; men de Tilstedeværende vare dog kun en lille Flok mod de talrige Gjester, som næste Dag vilde indfinde sig fra Omegnen.

Den dybeste Taushed herskede ved Bordet, mens Skeerne klang mod Grødfadene, da pludselig gamle Gidsel Podebusk fæstede sit sløve Blik paa Laurids Lunov og lod sin skurrende Røst høre.

„I alle disse gode Frænders og Kyndinges Nærværelse," sagde hun, „og end i rette Tid adspørger jeg Eder, Laurids: holder I fast ved Eders ugudelige Forsæt at lade Eder vie ved en Kjætter og Frafalden, eller haver I imens besindet Eder og tillader, at den Guds Mand, Hr. Niels, lægger Eders og Annas Hænder tilsammen efter den hellige Kirkes Sæd og Skik?"

Alles Øine vendte sig mod Laurids Lunov, der saae ned for sig i Taushed.

„Paa anden Viis, end at dette saa skeer, giver ikke jeg mit Minde til dette Ægteskab," vedblev den Gamle med stedse stærkere Røst. „Maa I saa og, om slig ugudelig og oprørsk Handel skal fuldbyrdes, ride til Kirken imorgen uden min Ledsagelse, ja med min Forbandelse i Følge. Tænkelig lader I haant om en gammel Kvindes Formaning, al den Stund i disse Tider Alt, som gammelt er, agtes ringe. Ak, Gud naade! vi pines svarligen i denne Jammerdal og maa tage Kalken fuld med Korsens bittre Drik og Myrrha."

Den Gamle tørrede sine Øine med Fligen af sit Hovedklæde og føiede endnu til:

„Ikkun eet Lam er mig levnet; nu ville I tage mig og det fra og fordærve det ugudeligt."

Alle lyttede ærbødigt til den Gamles Ord, hvilke de fleste af Gjesterne skjenkede deres fulde Bifald; men tillige forundrede de sig over, at hun trods sin høie Alder og tilsyneladende Sløvhed havde evnet at tale saa fyndigt.

Nu vendtes alle Blikke spørgende til Laurids Lunov, der omsider tog til Orde og med stor Sindighed sagde:

„I slaae Eder til Taals, Gidsel! Ikke vil jeg staae stift paa mit Forsæt, men føie mig efter Eder og Anna, haabendes, at Herren forlader mig denne Synd, desformedelst jeg handler saa for Fredens Skyld, til Kjærlighedens og Samdrægtighedens Befordring. Jeg er kommen hid aleneste for selv at forkynde Eder dette, hvilket tykkes mig at være nødagtigt. Saa være da og de onde Ord, I nys sagde om Ugudelighed og Annas Fordærvelse udslettede og tilgivne!"

Man skulde troet, at denne Erklæring tilfulde maatte tilfredsstillet den Gamle, men naar hendes Sind engang var kommet i Oprør, lod det sig sjelden berolige ved Fornuftgrunde; Stormen maatte rase sin Tid ud. Hun mumlede Noget om forstokkede Kjættere, brast paany i Graad, vinkede ad Anna Seefeld og lod sig føre ud for at gaae til Sengs. Da hun havde forladt Stuen, udtalte Christoffer Kruse sin Tak til Laurids Lunov for hans gode fredelige Sindelag, men lagde iøvrigt ikke Dølgsmaal paa, at han var enig med Laurids og beklagede Udfaldet.

Mogens Munk rettede sin anseelige Skikkelse og fæstede sit hvasse Blik paa Christoffer, mens denne talte. Da hans Broder, Iver Munk, havde været Bisp i Ribe, og hans Søn Oluf nu sad paa den samme Bispestol, var Mogens begribelig en stærk Papist.

„Ei Christoffer!" udbrød han, idet et barsk Smiil foer over hans skarpe Træk, „uvillig Gjerning fortjener ingen Tak. Dette var nødagtigt; thi var Laurids forblevet ved Sit, da maatte det blevet en krank Brudefærd, al den Stund jeg og Flere til imorgen ved første Solblink med Tak for nydt Gjestfrihed vilde draget herfra."

„Stor Fortrædenhed vilde det voldet os," svarede Christoffer flux, „havde I handlet saa iilsindet, Mogens! Dog, det skal I vide, at her vilde blevet Brudefærd endda og Gjester nok foruden Eder og dem, der ere af samme Sind, som I."

„Lad høre engang," sagde Mogens Munk med sin sædvanlige Halstarrighed, „hvilke Gjester de ere, der værdes til at veie Predbjørn, Niels, mig og vore Lige op?"

„I forvender mine Ord," svarede Christoffer sindigt, „som Intet rørte ved Værdigheden. Dog kaster I neppelig Vrag paa min Nabo, Riddersmanden Hr. Mogens Løvenbalk, skal vi see Sagen an paa den Viis."

„Ei!" udbrød gamle Niels Friis, som bemærkede, at Aarerne begyndte at svulme paa den hidsige Mogens Munks Pande og frygtede Strid, „Ei! Hr. Mogens Lauridsen med den gyldne Kjede paa sin tykke Bug er vel værd at beskue; end bedre dog, om I har budet hans Frænde, Geert Eriksen med?"

„Visselig har jeg det!" svarede Christoffer med rynket Pande.

„Nu!" sagde Niels Friis, „ingenlunde laster jeg Eder for det; thi hvor gale Geert er til Huse, der græder Ingen, men Alle lee, saa Maven sprækker." —

Kort efter hævedes Maaltidet, de Unge gik ud i Urtegaarden, men de Gamle bleve inde; Mændene sade i det ene Hjørne af Stuen ved Ølkrusene, Kvinderne i det andet med deres Haandarbeider. Dog fjernede baade Vært og Værtinde sig, da de begge havde Nok at varetage.

„Havde jeg været vidende om," sagde Predbjørn Podebusk, „at Laurids Lunov er saa stærk luthersk, jeg var ikke draget til denne Brudefærd."

„Nu," sagde Niels Friis, „Laurids er en Dannemand lige godt, saa og Christoffer, staaer end Hovedet ei ret paa dem, hvad det Kirkelige anbelanger. Faae vi saa nu og en gudelig Messe efter god, gammel kirkelig Skik og dansk Sæd at høre, saa den udenvelts tydske Façon ikke vil fortrædige Eder. I betænke saa og," vedblev Niels, idet han strøg sit graa Skjæg, „at man i disse Tider ikke tør forkaste Hver og En, som falder fra. Sagerne turde tilsidst vende sig saa, at man blev frændeløs."

„Det har end ingen Nød dermed," sagde Mogens Munk; „men saa ere Tilstandene nu beskafne, at den menige Adel reiser Hovedet og vil trodse Rigens Raad. Skam

faae Rigens Hofmester, der, efter hvad jeg har fornummet, puster til Ilden og staaer mod sine egne Fæller."

„Vi maa dog love Hr. Mogens Gjøe," mente Peder Kruse, „at han saa driver paa Hertug Christierns Valg."

„Tiderne ere ulystige," sagde gamle Niels Friis, idet hans smaa graae Øine under de buskede Bryn antoge et snu Udtryk. „Man bør see sig vel fore og fornemme, hvor man sætter sin Fod. Vi ønske Hertugens Valg Fremgang, ikke saa?"

„Jeg paa ingen Viis," sagde Predbjøn Podebusk med stor Bestemthed.

„Mogens gjør dog saa," foer Niels Friis fort, „og Flere med ham. Det bør da betænkes, at kaare vi ham, da give vi tænkelig Kirken dens Bane; det sammes ilde; hvad om vi firede en Kjende paa det Kirkelige og betænkte, hvad der kan vorde Riget og Standen profitligt?"

„Ei!" udbrød Mogens Munk, „I er nok alt med den ene Fod over Gjerdet, Niels, og vorder snarest luthersk."

„Paa ingen Viis!" gjenmælede Niels og blinkede med Øinene. „Vi holde ligefuldt ved Kirken, endog det er at befrygte, at hun omsider falder, om vi end støtte hende."

„Vísselig," sagde Predbjørn Podebusk, „har Kirken ei stindere Støtter, end Eder, Niels, da maa hun vel falde!"

„Nu," svarede Niels og blev lidt rød, „jeg har fornemmelig det for Øie at holde Splidagtighed nede og bevare Ensindighed og Sambrægtighed i Standen." —

Mens Talen gik saa mellem Mændene, stak Kvinderne Hovederne sammen i den modsatte Ende af Stuen og smaasnakkede. Først talte de om Huusholdningssorger, om Annas Udstyr, om Prisen paa Kjortler og Perlehuer, idet hver roste sin Syerske og Løde- eller Farvekone; men tilsidst tog Samtalen en alvorligere Retning. Anna Kruse, Jens Munks Efterleverske, en Kvinde til Aars med et blegt, rynket Ansigt, der indfattedes af en snever Fløiels Hue, saa at ikke et eneste af hendes graae Haar vare at see, tog efter en lille Pause Ordet og sagde:

„Sære Ulykkens Tider ere dog disse! Hvad have vi nu her seet? Brudgom og Brud staae imod hinanden og have ei samme Tro; saa gaaer og Broder og Søster hver sin Vei; Gud den alsommægtigste og alle hans Hellige see i Naade dertil og bedre det!"

„En god Dannekvinde," mente Karen Pallesdatter Juel, Niels Friis's Hustru, „bør staae med sin Huusbond og følge ham. Skulde Niels faae tilsinds at vorde luthersk, ikke vilde jeg gjøre ham Livet suurt for den Sags Skyld."

Karen, som var en kraftig Kvinde, vel ved Magt, sagde dette med stor Djærvhed. Hendes rolige, sunde Aasyn og faste Blik vidnede, at hun var ligesaa kjæk og aaben, som hendes Mand var snu og forslagen.

„Ei, hør nu!" udbrød Birgitte Kruse, Niels Munks Hustru, med et spidst Smiil paa sine tynde Læber. „Da skulde min Huusbond ikke døe i Synden, fangede han Kjættertanker! Med Anna vil det neppelig give stor Strid; hun er svagsindet; holder nu paa god kirkelig Vielse for ikke at krænke Oldemoder; men har hun blot været Laurids's Hustru et Aar, da faaer hun samme Sind, som han."

„Ikke begriber jeg," sagde Karen Rosenkrantz, Mogens Munks unge Hustru, „at en forstandig og dydig Kvinde, som Anna Seefeld, er vorden saa ganske luthersk. Hun tilstod imorges ved Davren, at hun ingensinde mere gjør Bønner til Guds Moder eller Helgene, hvis hellige Billeder hun skjeldte for Afguder, ikke stort bedre, end de Hedningers."

Alle Kvinderne korsede sig, undtagen Karen Niels Friis's, som sagde:

„Da høre I, hvad der er mere at forundre paa — Maren Lauridsdatter er paa en Stubs gaaet over og vorden luthersk."

„Maren Erik Skrams? Gud naade! Er det Sanden?" raabte de Andre i Munden paa hverandre.

„Det er sikkert og vist," forsikkrede Karen, „endog Thøger, hendes Frænde, gik struende dertil, da han skjønnede, det kom sært brat."

„Karen lyver ikke," sagde Dorthe Biffert, Peder Kruses Hustru; „Peder var i Viborrig forgangen Dag og hørte for vist, at Maren til Albanidag i Sortebrødre-Kirke annammede Nadveren af Thøgers Haand paa luthersk Viis og drak usikkeligt af Kalken."

„Tvi hende!" udbrød Karen Rosenkrantz, „som hun brugte Mund og skjeldte paa Luther og Hans Tausen, da vi i denne Vaar vare tilhobe hos Oluf i Ribe."

„Og hvad monne Morbroder i Aars siger dertil?" spurgte Anna Kruse. „Flyder dog de Bilders Blod i Marens Aarer. Nu for Tiden sidde otte Bilder i Rigens Raad, og alle Otte ere de forblevne den hellige Kirke troe og have udviist stor Bestandighed."

„De Bilder blive nu overmægtige," sagde Karen Rosenkrantz og slog med Nakken, „de trænge sig paa overalt."

„Nu, nu!" tog Karen Niels Friis til Orde, „der er Plads til os Andre endda! Det forundrer mig dog, at ingen af Eder spørger derom, hvad Marens Broder, Hr. Mogens paa Tjele, siger."

„Ham faae vi see imorgen," sagde Birgitte Kruse. „Er jeg dog haabendes, han medbringer ikke sin skotske Kvinde."

„Kommer Genete Jakobsdatter til Brudefærden imorgen," sagde Karen Rosenkrantz og rynkede sine fagre Bryn, „da rider ikke jeg med i Følget. Hun er ikkun hans Frillekone, Maren har betroet mig det."

„Sige dog Nogle ganske det Modsatte," tog Karen Niels Friis til Gjenmæle; „og bør I ligegodt ride med til Kirke, Karen, for Annalils Skyld, at hendes Brudefærd kan vorde lykkelig og fredsommelig."

„Gud naade, for Lykke det bliver!" udbrød Anna Kruse. „Alt imorges paakom mig Uroestanker. En Hare sprang over Veien, da jeg drog af Hjemmet."

„Fløi saa og en Ravn tæt over vore Hoveder, da vi droge af Gjessinggaard," meldte Birgitte Kruse, „og tog paa at skrige saa ræddelig, at Niels's Hest gjorde et stort Spring."

Den Gang sloge alle Kvinderne Kors for sig, og nogle af dem rystede bekymrede paa Hovedet; men de skiftede hastigt Mine, og Alt blev Smiil, da Døren i det Samme gik op, og Huusmoderen kigede ind. Da hun blev vaer, at Mændene nu alle havde fjernet sig, slog hun Døren op paa viid Gab og drog Anna ind med sig.

„Her kommer en Jomfru,“ sagde Anna Seefeld med Smiil paa sit milde Aasyn, „der ikke vil søge Sengen den sidste Aften af hendes Jomfrustand, uden at have budet Eder mange gode Nætter og takket Eder for al Kjærlighed og Godt, I hidindtil beviste hende.“

Da Annas Navne og Frænke, Jens Munks Efterleverske, saae sin unge Slægtnings blussende og glade Aasyn, følte hun oprigtig Anger over sin ilde Spaadom om Ulykke, og hun blev end mere bevæget, da hun erfarede, at hun som den ældste og nærmeste Slægtning var udseet til at rede, det vil sige klæde Bruden den næste Morgen. Karen Rosenkrantz var ulige skjønnere at see til nu, da hun med et mildt Blik i sine klare blaae Øine drog Anna til sig og kyssede hende, end før, da hun skosede de Bilder og dømte Genete saa haardt.

„I indeslutte mig i Eders Bønner,“ sagde Anna, da hun havde dvælet nogle Øieblikke i Stuen, „og værer venlige i Hu mod Laurids! I bære ikke Nag til ham, fordi han i Et tænker anderledes, end I!“

„Ei, see til hende!“ udbrød Karen Juel skjemtende; „nu vil Ægget prædike for Hønen. Sov Du blot sødelig og drøm ikke det inat, at vi skulle bide Din Skat imorgen!“

Anna takkede endnu sine Frænker, Anna og Birgitte, fordi de havde ydet saa rigelige Bidrag til hendes Udsmykkelse som Brud; thi det var Skik og Brug, at de kvindelige Slægtninge tilbøde deres Smykker til Laans, for at Bruden kunde fremtræde desto prægtigere udstyret. Derpaa begav Anna sig atter ind paa sit Kammer for at gaae til Sengs; men der fandt hun Ide staaende ved det aabne Vindue og seende ud i Urtegaarden.

Der var et sært Rosenskjær over Ides Aasyn, en

fugtig Glands over hendes Blik og et skjelmsk Smiil paa hendes Læber.

„Der er saa fagert i Haugen iaften," sagde Ide, „og saa svalt nu, da Solen er nedgaaet. Gaae vi en liden Gang, Lunden rundt, forinden vi lægge os?"

Anna gjorde Indvendinger mod det Forslag og mente, det vilde være upassende, at hun denne Aften silde strippede om i Lunden; men Ide fik hende overtalt, og de listede sig da ud ad en Bagdør og under Træerne langs Hegnet ned til Lunden. Dog, neppe havde de gaaet nogle Skridt i Ly af Buskene, før de bleve to Mænd vaer. Anna blev ræd, slog Hætten over sit Hoved, trak den sammen for Ansigtet og vilde undflye, men Ide holdt hende tilbage, og Anna saae i samme Nu til sin Forundring Laurids staae for sig.

„I vredes ikke over min Dristighed," sagde Laurids, da Ide havde fjernet sig, „at jeg træder Eder for Øine i denne Stund. Det burde ikke saa være, jeg veed det vel, men mit Hjerte drog mig hid. Jeg forlængtes efter at see Eder og høre af Eders egen Mund, om I nu er tilfreds med mig og imorgen gaaer til Brudeskamlen med et let Hjerte?"

„Ved Guds hellige Moder!" udbrød Anna, bevæget over dette Beviis paa Ømhed hos hendes hidtil saa koldsindige Fæstemand, men idet hun ængstelig saae sig om, „I har indjaget mig stor Skræk. Dog være I hjerteligt takket, fordi I har tænkt saa venligen paa mig!"

„Jeg gjør saa til enhver Tid," svarede Laurids forlegent; „dog bør I vide, at føiede jeg mig end efter Eder og Oldemoder i den Sag med Vielsen, jeg har derfor paa ingen Viis skiftet Sind. I faaer en luthersk Mand ligefuldt; er det Eder tilpas?"

„Jeg sætter det i Guds Haand," svarede Anna fromt.

„Og I har mig kjær?" spurgte Laurids og greb hendes Haand.

Anna kunde ikke Andet end forundre sig over sin Fæstemand, som næsten aldrig havde sagt hende Elskovsord før, naar Leiligheden var god, men som nu kom i den

ellevte Time og beilede fra ny af; dog var hun glad i sit Hjerte.

„I var mig en lang Tid fremmed,“ svarede hun med Taarer i sine milde Øine, „dog nu i denne Stund føler jeg, at jeg har Eder kjær.“

„Da er Alt vel,“ sagde Laurids; „nu have Gud Eder til den glade Dag imorgen!“

Men da han slap hendes Haand og vendte sig for at gaae, blev Anna vaer, at Ide gik afsides og talte med Laurids Lunovs Følgesvend. Hun kaldte hende hid, Ide kom blussende og leende, og de ilede nu sammen op til Huset. Pludselig standsede Anna, greb Ide om Armen og sagde:

„Du spillede mig det Puds, Ide, og ingen Anden!“

„Gjorde jeg ilde deri?“ spurgte Ide, rødmede og loe. „Laurids skikkede mig Bud og bad saa bønligt skaffe sig Dig i Tale.“

„Skikkede Dig Bud?“ gjentog Anna, „han var jo alt dragen af Gaarde forlængst.“

„Han var saa,“ svarede Ide og holdt Hætten tæt sammen om sit Ansigt, mens hendes Øine lyste ud af Aabningen som et Par Stjerner; „dog vendte han Hesten igjen, som Du nu veed.“

„Var den anden Mand da Heidenreich, Ide? Hvad Snak førte Du med ham bag Buskene?“

„Heidenreich?“ gjentog Ide med en saare uskyldig Mine; „paa ingen Viis! Det var ikkun Knud Mogensen. Han havde mødt Laurids mellem Tjele og her, de kom i Snak sammen, og han erfoer, at Laurids følte svar Længsel efter at see Dig og sige Dig et Ord forinden imorgen. Knud bød sig strax til at sætte det i Værk.“

„Men hvor fik Knud Dig i Tale, Ide?“

„Nu,“ svarede Ide, „mens Du var inde at byde Godnat, og som jeg stod ved Vinduet, da kom han listende just den Vei, vi nu gaae, sagde Besked og løb saa at hente Laurids, der holdt med sin Svend og Knuds Hest nede bag Lunden.“

„Ide, Ide!“ udbrød Anna, „Du er en dristig og forslagen Mø! Dog have Du Tak for den Skjelmsstreg nu, da den løb vel af!“

Tiende Kapitel.

Anna Enevoldsdatters Brudefærd.

Peter- og Povelsdag viste Himlen ikke de mange fra Vingegaard speidende Blikke noget mildt Aasyn. Tunge Skyer hang truende over de skovbevoxede Bakkedrag hiinsides Tjele Langsø; men ligesaa langsomt og majestætisk de vare komne, vege de atter bort, og da det store Brudetog Klokken ni drog ud fra Gaarden, brød Solen gjennem Skydækket, udgød sit rige Lys over den lange Skare ædle Mænd og Kvinder, som i deres bedste Smykke rede frem, Par efter Par, paa vælige Heste, og lod sine Straaler spille paa de kostbare Dragters Fløiel og Silke, Guld og Sølv, paa de blanke Vaaben og vaiende Fjedre. Spillemændene lode deres Piber og Skalmeier lystigt høre; det lød mere vildt, end skjønt; men den alvorsfulde Tone fra Vinge Kirkeklokke, der begyndte at lyde, saa snart Brudetoget havde forladt Gaarden, og som snart lød kraftigt og nær, snart dæmpet og fjern, som Vinden bar til eller fra, mindede om, at før Livsglæden kunde slaae sig løs, maatte Pagten signes i Guds Huus.

Den uanseelige Landsbykirke, som ligger kun en god halv Fjerdingmiil fra Gaarden, var allerede dengang gammel, men er dog endnu væsentligt den samme. Den ligger nu, som dengang, paa sin steile Høi, hvor den, som for Aarhundreder siden, med sin Klokkemund kan samtale med Vigum Kirke, der hiinsides Søen speiler sit slanke Taarn i Bølgerne. Dog maa Vinge Kirke nu med Misundelse see over til sin lykkeligere Søster, der har be-

varet sin Prydelse, Taarnet, medens den selv i Tidernes Løb er bleven kullet. Hiin Peter- og Povelsdag, da den glimrende Brudeskare nærmede sig, kneisede dens Taarn endnu, og fra dens Glughuller lød Klokkeklangen vide omkring.

Paa Kirkebakkens Skraaninger og paa den lille jevne Plads foran Kirkegaardens Indgangsport stod tætte Klynger af Mænd og Kvinder. Det var ikke blot de Vinge Bønder med deres Hustruer og Børn, men ogsaa en Deel af Nabobyernes Indvaanere, der vilde forlyste sig ved at beskue den adelige Brudefærds Pragt. Den hele Skare afgav et broget Skue; thi den danske Bonde yndede dengang, saavelsom Adelsmanden, lyse og livlige Farver, og der saaes da røde, grønne, blaae, brune og graae Kofter og Kjortler mellem hverandre. Stoffet var simpelt og stærkt Vadmel, men dog saaes ogsaa enkelte finere Kofter af Klæde, prydet med Sølvknapper. De fleste Tilstedeværende vare vistnok Christoffer Kruses og Hr. Mogens's Landboere, eller Gaardfæstere og Ugedagsmænd, dertil en Skare Huusmænd, Inderster, nogle Haandværkere og Pebersvende, eller Landhøkere, men der fandtes ogsaa iblandt enkelte jordegne Bønder, eller Selvejere, hvis stadselige Dragter og sølvbeslagne Livbælter vidnede om ikke ringe Velstand. Saaes der end hist og her nogle pjaltede Stoddere og Tiggerkjærlinger, de Fleste vare dog velklædte, og Mændenes kjække Holdning og de djærve Ord, der nu og da faldt, tydede paa større Frimodighed, end den danske Bonde i den paafølgende Tidsalder kunde rose sig af. Reformationens Aandepust havde berørt enkelte Sjæle og indgivet dem et forfængeligt Haab om Lighed og Frihed; navnlig fik Rygterne om Borger- og Bondevennens, Kong Christiern den Andens mulige Gjenindsættelse paa Thronen en og anden Bondes Nakke til at kneise trodsigere. Dog var, selv uden disse forbigaaende Tidsomstændigheder og det ved dem fremkaldte aandelige Røre, Bondens Holdning ligeoverfor Adelsmanden langt mindre underdanig, end den senere blev, og Tonen mellem Herre og Tjener havde efter god, gammel dansk Sæd endnu be-

varet en Jevnhed og Ligefremhed, som bødede noget paa den ulige Fordeling af Rigdom og Magt.

Bønderne stode da ingenlunde alle med Hat i Haand og stumme, da Brudetoget drog forbi op til Kirken, tværtimod gave de hørligt nok deres Bifald eller Mishag til Kjende, venlige Tilraab afløstes nu og da af en misbilligende Mumlen, de Ridendes Udseende og Holdning bedømtes, Hestene vurderedes, og undertiden lød drøi Skjemt, som fik de nærmest Staaende til at lee.

Dog var det en stor Øienslyst for Bønderne at skue deres Overmænds Pragt. Rytternes Hatte med de vaiende, brogede med Ædelsteens-Agraffer fastholdte Fjedre, de korte spanske Kapper af sort Fløiel, Silke-Trøierne og Hoserne af lyse og skinnende Farver, Skoene med Guldspænder og Ædelstenene, som funklede fra Sværdfæsterne og fra de gyldne Fingerringe, der bleve baarne over de silkestukne Handsker — Rytterskernes perlestukne Fløiels-Corsetter og Skjørter, de gyldne Kjeder, som hang ned paa de fine Brystduge fra de krusede Halskraver, de med Ædelsstene besatte Arm- og Fingerringe, Hovedsmykkerne, Bindikerne eller Krandsene af Baand og Perler, som Jomfruerne bare, eller de endnu kostbarere Perlehuer, som prydede Konerne, og over hvilke de bare en liden spidspullet Hat med vaiende Fjedre, Kaaberne endelig af Silke eller Fløiel, bræmmede med fiint Pelsværk og som hang i rige Folder over Kvindernes Skuldre — al denne Glands maatte vel blænde Almuen og undlod heller ikke at vække Misundelse i nogle af Tilskuernes Hjerter.

Tillige skinnede overalt de adelige Vaabenmærker dem imøde, fra Hestenes Dækkener eller Svendenes Kjortler, udsyede med Guld og Sølv, Silke eller Uld, nogle af dem dog lidet konstfærdigt baldyrede. Der var at skue Krusernes røde Hue paa Sølvgrund, Løvenbalkernes blaa Løve paa Guldgrund, de Munkers røde Roser og grønne Viinranker, Lunovernes sorte Bjelker i Sølvfelt, Podebuskernes flagrende, kronede Ørn, Rosenkrantzernes skaktavlede Skraabjelke, de Friisers røde Egern, de Ruders Sølvrude i blaat Felt, foruden flere andre Skjoldemærker,

der, saavelsom nogle af de alt nævnede, forlængst ere lagte i Graven hos de sidste Ætlinger af dengang endnu blomstrende Slægter og nu kun tilhøre Heraldikens Historie.

Brudgommen havde passet Tiden vel og indtraf med sin Forlover, Heidenreich, og sit Følge af Brudekarle først til Kirken. Laurids Lunov prunkede i en rød Silketrøie og Hoser af samme Stof og Farve, hans Kappe var af sort Fløiel, fodret med hvid Silke, og i sin Hat bar han en guul Fjeder, saa de unge Bønderpiger sukkede ved at see saa stadselig en Brudgom; en og anden af dem saae vel kun paa Klæderne og tænkte sig sin egen Hjertenskjær saa skjønt udstafferet. Blandt Brudesvendene red Folmer Rud og Knud Mogensen jevnsides, Folmer kostbart nok klædt, men lidet afstikkende, i sort Fløiel, splidset med hvid Silke og en blaa Fjeder i sin Hat, hvorimod Knud glimrede i ferskenfarvet Silke og bar en rød Fjeder paa sin sorte Fløiels Baret.

Kort Tid efter indtraf det store Brudetog fra Vingegaard. Par efter Par, en Mand og Kvinde sammen, rede de op for Kirkegaardsdigets Port, ledsagede hver af sine Svende, som toge mod Hestene, saa snart Herskaberne vare stegne af. Alle vare ridende, undtagen gamle Gidsel Podebusk, der med Husmoderen, Anna Seefeld, ved sin Side kom agende i en plump Karm, over hvis fire udskaarne Træstolper var spændt et Stykke blaat Klæde, kantet med gule Fryndser, efter de Tiders Begreber et saare stadseligt Kjøretøi og Vingegaards Stolthed.

„Der har vi Gidsel," sagde en Bondekone, da Karmen rumlede forbi; „Guds hellige Moder, hvor det gamle Skrog end kan bære sig stiv og strunk og kneise i Gyldenstykke og Fløiel!"

Oldemoder, saavel som de fleste Kvinder i Følget, havde sin skjønneste med kostbare Stene smykkede Rosenkrands ved Bæltet. Da hun kjørte forbi Jomfru Mariæ Billede, som stod i et lidet Skuur der, hvor Kirkeveien bøier af fra Alveien, slog hun andægtigt Kors for sig. De Fleste gjorde som hun, men ikke Alle, og Bønderne

lagde nøie Mærke til, hvo der bevidnede Guds Moders Billede sin Ærefrygt, og hvo der undlod det.

Hr. Mogens tog sig heel anseelig ud, da han, klædt i blaat Fløiel, med Ridderkjeden paa Brystet og de gyldne Sporer paa Hælene, baaren af sin svære, sorte Hingst, Ravnsvenske kaldet, red frem ved Karen Rosenkrantz's Side. Som eneste tilstedeværende Ridder, hvilken Værdighed alene gav en Lægmand Ret til Prædikatet Herre, var han, uanseet at han ikke havde Sæde i Rigens Raad, den fornemste Mand i Selskabet, og derfor var ogsaa den fornemste Kvinde bleven ham til Deel, nemlig den eneste tilstedeværende Rigsraadsfrue. Karen Rosenkrantz gjorde Fyldest paa Æerespladsen, ikke blot ved sit fagre Aasyn og sin ædle Holdning, men ogsaa ved sin rige Dragt; thi hun bar en Perlekjortel, heelt over baldyret i sine Mønstre med kostbare Perler af alle Størrelser, og en slig Kjortel regnedes for den høieste Pragt, ligesom den ogsaa var den kostbareste af alle da kjendte Klædninger.

Hr. Mogens brystede sig og hilste til alle Sider menende, at Bønderne betragtede deres Lehnsmand med dyb Ærefrygt; men uagtet Hattene og Huerne kom flinkt nok af, undgik Lehnsmanden, ligesaa libet, som de Andre, Spidsrodgangen mellem Almuesmændenes skarpe Tunger.

„Det kneb at faae det Læs af Saddelen, Jeppe," sagde en Bonde til sin Nabo, da Hr. Mogens fra sit høie Sæde paa Ravnsvenskes Ryg pustende havde naaet Jorden; „Fru Karens Hoppe burde havt en Part af Byrden; hun dandsede, som laae der kun en Fjeder paa Saddelen."

„Nu Peder," svarede Jeppe," „med saa svar en Vægt af Perler og dyre Stene, som Karen Eriksdatter er beladt med, veier selv en smækker Kvinde til; hun fører en utænkelig Pragt; Mogens Munk udsuger ikke for Intet sine Bønder; der har vi ham! Naar Fanden nævnes, er han gjerne nærmest."

Mogens Munk red frem ved Birgitte Kruses, Niels Munks Hustrus Side og saae sig barsk om, thi ingen Bonde rørte sin Hue, og der hørtes endogsaa dæmpede

Vredesudbrud. Mogens blev en Kjende bleg og hans graae Øine skøde Lyn under de buskede Bryn, men han mestrede dog her, paa fremmed Grund, sin Harme.

Da Christoffer Kruse kom ridende med Bruden, trængte Folkeskaren sig tæt op til Porten; thi Alle vilde see Bruden nærved, og venlige Tilraab og Velsignelser lød hende imøde. Som hendes Broder var elsket for sin Mildheds-Skyld, saaledes havde ogsaa Anna ved sin Hjertensgodhed skabt sig Venner i hver Hytte paa Godset. Hendes Kinder bleve blege af Sindsrørelse, og hendes Øine fyldtes med Taarer, da hun fornam disse Beviser paa Almuens Deeltagelse. Fager nok var hun at see til i sin hvide perlestukne Silkekjortel og sit gyldne Brudediadem paa det mørke Haar; men hendes spinkle Person var overlæsset med Smykker, egne og laante, efter Datidens uklædelige Skik, der blev dreven til en saadan Yderlighed, at Bruden stundom var nærved at segne under Vægten.

Blandt Brudepigerne var Ide Nielsdatter at see, iført den perlestukne Fløiels Kjortel, paa hvilken den Rift, Knud havde gjort, ikke mere var synlig. Den hvide Silkekorset sluttede stramt om hendes fyldige Barm og og smækkre Midie, og den lille blaa Fløielshat med den hvide Fjeder sad kjækt paa hendes rige, lyse med Perler og Baand smykkede Fletninger. Hendes Aasyn lyste af ungdommelig Livsglæde, og den afspeilede sig hist og her i en Almuesmands eller en fattig Kvindes Træk, naar hun hilste dem med Smiil og Nik.

Dog, hvo kunde maale sig med Margaret Mogensdatter, som red frem ved Ides Side paa Graamunk? Kun Faa saae her paa Klædernes Pragt, paa den mørkegrønne Fløiels Kjortel, den sorte Fløiels Hat med den hvide Fjeder, eller paa hendes Smykker, som hun havde anbragt med Skjønsomhed og Smag; de glemte Prydelserne over den deilige Skabning, den ædle Holdning, de fine Træk og det stolte, straalende Blik.

„Vidste jeg ikke bedre," sagde en Kvinde blandt Al-

muen, da Margaret red frem for Porten, „jeg vilde tænke, hun var en Kongedatter.“

„Saa gaaer jo og Talen,“ sagde en gammel rynket Moerlille i en graa Kaabe, „at Kongeblod flyder i Margrethe Mogensdatters Aarer; men det er kommet af et plumret Væld *), Gjertrud! og ikke er det blevet renere paa det Sidste. Kneiser den Jomfru end stoltelig i Fløiel og Silke, hun er tænkelig dog et ufrit Møbarn, som en af vore, ja ringere. Det skal kjendes paa hende til sin Tid, siger jeg Dig, Gjertrud! Søn drager i Faderens Sko, Datter i Moderens Særk, og hvad tænker Du om Moderen?“

„Nu,“ svarede Gjertrud, „lad saa være, at hun er et Slegfredbarn, Hr. Mogens og Fanden maa vide det! baade Fader og Moder ere af ædel Rod. Det gaae, hvor det vil, ingensinde faaer en af os Held til at søbe af Fad med Margrethe Mogensdatter. Vide maa Du og, Sidsel, at Moder, som Datter, under os Fattigfolk Klæder og Føde. Godt savnes først, naar det er borte! Ingensinde glemmer jeg den skotske Kvinde, at hun klædte mine Smaa, ei heller hendes Datter, at hun kyssede dem.“

„Bedst,“ sagde Sidsel, „at glemme det, man ei kan faae! Hidindtil fangede min Pose ikkun tørre Skorper paa Tjele. Dog, den Snak kan vare Skoven igjennem, som man siger; jeg maa see til Hjemmet og min sølle, syge Mand.“

„Hendes Mund maa være glad, naar hun vil sove,“ sagde Gjertrud ved sig selv, „da faaer den Hvile og nødes ikke at udsende saa onde Ord.“

Bønderne meente, at nu maatte Alle være komne; men pludselig hørtes der Hovslag fra Veien, og de saae Geert Eriksen komme ansættende i fuldt Fiirspring. Geert havde stadset sig op det Bedste, han evnede, men lignede dog mere en Nar, end en Adelsmand. Den gule Fløiels

---

*) Ifølge et Sagn skulde Løvenbalkerne nedstamme fra Kong Christoffer IIs uægte Søn Erik.

Trøie og Hoserne havde forlængst mistet sin skjære Farve og sine Glands, den sorte Kappe var rødlig og slidt i Sømmene, og Hatten med den brækkede blaa Fjeder svarede kun altfor godt til Resten; men Stoffet var dog det, en fri Mand havde Privilegium paa at bære, det lange graa-gule Skjæg og Haar var skjønt kjæmmet, og om Livet havde han et guldindvirket Bælte, i hvilket stak et godt Sværd med sølvslaget Fæste. Da han foer op til Kirkegaardsporten med sin beredne Svend i Hælene paa sig, raabte en af de unge Knøse efter ham:

„Bedre silde, end aldrig, Geert!"

„Silde?" sagde Geert, idet han sprang af sin Skindmær og smed Tøilen til Svenden. „Nu, for silde maatte det være at raabe: Kat! naar Flæsket var ædt; men jeg er kommen betids nok at faae min Part af Stanken her, som af Sulet hist."

De Unge loe, men de Gamle rystede paa Hovedet; thi de forstod, at Geert med Stanken mente Duften af den hellige Røgelse, som Vinden bar hid fra Kirken.

„En ugudelig Bandskrop, den Geert Eriksen," sagde en gammel Bonde, „ret en arg Kjætter."

„Dertil en lurvet Hund," tilføiede en Anden, „syner ilde blandt gode Mænd."

Men gale Geert var alt inde i Kirken og hørte ikke det Skudsmaal, han fik.

Det var neppe nok, at den lille Kirke kunde rumme det store Brudefølge og den Skare af Tilskuere, som trængte sig ind efter det. Dog hjalp det, at man dengang ikke havde Stole i Kirkerne, saa næsten hele Rummet stod til Raadighed. For Gidsel Podebusk og nogle af de ældste fornemste Mænd og Kvinder var der et Par Bænke at sidde paa, men Resten maatte bivaane Vielsen staaende, og snever nok var Pladsen, saa Kvinderne vare meget optagne af Omhu for deres kostbare Dragter, der kom i stor Fare i Trængslen. Luften var trykkende ved den store Menneskemængdes Sammenstuvning, ved den Varme, der udstraalede fra de talrige Lys paa Hoved-

alteret og Guds Moders Alter i det lille Sidekapel, og af den kvalme Røgelseduft.

Sveden perlede paa Kapellanens, Hr. Niels's Pande, som han stod for Alteret og forrettede Vielsen. Han viste sig iøvrigt i fuld papistisk Glands, med det sneehvide Messeklæde over Hovedet, i Messesærken, den røde Fløiels Messehagel og med Bæltet. Ogsaa havde han ført Chorbrenge med sig fra Viborg, saa at selv de tilstedeværende Lutherskſindede maatte yde den skjønne Sang Roes. Papisterne vare jo langt deres Overmænd i at give Gudstjenesten ydre Glands og smigre Sandserne, hvorfor de ogsaa kaldte den lutherske Gudstjeneste „skaldet og arm." Dog blev selv den skjønne Sang kun en Harmoni, der kildrede Øret; thi kun faa af de Tilstedeværende forstode tilfulde de latinske Ord, og Stumhed var dem desuden paalagt.

Uagtet Ordets Forkyndelse til alle Tider har spillet en mere eller mindre underordnet Rolle i den katholske Gudstjeneste, havde det lutherske Røre dog vakt noget Liv ogsaa mellem de sløve papistiske Præster og navnlig givet dem Øvelse i at drive Polemik fra Prædikestolen og tordne mod de Lutherske. Hr. Niels lod da heller ikke en saa kostelig Leilighed til at give sit Hjerte Luft gaae unyttet fra sig. Paa den megen Latin efter Noder fulgte nogle Mundsfuld godt bredt Dansk eller Jydsk, der bleve de Fleste til Opbyggelse, men Nogle til stor Forargelse. Hr. Niels talte syndigt om Tidens ugudelige Vantro og priste Alle dobbelt salige, som i disse Trængselstider forbleve den hellige Kirke troe; han priste Bruden for sit troende Sindelag og formanede Brudgommen til ved hende at lade sig føre tilbage til den moderlige Kirkes Skjød, fra hvilket han, som Hr. Niels udtrykte sig, havde været nærved at løsrive sig; han formanede Alle, der vaklede, til Bestandighed og sluttelig fremstillede han gamle Sidsel Podebusk, Brudens moderlige Veilederinde, som et Mønster for alle Dannekvinder paa Gudsfrygt og udmalede hendes Dyder saa syndigt, at det, han sagde, meget lig-

nede en forgreben Lügtale og paaførte den Gamle et heftigt Anfald af Graad.

Det var en Lykke for Niels Frandsen og Kirkefreden, at Thøger Løvenbalk med velberaad Hu først indfandt sig opad Dagen; thi havde han været tilstede ved Brudevielsen og hørt Hr. Niels's Tale mod Kjætteri, da turde det let gaaet disse To, som det gik Malmøs berømte Reformator, Claus Mortensen Tøndebinder, da han engang i Vespertimen gav sig til at prædike mod Munkene, og Christoffer Madsen da besteg Prædikestolen efter ham og prædikede mod Claus, og saa atter Claus derop, og saaledes vexlede de trende Gange og skjeldte hinanden ud. Kirkerne vare i hiin Gjæringstid ikke Fredens Pauluner, men Valpladse, paa hvilke der ikke blot kjæmpedes med aandelige Vaaben, men hvor Mundhuggeriet endogsaa kunde udarte til Haandgribeligheder; Udskeielser, som ingenlunde blot maa skrives paa den religiøse Fanatismes Regning, men som ogsaa og meest falde Tidsalderens almindelige Raahed til Last.

Anna Enevoldsdatters Brudefærd skulde nu ikke vanheldes ved slig Ufred, om end nogle af de Tilstedeværende skreve sig Niels Frandsens hvasse Ord bag Øret og besluttede at give ham Svar ved Ølkanden.

Da Brudgom og Brud efter endt Gudstjeneste traadte ud af Kirken, brød en sand Orkan af hvinende Toner løs fra Spillemændenes Instrumenter, thi disse Øredøvere havde opstillet sig lige ved Kirkedøren, og Kirkegaarden var nu heelt opfyldt af Bønderne, som ikke blot vilde see Brudetoget end een Gang, men som vilde høre gamle Jens Porse, en af de Vinge Bønder, der agtede at tale Brudgom og Brud til.

Jens Porse var en Mand af anseelig Skikkelse og med et klogt Blik; i den blaa Stadskofte med Sølvknapperne, de hvide Hoser og Skoene med Sølvspænder tog han sig heelt pynteligt ud, og da han freidigt traadte frem og med Værdighed, skjøndt ærbødigt blottede sit Hoved, indgød han sine Overmænd Agtelse. Han skilte sig vel ved sin Tale, som var en Lykønskning til Brudeparret og en Taksigelse til Christoffer Kruse, forbi han

stedse havde været Bønderne en god og mild Herre og heller ikke ved denne Leilighed havde undladt at vise Menigmand sin Deeltagelse ved rundelige Gaver til de Fattige og rigelig Beværtning til Alle. Han tiltalte efter god gammel, dansk Sæd Christoffer med Du og nævnede ham ved Fornavn, thi Forholdet mellem Herre og Tjener var i hiin Tid endnu næsten ganske det samme, som det lige indtil de nyeste Tider har været mellem en Bonde og hans Karl.

Christoffer Kruse, takkede og indbød Bønderne til, naar de have gjort sig lystige ved Gildebordet, da, saa mange der vilde, at komme ned til Gaarden og see paa Dandsen. Derpaa brøde de Alle op, gamle Gidsel krøb i sin Karm, og de Andre stege til Hest; men nu ordnede Toget sig saaledes, at Brudgom og Brud rede i Spidsen ved hinandens Side, og Brudesvendene og Brudepigerne rede parviis.

Paa Hjemveien viste det sig, at Jens Porses Tale havde sat ondt Blod eet Sted; thi Mogens Munk sagde spydigt til Christoffer Kruse:

„En heel bevægelig Tale den, Christoffer, saa og Eders Svar! Man skulde moxen tykkes efter det, at Eders Gaard maatte være et Himmerige, I selv en Helgen og alle Eders Ugedagstjenere Erkeengle."

„I veed, Mogens," svarede Christoffer med sin vante Rolighed, „at det er ikke saa vel; men saa er min Tænkesæt og var før mig min Faders, at vil man have Bondens Sved, da skal man brede vel paa ham og dække ham varm."

„Nu, Christoffer," svarede Mogens Munk, „bedre at vorde silde klog, end slet ikke! I skal med mig sande det, lever I og vorder gammel, at klapper Du Bonden, saa napper han Dig, men napper Du ham, saa klapper han Dig."

Mogens Munks Viisdom holdt dog ikke Stik, som en nær Fremtid viste; thi da nogle Maaneder efter under Grevens Fejde Bondeoprøret brød løs, grebe hans Bønder strax til Vaaben og joge ham af hans

Gaard Bolstrup, saa han maatte flygte heelt ned i Sønderjylland.

Muntert red nu Brudeskaren hjemad og det viste sig, at de Unge, hvis Hu stod til hinanden, havde fundet hinanden. Knud red hos Ide, og de gantedes muntert, men mere alvorligt faldt Ordene mellem Folmer og Margaret, som rede næst efter dem. Da Folmer hjalp hende paa Hesten og fornam Trykket af hendes lille Fod paa sin Haand, havde han allerede bemærket, at hendes Blik var tungsindigt og mørkt. Følte hun sig maaskee krænket over, at han ikke havde ladet høre fra sig? Han tænkte sig det muligt til trods for, at hun selv havde ønsket deres Forstaaelse hemmeligholdt; thi hvo kan beregne et Kvindehjertes skiftende Tilstande og modstridende Følelser? Nu red hun ved hans Side stum, med blussende Kind og bankende Hjerte.

„Vær min til Dandsen idag!" bad Folmer omsider og søgte Margarets Blik. Han fandt det, og dets straalende Glands varmede hans Hjerte, men dog fik han ikke Svar strax.

„Er I bleven kold i Hu?" spurgte han, „da I ikke agter mig Svar værd?"

„Jeg ønsker stundom, Folmer Hansen," svarede Margaret og hævede Hovedet, „jeg var kold."

„Nu," sagde Folmer, „da er I det ikke, og er I varm i Eders Hjerte, da vær nu og glad i Eders Hu! Nu træde vi den Dands tilsammen idag, frydes ved hinanden og lade den Dag imorgen have sin egen Plage!"

„Saamænd!" svarede Margaret med et Suk; „der tilbyder sig tænkelig ei bedre Raad. Dog seer jeg det grant, at med hvert Trin, vi nu skulle træde med hinanden i Dandsen, rykke vi Enden nærmere, bliver den nu Lykke eller Vanlykke."

„I taler tunge Viisdomsord idag, Margaret, mens Alt nu om os prædiker Lystighed og Daarskab."

„O ja! ikke for Intet gik min Moders Vugge mellem

Skotlands graae Bjerge. Taage var hendes Øie, siger hun, naar hun er ret mod i Hu."

„Eders Moder, hvor lider hun? Jeg fandt hende ei blandt de Andre."

„Hjemme sidder hun i sit Kammers, Folmer, kjed af Verden, en stakkels Askepot; hun rædbes ved at lade sig see blandt Mange, og Fader er gladest hende foruden. Dog er hun mig det Kjæreste paa Jorden og vil stedse forblive det, siges der hende end det Værste paa."

„I forjage nu alle de mørke Tanker, Margaret!"

„I kunde saa let, som det, byde de Skyer, der staae i Øst, at vige bag Vinge Møllebakke. Ak Folmer! den Sag giver mig Bitterhed i Sjælen og skjærper min Stolthed, endskjøndt den burde gjøre mig ydmyg. Ofte fristes jeg dertil at skikke Eder Bud og bede Eder søge Eder en Fæstemø blandt de Piger, paa hvis Skjold der ikke er nogen Plet, saa og en af de rette danske; de ere spage som Duer."

„De spage Duers Kurren gjør mig led, Margaret! Min Hustru maa have et høit og frit Sind, blev hun end mindre fager, end I. Hvor saare deilig er I ikke til enhver Tid, dog fornemmelig idag!"

„Nu vil I gjøre mig spag," sagde Margaret, rødmede og smilte. „Jeg forstaaer! Til somme Tider maa jeg være en Falk, til andre Tider en Due lig, alt som min Vens Sind staaer?"

„Ret saa!" svarede Folmer med et varmt Blik; „I være idag min Due!"

„Eders er jeg nu, det I vel veed," sagde Margaret og blev bleg, „og vil, Gud naade! tænkelig stedse forblive, ihvor det saa gaaer."

„Min Due! Siig flere Elskovsord! Mit Hjerte hungrer."

„Det skulde da være," foer Margaret fort med usikker Røst, „at jeg engang vorder Herrens Brud; dertil fæster jeg nu og da min Tanke."

„De lede Munke og falske Nonner," udbrød Folmer i stor Harme, „skulle ikke faae Held til at fange Eder i deres Garn. Ingensinde skal I, Margaret, stænges i et Kloster og falme der, saa sandt hjelpe mig Gud!" og som han sagde dette, gav han sin Hest af Sporerne, saa den foer frem.

„I ride ikke min Broder Knud over Ende!" sagde Margaret med et lyst Smiil og rødmende Kind.

Hagebøsserne dundrede, og Spillemændene spillede løs, da Brudeparret gjennem den grønne Æreport, som Gaardsfogden og Svendene havde reist og Pigerne smykket, red ind paa Gaarden. Thøger Løvenbalk stod ved Æreporten midt i en Flok Tyende og Børn og bød Brudeparret velkommen med nogle lystige og hjertelige Ord.

„Lars Foged," sagde han tilsidst, „bærer Skylden for, at jeg, ikkun en Fremmed, byder Eder velkommen i Bryllupsgaarden. Han vilde, svor han, ikke føre Ordet, naar en saa raptunget Prædiker, som jeg, stod hos, og han nødede mig da den Æresgjerning paa, saa nu fik I det mere lærd, men dog neppelig i den rette Stiil."

„For Gud!" udbrød Laurids, mens Anna saae forlegent ned for sig, „Intet mere lyksaligt og kjært kunde times os, og havde jeg kunnet, som jeg vilde, I var bleven den, der havde talet os til paa et andet og mere helligt Sted. I have Hjertens Tak!"

Christoffer kom nu til og bød Thøger velkommen med Varme, saa og siden hans Hustru, Folmer Rud og et Par af de Andre, men af gamle Gidsel fik Thøger kun vrede Blikke, af sin Frænde, Hr. Mogens, en stiv Hilsen og af de fleste Gjester en kold Modtagelse. Det syntes dog kun at anfegte ham lidet, og Ingen vovede at give sin Uvillie Luft. Det kjendtes tydeligt paa Papisterne, at hvor store Ord de end kunde lade falde, de følte sig dog ingenlunde saa stærke og sikkre, som de gjerne vilde lade. Stor var Niels Frandsens Fortrydelse, da han blev Thøger vaer, men Begge skjulte de i Begyndelsen deres Uvillie, og siden forhindrede Omstændighederne

den Ordstrid, som ellers neppe vilde udebleven, da Øllet var steget dem til Hovedet.

Det rummelige Dagligværelse var forvandlet til en pyntelig Storstue, smykket med grønne Grene og Steengulvet var bestrøet med Enebærkviste, saa der duftede, som i den grønne Skov. Midten af Gulvet var fri, men langs Værelsets tre Vægge stode de lange dækkede Borde, og ved dem bænkedes snart det hele Selskab. Brudgom og Brud sade ved det kortere Endebord, over deres Plads var spændt en Klædes Himmel og paa Væggen bagved ophængt et skjønt Silketæppe, i hvilket de Lunovers og Krusers Vaaben vare indvirkede. Bordet stod her noget fra Væggen, thi tæt ind til den, et Trin høiere, var Brudebænken anbragt, det Sæde, hvor Brudeparret efter Maaltidet skulde tage Plads og Gjesterne nedlægge deres Gaver.

Bordene vare dækkede med Duge, der til Høibords vare fryndsede og skjønne, længere nede mere tarvelige, thi naar Gjæsternes Antal var saa stort, formaaede Værtinden ikke at byde dem alle lige Kaar. Paa de fornemste Pladser fandtes Tallerkener, men da denne Overdaadigheds-artikel end ikke i de rigeste adelige Huse dengang var tilstede i stort Antal, vakte det ikke Anstød, at de fleste af Gjesterne maatte nøies med Træbakker. Store Sølvstobe med Viin og Trækander med Øl stode i passende Afstande, omgivne af saa mange Bægere og Kruus af Sølv, Leer eller Træ, som Huset eiede, og fik saaledes ikke hver Gjest sit eget Drikkekar, desto flittigere gik de, der fandtes, rundt. Hver Gjest bragte sin Skee og Kniv med sig, og Bordets Dækning havde saaledes ikke forvoldt Værtinden stor Uleilighed.

Foran Brudeparrets Plads stod den store Brudekage, prydet med Sukkerstads, Ide Nielsdatters Værk, og hist og her stode Træbakker med fiint Bagværk, optaarnet i Pyramider. Maaltidet var mere overflødigt, end fiint tilberedet; de mange forskjellige Anretninger, Grød, tør og frisk Fisk, salt og fersk Suul, braset Vildt og Fugle-

posteier indbares efterhaanden af Christoffers Svende, der viste sig at være flinke Skaffere og Mundskjenke.

Da Hr. Niels, som sad ligeoverfor Brudeparret, med stor Salvelse havde læst Bordbønnen, begyndte Maaltidet og gik sin Gang, i Begyndelsen under almindelig Taushed. Vore Fædre havde ikke af Intet stærkere Muskler og et kraftigere Legeme, end den nulevende Slægt. De, saavel som Kvinderne, færdedes mere i Luften og brugte sig mere i Huset, saa deres Madlyst til enhver Tid var stærk og sund. De spiste, som havde de hungret i Dage, og allerede ved de første af de tolv Anretninger vare de store Kander med Øl og Viin flere Gange tømte og atter fyldte. Nogle Gildminder eller Skaaler bleve drukne, først og fornemmelig Brudeparrets, til hvis Ære Alle reiste sig, men hver Skaal udbragtes med kun faa Ord, thi vore Fædre yndede ved en slig festlig Leilighed ingenlunde de lange Taler, som er Nutidens Lyst.

Stemningen blev ogsaa snart livlig nok uden dem; men Munterheden yttrede sig rigtignok paa en Maade, som ikke var at prise, og det vilde vel ogsaa gaaet mere astadigt og sømmeligt til, havde ikke gale Geert været tilstede. Han syntes at sætte en Ære i at svare til sit Navn; thi han gav snart Tegnet til en Udskeielse, der havde begyndt at indsnige sig ved de adelige Gilder, uagtet den høilig forargede de Gamle, nemlig Dands mellem Retterne. Det traf sig nu saa, at Geert sad inderst ved Væggen, og da det krævede nogen Uleilighed at gaae den lange Vei omkring Bordenden, saa satte han med et Spring op paa Bordet og mellem de ligeoverfor Siddende ud paa Gulvet, idet han klappede med Hænderne og raabte:

„Første Mand paa Gulvet! Hei Spillemænd, spil op til en Volta!“

Hans Dame, unge Inger Parsberg fra Sødalgaard, traadte uden lang Betænkning i gale Geerts Fodspor, men havde ringere Lykke; thi idet hun løb over Bordet, slog hendes Skjørt til et Par Bægere, saa Dugen flød af Viin og Øl. De nærmest Siddende udstødte et Raab,

og nogle af de Ældre gave deres Mishag lydeligt til Kjende, men Djævelen var nu engang sluppen løs og foer i alle Dandselystne, saa det ikke varede længe, inden adskillige Par svingede sig i en Volta, en vild Valts, der var kommen i Mode, men af Nogle ansaaes for lidet sømmelig.

Destoværre maa det tilstaaes, at Knud Mogensen ikke var den Sidste paa Gulvet, og da han med Ide sad ved sin Frændes Side, maatte han samme Vei over Bordet. Ide fulgte sit Hjertes Ven og skilte sig fra Springet mere vevert og behændigt, end Inger Parsberg, men lod dog mere see af sine veldannede Been, end sømmeligt var. Deraf blev der kun leet, og af de Unge holdt de færreste sig tilbage; men blandt disse var Folmer og Margaret, hvis fine Følelse tog Anstød af denne Vildskab. Christoffer Kruse gjorde da ogsaa snart Ende paa Dandsen, idet han bød Spillemændene at høre op med Musiken, og da der var bleven stille, sagde han, idet han vendte sig til Geert Eriksen:

„I har nu ved denne Eders Usindighed taget Brudgom og Brud den Ære fra at dandse for."

Denne Bebreidelse gjorde større Indtryk, end om Christoffer havde talt om Sømmelighedshensyn. Geert gik ufortøvet op til Høibords, bøiede sig høvisk for Bruden og sagde:

„I forlade mig min Mangel paa Omtanke, skjøn Anna! Ved min Helgen, jeg var blot overstadig glad og tænkte allersidst derpaa at volde Eder nogen Krænkelse."

„I gaae nu smukt hen og tage Sæde igjen," sagde Anna mildt.

„Du gjør Slægten Skam ved Din narriske Færd, Geert!" raabte Hr. Mogens vredt fra sin Plads.

„Og den har ei stort deraf at miste," hviskede Thomas Kruse til sin Naboerske, Kirstine Nielsdatter Friis.

„Gud naade!" sagde Oldemoder til Kirstines Fader, „for stor Uskikkelighed nu gaaer i Svang! I vor Ungdom skulde En gjort, som Geert nu, han var bleven kastet ud."

„Saamænd Gidsel," svarede Niels Friis med dæmpet Røst; „dog sige I det helst lidt mindre lydt; thi der kunde Andre stemme i med, og Kniven sidder til hver Tid løst i Geert Eriksens Bælte. I har dog Ret deri, at det gik sømmeligere til i vor Ungdom, og da var desforuden meget Andet bedre."

„Der var kjønnere Piger fordum," mente Niels's Hustru, Karen Pallesdatter Juel.

„Nu," tog Mogens Munk til Orde, „seer jeg mig om her ved Borde, jeg skjønner dog, her er Nok af Fagerhed."

„Saamænd," sagde Birgitte Kruse, „Eders Hustru kan lade sig see blandt de Fagreste."

„Ei, Birgitte!" udbrød Karen Rosenkrantz og loe rødmende, „I sige mig ikke Sligt lige i mine Øine. See hellere til Ungmøerne, der end blomstre! Hvad tykkes Eder om vor væne Brud, saa og om Kirstine og Ide?"

„Jeg formener," sagde Christoffer Kruse, „at Margaret Mogensdatter uimodsagt bærer Prisen derfra."

„Hun!" udbrød Birgitte, tog sig saa i det og skottede til Margarets Fader, som sad noget derfra, om han havde hørt hendes Udbrud; men han var i dyb Samtale med Heidenreich Lunow. „Hun seer mig saa udenvelts," foer hun fort med dæmpet Røst, „stolt og fos, ikke blid og bly som en ret dansk Jomfru."

„Dog bly nok," svarede Christoffers Hustru; „ikke sprang hun over Borde med de Andre."

„Jeg har seet mere fager Mø, end nu lever," tog Oldemoder til Orde med sin skurrende Røst. „Lisbeth Torbensdatter Bilde var den skjønneste Jomfru i Riget baade før og siden, og kaldtes hun derfore Dannemarks Blomster. Dog regnede hun Gud Herrens Ære høiere, end kjødelig Lyst, al den Stund hun mod Slægtens Villie gav sig i Kloster."

„Saae vi det," udbrød Christoffer, „af den samme Rod, som Dannemarks Blomster, er just Jomfru Mar-

garet kommen, saa vist som Lisbeth Torbensdatter var hendes Farmoders Søster."

„Fagerhed," sagde Birgitte Kruse og slog med Nakken, „er skrøbeligt Boskab, fluende Vare og farende!" —

Da Maaltidet omsider var til Ende, omtrent Klokken to om Eftermiddagen, adspredte Selskabet sig i de mindre Kamre, Haugen og Gaarden, mens Bordene i Storstuen bleve flyttede ud for at give Plads til Dandsen. De unge Mænd, som endnu ikke havde sikkret sig en Jomfru til Dands, benyttede nu Leiligheden, og man kunde i mangen ung Piges Aasyn læse stor Spænding; thi det var Skik den hele Aften at dandse med den samme Dame, og der byttedes kun forbigaaende i Tourene. Fornøielsen afhang altsaa i høi Grad af et lykkeligt og kjærkomment Valg; mangen ung Jomfrues Aasyn straalede af Glæde, naar den Rette indfandt sig betids; da faldt det let at give Indgangskysset, som var Dandserens lovlige Ret, ja, det vilde endog have været uhøvisk og tydet paa Ringeagt for Damen, om han havde undladt at begjære det; men i Nogles Blikke læste man stor Skuffelse, naar Udfaldet ikke blev saa lykkeligt, og de stakkels Jomfruer, som bleve efterladte ledige paa Torvet, vare endnu mere at beklage.

Thøger gik omkring, iagttog denne Hjerteleg og gjorde sig sine Tanker om Et og Andet. Han talte gjerne med de Unge, og var ingen Fjende af Spas, yndede han end at lade et Alvorsord glide ind iblandt. Da han saae Knud og Ide og fornam, at de vilde dandse sammen, da rystede han paa Hovedet og sagde til Ide:

„Viis ham af og lad ham gaae, Jomfru Ide! Alt fra Dreng var han en Huggebasse, han er gjevere i Sværdleg, end som i Springedands."

„Jeg har alt fornummet det," svarede Ide med et Blik paa Knud; „dog maa I vide, Hr. Thøger, at vi Kvinder af Ætten Bruun, vi yndede til ingen Tid at springe i Dands med de Ungersvende, der ere Sinker i at bruge Sværdet."

„Vel svaret!" sagde Thøger og loe, hvorpaa han gik hen til Margaret, som sad alene paa en liden Bænk og tankefuld lod sine hvide Hænder lege med sin Halskjede.

„Du sidder her ene og stum, Margaret," sagde han mildt og trøstende; „vorder Du ledig iaften?"

„Ikke det jeg troer," svarede Margaret og saae op.

„Hvo har da budet Dig til Dands, min Dukke?"

„Folmer Hansen Rud," sagde Margaret og rødmede let.

„Ei!" udbrød Thøger med uforduulgt Forundring, „der trak Du et stort Lod!"

„Mener I?" spurgte Margaret og saae stolt paa sin Frænde.

„Jeg gjør saa," svarede Thøger med Vægt; „gjævere Ungersvend findes ikke her i Lauget, ikke nogen af mere berømmelig Æt, saa ei heller nogen mere rettroende."

„Nu, min kjære Frænde," sagde Margaret med et fiint Smiil, „vistnok fryder det mig, at I giver min Dandser saa godt et Lov; dog tykkes det mig, at I ikke mindes, til hvem I taler; det Sidste, I nævnede som en Dyd paa Evers Viis, turde i mine Øine være en Lyde."

„Igjennem Din Mund," svarede Thøger harmfuldt, „taler Broder Vigand."

Margaret saae ned for sig og tænkte, at Thøger vel ikke havde ganske Uret; saa koldt vare hendes Ord faldne, som om en Anden havde talet igjennem hende.

„Hvem skylde vi den Lykke," spurgte Thøger hvast, „at Din Skriftefader ikke formørker vor Glæde ved sin Nærværelse?"

Margaret saae paa Thøger med en aandsfraværende Mine, som om hun ikke havde hørt hans Spørgsmaal, og hun slap for at svare; thi Christoffer kom i det Samme til, tog Thøger under Armen og førte ham bort, idet han lod ham vide, at naar Vigand ikke var tilstede, saa var Aarsagen den, at han ikke var bleven buden.

Kort efter var hele Selskabet forsamlet i Dandsesalen, og Brudgom og Brud havde indtaget deres Sæde paa Brudebænken for, inden Dandsen begyndte, at modtage

Brudegaverne. Gjesterne gik nu op En for En og lagde hver sin Gave paa den rummelige Bænk, Mændene først, saa Kvinderne, omtrent som Menigheden senere lagde deres Offergave paa Kirkens Alter. Det blev en rig Høst for Laurids og Anna af Stobe, Bægre, Ringe og Kjeder, Alt af Sølv eller Guld. Nogle gave dog blot en Mønt, enten en Engelot, Datidens værdifuldeste Pengestykke, eller en Rosenoble, eller vel endogsaa kun en Gyldens Værd. Blandt de Sidste var Geert Eriksen, og Somme meente, at Hr. Mogens endda havde stukket de Par Mark til ham.

Denne Ceremoni mistede noget af sin Værdighed derved, at nogle af Mændene alt vare halvt beskjænkede og stode usikkert paa Benene. Kvinderne vare imidlertid vante til Mændenes Udskeielser i Drik, og selv vare de ikke heller alle saa maadeholdne, at dette skulde kunne forarge dem synderligt. De vare glade, naar Fuldskaben blot gav sig til Kjende ved Lystighed, og Strid blev undgaaet. Lystigheden blev da nu heller ikke ringe, drøie Ord faldt, og de unge Jomfruer maatte høre mangen Skjemt, der var Alt andet, end fiin og høvisk. De Kjekke gave drøie Svar igjen, de Blye lode det gaae ind af det ene Øre og ud af det andet.

Dandsen begyndte dog sindigt og værdigt med en Paduane, ikke ulig vor Menuet, og det syntes næsten, at de drukne Ungersvende efterhaanden dandsede sig ædru igjen, thi efter Paduanen fulgte flere smukke og eiendommelige Dandse, som bleve vel udførte, og hvis Beskaffenhed krævede Ædruelighed og Omtanke. Til nogle af dem blev der sunget skjønne, gamle Viser, i disse Dandse var Folmer Rud Sjælen, og Margaret stod ikke tilbage for ham.

De gamle Kjæmpeviser, der ere udsprungne fra Adelen i Middelalderens Blomstringstid, vragedes dengang endnu ikke af de ædle Digteres Efterkommere. De fandt Tilflugt i mangen Jomfrues sværmeriske Sjæl, løb fra hendes Læber og forlystede Mændene. Mangen god gammel Vise, som end er til, løb i Storstuen paa Vingegaard

ved Anna Enevoldsdatters Brudefærd, men Ingen af dem vandt saa stort Behag, som Visen om Riberhuus, der blev vunden ved Dands for Erik, Kongen hiin unge; mindre dog paa Grund af Sagnets Skjønhed, end formedelst den Anvendelse, der blev gjort af Visens Handling; thi ved hvert Vers dandsede et Par frem, som da skulde forestille de i Verset skildrede Personer, og stor Munterhed vakte det, naar Lodbet faldt uheldigt, undertiden ogsaa Bifald, naar Versets Indhold passede vel paa de Dandsende. Størst blev dog Glæden, naar en af de dandsende Ungersvende havde Aandsnærværelse og Gave til paa staaende Fod selv at digte et Vers og saaledes klare Forlegenheden.

Det blev dog passet, at da Brudgom og Brud dandsede frem, da blev det Vers sunget:

Saa da dandser den Hanke Knud,
Slottet det er vundet,
Og efter hans Frue, hun hedder Fru Anna,
For Erik Kongen hin unge.

Knud og Ide havde god Lykke, thi han blev Ridder Rank og hun Fru Beengjerd Blank; men Margarets Lod faldt skjebnesvangert og ildevarslende, thi da hun dandsede frem med Folmer, lød det Vers:

Frem da dandser han rige Volravn,
Slottet det er vundet,
Med hans Frue, haver intet Navn —

og da saae de unge Jomfruer ned for sig, og de gamle Kvinder skottede til hinanden med Skadefryd; thi de vare vrede, fordi Herren til Kjellinghøl havde foretrukket for deres egne Døttre en Jomfru, der i deres Øine kun var et Slegfredbarn. Dog, Folmer tabte ikke Hovedet, thi han sang paa Stand, idet han sigtede til Navnet Margarets Betydning:

Sa da dandser han rige Volravn,
    Slottet det er vundet,
Hans Frue haver saa stolt et Navn,
    Ei skjønnere Perle er fundet —

og Margarets Kinder, som vare blevne dødblege, blussede af Glæde, og hun takkede sin tro Ven med et ømt Blik.

Saaledes gik Dandsen fort til Solnedgang og, efter en lille Hvile og en rigelig Nadvere, atter ved Kjerternes Skin; ja den vilde varet til Sol atter stod op, var den ikke uformodet bleven afbrudt paa en Maade, som siden skal blive berettet.

Ellevte Capitel.

Den beleilige Tid.

Medens Hr. Mogens og hans Børn med deres Følge af Svende nøde Brudefærdens Glæder paa Vingegaard, var der stille paa Tjele; medens i Kruserness Hjem Bægrene tømtes og Dandsen gik, Gammensord og Skjemt løde, ømme Elskovsord vexledes mellem de Unge i Dandsens Hede, og de Gamle med Ølkrusene og Viinbægrene ved deres Side legede den kostbare, men mindre farlige Leg med Brædtspil og Tærninger; medens Livet der, i de Glades og Druknes Laug, brusede høit som Søens Bølger for en Hundedags Blæst, herskede Dødens Taushed paa Tjele, Nornerne svævede over den gamle Borg og spandt stille videre paa den Traad, der bestemte Slægtens Skjebne.

Broder Vigand, hvem Christoffer Kruse med velberaad Hu og af Modvillie havde udelukket fra Indbydelsen til sin Søsters Bryllup, uden at hans Patron, Hr. Mogens, i mindste Maade havde taget det fortrydeligt op, sad ene og grublende paa sit Kammer. Han lod haant om denne Tilsidesættelse og befandt sig vel i sin Ensomhed, der for en kort Tid gjorde ham til en fri Mand og gav ham Ro til at tænke. Han elskede dette Asyl, det stille Taarn-Kammer med det lave hvælvede Loft, som han havde indrettet paa Munkeviis og givet den størst mulige Lighed

med en Munkecelle, mere for at vinde Anseelse og et Skin af Hellighed i sine Omgivelsers Øine, end fordi han yndede Tarvelighed. En haard Løibænk, en simpel Stol og et stort Bord med nogle i Skind indbundne Folianter, Skrivematerialier og en lille Jernlampe, udgjorde hele Bohavet, et Crucifix og en Svøbe Kammerets Prydelser. Dog fandtes der i Væggen et Skab, hvis Dør skjultes af et Tapet, og om hvis Indhold Ingen, uden Vigand selv, vidste Besked; han bar stedse Nøglen til dette Gjemme hos sig.

Efterat Hr. Mogens var draget af med sit Følge, havde Vigand tilbragt en Stund hos Genete, hørt hendes Skriftemaal og tildeelt hende Absolution. Hun havde faaet fuld Forladelse for alle Synder, virkelige og indbildte, i Tanker, Ord og Gjerning. Han havde den stakkels svagsindede Kvinde ganske i sin Magt og kjendte enhver Braa i hendes Hjerte, endogsaa den, i hvilken hendes Tilbøielighed for Hans Thordsen laae gjemt; thi hun formaaede ikke at skjule Noget for ham. Vistnok havde han nu og da benyttet denne Kundskab til at indgyde hende stor Angst; men han gav hende dog gjerne atter rundelig Absolution og lod hende fornemme, at naar hun blot betroede ham Alt, da vilde han ikke tage det saa nøie med den Sag. Intet mere Dæmonisk kan tænkes, end den Leg, en katholsk Skriftefader med en ond og stærk Villie kan lege i Skriftestolens Skjul med svage Kvindesjæle. Vigand benyttede sin frygtelige Magt til at fremme sine egne skumle Planer; men den var ham visselig ikke givet fra Oven, men fra Helvedes Dyb.

Og dog havde denne Mand engang troet paa sit himmelske Kald og troede maaskee paa det endnu; thi hvo kan læse til Bunds i et syndigt Menneskehjerte og gjennemskue det Vildfarelsens Mørke, hvori Aarhundreders Overtro og et verdsligsindet, egenmægtigt Hierarchies Opdigtelser havde nedsænket Sjælene? Naar Apostelen Peders formentlige Efterfølger paa den Maade tilegner sig Løse- og Binde-Nøglen, anvender den efter eget Tykke og giver den sin store Skare af uvidende Tjenere i Vold, hvor

bliver da Grændsen for menneskelig Vilkaarlighed? Der er da ikke noget stort Skridt til at tilegne sig Frihed til at synde, naar Synden blot vaskes af ved Bod, Faste og Bønners Opremsning, ja blot ved en Pengegave til Kirken; og den skamløse Afladshandel, som i Begyndelsen af det sextende Aarhundrede blev dreven med utilsløret Frækhed og især forargede Luther, vidner jo ogsaa om den gruelige Høide, hvortil den katholske Kirkes Vildfarelse var naaet. Øiemedet helliger Midlet — denne falske Grundsætning havde Vigand tilegnet sig, indtil Øiemedet blev glemt og Midlerne kun Redskaber for hans egen syndige Villie. Ignatius Loyola var hans Samtidige, og Jesuiterordenen var især med at danne sig; den var i sin Begyndelse ingenlunde det, den siden udviklede sig til; men havde den været til i hele sin senere frygtelige Vælde, Broder Vigand vilde været et selvskrevet Medlem af den.

Blandt fordærvede, egennyttige, vellystige Munke var han opvoxen og oplært. Havde han været saa uvidende og sløv, som de fleste af dem vare, da vilde hans Brøde været mindre; men hvad der hos dem blot var Raahed og Dyriskhed, det havde hos ham udviklet sig gjennem Bevidsthed til dæmonisk Dybde. Vilde Lidenskaber rasede i hans Bryst, men han kunde mestre dem til en Tid og lade dem lystre snu Beregning; derfor var hans Aasyn oftest saa roligt. Som en ufri Bondes Søn, udgaaet fra Folket, hadede han den frie Stands Medlemmer, mens han bøiede Ryg for dem; han hadede dem dobbelt nu, da Kirkens Afmagt truede med at forøge Adelens Vælde, og hans Orden havde maattet bukke under for Folkets Selvtægt. Under gunstigere Omstændigheder vilde formodentlig hans Ærgjerrighed fundet sin Tilfredsstillelse i Kirkens Skjød, idet han vilde havt rimelig Udsigt til at naae sin Ordens høiere Grader; thi den romerske Kirke er en Republik, i hvilken Enhver uden Hensyn til Fødsel kan naae det Høieste.

Som han nu sad grublende med Haand under Kind, tænkte han paa disse fine ærgjerrige Drømme fra fordum,

og at han ikke havde drevet det videre, end til at blive Hr. Mogens Løvenbalks Huuskapellan. Mere, end een Gang, havde han tænkt paa at ryste Støvet af sine Fødder, forlade Provindsen Dacien og søge til de Egne, hvor Sortebrødrene tumlede sig frit under den hellige Faders Beskyttelse; thi i een Henseende var han trofast. Han kunde vel begaae enhver Skjændighed for at tjene sine Lidenskaber, kun ikke den at svigte det, han kaldte sin Tro; han hadede de Lutherske, deres strengere Lære, deres fri Forkyndelse af Ordet, deres tarvelige Gudstjeneste af Hjertens Grund.

Dog sad han nu paa Tjele, hildet i sine egne Garn, og følte til Tider dybt nok sin Ydmygelse. Hr. Mogens's Huus havde først været ham blot et velkomment Asyl i hans Nød, da han og hans Ordensbrødre vare fordrevne fra deres Kloster i Viborg, og de, saavelsom Graabrødrene, spredte sig omkring i Landet og tabte sig i Folkets Strøm, idet mange af dem havde kastet Kutten og ernærede sig nu ved en eller anden borgerlig Haandtering, en Levevii8, for hvilken Vigand følte stor Ringeagt. Paa Tjele kunde han dog endnu i en snever Kreds udøve sit Kald og nyde sin Stands Privilegier, og han besluttede da at ride Stormen af der og vente paa bedre Tider.

Dog, efterhaanden vare to Følelser spirede frem i hans Hjerte og omsider voxede op til mægtige Lidenskaber — Had til Mogens Løvenbalk og Elskov til hans deilige Datter. Han hadede Hr. Mogens, fordi han var denne adelige Jorddrots fødte Træl, og fordi hans Fædre i et Aarhundrede havde været Æten Løvenbalks Trælle; ikke fordi han just bekymrede sig meget om sine fattige Slægtninge, der efter hans Forældres Død og hans Indtrædelse i Munkestanden vare blevne ham fremmede. Dog var hans Had til Hr. Mogens kun en Gnist mod hans Lidenskab for Margaret, der var groet en langsom og sikker Væxt med hende selv, som hun modnedes til Kvinde, og hendes Skjønhed udfoldede sig for hans beundrende Blik. Det, som han i kolde Øieblikke, naar hans ærgjerrige Drømme om geistlig Magt og Hæder levede op, betragtede

som en Svaghed, det var hans største Styrke; thi at en saa dyb og varig Lidenskab kunde fæste Rod i hans Hjerte, var det Bedste, der hidindtil havde været at sige til hans Roes.

Hvilken kjæmpemæssig Anstrengelse havde det ikke ofte kostet ham at skjule den; kun hans Blik havde hidindtil forraadt ham; mon Margaret ingen Anelse havde om det, der rørte sig i hans Bryst, og som tilsidst maatte blive til en fortærende Ild? Ofte havde han gjort sig selv dette Spørgsmaal og besvaret det forskjelligt; thi undertiden forekom det ham, at Margaret skyede ham, men til andre Tider nærmede hun sig ham med en saa from og barnlig Tillid, at hans Selvbeherskelse blev sat paa den haardeste Prøve, og hans Stemmes Skjelven, naar han som Skriftefader talte til hende, vidnede om hans Sindsoprør. Havde Alt været paa Tjele, som det burde være, da vilde han neppe i Længden næret sin Lidenskab, eller forblevet paa Gaarden; men Omstændighederne foregøglede ham den Mulighed, at Margaret engang kunde komme i hans Magt; thi selv i dette sit skjulte Hjerteanliggende formaaede han at tænke klart og beregne med Snuhed.

Han indsaae, at Margaret, anerkjendt som sine Forældres ægtefødte Datter, aldrig kunde vorde hans, ikke engang om en saa fortvivlet Tanke som den, at blive luthersk Prædiker, blev virkeliggjort, og han derved erhvervede sig Frihed til at indgaae Ægteskab; men naar en slig Tanke meldte sig, da blev den strax forkastet som den eneste, hvis Udførelse for ham maatte kaldes umulig. Med Hr. Mogens's og Genetes Slegfredbarn forholdt det sig derimod heelt anderledes; thi som saadan var Margaret udstødt af Samfundet, ringeagtet og hjælpeløs, naar hendes Fader engang faldt fra, og da han var til Aars, fuldblodig og umaadeholden, kunde dette indtræffe, før man ventede. Vigand forudsaae, hvad da vilde skee; thi af Erik Skrams og hans Hustrus Adfærd og Tale fremgik tydeligt nok, hvad de mente om Genete, og hvad de agtede at gjøre, naar Hr. Mogens gik bort; det skulde

da være, at han inden sin Død foretog noget Skridt for at bevise sit Ægteskab, eller lyste Børnene i Kuld og Kjøn paa Tinge, og derved ifølge Kong Valdemars jydske Lov, som dengang endnu var gjeldende, erhvervede dem Arveret; men Vigand vidste, at dette Sidste ikke vilde eller kunde skee; thi han troede ingenlunde paa det almindelige Rygte, at Genete kun skulde være Hr. Mogens's Frillekone; han kunde ikke sige dette til sin Undskyldning; tvertimod følte han sig overbeviist om, at de vare viede, om han end til sin egen Retfærdiggjørelse foregøglede sig den Mulighed, at Hr. Mogens havde gjort sig skyldig i et eller andet Bedrageri, saa at det ikke havde været nogen ret Vielse.

Det, hvorpaa det altsaa nu kom an, og som bestemte Vigands Handlemaade, det var at gjøre Faderens Hjerte koldt mod Børnene, og denne Plan fulgte han med hjerteløs Consekvents og stor Snedighed, i det han benyttede det Middel, som tilbød sig af sig selv, nemlig Hr. Mogens's lurende Skinsyge og skammelige Mistanke om Utroskab hos hans Hustru. Vigand pustede da saa jevnt til Ilden, og hans Rænker kronedes med stort Held; thi onde Bestræbelser have i denne syndige Verden ofte langt lettere Fremgang, end gode.

Under disse Omstændigheder var Folmer Ruds Tilbøielighed for Margaret den værste Streg i Vigands Regning, som tænkes kunde. Skinsygen skjærpede hans Blik, og han saae, hvorledes det havde sig med Folmer, længe førend Margaret selv vidste Besked. Kunde det nu tænkes, at Folmer Rud vilde tage Margaret til sin Hustru, naar hun var berøvet sit ærlige gode Navn og som et Slegfredbarn udstødt af de Fries Samfund? Visselig ikke! da vilde Vigands Tid komme, og underligt skulde det gaae til, om Margaret da ikke, som en jaget Hind, maatte falde i hans Garn. Hvad han da vilde gjøre, udmalede han sig ikke og var selv uvis om. Den spøgelseagtige Tanke, at gaae over og blive luthersk Prædiker, meldte sig i hans svageste Øieblikke, men blev stedse forkastet. Dog, Et var han paa det Rene med; thi til de

tvende Lidenskaber var nu kommet en tredie. Han hadede Folmer Rud med samme Styrke, som han elskede Margaret; han hadede denne fribaarne, rige, kloge Medbeiler af Hjertens Grund, og som kun faa Mennesker formaae at hade; dertil en Kjætter! mod en Kjætter var jo Alt tilladt og at frelse Margaret fra ham, det var det Samme som at frelse hende fra Fortabelse; thi i Papisternes Øine var ingen Synd saa stor, som den, at falde i en Kjætters Hænder og blive fristet til Frafald fra den ene saliggjørende, romerske Kirke.

Træt af at gruble reiste Vigand sig omsider, skød Skodden for Kammerdøren, drog Tapetet fra Væggeskabet og lukkede op for sit Allerhelligste. Fra Hylderne nedtog han adskillige Buddiker og Æsker, hvis Indhold han spredte paa Bordet, medens hans Øine tindrede ved Synet af hans Skat. Hr. Mogens vilde høilig forundret sig, havde han kunnet see alle disse Bægre, Ringe, Kjæder og Mønter af ædelt Metal, der nu væltede ud af Vigands Overflødighedshorn; thi skjøndt han ikke var ganske uden Mistanke med Hensyn til den Fattigdom, hans Skriftefader yndede at foregive, drømte han dog ikke om en slig Velstand. Noget deraf var ærligt erhvervet, siden han kom til Tjele, men det Meste var med Urette stukket tilside i Fortiden, eller ranet i Forvirringen ved Opbruddet fra Klosteret, naturligviis kun for at frelse det fra Kjætterhaand! Den stedse voxende Skat gjorde denne „Guds Fattige“ til en velhavende Mand og lod ham med Rolighed see Tidsomstændighedernes Vexel imøde. Han elskede vistnok sit Mammon, men han hørte dog ikke til de laveste Gniere; thi han var istand til at offre det, naar hans Ærgjerrighed eller Lidenskab derved kunde vinde Tilfredsstillelse.

Omhyggeligt lagde han atter Skattene i deres Gjemmer og satte disse ind i Skabet; men som han vilde lukke Skabdøren, faldt hans Øie paa et Dokument, som var kommet med i Hoben og ikke havde Værdi for ham; men ved det hang et Aftryk i Vox af Dominikanerordenens store Sigil; og nu fordybede han sig uvilkaarligt i Be-

skuelsen af dette Symbol paa hans Ordens Magt og den gamle Drøm meldte sig, at han engang kunde svinge sig op til at blive Klosterprior og Ihændehaver af det Stempel, som Klosterforstanderen havde i sit Værge og kun han turde bruge.

Han stirrede paa de korslagte Lillier og Palmer, paa Bogen, der bar en Hund med en tændt Fakkel i Munden, medens Hundens ene Pote hvilede paa Jordkloden, og en Stjerne stod i Skjoldets Hoved. Han tænkte paa dette Sigils store Velde og paa den Magt, hans Orden havde besiddet i Aarhundreder, og som fornemmelig skyldtes det den tildelte Prædikeembede og store Privilegium, som ophob enhver Kirkedør for Sortebrødrene og tillod dem overalt at tiltale Menighederne. Han tænkte paa sine egne Streiftog, naar han var gaaet ud for at prædike og terme, det vil sige tigge i den dertil bestemte Termin; paa de Fortrædeligheder, han havde voldet de rige Herreklostres dovne Munke og de Seire, han havde vundet over dem, som over hans Ordens Medbeilere, Graabrødrene, ved sin rappe Tunge og naturlige Veltalenhed. Dog dukkede der blandt disse Minder et fredeligt og behageligt frem, nemlig hans Tog op til Vendsyssel i Børglum Stift, hvor han hos den gjerrige og vellystige Bisp Stygge Krumpen havde fundet en saare velvillig Modtagelse, men rigtignok ogsaa ved en rundelig Gave og fagre Ord havde ladet sig afvæbne, saa Hr. Stiigs Bispedømme fik være i Fred, og hans dovne Munke og Præster ikke bleve forstyrrede i deres aandelige Slummer. Naturlig Samstemning havde en kort Stund draget disse To, den adelige Herre og mægtige Prælat og den ringe Tigge- og Prædikebroder til hinanden. De havde forstaaet hinanden uden lang Snak, thi Begge havde de en vidunderlig Færdighed i at besmykke alt Ondt og ikke nævne Noget, som var fordømmeligt, ved det rette Navn. De Dage, Vigand havde tilbragt paa Voergaard i Bisp Stygges og hans Frilles, Fru Elsebeth Gyldenstjernes, Selskab, hørte til de lykkeligste i hans Liv, og det var hans stadige Ønske en Gang igjen at mødes med denne sin Aandsfrænde, et Ønske,

som ogsaa i Fremtiden blev opfyldt, men rigtignok under ganske andre Omstændigheder, end Vigand nu forestillede sig.

„Hvortil alle disse taabelige Drømme?" sagde han endelig i Aanden til sig selv. „Det er forbi med vor Magt i dette kjætterske Land. Lillien og Palmen, som prange her i Sigillet, de ere nu i Norden kun som visne Straa, Stjernen er blegnet og den Fakkel slukt, som Dominici Disciple og Efterfølgere bare vide om Land i Ordets Skikkelse med en Hunds Troskab og Utrættelighed. Ja, det var Hundegjerning, og vi have faaet Hundeløn, at blive sparkede og udjagne! Ikke sætter jeg mere som en Kirkens mægtige Apostel, min Fod paa orbem terræ, men jeg har den dog paa Hr. Mogens Løvenbalks Nakke, og han er som en Dukke i min Haand. Bedre dog, naar galt skal være, at herske paa Tjele, end at være Slave paa Boergaard og derfore angrer det mig ikke, at jeg tyede hertil, istedetfor til min mægtigere kirkelige Velynder. Hvo undgaaer desuden sin Skjebne?"

Saaledes dalede Vigand atter ned til det nærværende Øieblik og vandt fuld Bevidsthed om sin Stilling. Det faldt ham ind efter gammel Vane i Middagsstunden at liste om paa Borgen, snuse i Hr. Mogens's Lønkammer og belure Genete og det kvindelige Tyende. Han forsømte ingen Leilighed til at vorde mere vidende og formaaede ikke at leve sammen med andre Mennesker, uden at udspionere deres Hemmeligheder; han besad stor Færdighed i Konsten, en af Klosterlivets skjønne Frugter. Han forsmaaede end ikke Kundskaben om en Kjærlighedsforbindelse i Tyendets laveste Klasse, thi Intet, som forøgede hans Magt over Sjælene, var i hans Øine smaat.

Hans Vandring denne Middagsstund forblev dog frugtesløs, indtil han naaede op i den gamle Vægtergang under den sydlige Fløis Tag, fra hvis Glughuller han havde Udsigt over Gaardens Marker og til en Part af Haugen. Her naaede Lyden af Stemmer hans Øren, men de Talende vare tæt under Muren, og han kunde derfor ikke see dem. Han besluttede at vente, og hans Taalmodighed lønnedes; thi efter nogen Tids Forløb kom

tvende Skikkelser ind i hans Synskreds — Genete og Hans Thordsen! Som en Los sprang Vigand til det nærmeste Glughul for at lytte, men de talede for dæmpet til, at han fra den Høide kunde høre Ordene; han forlod da Vægtergangen og listede sig ned ad Trappen, som førte til den lille jernbeslagne Haugedør, idet han tænkte over Hans Skrivers formentlige List, at stige af Hesten i Avlsgaarden og snige sig til Fods ind i Borgen; thi paa anden Maade kunde ikke hans Ankomst være forbleven ubemærket.

Imidlertid gik Genete og Hans sorgløse gjennem Haugen til Margarets Lysthuus, som om de der vilde tage Plads. Hans Thordsen var en kraftig Skikkelse; den brune Klædes Vams og de snevre Hoser fremhævede hans Legemsskjønhed, og den sorte, flade Baret sad kjækt paa hans krøllede, rødbrune Haar. Hans Aasyn var friskt og ungdommeligt, uagtet han var over fyrgetyve Aar gammel og hans Træk, skjøndt ikke fine, dog mandige og tiltalende. Den samme mandige og aabne Sjæl lyste ud af hans blaae Øine, og hans Væsen indgød Agtelse. Det kjendtes paa ham, at han, skjøndt kun borgerlig født, dog ikke var vant til at bøie sin Nakke med Ydmyghed. Som Kongens Skriver, det vil sige Godsbestyrer, paa Krongodset Havreballegaard beklædte han en ret anseelig, af Adelen uafhængig, Stilling, ligesom han var en vel lønnet og velhavende Mand. At han endnu ikke havde fundet en Hustru, det havde, tænkte Somme, sin Aarsag, men kom visselig ikke af Armod. Hans Stilling var en saadan, som ubemidlede Adelsmænd ofte toge til Takke med; den bragte ham i Berørelse med Rigets bedste Mænd og førte ham til Hove. Han havde mere, end een Gang, staaet Aasyn til Aasyn med den fangne Kong Christiern og den hensovede Kong Frederik. Den fangne Konge, Borgerens og Bondens Ven, havde hans Hjerte; men Hans Thordsen var en besindig Mand, aldeles ikke oplagt til politiske Eventyr og havde sin gode Stilling kjær. Han ønskede den fangne Konge tilbage igjen, men han skjulte forsigtigt dette Ønske i sit Bryst og lempede sig,

som saa mange af hans høiere stillede Samtidige, efter Omstændighederne.

Med den Belevenhed, som han hurtigt havde erhvervet sig, havde han allerede for mange Aar siden, da han endnu kun var Skriver paa Viskum, nærmet sig Genete og følt sig saare tiltrukken af hendes Skjønhed og blide Væsen. Han mærkede det vel, at hun var ham god, men han havde hidtil aldrig misbrugt den Magt, han mente at have over hende. Han ynkedes over hendes fortrykte Stilling og delte den almindelige Mening, at hun ikke kunde gjøre Fordring paa Verdens Agtelse; men han dømte hende ikke strengt i sit Hjerte og havde ikke saa ringe Tanker om hendes Stilling, som de fleste Andre. Tidens Moral var nu ogsaa slap nok. Naar ikke Arvefordringer, eller andre særdeles Omstændigheder, kom med i Spillet, faldt Dommen over en Kvinde i Genetes formentlige Stilling ingenlunde altid saa strengt ud, ja Loven gav den endogsaa under visse Forhold Hævd, saa det ikke var Manglen af kirkelig Vielse alene, der nedkaldte saa stor en Ringeagt over Genetes Hoved, men tillige og fornemmelig den foragtelige Maade, hvorpaa Hr. Mogens behandlede hende. Det blev til hendes store Skade, at hun holdt sig saa afsondret og kun sjelden viste sig, naar der var Gjester tilstede; thi Menigmand drog deraf de værste Slutninger, og det Rygte kom endogsaa i Omløb, at hun spiste i Borgstuen med Tyendet og ikke agtedes bedre, end den simpleste Tyendekvinde. Hans Thordsen skjønnede, at dette maatte være Bagtalelse, og hun var da i hans Øine god Kvinde nok, ligesom hun i Dannelse overgik de fleste Kvinder, han var kommen i Berørelse med.

Stor havde unegtelig hans Glæde været over hans Held, at han havde truffet Genete alene hjemme og nu kunde nyde hendes blide og elskværdige Selskab uden Vidner. Aldrig havde han fundet hende saa livlig og meddelelig, som denne Gang. Som hun nu gik ved Hans Thordsens Side og paa hans Begjæring fortalte ham sin Barndomshistorie, lignede hun det Barn, om hvilket hun talte. Hr. Mogens vilde neppe troet sine Øine og Øren,

havde han i dette Øieblik kunnet iagttaget hende; thi den Genete, som nu udfoldede sit Hjertes Rigdom for en taknemmelig Tilhører, havde han aldrig kjendt eller paaskjønnet. Hun fortalte om sine Slægtninge og sine Barndomslege og skildrede med stor Naturtroskab og ukonstlet Veltalenhed sit skjønne Fødelands vilde Bjerge og krystalklare Søer. Han fik et Billede at see af „Bjergenes, Søernes og de gjeve Mænds Hjem," som mægtigt fængslede ham, og hendes Stemmes fremmede Tonefald og den haarde, men udtryksfulde, Udtale gjorde hendes Danſk end mere tillokkende i hans Øre. Dog, hvor udførligt end hendes Barndoms-Eventyr blev skildret, hun naaede ikke til sin Jomfrustand; Hr. Mogens, hans Beilen og Brylluppet, blev ikke nævnet med et eneste Ord. Hans bemærkede det, men tilskrev det en ganske anden Aarsag, end den virkelige; Genete kunde ikke i Hans Thordsens Nærværelse, allermindst i dette svage og bevægede Øieblik, faae sin Huusbondes Navn over sine Læber.

„Jeg fornemmer af Eders Tale," sagde Hans, da Genete taug, „at Eders Barndom havde større Glæder, end Eders nuværende Liv."

Genete drog et Suk og blev bleg.

„I vide det," vedblev han med Varme og greb hendes Haand, „at stedes I nogen Tid i Nød, da sætte I trygt Eders Lid til mig! I betænke, at ganske uden Midler og Magt er ikke jeg, fører jeg end ikke Adelsskjold, og ikke indgyder Hr. Mogens mig nogen Frygt."

„Ak!" udbrød Genete med blussende Kinder og drog sin Haand til sig, „I tale ikke saa!"

Da dette foregik, havde de forladt Lysthuset og vare Gaarden ganske nær. I samme Nu, som Hans Thordsen slap Genetes Haand, sprang den lille Bagdør op, og i den hvælvede Aabning viste sig Broder Vigands høie, mørke Skikkelse. Middagssolens Glands faldt lige paa hans skarpe Træk og lode de Kommende end klarere see hans spydige Smiil og Glædesblinket i hans mørke Øine.

„Ei, Hans Thordsen!" udbrød han og traadte ud i Haugen, „I være velkommen til Tjele! Havde jeg før

været vidende om Eders Ankomst, da vilde jeg og før været rede til at gjøre Fyldest i Hr. Mogens's Fraværelse; men har Eders Hest været i Borggaarden, da maa den have havt Sokker om sine Hove."

Genete tilkastede Vigand et skrækslagent Blik, ilede derpaa ind ad Døren og forsvandt i Gangen.

„Ikke vidste jeg deraf," svarede Hans med en forlegen Mine og en mørk Vredesrødme paa sin Pande, „at I skulde kunne gjøre Fyldest for Manden paa Tjele; det maa vel tilfalde hende, I nu ved Eders bratte Tilkomst kyste herfra."

„Nu, Hans Thordsen," sagde Vigand roligt smilende, „jeg seer, I veed at bruge den beleilige Tid."

„Tvert derimod," sagde Hans hastigt, „er jeg kommen saare ubeleiligt; jeg har Adskilligt at afgjøre i Embeds Medfør med Hr. Mogens; naar venter I ham til Huse igjen?"

„I fortøve her roligt, til han kommer," svarede Vigand med sit sledskeste Smiil, „og tage mig ikke til Mistykke, at jeg skjemtede en Kjende. Genete Jakobsdatter haver i mig, hendes Skriftefader, en velmenende Ven, der bedre, end nogen anden Mand, Hr. Mogens selv undtagen, kjender hendes Kaar og skjønner, at det gjør vel en Kvinde saa ondt, som en Mand, at hende skeer Uret uden al Aarsag."

Hans sendte Munken et mistroisk, forskende Blik, men Vigand mødte det med Fasthed og saae heel troskyldig ud.

„Ved Guds Moder!" vedblev Vigand i den muntre og sorgløse Tone, han med Held kunde antage, naar han vilde, „vi lide Alle af Kjedsomhed paa denne øde Borg, fornemmelig idag, da alle Andre ere farne af til Vingegaard, medens en arm Tiggebroder, som jeg, ikke agtedes værdig til at indlemmes i Brudelauget. Dobbelt velkommen er da I, Hans Thordsen, og bedre Selskaber ønsker jeg mig ikke. I fortøve nu her til imorgen, og skulde Hr. Mogens ikke endda have kunnet slide sig løs

fra Christoffer Kruses Ølkande, da skikke vi Bud; imens gjøre nu vi Tvende os en glad Dag paa Tjele!"

Hans Thordsen, som, uden at Genete vidste det, eller gjorde sig nogen Tanke i denne Retning, var saa god luthersk en Mand, som nogen, havde de ringeste Tanker om Munkeærlighed; men uden nøie Kjendskab til Vigand og hans Forhold, og idet han erindrede, at Genete havde omtalt sin Skriftefader med Hengivenhed, lod han sig berolige. Vigand gav med megen Naturlighed den lystige Selskabsbroder, fik Hans med op i Hallen, legede Skaktavl med ham, og Tiden gik saaledes behageligt, indtil Nadveren blev indbaaren, og Genete til Hans Thordsens store Glæde atter viste sig; thi Vigand havde imidlertid søgt Leilighed til at gjøre hende tryg og bedet hende oplive Maaltidet ved sin Nærværelse. Hvad man ønsker, det troer man gjerne, og saaledes tænkte baade hun og Hans Thordsen, at en lykkelig Stund og en kort Samværen i Glæde omsider blev dem forundt af den ublide Skjebne; thi Vigand forlod dem efter Maaltidet og lod dem alene.

Dog fik de snart en Skræk; thi som de sade med hinanden i fortrolig Samtale, mens Aftensolens sidste Straaler tittede ind til dem gjennem de smaa, dunkle Glarruder, da lød der stor Larm i Gaarden af Hestetrampen og klirrende Vaaben. Genete flygtede til sit Kammer, og Hans ilede ned i Gaarden, hvor han traf Vigand, netop som en stor Skare af Herrer og Svende i blanke Plader og med Sværd ved Siden rede dundrende gjennem Porten og op for Taarndøren. Vigand trak sig ved det første Blik paa de Kommende tilbage i Døraabningen, men Hans Thordsen traadte frimodigt frem og blottede sit Hoved for den fornemste af Skaren, som ingen ringere var, end Rigens Hofmester, den mægtige Hr. Mogens Eskildsen Gjøe til Krenkerup*) og Klausholm, det lutherske Parties Fører i Rigens Raad, Munke-

*) Hardenberg.

haderen; mægtig til enhver Tid, dobbelt i disse herreløse Dage, da Thronen var ledig, og Tøilerne ikke samledes i Kongehaand; dog uden brødefuld Ærgjerrighed, tvertimod fuld af ægte Fædrenelandskjærlighed og trods sine Standsfordomme villende det Heles Vel; den Mand, i hvis Hænder Forsynet i et afgjørende Øieblik lagde Danmarks Skjebne, og hvis Fasthed og Klogskab fornemmelig frelste Riget fra Adsplittelse og Undergang.

Der var ogsaa Lehnsmanden paa Kalø, Hr. Erik Eriksen Banner til Asdal, en mandig og besluttet Herre, der i disse vanskelige Tider stod ved Mogens Gjøes Side som den jydske Adels Fører; rig og mægtig nok endnu, uagtet Kong Christiern den Anden havde ladet ham bøde med sin halve Formue, fordi han uforsigtigt i sin Tid lod sin Hustrues Frænde og Kongens Fange, Gustav Vasa, nu Sverriges Konge, undslippe fra Kalø, hvor han var sat i Forvaring under hans Bevogtning. Der var den bjærve Hr. Holger Rosenkrantz til Boller, der ikke stod tilbage, men tjente sit Fædreneland ærligt med Raad og Daad og brugte sin Klinge vel i den anstundende Fejde; saa og Erik Flemming, Iver Juel, Mester Anders Gyldenstjerne og Flere, af hvilke Nogle skulde lade deres Liv paa Valpladsen inden føie Tid — en Skare af Rigets bedste Mænd, for hvilke Hans Thordsen vel maatte bøie sig med Ærefrygt.

„Ei see!" sagde Hr. Mogens Gjøe og nikkede velvilligt, „I her, Hans Thordsen?"

„Paa Reise og som Gjest i Gaarde, velbyrdige Hr. Mogens!" svarede Hans frimodigt.

„Da er tænkelig min Navne og gode Ven, Hr. Mogens Lauridsen, til Huse?"

„Nei, han er ei her," svarede Hans; „for Tiden til Bryllupsfærd hos Christoffer Enevoldsen paa Vingegaard, hvis Søster, Jomfru Anna, idag formæles med Laurids Lunov til Holmgaard."

„Seer vi det!" sagde Mogens Gjøe; „derom var jeg ikke vidende. Hvad gjøre vi nu, I gode Herrer?" spurgte han og vendte sig til sine Ledsagere.

„Her er to Kaar at vælge iblandt," svarede Holger Rosenkrantz smilende; „vi skikke Bud efter Hr. Mogens, eller vi ride den halve Stunds Vei videre fort til Vingegaard."

„Jeg slaaer fore," tog Erik Banner flux til Orde, „vi ride til Vingegaard og smage paa Brudeøllet."

„Ei, Erik," sagde Mogens Gjøe, „Du veed, at selvbuden Gjest maa sidde ved Døren; Brudehuset er fuldt, og vi ere mange."

„Christoffer er en af Vore," sagde Iver Juel, „og hvor der er Hjerterum, bliver og Huusrum."

„Har I fornummet til Gjesterne, Hans?" spurgte Mogens Gjøe, „hvilke de ere?"

„Jeg fornam i Viborrig," svarede Hans, „at der er stor Forsamling, og at Mogens Munk, saa og Predbjørn Podebusk ere deriblandt."

„Ei!" udbrød Rigens Hofmester og saae til de Andre, som om den Tidende ikke var ham velkommen.

„Vi faae see," mente Anders Gyldenstjerne, „om ikke Brudeøllet har faaet gjort Mogens og Predbjørn medgjørlige."

„Predbjørn paa ingen Viis," sagde Erik Flemming, „ikke skifter han Sind. Dog træffe vi jo sikkert Hr. Mogens Lauridsen og dertil en stor Hob menige gode Mænd."

„Nu," sagde Rigens Hofmester, „vi løbe an derpaa! Gud være med Eder, Hans!"

Han slog op med Haanden, vendte sin Hest og red ud af Borggaarden med hele sit Følge, mens Hans blev staaende med Hatten i Haanden og saae efter dem.

„I bedække Eders Hoved i den svale Aftenluft!" sagde Vigand og traadte frem af sit Skjul.

„Tak for det gode Raad!" svarede Hans barsk, idet han vaagnede af en dyb Grublen.

„I tabte saa baade Næse og Mund," foer Vigand fort, „og forglemte at adspørge de høie Herrer, hvad Ærinde de havde."

„Det vilde tilkommet Eder," svarede Hans, „men I krøb i Skjul. Dog sømmede det sig ikke for Nogen af os at fritte Rigens Hofmester ud. Vigtigt Ærinde, kunne vi slutte, har ført dem til Lehnsmanden, saasom Rigets store Herrer ei hver Dag ride ud i Hob. Hør, hvor det dønner, nu de ride gjennem Forgaarden!"

Derpaa gik Hans ind, men Vigand blev staaende med korslagte Arme og stirrede op mod den lyse Aftenhimmel.

„Forbandet være de," mumlede han, „hvor de saa ride, fule Kjættere, som disse ere tilhobe! Forbandet være fornemmelig Mogens Gjøe, denne Djævelens Drabant og den hellige Kirkes arge Fjende! Herren slaae hans Arm med Lamhed og gjøre hans Raad til Intet!"

Saa listede Vigand sig ind som en Skygge, mens Uglen fra Taarnets Tinde tudede sit Amen til Forbandelsen.

Tolvte Kapitel.

Opbrud.

Kjerterne paa Vingegaard vare nu tændte, og Dandsen gik lystigt, medens de Gamle saae til, eller legede Brædtspil og jevnligt vædede Halsene med Christoffer Kruses gode Øl. De fleste Mænd vare hede i Hovederne, men Ingen heelt drukken, uden gale Geert. Han havde spiist og drukket umaadeligt til Nadveren, saa raset en Stund som Selskabets Nar og laa nu og snorkede i en Krog, hvor man lod ham ligge uanfegtet, indtil han fik sovet sig ædru.

Storstuen havde ved Lys et endnu lysteligere Udseende. Kjerterne, tykke Tællelys, stukne i solide Jernarmstager, der vare befæstede paa Væggene, lysnede skjønt mellem det grønne Løv, men forøgede Heden i den lumre

Sommeraften, hvorfor man havde aabnet Vinduerne, saa Luften kunde strømme frit ind; derved fik tillige Bønderne, der med deres Kvinder stode udenfor i stor Mængde, bedre Leilighed til at see paa Dandsen, som for dem var et heelt Skuespil.

Hvor simpel Anordningen i Dandsesalen end var, ikke ulig en Melkestue i vore Dage, pyntet til Høstgilde, en Lighed, som bliver endnu mere slaaende ved Flisegulvet, hist og her ujevnt af Slid og Ælde, saa var Scenen dog pragtfuld og broget; thi de ædle Mænds og Kvinders rige, maleriske Dragter dannede den stærkeste Modsætning til Omgivelsernes Tarvelighed. Dandsen dernæst hævede sig ved sin snart værdige, snart vilde Karakteer i Poesi og Afvexling høit over den eensformige Forlystelse, man nutildags kalder Dands. Der var en Art Handling i flere af dem, og Spiren til Skuespil og Ballet skjulte sig deri; thi baade Mimik og Sang spillede sin Rolle derved, om end det Konstneriske i Udførelsen mere paanødede sig de Dandsende, end det var forud overlagt.

Knud havde trods Pigernes Modstand faaet en lystig engelsk Dands i Gang, som hans Moder havde beskrevet for ham. Den hed Pudedandsen, og der var det Mislige ved den, at der blev kysset i hver Tour. Dette tyktes flere af de unge Jomfruer at være for meget af det Gode; de meente, at Indgangskysset kunde være nok, og Ingen modsatte sig denne Kyssedands stærkere, end Knuds egen Søster. Dog maatte hun, for ikke at blive ilde seet som en hoffærdig Jomfru, give sig; thi de gamle Mænd sammensværgede sig med de unge og raabte, at de dog engang vilde see denne narriske Dands, hvorom de hidtil kun havde hørt tale.

De Dandsende stillede sig da i Kreds, og Dandsen begyndte. Herrerne valgte sig efter Tour hver en Dame, og hvert enkelt Par dandsede ud for sig, Herren først med en liden Pude under Armen, som han tilsidst lagde midt paa Gulvet, for at Damen kunde knæle paa den, medens han selv lagde sig paa Knæ paa det bare Gulv og tog sin Dandseløn, Kysset. Ide Nielsdatter havde

allerede nogle Gange maattet række Mund, deriblandt til Thomas Kruse, og efterat nogle andre Jomfruer havde maattet underkaste sig den samme Skjebne, kom Raden til Margaret. Unge Verner Parsberg dandsede paa den foreskrevne Viis alene frem paa Gulvet med Puden under Armen og trampede fast, saa hans Sølvsporer klirrede; han standsede foran Margaret og bød hende op til Dands, hvilket hun, som det hørte sig til, afslog, idet hun rystede paa Hovedet. Musikken taug da, og Verner Parsberg sang:

„Nu Dandsen kan ei mere gaae."

Spillemændenes Formand spurgte:

„Jeg beder Herre, hvi siger I saa?"

hvortil Verner Parsberg svarede:

„Skjøn Margaret vil ei med mig gaae."

Nu faldt hele Kredsen ind i Chor:

„Hun maa og skal gaae med!"

Dog, ligesom Verner Parsberg vilde bortføre Margaret i Dandsen og vinde Dandselønnen, befriedes hun ganske uventet. Et stort Bulder af den fra Tjele kommende Rytterskare rystede Huset, Bønderne udenfor vege tilside eller ind i Forstuen, og i Lysskjæret fra de aabne Vinduer glimrede Brystharnisker og Sværd og lysnede vaiende Fjedre. Musikken taug brat, de unge Piger saae skrækslagne paa hverandre, og de Dandsendes Kreds opløste sig, idet Mændene ilede til Vinduerne og til Gaarddøren, der dog næsten ganske tilstoppedes af de tilbagevigende Bønder.

Christoffer Kruse kom strax tilstede, banede sig Vei og tog mod de uventede Gjester. Der lød høirøstet Tale i Forstuen, saa blev det stille, og kort efter vidste Alle, at Rigens Hofmester var kommen med nogle af sine Venner, og at han og de vilde indfinde sig, naar de havde afført sig deres Brystharnisker og toet sig i de Kamre, hvor Christoffer paa deres Begjæring strax havde ført dem hen.

Da Mogens Munk og Predbjørn Podebusk, som sade noget søvnige ved deres Brædtspil, hørte den Tidende, bleve de lysvaagne og reiste sig brat, strax paa det Rene med, at noget Vigtigt maatte være hændet og ikke mindre forvissede om, at det var dem, Mogens Gjøe søgte. Der blev imidlertid ikke Stunder til at gjette ret længe, thi hurtigere, end den nysgjerrige Forsamling havde ventet, viste Rigens Hofmester sig i Døren med Christoffer Kruse ved sin Side og efterfulgt af sine Ledsagere. Selv havde han et roligt og smilende Aasyn, men Christoffers Aasyn var alvorsfuldt.

Mogens Gjøe var en høi, anseelig Herre, og af hans Aasyn lyste en mandig Aand og stor Klogskab, men intet af den Barskhed og Raahed, som i hine Tider var saa almindelig. Hans Blik var snarest mildt, og hans Væsen røbede den dannede, belevne Verdensmand, der overalt veed at finde sig til Rette; dog mere, end det; thi det havde et Præg af Overlegenhed, som kun udmærkede Aandsevner, en fast Karakteer og stor Verdenserfaring i Forening kunne give. Ved at see ham, følte man, at hans Plads var ved Thronens Side; han havde ogsaa, uagtet han endnu var i sin kraftige Manddomsalder, alt tjent trende Konger, han skulde snart selv Tredie, understøttet af Feltherren Johan Rantzov og Søhelten Peder Skram, befæste Kronen paa den fjerde Konges, den tredie Christierns Hoved og endda tjene ham i et Decennium. Som erfaren Statsmand var han høit anseet, og Luther agtede ham for hans Bestandighed i Tro; men han havde for stærk en Drift til at raade og for levende en Følelse af sin Stands Betydning og dens Rettigheder, til at følge sin ældre Broders, Henrik Gjøes Fodspor, han, som saa tappert havde forsvaret Kjøbenhavn for Kong Christiern den Anden og siden med ridderlig Troskab fulgte den ulykkelige Fyrste i Landflygtighed. Mogens var udseet til en mindre romantisk, men større Gjerning, og Enhver, som kom i hans Nærhed, fattede Tillid til ham og Tro til den Sag, han antog sig.

Hans Reisedragt var simpel, af mørkegrønt flamsk Klæde; dog bar han sin gyldne Ridderkjæde paa Brystet, og paa hans Fingre funklede nogle Ringe med kostelige Ædelstene. Han havde ombyttet Staalhuen med en sort Fløielsbaret, prydet med en hvid Fjeder, men han bar Baretten ved Indtrædelsen i sin høire Haand, medens den venstre hvilede paa det sølvindlagte Sværdfæste. Med let og fri Anstand traadte han ind, bøiede sit stolte Hoved høvisk, dog ikke meget dybt for den hele Forsamling og traadte derpaa, uden at agte paa Mogens Munks og Predbjørn Podebusks Tilraab, raskt hen til Huusmoderen, Anna Seefeld, der stod rede til at modtage ham.

„I vredes ikke paa mig, Fru Anna!“ sagde han, idet han greb hendes fremrakte Haand og førte den ridderligt til sine Læber, „at jeg kommer som selvbuden Gjest og bryder saa uhøvisk ind i Eders Huus med mine Venner og en heel Hob Svende! I har for Sanden ikke knap Tid paa Gjester,“ vedblev han, idet han smilende saae sig om i Kredsen, „en stor Skare af gode Mænd og fagre Kvinder ere her forsamlede, som jeg fornemmer, at feire Eders Frænkes og Navnes, Jomfru Annas Brudefærd.“

„Ei, Hr. Mogens!“ svarede Anna Seefeld og bøiede sit Hoved med Ynde, „det maa I vide, at Hjertens velkommen er I til enhver Tid og en Ære for vort ringe Huus dertil, at Rigens Hofmester gjester det, fornemmelig paa en slig Glædesdag, som denne; det vil give Bruden Lykke.“

„Vil Gud, da ei Ulykke!“ sagde Rigens Hofmester og vendte sig derpaa til Bruden, hvem han kyssede paa Panden og til Brudgommen, hvis Haand han trykkede, idet han udtalte sin bedste Lykønskning.

Dog, nu brast Mogens Munks Taalmodighed, thi han brød frem, efterfulgt af Predbjørn Podebusk, og raabte med et barsk Smiil:

„Ved Gud den alsommægtigste og alle Dannemarks hellige Patroner! Du tage nu Bladet fra Munden, Mo-

gens, og sige os, er Du aleneste kommen for at kysse Bruden og smage paa Brudeøllet?"

„Ikke tør jeg rose mig deraf," svarede Mogens Gjøe med Alvor, mens Alle trængte nærmere og lyttede til hans Ord; „dog, ikke vilde jeg falde med Døren ind i Huset og skræmme Kvinderne, endog jeg, Gud naade! har en stor Alvorstidende at bringe Eder, kjære Venner! Grev Christoffer er landet med de Lybske ved Hvidøre*) i Sjælland de ti tusinde Martyrers Dag**) og draget mod Roeskilde, ja ere de tænkelig nu alt end videre fremme og staae for Kjøbenhavn. De fejde, saa gaaer Talen, i Kong Christierns Navn og ville sætte ham ind igjen, det Gud forbyde skulde skee!"

Dyb Taushed fulgte paa; thi Alle vare grebne af denne Tidendes skjebnesvangre Alvor.

„Saa er da Fejden brudt løs!" sagde Mogens Munk og saae op; „det maatte vel saa komme; men hvi drister den Stodbergreve sig dertil, saa at falde ind i Landet?"

Nu fik Harmen og Forbanselsen Luft hos Flere, og høie Raab lød Kredsen rundt. Birgitte Kruse stak i at græde og sagde:

„Gud naade! Nu faae vi Ufred og stor Elende vil times os Alle!"

„End have vi Fred her i Provindsen," sagde Hr. Mogens Gjøe, „og," føiede han fortrøstningsfuldt til, „end findes her danske Mænd, der ville værge for Riget — der seer jeg paa Stand en — vel mødt, Folmer Rud, hvor lider I?"

„Jeg takker vel," svarede Folmer med blussende Kind, og idet hans Øine fik Glands. „I tog ikke feil, Hr. Mogens! i det, I der sagde, er end min Vælde ringe og mine Svendes Tal kun faa."

„Nu," gjenmælede Rigens Hofmester, „vi ville have hver Klinge nødig og mange, der ere ringere, end Eders."

*) Skovshoved.
**) 22de Juni.

De nys ankomne Gjester blandede sig nu mellem Selskabet, Rigens Hofmester vexlede Hilsen med Mogens Løvenbalk, med Thøger og Flere, indtil den forvirrede Tale, som løb omkring i Stuen, idet Alle snakkede i Munden paa hverandre, omsider forstummede, og Alle lyttede til, hvad Rigens Raader sagde.

„Grev Christoffer," mente Holger Rosenkrantz, „er tænkelig ikke stort bedre, end en Leiesvend, men klogere Hoveder og mere formaaende Mænd stikke bag dette. De Lybske ville herske i Danmark, al den Stund jeg ikke troer deres Foregivende, at de ville sætte Kong Christiern ind. Det er løgnagtige Ord, dem de bruge for at kunne fuldkomme deres onde Villie imod os uden al redelig Sag."

„Værst er dog nu dette," sagde Erik Banner, „at Dannemarks Rige for Tiden er som en hovedløs Krop."

„Der rørte Du ved Bylden!" sagde Mogens Gjøe, „derom ville vi siden mere tale og forsøge at bringe Enighed tilveie."

„Ei Mogens!" udbrød Predbjørn Podebusk med et mistænksomt Blik, „det seer saa ud, som agter Du at holde en liden Herredag her udi Brudelauget. Kan hændes, Du vil tage Kvinderne med paa Raad?"

„Saamænd, Predbjørn!" svarede Mogens Gjøe med Vægt. „Kvinder have før nu givet gode Raad og staaet for Styret i Danmark; de gjorde det endda vel saa godt, som Mændene."

„Ikke for Intet," sagde Predbjørn hvast, „søgte Mogens Eskildsen fordum Moe'r Sigbrits Lønkammer."

„Du taler visere, end Du veed af," svarede Mogens Gjøe koldsindigt; „der var Noget at lære! Dog, siden Du taler om Herredag, da drag Dig til Minde, at vi sidst berammede at mødes paany til Sancte Martins Dag*), som bliver den femte Dag fra denne. Dette passer nu saare vel, saasom der er en liden Frist at skikke Bud og minde saa mange af vore Brødre i Raadet, vi kunne

---

*) 4de Juli.

lange, at de give Møde; thi naar vi dennegang tage Sæde ved Bordet i Sancte Sørens Kirke i Rye, da er det ganske nødagtigt at komme til en endelig og ensindig Beslutning."

„Ei!" udbrød Predbjørn Podebusk og saae Rigens Hofmester fast i Øiet, „let gjetter jeg Din Mening med den Budsending, saa og hvi Du staaer her nu. At blæse den menige Adel sammen og indjage os Skræk, dertil staaer Din Hu."

„Ikke sagde jeg Sligt," svarede Mogens Gjøe, listigt smilende; „dog er dette et godt Paafund af Dig! Naar Huset brænder, da hjelper hver Mand at slukke, bærer da og liden Pilt Vand til i sin Strippe."

En Bifaldsmumlen løb gjennem Stuen, mens Predbjørn dreiede sig harmfuldt paa Hælen og vendte Ryg til.

Nu nyttede Rigens Hofmester Tiden, mens Anna Seefeld gjorde Anstalter til et Maaltid for sine nye Gjester. Først traadte han hen til Hr. Mogens fra Tjele og udtalte sin Beklagelse over ikke at have truffet ham i Hjemmet, men sin Glæde over, at han ikke havde været længere borte, thi han begjærede saare at høre Hr. Mogens Lauridsens Mening om Rigets Anliggender i denne store Fare. Ridderen og Lehnsmanden for Nørlyng Herred var nu visselig ikke i sit eget Omdømme nogen ringe Mand, men dog kildredes hans Forfængelighed ved at spørges om Raad af Rigens Hofmester. Han bukkede ærbødigt, men rettede sig igjen des stoltere og talede, ihukommende sin Riddérværdighed, til sin mægtige Navne, som Lige taler til Lige. Han blev dog et let Bytte for den kloge Statsmand og Menneskekjender; thi, endnu inden Bordet var dækket, var han vunden for Hertug Christierns Sag og havde givet Mogens Gjøe Haandslag paa at møde mandstærk i Rye Sancte Martinsdag. Derefter lod Rigens Hofmester nogle Ord falde om sit Ridt ind paa Tjele, som ganske bragte Hr. Mogens ud af Ligevægten.

„I har en Gjest der hjemme," sagde han, „som viste mig hid, Hans Skriver fra Havreballegaard."

„Ei see!" udbrød Hr. Mogens og blev rød i Kammen, „da bør jeg bryde op og drage til Hjemmet paa Stand; Hans har sikkerlig Skrivelser til mig."

„Børneværk det nu, Hr. Lehnsmand," svarede Rigens Hofmester smilende; „I lade Hans fortøve Eders Hjemkomst og blive nu smukt hos os de Par Stunder, inden vi drage af; vi ville tømme et Broderskabs-Bæger med hinanden."

Hr. Mogens vovede ikke at sige Nei dertil; men fra nu af røbede hans Væsen stor Uro.

Imidlertid havde de Unge for en stor Deel forvundet Overraskelsen over den Tidende, Rigens Hofmester havde bragt. Pigerne følte sig beroligede ved, at Faren var saa fjern, og af de unge Mænd vare nogle uden Fædrenelandssind, hengivne til Fjas og Tant. De vare lige glade, om Sjælland blev hærjet, naar blot Jylland blev i Behold, og de beklagede saare, at Dandsen var ophørt. Blandt disse var Thomas Kruse. Han fjasede med Pigerne, mens baade Knud og Folmer sluttede sig til de Ældre og hørte paa deres alvorlige Samtaler. Thomas passede da sit Snit og gjorde sine Hoser grønne for Ide, for hvem han længe havde følt Elskov. Han drog hende med sig hen i en Vinduesfordybning og hviskede hende der ømme Ord i Øret. Ide kunde vel løbet fra ham, men hun var i en ophidset Stemning, vel oplagt til Skjelmsstykker; thi, mens Folmer viste, at han trods den indtraadte Forstyrrelse ingenlunde havde glemt Margaret, idet han et Par Gange traadte hen til hende og sagde hende et Par venlige Ord, saa teede Knud sig, som om Ide Nielsdatter slet ikke var til. Dette var uhøviſk og lidet venligt af Knud og fortjente Straf. Ogsaa fandt hun Morskab i at see Thomas Kruse tee sig saa ydmyg, han, som ellers yndede at opkaste sig til hendes Hofmester. Hun hørte da taalmodigt paa ham, thi han var veltalende af Øllet og saare ordrig; men omsider mærkede hun, at han ikke spøgede længer.

„For Sanden, Thomas!" udbrød hun, „hvad var det, Du der sagde? Du sige det end een Gang; ikke hørte jeg det Halve deraf."

Thomas saae op med et vredt, skulende Blik, men formildedes, da han blev Ides skalkagtige Mine vaer og saae Smilehullerne i hendes Kinder; hun forekom ham mere lystelig at see til, end nogensinde før; men han svarede hende dog fortrædeligt nok, idet han sagde:

„Ingensinde talte jeg før til nogen Jomfru, som nu til Dig; Du kræver stor Langmodighed af mig."

„Stor Ære maa da være mig beteet," svarede Ide med et Knix. „Nu sige Du det mindre forblommet, saa jeg kan det forstaae."

„Du skal have Din Villie og faae det at høre, saa Du ikke kan snige Dig derfra. Det er saa min Mening og har længe været, at Ingen er nærmere til at vorde min Hustru, end Du, og ingen nærmere til at vorde Din Huusbond, end jeg, saa sandt Du nu alt i nogle Aar har været som indlemmet i vor Slægt, der Du helst fremdeles maa forblive og ikke blot saa, som før, men knyttet ved et fastere Baand."

„Noget af det, Du der sagde, Thomas," svarede Ide med Alvor, „er ikke usandt. Jeg har nydt Godt i Dit Fædrenehjem længe, og vi ere da næsten at kalde Sødskende."

„Det vi dog ingenlunde ere af Blodet," faldt Thomas ind, „saa ikke heller Daabssødskende, saa end ikke den argeste Papist af den Aarsag kunde skille os ad. Dog, nu drive Du ei længer Gjæk med mig, men svare mig saa, at Din sande Mening kommer for Dagen. Christof, som giver Dig bort, da ingen mandlige Frænder af Dig ere ilive eller myndige, kan ikke staae sin egen Broder imod i den Sag. Han seer gjerne, at Du og jeg komme tilhobe, og at Dit og mit Gods lægges tilsammen; deraf kan blive et vakkert Boskab. Vil Du, som jeg, da holde vi snarest Trolovelse og drikke Fæstensøl, at vi til anstundende Foraar kunne vorde ægteviede."

„Stop, Thomas!" foer Ide op; „er det ikke, som trak Du alt afsted med mig til Brudeskamlen! Deraf vorder ganske og aldeles Intet; Du vide det nu og altid, at min Hu staaer ikke til Dig!"

„Er det Dit sidste Ord til mig, Ide Nielsdatter?“ spurgte Thomas og blev guul om Kind.

„Paa ingen Viis det sidste,“ svarede Ide, „dog vísselig i den Sag. Du kan faae venlige Ord end af mig, lader Du af fra den Beilen, og jeg faaer være med Fred.“

„Da er jeg fra denne Stund af ikke Din Ven,“ sagde Thomas langsomt og koldt, „end mindre Knud Mogensens.“

Ide blev rød som et dryppende Blod.

„Det Sidste var Du til ingen Tid,“ svarede hun, „jeg veed det grant.“

„Nei, men nu faaer han vogte sig!“ sagde Thomas med dæmpet Røst og et ondt Blik.

Ide blegnede, men samlede sit Mod og sagde:

„Du vogte blot Dig! Mere frygter jeg nu for Dit Liv, end for Knud Mogensens.“

„Faa Ord og faste ere saa gode, som fire og tyve!“ svarede Thomas med et spydigt Smiil og forlod Ide brat. —

Rigens Hofmester, som tilsidst havde forundt Thøger Løvenbalk en Samtale og til alle tilstedeværende Papisters Harme tydeligt lagt for Dagen, hvor høit han holdt denne den nye Læres nidkjære Forkynder i Ære, gik nu til Bords. Alle strømmede til, der blev Trængsel, og nogle af de Ældre gjorde Komplimenter med hverandre om, hvo der skulde sidde til Høibords, Rigens Hofmester næst; thi vore Fædre vare saare nøieseende med Rangen, og den Ene vilde ikke forkleine den Anden. Dog, som dette stod paa, lød et Raab, Geert Eriksen var ved Bordet med et Spring og tog Sæde lige ved Siden af Hr. Mogens Gjøe.

„Det er ondt at fange Vogn, naar Alle vil age,“ sagde han og loe, saa det skrattede, „dog gaaer det, naar man er raadsnar; vel mødt, Mogens Eskildsen!“

„See, see, er I der, Geert!“ sagde Rigens Hofmester smilende og klappede Geert paa Skulderen, thi han kjendte sin Mand og vidste, at ogsaa han kunde være brugelig; „nu har jeg ikke nødig at lade Eder hente.“

„Jeg fornemmer, at Noget er paa Færde," sagde Geert uden at bekymre sig om de Andres vrede Blikke; „det gjelder for Tiden ikke Smaating?"

„For Sanden, Geert, nei!" svarede Mogens Gjøe med Alvor, „det gjelder Dannemarks Frelse."

„Vel da, at vi To atter ere tilsammen!" sagde Geert med en Nars Fripostighed. „I lide trygt paa Geert Eriksen! og haver I en Budrender behov, da sige I frit til! Ride vil jeg for Eder i Øster og Vester; dog Ære og Tro faaer Hoser og Sko! Tjener jeg Rigens Raad, da give I mig en ny Klædning, saa og en god Hest, al den Stund brune Blis neppelig længer evner at bære Saddelen, end sige Rytteren."

„Baade Dele ere til Tjeneste," svarede Rigens Hofmester og loe.

„Om I saa tykkes," tog Mogens Løvenbalk til Orde, skamfuld over sin Frændes Paatrængenhed, „da maa vel jeg være nærmest til at udruste min Frænde, og dertil er jeg villig, gjør han end Slægten kun ringe Ære."

„Æren, hun er det feireste Træ i Skoven," sagde gale Geert med et drillende Smiil, „hvo der hende haver, han rider kvædendes! Tager jeg saa med Tak mod baade gode Tilbud; jeg haver da at skifte i vaadt Veir."

Alle brast i Latter, og Hr. Mogens loe med, var han end gram i Hu.

„En Gjek er god for Noget," sagde Magister Anders Gyldenstjerne til Thøger Løvenbalk, „han kan kalde Latteren frem, naar hun er længst borte."

„Saamænd!" svarede Thøger. „Dog burde Hr. Mogens betænke, at leger han med Narren i Huset, da leger Narren med ham paa Gaden."

„Nu," svarede Anders, „denne Narreleg har Alvor paa Bunden, det I nok snart skal skjønne."

Da Maaltidet var til Ende, drog Rigens Hofmester sig tilbage til Christoffers Lønkammer med Anders Gyldenstjerne, og begge skreve de der i Hast flere Breve, mens nu En, nu en Anden blev kaldet ind til dem. Blandt disse Sidste var baade Hr. Mogens Løvenbalk og Folmer

Rud, som villigt paatog sig at ride Rigens Hofmesters Ærinde til et Par ansete Mænd af den menige Adel, fornemmelig dog til hans egen Frænde, Knud Jørgensen Rud paa Møgelkjær ved Horsens Fjord. Da han atter traadte ind i Storstuen, saae han, at Dandsen igjen var i Gang, men det havde dog ingen rigtig Art dermed. Margaret sad afsides alene paa en liden Bænk ved Vinduet, halv skjult af Løvet. Da han kom hende nær, studsede han over hendes Aasyns Blegħed og hendes Øines dybe Glands. Hun stirrede paa ham uden at sige et Ord, indtil Folmer satte sig ved hendes Side og lagde i Smug sin Arm om hendes Midie.

„See ikke saa sorgfuldt!" sagde han blidt.

„Jeg seer paa Eder," svarede Margaret hviskende, „for at mindes Eder grant og længe."

„Da maa I tænke paa lang Skilsmisse, Margaret!"

„Jeg gjør saa, Folmer! dog takkende Guds Moder for den Stund, vi nu vare tilsammen; den var kortvarig, men frydefuld."

„Margaret!" sagde Folmer efter et Øieblikś grublende Taushed, „som jeg vilde gaae ind til Rigens Hofmester, da kom Eders Fader ud. Jeg nyttede da Leiligheden og talte ham til."

Margaret blev rød, drog Veiret dybt og saae paa Folmer med et spændt Blik; men da han taug, spurgte hun med usikker Røst:

„Nu, hvad Svar gav han?"

„Han hørte mig, som i Søvne; hans Tanker vare først andet Steds, ikke veed jeg hvor. Dog, da han begreb, at jeg anholdt om Eder, da saae han studsende paa mig, og hans Blik tydede paa stor Sindsrørelse. Dog greb han sig deri, blev atter kold og sagde heel fos og stiv: „Jeg takker for Æren! Dog er Leiligheden nu ikke saa god; I vente paa bedre Tider!" og vendte sig saa brat fra mig."

Margaret blev bleg og sad stum ved Folmers Side.

„Eders Fader," vedblev Folmer selv kjendelig forlegen,

„havde ikke Uret; Leiligheden var ubekvem; dog, mit Hjerte brændte i mit Bryst."

„Den Ild vil vel slukkes," sagde Margaret med et smerteligt Smiil og taarefyldte Øine, „og en anden tændes; nu drager I tænkeligt snart i Leding og færdes langt fra mig."

„I sige ikke Sligt!" sagde Folmer harmfuldt. „Det er, som hadede I Eder selv."

„Og om saa var? Et Ulykkens Barn er jeg, Folmer! Den skal have den kranke Skjebne, der ei den gode kan faae."

Folmer saae paa hende og fornam, hvor fast hans Hjerte var bundet til hende; ingensinde, der hænde hvad der vilde, kunde det elskede Aasyn, som nu var ham saa nær, vorde glemt af ham, drog han end nok saa langt bort; ingensinde vilde Gjenlyden af denne bløde Stemme, hvis Tone, trods Ordenes haabløse Bitterhed, i sin Skjelven forraadte den dybeste Kjærlighed, uddøe i hans Hjerte. Han følte, at hun var hans og ingensinde vilde formaae at give sit Hjerte til nogen anden Dødelig; saa stor Trofasthed og Høisindethed lyste ud af hendes deilige Aasyn; men dog indgød den mørke Ild, der nu funklede i hendes Blik, og som svarede kun altfor godt til Ordenes Haabløshed, ham stor Bekymring; thi den erindrede ham om hendes aandelige Vildfarelse og om den skjebnesvangre Omstændighed, at han efterlod hende i en rænkefuld Munks aandelige Varetægt. Vel dog for Folmer, at han ikkun tænkte paa den aandelige Skilsmisse, Margarets sværmeriske, papistiske Overtro kunde bevirke, og at han endnu ikke formaaede at læse med Klarhed i det Helvedes Dyb, Broder Vigand kaldte sit Hjerte.

Han blev vakt af sin Dvale ved Knuds Tilraab, at nu gik Dandsen til Brudekammeret. Folmer saae, at det forholdt sig rigtigt, og at Rigens Hofmester end ikke manglede i den store Skare.

„Nu gaae vi med i Rad," sagde han til Margaret, „og saa dandse vi derefter til den lyse Morgen."

„Gjerne det!" udbrød Margaret og reiste sig brat, „o, kunde I, saa sandt, dandse mig til Døde!"

„I tale ikke saa vildt, mit Hjerte!" sagde Folmer og førte hende frem; „nu lade I see et Smiil, fat Haab og vær glad!"

„Ledes I ikke ved mig, Folmer?" spurgte Margaret med Smiil paa Læben og Taarer i Øiet, „ikke findes Eders Lige i Taalmod og Godhed; fra nu af skal I ikke høre Klage eller Suk iaften af mig!"

De traadte nu ind i Rækken, der ordnede sig for at udføre den lystige Ceremoni, som vilde være en Skræk for enhver Brud i vore Dage. Alle vare med, Unge og Gamle, paa Oldemoder nær, der forlængst var gaaet til Hvile, og Nogle havde Brudekjerter i Haanden. Spillemændene førte Toget an og lode deres Giger og Fløiter skingrende høre, saa kom Brudgom og Brud, derefter Christoffer med Karen Rosenkrantz, Rigens Hofmester med Anna Seefeld og derefter hele den øvrige store Skare, ordnet nogenlunde efter Rang og Alder. Lystigt gik det ind i Brudekammeret, hvor Alle stillede sig i Kreds omkring Bruden, der fik et Bind for Øinene. Nu traadte Brudepigerne frem og dandsede i Ring om Bruden, indtil hun i Blinde havde grebet en af dem, som da skulde modtage hendes Brudekrone, og dette var en Spaadom om, at hun selv skulde staae Brud, inden Aaret var omme. Ide Nielsdatter blev den Lykkelige og loe blussende, mens de Andre lykønskede, eller drillede hende og gjettede paa, hvem Brudgommen skulde være.

„Lad af med den Gjetning!" raabte Geert Erikſen, tog Ide om Livet og gav hende et Kys, til Løn for hvilket han fik et kladskende Ørefigen. „Saa Din Hu staaer ikke til mig?" spurgte han og loe overlydt i Chor med de Andre. „Nu, Du være tryg, min Dukke! Jeg fæster mig ingensinde en Brud, menende, det er bedre at gaae fri i en grøn Eng, end at bindes til en Tornebusk."

Derefter skred man til den egentlige Ceremoni. Anna satte sig paa Kanten af Sengen og spændte sit ene Strømpebaand af, hvilket hun overrakte Rigens Hofmester til Amindelse om sig, og han gjorde da, hvad der ellers ikke var Skik, idet han benyttede Leiligheden til at give hende

en Brudegave, drog en kostbar Ring af sin Finger og overrakte hende den.

„I mindes mig med venlig Hu, skjøn Anna!“ sagde han, „og betænke, at formørkede end min Nærværelse Eders Brudefærd, I blev dog dandset skjønt tilsengs ligefuldt.“

„I have Hjertens Tak for den skjønne Gave, Hr. Mogens!“ svarede Anna rødmende, „men ikke mene I mig at være saa svag, at jeg skulde græmme mig over Brudegildets Afkortelse. Forestaaer der end Laurids og mig brat Adskillelse alt imorgen og liden Fryd strax, jeg skal vide at bære det.“

Nu lagde Brudgom og Brud sig fuldt paaklædte paa Sengen, Heidenreich Lunov overrakte i Faders Sted Laurids hans Skjorte, Anna Seefeld i Moders Sted Anna hendes Særk, og saa ønskede Alle Brudeparret mange gode Nætter, idet de leende og buldrende forlode Brudekammeret.

„Det er, som Mogens Gjøe sagde,“ bemærkede Karen Rosenkrantz til Anna Seefeld, da de gik ind i Dandsesalen; „Alt gik dog ret og sømmeligt til, og vi fik Bruden dandset tilsengs efter god gammel Sæd, saae det end før ud, som skulde Alt ende i usikkelig Forvirring.“

Lystigheden fik nu ganske Overhaand; det var, som om Alle vilde holde sig skadesløse for den Morskab, som var forspildt og fremdeles skulde mistes, da det otte Dages Gilde svandt ind til et knapt Døgns.

„Nu en Efterdands tilsidst!“ raabte Geert Eriksen, „det gjør Benene linde til at ride.“

Det Forslag vandt almindeligt Bifald, og snart reves alle de Unge, og nogle af de Gamle ogsaa, med i en vild Volta. Den varede længe, thi naar Nogle trættedes, tog Andre fat, og saaledes bleve de ved, indtil Morgensolens Straaler tittede ind ad Glarruderne, og Kjerternes Flammer blegnede for Dagens Glands. Dog, hvor længe den Dands end trak ud, den syntes endda Folmer og Margaret at vare for kort.

Skilsmissens Stund slog. Efterat hele Selskabet havde forfrisket sig ved Mad og Drikke, bleve Hestene førte frem, og kun faa af Gjesterne forbleve i Brudehuset;

thi næsten Alle higede nu, paa Grund af Øieblikkets Alvor, mod Hjemmet. Rigens Hofmester holdt ud til det Sidste og forvissede sig om, at alle hans Udsendinge tiltraadte deres Reise i ædru Tilstand. Geert Eriksen nøiedes med en Pot Rostokker-Øl til Reisedrik, og han var derfor ganske klarhovedet.

„Nu ride vi til Herredag!" raabte han, da han blandt de Første sprang i Saddelen paa Mogens Gjøes Haandhest, som var bleven ham overladt. „Nu strax farer jeg af, som Fanden i et Flynderskind."

„Ja nok!" raabte Holger Rosenkrantz efter ham, da han red, „egne Sporer og fremmed Hest, det giver korte Mile!"

Stort Bulder var der i Gaarden af Hestenes Trampen og Svendenes Raab, mens Affkedshilsener bleve vexlede, Bært og Bærtinde takkede for al beviist Gjestfrihed og Beklagelser udtalte over, at den skjønne Brudefærd saa brat maatte endes.

Margaret stod i Døren; hendes Læber blussede af det Affkedskys, Folmer i Smug havde givet hende, og hendes Øine fulgte ham og hans Svende, indtil de vare af Syne. Da hun steg til Hest, stod Ide hos.

„Nu ville vi i lange Tider ei faae en Dands," sagde hun med et Suk til Margaret.

„Det bekymrer mig ikkun lidet," svarede Margaret. „Ide," hviskede hun og trykkede hendes Haand, „saae jeg ikke feil inat, da maae vi vel kaldes Søstre nu, veed end blot Gud og hans Helgene, om vi nogen Tid virkeligen vorde det; vi ville da have de samme Kaar, samme Fryd og samme Vee."

Ide rødmede, men saae Margaret ind i Øiet med ublandet Alvor.

„I skulle finde mig fast og tro," svarede hun og gjengjeldte Margarets Haandtryk, „Knud fornemmelig, men og Du."

Nu kom Knud til, og de hastede afsted; thi deres Fader var alt af Gaarde og et godt Stykke forud, men

han havde, forunderligt nok, budet Svendene at blive tilbage og følge Knud og Margaret.

Da Rigens Hofmester brød op, viste det sig, at Mogens Munk var vunden og agtede at følge ham, idet han lod sin Hustru forblive paa Vingegaard.

„Nu," sagde Predbjørn Podebusk med Harme til ham, „ikke for Intet har Mogens tudet Dine Øren fulde inat."

„Du betænker ikke Tiderne, Predbjørn," svarede Mogens Munk; „om en føie Stund vil Du selv skjønne, det er omsonst længer at staae imod, og Du faaer da, endog uvillig, give Dig."

„Ingensinde skeer det!" sagde Predbjørn fast.

„Vi drage nu til Randers," sagde Mogens Gjøe til Predbjørn, „saa Sønder paa over Aars til Rye. Ikke har Du besindet Dig og vil gjøre Følgeskab?"

„Bedre er strax at negte, end længe at love," svarede Predbjørn. „Ikke agter jeg at ride i Dit Følge, Mogens, skjønner jeg end, at det øges mærkeligt paa Veien; dog, hos Sancte Søren i Rye, der skal jeg være at finde paa den berammede Dag."

„Nu," svarede Mogens Gjøe, idet han red, og den hele Skare brød op og fulgte ham, „jeg seer, Du vil fremdeles til den ene Side, vi til en anden; saa drage vi da i Rebet og see, hvo stærkest er!"

Trettende Kapitel.

Slægtens Ære holdes opret.

Da Knud og Margaret kom ud paa Veien, var deres Fader allerede af Syne, hvorfor de ganske opgave at indhente ham, sagtnede deres Hestes Løb og rede sindigt hjemad, idet de nøde den skjønne Sommermorgens Friskhed. Hr. Mogens derimod gav Ravnsvenske af Sporerne og ilede

fort, saa forinden hans Børn havde tilbagelagt den ene af de halvtredie Fjerdingmiles Veilængde, naaede han paa sin skummende Hest Yderporten ved Tjele.

Der stødte han strax paa Vigand, som kom gaaende langs Ydermuren og frydede sig i sit Hjerte ved at see sin Velynder komme farende med alle Tegn paa stor Ophidselse, ganske alene; thi han havde overveiet med sig selv, om han skulde skikke Bud efter ham; men da han sluttede sig til, at jo længere Genete og Hans Thordsen forbleve uforstyrrede sammen, desto mere trygge og fortrolige vilde de ogsaa blive i deres Færd, saa havde han anseet det for klogest at overlade Sagernes Gang til Tilfældet, idet han iøvrigt ikke tvivlede om, at Hr. Mogens ved Rigens Hofmester maatte være bleven underrettet om Hans Thordsens Nærværelse. Vigand kom nu lige fra Hallen, hvor han i Selskab med Hans og Genete havde nydt sin Davre og efterladt dem i livlig Samtale. Nu gik han udenfor Gaarden for at speide, om Ingen var at see, kommende fra Vingegaard, men lod, som om han havde ganske andre Ting i Hovedet.

„Pax vobiscum!“ *) tilraabte han Hr. Mogens, som standsede sin skummende og pustende Hest. „Guds Moder og alle Hellige benedide Eder i denne hellige, skjønne Morgenstund!“

„Er Hans Thordsen end her?“ spurgte Hr. Mogens barsk, ganske uimodtagelig for Velsignelse.

„Han er saa,“ svarede Vigand koldblodigt; „jeg agtede mig nu til Foulum at trøste nogle vansmægtende Sjæle, dem Kirkens unyttige Tjener og Præst, Jens Stigsen“ —

„Til Helvede med ham og dem!“ raabte Hr. Mogens og red ind ad Yderporten, efterfulgt af Vigand. „Er Genete opstanden, og hvor findes hun?“

„I Hallen ved Davren med Hans Thordsen,“ svarede Vigand med en troskyldig Mine.

„Ei, det er skjønt!“ udbrød Hr. Mogens med dirrende

---

*) Fred være med Eder!

Stemme, steg af Hesten og kastede Tøilen til en Staldbreng, som ilede til.

Derpaa gik han hastig gjennem Ydergaarden, ind i Haugen og hen til den lille Bagdør; men Vigand var ilet efter ham og greb ham i Armen, som han vilde gaae ind.

„Hvad paatænker I nu?“ spurgte Vigand.

„See, er Du der?“ udbrød Hr. Mogens. „Du forblive nede og liste ikke saa efter mig!“

„I forivre Eder ikke,“ sagde Vigand advarende; „som Eders fuldtro Ven raader jeg Eder ikke at bruge Vold; men er det nu saa, at I finder Vished bedre, end nagende Tvivl, og kan jeg ikke holde Eder derfra, da meld ikke Eders Ankomst ved saa faste Trin og saa haarde Ryk i Dørene!“

Hr. Mogens saae op med et lurende Blik, nikkede og sagde:

„Vel! Du følge nu stille efter mig!“ hvorpaa de Begge listede sig op ad Bagtrappen.

Hans og Genete sade sammen i Hallen paa en liden Bænk ved et af Vinduerne, og paa Hans's Skjød laae en gammel Krønnikebog, af hvilken han læste. Genete hørte til i dyb Taushed, hendes Haand hvilede paa hans Skulder, og hendes Kind var nærved hans, idet hun kigede med i Bogen. Dreven af sit Hjertes Følelser, men uden Overlæg og ganske fængslet af det, Hans læste, havde hun indtaget denne fortrolige Stilling; men stod det end ikke klart for Genete, at hun med stor Uforsigtighed røbede sit Hjertes sande Tilstand, Hans Thordsen indsaae det tilfulde og vilde maaskee draget sig hendes Svaghed til Nytte, hvis ikke Døren i det Samme var bleven revet op med et Brag.

Der stod Hr. Mogens, som det saaes, lige kommen fra Brudefærden, i fuld Puds, med Hatten paa og med et Aasyn, der blussede af Nattesviren, det voldsomme Ridt og den stærke, nu i flere Timer tilbageholdte Spænding og Forbittrelse; hans Øine vare røde, underløbne af Blod; det var et ræddeligt Syn, og saa pludseligt viste det sig, at Hans tabte Bogen, og Genete sprang op med

et Skrig. Over Hr. Mogens's Skulder viste sig Vigands Aasyn og hans mørke, hoverende Blik. Nu skulde Genete fornemme, at Skinsygen har et seigere Liv, end sin Moder, Kjærligheden og kan tage et dødeligt Had i Arv fra hende. Hr. Mogens stod med korslagte Arme og nød med Grusomhed sin Triumf. Der var nu ikke længer mindste Tvivl tilbage i hans Hjerte; han følte sig fuldstændig overbeviist om sin Hustrues Utroskab, og den Tanke, at Børnene ikke vare hans egne, slog saa dybe Rødder i hans Sjæl, at Intet kunde bortrydde den, ganske uanseet det Overilede i en saadan Dom. Dog foer han ikke løs paa sin Hustru med Voldsomhed; han gik hen imod hende med en Sindighed, som var end mere ulykkespaaende og sagde langsomt og med hæs Røst:

„I er en utro Kvind; der skal blive handlet med Eder derefter!"

„I gjør mig svarlig Uret!" sagde Genete og brast i Graad.

„Her er Syn for Sagn!" raabte Hr. Mogens heftigere. „Gaa paa Stand til Eders Kammer og kom mig ikke for Øine, uden jeg Eder kalder!"

Genete vilde tage til Gjenmæle, men han stampede i Fliserne og bød hende gaae, hvorpaa hun fjernede sig hulkende og blussende af Undseelse; men nu traadte Hans Thordsen kjekt frem.

„Det bedrøver mig saare," sagde han med al den Selvbeherskelse, han havde til sin Raadighed, „at jeg ganske mod min Villie har paadraget Eders Hustru denne fortrædelige Mistanke. I maa fuldt og fast troe, hvad hun sagde! I gjør hende storlig Uret, al den Stund hun er uskyldig, og jeg har den Tro til Eders Viisdom, at I, kommer I først til Besindelse, maa tilstaae, at her fattes tilstrækkeligt Beviis, eller Aarsag til at reise Klage."

„En Nar er jeg, at høre paa Eder!" sagde Hr. Mogens, idet hans Forbittrelse voxede. „I forføie Eder slux af Gaarde og betræde ingensinde tiere min Grund!"

„Saa sagte, Hr. Mogens!" svarede Hans. „Jeg har Brevskaber til Eder, og Rigets Tjeneste gaaer for Alt."

„Til Helvede med Dig og Dine Brevskaber!" raabte Hr. Mogens i ustyrlig Harme. „Fort med Dig, vil Du, saa sandt, ei smage Pidsken og føle min Ulvehunds Tænder i Dit Kjød."

Han traadte nærmere og lagde Haanden paa sit Sværdhefte; men Hans Thordsen sprang flux til Bordet, hvor hans Værge laae og greb det. Da traadte Hr. Mogens tilbage og sagde:

„Ikke fegter jeg med ufri Mand, som Dig. Vigand! Du kalde Jesper og Svendene herop at kaste den Lumpenhund ud!"

Vigand ønskede imidlertid ikke en saadan Yderlighed, hvorfor han tøvede, mens Hans Thordsen roligt spændte sit Sværdbælte om Lænd og greb sin Hat; men hans Aasyns store Bleghed vidnede om hans Sindsoprør.

„Jeg vilde sluttelig kun være En mod Mange," sagde han med rystende Stemme; „jeg faaer da vige for Magten og gaae, men ingenlunde viger jeg af Frygt. I maa takke mig derfor, at jeg gaaer; thi er I end Riddersmand og Lehnsmand, det turde dog blive en farlig Sag for Eder at lægge Haand paa mig, som en Kronens Tjener. Hvad her er foregaaet idag, skal blive meldt Rigens Hofmester; jeg tænker, han maaer mere, end Eder."

Derpaa gik Hans sindigt ud af Hallen for at drage bort, mens Hr. Mogens saae efter ham med et giftigt Blik, og da Hans var ude af Døren, kastede han sig stønnende i sin Stol. Der blev saa nogle Øieblikke dødstille i Hallen; Vigand var traadt hen til en Vinduesfordybning, stod der lænet mod Karmen og tilkastede nu og da Hr. Mogens et forskende Blik.

„Du staae ikke der og stirre saa satanisk paa mig!" foer Hr. Mogens omsider op; „hellere sige Du mig, hvad nu er at gjøre."

„Nok er gjort," svarede Vigand med et koldt Smiil. „I har faaet Held til at vise Hans Thordsen med Skam af Gaarde; dermed nøies I og gjøre Intet videre!"

„Ingensinde," udbrød Hr. Mogens og slog i Bordet, „skal Knud tage Tjele i Arv efter mig!"

„Nu," svarede Vigand med samme Rolighed, „det kan naaes med Hænderne i Skjødet."

„Hvi saa?" spurgte Hr. Mogens.

„Gjerne vilde jeg sige det," sagde Vigand tøvende, „var jeg forsikkret om, at Eders Vrede ikke da vilde bryde løs mod mig."

„Siig, hvad Du vil og maa," svarede Hr. Mogens utaalmodigt, „og vær tryg! blot ingen Løgn!"

„Da vide I det nu," foer Vigand fort, „at saa gaaer Talen, som var Genete ikke Eders præstegivne Hustru, men blot Eders Frillekone, og det har jeg fornummet paa Eders Søster, Fru Maren, at naar I engang lukker Eders Øine — det skee seent! — og hun lever, da agter hun uden Betænkning at tage Tjele som eneste rette Arving."

Vigands Blik forraadte hans Spænding, medens han ventede paa Svar; men Hr. Mogens syntes ikke overrasket, endnu mindre fortørnet; derimod kunde han ikke skjule sin Forlegenhed og Uro. Endelig sagde han:

„Var nu den Tale idel Opspind, Vigand, og Genete dog min rette Adelkone, hvad da?"

„Naar Ingen det veed," svarede Vigand uden Betænkning, „men Alle tvert derimod troe ganske det Modsatte, da er og bliver Genete ikkun Eders Frillekone, og der vil vorde handlet derefter med hende og hendes Børn."

Sveden perlede paa Hr. Mogens's Pande, og han rokkede uroligt paa Stolen.

„Vigand," sagde han med et tungt Mæle, som om Ordene nødigt vilde frem, „ikke tykkes det mig at være en ædelig fri Mand af mine Kaar værdigt, naar han har levet med en Kvinde i Aareviis og deelt Seng og Bord med hende, da at støde hende arm af Gaarde som en Tiggerske, uanseet, at hun ved sin Utroskab har gjort sig vel fortjent dertil."

Vigand blev urolig over dette Anfald af Skrupler og ilede med atter at dysse sin Velynders vaagnende Samvittighed i Dvale. Han kom ogsaa hurtigt paa

det Rene med, at det i ingen Hensende vilde være til hans Skade, om der sikkredes Margaret nogen Velstand. Altsaa tog han efter kort Betænkning til Orde og sagde:

„Og derfor veed jeg Raad. I give Genete i levende Live en Sum, saa hun derved vorder forsørget."

Hr. Mogens grundede i Taushed paa det Raad, men da lysnede Vigands Blik, og han foer fort:

„Hvad om I tilkjendte hende al Eders rørlige Eiendom og lod Eders Søster blot tage Gaard og Gods? I sætte Eders Villie snarest skriftligt op, dog saalunde, at I blot nævner Genetes Arv og lader Fru Maren og Gaarden vorde fortiet; da bliver ingen Tvivl om Eders Mening, hvor Gaarden skal hen. I læse Genete det fore og adspørge hende i min Overværelse, om hun dermed er nøiet; svagsindet som hun er og nu heel forskræmt, vil hun give sit Minde til Alt. I love hende til Gjengjeld Fred og at forblive paa Tjele med Børnene som hidindtil. Dette formener jeg er klogt, al den Stund, som Hans Thordsen sagde, her ikke er Beviis nok til at reise Sag mod hende, er I end fuldelig forvisset i Eders Hjerte om hendes Utroskab. Hvad siger I dertil?"

Hr. Mogens hørte studsende paa Vigands Forslag, udstødte en Ed og sagde:

„Ved min Helgen, Vigand! ikke for Intet gik Du i Lære i et Kloster; der er Fanden Læremester i Meget. Dog, hvor snild Du end er, Du betænker ikke, at Genetes Afkald paa ingen Viis binder Børnene, som, naar de blive myndige, kunne gjøre deres Ret gjeldende."

„De ville tænkelig det forsøge," svarede Vigand, „men med hvad Lykke? Da sidder Fru Maren inde med Tjele, hun og Erik Skram ville være Knud for stærke, fornemmelig da det ganske Folk staaer paa Fru Marens Side. Dog, forsørger I Genete og Børnene saa rundeligt, da har I, formener jeg, Eders Samvittighed fri og kan, naar Tiden kommer, gaae roligt i Eders Grav."

Hr. Mogeus udfegtede en svar Strid med sin Samvittighed, men Skinsygen og Hadet vandt Seier i hans

Hjerte. Vigands snilde Forslag tiltalte hans naturlige Snuhed, og med ondskabsfuld Glæde tænkte han sig Knuds Skuffelse, om Alt gik, som Vigand spaaede. Han var sig fuldt bevidst, at han ved det Arvebrev stemplede Genete som sin Frillekone; thi det vilde jo været ganske overflødigt at sikkre en ret Adelkones og Hustrus Forsørgelse.

„Er Du at lide paa?" spurgte han og saae op med Rynker i sin Pande. „Kan jeg forlade mig til, at hvad her idag er talet os imellem, vorder fortiet til evig Tid?"

„Ved min Helgen, det kan I!" svarede Vigand og saae Hr. Mogens fast i Øiet, saa denne fornam, at det var en oprigtig Ed.

„Nu," sagde Hr. Mogens og reiste sig tungt, „da skal Du ikke forblive ulønnet! Du sætte det Brev op for mig nu strax, mens jeg søger Hvile!"

Vigand havde ventet denne Begjæring og lovede nu sig selv at stile Brevet saaledes, at der ikke kunde være Tvivl om Meningen.

„Gjerne gjør jeg det," svarede han, „og skulde jeg mene, at dette er en god og ingen Fandens Gjerning, som I sagde før; thi hvad gjør I nu Andet, end at snoe Eder fra vanskelige Kaar med Lempe, idet I opretholder Eders gamle Æt i sin Reenhed og giver Eders Fædrenegods i de rette ædelige Hænder?"

„For Sanden, Du taler viist!" udbrød Hr. Mogens. „Nu vorder Slægtens Ære holdt opret, og dens Skjold fries fra Plet. Bedre, at Maren og Erik sidde paa Tjele, end troløs Kvinde med hendes Horeunger, paa dem Verdens Ringeagt hviler; der skeer Retfærdighed, og dog viser jeg stor Skaansomhed. Dog er det nødagtigt, vi binde Genetes Mund med en dyr Ed, at det, nu skal skee, vorder fortiet for Børnene; det vil Du formaae?

„Visselig vil jeg det," svarede Vigand med djævelsk Fortrøstning; „hendes Sjæl er i min Haand."

„Nu, da er Alt vel!" sagde Hr. Mogens og gik ind i sit Sengekammer.

Men Vigand blev staaende ved Vinduet og grublede. Han overveiede om Hr. Mogens efter dette vilde kunne taale fremdeles at see Børnene om sig. Han skulde snart blive overbeviist om, at i saa Henseende var der ingen Fare; thi husligt Tyranni var blevet Hr. Mogens en Vane, og længe havde han desuden formodet det, han nu fuldt og fast troede. Der var altsaa ingen væsentlig Forandring foregaaet, og det faldt ham langt naturligere at skjærpe Strengheden, end om Genete havde staaet retfærdiggjort, og han skulde viist Mildhed.

Som Vigand sad grublende ved Vinduet, lød Hestetrampen; det var Knud og Margaret, som vendte tilbage. Da Vigand saae Margaret ride ind i Gaarden, og Dagslyset faldt paa hendes fagre Aasyn, som blussede af Ridtet og den friske Morgenluft, da skøde hans Øine Lyn.

Guds Død, tænkte han, hvor er hun fager! Hvor blusse de fine Kinder, hvor friske ere de Læber, og hvor straale de klare Øine. Stolt kneiser nu hendes Nakke, men den Stund skal komme, da den faaer bøie sig og hun nødsages til at tigge mig om Naade. Jeg har biet i Aar og kan bie en Stund endda; men Timen vil engang slaae, da hun vorder røvet Navn og Ære fra, og den Stund vorder hun min!

Da Margaret kom til sin Moders Dør, fandt hun den lukket og stænget; det forekom hende, at hun hørte sin Moder hulke og sagte mumle sine Bønner. Nu fornam hun, at hun atter var i Hjemmet, hvor ikke Fred eller Fryd trivedes. Dog glemte hun snart, hvor hun var; thi hun slumrede hurtigt ind paa sit Leie, og det svundne Døgns rige Kjærlighedsminder gik som Lysalfer gjennem hendes urolige Drømme.

Anden Bog.

Første Kapitel.

Herredagen i Rye.

I Hjertet af Jylland, hvor Landryggen høiner sig til et mægtigt Bakkedrag, som krones af Himmelbjerget, hvor Bøgene spænde deres lyse Løv=Telt over den mørke Lyng og en Perlerad af Søer, forbundne ved blanke Aaløb, giver en barsk og storladen Natur Smiil og Ynde, der rørte sig fordum, baade i Naturen og blandt Menneskene, et langt rigere og kraftigere Liv, end i vore Dage. De nu forhuggede og tynde Skove, som Plougen er gaaet nær, vare for tre Aarhundreder siden mange Steder tætte som en Urskov og strakte sig over et langt større Omraade; Træer af Aarhundreders Ælde kneiste der, hvor nu Lyngens brune Toppe neie for Vestenvinden; store Flokke af Raavildt streifede om og formindskedes kun i ringe Grad af Jægeren og Krybskytten, hvorimod den graadige Ulv var dem en værre Fjende; mangt et stolt Stykke Storvildt gik kneisende om med sin buskede Manke og speilede sine mangetakkede Horn i Søernes klare Vande; Hjortene lode deres Brøl høre og udfegtede deres blodige Kampe under Løvhvælvingen, medens Hindene flokkedes om dem og saae til; men om Natten streifede de om i det aabne Land, afaad og nedtraadte Bondens Sæd. Kongeørnen byggede uanfegtet sin Rede i Skovene og gjorde mangen værgeløs Hare til Bytte, Fiskeørnen hævede sin Told af Søernes

fiskerige Dyb, og overalt hørtes Glentens og Muusvaagens Skrig. Færdedes end ogsaa dengang Skovhuggeren med sin Øxe i Skovene, Jægeren med sin Armbrøst, og ernærede leilighedsviis en Rømningsmand eller Landeveisrøver sig af Skovens Vildt, Naturen var dog dengang endnu i sin Rigdom og Vælde Menneskene for stærk, og Aarhundreder skulde hengaae, inden Kulturen fik givet den sit Banesaar.

Dog vilde det maaskee seet noget anderledes ud, havde ikke en mild Herskerinde, som benyttede Naturens rige Hjælpekilder med Maadehold og dog var stærk nok til at give Beskyttelse, i lange Tider udstrakt sit Scepter over disse Egne. Den katholske Kirke, denne Stat i Staten, som eiede en Trediedeel af Riget og havde mere, end dobbelt saa stor en Indtægt, som Kronen, havde overalt udsøgt sig de skjønneste eller fedeste Lodder. Munkene yndede dog fornemmelig Ensomhed. Hvor Skovene strakte sig vidt, gave Ly for de barske Vinde, Ved til Ovnen og Vildt til Fadeburet, hvor Søer og Aaer skaffede lækkre Fisk, der havde de helst i gammel Tid fæstet Bo. Silkeborg Slot med dets store Omraade af Land og Skov hørte under Aarhuus Bispestol, og Hans Naades, Hr. Ove Bildes Lehnsmand, Hans Stygge, herskede i sin Herres Navn over den største Part af de mægtige Skove og fiskerige Søer mod Nord, medens i det sydlige Strøg, omkring Mos Sø, trende Herreklostre delte Herredømmet imellem sig, det rige og mægtige Cistercienser-Abbedi i Øm, Benedictinernes Munkekloster i Voer og deres Nonnekloster i Vissing.

Voer og Vissing Klostre vare de ældste og regnede deres Oprindelse heelt tilbage i den tidlige Middelalder, men Øm Kloster havde dog bestaaet i tre og et halvt Aarhundrede. I lange Tider havde disse Klostres indviede Klokker ringet i Chor til Ottesang og Aftensang og alle andre Tider paa Døgnet kaldet Munkene og Omegnens Beboere til Andagt. End ikke nu, i disse for den papistiske Kirke saa mislige Tider, lød Klokkernes kaldende Røst forgjeves; thi Omegnens Bønder, i mange Slægtled op-

voxede under klosterlig Tugt eller Tilsyn, vare, som deres Fædre, Kirkens troe Tilhængere, og de befandt sig i verdslig Henseende vel under Munkenes milde Regimente. Naaede Klokkernes Klang fra Klosterkirkerne, eller fra Sanct Sørens Kirke i Rye, Bondens Øre, mens han gik bag sin Ploug, da standsede han sine Øxne, tog sin Hue af og bad et Ave Maria; Haandværkeren standsede midt i sit Arbeide for at fremmumle sin Bøn, og selv Jægeren og Fiskeren, naar de færdedes ude om Natten, eller i den tidlige Morgenstund, undlode aldrig at korse sig og offre Guds Moder eller en anden Helgen en Tanke, naar Vinden bar de dybe Toner af Munkenes Vigilie-Sange til dem gjennem Skoven eller over Søens Bølger.

Munkene og de papistiske Præster vare i det Hele ikke Lægfolk saa fremmede og fjerne, som i senere Tider ofte de lutherske Geistlige; thi det kirkelige og det folkelige Liv var i den katholske Tid fast sammenvoxede, idet Kirkens Tjenere førte de Troende i Ledebaand fra Buggen til Graven og ikke paa noget Punkt af deres Liv løsnede Lænken. Paa enhver Tid af Dagen stode Kirkerne aabne og indbøde Menighederne til Andagt; Munkene lode sig ikke blot see paa de kirkelige Høitidsdage i pragtfulde Optog, eller naar de bare Monstrantsen med det hellige Brød til en Døende, men de vare daglig Bøndernes Gjester, velsignede til visse Tider af Aaret deres Marker, deres Fæ, Korn og Mad, forsynede dem med indviede Relikvier til Beskyttelse mod Djævelens Anfegtelser, mod Sygdom og Fare, vare deres Læger og undertiden ogsaa deres Raadgivere i verdslige Anliggender, dog visselig ikke uden at kræve rigelige Gaver til Gjengjeld. Dog, nød det umyndige Folk saaledes Beskyttelsens Velgjerninger, det fik ogsaa Afhængighedens Forbandelse haardt nok at føle; thi ikke blot misbrugte Munkene ofte deres aandelige Magt til at skaffe sig ublue verdslige Fordele, men de grebe ogsaa tyrannisk ind i Familielivet og voldte Forældrene Sorg ved at lokke deres Børn til Klosteret, hvor der holdtes Skole, og det var da blevet Skik, at Novicer,

eller Ungbrødre og Ungsøstre, optoges i Klostrene i en utilbørlig tidlig Alder. Derved blev frit Valg umuligt, Naturen gik senere over Optugtelsen, og dette førte til et kjødeligt, forargeligt Levnet, vidt fjernet fra Klostersamfundenes hellige Formaal.

I Nærheden af et rigt og anseet Kloster opstod gjerne en lille By; eller var der en saadan, da tiltog dens Velstand. Klostrene vare i sin Tid Kulturens Brændpunkter, deres talrige Beboere hiddroge Haandværkere, som vandt deres Livsophold ved at arbeide for Herremunkene; men dertil kom, at de kirkelige Fester og Handelen med Relikvier, undertiden ogsaa med verdslige Varer, paa visse Tider af Aaret bevirkede en stor Tilstrømning af Mennesker, der maatte have Herberge og Føde. Saaledes havde Øm Klosters Nærhed hævet den oprindelig uanseelige Landsby Rye næsten til en Kjøbstads Rang, og dens ret talrige Beboere vare ikke Agerdyrkere, men meest Høkere, Kroværter og Haandværkere af alle Slags. Beliggende paa den sydlige Skraaning af Himmelbjergets Aas, kun en halv Miil fra Mos Søens nordlige Bred, hvor Øm Kloster laae, var Flækken et saare passende Bedested for Alle, som agtede sig til Klosteret.

Dog havde Cistercienser-Munkene sørget for et stærkere Tiltrækningsmiddel, idet de opdagede en hellig Kilde i Nærheden af Rye og der foretoge Mirakelkure. Denne Udvei slog i Overtroens Blomstringsperiode aldrig feil, og det varede heller ikke i dette Tilfælde længe, førend store Skarer af Lidende strømmede til for at helbredes. Kilden blev viet den hellige Severin eller Sanct Søren, og til hans Ære og for de rigeligt indkomne Gaver opbyggedes der istedetfor den uanseelige Sognekirke, som blev nedreven, en prægtig Korskirke med et høit Taarn. Dette er forlængst faldet, og den nuværende Kirke i Rye er kun en lille Rest af Sanct Sørens anseelige Tempel.

Denne mærkelige Helgen blev snart en af de meest yndede og folkelige i Danmark, eller idetmindste i Jylland, saa han tilsidst ganske overfløiede de ældre folkelige

Helgene, som Sanct Knud Konge, Sanct Kjeld og Sanct Oluf.

Han var en Udlænding, som de fleste andre af Helgenernes utallige Skare, en Bisskop af Kølln i det fjerde Aarhundrede, paa Keiser Theodosii Tid, og udmærkede sig ved stor Fromhed. Legenden tillægger ham saa umiddelbar en Forbindelse med Himmelen, at den lader ham høre de himmelske Hærskarers Lovsang. Da han var død paa en Reise og førtes tilbage til Kølln, blev der i Egnen det Aar en usædvanlig Frugtbarhed, som strax tilskreves det hellige Ligs Ankomst, og længe derefter brugtes i et frugbart Aar det Mundheld: nu er Bisskoppen Sancte Søren hjemme! En mere passende Helgen for et agerdyrkende Folk, som det danske, kunde ikke tænkes; men da hans udenlandske Oprindelse hindrede ham i med ønskelig Hurtighed at blive almeenyndet, saa gjorde Cistercienser-Munkene ham uden Betænkning til en Bondesøn fra Rye, der var udvandret til Kølln. Nu var den eneste Mangel, der heftede ved Sanct Søren, afhjulpen, og fra nu af kastede hans Undergjerninger stor Glands paa Øm Kloster og skaffede dette en rigelig Indtægt.

Paa Grund af den Anseelse, Rye saaledes havde vundet, da Byen var beliggende midt i Jylland og desuden istand til at huse et stort Antal Gjester, ligesom ogsaa Øm Kloster kunde vise Prælaterne en rigelig Gjestfrihed, faldt det naturligt nok at vælge den til Mødestedet for en Herredag. Dog, da Rigens Raader overveiende vare papistisk sindede, har vistnok Beboernes kirkelige Sindelag og Byens ensomme Beliggenhed gjort Udslaget. Jyllands Hovedstad, Viborg, vilde ellers været nærmest til Æren; men dens frafaldne og aldeles lutherske Befolkning vilde sikkert berøvet Raadet dets Handlefrihed. Dog nyttede denne vise Forsigtighed ikke; thi den papistiske og oligarkiske Forsamling, som kaldtes Rigens Raad og for Tiden havde al Magt i Hænde, blev dog, som det siden skal sees, selv i denne papistiske Afkrog Gjenstand for et stærkt Tryk.

Dagen før Sanct Martins Dag indtraf de fleste af Rigets Herrer og desforuden en stor Skare af den menige Adel. De bløde, sandede Veie optrampedes af Rytterskarerne, og hele Dagen igjennem meldte nu og da en Støvsky fra det Fjerne nye Gjester. Ingen af Herrerne indfandt sig uden stor Ledsagelse af bevæbnede Svende, og Rigens Hofmesters Følge var saare anseeligt, men det kunde dog ikke i Talrighed maale sig med Bispernes; thi disse Prælater, som havde fyrstelige Indtægter, viste sig ogsaa med fyrstelig Glands, hver ledsagede af mindst halvhundrede bevæbnede Svende. Jørgen Friis fra Hald og Oluf Munk fra Ribe vare desuden selv i Saddelen og havde Værge ved Siden, hvorimod den magelige Styge Krumpen fra Børglum og den fredsommelige Ove Bilde fra Aarhuus kom agende, hver i sin Karm. I Rye var der stor Tilstrømning af Nysgjerrige og af Handelsfolk, som haabede at tjene Penge, og da Byens Indvaanere ogsaa vare paa Benene, bleve Bisperne, da de droge gjennem Rye, beskuede af en anseelig Folkemængde, som dog ærbødigt nok bevidnede dem sin Ærefrygt. Navnlig blev Hr. Ove modtaget med venlige Tilraab og meddelte fra sin Karm Folket sin Velsignelse.

Med Glæde gjensaae Prælaterne det stolte Øm Kloster, hvis høie Tage og Gavle viste sig kneisende over Trætoppene, da de fra Rye droge ned i det flade og nu bare Landstrøg ved Mos Sø, men som dengang prangede med frodige Træer og grønne Enge. Klosterkirken med sit Spiir, den egentlige Munkebolig, en anseelig Bygning med fire sammenbyggede Længder og den hvælvede Omgang eller Buegangen i den indre Klostergaard, Vestiarii eller Garderobemesterens Huus, Kjeldermesterens Bolig, Sygehuset, Gjestehuset, Staldene, Laden og flere mindre Avlsbygninger udgjorde en Samling af Bygninger, som lignede en liden By og var omgiven af en stærk Ringmuur.

„Ved Guds Moder!" udbrød Bisp Ove Bilde, da Karmen skumplede ud af Rye By med ham og hans Kantsler eller Sekretair, og de fik Øie paa Klostret,

„den Troens og Andagtens Fyrighed, som reiste denne hellige Bolig saa og mange andre Hellighedens Templer her udi Riget, for at i et regelbundet Levnet alskøns Dyder des klarere kunde fremskinne, den vil Herren neppelig lade plat hendøe og forsvinde, enddog nogle løse og uforstandige Hoveder med dette lutherske Oprør storme derimod og ville ved Djævelens Hjælp gjøre en Forandring paa den menige gamle christne Fund og Manering."

„Sjælen sanker Mod," svarede Kantsleren, „ved at skue disse stærke Mure, som fordum husede den fromme og lærde Gunnerus*), og end ere reenlivede Brødre til Skjærm og Beskyttelse mod Kjætternes Anløb. Dog vilde jeg, Eders Naade! des vissere lide paa Herrens Miskundhed, fandtes der ikke i disse Hellighedens Templer, ved Siden af hine, saa meget løsagtigt Klærkeri, Klosterbrødre, som ere tilfredse, sjunges og læses der Messe eller ei, maae de blot ellers bruge Kirkens Rente og nyde anden jordisk Herlighed."

„Kirken havde Brøst alle sine Dage," svarede Bisp Ove, „og tænkelig er disse Tiders Kjødelighed og Vanart over Guds Langmodighed. Med Hjertens Sorg maae vi det tilstaae, at somme af Prælaterne, ere de end ædle af legemlig Slægt og have kjødelig Viisdom, dem fattes dog Aandens Sværd, som nu fornemmelig skulde bruges mod Lutheri Anhængere. Den alsommægtigste Gud og hans ærefulde Moder oplyse dem og give dem ret, christelig Forstand! Dog kan jeg ikke tænke, at Guds Fortørnelse er vendt mod dem og os, men snarest mod dem, som storme mod hans hellige Kirke, omstyrte hans Altre og udjage hans Tjenere."

„Visselig, Eders Naade," sagde Kantsleren, „maa vi troe og haabe det og sætte vor Lid til Herren."

„Regjerer saa ikke heller," foer Bispen fort, „Løsagtighed her paa cara insula. Abbed Peder er nidkjær

---

*) Abbed i Øm, siden Biskop i Viborg, i stor Gunst hos Waldemar Seier og arbeidede med paa hans jydske Lov.

i at holde Messen vedlige og tilsteder ingen Ladhed, vilde end strengere Observants være ønskelig; de have fjernet sig vidt, og her i Øm, fra Stephani Statut og overholde ingenlunde dets strenge Afholdenhedsbud."

„Ak, Eders Naade!" udbrød Kantsleren smilende, „skulde det gaae derefter og havde Hr. Peder ikkun Straasække at byde os til Natteleie, lidet lysteligt vilde det være for os at gjeste hans Kloster; og hvad vilde Hans Naade af Børglum sige, vankede der ikke lækkre Kjødspiser paa Munkenes Bord til denne Nadvere?"

„Oremus!" udbrød den fromme Bisp og sukkede; „vi ere forsømmelige Tjenere alle tilhobe og, saa længe vi slæbe paa dette Dødsens Legeme, Kjødeligheds Trælle. Vi afbede nu vore egne og vore Brødres Synder!"

Bisp Oves oremus, lader os bede! var ingen Talemaade. Han greb strax sin Rosenkrands, lod den glide mellem sine Fingre og fordybede sig i Bøn, medens Kantsleren fulgte sin Overhyrdes Exempel, og saaledes sade de fordybede i Andagt, indtil Karmen rullede ind ad Klosterets Porthvælving.

Guardianen bød Bisp Ove først velkommen, men snart kom den værdige Abbed, Peder Sørensen, selv tilstede, efterfulgt af Prioren, Subprioren, Vestiarius eller Garderobemesteren og Kjeldermesteren, ingenlunde Converser eller Lægbrødre, men to af de ældste og meest ansete Munke, og hele den øvrige Skare af Klosterbrødre, hvoriblandt Klostrets Senior, Bisp Oves personlige Ven, den værdige Broder Ambrosius.

Abbed Peder, en høi, mager Mand med skarpe Træk og et klogt, strengt Blik, var iført Cisterciensernes almindelige Ordensdragt, den hvidgraa Kutte med det sorte Forstykke og den sorte Hætte, om end Stoffet var finere, end det, Munkene bare. Bisp Ove hilste ham som Ligemand med en broderlig Omfavnelse, hvilket ikke var nogen Nedladenhed fra Bispens Side; thi Cistercienserordenen var forlængst eximeret, det vil sige unddraget Bispernes Tilsyn og stod umiddelbart under sin Generalsuperior i Cistercium, eller Citeaux, i Frankrig. Det var Abbeden i

Øm Kloster forundt at bære Krumstaven og Infulet, eller det bispoppelige Ornat; han var saaledes i den kirkelige Rangforordning Bispernes Ligemand og skrev sig ligesaa vel „af Guds Naade", som de. Ikke destomindre undlod Abbed Peder ikke at vise Bisp Ove den Ærbødighed, som tilkom hans høiere Alder og store Ry for Fromhed og Lærdom, og han tiltalte derfor sin Gjest ved Modtagelsen med saare zirlige og smigrende Ord, idet han betjente sig af det latinske Sprog.

Da Bisp Ove havde hilst paa det hele Broderskab, kaldte han Broder Ambrosius hid og forundte ham en hjertelig Omfavnelse, en Ære, som vakte Misundelse hos de andre Brødre.

„Frydefuldt at gjensee Eder," sagde Bispen, da han havde givet ham Broderkysset, „er det end Tidernes Tranghed, der har ført os til Øm; thi saa er det jo nu, at den ene Modgang rækker den anden Haanden. Neppelig levnes der os under denne vor korte Samværen, som da I gjestede mig sidst i Aars, Stunder til at samtale om Bernhardi commentariis, kunne vi end tænkelig faae Held til at vexle nogle Mundfulde edelig, god, dyb Latin."

„Intet er saa ondt, det er dog godt for Noget," svarede Broder Ambrosius, rørt til Taarer; „thi, at samles end een Gang med Eders Naade, er som Balsam for mit Hjerte."

Derefter begav Bisp Ove sig, ført af Abbeden, ind i Gjestehuset, for at han kunde toe sig og nyde en kort Hvile, forinden Alle begave sig til Refectoriet, eller Spisesalen, for der at nyde Aftensmaaltidet.

At de andre Bisper allerede vare ankomne, det saaes af den store Vrimmel af Svende, som færdedes i Klostrets Omgivelser, bevæbnede og broget klædte, bærende paa deres Klæder deres Herres Vaaben, eller visende en bestemt Farve. Dog havde Bisperne, for ikke at misbruge Klostrets Gjestmildhed, ladet den største Part af deres Følge forblive i Rye under Fodermarskernes Tilsyn, og navnlig bragte Bisp Ove kun et Par Svende med sig.

Det Spørgsmaal om den Aarhuus Bisps Gjesteret havde i fordums Tider været Foranledningen til en blodig Fejde mellem Bispestolen og Klostret, men Sagen var bleven afgjort til Klostrets Fordeel. Dette var da meget skinsygt over sit Privilegium og det med Grund; thi Bispernes Besøg med deres store Følge var at ligne ved en utaalelig Skattebyrde. Dog tilsidesatte Abbed Peder i disse Kirkens Anfegtelsesdage al smaalig Beregning, han var stolt af den Gjestfrihed, han kunde vise Jyllands Prælater og bebreidede Bisp Ove, at han var kommen til Klostret med saa ringe et Følge.

Den Travlhed, der herskede baade i Herre- og Svende-Stegekjelderen, tydede rigtignok paa, at hvorledes det end ellers gik med Munkenes Afholdenhed, paa denne Dag skulde Stephani Statut aldeles tilsidesættes. Kokkene, Bager-, Brygger-, Kjelder- og Bord-Svendene havde alt i nogle Dage forinden havt travlt med at tilberede lækkre Retter, bage fiint Brød og polere Sølvstobene og Bægrene, medens Rageren jevnlig i Klostrets Ragestue havde været sysselsat med at gjøre Munkenes Isser blanke og pudse Tonsuren. Der var neppe nogen Lægbroder, eller noget Individ af det talrige Tyende, som ikke i Anledning af det forventede fornemme Besøg havde havt Hænderne fulde, og som ikke nu glædede sig til at høste Lønnen, et lækkert Maaltid og en Sviir i de fremmede Svendes muntre Selskab.

I Refectoriet, en rummelig Sal, hvis Hvælvinger bares af en Række skjønne Steenpiller i Midten og som havde spidsbuede Vinduer, der vendte ud imod Søen, sade Abbeden, hans høie Gjester og Klosterbrødrene til Bords. Dog vare de ikke alle kronragede Mænd, thi Bisp Oves Broder, Mogens Bilde, Lehnsmanden paa Koldinghuus, Predbjørn Podebusk og Peder Lykke, alle Medlemmer af Rigens Raad og Kirken standhaftigt hengivne, havde gjort Krav paa Klostrets Gjestfrihed og vare blevne modtagne med Glæde. Rigens Hofmester holdt sig selvfølgeligt fjernt fra dette Selskab, og vísselig vilde Klosterporten blevet lukket og stænget lige for Næsen af ham, om han havde

indfundet sig. Han og hans Meningsfæller maatte nøies med tarveligere Beværtning og fattigere Leilighed oppe i Rye.

Det svære, faste Egetræes-Bord, som stod mellem Steenpillerne og Vinduerne, var dækket med en skjøn frynbset Dug og paa Høibords-Enden prydet med kostelige Drikkekar af ædelt Metal. Munkenes Bord-Inventarium var tarveligere, men Beværtningen var eens for Alle og Overflødigheden af Vildbrad, Kokjød, Posteier med Fuglevildt og Fisk, tilberedet paa forskjellig Maade, samt af alle da brugelige Drikkevarer saa stor, at ikke Danmarks Konge, om Landet havde havt nogen, vilde kunnet byde Prælaterne en kosteligere Anretning. Det havde aabenbart været Abbeden om at gjøre at vise, hvad Klostret formaaede, men Stephani Gjenfærd maa dog have viist sig for ham i Aanden og banket paa hans Samvittigheds Løndør; thi han fandt det nødvendigt at fremkomme med en Undskyldning for den store Overdaadighed.

„Idag er det Festdag," sagde han, da Bordbønnen var læst, og han havde drukket Velkomst-Bægeret med sine Gjester; „Indulgents være os Alle tildeelt en stakket Stund; desto strengere Faste ville vi paalægge os i de anstundende Dage."

Bisp Ove, som var en maadeholden Mand og virkelig for sin Person holdt sig Kirkens Forskrifter med Hensyn til Faste efterrettelig, forargedes i sit Hjerte over dette yderligt drevne Vellevnet og formaaede ikke at godkjende det ved Taushed.

„Ved Sancte Clement!" udbrød han og lod sit Blik glide hen over de bugnende Fade og fulde Drikkekar, „I har disket op for os, Hr. Peder! som var En af os det hellige romerske Riges Keiser. Eders gode Villie er aabenbar, endog jeg vil holde mig den Faste, som jeg i disse Trængselsdage har paalagt mig selv, efterrettelig og blive ved Fisken. Vilde saa og et Kruus Vand være mig saare tjenligt."

Abbeden bød med rynket Pande en Bordsvend at

hidskaffe, hvad Hans Naade begjærede, mens den Viborg Bisp maalte Ove Bildes lille, magre Person med et raat, hovmodigt Blik,

„Nu efter Reisen," sagde Jørgen Friis, „er ei Tid og Leilighed at faste. Stærkere vilde I være af Helbred, Ove! og bedre taale Livets Trængsler, talte I Sulefadet til og fyldte Eders Bæger af Kanden, i hvilken vor gode Vært, som en ret Dannemand, har ladet tappe af den bedste Sort."

Jørgens blussende Aasyn viste, at han jevnlig styrkede sig til at bære Livets Trængsler paa den Maade, han anbefalede, og den Riber Bisp, Oluf Mogensen Munk, var ganske af samme Mening, faldt ind i samme Tone og priste de Om Brødres lækkre Kjøkken og gode Kjelder. Den Børglum Bisp, Styge Krumpen, lod med et Smiil de Andre snakke og tog i Taushed dygtig til sig af Retterne. Hans voxblege Ansigt tydede ikke paa Umaadelighed i Drik; thi ligesom sin Forgænger og Aandsfrænde, den gamle Synder Niels Stygge, dyrkede han denne ene Dyd, Afholdenhed i Drik, men ringeagtede alle andre Dyder desto mere. Det passede vel til hans Snuhed, ikke at lade Øllet faae Magt med Hjernen, saa Tungen snakkede af Skole; men ellers stak ingensinde nogen værre Pengepuger, Kvinderøver og Vellystning i en Bispekjortel, end han. Han levede aabenbart paa Voergaard med sin Frille, Fru Elsebeth Gyldenstjerne, Bonde Dues Hustru, og hans Levnet var selv hine Tiders slappe Moral til Forargelse. Han plyndrede Kirken for at berige sig selv, og besad han end Kundskab og Dannelse nok til i et Stridsskrift at værge den samme Kirkes Rettigheder mod de Lutherske, han var dog en Skjændsel for Kirken, hvis Hellighed han var sat til at værne om.

Den retskafne Ove Bilde, maaskee den eneste af alle Danmarks Bisper dengang, som førte Krumstaven i christelig Aand og med Ære, og som ved et reent Levnet og det meest opoffrende Fædrenelandssind aftvang selv sine Modstandere den høieste Agtelse, lod sit Blik glide ned ad Bordgjesternes Række og sukkede; saa hævede han

Blikket mod Hvælvingerne, som om han bad. Styge Krumpen vogtede paa hans Miner med et ondt Blik, og som om han havde gjettet hans Tanker, sagde han:

„I fortroe Eder til os, værdige Broder i Herren! Lad høre, hvi I sukker saa saare her blandt velmenende Brødre og ved et godt Bord, hvor ei anden Uskikkelighed begaaes, end denne, at vi efter en lang og besværlig Reise stille vor naturlige Hunger og Tørst?"

Ove Bilde lod sit fromme og kloge Blik falde paa ham, der snarest var en Broder i Djævelen, saae Styge Krumpen saa længe og fast i Øiet, indtil denne maatte see ned i sin Tallerken, og sagde da:

„Jeg tænkte ikkun dette, at ved Faste, Vaagen og Bøn styrkede de Guds Hellige, vi daglig anraabe og offre vore Bønner, sig imod Verdens Anfegtelser, medens de vandrede hernede i Kjødet, og ikke hentede de, det jeg veed og haver lært, Aandens Kraft af Sulefadet og Ølkanden — dette være Svar til Eder, Jørgen, I som priser kjødelig Næring som Modgift mod Jordelivets Trængsler; men hvad Eder, Hr. Styge! anbelanger, da vil jeg, som sukker, det I ei begriber, adspørge Eder, hvoraf I udi disse trange Tider øser Eders gode, sorgløse Lune, det jeg paa ingen Viis fatter?"

Jørgen Friis brusede op og vilde give et heftigt Svar, men Styge Krumpen løftede afværgende Haanden og tog Ordet fra ham.

„Jeg fornemmer," sagde han med et koldt, spydigt Smiil, „at havde vor gode Broder af Aars Magt, som han har Villie, visselig skulde da en Vanstraale ramme vore ugudelige Hoveder. Er jeg dog af den Formening, at hvad vi muligen have syndet, vil vorde os forladt, naar vi angre. Tænker jeg saa og, det vilde være uvenligt ikke at vurdere ret den store og rundelige Gjestmildhed, vor gode Vært og Broder, dette Klosters værdige Forstander, os haver viist og for hvilken vi maa være ham saare takskyldig."

Han bøiede sit Hoved høvisk for Hr. Peder, hvem hans fagre Ord var til Husvalelse, og Ove Bilde taug,

da han indsaae, at længere Tale om den Sag kun vilde gjøre Ondt værre.

„Kunne vi saa endda," foer Styge Krumpen fort, „oprette det, at vi ikke fastede, ved Baagen og Bøn, vil ellers Hr. Peder og de hellige Brødre i dette ærværdige Kloster forunde os at høre en Natsang i deres skjønne Kirke?"

Dette Forslag vandt stort Bifald, og Samtalen dreiede sig derefter hen paa verdslige Sager, fornemmelig den forestaaende Herredag. Her hørte al Uenighed op; alle de tilstedeværende Herrer, geistlige som læge, vare fast bestemte paa at modsætte sig den kjætterske Hertug Christierns Valg og give den umyndige Hertug Hans, den yngre Broder, deres Stemmer.

„Eders Fader," sagde ved denne Leilighed Predbjørn Podebusk til Bisp Oluf Munk, „er, frygter jeg, heelt falden fra vort Parti. I maa være belavet derpaa, at han seiler i Mogens Gjøes Kjølvand, saa sandt de baade i bedste Forstaaelse fulgtes ad, da vi forgangen Dag skiltes paa Vingegaard."

„Da maa Rigens Hofmester," svarede Oluf Munk, „have kyset den Gamle ræddeligt med det Spøgelse, han frygter værre end selve Djævelen, Kong Christiern, og stillet ham fore, at de Lybske atter ville sætte ham ind, det de tænkelig lade blive, indtil de have berendt og taget Sønderborg Slot."

„Ja," sagde Predbjørn, „Mogens har en glat Tunge og er stærk i Forførelsens Konst. Han har og strengt sig an med den menige Adel, og vi ville finde en skjøn Hoben Folk i Rye imorgen."

„Ei!" udbrød Jørgen Friis, „dermed har det ingen Fare. Vi ere her mandstærke, og Mogens skal finde os faste, har han end sanket flere Folk, end der i Solen er Gran." —

Med Hovederne fulde af verdslige Tanker begave Prælater og Munke samt de trende læge Rigens Raader sig ad Klostergaardens hvælvede Omgang til den anseelige og prægtige Klosterkirke, under hvis høie Hvælvinger

Røgelsesskyer bølgede, medens talrige Lys brændte paa Vor Frues Alter, foran hvilket Abbed Peder stod i fuldt Ornat, beredt til at læse Messen, understøttet af Prioren, Subprioren og Diakonerne. Da den var læst til Ende, brød Chorsangens jublende Toner frem, idet Munkene i Forening med Chordrengene sang den hellige Jomfrues Litani, hvis Kyrie eleison og Ave maris stella vakte Gjenlyden i hver en Krog af Kirken og lød vide over Søen i den stille Sommeraften. Det havde nemlig den foregaaende Dag været Mariæ Besøgelsesdag, den Fest, som den katholske Kirke allerede fra det tolvte Aarhundrede pleiede at helligholde til Minde om Jomfru Mariæ Besøg hos sin Frænke Elisabeth, og da Prælaterne paa Reisen ikke havde kunnet fejre Festen, saa blev nu Lovsangene paa Bisp Oves Begjæring gjentagne. —

Funklende steg Solen den næste Morgen op paa den klare Himmel og lod sine gyldne Straaler spille paa de skovklædte Bakker, paa Sanct Sørens Kirkespiir i Rye og paa Øm Klosters Tage og takkede Gavle, medens en let Taage skjulte Søernes speilblanke Flader. Stilheden i Luften spaaede, at Sanct Martins Dag vilde blive en skjøn, varm Sommerdag; men faa eller ingen Sjæle glædede sig i denne friske Morgenstund over Naturens Herlighed. Dagens Øie fandt dog Ingen sovende i Rye; thi der havde den ganske Nat været stor Uro og Larm af stadigt indtræffende nye Gjester, saa at de, der vare komne betids, dog kun fik en kort Søvn.

I den aarle Morgenstund forsamlede flere Rigens Raader og en stor Skare af den menige Adel sig i Præstegaarden, hvor Rigens Hofmester havde havt Natteherberge. Herrerne gik ud og ind, og der var en stor Flok af dem forsamlede i Gaarden, hvor de stode i Grupper og samtalede om Dagens store Æmne. Der saaes Hr. Mogens fra Tjele, Christoffer Kruse og Laurids Lunov, og blandt de Udsendinge, Rigens Hofmester havde benyttet sig af, og som næsten alle vare vendte tilbage i rette Tid, manglede ikke Folmer Rud og Geert Eriksen.

Geert var over al Maade vigtig af sit Bud-Ridt og stod nu i en Kreds af Tilhørere og fortalte pralende derom, uden at bryde sig om de Spottegloser, der vankede fra flere Sider. Han var aabenbart af den Mening, at hvis Hertug Christierns Valg trængte igjennem, da tilkom der ham en stor Part af Æren.

„Hvad tykkes Eder, Godtfolk," sagde han, idet han stod og skrævede vidt med de lange Been og daskede med Sværdbalgen paa Ridestøvlerne, „om et Fandens Ridt, som dette? Nu høre I — først til Strandet til Iver Juel og saa en Svip ind i Ørslev Kloster, saa vel fire Mile —"

„Stop, Geert!" faldt Folmer Rud ind, „I sige os, hvad Ærinde I havde hos Søstrene i Ørslev? Og jeg red Rigshofmesterens Ærinder, men deriblandt var for Sanden intet Bud til de Munke og Nonner!"

„Nu, nu," svarede Geert og plirede med Øinene, „I er en skarp Fritter, Folmer! Dog, blandt gode Venner kan Aarsagen gjerne blive kundbar. Iver Juels Øl, maa I vide, var lovlig tyndt og hans Flæsk seigt som Læder, saa jeg fornam en sær Kulde og Vred i min Mave, der jeg red af Strandet, hvis Aarsag jeg saae ind til Priorissen i Ørslev, Kirstine Thomasdatter, hvem jeg har havt Kjendskab til fra Barnsbeen, og ved min Helgen, der var bedre Kræfter i Nonnernes Brygning, og Klosterflæsket skulde ei bryde skjøre Tænder!"

En skraldende Latter løb fra den hele Kreds, og Christoffer Kruse sagde:

„Fru Kirstine maa visselig ikke have været vidende om, Geert, i hvilken fuul Kjætter hun tyldede sit gode Øl."

„Der feiler I vidt, Christoffer!" svarede Geert med Selvfølelse; „Geert Erikssens Ry er gaaet vide om Land, spørg Eder fore! Nei, saa hang det sammen, at Kirstine og hendes Nonner vare over al Maade glade ved min Snak og den Pose Nyt, jeg bragte, al den Stund de Klosterjomfruer imellemstunder ere Døden nær af Kjedsomhed. Det var dem, ved Sancte Søren, lige kjært,

hvis Ærinde jeg red, havde det end været den lede Satans, blot jeg vilde dvæle hos dem og være dem til Tidkort, og klappede jeg en af dem lidet paa Kinden, da skjeldte hun mig for en Skalk, men loe dog deraf."

Tilhørerne belønnede Geerts livlige Beretning med en ny Latter, og høilig opmuntret derved foer han fort.

„Jeg kunde," sagde han med et Suk, „forbleven der i Dage og mæsket mig med Klostersulet, havde jeg ei givet Rigens Hofmester Haandslag paa at forrette mit Ærinde tro og uforhalet, men jeg kunde fortøvet der endda, havde jeg vidst det forud, at jeg skulde holdes op paa Krabbesholm i tvende Nætter og en ganske Dag, saasom Erik Lykke først ikke var til Huse, og da han omsider vendte Næsen hjemad, viste han stor Betænkelighed den bevidste Sag anbelangende. Hr. Mogens's Brev voldte ham svarlig Hovedbrud, og da ei heller jeg kunde faae meer Forstand deraf, end som jeg stirrede paa Sandet, der en Flok Høns er løben over, da vilde vi været ilde stedte, var ikke den Ørslev Kapellan uformodet kommet til. Jeg truede den fule Sortkutte med min blanke Daggert for hans Næse at læse ret, og da han nu tydede os Brevet, da kjendte jeg hvert Ord igjen, som Hr. Mogens havde mig det forelæst, endog jeg ei evnede at remse det op ud af Hovedet. Nu fik Erik Tro til mig og vel, at jeg fortøvede og tog ham med, som Hr. Mogens havde mig det paalagt. Nu bandede han paa, hvor vi kom frem, at jeg talte Sanden, og det Fandens Brev med sine Kragetæer kunde nu forblive urørt i Læbertasken under min Brystdug."

Geert fortaug her, at Mogens Gjøe havde tilføiet i Brevet en Anmodning til Iver Juel om at ledsage ham, hvilket kun var blevet forhindret derved, at Geert i Vrede over den ugjestfrie Modtagelse brat var faret af Strandet.

„Nu," foer Geert fort, „gik det den tredie Dag hovedkulds afsted med Erik og hans Svende i Følge gjennem Sallingland til Anders Skeel paa Hegnet. Han var strax vor Mand, og vi rede med ham flux til Bu-

strup, hvor Erik Krabbe tog gjestmildt imod os, og vi havde der en Fandens Aften med Brædtspil og Drikken, saa hver Daler, Rigens Hofmester havde skjænket mig, gik af min Fikke og i Anders Skeels; dog krævede Rigets Tjeneste og min Anseelse som Rigens Hofmesters Udsending, at jeg ei teede mig som en Prakker, saa det fortrød mig ikkun lidet."

Tilhørernes Latter brød atter løs, men da der igjen blev tyst, tog Geert fat paany og sluttede sin Beretning saalunde:

„Vi havde nær forsovet os paa Bustrup, men vi vare dog i Saddelen i temmelig god Tid, og nu rede vi, Erik Krabbe og hans Svende i Følge, vi vare over fyrgetyve væbnede Mænd i Hob i Alt, over Grathe Hede til Kjersholm, hvor vi kom buus paa Erik Sandberg. Med ham maatte vi kjevles en Stund, og hans Kvinde græd og svor, det vilde koste Erik hans Hoved, satte han sig op mod Rigens Raad; men vi fik hende stillet tilfreds, saa der blev Griin efter Graad, og vi rede glade med Erik Sønder paa."

„Nu, Geert," sagde en af Tilhørerne, „I gjorde Eders Sager vel og fik tænkelig stor Tak af Rigens Hofmester?"

„Jeg fik Tak og Noget desforuden," svarede Geert og klappede paa sin Fikke. „Havde jeg saa og ført ham fire gode Mænd og deres Svende til, foruden Iver, som red sin egen Kaas, og red vi det sidste Døgn saa vel tolv Mile, saa det var alt det, at vore Øg vandt herhid over Bjergene."

„Jeg kjedes alt længe ved den Snak," sagde Folmer Rud til Christoffer Kruse og tog ham under Armen, hvorpaa de gik sammen ud af Præstegaarden og henad Veien.

„Jeg forventede," sagde Christoffer, „og at høre Dig berette om Dit Eenspænder-Ridt."

„Ikke er Stort derom at berette," svarede Folmer med en aandsfraværende Mine.

„Lad høre dog, hvor det Dig gik!" bad Christoffer.

„Nu," sagde Folmer, „jeg havde god Lykke nogle Steder, dog ikke der, hvor jeg fornemmelig havde ønsket det. Det drøie Ridt til Møgelkjær kunde jeg sparet, al den Stund min Frænde, Knud Jørgensen, ikkun havde fosse Ord til Svar og ganske og aldeles Intet vilde høre om Hertug Christiern. Han var alt i Opbrud for at drage til Korsør og værge for sit Lehn."

„Nu," mente Christoffer, „deri handlede han ikke uret."

„Det bæres mig fore," sagde Folmer hovedrystende, „at ikke han vil gjøre de Lybske stort Afbræk. Det er saa fat med ham, som med Flere; de frygte den ene Christiern paa Standens Vegne, den anden for Kirkens og Troens Skyld, og bliver da efter det Sæt Riget fremdeles kongeløs."

Folmers Formodning gik bedrøveligt i Opfyldelse; thi allerede inden Maanedens Udgang havde Knud Rud hyldet Grev Christoffer, og han fulgte saaledes det daarlige Exempel, som næsten hele den sjællandske Adel gav, idet den for at redde sine gode Lehn med forargelig Hurtighed bøiede Nakken under det lybske Aag.

„Vare saa og," vedblev Folmer, „vi Ruder til alle Tider stærkt kirkelige. Da Knuds Søn Jørgen blev christnet, da maatte ingen ringere Faddere til, end Sancte Jørgen og Sancte Christof, og Gudmoder blev Jomfru Maria selv — et sært Gøglespil, det! Er da og jeg, den eneste Lutherske af Slægten, som det sorte Faar i Flokken; nu, der skal være en Væt*) i hver Æt! Jeg volder Mine Græmmelse, og det bliver tænkelig endda ikke derved."

„Hvi saa?" spurgte Christoffer.

Folmer taug et Øieblik og sagde saa:

„Du bringe Margaret Mogensdatter, den første Gang Du hende seer, min Hjertens Hilsen og bede hende være forvisset derom, at ingensinde ganger hun mig af Minde."

---

*) Skiftning.

„Ei!" udbrød Christoffer studsende, „er det saa fat?"

„For at give Dig den Hilsen til hende," sagde Folmer, „drog jeg Dig herud."

Christoffer taug, men Folmer læste i hans Aasyn kjendeligt Mishag.

„Du vide det nu," tog Folmer atter til Orde med fast Røst, „at fange vi Fred her i Riget igjen, og faaer jeg nogen Tid atter Foden under min Bord=Ende, da skal, vil Gud, Margaret Mogensdatter sidde hos som Huusfruen. Du tier kvær, Christof?"

„Vel, at Du seer det an," svarede Christoffer; „nu er ikke Tid at elske, men at tjene sit Fødeland, og vide vi ei heller, hvad Dag det bryder løs her i Jylland med Blodstyrtning, Rov og Brand."

„Derfore er jeg her," sagde Folmer, „og drager nu Sønder paa imorgen i Rigens Hofmesters Følge, gaaer Alt her idag, som han det venter og sikkert troer. Du sige mig dog nu og Dit Hjertes Mening om Margaret!"

„Der foer mig nogle Tanker gjennem Hovedet," sagde Christoffer, „dem jeg dog nu helst holder for mig selv, fornemmelig da jeg veed, Du er den Mand, der raader sig selv."

„Jeg seer, Du kjender mig!" svarede Folmer og nikkede.

„Dog vide Du," vedblev Christoffer, „at under jeg end Margaret Mogensdatter godt, jeg under dog Dig end bedre!"

„Vi have vanskelige Kaar," sagde Folmer efter et Øieblikს Taushed, „fornemmelig fordi Margaret er saa ærekjær. Ikke mene Du, at hun trænger sig paa, tvert derimod viser hun mig snarest af. Alt, hvad jeg formoder, Du nys tænkte, er kommet til Orde mellem os. Ikkun Herren veed, hvad Enden monne blive; dog er det nu saa, Christof, at jeg ikke kan leve hende foruden."

Christoffer saae sin Ven i Øinene med et deeltagende Blik, rakte ham Haanden og sagde:

„Ikke venter Dig da blide Kaar, Folmer! og faatallige ville Dine Venner blive i den Sag; dog skal jeg

findes iblandt dem og heller ikke nu undlade tro at overbringe den Hilsen."

Folmer takkede sin Ven med et varmt Haandtryk, og derpaa begave de sig til Kirken, hvorhen allerede Menneske-Strømmen bevægede sig.

Herredagen var berammet til Klokken otte, men en heel Time forinden ringede den store Klokke i Sanct Sørens Kirketaarn for at forkynde, at nu nærmede sig Tiden til det vigtige Møde. Forunderligt ellers, at ikke den mægtige Helgen, Sanct Severin, ved denne Leilighed lod et eller andet Mirakkel skee, som at Klokkens Knevel hang urokkelig og ikke lod sig røre, eller at Klokken selv foer ud af sit Glughul og borede sig dybt i Jorden, hellere end at kalde sammen saa stor en Flok af de argeste Kjættere, der snart skulde spinde deres Rænker paa Sanct Sørens indviede Grund, og som eftertragtede intet Mindre, end at sætte paa Thronen en Fyrste, som havde sagt, at han hellere vilde gaae tilfods derfra og lade Alt ligge, end taale Papisternes ugudelige Væsen, og som alt i sit eget Hertugdømme havde handlet derefter og budt Kirkens Tjenere Braadden.

Almuen havde forsamlet sig i temmelig stor Mængde omkring Kirkegaards-Muren, fornemmelig ved Ingangen; dog vare Bønderne meest komne af Nysgjerrighed og for at see Rigets store Herrer og Prælaterne. De vidste jo, at de ikke formaaede at udøve nogen Indflydelse paa det vigtige Spørgsmaal, som nu skulde afgjøres, og desuden var Kongevalget en Sag, som laae dem fjernt. Deres Vee og Vel afhang mindre af Kongen, end af de Herrer, som vare nærmere ved Haanden, og de forestillede sig ikke, at det Kongevalg vilde have nogen Indflydelse paa deres egen Stilling. Denne Egns Bønder befandt sig forholdsviis vel under Kirkens milde Scepter, og de, der ikke vare Klostertjenere, ønskede intet Bedre, end at blive det. I det Hele tænkte de, at Indsættelsen af en ny Konge var de store Herrers Sag, og de saae da til med udeeltagende Tilskueres Ligegyldighed.

Dog bleve de vakte af deres Sløvhed ved en fanatisk Benediktiner-Munk fra Voer Kloster, der havde stillet sig paa Kirkegaardsdiget og derfra ivrigt talte Kirkens Sag og stemplede Hertug Christierns Valg som en Helvedes Gjerning, der vilde drage det ganske Folk ned i Fortabelsens Afgrund. Hans Ord vare møntede paa de kjætterske Adelsmænd, af hvilke allerede en stor Skare var forsamlet inde paa Kirkegaarden, men naar de loe ham ud og vendte sig fra ham, forsmaaede han ikke at tiltale den menige Almue, som hørte paa ham med desto større Andagt; thi det var saare langt fra, at den luthersle Lære havde vundet Indgang hos Bønderne, ja der skulde gaae en heel Menneskealder efter Reformationens Indførelse, inden den trængte igjennem til Folkets Masse. Dog maatte den nidkjære Munk døie haarde Ord og skarp Tilretteviisning selv af papistiske Adelsmænd; thi Ærefrygten for Geistligheden havde lige fra Kong Hans's Dage været i stærkt Aftagende hos Adelen, hvem det, uanseet de kirkelige Anskuelser, behagede vel, at Munkenes Havesyge og Overmod stækkedes.

Med stor Dristighed og bedre Held tiltalte Munken de to første Rigens Raader, som indfandt sig, nemlig Riddersmanden, Hr. Ove Vincentsen Lunge til Tirsbæk og Niels Brok til Essendorp *). Da de nærmede sig Indgangs-Porten til Kirkegaarden med deres Svende foran sig, som stødtes og puffedes med Almuen og med høie Raab gjorde Plads for dem, sprang Munken ned fra Diget, gik dem imøde og standsede dem, idet han tildelte dem sin Velsignelse, som de modtoge med blottede Hoveder.

„Gud og den hellige Severin benedide Eder, Hr. Ove og Eder, Niels! I komme først til det høie Raad, hvilket tykkes mig at være et godt Varsel. Guds hellige Moder og alle Helgene styre Eders Villie og Tankesæt, saa I træffe en Beslutning, der vil vorde den hellige Kirke til Beskjærmelse og Riget til Bestand!"

---

*) Gammel Estrup.

„Tak, ærværdige Fader, Tak!" svarede Niels Brok og satte atter den besjedrede Hat paa sit Hoved for at gaae ind med Hr. Ove, „jeg tænker, I faaer ikke Aarsag til at bande os, naar vi efter endt Raadslagning gaae herfra."

Dog gik denne Spaadom ingenlunde i Opfyldelse; thi de gode Herrer havde endnu ikke prøvet Kræfter med en Stærkere, nemlig Hr. Mogens Gjøe, som nu kom, ledsaget af et stort Følge. Munkens Øine funklede af Had, da han saae sin Stands dødelige Fjende nærme sig, og kun Frygt for at blive straffet paa Kroppen afholdt ham fra lydeligt at udtale en Forbandelse. Dog formaaede han ikke ganske at mestre sin Lidenskab, thi han traadte frem, løftede sin høire Haand advarende og sagde:

„Høit er Herrebud, dog høiere Guds Bud, det drage I Eder til Minde idag, Hr. Mogens!"

„Afveien Dit papistiske Kreatur!" raabte en af Svendene, som med draget Sværd gik foran Rigens Hofmester for at gjøre Plads og gav i det Samme Munken et Puf, saa han tumlede tilbage. Hr. Mogens bød sin Svend ikke at bruge Vold, men nu løb Munkens Forbandelse skingrende efter ham, da han gik ind ad Kirkegaards-Porten, og stor Tummel opstod, idet et Par af Svendene drev Munken bort fra Indgangen og ind i Folkets Skare, som lukkede sig om ham. Dog saaes han strax efter atter paa Steendiget, stirrende efter Hr. Mogens's høie Skikkelse, idet den forsvandt gjennem den lave Kirkedør, som om han havde ventet, at Dørhvælvingen vilde styrte sammen og knuse denne Kirkens arge Fjende.

Efterhaanden indfandt de andre Rigens Raader sig, og tilsidst kom det store Bispetog fra Øm, ledsaget af næsten to hundrede beredne Svende. Dog vare de Sværd, Rigens Hofmester og den menige Adel havde til sin Raadighed, det nu langt overlegne i Antal. En sluttet Trop stillede sig ved Indgangen og modtog Prælaterne med Ærbødighed, men formente deres Svende Adgang til Kirkegaarden, paa nogle faa nær. Dette hued Bisperne ilde,

men de skjønnede, det var nu raadeligst at gjøre gode Miner til slet Spil, og Stygge Krumpen hviskede til sin Fodermarsk, at han skulde holde Folkene samlede og om muligt siden forsøge at trænge ind.

Alle Bisperne prangede i Fløiel og Silke, og blandt dem skinnede fornemmelig Stygge Krumpen i Præmonstratensernes sneehvide Kjortel, idet han med megen Anstand, men fuld af mørke Anelser, gik ind i Kirken. Ove Bildes Aasyn var alvorsfuldt, men freidigt, som om han stolede paa sin gode Sag og i intet Fald frygtede Vold; men Oluf Munk og Jørgen Friis stak Hovederne sammen og blussede af Harme.

I den anseelige Kirkes Chor var hensat et plumpt Egetræes-Bord med fjorten Stole om, og der toge nu de Herrer af Raadet Plads, efterat de med al Høviskhed havde hilset hverandre. Rigens Hofmester indtog Forsædet for den ene Bordende og næst ham havde Prælaterne, som de Fornemste, deres Pladser. Ved Bordets høire Side sad Jørgen Friis, Stygge Krumpen, Mogens Munk, Erik Banner, Holger Rosenkrantz og Iver Juel, ved den venstre Ove Bilde, Oluf Munk, Predbjørn Podebusk, Mogens Bilde, Ove Lunge og Peder Lykke, medens Niels Brok tog Plads for den nederste Bordende, idet han skjemtende sagde: „det passer sig vel for en af de faa Brokker at sidde eensomt."

Da Raadet var sat, reiste den ældste Bisp, Jørgen Friis, sig flux og holdt, dobbelt foranlediget dertil, som han sagde, ved Stedets Hellighed, en Bøn, som dog ingenlunde var skikket til at lyse Fred over Forhandlingerne; thi vistnok blev Herren og alle hans Helgene paakaldt, men snarest, som om der var bittre Fjender af alt Helligt tilstede, der skulde kyses, og den Bøn blev saa lang, at Rigens Hofmester havde al sin Selvbeherskelse behov for at høre den taalmodigt til Ende; men da Bispen omsider taug, reiste han sig brat, og der var over hans Aasyn og i hans Holdning en Alvor, Værdighed og Fasthed, som, endnu inden han havde sagt et Ord, lod hans Brødre i Raadet med eller mod deres Villie føle, at han var en

Mand, der ikke veg fra sit Forsæt, og som var sig sit Ansvar fuldkommen bevidst. Han taug nogle Sekunder, og de Andre stirrede forventningsfulde paa ham, indtil han omsider lod sin Røst høre og strax gik lige til Sagen. I et mesterligt Foredrag, ligesaa klart og besindigt i sin Begyndelse, som kraftigt og varmt i Slutningen, anbefalede han Hertug Christierns Valg. Han undgik Alt, som kunde opirre hans Modstandere og fæstede alene Blikket paa Hovedsagen: Fædrenelandets Fare og Nød. Han priste Hertugens Dyder, kaldte ham en viis, sindig, betænksom Herre, frygtende Gud, af rene Sæder og et mildt Sindelag, dog fast og besluttet i Farens Stund, vel værdig at bære Kronen og værge for Riget, til hvilket han endda bragte Hertugdømmernes skjønne, lystelige Lande og hele Magt. Han mindede om Raadets Løfte til salig Kong Frederik den Første, efter hans Død at vælge en af hans Sønner og spurgte, om der da kunde være Tvivl længere om Valget?

„Ville I," spurgte han, „i denne overhængende Fare kaare en Mand, hvis stærke Haand evner at føre Scepter og Sværd, hvad heller lægge baade Dele i en elleveaarig Drengs svage Barnehaand? Hvor er den Mand, der skulde styre den Haand, kaare I Hertug Hans? I nævne mig ham! En Mand have vi behov, og er der da ingen anden Udvei for os, som ville Dannemarks Frelse, uden denne, at lægge Tøilerne samlede i Hertug Christierns Hænder, haabende, at vore Brødre paa Øerne og i Skaane saa og de i Norrige siden ville godkjende vor Beslutning, den vi ikke tage egenmægtigen, men drevne dertil af Tidernes Vanskelighed og den brat overhængende Fare."

Dyb Taushed fulgte paa Mogens Gjøes Tale, der visselig ikke ganske havde forfeilet at gjøre Indtryk paa nogle af hans Modstandere, navnlig ikke paa den meest fædrenelandssindede af dem alle, Bisp Ove Bilde; men andre forbleve kolde, som Styge Krumpen, der hviskede til Jørgen Friis:

„Den Tale flød som Melk af et fuldt Yver; dog hænger ikke den Sag af favre Ord; vore Vota skulle snart gjøre Alt af, men i ganske modsat Retning af det, Mogens Gjøe attraaer; ørkesløst da at spilde Tiden med Modsigelse."

Predbjørn Podebusk var dog af en anden Mening; thi han reiste sig brat og tog Ordet mod Rigens Hofmester og det med stor Heftighed, idet Bisperne lydeligt gave deres Bifald til Kjende. Efter ham talte Bisp Ove Bilde, i sindig og mild Aand, men uden den fornødne Fasthed; thi vel tilstod han, at Riget var i Fare, og at Hertug Christierns Valg turde være ønskeligt, naar man blot saae hen til denne Verdens Anliggender, men at Guds og Kirkens Sag gik over Alt, og at det var hans hellige Pligt at modsætte sig en Kjætters Valg. Den fromme og fædrelandskjærlige Bisps Aasyn og Stemme forraadte den smertelige Kamp, der foregik i hans Indre, og hans Tale bidrog snarere til at svække hans Parti, end til at styrke det.

Afstemningen gik derefter for sig, og til Bispernes store Overraskelse viste det sig, at af de verdslige Raader havde kun to, Mogens Bilde og Predbjørn Podebusk, med dem stemt paa Hertug Hans, Resten havde kaaret Hertug Christiern. Der stod altsaa otte mod sex, men fuldstændig Eenstemmighed var i en saa vigtig Sag fornøden. Forsamlingen hævedes nogle Øieblikke, og Raadets Medlemmer gik op og ned i Kirken under heftig Ordvexel; men det rygtedes udenfor, hvorledes Sagerne stode, og flere ansete Mænd af den menige Adel begave sig nu ind i Kirken, deriblandt Hr. Mogens fra Tjele, der først og fornemmelig hilste paa sin Morbroder, Bisp Ove. Han fik dog en temmelig kold Modtagelse, og bedre blev det ikke, da Bispen klagede sin Nød for sin Søstersøn, men denne svarede:

„Morbroder skulde helst falde til Føie, thi alt Folkets Hu staaer nu til Hertug Christierns Valg som eneste Frelse for Riget."

„Det kjendes," sagde Ove Bilde med et bittert Smiil, „hvo og hvad haverført Dig til Rye, Mogens! Dog, det bør ikke forundre mig," vedblev han med en hos ham usædvanlig Heftighed; „thi nu falde de Troeste fra, og har jeg til min store Sorg og Drøvelse fornummet, at Din Søster Maren har gjort et end større Fald og er vorden en fuul Kjætterske.

I Vrede vendte Bisp Ove sin Søstersøn Ryggen og gik saa hen til de andre Bisper for at foreslaae dem at drage bort og derved afskjære al videre Forhandling; men deraf blev Intet, thi i det Samme styrtede en stor Skare menige Adelsmænd ind i Kirken og i Spidsen for dem Geert Eriksen, der raabte overlydt:

„Vi ville have Hertug Christiern til Konge og ingen Anden! Hvo sætter sig derimod? Med dem ville vi have at skaffe, hvo de end ere!"

De Andre istemmede Raabet, og Forvirringen blev stor, idet Bisperne rædde vege op til Høialteret.

„Gud tilgive Eder dette, Mogens Gjøe!" raabte Ove Bilde til Rigens Hofmester. „I og ingen Anden har stillet dette an."

Mogens Gjøe gav intet Svar paa denne Bebreidelse og forholdt sig uvirksom, idet han hverken opmuntrede den indtrængende Skare, eller foretog Noget til dens Beroligelse, indtil endelig Bisperne og deres to Meningsfæller, af hvilke endogsaa den modige og haardnakkede Predbjørn Podebusk begyndte at blive betænkelig ved den stigende Larm, lod Rigens Hofmester forstaae, at naar han blot kunde skaffe Raadet Fred, da vilde de paany overveie Sagen.

„Nu, det lader sig høre!" sagde Hr. Mogens, traadte frem og bad med venlige Ord de gode Mænd, som ikke hørte til Raadet, at vige lidt udenfor, da vilde Sagen nok faae en god Ende.

Da Kirken saaledes med det Gode var bleven ryddet, indtoge Raaderne atter deres Plads, og Forhandlingerne optoges paany. Rigens Hofmester lettede Bisperne Omslaget ved en imødekommende Tale, og Bisp Styge Krum-

ven søgte i et ziirligt Foredrag, med mange Omsvøb og under Forbehold, at dække sit og de Andres Tilbagetog. Den nye Afstemning gav da det Udfald, at den tilstedeværende Trediedeel af Danmars Rigens Raad eenstemmig kaarede Hertugen, siden af Navn Christiern den Tredie, til Danmarks Konge.

„Nu er det skeet!" udbrød Bisp Ove Bilde i dyb Bevægelse. „Gud og hans Hellige lad det blive Dannemarks Rige til Gavn og dog naadeligen afvende al Skade og Fordærv, deraf kan flyde for den hellige almindelige Kirke!"

Det blev dog ikke ved dette fromme Ønske, thi Adskilligt blev aftalt og vedtaget, ikke blot til Stændernes, men ogsaa til Prælaternes og Kirkens Beskyttelse, hvilket Sidste dog under de paafølgende Begivenheder viste sig ganske virkningsløst. Maalet var dog endnu ikke fuldt for Bisperne; thi det maatte strax afgjøres, hvem af Raaderne der skulde drage til Hertugen og tilbyde ham Kronen, og nu sørgede Mogens Gjøe for, at Papisternes Nederlag kunde blive kundbart; thi han foreslog Bisp Styge Krumpen, Bisp Oluf Munk og Hr. Ove Vincentsen Lunge som Udsendinge, hvilket Forslag Raadet tiltraadte og valgte dernæst til Gesandtskabets Hoved og Fører den Mand, der nok skulde vaage over, at Ærindet blev tro forrettet, nemlig Rigens Hofmester selv.

Da Forhandlingerne og deres Udfald korteliq vare nedskrevne og undertegnede, hævedes Mødet, og Herrerne forlode Kirken. Rigens Hofmester forkyndte Kongevalget for den udenfor forsamlede Mængde, og det hilstes af de Fleste med høie Jubelraab.

„Gud naade!" sagde Styge Krumpen til den Viborg Bisp, da han steg i sin Karm, „saa kom vi af den Ræveslampe!"

„Ved Guds Moder!" svarede Jørgen Friis med indædt Harme, „ikke lover jeg mig snarligen til Sancte Søren igjen!" —

Endnu samme Dag tiltraadte Raadets Udsendinge Reisen Syd paa til Hertug Christiern, og Folmer Rud

drog med i Rigens Hofmesters Følge, med Hjertet fuld af Kjærlighed, men dog higende efter at tjene sit Fædreneland og løftet af det høie Mod, som besjælede ham. Ofte i senere Tider nævnede han det som et af sit Livs skjønneste Dieblikke, da han fortrøstningsfuldt drog af Rye, lidet anende, hvor seent og under hvor forandrede Forhold han skulde gjensee sit Hjertes Elskede, uvidende om den Fare, der truede Margaret og om de skumle Rænker, der bleve spundne af Broder Vigand paa Tjele. Den Kulde, Margarets Fader ogsaa under deres flygtige Møde nu paa Herredagen havde viist ham, var ham vistnok paafaldende, men han glemte snart i Begivenhedernes Hvirvel at gruble derover.

Om Aftenen var det atter stille i Sanct Sørens By, hvis Huusfædre sade hjemme og eftertalte den Gevinst, det talrige Besøg af Herrer og Svende havde indbragt, og som nu skulde lægges paa Kistebunden. Den næste Morgen gik Alt den vante Gang, Skomageren sad atter ved sin Læst, Væveren ved sin Væv, Snedkrens Saug og Høvl gik, og Gnisterne funklede fra Smedens Esse, medens til de sædvanlige Tider Klokketonerne fra Sanct Sørens Kirke og fra Klostrene i Dalen løde over Mos Søens Bølger. Ingen Uindviet, som nu drog gjennem Rye, skulde formodet, at her nys var foregaaet en af Aarhundredets vigtigste Begivenheder, som gjorde en Ende paa det usalige Interregnum og mere, end nogen anden Begivenhed, bidrog til Danmarks Frelse i en af de største Farer, der nogensinde har truet vort Fædreneland med Opløsning og Undergang.

Andet Kapitel.

Morbroder.

Den blodige Krig, der var brudt løs over Danmarks Rige, og som i to Aar skulde hærge vort Fædrenelands

skjønne og frugtbare Sletter, oprive en stor Deel af Befolkningen og tilintetgjøre saa mange Familiers Lykke og Velvære, har Historien efter en af dette sørgelige Dramas Hovedpersoner givet Navn af Grevens Fejde. Den hidførtes dog ingenlunde ved en fyrstelig Eventyrers Ærgjerrighed alene, men var tillige og fornemmelig et Forsøg af den mægtige Hansestad Lybek paa at undertvinge Danmark, om muligt, hele Norden, og den var ikke blot et Angreb udenfra, men blev tillige en Borgerkrig.

Grev Christoffer af Oldenborg, en Fyrste uden Land, førtes naturligt til at spille en Rolle i denne Krig, hvis Formaal foregaves at være den fangne Kong Christiern den Andens Befrielse og Gjenindsættelse paa Thronen, et mærkeligt Paafund, naar det erindres, at Hansestædernes Dronning ingen værre Fjende havde havt, end netop Kong Christiern den Anden, hvis hele Stræben var gaaet ud paa at tilintetgjøre Hansestædernes for Norden saa ødelæggende Handelsherredømme. Grev Christoffer, Kong Christierns Næstsøskendebarn, var ham imidlertid personlig hengiven og har maaskee en Stund haabet, om Kongen gjenindsattes, da at blive hans Adoptivsøn og Arving til Rigerne; men den dristige og ærgjerrige Mand, i hvis snilde Hoved den hele Plan fornemmelig var undfangen, Lybeks nye Borgermester, Jørgen Wullenwewer, havde sikkert ganske andre Planer. Han skjønnede Danmarks Vanmagt, nu da Riget var hovedløst og Folket splidagtigt, idet den lutherske Lære havde sprængt den kirkelige Enhed og deelt det i to modsatte Leire, medens Borger og Bonde sukkede under Adelsvældens Tryk og lod sine Tanker længselsfuldt gaae til Sønderborg Slot. Snildelig skrev da de Lybske Kong Christierns Navn paa deres Fane, under hvilken saa Borger og Bonde villigt og i Haab om Befrielse flokkede sig, medens alle Kongens gamle troe Tilhængere, tørstende efter Seir og Hevn, atter reiste Hovederne.

Der gik i hine Dage en Frihedsluftning gjennem Europa, fremkaldt ved Morten Luthers seierrige Stormløb mod den affældige romerske Kirke; men det viste sig

snart, at en Ombannelse af Samfundet og en ny Orden stred altfor meget mod Tidens Aand. Den Lighed i Menneskerettigheder, der med saa forunderlig Klarhed havde viist sig for Kong Christiern den Andens Tanke, er at ligne ved en for tidlig fremspiret Frugt, visnet for Nattefrostens kolde Pust. Hans egen voldsomme Adfærd viste, at hans Hjerte ikke var gjennemtrængt af den Billigheds- og Retfærdigheds-Aand, som kom tilorde i hans Love, og det er vel et Spørgsmaal, om han, selv hvis Lykken var gaaet ham med, vilde formaaet at gjennemføre sine store Reformer. Som han selv, saa var for en stor Deel ogsaa Folket. Lidenskaberne blussede nu i denne Fejde vildt op, de rige Adelsmænd bleve forfulgte, deres Gaarde afbrændte og plyndrede, hvor Bønderne fik Magten, Bønderne grusomt nedhuggede, hvor Adelen seirede. Kasteaanden var stærkere, end alt Andet, og for seent indsaae Borger og Bonde, at de ikkun havde været Redskaber i fremmede Eventyreres Hænder; ikke Frihed, men end haardere Trældom blev Frugten af denne Kamp. Tidsaanden gav da Adelen Medbør, og uagtet egennyttig Beregning drev en stor Part af den til at slutte sig til Hertug Christiern, saa maa det dog tilstaaes, at den danske Adel i sin Blomstringstid under den nys kaarne Konge og under hans Søn og Efterfølger, Kong Frederik den Anden, ved sin Dygtighed og Opoffrelse for Fædrenelandets Vel i det Hele taget gjorde sig værdig til at kaldes Rigets første Stand.

Den fyenske Adel fulgte de jydske Raaders raske Exempel, forsamledes Sanct Knuds Aften i Hellesø Kirke ved Odense og kaarede der ligesaa Hertug Christiern til Konge. Denne Forsamlings Udsendige afreiste strax og sluttede sig til de jydske Herrer og Prælater, som kom fra Rye, for i Forening med dem at tilbyde Hertugen den danske Krone. De fandt ham imidlertid først heelt nede i Preetz midt i sin Hær; thi Lybekkerne, som vidste, at han forgangen Aar paa sine Hertugdømmers Vegne havde sluttet et Forsvars-Forbund med Danmarks Riges Raad, havde uformodet angrebet ham og saaledes sørget for at binde hans

Krigsmagt og dygtige Feltherre, Johan Rantzov, ved den sydlige Grændse. Hertugen tog naadigt mod Raadets Udsendinge, erklærede sig villig til at indtage Sædet paa den ved hans Faders Død ledig blevne Throne og drog saa med alle Herrerne Nord paa til Haderslev, hvor der midt i denne Uro var født ham en Arving til den Krone, han først møisommeligt skulde erhverve sig, og dette betragtedes naturligviis som et godt Varsel. Herredagenes Udsendinge nøde den Ære at staae Fadder til den lille Prinds, der en Menneskealder senere som Kong Frederik den Anden skulde bestige Danmarks Throne.

Da kom den Tidende, at det ellers saa milde fyenske Folk havde reist sig, at Bisp Knud Gyldenstjerne, særlig forhadt paa Grund af den Troløshed, hvormed han i sin Tid i Norge havde lokket Kong Christiern den Anden i Fangenskab, var bleven forjaget fra Odense, at Adelsmænd flygtede fra deres Borge, forfulgte af Almuen, og at alt lovligt Regimente var ophørt. Tilstanden var saa betænkelig, at Lehnsmanden i Nyborg, Otto Rosenkrantz, som havde den unge Hertug Hans i sit Huus, var afreist forklædt med ham og havde bragt ham i Sikkerhed paa Sønderborg Slot. Hertug Christiern sendte derfor strax den ringe Styrke, han havde til sin Raadighed, til Fyen, og hans Krigere straffede den fyenske Borger og Bonde saa grusomt, at han vrededes derover og siden drog dem til Regnskab derfor. Dog, deres Herredømme varede kun kort; thi Grev Christoffer sendte sin Hærfører Everhard Overlacker med Landsknegtene og Axel Gjøe, Rigens Hofmesters Broder, med Rytteriet til Fyen, og disse sloge Hertugens Folk ved Nyborg og tilføiede dem saa blodigt et Nederlag, at tretten Adelsmænd bleve paa Pladsen, og henved et halvhundrede bleve saarede, eller maatte gaae i Fangenskab. Grev Christoffer, som næsten uden Sværdslag var bleven Herre over Sjælland og den største Part af Skaane, havde nu ogsaa Fyen inde, og den Dag nærmede sig, da han skulde strække Haanden ud efter Jylland.

Under disse fortvivlede Forhold færdedes den udvalgte Konge snart i sin Hær ved Trave, snart i Jylland. Den

18de August hyldedes han af alle Stænder i Horsens og ilede derpaa atter mod Syd, idet han dog i Kolding efterlod en Deling hvervede Ryttere under Jost Globæks Anførsel, Kjernen til den Hær, der skulde dannes i Jylland, men som meest kom til at bestaae af Landets egne modige, skjøndt i Krigskonsten lidet øvede Sønner. Didhen strømmede da de Adelsmænd, som havde tilbudt den udvalgte Konge deres Sværd, og mangen Eventyrer fandt ogsaa Syd fra Veien derhen. Her var Folmer Rud at finde, saa og Laurids Lunov og mangen anden tro Adelsmand med sine Svende, brændende af Begjærlighed efter at drage Sværdet til Fædrenelandets Forsvar, men ogsaa, det skal tilstaaes, efter at lade Borger og Bonde smage det Skarpe, skulde de reise sig i Jylland, som de havde gjort det i Fyen.

Medens de store Begivenheders Strøm saaledes i nogle Maaneder rullede fort, og Krigen rasede i Syd og Øst, levede man endnu i det nordlige Jylland i dyb Fred. Seendrægtigt naaede paalidelige Efterretninger frem, men Rygterne fløi over Landet som skrigende Krager i Blæst. Hvad der var skeet, viste sig da i forstørret Maalestok, og Beboerne havde kun en meget uklar Forestilling om Begivenhedernes Sammenhæng; men af den fjendtlige Holdning hos Bønder og Ugedagsmænd mærkede mangen Adelsmand, at det dog maatte være kommet til deres Undergivnes Kundskab, hvad Grev Christoffer førte i sit Skjold, og man tog derfor paa Borgene sine Forholdsregler derefter. Vaabnene bleve eftersete og pudsede, Svendene holdtes til Huse, Porte og Døre bleve endnu omhyggeligere stængede, end sædvanlig, der blev holdt god Vagt om Natten, og enhver Fremmed blev modtaget med den største Mistænksomhed; thi naar en Fejde i hine Tider brød løs, da voxede Stimænd og Landeveisrøvere op af Jorden, og skulde hvervede Landsknegte komme og drage gjennem Egnen, da frygtedes de, kom de end som Venner, endnu mere, end Stimænd, thi de vare de allerværste Plyndrere og gjorde sig stedse betalte for manglende Sold hos Landets fredelige Indvaanere.

Under disse Omstændigheder var Stilheden i Tjeles og Vingegaards Omegn ikke meget beroligende. Mændene gik ofte i Plade og Staal, og Kvinderne sade inde som forskræmte Fugle. Dobbelt sørgeligt henrandt da Dagene for Margaret og hendes ulykkelige Moder, som nu ovenikjøbet kuedes haardt af den barske Faders og Ægtefælles Strenghed og stedse lurende, hadefulde Mistænksomhed. Tyngede af Sorg og knugede af Ensomheden, hengave de sig Begge til brændende Andagt og kirkelige Bodsøvelser. Stedse snevrere blev den Tryllekreds, Broder Vigand trak om dem; dog, hvor forblindet Margaret end var, det hændte hende alligevel nogle Gange, at hun følte Rædsel, naar Munkens brændende Blik hvilede paa hende, og en uklar Anelse om noget Ondt rørte sig i hendes Hjerte; men det lykkedes ham stedse igjen ved den tilsyneladende store Nidkjærhed for hendes Sjælevel og ved sin slebske Venlighed atter at gjøre hende tryg.

En eneste Gang havde hun været paa Vingegaard, og ved denne Leilighed havde Christoffer Kruse overbragt hende Folmer Ruds Hilsen. Han saae det af hendes dybe Rødmen og funklende Blik, at den Hilsen ikke voldte hende ubetinget Glæde; eller skjulte hun blot Glæden under de stolte og forbeholdne Ord, hvormed hun modtog Hilsenen, eller endelig, foregik der i hendes Hjerte en Kamp af den Art, som sjelden kjæmpes i en saa ung Jomfrues Bryst? Nok, hendes Tale og Færd indgød Christoffer Kruse Agtelse, og han fattede bedre sin Vens Svaghed.

Anna Enevoldsdatter, der under Laurids Lunovs Ledingsfærd fremdeles hensad paa Vingegaard, en Enke lig, fandt Margaret ligesaa indesluttet og saare ordknap; men selv gav hun sit Hjerte Luft og klagede over sin Huusbonds Koldsindighed. Hvad der endogsaa var mange Mænd en ligegyldig Sag, det maatte vel være Kvinderne end mere ligegyldigt. Anna var lige glad, enten Hertugen eller Greven seirede, og enten Danmarks Konge skulde hedde Christiern eller Christoffer. Hun mente dernæst, at Laurids Lunov mindre var draget i Leding af

Pligtfølelse, mere af Lyst til Hærværk og Eventyr, saa at hendes Holdning ikke svarede til de skjønne og fortrøstningsfulde Ord, hun paa sin Bryllups-Aften havde udtalt for Rigens Hofmester. Hendes Brødre og Hr. Mogens paa Tjele forbleve dog ved Hjemmet og beholdt deres Svende hos sig for at værge for Reden, hvilket let lod sig gjøre, fordi den udvalgte Konge endnu ikke havde fornøden Magt og Myndighed, og hvilket de selv fandt forsvarligt, saa længe der ikke skete noget Anfald paa Jylland.

„Somme Mænd," sagde Anna med Taarer til Margaret, sigtende til sin Ægtefælle, „elske deres Sværd høiere, end nogen Kvinde. Pilens Hviin og Hagebøssens Knald lyder lysteligere i deres Øren, end deres Hjertenskjærs Røst, og de lide bedre at vade i Blod, end at vandre med os gjennem Blomster."

Ide Nielsdatter derimod havde et andet og modigere Sind. Det krænkede hende, at Knud ikke var draget i Leding, og hun skosede ham nu og da for hans Afhængighed, og fordi han fandt sig taalmodigt i den; thi hun og Knud talte jevnligt med hinanden, da han ved hver gunstig Leilighed søgte til Vingegaard; men han havde ingenlunde altid Glæde af disse Farter; thi det forekom ham, at Ide var drillesyg, hvorimod hun ikke sjelden fandt Behag i at modtage Opmærksomheder af Thomas Kruse og gantes med ham. Thomas havde aabenbart forvundet sin Vrede og igjen begyndt at fatte Haab om at vinde Ide Nielsdatters Hjerte, idet han betragtede hendes Forelskelse i Knud som en Barnagtighed, der vilde gaae over med Tiden. Uagtet Ide var Knud tro i sit Hjerte, kunde hun dog ikke faae Bugt med sit lunefulde, viltre Sind. Havde Knud været i Leding med Fare for sit Liv, da vilde hun dyrket ham som en Helgen, og Thomas vilde neppe faaet et Smiil af hende; men nu da Knud gik hjemme og drev, plagede hun ham, som hun elskede, og indgød hans Dødsfjende et falskt Haab, en fordømmelig og farlig Leg, hvis skjebnesvangre Følger hun i sit ungdommelige Overmod ikke forestillede sig.

Det var saamænd ikke med Knuds gode Villie, at han forblev ved Hjemmet. Han følte sin Afhængighed og Ørkesløshed bittert, og han havde ikke undladt at bede sin Fader om Orlov til at drage Sønder paa med et Par Svende og slutte sig til Folmer Rud. Dog, Hr. Mogens syntes at finde et forunderligt Behag i daglig at see et forhadt Aasyn og plage sit Offer; maaskee vilde han heller ikke i disse Uroes Tider afsee, hverken Vaaben eller Svende, thi Knud fik det Svar:

„Du kan bie, indtil jeg selv drager i Leding, da er det tidsnok."

Saa tænkte Knud mere, end een Gang, paa at rømme fra Tjele og prøve sin Lykke paa egen Haand, og han vilde sikkert gjort det, havde ikke hans Skinsyge mod Thomas Kruse fængslet ham til sin Hjemstavn. Han bad til, at Krigen vilde drage sig mod Nord og Tjele blive berendt af Fjender, for at han kunde vinde Hæder ved at forsvare sin Fædreneborg, og maaskee vilde han tilsidst for at kjøle sit Mod, udæsket Thomas Kruse til Tvekamp, hvis ikke et uventet Besøg havde givet hans Tanker en anden Retning.

Det var en smuk Septemberdag henad Aften. Hr. Mogens var fraværende paa en liden Rundreise i sit Lehn, ledsaget af Broder Vigand og nogle bevæbnede Svende. Knud stod i Vedkasten ved den yderste Port, ifærd med at tilhugge Landser og Pile til sin Armbrøst; thi han agtede at benytte sin Faders Fraværelse til den næste Morgen at anstille en liden Vaabenleg og et Dystridt, og den gamle Gaardsfoged Jesper, som i sin Huusbonds Fraværelse stod for Styret, havde Knud kjær og modsatte sig derfor ikke hans Ønske. Den Gamle stod selv og saae til, medens Henning og et Par Svende hjalp Knud med Arbeidet. Henning stod heelt oppe paa Toppen af den store Bunke Udhugst og Kvas, hvorfra han havde Udsigt over Ydermuren til Veien, og smed Grene ned til Svendene, som da tilhuggede dem raat, hvorefter Knud gav Landserne og Pilene den sidste, finere Behandling.

„Den Staver er stind og dog smidig," sagde Jørgen

Gaardsvend, en svær sortsmudset Karl, idet han rakte Knud en rank Askegreen; „den brydes ikke sønder, rendte Du end imod mig, Knud, siddende paa Ravnsvenske og jeg havde Graamunk under mig."

„Ravnsvenske og Graamunk," sagde Jesper Gaardfoged bestemt, „maa forblive i Baasen imorgen. Huusbond har ladet sig nøie med ringere Øg paa denne Fart, for at have Livhestene friske, om Noget skulde uformodet paakomme; ikke skulle de da rides til Skamme her hjemme imens i en Vaabenleg."

„Vel, Jesper, vel!" sagde Knud; „vi maa tage til Takke med et Par af de gamle Øg, ere de end tunge og stridige at faae Skik paa til et Dystridt. Give dog min Helgen, Sancte Knud Konge, det var Alvor og ikke Leg!"

„Ikke ønske Du det, Knud!" svarede gamle Jesper med Alvor. „Den Stund kan, Gud naade! komme, før vi det vente, at vi Alle ride af Gaarde i Plade og Staal. Havde jeg saa og en ilde Drøm inat, som end staaer mig for Hovedet."

„Lad høre den Drøm!" sagde Knud.

„Bedst ei at tale derom," mente gamle Jesper og antog en vigtig, hemmelighedsfuld Mine, men formaaede dog ikke at tie. „Jeg færdedes midt i et stort Slag," sagde han med dæmpet Røst, „og saae Hr. Mogens mandelig stridende paa Ravnsvenske. Da foer en drabelig Karl frem og gav ham et Hug midt i Panden, saa han segnede af Hesten, raabende: det haver I vel bestilt!"

„Vare vi blot saa vidt," sagde den uforbederlige Knud, „Saaret udentagen!"

„Hei!" raabte Henning oppe fra Kvas-Bunkens Top, „nu faae vi en Gjest."

„Hvad for en Mand er vel det?" spurgte Knud, lod Øxen hvile og saae op.

„Guds Hellige Moder!" udbrød Henning og slog Hænderne sammen, „det er en røstelig Karl at see til. Han rider en stærk Kleppert, hans Brynie skinner, som var den af Guld, en hvid og blaa Fjeder vaier fra Jern-

hatten, et drabeligt Værge har han ved Siden, en Puk*) i Bæltet og Staalskinner over Knæerne."

„Han maa ikke være langt herfra, seer Du alt det," sagde Knud og smed Øxen. „Rider han alene, hvad heller er der Flere i Følge?"

„En Svend, væbnet fra Isſen til Svangen," svarede Henning, „rider efter ham med Kappe og Randsel."

„Bedst dog," mente Jesper, „at smække Porten i og fritte ham ud," hvorpaa han, fulgt af Knud, ilede hen til Porten; men den Fremmede, som kom i skarp Trav, var allerede ganske nær. Han standsede dog nu brat sin Hest og hilsede høvisk.

„Er denne Gaard Tjele?" spurgte han paa Dansk, men med et fremmed Tonefald.

„Den kaldes saa," svarede Knud tørt og mønstrede med stor Opmærksomhed den fremmede Rytters kraftige, knokkelstærke Skikkelse og hans skjønne Udrustning. Hans Holdning var stolt og rank som en øvet Krigers, Ansigtet brunet af Solen, Haar og Skjæg kulsort, Trækkene grove, og deres Barskhed forøgedes ved en dyb Skramme over det venstre Øienbryn. Øinene vare lysegraae og Blikket røbede Snuhed.

„Hr. Mogens Lauridsen, som eier denne Gaard, er han til Huse?" spurgte den Fremmede, efterat han paa sin Side havde mønstret Knud med et Smiil, som paa det barske Aasyn maatte kaldes velvilligt."

„Nei, han er forreist," svarede Knud, mens Jesper og de Andre imidlertid i Stilhed havde væbnet sig hver med en Øxe.

„Dog er vel hans Huusfrue til Huse?" spurgte den Fremmede og red et Par Skridt nærmere.

„Hun er saa," svarede Knud og vogtede paa den Fremmedes Bevægelser.

„Hende agter jeg fornemmelig at gjeste," sagde den Fremmede. „I frygte ingen Overlast af mig," vedblev

*) Kort Dolk.

han og saae til Jesper og Svendene med et Smiil, „men kom jeg i fjendtligt Øiemed, da vilde de Haandøxer kun kyse mig lidet."

Som han havde sagt dette, gav han sin Hest af Sporerne og satte i et Spring ind ad Porten, saa de Alle foer fra hverandre.

„Ha, ha!" loe han med dyb Røst og vendte sig mod Knud. „Er Du i Hr. Mogens Lauridsens Brød?"

„Nei!" svarede Knud i stor Harme og traadte atter kjækt frem, „jeg er hans Søn."

„Da sige Du mig smukt Dit Navn, og om Du har Sødskende; jeg spørger i god og venlig Hensigt."

„For Djævelen," svarede Knud, „underlig Tale af en Mand, der lige nu vilde ride os neder! Dog skal I have mit Navn, som er Knud Mogensen; men faae vi ikke snarest Eders til Gjengjeld, da skal I sluttelig faae at fornemme, at vi her paa Tjele have bedre Vaaben, end smaa Haandøxer, og at vi vide at bruge dem."

„Vel talt af en Knøs som Dig, Knud Mogensen, der høist kan tælle tyve Sommere."

„End saae jeg kun den attende," svarede Knud.

„Ved Sanct Andrews!" udbrød den Fremmede. „Du er fremmelig og af Dig vorder en Kjæmpe. Nu høre Du stort Nyt, som vil fryde Dit Hjerte. Den, der nu taler til Dig, er Din Moders Broder, John Craigengelt!"

„Mon?" spurgte Knud høilig overrasket; „min Moder mente alt længe sin Broder død."

„Nu," svarede den Fremmede, „hvem ikkun Rygtet dræber, har let ved at stande op paany. Tvivler Du, da træd hid og see her paa mit Brystharnisk dette Vaabenmærke! Kjender Du igjen Craigengelternes trende Fisk og de Grahamers Ibskaller?"

Det Beviis overtydede den tvivlende Knud, der høiligt ønskede, at denne drabelige Kriger virkelig maatte være hans rette Morbroder. Han bevægedes i sit Hjerte, rakte Haanden frem og sagde:

„I modtage nu en hjertelig Velkomst af mig, Eders

Søstersøn! I stige flux af Hesten, Morbroder, og gaae med mig op til Moder, at hun kan omfavne Eder."

„Først vil dog jeg," sagde gamle Jesper med et mistroisk Blik, „gaae op og vare Genete ad; det turde ellers kyse hende rædbeligt paa en Studs at see en død Mand levende."

„Genete?" spurgte Morbroder; „mente jeg dog, Din Moders Navn var Janet. I have vel saa radbrækket hendes gode skotske Navn paa Eders Dansk."

Knud gav intet Svar, saa optagen var han af sin Frændes uventede Tilsynekomst; thi i hans trykkede Stilling maatte han i sin Moders Broder vente at finde en Ven og Beskytter, og mange Tanker, fremkaldte ved dette Haab, stormede nu ind paa ham. I Taushed gik de op paa Borgen, mens John Craigengelt saae sig opmærksomt om og med sit skarpe Blik syntes at maale Bygningens Forsvarsevne. Snart vare de i Hallen, hvor Genete, som var underrettet af Jesper, stod i stærk Sindsbevægelse for at tage mod den Mand, der anmeldte sig som hendes Broder; men da hun saae den Indtrædende, veg hun tilbage, hævede Hænderne og udbrød i sit Modersmaal:

„Guds hellige Moder, er det Dig, John?"

„Kom til mit Hjerte, Janet!" udbrød John, radbrækkende det Skotske og med udstrakte Arme.

„Tør jeg troe, det er John Craigengelt?" spurgte hun og nærmede sig frygtsomt; „I seer ham ikke lig, som jeg mindes ham."

„Ha, ha!" loe John, saa det drønede i Hallen, „hvilken Taabe Du er, Søsterlil! En attenaars Knøs var jeg og Du en liden Tøs, da jeg drog af Hjemmet, to og tyve Aar ere henrundne siden, og jeg skulde end see den Fløbeskjæg lig, jeg da var! Krigen og Alderen har rakket mig, og næsten har jeg, mens jeg lærte mange udenvelts Sprog, forglemt mit Modersmaal. Rygtet har saa og sagt mig død — see nu, at det har løiet og omfavn Din Broder John!"

„Sandt nok det!" svarede Genete, brast i Graad og gjengjeldte Omfavnelsen. „Tilgiv mig, jeg tænkte et Øie-

blik, Du var en Bedrager. Og jeg har forandret mig; gjenkjendte Du mig?"

„Neppelig," svarede John med et snu Glimt fra sine lyse Øine, „vilde jeg gjenkjendt Dig, havde jeg ikke vidst det forud, at det var Dig. Jeg ventede at skue en fager Kvinde og seer nu en falmet med dumme Øine."

Knud følte sig krænket paa sin Moders Vegne, men den raa Oprigtighed i Svaret bidrog meget til at fjerne enhver Tvivl hos Genete selv. Margaret kom nu til, blev af sin Moder ført hen til John, som tog hende under Hagen med sin store, barkede Haand, gav hende et Kys og udbrød:

„Ved Sanct Andrews! Intet Sted, hvor jeg kom frem, saae jeg skjønnere og kraftigere Møbarn, end Dig. Nu, vi skulle snarest blive gode Venner."

Margaret saae ikke ud til at være af samme Mening; thi ligesom de Andre følte hun sig skræmmet ved sin Morbroders, raa og barske Væsen, men hun nærede ingen Tvivl om, at han var den Rette, glædede sig over hans Ankomst og bestræbte sig for at overvinde sin Modvillie.

Snart havde John afført sig sin Rustning og var bleven bænket ved Bordet, hvor der diskedes op for ham med det Bedste, Huset formaaede. Han aad og drak, som havde han fastet og tørstet i Dage, men talte af og til, spurgte til Hr. Mogens og vilde vide, naar han ventedes hjem, men yttrede ingen Længsel efter at lære at kjende sin Svoger, hvem han ingensinde havde seet. Knud stod imidlertid og undersøgte med Nysgjerrighed Morbroders Vaaben.

„Et kosteligt Harnisk, dette!" sagde han og holdt Brystharnisket op, saa det saaes i hele sin Skjønhed.

„Jeg skulde det mene!" sagde John og tømte sit Kruus, hvilket Margaret strax paany fyldte. „Du finder ikke let dets Lige her i Norden. Jeg gjorde det til ærligt Bytte fra en florentinsk Adelsmand, ham jeg fældede, da vi under den berømmelige Connetable af Bourbon berendte Rom. Det skete Sanct Johannis Dag for syv

Aar siden, da Connetablen og hans Staldbroder, Georg af Frundsberg, førte os mod den hellige Stads Mure; men den store Connetable fandt, Gud naade! selv sin Død i den Dræbning. Vort Vaabenmærke lod jeg saa indridse der hos en Smed udi Mailand. Jeg bar det vide om i Verden, Knud! og det har vaiet fra min Standart over mere, end een Fænnike Landsknegte, al den Stund jeg i Connetablens Tjeneste, som og siden i Keiser Carls, havde en Øverstes Rang."

Knud lyttede med Ærbødighed til sin Morbroders Beretning om hans Bedrifter, og Genetes blege Kinder rødmede af Stolthed og Glæde. Jo mere hun saae paa sin Gjest og lyttede til hans Tale, destomere mente hun at gjenkjende sin Broder, saa let faaer man Syn paa det, man gjerne ønsker at see. Hvad mon Hr. Mogens vilde sige til den Gjest? Hendes Hjerte brændte efter at udøse sine Bekymringer for Broderen, i hvem hun haabede at finde en Beskytter mod sin Ægtefælles Haardhed.

„Er I draget herind i Landet, Morbroder, for at tage Deel i denne Fejde?" spurgte Knud, hvem dette Spørgmaal længe havde brændt paa Tungen.

„Du gjettede der ikke langt fra Sandheden," sagde John og saae ned i Kruset; „dog gjorde jeg den Afstikker herop aleneste for at gjensee Din Moder, og jeg vil fortøve Din Faders Hjemkomst."

„Du have Hjertens Tak derfor!" sagde Genete med et Suk og fjernede sig derpaa for at faae Gjestekammer og Seng gjort rede til sin Broder.

Da hun var gaaet, gav John sig til at stirre paa Margaret, strøg sit Skjæg og smilte. Øllet var steget ham til Hovedet, og Skrammen over Øienbrynet, som nu, da han havde lagt Jernhatten, viste sig at være et Ar efter et svært Saar heelt op over Panden, blussede som en fæl rød Stribe og gjorde hans Udseende end vildere. Margaret blev nu først ret opmærksom paa, hvor lidet han lignede hendes Moder og forundrede sig derover. Hun ønskede høilig, at hendes Morbroder havde været en mere høvisk Mand, mindre lig en simpel, raa Landsknegt;

men netop som denne Tanke foer hende gjennem Hovedet, talte han hende til, og hun foer sammen:

„Strax da jeg saae Dig, min Dukke,“ sagde han og blinkede med Øinene, „tænkte jeg, at slige Øine, som Dine, maae have stukket i Brand mere, end een Ungersvends Hjerte.“

Margaret rødmede, saae fortørnet op og slog atter Øinene ned.

„Nu sige Du mig,“ vedblev han med ubehagelig Munterhed, „Din Fæstemands Navn!“

Margaret hævede sit skjønne Hoved og saae paa John med sit stolteste Blik. Mon den Mand virkelig være min Moders Broder? spurgte hun sig selv.

„Ei, hvor Du seer spansk,“ foer John fort og loe. „Nu, da skal jeg nævne Dig det: Folmer Hansen Rud, saa kalder han sig. Han og jeg, vi drak Broderskab med hinanden i Kolding, og hvad giver Du mig for dette?“

Medens Margaret afvexlende blev bleg og rød, saae hun Morbroder drage frem en stor Lædertaske, og af den tog han et forkrøllet Brev, som han rakte hende.

„Du kan forlade Dig paa mig,“ sagde han saa, „jeg veed af Intet. Nu give Du mig et Kys til Tak!“

Margarets Hjerte bankede heftigt, da hun havde Brevet i sin Haand, og hendes Øine fyldtes med Taarer; men hvor glad hun end blev over Brevet, hun formaaede ikke i dette Øieblik at kysse den vilde, skjæggede Kriger, som sad og stirrede paa hende med et Blik, der ingenlunde behagede hende.

„I have Hjertens Tak!“ sagde hun og tvang sig til at smile, reiste sig derpaa brat og ilede ud af Hallen, idet hun skjulte Brevet ved sin Barm.

Hun søgte til sit Kammer, og da hun havde naaet dette sit Asyl, skød hun Skodden for Døren. Simpelt nok var dette Jomfrubuur, hvor hun havde leget i sin Barndom og i sin Jomfrustand søgt Ensomhed og Fred. Dog havde hun med de ringe Midler, der stode til hendes Raadighed, givet Kammeret et nogenlunde pynteligt Udseende, og navnlig havde hun ved Vinduet indrettet en

hyggelig Krog, hvor der stod en liden Løibænk med et Bord foran, og hvor et Stykke presset Lædertapet dækkede den kolde Muur. Der ilede hun nu hen, satte sig paa Løibænken og blev siddende der med Brevet i Haanden og stirrede paa Udskriften.

I vore Dage, da Breve flyve mellem Frænder og Venner ved den mindste Foranledning, eller endogsaa uden Foranledning, blot af Meddelelseslyst, er det ikke let at forestille sig Margaret Mogensdatters Følelser i dette Øieblik; thi det var ikke blot det første Brev, hendes Hjertenskjær sendte hende, men det første, hun nogensinde havde modtaget. Hun havde ingen Slægtninge at vexle Breve med, og hvad hendes Veninder paa Vingegaard angik, da vilde det efter Datidens Sæder været latterligt uden meget vigtig og paatrængende Foranledning at skrive til hinanden paa saa kort Afstand. Vistnok kunde hun føre Pennen, hvilket var mere, end baade Anna og Ide formaaede, men selv for hiin Tids meest dannede Mennesker var Skriveri en besværlig og brydsom Sag, som man ingensinde af blot Lyst befattede sig med.

Jomfru Margaret Mogensdatter ganske venligen tilskrevet.

Saaledes lød Udskriften. Margaret læste den gjentagne Gange, som om der laae en dyb Betydning i Ordene, og noget Nyt var det ogsaa for hende, at hun for første Gang saae sin Hjertenskjærs Haandskrift. Den var ikke skjøn efter vore Begreber, men dog ret tydelig og fast og med mange Snirkler; det var ligesom Folmer Rud gjennem den viste sig for hende i en ny Skikkelse. Endelig aabnede hun Brevet og læste Følgende:

Kjærlig Hilsen forsendt med Vorherre! Kjære Jomfru Margaret, takker jeg Eder kjærligen og gjerne for al Kjærlighed, I mig hidindtil beviist haver og beder Eder være forvisset om, at jeg end er af samme Sind, Eder tro, og vil forblive saa til min Dødedag. Her samles nu et mærkeligt Tal Krigsfolk, nogle hvervede Ryttere, men flere gode Mænd med deres Svende fra ganske Jylland, er her end ingenlunde alle de, som her kunde og

burde være. Naar det gaaer løs, det veed ikkun den alvidende Gud, dog frygte I da ikke for mig; det bæres mig fore, jeg bliver ei i denne Fejde. Vil Herren, da vender jeg karsk og sund hjem, og da skal jeg tale Eders Fader saa til, at vort Fæstensøl snarlig kan vorde drukket. Forgangen Nat traadte jeg i Drømme den Dands paa Vingegaard end een Gang; jeg saae Eder lys levende, og I loe som en Guds Engel. I være glad i Hu, naar I tænker paa mig! I vogte Eder for Broder Vigand og lytte ei for villigt til hans sledske Tale! Dette skulde siges, vredes I end paa mig derfor. Hilsen fra Laurids til Anna! Han lider vel og skrev Hjertens gjerne, men evner det ikke. Tag ei heller mig til Mistykke, at jeg skriver saa ilde! Saa have Gud Eder nu og altid!

Ex Kolding Vor Frue Dag i Høst.

Folmer Hansen Rud
med egen Haand.

Atter og atter læste Margaret Brevet i det svindende Dagsskjær. Alle de Skranker, som hendes papistiske Tro, hendes Ærekjærhed og Tvivl om, at hun var værdig til nogensinde at blive Folmer Ruds Hustru, havde reist mellem hende og Folmer i hendes Hjerte, og som Adskillelsen havde styrket, de vege nu for Kjærlighedens overvældende Magt. Ikkun det, der stod i Brevet om Vigand, gik virkningsløst forbi hendes Tanke, men hun vrededes ikke derover. Denne Aften var maaskee en af de lykkeligste i hendes Liv, og da hun omsider slumrede blidt ind, da smilte hun som en Guds Engel.

Tredie Kapitel.

Knud drager i Leding.

Alt det Tvivlsomme og lidet Hyggelige, der havde været ved Morbroders Ankomst til Tjele, forsvandt med

mærkelig Hurtighed allerede den paafølgende Dag. Han gjorde sit Bedste for at vinde Hjerterne, hørte paa Genetes Klager med stor Taalmodighed, om hans Svar end røbede større Koldsindighed, end hun havde ventet, og i sit Forhold til Margaret udviste han en Høviskhed, som røbede, at han paa sit omflakkende Liv maatte have havt Held til at færdes i godt Selskab, og at han kunde lægge Baand paa sin Naturs Vildhed, naar han vilde. Han undveg imidlertid, saa meget han kunde, fortrolige Forklaringer og viste stor Tilbøielighed til lystig Samtale og raa Skjemt. Det lykkedes ham virkelig ogsaa at fremtrylle en munter Stemning, og det Vidunder skete, at Livet paa Tjele blev lystigt og let, hvad det ikke havde været, saa længe Nogen kunde mindes. At see Genete færdes livligt og smilende omkring i Huset og høre Margaret lee, det forundrede høiligt alt Tyendet.

Dog var deres Glæde kun ringe mod Knuds; thi Morbroders krigeriske Fortællinger slukkede hos ham en sand Sjæletørst. Som de den næste Eftermiddag sade sammen i Hallen ved en Kande Rostokker-Øl, da fik Knud ved livlige Beretninger en Forestilling om en Landsknegts Liv indtil de mindste Enkeltheder, og han blev tillige indviet i den nyere Taktik, idet Morbroder meget anskueligt skildrede ham Slaget ved Pavia, som han sagde selv at have deeltaget i. Dog blev Knud ogsaa underrettet om Livet i Leiren og om den Disciplin, en Landsknegt maatte underkaste sig, lige fra den Dag, da han mødte paa Mønstringspladsen for at tages i Ed, naar Øversten med blottet Hoved traadte ind i Kredsen, talte sine kjære Landsknegte venligt til og takkede dem, forbi de havde ladet sig hverve, og indtil den Dag, da Aftakkelsen foregik med lignende Ceremonier. Morbroder skildrede for Knud, der lyttede i aandeløs Taushed, en Landsknegts Liv som det frieste i Verden, vistnok til visse Tider fuldt af Farer og store Besværligheder, men til andre Tider i største Overflødighed og fuldt af Jubel.

„Armt maa det Land være," sagde Morbroder og strøg sit Skjæg, „hvor vi skulde nødes at fryse eller sulte.

Findes ikke Brænde, da tage vi Stole, Borde og Skabe og tænde deraf et Baal. Ere vi i et Værtshuus, og Regningen løber for høit op, lad Værten ikkun grifle sine Tal med Kridtet paa Bjelken! Naar vi bryde op, da stikke vi Huset i Brand, og brænder Huset, da brænder Regnskabet med; men vende vi tilbage, da betale vi dobbelt, om Pungen er fuld."

Dette fandt Knud lystigt, og Morbroder fortaug viseligt de skjændige Grusomheder, Landsknegtene ofte begik; men han sang dog en letfærdig Landsknegt-Vise for ham, som gik paa Tydsk, et Sprog, som Morbroder var langt bedre mægtig, end det Skotske, og talte med paafaldende Færdighed. Han tog en Slurk af Kruset og sang:

Zu fechten und zu streiten ist mir jach,
Drummel und Pfeifen lauf ich nach,
Will meine Frau nicht mit mir gahn,
So bleib sie zu Hause, thue wie sie kann.
Spring ich über einen Wasserbach
Und ruff ihr, sie kömmt nicht nach,
So ziehe ich bald nach Flandern,
Siehe mich um nach einer andern.

Den Vise huede dog ikke Knud rigtigt. Da Morbroders skurrende Stemme taug, sagde han med større Alvor, end han hidtil havde viist:

„Saa synger tænkelig den menige Landsknegt, ikke en Høvedsmand, som I?"

„Nu, hvad det anbelanger," svarede Morbroder, „da mene Du ikke, at en ret Adelsmand skulde være for god til at vorde menig Landsknegt. Vide maa Du, at de gode Mænd, der tjene som menige Knegte, de udgjøre en Rode for sig, ere Dobbeltsoldnere, bære Harnisk og føre Piker, hvis Aarsag de kaldes Pikenerere; de gjøre al grov Tjeneste, Vagt alene undtagen. Nu, slig Pikenerer var jeg fra første Færd af, og skulde Du have Lyst til Haandværket, da gjør Dig ingen Betænkning derover at fange an som Pikenerer."

„Morbroder," udbrød Knud og saae rødmende op, „naar I drager herfra, da tag mig med i Eders Følge! Mig længes svarligen efter at prøve Krigens Haandværk,

og opretter I et Regiment, da forund mig en Plads deri, hvilken I saa selv synes."

Morbroder saae nærmest ud, som om han havde Lyst til at lee, men han bevarede dog Alvoren og sagde:

„Ei, ei! Ere Vingerne nu voxne Dig saa store, at Dig lyster at flyve af Reden?"

„Ikkun for længe," svarede Knud, „har Fader handlet med mig, som var jeg blot et Barn."

„Ved Sanct Andrews!" udbrød Morbroder, „jeg saae mange Mænd, der vare mindre voxne, end Du," og derpaa gav han sig til at tegne med Pegefingeren i det Øl, der var spildt paa Bordet og syntes ganske hensunken i Grublen. Knud ventede taalmodigt, indtil Morbroder atter saae op og sagde:

„Staaer Din Hu til at drage i Leding, visselig kan Du da ikke gjøre det under bedre Vilkaar, end nu i mit Følge og under min Førelse. Jeg er ikke uvillig til at tage Dig med: dog udkræves først og fornemmelig Din Faders Samtykke, saa og, at han udruster Dig med Hest og Vaaben og spækker Din Pung vel, endnu bedre, vil han medgive Dig et Par Svende."

„Det staaer til at haabe," sagde Knud glad, „at I med Eders Anseelse vil kunne vinde Faders Modvillie over."

„Det skal vise sig," sagde Morbroder, stadig tegnende i Ølsølet. „Et vide Du dog forud, det nemlig, at lader Du Dig hverve af mig, da maa Du følge mig tro, til hvilken Side jeg saa gaaer."

„Er det ikke Eders Agt at stride for Hertug Christiern?" spurgte Knud overrasket. „Jeg mente saa, al den Stund I kommer fra Kolding og drak Broderskab der med Folmer Rud og andre Hertugens Mænd."

„Jeg er en udenvelts Mand i dette Land," sagde Morbroder og saae paa Knud med et lurende Blik, „og mig maa det da være eens og lige kjært, bliver Hertug Christiern, hans Broder Hans, den gamle Bøddel paa Sønderborg, hvad heller Grev Christoffer Konge her udi Danmark. De ere mig Alle tilhobe lige gode, saasom

Krigen er mit Haandværk og den Herre den bedste, der byder mig de bedste Vilkaar og den høieste Sold."

Knud kunde ikke forlige sig med en slig Leiesvends-Tænkemaade, men han skjønnede dog, at Morbroders Stilling var anderledes, end hans egen, og nikkede derfor bifaldende.

„Saa seer da," vedblev Morbroder, „en Mand i mine Kaar derhen, hvor Magten og Lykken er. Grev Christoffer er en mandig og ridderlig Herre, for hvis Aasyn jeg mere, end een Gang, har været stedet. Hvad tykkes Dig om ham, der har Skaane, Sjælland og Fyen inde, en god hvervet Hær og Stæderne i Ryggen, medens Hertug Christiern neppelig kan værge sine Hertugdømmer og maatte slippe Fyen strax ved det første Tag?"

Knud følte sig, et Barn som han var i Sindet, stor, fordi Morbroder indlod sig paa denne Forklaring og grublede med øiensynlig Selvfølelse over Sagernes Stilling, som om det ikke var nogen ringe Sag, hvilket Parti han valgte. Dog lød hans Svar, da det kom, fornuftigere, end Morbroder havde ventet.

„De Hertuger og den Greve," sagde han, „de ere mig lige gode. Størst Tro har jeg til ham, I nævnede en gammel Bøddel, men da jeg har fornummet, at Greven og de Lybske fegte for ham, om de ellers mene det ærligt, da er der Intet til Hinder for, at jeg staaer med Eder paa den Side — Intet uden dette, at min egen Fader er Hertug Christierns Mand, har kaaret ham i Rye og nys hyldet ham i Horsens; ingensinde giver han sit Minde til, at jeg fegter mod Danmarks udvalgte Konning."

„Du faaer da gjøre det uden hans Minde," sagde Morbroder, „eller lade det blive. Dog er dette en Fejde, i hvilken nære Frænder staae imod hinanden, og derom blev nys talet meget i Kolding. Saa ung og lidet erfaren Du er, kjender Du ikke Verdens Gang. Værgede ikke Henrik Gjøe, han som døde forgangen Aar i Lybek, mandelig for Kjøbenhavn og satte alt sit Gods til for Kong Christiern, og blev ikke hans Broder Mogens, Danmarks Riges Hofmester, Kongens Farbroders og arge Fjendes, Kong Frederiks

Mand? Staaer han ikke nu fremmest paa Hertug Christierns Side, og hans anden Broder Axel paa Grev Christoffers, han som nys tilføiede Hertugens Folk et stort Nederlag ved Nyborg? Saa staaer og Folmer Rud mod sine Frænder paa Sjælland."

„Nødig," svarede Knud, „fegter jeg mod min egen Fader, endog jeg ikke elsker ham."

„Nu," sagde Morbroder, „Du besinde Dig derpaa. Dog betænke Du endnu dette, at staaer Din Fader paa den ene Side og Du paa den anden, da bliver Eders Gaard frelst og i Behold, hvor det saa gaaer; men staaer I baade paa den ene Side og have valgt den urette, da gaaer I plat til Grunde."

Knud grublede et Øieblik og sagde saa:

„Ikke begriber jeg, ad hvilken Vei I herfra vil komme til Greven, vi maa da søge Stranden og løbe den Hasard at seile i aaben Baad over Kattegat."

Morbroder saae i dette Øieblik meget fiffig og hemmelighedsfuld ud, men gav ikke andet Svar, end at Knud skulde blive indviet i hans Planer, saa snart han havde taget sin Beslutning og vilde sværge ham Troskab.

Derefter viste Knud sin Morbroder om paa Gaarden, men denne syntes ikke meget opbygget af det, han saae. Han indrømmede, at Tjele var et stærkt Huus, der lod sig forsvare en Stund, men beklagede meget Savnet af Volde og Grave. Heller ikke i Vaabenkammeret var han rundelig med Lovtaler; vistnok var her stor Overflødighed paa Sværd, Landser, Piker, Skjold, Armbrøst, Harnisker, endogsaa et Par Hagebøsser, men han dragede det Meste deraf som klodset og forældet. Sluttelig lovede han at give Knud en liden Lektion i Fegtning og lære ham nogle nye Finter og dette førte til, at Knud fortalte om den Vaabenleg, han havde paatænkt at anstille; men han tilstod med nogen Undseelse, at han af Frygt for sin Faders Vrede ikke vovede at benytte Rustkammerets Beholdning og derfor selv havde lavet sig nogle simple, men stærke Landser. Morbroder greb Tanken med Begjærlighed, da Udførelsen af den lovede ham Tidkort paa et ensomt og i hans Øine

kjedsommeligt Sted, gav Knud et Slag paa Skulderen og sagde:

„Det Dystridt skal gaae an, og vi skulle høilig forlyste Din Moder og Søster dermed! Vi forberede det efter alle Regler end idag og afsætte Pladsen. Saa udsøge vi de brugelige Vaaben her af Rustkammeret. Din Fader, om han skulde komme, maa finde sig deri. Jeg skal tilkjendegive ham, at det Meste er Skrammel, brugeligt til Leg og ikke til Kamp paa Liv og Død. Kast saa Du de Pindelandser og Sprinkelværksskjolde i Vedkasten igjen!“

Knud gik med stor Fryd ind paa Forslaget, og der blev strax lagt Haand paa Værket. Morbroders Svend, Claus, en firskaaren Karl, viste sig at være dreven i Alt, hvad der hørte til en Turnering og forstod med en mærkelig Hurtighed at erhverve sig Myndighed over de Tjele Gaardsvende, som glædede sig til Vaabenlegen og villigt udførte hans snilde Anordninger. Gamle Jesper Gaardfoged gik brummende omkring, men al Myndighed var gleden ham af Hænderne. Det var ovenikjøbet midt i Høstens Tid, hvorfor Jesper ingenlunde havde tænkt at tilstede Vaabenlegen i det Omfang, som den nu truede med at antage. Rigtignok besørgedes Indhøstningen, som alt Markarbeide, af Ugedagsmændene, men i Bjergningstiden pleiede dog Gaardsvendene at hjelpe til; dog Jesper talte for døve Øren.

En grøn Plads mellem Staldene og Ydermuren blev valgt til Turneringsplads, gjort fuldkommen jevn og indhegnet af Pæle, forbundne ved Snore. En lille Forhøining blev sammentømret af Brædder og prydet med Grønt. Denne Tribune var Knuds Værk, og skjøndt det hed sig, at hans Moder, Søster og Gaardens Piger fra dette ophøiede Stade skulde betragte Vaabenlegen, havde han dog en anden ung Jomfru i Tankerne, da han anvendte saa megen Møie paa Udsmykkelsen af denne Skjønhedens Throne. Kun Henning Smaadreng, som han stedse kaldtes, uagtet han var Knuds Jevnaldrende, var Knuds Fortrolige og paatog sig med Glæde det Hverv, som hans unge Herre overdrog ham, idet han endnu samme Aften sendte ham

til Vingegaard med den Hilsen til Kristoffer Kruse, at under hans Faders Fraværelse var hans Morbroder, den berømmelige og mandhaftige Øverste John Jakobsen Craigengelt uformodentlig ankommen, og at han i denne glædelige Anledning og for at hædre sin Frænde ønskede at see Alle fra Vingegaard, baade Mænd og Kvinder, til et heeldags Gilde fra den næste Morgen Klokken otte slet.

Knud havde ingen Anelse om, at der var foregaaet et stort Omslag i Stemningen paa Vingegaard. Thomas Kruse havde nemlig omsider ladet sin Mine springe, underrettet sin Broder om, at det var hans Agt at gjøre Ide Nielsdatter til sin Hustru og advaret ham mod de Efterstræbelser, hans Myndling var udsat for af Slegfredsønnen paa Tjele. Dette Skridt havde havt de ubehageligste Følger for stakkels Ide, som blev underkastet et skarpt Forhør af Anna Seefeld og alvorlig advaret baade af hende og Christoffer. Det gav grædende Taarer og bitter Ordvexel; thi Ide lod sig ikke saa let bøie, og hendes Formynder opdagede hos hende et uforsagt Mod og en Standhaftighed, som han ingenlunde havde tiltroet den muntre og livsglade Pige. Han var for god og retskaffen en Mand til at bruge voldsomme Midler, hvilket iøvrigt i slige Tilfælde i de Tider og endnu langt senere ikke hørte til Sjeldenhederne; men Ide blev dog nu nøie bevogtet, Christoffer besluttede saa meget som muligt at trække sig tilbage fra sin Nabo paa Tjele og nødsagedes saaledes til at tilintetgjøre det venlige Forhold, han selv havde tilveiebragt. Under disse Omstændigheder var han ikke i Uvished om det Svar, der maatte gives paa Knud Mogensens Indbydelse; men den Tidende om Genetes Broders uformodede Ankomst pirrede hans Nysgjerrighed, og han frittede Henning nøie ud. Dog, da han fornam, i hvilken Grad Knud og den gaadefulde Morbroder skaltede og valtede paa Tjele i Hr. Mogens's Fraværelse, blev det ham end lettere at give Henning, med al Tak for Indbydelsen, et afslaaende Svar, hvormed Knuds Udsending saare bedrøvede sin Herre.

Dystridtet gik nu lige fuldt for sig den næste Morgen til den berammede Tid. Genete, Margaret og Gaardens

Piger befandt sig paa Tribunen, Herskabet siddende foran paa en liden Bænk, Tyendet staaende bag dem. Iøvrigt var hvert levende Væsen paa Gaarden tilstede, lige ned til Svinedrengen og Gaasepigen, og da en Tønde Øl var lagt paa to Bukke og stukket an for at slukke Tørsten, saa forlode endogsaa Ugedagsmændene og deres Koner Arbeidet, selv Jesper Gaardsfoged opgav Øvret, og det blev en glad Fridag for Alle.

Morbroder indfandt sig i fuld Rustning og yttrede sin Tilfredshed med det Mandskab, Knud mønstrede for ham, tolv beredne og væbnede Svende. De bleve delte i to Hold, Knud skulde være det ene Parties, Morbroders Svend det andets Fører, og Morbroder selv vilde være Kampdommer; dog havde han lovet Knud at bryde en Landse med ham tilsidst. Henning var Herold og havde forsynet sig med et Horn, i hvilket han stødte, hver Gang Kampdommeren gav Signal dertil.

Turneringen gik da løs og varede et Par Timer under stor Lystighed. Da Landserne vare forsynede med flade Træ-Dupper, skete intet andet Uheld, end at et Par af Svendene bleve stødte af Saddelen og gjorde en Kolbytte i det Grønne. Genete og Margaret saae fra Tribunen til med Forundring og Glæde.

Genete syntes heelt forvandlet, hun loe som et Barn, og Margaret jublede og klappede i Hænderne, naar den af Karlene, hun havde holdt paa, rendte sin Modstander af Saddelen. Begge vare de grebne som af en Ruus, baade Moder og Datter, ved at see det fremstillet i Virkeligheden, hvorom de saa ofte havde læst og sjunget; thi saa ensomt henbroge de deres Liv, og saa lidet havde de seet af Optog og Forlystelser i stor Stiil, at dette Dystridt, trods det Tarvelige i Anordningen, i deres Øine var en kongelig Forlystelse.

Efter mangt et Dystridt og Fegtninger til Fods, og da Øltønden allerede stod paa Held for at udgyde sine sidste Draaber, blev Hr. Mogens's Livhest ført frem, for at Morbroder kunde vise sig i al sin Glands og bryde en Landse med Knud, der alt sad paa Graamunks Ryg.

Ravnsvenske gjorde nogle vældige Kaprioler, da den fornam den fremmede Rytter paa sin Ryg, men den berømmelige Overste viste sig som en øvet Rytter og tæmmede den vælige Hingst med stor Behændighed. Saa red han Banen nogle Gange rundt, kastede sin Landse op i Luften og greb den igjen, hvorefter Knud efterfulgte hans Exempel og skilte sig meget vel fra sit Paraderidt. Derefter indtoge de hver sin Plads, fældede Landserne og vilde just ride løs paa hinanden, da der pludselig lød et høit Raab, Tilskuerne splittedes ad, og en Rytterskare viste sig ved Skranken. Alle saae derhen, hvorfra Larmen kom, og for deres forfærdede Blikke viste sig paa en svedig Hest Hr. Mogens selv og bag ham Broder Vigand og fire bevæbnede Svende.

Man havde først ventet Husets Herre hjem den næste Dag, og Knud havde haabet forinden at faae ethvert Spor af Turneringen udslettet; dog, der var han, og som han sad der paa Hesten, med Paltroken hængende om sit svære Legeme og Hænderne hvilende paa Saddelbommen, idet han med blege Kinder og et tomt Blik stirrede paa den brogede Scene, lignede han en Billedstøtte. Han havde seet sin forsagte, tungsindige Hustru lee og sladdre, da han kom, Margaret med blussende Kinder og funklende Blikke, i hans Oine lig en Vanvittig, vifte med sit Lommeklæde til Knud, og nu saae han, hvad der var det Forunderligste af det Hele, en vildfremmed Mand, hvem han aldrig før havde seet for sine Oine, siddende i en glimrende Rustning og med fældet Landse paa hans egen Ganger — maatte han ikke troe, at han drømte, eller blive tilmode, som var han sit eget Gjenfærd, der nu gjestede Tjele for at see, hvorledes det monne gaae til der efter hans Hedenfart? Endogsaa Broder Vigands snu, selvbeherskede Aasyn udtrykte den høieste Forbauselse.

Dødsstilhed herskede et Oieblik i Kredsen. Da drog Hr. Mogens sit Sværd, drev Sporerne i sin Hests Side og satte ind paa Pladsen over Skrankens Snore, men Dyret, som var mat af et langt Ridt, stødte an, styrtede og kastede sin Rytter af; Sværdet fløi langt bort, og selv trillede Hr. Mogens hen i Græsset. Nu kom der Liv i

de forstenede Tilskuere, Genete og Margaret ilede ned af Tribunen, Morbroder og Knud sprang hver af sin Hest, og Alle ilede til for at hjelpe den forulykkede Huusfader paa Fode igjen. Knud kom først, men erholdt strax et Beviis paa, at hans Fader var uskadt, og at hans Forbittrelse ingenlunde var bleven mindre ved Kolbytten; thi den Gamle reiste sig brat og tildelte Knud til Svar paa hans kjærlige Forespørgsel en saa eftertrykkelig Kindhest, at han tumlede tilbage. Der stod nu Hr. Mogens i sin fulde Kraft, trykkede Baretten igjen fast paa sit Hoved og raabte, uden at bekymre sig om de Andre, rasende paa Jesper Huusfoged.

Den Gamle, nu Hr. Mogens's tro Tjener i tredive Aar, traadte frem med Huen i Haanden og en sønderknuust Mine.

„Du arge Skalk!“ brølede Hr. Mogens og holdt sin knyttede Haand frem for hans Ansigt, „er det saa, Du holder Orden og Skik, naar jeg drager af Gaarde? Har Du givet Dit Minde til dette ubekvemme Mummespil, og hvo er den Karl der, ham, jeg nys saae paa Ryggen af Ravnsvenske?“

Inden Jesper kunde fremføre en Undskyldning og give Forklaring, befriedes han af sin mislige Stilling af Ophavsmanden til Ulykken, som skubbede ham til Side, traadte bristigt frem, bukkede høvisk og sagde:

„Ikke kan jeg feile deri, at jeg har velbyrdige Hr. Mogens Lauridsen for mig?“

„Ved Guds hellige Pine!“ udbrød Hr. Mogens og traadte et Skridt tilbage, „hvo er I?“

„I fare med Lempe, om I saa synes,“ svarede John, „og bruge Eders Forstand! Eders Gjest maa jeg vel være, saasom I er Eier af denne Gaard, men en Fremmed er dog ikke jeg, al den Stund det er Eders Hustrus kjødelige Broder, John Jakobsen Craigengelt, som nu taler til Eder.“

Hr. Mogens blev ikke vaer, at den Fremmede sagde dette, ikke med ædel Frimodighed og Sanddruhedens Præg, men med en Eventyrers Frækhed i Mine og Blik. Han hørte blot Kjendsgjerningen og blev hjertesyg derved; thi

intet mere Skjebnesvangert kunde hændes ham, end at Genetes Broder viste sig for at antage sig sin mishandlede Søster og blande sig i hendes Ægtefælles Sager. Knud bemærkede sin Faders Hjerteklemmelse og nød sin kortvarige Triumf, medens Morbroder fortsatte sin Forklaring, meldte om den gjestfrie Modtagelse, han havde faaet, og gjorde en Undskyldning for den Frihed, han, opfordret dertil af Knud, havde taget sig, idet han havde anstillet Dystridtet; men Hr. Mogens saae ud, som om han slet ikke hørte denne lange Tale. Han stod der med et rødt blussende Aasyn, og hans Hænder famlede med Paltzroken, som om Middel til Udvei af denne Klemme var at finde i dens Folder. Da lod Vigand sin Røst høre. Han havde ængsteligt vogtet paa sin Velynders skrækslagne Miner og gav nu Hr. Mogens's Villie det Stød, den trængte til, idet han sagde:

„Denne Mand kan paa ingen Viis være Genete Jakobsdatters Broder, om hvem vi vide, at han alt for flere Aar siden lod sit Liv i Valland*).“

„Ved min Helgen!“ raabte Hr. Mogens med vild Glæde, „just dette vilde jeg sagt. Hører I det, I Skalk og Bedrager? Den reenlivede Prædikebroder Vigand siger, at Genetes Broder, og hun havde kun denne ene, lod sit Liv i Valland og, efter hvad der er kommet til vor Kundskab, i Dræbningen ved Pavia.“

„Jeg hørte,“ svarede John med stor Koldblodighed, „hvad denne Skalk af en Munk nys sagde og I til Overflod gjentog. Han skal staae mig til Regnskab derfor, og mødes vi engang under andre Kaar, jeg skal klynge ham op som en Tyv. Jeg har nu ikkun dette at sige: spørger Genete selv ad!“

Genete stod bleg og skrækslagen, støttet til Margarets Arm. Nu foer Hr. Mogens imod hende og raabte truende:

„Beviis, om Du det formaaer, at denne Mand er Din Broder!“

---

*) Italien.

„Hvorfra skulde jeg have Beviis," svarede Genete, skjelvende af Skræk, „jeg, som ei saae ham, siden jeg var Barn? Han siger saa, at han er min Broder, og jeg har troet hans Forsikkring."

„Du har saa, taabelige Kvind, Du er!" sagde Hr. Mogens, „men jeg troer ganske det Modsatte, og ikke lader jeg mig gefalle, at en Spydskarl og Løbeskytte sniger sig i min Gaard og fører her, under et løgnagtigt Paafund, Regimente, som var han min Frænde. Ingensinde bliver han af mig anerkjendt som saadan. I forføie Eder herfra, det snareste I kan," vedblev han og vendte sig mod den falske Skotte, „vil I ikke jages af Gaarde med Skam."

Men nu foer Knud frem; Kindhesten brændte ham endnu og oprørt var han i sit Inderste, thi han havde knyttet sit Hjerte til sin nye Ven og Frænde og vilde Intet høre om, at han skulde være en Bedrager.

„Alt een Gang," sagde han til sin Fader, bleg af Harme, „viste Du en Frænde af Gaarde; gjør Du nu ligesaa med Morbroder, som med Thøger, ved min Helgen, ikke vil jeg længer kaldes Din Søn, og Du seer mig idag for sidste Gang!"

„Knud, Knud!" raabte Genete og faldt ham om Halsen, „Du tale ikke saa vildt!"

„Det faaer ei hjelpe, Moder!" sagde Knud med Fasthed; „jeg maa fort."

„Du bliver vel, Din Hvalp!" raabte Knuds Fader arrigt. „Jesper! Du vogte nøie paa Knud og indestaae mig med Dit Hoved for, at han ei rømmer herfra!"

„Nu", sagde John, „værre Tyran, end Eder, gamle Usling I er, findes ikke i dette Land. Eders Hustru handler I med, som var hun en Trælkvinde, det jeg heelt vel veed, hendes Broder jager I af Gaarde og hendes Søn skal tænkelig nu i Fangehullet; men det vide I, gamle Bondeplager og Bøddel! at Regnskabens Time er nær. Gjester jeg Tjele anden Gang, da skal I undgjelde for den Tort, I har tilføiet mig, som og for al Eders anden tyranniske Færd."

„I vare Eders beske Mund!" raabte Hr. Mogens

rasende. „Nævner I Eder end een Gang som Genetes Broder, da lader jeg Eder svinebinde og kaste i Lehnsfængslet."

„Ho, ho!" svarede John med drillende Koldblodighed, „det har gode Veie. End er ikke det Bast spundet, der skal binde mig, og I er den sidste Mand, der magter det. Havde jeg ikke større Ting fore, det skulde være mig en Lyst og en smal Sag at lade Eder binde i Eders egen Gaard og smage Fladen af min gode Klinge. Fort med Eder og vær I glad, at I selv slipper uskamferet fra dette!"

Hr. Mogens saae sig om og blev hos sine Svende en truende Holdning vaer; de stak Hovederne sammen, og da han kaldte paa en af dem, kom han nvilligt og tvært. Dette gjorde ham betænkelig og lukkede hans Mund. Han bød Genete og Margaret flux begive sig op paa deres Kamre, gav Jesper hviskende den Befaling, at forblive ved Stalden og vogte paa den Fremmede og hans Svend, og gik saa hastigt op paa Borgen med Vigand og et Par af de troeste Svende, idet han lod Porten lukke efter sig og forsvarligt stænge.

Knud blev glemt i Forvirringen; han stod med korslagte Arme og saae paa Morbroder, som brast i en raa Latter.

„Hvad nu?" spurgte Knud, ingenlunde i Stemning til at lee.

„For mig er nu kun Et at gjøre," svarede Morbroder, „paa Stand at drage herfra. Dog, da Din Hallunk af en Fader har forskandset sig i sit Castel, saa gaae Du flux derop og forhandle med ham, at han udleverer min Randsel og min Kappe, vil han ei hedde en Tyv og en Røver."

„Jeg gaaer strax," sagde Knud; „men om I tillader det, Morbroder, da drager jeg med Eder."

„Nu," svarede Morbroder med et snu Blik og strøg sit Skjæg, „Du faaer have Din Villie, kan Du slippe herfra, kommer Du end alene og med en slunken Pung."

„Frygt ikke derfor!“ svarede Knud. „Jeg skal, haaber jeg, bringe en Svend med og i alle Maader være godt rustet. I ride nu til Foulum og opspørge der Mads Jespersen, vor Fogeds Søn. Bringer I Hilsen fra mig, da vil han tage vel imod Eder, og i hans Gaard fortøve I denne Nat; forinden Dagen gryer, skal jeg, vil Gud og min Helgen, være hos Eder.“

„Du er en raadsnild Ungersvend,“ sagde Morbroder og gav Knud et bjærvt Slag paa Skulderen. „I dine Kaar gjorde jeg ligesaa; bedre at færdes frit i Leding blandt Mænd, end raadne her blandt Kvinder og Trælle.“

Den næste Morgen, da Sol stod op, blev det meldt Hr. Mogens, at Graamunk og en af Svendenes Heste manglede i Stalden, og da det ved en Eftersøgning viste sig, at hverken Knud eller Henning var noget Sted at finde, da var der ikke længere Tvivl om, at de Begge i Forening maatte være rømmede. Hr. Mogens brusede først op ved den Tidende, og han sendte flux nogle Svende ud for at gjennemsøge Omegnen, men de vendte kun hjem med den Besked, at den fremmede Kriger med sin Svend, Knud og Henning i Dagbrækningen vare blevne sete ridende af Foulum Nord paa. Noget, som lignede Anger, røbede sig nu i Hr. Mogens's Tale, men Vigand forstod snart at kvæle denne gode Følelse.

„Som han er faret af Gaarde,“ sagde han til Hr. Mogens, da de sade ved Ølkanden og talte om Knud, „saa lad ham fare af Tanke og Sind; det tjener Eder slutteligt dog bedst, at han er af Veien.“

Hr. Mogens kigede den Dag dybt i Ølkanden og blev om Aftenen baaren til sit Leie med en fuld god Ruus; men Genete og Margaret græd deres Øine røde; thi Knud havde om Natten været hos dem og taget kjærlig Afsked med dem; de ventede ingensinde mere at gjensee ham, og de ængstedes ved den Tanke, at den Mand, han nu havde sat sin Lid til og var draget af med, dog muligviis var en Bedrager og ingenlunde Knuds Morbroder; kun grublede de forgjeves over, hvorledes han var kommen i Besiddelse af John Craigengelts Har-

nisk, og hvad der havde bevæget ham til at fare under falsk Flag og berede dem denne bittre Skuffelse. De havde dog ikke formaaet at holde Knud tilbage, og Genete havde derfor i Nattens Stilhed forsynet sin Søn med de Penge, hun havde, og stoppet hans Randsel baade med Klæder og Fødevarer, hvorefter de selv havde hjulpet ham ud af Gaarden.

Knud havde givet Margaret en Hilsen til Ide, hvilken hun ogsaa nogle Dage efter fik Held til selv at overbringe hende. Hun fandt Ide mørk i Hu, men ingenlunde bøiet af al den Modgang, hun nu maatte gjennemgaae. Dog brast hun i Graad, da hun fik at vide, at Knud var rømmet, ikke fordi hun nærede Frygt for hans Liv, men fordi hun vidste med sig selv, at hun i den sidste Tid ikke havde været imod ham, som hun burde. Hun skriftede sin Synd for Margaret og fandt Trøst ved hendes Barm.

„Nu begynder vor Korsegang," sagde Margaret, „naar tænker Du, Ide, den ender?"

„Det veed ikkun Herren," svarede Ide med et funklende Blik, „men jeg har svoret en dyr Ed, Margaret, og den skal jeg holde, at mødes Knud og jeg nogen Tid igjen, og han forkaster mig ikke, da vil jeg vorde hans, nødes jeg end til at rømme af Gaarde og drage ud i den vide Verden med ham."

„En stor Ed den, Ide," svarede Margaret, „dog jeg veed, der slaaer et Skarlagens Hjerte under Din Brystdug."

„Jeg tænker," svarede Ide og tørrede sine Taarer, „at i disse Tider er det stundom os Piger tjenligt at have Mænds Hjerter og faste Mod." —

Det vilde været gavnligt for Margaret, havde hun oftere kunnet vexle Tanker med Ide; men fra nu af saaes de ikke i lang Tid. Margaret vendte tilbage til sin tungsindige Moder og sin aandelige Formynder, Broder Vigand, der hildede dem begge dybere og dybere i sit papistiske Garn. De søgte Trøst i deres Bodsøvelser og

deres Bønner, men disse naaede sjelden til Guds Throne; thi Jomfru Maria og en heel Hærskare af Helgene og Helgeninder opfangede dem paa Veien.

Fjerde Kapitel.

Aftenen før Slaget.

Faa Dage efterat Knud havde vendt sit Fædrenehjem Ryggen, gik som en Løbeild den Tidende over hele Jylland, at den frygtede Søhane, Kong Christiern den Andens tro Tilhænger, Skipper Clement, var løbet ind i Liimfjorden med nogle Skibe, bemandede med en liden Skare Fetaliebrødre, vilde Karle, der bleve anførte af hans Staldbrødre i mange Eventyr, Jens Finke, Oluf Klinte, Thomas og Hermand, at de vare dragne mod Aalborg, og at Byen var falden i deres Hænder, da det ubefæstede Slot, Hr. Peder Lykkes Forlening, havde overgivet sig uden Sværdslag.

Mange tillagde i det første Øieblik ikke dette Angreb stor Betydning; men det viste sig snart, at Grev Christoffer i Clement havde valgt den rette Mand til at tænde Krigsluen i Jylland, baade fordi han var en snu, modig og erfaren Høvding, og fordi han, Vendelbo af Herkomst, født i Aaby Sogn i Kjær Herred, kjendte sine Landsmænd og vidste at tage dem fra den rette Side. Heller ikke maa man af den tarvelige Benævnelse: Skipper, lade sig forlede til at troe, at Clement hidtil havde været en Mand af ringe Betydning. Vistnok var han en raa Søhane og havde, ligesom de bekjendte Eventyrere af samme Sort, Claus Knyphof, Martin Pechlin, Brun van Göttingen og flere, leilighedsviis ernæret sig ved Sørøveri og været fredelige Handelsfarere, navnlig Lybekkerne, en haard Svøbe; han skyldte kun sin bedre Lykke, at han ikke, lige-

som hine, var geraadet i Fangenskab og havde maattet lade sit Hoved falde for Øxen; men han havde dog for nogle Aar siden været i Kong Frederik den Førstes Tjeneste som Under-Admiral, og endnu Aaret iforveien havde Kong Göste, som den svenske Konge, Gustav Vasa, kaldtes, da Clement laae med nogle Skibe ved Götha-elv, indladt sig i Underhandlinger med ham for at vinde denne navnkundige Søhelt for sin Tjeneste. Dog, var Clement end, ligesom Landsknegt-Øversterne tillands, kun en Leiesvend paa Søen, han havde dog været i Forbindelse med den trofaste Søren Norby og var, naar det kom til Stykket, sin gamle Herre, Kong Christiern, hengiven. Som Clement havde været med paa Kongens ulykkelige Tog til Norge, der endte med hans Fangenskab, saaledes har sikkert Aarsagen til, at den utrættelige Søhane viste sig i Farvandet ved Gøthaelv, været den, at han alt da havde Kundskab om Grev Christoffers Planer til Kong Christierns Befrielse.

Vendelboerne vare djærve, frisindede Folk, der kun uvilligt bare Adelens Aag paa deres Nakke, og fra hvem hidindtil ethvert Oprør i Jylland var udgaaet. De trængte kun til en Fører, for at reise sig, og da han nu meldte sig, flokkedes de jublende om ham. Det blev en Bondekrig i vildeste Stiil, og Clement indfriede ærligt sit Løfte til sine Landsmænd: at ødelægge Herregaardene, befrie dem fra Adelens Tyranni og gjøre de fornemste Bønder til Lehnsmænd. Dog synes Rov og Brand at have været hans fornemste Øiemed; thi det varede ikke længe, inden Klarupgaard, Segeltorp, Voergaard og Birkelse vare gaaede op i Luer, hvilket dog kun var en ringe Begyndelse paa det, der skulde komme; thi nogle og tyve Herregaarde bleve i denne Fejde hærgede, og Enhver, der ikke vilde hylde Kong Christiern, var Dødssens. Ikke destomindre sluttede enkelte Adelsmænd sig til Clement, men det var naturligviis kun Folk, der Intet havde at tabe, som haabede at fiske i rørte Vande og under et nyt Regimente at komme til Ære og Anseelse.

Den jydske Adel mente med Grund, at af den Slags

Regimente, som Skipper Clement udøvede, kunde ikke komme noget Godt, og dens Medlemmer vare desuden djærve, modige Mænd, af et ikke mindre seigt Stof, end de jydske Bønder, rede til at offre Livet for deres Privilegiers Bevarelse. Nu var det ikke blot de unge Mænd, der grebe Sværdet, ogsaa de Gamle bøde sig til; thi det gjaldt i Hast at samle en mandstærk Skare og kvæle Bondereisningen i dens Fødsel.

Ogsaa Hr. Mogens Løvenbalk følte sin Forpligtelse til at gribe Sværdet, glemte Alder og Skrøbelighed og drog ud i Plade og Staal, fulgt af tyve vel rustede Svende. Dog efterlod han nogle bevæbnede Karle paa Tjele under Jesper Gaardfogeds Befaling, men overdrog den egentlige Myndighed paa Gaarden til Broder Bigand og overgav Genete og hendes Datter i hans Varetægt. Heller ikke Christoffer Kruse og hans Broder Thomas holdt sig tilbage, og Alle droge de til Hobro, hvor de stødte til den Hær, der fra alle Sider havde samlet sig i Aarhuus og nu under Anførsel af Erik Banner og Holger Rosenkrantz drog mod Aalborg. Jost Globæk havde sluttet sig til dem med en lille Deling hvervede Ryttere, men i Et og Alt udgjorde den ganske Hær kun tolv hundrede Mand, Halvdelen Rytteri, Halvdelen Fodfolk.

Sanct Hedevigs Dag, den 15de October, om Aftenen naaede den adelige Hær Landsbyen Svenstrup, som en Miil Sønden for Aalborg ligger paa begge Sider af Østeraa. Her besluttede Anførerne at holde Rast for at overveie, hvorledes Angrebet paa Aalborg skulde udføres. Vistnok var nu tolv hundrede Mand ingen stor Hær, men den var dog stor nok til at overfylde en Landsby. Skulde Menneskene have Tag over Hovedet, da maatte det blive snevert for Byens Indvaanere, og for at blot en Part af Hestene kunde nyde Staldens Luunhed, maatte Bondens Heste og Kvæg vige Baasen. Det hjalp imidlertid, at de Svenstrup Bønder, skjøndt ikke i nogen god Hensigt, selv havde gjort Plads for den adelige Hær; thi næsten alle vaabenføre Mænd vare alt dragne til Aalborg, hvor de under Clements Anførsel smagte Magtens Sødme og

svælgede i Borgerkrigens Rædsler og Orgier. Altsaa fandt de Adelige meest kun Oldinge, Børn og hylende Kvinder i Byen, og da de nok kunne gjette, hvor de vaabenføre Mænd vare, saa gjorde de ikke mange Omstændigheder med de Svenstrup Bønders Eiendele. Mangt et Ungnød maatte lade sit Liv og alt Fjederkræet række Hals for at skaffe de hungrige og trætte Krigere et varmt Maaltid. Iøvrigt maatte selv de Fornemste tage til Takke med simpelt Kvarteer, thi der fandtes ikke engang en Præstegaard i Byen. Ingen kom af Klæderne den Nat, som for Mange blev den sidste i dette Liv; men kun Faa af dem nærede nogen Frygt for, hvad den Dag imorgen vilde bringe; thi saa overmodige vare de Alle, og saa lidet tænkte de sig Muligheden af, at Bønderne vilde vove at angribe, at de ikke engang iagttog den simple Forsigtighedsregel at udstille Vagtposter paa de nordlige Høider.

I den største Bondegaards rummelige Kjøkken, der tillige var Bondens Dagligstue, sade Anførerne og nogle af de meest ansete Adelsmænd efter endt Maaltid omkring Ildstedet, hvor et stort Baal blussede; thi det var en kold og fugtig Aften, og den stadig vedligeholdte Ild oplivede ikke blot de trætte Rytteres stive Lemmer, men oplyste tillige med sin muntre Flamme det mørke, sodede Rum, i hvilket de befandt sig. Det røde Skjær faldt paa Krigernes skjæggede Ansigter og deres brogede Dragter, og naar Ilden blussede op, og Lyset trængte ind i de mørkeste Kroge, da blinkede derfra de gode Mænds Brystharnisker og Vaaben, som de, for at nyde Hvilen fuldstændigt, havde aftaget og hensat langs Væggene.

Samtalen gik en Stund livligt nok og røbede Adelsmændenes store Ringeagt for Bondehæren, men ogsaa deres Forbittrelse over dens Fremgang, hvilken de for en stor Deel tilskreve Mangel paa Mod og Beslutethed hos nogle af deres Standsfæller i Vendsyssel, skjændigt Frafald og Forræderi hos Andre. De forbandede Jens Hvas til Kaas, den eneste formaaende Adelsmand, der var gaaet over til Clement, hvilket han dog formodentlig kun

gjorde af Nød, og først efterat hans Gaard var afbrændt og hærget; men de priste den gjeve Bagge Griis til Klarupgaard, som alene havde reist sig mod Voldsmændene og fundet en ynkelig Død. Da han nemlig efter en Fraværelse paa nogle Dage vendte tilbage til sin Gaard, men kun fandt en Brandtomt, ilede han i sin Forbittrelse strax til Aalborg, opsøgte Clement og styrtede løs paa ham med sin Daggert. Havde den snu gamle Høvding ikke baaret en Staalskjorte under sin Klædning, da vilde det været ude med ham, og den Fejde, der nu bærer hans Navn, vilde formodentlig faaet en brat Ende; men nu mislykkedes Overfaldet, Bagge Griis maatte vige for Overmagten og flye. Dog, som han red gjennem Aalborgs Gader, kastede en Skomager ham en Tagsteen i Hovedet og ramte ham saa vel, at han kun naaede til Hasselriis Kjær, hvor man siden fandt ham død af sit Saar. — Med Harme blev det omtalt, at Jens Markvardsen var gaaet over til Bønderne og havde modtaget Børglum Kloster i Forlening af Clement, men dette var dog Intet imod den Kjendsgjerning, at Clement havde vovet at give Hundslund Kloster i Forlening til en Bonde; thi dette var et Indgreb i en af Adelsmændenes dyrebareste Forrettigheder og maatte i deres Øine være et formasteligt Forsøg paa at omvælte den lovligt bestaaende Samfundsorden.

Sluttelig fik de gode Mænd sig en dygtig Latter over det, der var hændet Bisp Styge Krumpen, som med sin Frille, Elsebeth Gyldenstjerne, var bleven overrumplet af Bønderne paa Voergaard og havde skjult sig i en Bagerovn, mens Elsebeth flygtede, Ingen vidste hvorhen. Hendes Broder, Mester Anders, og Folmer Rud, som i denne Fejde vare blevne gode og fortrolige Venner, sade afsides i en mørk Krog af Ildstuen, fordybede i Samtale.

„Hør," hviskede Folmer, „hvor de skvaldre og lee og haane Din Søster Elsebeth."

„Jeg overhører det ikke," svarede Anders Gyldenstjerne med et mørkt Blik, „vilde saa vel og tale Erik Flemming til, som fornemmelig slaaer Gjekken løs, havde

vi ikke vort Blod nu behov til større Gjerning, end Trætte mellem Mand og Mand."

„Viseligt talt af Dig, Anders!" svarede Folmer.

„Viseligt," sagde Anders med et Suk, „og des Aarsag, at Søster Elsebeth, Gud bedre, er en æreløs Kvinde, og hvor Æren er mistet, der er Intet at værge for."

„Hvor kom hun i den Elende fra først af?" spurgte Folmer.

„Hendes Huusbond, Bonde Due," svarede Anders, „var en arg Skalk og gudsforgaaen Krop, det er hendes Undskyldning. Han levede, som skulde der ingensinde afkræves ham Regnskab af Herren og torterede sin Hustru, saa det endte dermed, at de bleve skilte fra Disk og Seng paa det Viis, at Ingen af dem maatte indgaae nyt Egteskab, mens den Anden end var ilive. Saa faldt hun i den forvorpne Klærks og arge Forførers, Styge Krumpens Hænder, og have vi da, som Du vel har fornummet, oplevet den Spot og Spee, at Bonde Due paa Tinge i sin Tid afkrævede en Guds Tjener og Kirkens Overhyrde, som fornemmelig burde overholde Kydskheds-løftet, sin Hustru. Nu, da Bonde Due er død, Gud naade hans Sjæl! er Elsebeth Enke, men en Enke i Skjændsel og en Plet paa vort gode, gamle Navn."

„Seirer Hertugen," sagde Folmer, „da haver det ublu Bispe-Regimente Ende, og den store Forargelse vil høre op."

„Ja," svarede Anders, „vi staae paa den rette Side, Folmer! Meest tænker og jeg paa det, som fremmer Rigets Vel og Folkets, som vor egen, Salighedssag. En stor Gjerning, bæres mig fore, vil Herren lægge i vor udvalgte Konnings Hænder, og han er Manden til at føre den igjennem. Skrev jeg saa og forgangen Dag af Aars til min Broder Erik og formanede ham, ikke at give sig under Greven og de Lybske, alene for at redde sit jordiske Gods. Jeg mindede ham derom, hvor Meget vi Andre have offret og lod ham vide, at jeg vil forblive Hertugen tro, selv med al min Eiendoms Forliis og løbe for ham til Fods, om jeg ikke haver at ride paa mere."

Anders Gyldenstjernes ædle Aasyn lyste af Begeistring, da han sagde dette, og Folmer følte sit Hjerte mægtigt draget til ham; thi, som han, kjendte han ikke til lav Beregning og feig Frygt.

„Om nogle Dage," spurgte han „mon da Nogen af os, Anders, rider eller gaaer mere?"

„Saamænd Folmer!" svarede Anders, „Bønder ere ogsaa Mænd, det have vore Fædre fornummet før os, og disse skulle være mandstærke. Vilde det hue mig bedre, agtede Erik og Holger dem ei saa ringe og pralede vi lidt mindre. Dog, det gaae, hvor det vil, jeg har beskikket mit Huus, let nok det for en ugift og barnløs Mand, som mig."

„Mine Kaar burde være næsten som Dine," sagde Folmer, „dog staaer min Hu til at leve."

„Ja nok!" svarede Anders, „Du er ung og kan tage Dig en Hustru."

„Der traf Du det!" sagde Folmer. „Min Hu staaer til en fager Jomfru. Her burde vel ties, al den Stund hun ikke er min trolovede Fæstemø, endog jeg veed, hun er mig god. Dog, Anders, nu gjelder det snart Livet, og vilde jeg da bede Dig, bliver jeg i denne Fejde, men Du kommer uskadt derfra, da at bringe hende min sidste Hilsen."

„Det bæres mig fore," svarede Anders Gyldenstjerne med et tungsindigt Blik, „Du vil bringe hende den Hilsen selv og ikke ved mig. Dog, for alle Tilfældes Skyld, da sig mig hendes Navn!"

„Du har hende seet selv for nogen Tid siden," sagde Folmer, „og hist henne sidder hendes Fader, ved sin Svogers og gode Vens, Erik Skrams Side."

„Ei!" udbrød Anders studsende, „Hr. Mogens fra Tjele?"

„Netop ham, Anders!" svarede Folmer, „og Margrethe Mogensdatter er Jomfruens Navn."

„Nu," sagde Anders med Alvor, „da har Du paa een Viis valgt, som det maatte ventes af Dig, efter ydre

Fagerhed og Ynde, paa en anden dog ikke, da jeg mente Dig at være en forstandig og betænksom Ungersvend; en stor Gjek efter det, som fagert er og daarer Øiet, var Du dog til enhver Tid."

„Du taler om det, Du ikke kjender," svarede Folmer uden Vrede; „derom er jeg kun i Tvivl, hvad meest er fagert hos Margaret Mogensdatter, hendes ydre Person, hvad heller hendes dydige Sjæl. Dog veed jeg heelt vel, baade at hun er hildet i papistisk Vildfarelse, og at hendes Kaar desforuden ere vanskelige."

„Den Rose har stikkende Torne," sagde Anders og rystede paa Hovedet. „Din Haand skal gjennem svienbe Nelder, før Du med hende bjerger Lykken."

„Først," svarede Folmer, „maae vi enes derom, hvor Lykken hun seer ud, og hvad Du kalder saa; men, det have sig, hvor det vil, jeg kan ikke leve hende foruden."

„Jeg mente Dig at være mere retsindet," svarede Anders med et strengt Blik.

„Ikke mene Du," sagde Folmer med blussende Kind, „at jeg vil have hende paa anden Viis, end som min rette Adelkone, og allermindst tænke Du, at hun giver sig hen paa anden Viis, end med Ære."

„Nu," sagde Anders, „da bliver Intet af den Brudefærd!"

„Vi faae see," svarede Folmer fortrøstningsfuldt, „ikke troer jeg den Fabel, at Genete Jakobsdatter blot skulde være Hr. Mogens's Frillekone."

„See derhen!" sagde Anders, „hvor han sidder og stirrer i Ilden med mørke Blikke, meest et Spøgelse lig."

Hr. Mogens svarede godt til Beskrivelsen; thi baade vidnede hans Aasyn om Træthed efter flere Dages møisommelige Ridt i det tunge Harnisk, og tillige havde hans Blik et haabløst Udtryk. Til Ingen kunde han betroe Aarsagen til sin Ængstelse. Han havde blandt de sidste Ryttere, som rede ind i Svenstrup, gjenkjendt Hans Thordsen, der kom i Plade og Staal med væbnede

Svende i sit Følge. Ha! tænkte da strax Hr. Mogens, han kommer nu for i denne Oprørs Fejde og midt i Stridens Forvirring at tage mit Liv, at Genete kan vorde Enke!

Da Hr. Mogens saae, at Anders Gyldenstjerne fjernede sig fra sin Plads, reiste han sig, gik hen til Folmer Rud og satte sig til dennes Forundring ved hans Side.

„Folmer Hansen!" sagde han, „endog I ikke har stor Aarsag til at være tilfreds med mig, jeg beder Eder ligefuldt for Margarets Skyld at vise mig en Tjeneste."

„Hjertens gjerne," svarede Folmer med Varme, „hvad skulde være mig kjærere, end det, at være Margaret Mogensdatters Fader til Villie?"

„Jeg skal forskylde Eder det, bliver jeg ilive," svarede Hr. Mogens og trykkede Folmers Haand, „og er det, jeg vil bede Eder om, aleneste, at I fra nu af vil blive ved min Side og fornemmelig holde Eder tæt hos mig, naar Slaget skal staae."

„Jeg skal værge for Eder," sagde Folmer, „som var I min egen Fader."

„Ræd er ikke jeg," sagde Hr. Mogens og saae op; „I skal finde, at end evner jeg at føre mit Sværd og som en ret Dannemand at møde den aabenbare Fjende, som angriber forfra. Dog frygter jeg den skjulte Uven, der staaer paa samme Side, som jeg, og kan give mig Ulivssaar bagfra. I spørge ikke nu, til hvem jeg sigter! Naar Timen er der, da skal jeg pege paa ham."

Folmer hørte med største Forundring paa den Tale; thi han var ganske uvidende om, hvad der var foregaaet paa Tjele Morgenen efter Anna Enevoldsdatters Brudefærd. Han frittede dog ikke, men benyttede Leiligheden til at spørge Nyt fra Tjele, og Hr. Mogens fortalte ham nu om den fremmede Eventyrer, der havde gjestet Tjele og udgivet sig for Genetes Broder John, og at han havde lokket Knud med sig. Folmer hørte den Tidende med stor Bekymring; thi han var istand til at give

Hr. Mogens fuld Forklaring angaaende den formentlige Skotte.

„Saare frygter jeg da," sagde han, „at Knud vil være at finde paa den modsatte Side, i Bøndernes Hær, og deri har jeg ganske mod min Villie nogen Skyld, al den Stund jeg gav denne Spydskarl et Brev med til Jomfru Margaret, det jeg nu ingenlunde vil fordølge. Dog, hvo kunde tvivle om, at den Karl var den, han udgav sig for, da han førte de Craigengelters Vaaben og var nøie underrettet om Alt?"

„Han var da paa ingen Viis Genetes Frænde?"

„Nei, langt derfra! Der var Intet ved ham af en Craigengelt, uden den Skramme, han bar over sit Øie, den Eders Hustrus Broder gav ham døende. Han er John Craigengelts Banemand, dræbte ham i Tvekamp og tog hans Vaaben og Eiendele som godt Bytte; men han var hans Ven tilforn og kjendte af ham selv nøie hans Kaar; jeg veed det af en hvervet Rytter, der var med ham i Valland, og hvem jeg traf i Kolding, men som af Frygt først berettede, hvad han vidste, da Skalken var draget Nord paa."

„Guds Død, hvad for Karl er han da?" spurgte Hr. Mogens.

„Han er en Landsknegt fra Østfriisland," svarede Folmer, „og hans rette Navn er Johan Goerdes. Han var Underbefalingsmand ved et Regiment hvervede Knegte, hvor flere Skotter og deriblandt Eders Svoger John gjorde Tjeneste. Mere snu, troløs og blodgjerrig Karl, end han, skal ikke findes. Sidst er han seet i Lybek, og stillede han sig end an, som vilde han lade sig hverve af Joft og stride for Hertugen, jeg formoder dog af den Aarsag, at han stillede saa store Fordringer, saa det blev til Intet, at det gjorde han ikkun paa Skrømt. Tænkelig har han været vidende om, at Clements Anfald var forestaaende, thi han skal have taget Haandpenge i Lybek. Ulykken vilde da, at han i Kolding kom i Kast med Laurids Lunov og mig, hvem han, det være sagt til vor Skam, daarede med sin fledske Tale, og har han ikke

alt forinden i sit snu Hoved undfanget den Plan at prøve det Eventyr paa Tjele og der udgive sig for Eders Hustrues Broder, det Brev, jeg overdrog ham at besørge, kan have fristet ham dertil, det jeg nu bitterligt beklager."

Hr. Mogens yttrede ingen Beklagelse, hverken over sin Svogers sørgelige Endeligt, eller over Knuds Skjebne; mørk grublende sad han der og stirrede hen for sig. Omsider rystedes han som af en Gysning, saae op og sagde:

„Jeg viste den Spydskarl af Gaarde med Skam, og gjorde deri Ret; dog, er han nu i Clements Hær, da har jeg een Dødsfjende for, en anden bag, underligt skulde det gaae til, om jeg bjergede Livet."

„I være ved godt Mod," sagde Folmer, „og see ikke Spøgelser! Dog, lever I og staaer dette igjennem, da kjende I derefter bedre Eders sande Venner! Det bekymrer mig saare, at I har givet Eders Hustru og Datter i den Skjelm, Broder Vigands Varetægt."

„Han er en god Vogter," svarede Hr. Mogens og reiste sig brat, „er han end en Træl og har Trællesind. I talte om sande Venner, Folmer Hansen! Ved min Helgen, der gives Mennesker i saa fære Kaar, at det sande Venskabs Herlighed er dem negtet. Kjendte I ikke hidindtil en slig Mand, da see i mig en saadan!"

I det Samme reiste Erik Banner sig, og Alle fulgte hans Exempel.

„Nu søge vi Hvilen, kjære Venner og Brødre!" sagde han muntert, „at vi kunne være friske imorgen og drage mod Aalborg, der vi, haaber jeg til Gud, før Sol gaaer ned, ville gjøre det af med Skipperen og hans Mordbrændere. Vi Gamle ville leire os her i Ildstuen paa nogle Knipper Halm; gammel Mand gyser, sad han end paa Ilden! I Unge maae søge Lade og Loft og gjemme Eder i Høet, der er luunt nok for det unge, hede Blod."

Femte Kapitel.

Slaget ved Svenstrup.

En tyk Taage sænkede sig om Natten over Nørre- og Sønder-Svenstrup By, over Østeraaen og de side Enge, der strakte sig hen til Høiderne, paa hvilke Herregaarden Store Restrup og Byerne Freilev og Drastrup ere beliggende. Nattens dybeste Mørke hvilede over Egnen, og henad Morgengryet hørtes endnu ikke nogen Lyd, uden den klagende Fløiten af en Flok Brokfugle, der søgte mod Syd, som om deres Instinkt førte dem bort fra et Sted, hvor Menneskene snart skulde rase i al deres Grumhed.

Hele den adelige Hær laae i dyb Slummer, og Alle sov ligesaa trygt paa Hø og Halm, som om de havde hvilet i deres egne gode Bolster-Senge i Hjemmet. Dog havde Rytter-Oversten, Jost Globæk, viist den Forsigtighed at udstille nogle faa Vagtposter omkring selve Byen; men Folkene havde kun adlydt knurrende, thi de vare blevne smittede af de adelige Svendes Overmod og betragtede den forestaaende Kamp med Bønderne som en reen Leg. De vare ogsaa nu, ved det første Daggry, rede til at trække sig tilbage, da de pludselig fornam en huul Larm ovre fra Drastrup Banke. De lyttede og mærkede, at Larmen tog til og kom nærmere; den lød som et Havs dæmpede Brusen, naar en Storm er i Frembrud; men det varede ikke længe, førend de lyttende Ryttere grant kunde skjelne den rumlende Lyd af Vognhjul, Vaabens Raslen, Menneskerøster og Hundeglam.

„Ved Guds Moder!“ raabte en af Rytterne, „troer jeg ikke, at Bønderne ere der!“

I samme Nu vendte han sin Hest og jog ind i Byen, hvor det snart mærkedes, at han havde blæst Allarm. Der glimtede Lys bag Leerhytternes Hornruder, væbnede Mænd tumlede ud af Huusdørene, forvirret Raaben,

Vaabenlarm og Hestetrampen gjaldede snart over den ganske By. Endnu inden Sanct Galli Dag, den 16de Oktober, var frembrudt, i den graa Morgendæmring, forsamlede den adelige Hær sig paa Marken Nord for Nørre Svenstrup, dog uden Orden. Der blev nu i Hast holdt Krigsraad. Erik Banner, Holger Rosenkrants, Niels Brok og de fleste Adelsmænd af Betydning raadede til ufortøvet at gribe an og overdøvede Jost Globæk, der var en erfaren Kriger og foreslog, at Hæren skulde forholde sig rolig og oppebie Bønderne i den gode Stilling paa Høiden, indtil han med sine Ryttere fik gjort en omgaaende Bevægelse og kunde falde Fjenden i Flanken.

„Ved min Helgen!" raabte Niels Brok, „ikke er det Umagen Værd at liste sig frem og bruge snild Krigskonst mod sligt Kvæg."

„Ere de end Kvæg i at bruge Vaaben," svarede Jost, „de ere dog en stor Flok. Den gamle Kjerling, som kogte min Nadvere igaar, svor derpaa, at deres Hær er voxet mægtigt og andrager saa vel sex tusinde Mand; vi ere ikke mange Flere, end et Tusinde. Den store Larm, vi fornemme at rykke stedse nærmere, lader mig troe, at Kjerlingen har Ret."

„Nu lytte vi ikke til Kjerlingesnak," sagde Erik Banner overmodigt.

„Have vi dog heller ikke al vor Kundskab af den Kjerling, det I vel veed," svarede Jost Globæk sindigt og fast. „Ikke vilde jeg kalde den Mand feig, som nu tilraadede, at vi vendte om og undgik Slag, indtil Hertugen faaer sendt de fire Fænniker Landsknegte, han har os tilsagt. I hvert Fald er det mit Raad ikke at fare mod Bønderne ned i det Kjær."

„Nu," udbrød Holger Rosenkrantz, „et skjønt Forslag det, at vi gode Mænd skulle vende Ryg til og flye for Bønder!"

„Jeg fornemmer, det maa være en stor Løgn, det om de sex Tusinde;" sagde Erik Banner, „men ved Jesu Kors, ere de end sex tusinde Gange sex, vi ville endda falde an, og vi skulle splitte dem som Avner!"

Som han havde udtalt, begyndte Taagen at hæve sig, og det saaes, at Bønderne vare i Fremrykning, og at de kom tvert over Engene paa et Par mindre Hobe nær i Øst og Vest, som syntes bestemte til at omgaae den adelige Hær i sin Stilling. Hver Mand paa Svenstrup Banke skjønnede nu, at Rygtet ikke havde overdrevet Bondehærens Størrelse, og den hele Fremrykning, som skete i god Orden, viste, at een Mands Villie styrede Angrebet, hvor slet rustede Bønderne end ellers vare. Da de kom nærmere, saaes Sværd, Landser, Øxer, Køller og Leer mellem hverandre, og de fleste kom trampende tungt i deres Træsko.

I nogle Øieblikke saae Adelsmændene stumme paa det Syn; men da drog Erik Banner sit Sværd, og idet han holdt det høit opløftet, raabte han:

„I Guds Navn og for Hertug Christiern!“

Saa gav han sin Hest af Sporerne og, efterfulgt af sine Svende og den hele Skare beredne Adelsmænd, satte han i fuldt Firspring ned i Engen mod Fjenden. Dog, neppe vare de komne et lidet Stykke ud i Lavningen, før den side Bund gav efter for Hestehovene, og Angriberne standsedes brat i Farten. Med den tunge Byrde af svært væbnede Ryttere sank Hestene trods alle Anstrengelser stedse dybere i, de bagerste Ryttere trængte paa de forreste, som alt stak i Moradset, saa det blev næsten umuligt at vende om, og netop som Alt var vild Forvirring, naaede Bøndernes forreste Rækker den overmodige Fjende, og en rasende Kamp begyndte, Mand mod Mand, men snart Mange mod hver Enkelt. Der blev hverken bortskudt Pile eller Krudt i det Slag, thi de faa Armbrøster og Hagebøsser, som vare medtagne, kom ikke til Anvendelse, og hverken de Adelige eller Bønderne havde en eneste Feltslange til deres Raadighed. Det blev da et vildt Haandmænge, ganske som i Riddertidens hedeste Kampe.

En høi, bredskuldret Skikkelse i Rustning og med Jernhat paa Hovedet lod sin dybe Røst høre midt i

Bulderet og hidsede Bønderne til vild Blodtørst, det var Clement selv, den gamle Eventyrer, hærdet ved mangen vild Dyst i sit blodbestænkte Liv.

„Slaae Hesten, slaae Hesten!" raabte han, „Manden faae vi vel."

Og Vendelboerne fulgte dette uridderlige, men kloge Raad og slagtede løs med vild Glæde, saa det næsten overalt blev en Kamp til Fods. Tunge Slag af Køller og Øxer drønede mod Adelsmændenes Rustninger, og skarpe Leer fandt Veien til deres Hjerter, hvor mandigt de end værgede for sig.

„Gud være mig naadig!" raabte Holger Rosenkrantz, idet han segnede under Bøndernes rasende Slag og kort derpaa udaandede sit sidste Suk. Alle hans Svende, der vakkert havde værget for ham, havde bidt i Græsset til sidste Mand, og der laae en Vold af dræbte Bønder omkring dem.

Hist værgede Niels Brok sig som en Rasende og lod en Ed følge med hvert Hug. Bønderne stode ikke tilbage, hverken i Hug eller Skjendsord. Bondelømmel, Træl, Bøddel, Straajunker og end værre Ukvemsord løde som Brøl og krydsede hverandre under Vaabnenes Gny. Snart laae Niels Brok døende paa Valdpladsen, og inden en Times Forløb var Engen rød af frie og ufrie Mænds dyre Blod. Anders Gyldenstjerne fik den Skjebne, han havde ventet og blev paa Pladsen. Med ham delte Mester Anders Hack, Christen Skram, Erik Flemming, Iver Juel og Flere Skjebne; de bleve Alle i Svenstrup Kjær, og kun faa vare de Adelsmænd, der lode sig gjøre til Fanger. Erik Banner slap derfra og reddede sig ved Flugt, fik han end nogle Skrammer med som en gavnlig Lære, og Erik Skram til Hastrup, som ikke havde været blandt de Fremmeste, salverede sig i god Tid og kom heelskindet til Huse.

Mogens Løvenbalk med sine Mænd havde, fulgt af Folmer Rud, styrtet sig i Kampen mere mod Vest, men havde ikke naaet Engen, før Bønderne vare der, saa de fik fastere Jordbund under sig og kunde frit tumle deres

Heste. Just som Hr. Mogens red frem, viste Hans Thordsen sig i Nærheden, og da han tillige blandt Bønderne blev en Rytter vaer i gylden Brystharnisk og i ham strax gjenkjendte Landsknegthøvdingen Johan Goerdes, da raabte han til Folmer:

„Gud naade, det gaaer ilde og som jeg spaaede, en Fjende for, en anden bag!“

Dog værgede han sig mandigt; men ikke saa snart fik Johan Goerdes Øie paa ham, før han hidsede Bønderne paa ham, og selv foer han frem paa sin Ganger, idet han raabte:

„Ha, er Du der, Din gamle Bondeplager og ublu Karl, som viser Frænder af Gaarde? Nu skal Du undgjelde og have Tak for sidst!“

Bønderne styrtede sig med vilde Raab over Hr. Mogens, men Johan Goerdes fik ikke Held til at komme ham tillivs, thi Folmer Rud red frem og krydsede hans Klinge, idet han raabte:

„Jeg har en Regning først at afgjøre med Dig, Du Løgner og Skalk!“

„Af Veien!“ brølede Johan Goerdes, „med Dig har jeg Intet at skaffe.“

Dog kunde han ikke slippe, og snart mærkede han, at han havde en Mand med et sikkert Blik, en kraftig Arm og en øvet Klinge for sig. En hidsig Kamp begyndte mellem disse To, medens de Tjele Karle havde Nød med at værge for deres Herre. Mand efter Mand segnede de med blodige Pander, og et Par af dem vendte Ryg til og flyede, saa nu regnede Kølleslagene tykt paa Hr. Mogens selv, og han havde alt faaet flere svære Skrammer og vaklede i Saddelen, da den Fjende, han mente at have i Ryggen, ilede til, foer imellem ham og Bønderne og til hans store Forundring standsede Kampen.

„Nu lade I det være Nok med ham, Folkens!“ raabte Hans Thordsen; „han har, saa frygter jeg, faaet det, han evner at taale. I skjænke ham nu Livet og troe mit Ord, at nogen arg Bondeplager var Hr Mogens Lauridsen til ingen Tid.“

„Ei see, Hans, er det Dig?“ raabte den af Bønderne, som havde givet Hr. Mogens det sidste og drøieste Slag, „skulle vi træffe Dig paa den Side og i Vaaben mod Dine Egne?“

Hans Thordsen, hvis Slægt stammede fra Vendsyssel og som havde Frænder i Bondehæren, svarede koldsindigt:

„Ikke saa, Landsmænd! Jeg maatte give Møde paa Rigens Hofmesters Bud, en Kronens Tjener, som jeg er; dog farver jeg uvilligt min Klinge i Eders Blod, nødsages jeg end til at hugge ind, lader I ei denne Mand med Fred. I see, at jeg har friske Svende med mig.“

Da Bønderne bleve vaer, at Kampen drog sig bort fra Pladsen, og at de havde Udsigt til at blive i Mindretal, opgave de at fuldføre deres blodige Gjerning og vege derfra. Hr. Mogens var imidlertid sunken af Hesten og laae paa Jorden i sit Blod. Hans traadte hen til ham og spurgte, hvor det gik.

„Ilde nok,“ stønnede Hr. Mogens. „Tak, at I værgede for mig, Hans! Ikke havde jeg ventet det af Eder!“

„Jeg kræver ingen Tak,“ svarede Hans, „men blot Retfærdighed. Nu troe I mig paa mit Ord, at jeg er uskyldig, og at Eders Hustrues Ære er ukrænket.“

„Gud naade!“ sagde Hr. Mogens; „jeg faaer vel troe det. Saae i noget Sted Knud?“

„Nei,“ svarede Hans, „han er idag ikke kommen mig for Øine; ikke vidste jeg, at han var med i Toget.“

„Nu, Gud have Lov!“ sagde Hr. Mogens, „saa stred han dog vel ei blandt Bønder og mod sin egen Fader. Hans,“ vedblev han med mat Stemme, „I lade mig ikke ligge her at ædes af Ravne!“

Hans, som allerede var ifærd med at undersøge Hr. Mogens's Saar, svarede med venlig Røst:

„Hvad snakker I der om Ravne! I skal, vil Gud, vorde helbredet og en ganske Mand igjen. Det skal nu være min fornemste Gjerning at skaffe Eder i Huus, og

ikke vil jeg vige fra Eder, førend jeg veed Eder i Sikkerhed og under god Pleie."

Knud, som ikke var bleven seet, opholdt sig dog ikke langt derfra, men han havde ikke taget Deel i Slaget; thi han havde benyttet sig af Kampens Forvirring til at befrie sig fra sin mislige Stilling, der snarest var at ligne ved Fangenskab. Han var nogle Dage efter sin Bortfart fra Hjemmet med sin formentlige Morbroder kommen til Aalborg og var bleven vel modtaget af Clement, der gjerne saae en anseet Adelsmands Søn i sine Rækker. Derpaa havde Johan Goerdes ogsaa gjort Regning og fornemmelig af den Aarsag lokket ham med sig; men det varede ikke længe, førend Knud kom efter, hvorledes det havde sig med den foregivne Morbroder og erfarede hans rette Navn. Stor var hans Forbittrelse, men Johan Goerdes loe ham kun lige i Øinene, og da Knud i sit Raseri drog sit Værge og styrtede løs paa ham, blev han overmandet, bunden og kastet i et Fangehul, hvor han tilligemed Henning maatte tilbringe en heel Uge paa smal Kost. Dog, da han af Klogskab opførte sig roligt, kom han atter løs, men var nu ilde seet og maatte under Bevogtning arbeide med paa Byens Befæstning, thi Clement var som en dygtig Hærfører belavet paa alle Tilfælde og tænkte sig den Mulighed at maatte forsvare sig bag Aalborgs Volde. Da imidlertid Knud, skjøndt lige harmfuld i sit Hjerte, stillede sig an, som om han havde forvundet sin Vrede, da fik han omsider sin Hest og sine Vaaben tilbage, og Johan Goerdes tog ham med blandt sine Mænd, da Bondehæren Natten før Sanct Galli Dag drog mod Svenstrup. Mere, end een Gang, tænkte Knud paa at undvige og slutte sig til sine Standsfæller; men først i det Øieblik, da Bønderne faldt an, lykkedes det ham i Forvirringen at slippe bort, og nu red han Vesten om Svenstrup, uden Kundskab om, hvad der videre var foregaaet paa Slagmarken, blot betænkt paa at drage ad Hjemmet til.

Da vilde Ulykken, at Thomas Kruse paa Flugten skulde komme imod ham. Knud blev bleg, da han saae

ham og drog uvilkaarligt sit Sværd. Thomas blev det vaer, standsede sin Hest og raabte:

„Ei, kommer Du der, Din Forræder! at stride mod Dine Egne og tage mit Liv?"

„Ikke saa," svarede Knud; „dog lyster det mig, om Du har Stunder at tøve, at gjøre vort Regnskab op. Nu er Timen der, Thomas, hvorom jeg engang talte. Lad nu see, hvo stærkest er, Du eller han, Du skjeldte for en Vanbyrding!"

Uden at vexle flere Ord, sprang de Begge af Hestene, som bleve opfangne af Henning. Strax gik de løs paa hinanden og krydsede Klingerne med Hadets Lyn i deres Blikke. Thomas afbødede det første vældige Hug af Knuds stærke Arm og fegtede meest koldsindigt og behændigt, men hans Modstander var ham for overlegen i Styrke. Hans Hug faldt stedse svagere, indtil Knud endelig med rasende Magt kastede sig over ham og stak sit Sværd gjennem hans Bryst, idet han vildt raabte: „For Ide!"

Dog, da han havde draget sit Sværd ud og saae Blodet vælde af Saaret, kom han til Besindelse, kastede Sværdet fra sig og drog et Klæde frem for at lægge en Forbindning paa, mens Henning bestyrtet red til Stedet.

„Nu er det sonet," sagde Knud og lagde sin Haand under sin Dødsfjendes Hoved. „Du give nu ganske Afkald paa Ide, da kan Alt end vorde godt mellem os."

„Det er ude med mig," hviskede Thomas med blegnende Læber, men rørte Hovedet, som om Knuds Haand brændte ham.

I det Samme hørtes Hestetrampen, og Christoffer Kruse kom ilende hid med nogle Svende. Da han saae sin Broder liggende blødende og hørte hvad der var skeet, da glemte han ganske sin egen Sikkerhed og drog sit Værge for at tage Hevn. Dog, Knud tog ikke sit Sværd op, men blev staaende med krydslagte Arme.

„Hug mig ned, om Du det vil, Christoffer," sagde han, „jeg sætter mig paa ingen Viis til Modværge. Det

angrer mig, som skeet er, fordi han var Din Broder, dog ellers en ond Karl, mig stedse hadsk."

„Du har ilde gjort, „Knud!" sagde Christoffer og lod sit Sværd synke, hvorefter han knælede ned hos sin døende Broder. Thomas saae ham og gjenkjendte ham; hans Blik funklede et Øieblik vildt, og han sagde med hæs Røst:

„Ingensinde, Christof, give Du den Vanbyrding Ide til Hustru —"

da kvaltes hans Røst, hans Blik brast, og han opgav Aanden. Christoffer forblev nogle Øieblikke knælende ved sin Broders Lig og bad en Bøn for hans Sjæl; da reiste han sig brat, vendte sig mod Knud og sagde:

„Nu er der Blod mellem din Slægt og min, og Du er fredløs Mand!"

„Jeg var vel saa alt forinden," svarede Knud, idet han steg i Sadlen; „er saa dog dette Drab skeet, mens Fejde staaer paa; dog er jeg ikke den, der vil snige sig derfra, og kræver Du Mandebod for Thomas, jeg skal betale."

„Fort med Dig!" raabte Christoffer og greb til sit Sværd.

Knud kastede et langt Blik paa sin Fjendes Liig, men det var et koldt, fast Blik, uden Anger, vendte saa Hesten og red mod Vest ad en Sti over Mosen, efterfulgt af Henning.

Længe rede de tause; omsider spurgte Henning:

„Hvorhen nu, Knud?"

„Ad Tjele til!" svarede Knud.

„Ilde Modtagelse ville vi faae der," mente Henning.

„Nu," sagde Knud, „da faae vi ligge i Skove og Skjul."

„Jeg veed et Sted, hvor vi kunne dølge os," sagde Henning; „der er en Hule i Vigum Skov, den kun jeg kjender; der søge vi hen og bjerge nogen Fetalie derind. Vi krybe i Skjul der om Dagen, og om Natten liste vi os til Foulum og spørge Nyt fra Tjele."

„Nu," sagde Knud med et beesk Smiil, „det kan vorde et lystigt Liv, det! Dog veed jeg ikke bedre Raad nu; vi ile da Syd paa at prøve det Eventyr!"

Sjette Kapitel.

Mogens Løvenbalks Bekjendelse.

Medens Bønderne forfulgte deres Seier og droge Syd paa, idet de spredte sig i flere Hobe og skjændte og brændte omkring i Landet, herskede der en sørgelig Virksomhed i Svenstrup By. Bøndernes Kvinder toge sig barmhjertigt af de Saarede og understøttedes heri af Benedektiner-Nonnerne og nogle Munke, som vare ilede hid fra Sebber Kloster, og nu villigt ydede Sjæletrøst og Pleie, ligesom de ogsaa sørgede for, at de faldne Bønder bleve christeligt jordede paa Svenstrup Kirkegaard. Saa let turde man imidlertid ikke tage sig det med de adelige Liig, af Frygt for siden at blive draget til Regnskab af de Afdødes mægtige Slægtninge, og de Sebber Munke toge derfor den Beslutning at lade Ligene paa Bøndervogne føre til Mariager og henlægge der i Klosterkirken.

Folmer Rud var bleven fundet paa Valpladsen med et dybt Saar i den høire Skulder. Johan Oxerdes havde nemlig omsider faaet Held til at ramme ham med sit Sværd, men i samme Nu havde de fremtrængende Bønder hvirvlet ham bort, og da de saae Folmer segne blødende af Hesten, troede de ham død og lode ham ligge. Munken havde nu antaget sig ham, og paa sin egen Begjæring var han bleven ført til det samme Huus, hvor han hørte, at Hr. Mogens var bleven indlagt. Han tilbragte en Nat i den Gamles Selskab, men det var en Nat fuld af store Lidelser, og kun et Øieblik vare

de alene. Dog fik de vexlet nogle faa Ord, og hvad Hr. Mogens sagde, voldte i Øieblikket Folmer stor Glæde.

„Jeg har Meget at angre," sagde han med tykt Mæle, og idet han vaandede sig af Smerte, „og ikkun Herren veed, om det forundes mig at leve og rette, hvad som ilde er gjort; men det skal I for alle Tilfældes Skyld vide, Folmer, at hjertens gjerne giver jeg Eder min Datter, saa I kan tage hende, om hun selv er villig, med mit fulde Minde."

Folmer følte sig beroliget ved det givne Samtykke og blev i sin lidende Tilstand ikke vaer, at Hr. Mogens's Ord, hvor velvilligt de end løde, dog ingenlunde vare skikkede til at fjerne Tvivlene om Margarets ægte Fødsel; tvertimod syntes Tilstaaelsen af, at Noget var ilde gjort og burde rettes, at bestyrke dem. Siden gik det op for ham, men det fattedes ham da paa tilstrækkeligt Kjendskab til den Sag, hvortil den Gamle egentlig sigtede.

Folmers Saar blev ikke af hans Pleiersker betragtet som livsfarligt, og da Nonnerne erklærede, at han vilde kunne taale at flyttes, saa leiede han en Vogn, fyldt med Halm, og lod sig i den kjøre til Mariager, idet han fulgte det store Sørgetog. I det rige Brigittiner-Kloster og under sin Fasters, Abbedisse Elisabeth Ruds Tilsyn, turde han naturligviis vente langt bedre og omhyggeligere Pleie, end i en fattig Landsbyes Leerhytter.

Hr. Mogens burde derimod visselig forblevet, hvor han var; men, trods alle Nonnernes Advarsler og Hans Thordsens Modforestillinger, begjærede han halsstarrigt at blive ført til Tjele, og da den uforklarlige indre Uro, som havde betaget ham, og som forjog al Søvn fra hans Øine, virkede meget skadeligt paa hans Tilstand, saa bekvemmede Hans sig omsider til at føie ham.

Nogle Dage efter Folmer Ruds Afreise blev han da kjørt Sønder paa, liggende i bløde Bolstre paa Halm og under et Stykke Lærred, som paa Tøndebaand var

spændt over Vognen. Det gik langsomt, Fod for Fod, og var et kjedsomt Ridt for Hans Thordsen og de fire Gaardsvende fra Tjele, som havde bjerget Livet og nu ledsagede deres saarede Herre. Dog trættedes Hans ikke, men viste Hr. Mogens den største Omhu, idet han høilig forundrede sig over den gamle Herres Haardførhed og Selvbeherskelse under saa store Lidelser. Man hørte næsten aldrig nogen Klage fra hans Læber, men idelig og idelig spurgte han, hvor vidt de vare komne, og hvor mange Dage der vilde gaae hen med Reisen, saa Hans gjorde sig mange Tanker om denne febersyge Higen efter at naae Hjemmet. Tre Dage gik hen med at naae Hobro; den fjerde Dag ved Middagstide naaede de endelig ad den gamle Landevei Lindum Skov; men da Hans meldte det til Hr. Mogens, røbede han ikke den forventede Glæde. Hans betragtede den Syge nøie og bemærkede kjendelige Tegn til Sløvhed og Kræfternes Aftagen. Da det var en smuk, mild Octoberdag, og Solen skinnede, saa besluttede Hans at holde Rast i Skovens Skygge og nærmere overveie, hvad der var at gjøre. Han lod Kjøresvenden bøie af fra Veien og ad en jevn Grønning kjøre Vognen hen under en gammel Eg, hvor Toget standsede.

„Hvad tykkes Dig, Jørgen,“ spurgte han den fornuftigste af Gaardsvendene, da de vare stegne af Hestene og stode afsides, „bjerge vi mon Din Herre levende til Tjele?“

„Jeg forundrer paa,“ svarede Jørgen, „at han ei forlængst har opgivet Aanden. Dog, vil han ikke døe uden paa Tjele, da lever han vel, indtil han naaer sit Sengekammer, thi han havde alle sine Dage en stærk Villie.“

„Ilde vilde det være,“ mente Hans Thordsen, „gav han Aanden op her paa alfar Vei.“

„Det er lige nær til Himmels, i hvor man døer,“ sagde Jørgen.

„Men uden Skrifte, Jørgen, og Absolution?“

„Det vilde være værre,“ svarede Jørgen og kløede

sig bag Øret. „Var han end en umild Herre og nøieseende til alle Tider, ikke ønsker jeg, at hans Sjæl skal fare i Djævelens Kløer. Gjerne rider jeg efter en Præst, mener I, det er saa vidt med ham."

„Derpaa tænkte jeg just," sagde Hans. „Rid nu flux til Sønder-Onsild og bed Hr. Søren umage sig hid, saa fort han kan."

Jørgen var i Saddelen i et Nu, hans Hest var frisk, da de havde gjort Reisen i Skridtgang, og han red da, som en Mand bør ride, der troer, at en Sjæls Frelse afhænger af hans Hests Hurtighed; men uagtet Hans Thordsen havde seet ham fare ned gjennem Skoven som et Lyn, forundredes han dog høilig ved at see ham vende tilbage, inden en halv Time var forløben, thi han havde frem og tilbage en Miil at ride, og ikke mindre forundredes han ved at see, at den Præst, han førte med sig, ikke var Hr. Søren, men Præsten fra Skjern, Hr. Laurids Thundeboe. Den største Forfærdelse stod præget i den værdige Mands Aasyn, og saa snart han saae Hans Thordsen, som var ham bekjendt, udbrød han, idet han slog Kors for sig:

„Guds hellige Moder forbarme sig over os! Nu gaaer Dannemarks Rige under; Gaardene blusse i Øster og Vester og uskyldigt Blod udgydes."

„Have Bønderne da naaet denne Egn?" spurgte Hans, mens Svendene, der havde hørt Præstens Udraab, ilede til.

„Gud naade!" sagde Hr. Laurids, idet han steg af Hesten; „Vingegaard ligger i Aske, og nu blusser Tjele, kun see I ikke Røgen her for Træerne."

„Guds Død!" raabte Hans Thordsen, „har I fornummet til Fru Genete og hendes Datter? Have de reddet sig?"

„Hvad veed jeg!" svarede Hr. Laurids. „Jeg var i Onsild at berette Hr. Søren, der ligger slagen af Sygdoms Lamhed, og vilde drage hjem, ja var alt paa Veien, da jeg saae Røgen, og flygtende Kvinder berettede mig den Ufreds Tidende; jeg veg da herop til Skoven og

stødte der strax paa denne Svend, som kaldte mig hid. Domine miserecorde nostrum! er det Sanden, at Hr. Mogens Lauridsen ligger her, en Dødens Fange?"

„Det er saa," svarede Hans. „Har I viet Brød hos Eder?"

„Jeg har her i min Læddike," svarede Hr. Laurids, „dog vil jeg nu først see, om Hr. Mogens er ved sin Samling, skikket til at annamme Trøst og skrifte mig sine Synder; men skulde det ei være saa vel, da give vi ham Guds hellige Legeme mellem Læberne, at hans Sjæl maa fare vel."

Hans Thordsen billigede ikke denne Papisternes Overtro, at Sakramentet, modtaget uden Bevidsthed, skulde kunne frelse en Sjæl, men han blandede sig ikke deri. De traadte nu hen til Vognen og fandt Hr. Mogens, efter en kort Slummer, vaagen og ved sin Bevidsthed, men saare svag. Da han saae Præsten og erfarede, at Hans Thordsen havde ladet ham hente for at berede ham til Døden, da blev hans blege Aasyn end blegere, strax derpaa blussende rødt, og han begjærede heftigt at løftes af Vognen og hénlægges paa Græsset.

„Jeg vil døe paa Guds grønne Jord," sagde han med mat Røst, „og ei paa denne Karre."

Der var da ikke Andet at gjøre, end at føie ham. Med stor Besvær blev han i sin Bolsterdyne løftet af Vognen og varsomt henlagt under Egen; men hvor forsigtigt Flytningen end skete, hans Saar brød dog op, og han besvimede. Efter nogle Minutters Forløb gjenvandt han dog Bevidstheden, og Hr. Laurids bød nu Alle vige til en Side og lade ham ene med den Døende.

Præsten drog nu sin Messebog frem og læste af den for ham; talte ham saa kortelig og fyndigt til og gik ham haardt paa Klingen, at han skulde skrifte sine Synder; dog, da han mærkede, at Hr. Mogens neppe kunde faae Ordene frem, saa sagde han til ham:

„Det er min Pligt som Jesu Christi Tjener at spørge Eder, velbyrdige Hr. Mogens, nu paa Eders

Yderste, da Dødens Porte aabne sig, og I snart skal stedes for den evige Dommer: er det saa, at I levede et syndigt, ugudeligt Levnet med Eders Børns Moder, den skotske Kvinde, som I nu i mange Aar har havt hos Eder? eller har Rygtet løiet Eder det paa, og var hun Eders rette, præstegivne Hustru? Jeg formoder det Første og formaner Eder at afbede den Synd, forinden jeg giver Eder Herrens Legeme og salver Eder med den hellige Olie."

„Ved Guds hellige Moder," hviskede den Døende, „hun er min rette Adelkone og præstegivne Hustru, endog" —

men her gik Mælet fra ham, og han formaaede ikke at fremføre et Ord mere. Denne Tilstaaelse, som blev hvisket Laurids Thundeboe i Øret og ikke hørtes af Vidner, forblev hans Hemmelighed, som han fortaug, enten det nu var af Frygt for denne Verdens Mægtige, eller af Ligegyldighed, indtil hans Vidnesbyrd mange Aar derefter blev ham afkrævet.

Hr. Laurids kaldte nu Hans Thordsen og Svendene hid, bad Hans i Hr. Mogens's Navn at fremsige den almindelige Syndsbekjendelse, og da dette var skeet, salvede han under Anraabelse af Guds og alle Helgenes Barmhjertighed den Døende paa Aasyn, Hænder og Fødder med den hellige Chrisme eller Salve. Neppe var han færdig dermed, før Hr. Mogens drog sit sidste Suk og var død. Alle stode de stumme omkring Liget, indtil Præsten bød dem at knæle, hvorpaa hun bad en Bøn over den Døde og betegnede Liget med Korsets Tegn.

„Hvor agter I nu at føre den afsjælede Herre hen?" spurgte han saa Hans Thordsen. „Hans Fædrenehjem er, Gud naade! nu vel ikkun en Brandtomt."

„Om I saa synes," svarede Hans og reiste sig brat, „da fortøve I her et Par Stunder og lade Svendene holde Vagt ved Liget. Jeg rider imens til Tjele at spørge, hvor det staaer til, og om Nogen der end er til Huse og kan tage Bestemmelse."

„Saa være det!“ sagde Hr. Laurids. „Vi skulle vaage over den Døde og bede for hans Sjæl, dog at I vender tilbage, forinden Mørket falder paa.“

I en Hast var Hans Thordsen i Saddelen, og kort efter hørtes hans Hests Hovslag, da han, fulgt af Jørgen Gaardsvend, jog ned ad Skovveien ad Vingegaard og Tjele til.

Syvende Kapitel.

Tjeles Brand.

Ikke uden Farer og Vanskeligheder slap Knud og Henning Syd paa; thi Folkeaanden var vakt, og Bøndernes Seier havde mægtigt styrket Haabet om Adelsfjendens, Kong Christiern den Andens, Befrielse og Gjenindsættelse. Bonden løftede Hovedet og traadte sine Overmænd dristigt under Øinene, saa at mange Adelsmænd kun ved Flugt frelste sig fra Mishandlinger. Under disse Omstændigheder blev enhver Reisende iagttaget med stor Mistænksomhed, og da Knuds Klædedragt og Vaaben tydeligt viste, hvilken Stand han tilhørte, stededes han mere, end een Gang, i stor Fare. Dog redede han sig hver Gang ud deraf, snart ved god Ord og Lempe, snart ved fast Mod, idet han i det rette Øieblik brugte sin gode Klinge og Graamunks rappe Been. Henning fulgte ham tro og udviste baade Snildhed og Mod.

Nogle Dage førend Knuds Fader som en Døende naaede Lindum Skov, silde om Aftenen, i Regn og Slud, fandt Knud og Henning ad neppe kjendelige Skovstier til det underjordiske Palads, som Henning engang, da han streifede gjennem Vigum Skov, havde opdaget. Indgangen til Hulen var godt skjult, men da Henning

havde taget bestemte Kjendemærker, fandt de dog tilsidst den Lem, som, skjult af nogle tætte Buske, lukkede for Aabningen. Da de brød den fra, slog dem en luun, tør Luft imøde.

„Ei!" sagde Knud, „her møder varmt som i Ildstuen paa Tjele."

Dog, da de havde faaet gjort Ild og tændt en Tællepraas, som Henning havde været saa betænksom at forsyne sig med, gjorde de en i deres nuværende Stilling saare uvelkommen Opdagelse. Hulen var beboet, og dens Indvaanere, om der var flere, maatte først for kort Tid siden have forladt den; thi Asken paa det lille Ildsted var endnu varm. Ved Siden af Trefoden paa Ildstedet stod en lille Kjedel og paa Jordgulvet en Krukke med Vand. I Krogen stod en Spade og en Øxe, og paa Mosbænken ved Hulens Væg laae en Fangstkniv. I Hulens bagerste Rum var der opstablet Pindebrænde, og paa en plump Hylde fandtes et halvt Brød, en Læddike med Salt og en Krukke Fedt; endelig hang der paa en Træknage nogle Stykker friskt Dyrekjød. Under mange Udraab af Forundring blev den hele, huslige Indretning undersøgt, indtil Knud endelig sagde:

„Ved min Helgen, her er Alt, hvad et Menneske tiltrænger for at friste Livet; det er, ligesom vi havde været ventendes!"

„Allersidst det," sagde Henning. „Meget vilde jeg give til, at Hulen havde været ligesaa bar, som en Lo ved Midsommertid."

„Nu, Henning," svarede Knud, „lad ikke det volde Dig Bekymring! Hulen ligger paa vor Skovpart, og vi ere da de rette Eiere. En usk jellig Næsviished at slaae sig ned og fæste Bo paa anden Mands Grund! Kommer den Dryntelgjest, som her holder til Huse, igjen, vi kaste ham ud med braadden Pande."

„Godt nok det, Knud," sagde Henning fortrædeligt, „men da maa vi holde Vagt, og mine Øine klippe af Søvnighed."

„Læg Dig!" svarede Knud, „jeg vil vaage."

Det lod Henning sig ikke sige to Gange; han lagde sig paa Hulens ene Løibænk, og snart hørte Knud, siddende paa den anden, ham snorke overlydt. Knud holdt sig vaagen, saa længe Tællepraasen lyste; men da den var udbrændt, og det blev mørkt, formaaede heller ikke han at modstaae Søvnens Magt; træt af de sidste Dages Strabadser slap han Værget og hensank paa Mosbænken i en dyb, fast Søvn.

Ingen af dem vidste, hvor længe de havde sovet; men Opvaagningen skete i stor Skræk. Henning følte sin Mund fast tillukket af et Tørklæde, og i samme Nu snøredes hans Fødder sammen af et Par stærke Hænder. Det skete saa hurtigt og behændigt, at man skulde troet, der var Flere om den Gjerning, og dog blev den udført af en enkelt Mand. Det hjalp da heller ikke, at Henning nu greb for sig med Hænderne, der snart vare bundne lige saa fast og godt med et stærkt Reb, som Fødderne. Ved Skjæret af en brændende Lysepind, som var stukken i en Træstage i Væggen, saae Henning skrækslagen for sig en stærk, bredskuldret Karl i en graa Vadmels Kofte; hans Haar og Skjæg var uredt, han havde en luvslidt Hue paa Hovedet; i hans Læderbælte stak en Daggert, og denne drog han nu, idet han listede sig hen til Knud. Aandeløs og i stor Sjæleangst saae Henning Voldsmanden med den blanke Daggert i Haanden snige sig paa hans Herre og Ven; men Sværdet, som Knud søvndrukken havde ladet falde, blev hans Frelse; thi Karlens Fod stødte imod det, og Knud, som havde en let Søvn, vaagnede ved Lyden, saae den overhængende Fare og var i et Nu paa Benene med sin Puk i Haanden. Saa hurtigt og uventet stod han der i sin fulde Høide og Kraft, at Røveren blev forbløffet og trak sig hen i Hulens Baggrund, thi Knud spærrede Udgangen. Strax opdagede Knud, i hvilken Stilling Henning befandt sig, sprang derhen og overskar hurtigt hans Baand, idet han dog holdt et Øie med Røveren. Henning sprang befriet op med et Fryderaab, og nu vendte Knud sig

mod Røveren og sagde koldsindigt, idet han greb sit Sværd:

„Saa, nu have vi dig! Du er fangen som en Ræv i sin Hule; kast Dit Værge og overgiv Dig, da skulle vi skaane Dit Liv!"

Karlen saae paa ham med et trodsigt Glimt i de smaa, graae, dybt liggende Øine; men hans Aasyn antog strax derpaa et snu Udtryk, han rakte Knud sin Daggert og sagde:

„Til slige, velbyrdige, unge Herrers Ord tør jeg vel fæste Lid: I ville ikke aflive en Stakkarl som mig."

Knud tog Daggerten, satte sig paa Løibænken og sagde, idet han nøie vogtede paa Karlens Blik og Bevægelser:

„Hvad for Karl er vel Du?"

„Meget og Mangt har jeg i mine Dage prøvet," svarede den Adspurgte, idet han strøg sit sorte Skjæg; „dog er Alt vorden til Usselhed og Elende."

Uagtet denne Tilstaaelse lød ydmygt nok, var der dog intet Klynkende i Karlens Stemme, og hans Blik var fast, ikke bedende.

„Nu," sagde Knud og saae ham stift i Øinene, „Du har ellers vidst at indrette Dig skjønt nok i denne Hule, og enten Du nu har ranet eller gaaet med Tiggerposen, saa har Du bjerget Føden; vi have kigget i Dit Fadebuur og fundet det vel forsynet."

Da Karlen taug og saae ned for sig, vedblev Knud:

„Dit Maal røber, at Du er Vester fra. Jeg tør vædde paa, at Du er en Rømningsmand. Nu sige Du Sandheden og lyve ikke som en Skalk! Hvilken Herre har Du tjent, hvor rømmede Du fra og af hvad Aarsag?"

„Let nok for Eder at spørge," svarede Karlen, idet han saae op med et mistænksomt Blik, „men svært for mig at svare, al den Stund jeg er uvidende om, hvilke Mænd jeg giver min Sag i Vold."

Efter et Øieblikś Betænkning svarede Knud:

„Jeg er den Mands Søn, som eier denne Skov. Du maa da vide, at mit Navn er Knud Mogensen Løvenbalk.“

„Ei!“ udbrød Karlen mismodigt, „da er jeg falden i de rette Hænder!“

„Dog,“ vedblev Knud, „har Du Intet at frygte af mig, thi ei heller min Stilling er god; jeg er en Rømningsmand, som Du, dog i bedre Kaar. Jeg har en tro Svend behov, om Du vil tjene mig, og jeg evner vel at lønne Dig. Nu sige Du mig Dit Navn!“

Karlen saae studsende op, men Knuds aabne og frimodige Mine indgød ham fuld Tillid. Han nævnede sit Navn, som var Bent Tue eller Sorte Bent og fortalte ham korteligt sin Historie, der lignede saa mange af hans ulykkelige Standsfællers. Han tilstod, at han var en Ugedagstjener fra Mogens Munks Gods Volstrup ved Holstebro, og at han for et Lams Skyld havde maattet rømme; hans Hustru var bleven kastet ud paa Møddingen med sit Barn, havde flakket om og var tilsidst død i stor Elendighed; han vidste kun dette, men ikke, hvor hans Barn var blevet af.

„I maa det troe,“ sagde han tilsidst, „at jeg var en ærlig Karl, før Vold og Uret drev mig til Nødværge. Ved min Helgens Ed, det Lam var mit, endog jeg lod det gaae umærket, saasom det var en Sildefødning, der gik hos Moderfaaret, som da ikke blev malket. Mogens Munks Foged tilegnede sig det for sin Herre, og da jeg paatalte den Uret, maatte jeg lide denne Forfølgelse, der gjorde mig hjemløs og nødsagede mig til at friste Livet som en Røver og Krybeskytte; dog har jeg intet Menneskes Blod paa min Samvittighed.“

„Jeg troer Dit Udsagn,“ svarede Knud med den ædle Tillidsfuldhed, som er Ungdommens lykkelige Gave. „For mig skal Du fra nu af være som en ærlig Mand!“

„Gud signe Eder for det Ord, Knud Mogensen!“ udbrød Bent Tue i stor Sindsbevægelse og traadte hen til Knud med fremrakt Haand; „fra denne Stund er jeg Eders med Liv og Sjæl.“

Knud gav ham Haandslag til Tegn paa, at han fæstede ham som sin Svend; derpaa sagde Bent mere forsagt:

„I evner dog vel neppelig at frie mig for Mogens Munk? Udleverer I mig til ham, hvortil I kunde nødsages mod Eders Villie, da vorder min Skjebne haard."

„Blæse med ham nu!" sagde Knud, „hans egne Bønder have fordrevet ham fra Gaard og Hjem, og han er flygtet Sønder paa."

„Ha!" raabte Bent med et lynende Blik og løftede den knyttede Haand, „havde jeg været med paa den Jagt!"

„Du er hevntørstig, som jeg seer," sagde Henning, der ikke ret led Knuds nye Svend. „Det forundrer mig, at Du lusker om her i Skoven og ikke er med Bønderne paa deres Tog."

Det viste sig nu, at Bent Intet vidste om Slaget ved Svenstrup; thi hans Rapserier i Omegnen havde gjort Bønderne aarvaagne, og han havde derfor af Forsigtighed i en heel Uge skjælet sig i Skoven. Knud satte ham nu ind i Sagernes Stilling og lagde ikke Skjul paa, at han selv havde været i Aalborg, men tilføiede, at han med velberaad Hu og, angrende sin Nærværelse der, havde forladt Bondehæren; og da det aabenbart maatte være en stor Fristelse for Bent at slutte sig til sine seirende Standsfæller, saa mente Knud, det var klogest strax at stille hans Sindelag paa Prøve; derfor sagde han:

„Helst gaaer Du vel nu i Bøndernes Hær, som tænkelig ikke er langt borte; er Du saa til Sinds, da gjengiver jeg Dig Din Frihed, menende, at Nei er et godt Svar, kommer det i Tide."

Det kjæmpede øiensynligt i Bents Bryst, og hans Taushed vidnede, at han i nogle Øieblikke var uvis om, hvilken Beslutning han skulde tage; men det havde gjort et stærkt Indtryk paa ham, at Knud, blev det end kun en kort Tid, havde sluttet sig til Bøndernes Sag. Knuds Beretning om, hvorledes Clement havde skjændt og brændt

i Vendsyssel, gjorde ham dernæst betænkelig; thi af Naturen var han en besindig og rettænkende Mand.

„Fredløs Mand," sagde han omsider og saae op med et klogt Blik, „har kun een Lykke, og den er tynd — at jages som et Dyr, lide Nød, døe og kastes hen som et Aadsel, undgaaer han at dingle i Galgen. Nu har jeg bjerget mig Fred hos Eder, Knud Mogensen, og ikke agter jeg at miste den ved nyt Bovespil. I har gjort mig til en ærlig Mand, ingensinde glemmer jeg Eder det og vil tjene Eder tro til min sidste Stund. Væres det mig og fore, at det Bonderegimente kan ei holde længe, fornemmelig da Bønderne rase saa usindigt. Jeg forbliver da hos Eder, om I ikke har skiftet Sind."

„Nu, Bent!" udbrød Knud, „Du har et trofast Hjerte og, en Stakkarl i Vadmel, som Du er, større Klogskab, end mangen Herre i Silke og Fløiel. Vi blive da saa sammen, og Din Tjeneste begynder paa Stand; thi hvis Du har Øvelsen, hvad jeg formoder, da steg os uden Forhaling en liden Vildbrad; Tarmene skrige i Livet paa os."

Bent gik muntert til Værket og fortalte, medens han syslede ved Ildstedet, mangt lystigt Træk af sit Liv, deriblandt det fra sin Ungdom, at han havde været Stegevender hos Cistercienser-Munkene i Tvis Kloster ved Holstebro. Stegens Godhed viste, at han endnu ikke havde glemt Konsten, og det rigelige Maaltid oplivede og styrkede Knud og Henning. De saae nu til Hestene, som stode bundne til et Træ, og da Bent var velforsynet med Reb, toge de Saddel og Ridetøi ind i Hulen og tøirede Hestene paa en Grønning. Derefter gik de til Hvile, men Knud gav først Bent det Paalæg, saa snart Dagen grydede at liste over til Foulum, bringe Mads Jespersen Hilsen og Bud og spørge Nyt fra Tjele. —

Solen stod høit paa Himlen, og Dagsskjæret faldt ind ad Hulens Aabning, da Knud vaagnede og saae Bent staae ved Ildstedet, i Færd med at koge Davre.

„Hvad!“ raabte Knud fortrydeligt, „er Du ikke fort endnu?“

„Ih, Gud Fader!“ svarede Bent muntert, „jeg er vendt hjem alt for nogle Stunder siden. Da I var falden i Søvn, listede jeg mig af Hulen og gav mig paa Veien; thi er Natten just ikke Hvermands Ven, saa dog min.“

„Hvad Nyt da?“ spurgte Knud utaalmodigt. „Er min Fader til Huse og i Live?“

„Ingen veed, hvor han færdes nu,“ svarede Bent sindigt; „han drog af med den adelige Hær og er ikke siden vendt tilbage.

„Min Moder og Søster da?“

„De ere fort, og Tjele staaer ganske folketom.“

„Hvad for Galmands Snak er det, Bent?“

„Mads Jespersen maa svare derfor, har han løiet. Saa løde hans Ord: den skotske Kvinde og Jomfru Margrethe ere alt for tvende Dage siden dragne Sønder paa; dem fulgte Munken, nogle af Svendene og Pigerne, og var det et stort Tog med Vogne, ladede med en mærkelig Hoben Kister og Klæder.“

„Ved min Helgen!“ udbrød Knud, „da maa Bønderne ikke være langt borte.“

„De ligge for Randers,“ svarede Bent, „men, efter hvad Mads havde fornummet, da har Rigens Hofmester der viist dem af med blodige Pander.“

„Sagde Mads ikke,“ spurgte Knud ivrigt, „hvor min Moder er draget hen?“

„Han vidste det ikke med Sikkerhed,“ svarede Bent; „dog havde hans Fader, gamle Jesper, som ikke drog med dem, ladet sig forlyde dermed, at som Talen gik iblandt dem, inden de drog af, da maae de være dragne langt Sønder paa til et Nonnekloster, det tykkes mig, at Mads nævnede det Vissing Kloster.“

Da Knud et Øieblik havde grublet over denne uventede Tidende, saae han op med et blegt Aasyn og sagde:

„Spurgte Du ikke Nyt fra Vingegaard?“

„Jo nok," svarede Bent, der med ægte jydsk Seighed holdt paa sin Kundskab, indtil den blev ham afnødet. „Herskabet der er draget af alt nogle Dage tidligere, og Reisen gik til Randers, hvorhen Mads mente, at Kvinderne fra Vingegaard maa være naaet i god Behold, forinden Bøndernes Ankomst."

„Nu," sagde Knud og sprang op, „da lyster det mig at see ind i de tomme Reder. Jeg vil værge for Tjele, skulde Bønderne sætte Kaasen her hid."

„Mere end halsbrækkende Foretagende det," sagde Henning hovedrystende. „Du betænke, Knud, at vi have staaet paa Bøndernes Side. Gribe de os, da klynge de os op som Overløbere."

„Den Mand er ikke født," svarede Knud djærvt, „som evner at hænge Knud Mogensen levende. Er Du ræd, Henning, da fortøv Du her og kog Dig en Potte Suppe imens!"

„Villig Oxe skal man ikke drive," svarede Henning krænket; „jeg raader ikkun fra, men lader Du Dig ikke sige, Knud, da følger jeg Dig, gaaer Farten end i den visse Død."

„Ret saa!" sagde Knud; „og nu Du, Bent?"

„Min Sjæl er Eders," svarede Bent, „saa faaer I og tage Kroppen; dog staaer det ikke skrevet paa Eders Pande, Knud, at I skal hænges. Lykken bærer en Mand over Bækken, gider han springe, og ilde skulde det gaae til, glippede ethvert Middel til at salvere os."

De holdt nu i Hast Maaltid, sadlede Hestene og rede saa gjennem Bigum og Øst om Tjele Langsø ad Vingegaard til. Knud sad fuldt rustet paa Graamunk, der gjentagne Gange vrinskede, som om den glædede sig over at gjensee kjendte Steder, og Bent sad bag Henning, hvis Hest var en stærk Kleppert, der mageligt evnede at bære den dobbelte Byrde.

Med underlige Følelser red Knud ind paa Vingegaard, hvis øde Gaardsrum gav Gjenlyd af Hestenes Hovslag. Der var intet levende Væsen at see, Stue-

husets Glarvinduer vare dækkede med Skodder, Døren lukket og tilnaglet. Uvilkaarligt paatrængte sig Knud Erindringen om den Morgen efter Anna Enevoldsdatters Brudefærd, da Gaarden havde vrimlet af Herrer og Svende med opsadlede Heste; han saae i Aanden Ide for sig i den blaa, perlesmykkede Fløielskjortel, hendes friske Kinder blussende af den sidste Dands, idet hun tilsmilede ham sit Farvel. Siden havde hun ikke altid seet saa mildt; naar vilde han gjensee hende og hvorledes? Havde hun ham endnu kjær og vilde blive ham tro selv nu, da han havde besmittet sine Hænder med Thomas Kruses Blod? Ha, tænkte Knud, det var dog hendes og min argeste Fjende, jeg vog! Saa lidet tyngede et Drab paa hans, som paa de fleste af hans Samtidiges, Samvittighed.

Han rev sig dog nu løs fra de Tanker, steg af Hesten og gik ind i Studestalden, hvis Dør stod aaben. Her fandt han en gammel Røgter, som gik og fodrede de magre Øxne, der vare blevne tilbage; de fede vare drevne til Randers. Den Gamle blev glad ved at see Knud og gav ham med stor Snaksomhed en Beretning om Herskabets Afreise. Knud fik at vide, at Christoffer Kruse fra Svenstrup var ilet gjennem Landet til Vingegaard og i største Hast, efter kun faa Timers Pusterum, atter draget bort og havde taget Oldemoder, sin Hustru, Børnene og dem Alle med sig til Randers.

„Kvinderne græd saa saare,“ sagde Røgteren, „Jomfru Ide undentagen; hun fældte ingen Taarer, men hendes Aasyn var hvidt som et Lagen.“

Heraf sluttede Knud, at hun inden Afreisen maatte have faaet Kundskab om Thomas Kruses Død for hans Haand; thi Opbrudet og Flugten vilde ikke været Nok til at blegne hans uforsagte Hjertenskiærs Kinder.

Saa red Knud og hans Svende videre til Tjele, som de naaede uden Ophold. Da de red ind ad Yderporten, der stod aaben, vrinskede Graamunk paany, og den øde Avlsgaard gav Gjenlyd af den muntre Gjensynshilsen; men ingen af Graamunks Kammerater svarede fra

Staldene, som saa ofte i gamle Dage. Knud red lige op til Borgporten, men fandt den lukket og stænget. Han dundrede paa med sin Stridshammer, dog længe forgjeves; kun den hule Gjenlyd fra den indre Borggaard svarede. Omsider hørte han dog Nogen røre sig, den svære Port peb paa sine Hængsler, og gamle Jesper Gaardfoged viste sig i Aabningen.

„Gud naade!“ udbrød Jesper studsende, „kommer nu Du, Knud, da alle Andre flye?“

„En ugjestmild Modtagelse,“ sagde Knud og loe; „og dog tykkes mig, Jesper, at Du maa være haardt trængende til Selskab.“

Jesper rystede paa Hovedet, spurgte Knud, hvorfra han kom og om han bragte Efterretninger fra sin Fader. Knud besvarede ikke det første Spørgsmaal, men lod Jesper vide, at han ikke havde seet sin Fader, siden han drog af Tjele. Da sukkede Jesper og sagde:

„Jeg har ventet Hr. Mogens hver Dag, ja hver Time paa Dagen. Jeg kunde draget med de Andre, men hvad vilde min Herre sige, vendte han hjem og fandt ikke mig? I tredive Aar har jeg nu vogtet paa dette gamle Huus; jeg vil forblive ved det og værge det mod Tyve og Skalke; men skulde der komme Krigsfolk med stjungende og skydende Vaaben, da er al Modværge forgjeves.“

„Siig ikke det, Jesper! Det skal prøves, og derfor seer Du mig her idag.“

Jesper gjorde mange Indvendinger mod dette Knuds modige Forsæt, men han mærkede snart, at han kunde spare sig al Uleilighed. Saa snart Hestene vare bragte i Stald og fodrede, gav Knud sig til at gjennemsøge Huset. Han saae, at der var blevet ryddet godt op i Kamrene, og at næsten Alt af nogen Værdi var ført bort.

„Det var mig saare mishageligt,“ sagde Jesper, „men det voldte Broder Vigand, hvem Hr. Mogens havde tildelt en over al Maade stor Myndighed. Hvad vil Huusbond sige, spurgte jeg Munken, naar han vender

hjem og finder Huset bart? Han vil takke mig, svarede han, at jeg bragte Alt i Sikkerhed; men til Din Moder sagde han, det jeg vel hørte: desto bedre Velkomst faae vi der, hvor vi nu drage hen; tomhændede Gjester faae kun ringe Yndest i Klostre! Ilde huede det mig, at han og slæbte Hr. Mogens Brevkiste med. Ingensinde troede jeg den Karl og troer ham ei heller nu; gjerne havde jeg seet Din Moder og Søster i bedre Hænder."

„Hvor teede de sig ved Afreisen?" spurgte Knud.

„Din Søster," svarede Jesper, „var mørk i Hu, dog modig nok; hun sætter al sin Lid til den Munk; men Din Moder var snarest glad ved at slippe bort og skjæle sig i et Kloster: ingensinde, kan hun det undgaae, vender hun mere sin Taa mod Tjele, og hendes Kaar vare for Sanden ei heller her blide; nu skjelver jeg dog for den Dag, da Hr. Mogens vender tilbage."

Jesper skulde blot vidst, hvor tryg han i den Henseende kunde være; men Knud skjelvede sandelig ikke for Noget; han glemte snart baade Fader, Moder og Søster og gav sig strax i Færd med at træffe Anstalter til Borgens Forsvar. Først var han betænkt paa det, som tiltrængtes mest, nemlig Mandskab. Henning blev sendt ud for at opspørge saa mange vaabenføre Karle, som vare at finde og opbyde dem til Borgens Forsvar. Efter Bents snilde Raad gav Knud ham det Paalæg at forestille Bønderne, hvilket Herreliv det nu vilde blive paa Tjele; thi der var Nok af Æde og Drikke og kun faa Munde. Det Bedste, som fandtes i Lehnsmandens Fadebuur og Ølkjælder, skulde blive sat for dem, saa de fra Morgen til Aften kunde leve som Herremænd.

Stor var Knuds Fryd, da han derefter med Bent eftersaae Vægtergangene og Skydehullerne, og de i Forening drøftede Borgens Forsvarsevne. Han slæbte Armbrøster og Hagebøsser hid og tog Sigte, som om Fjenden alt stod for Porten. Han ønskede sig nok en bedre Fjende, end den, der var i Vente; thi den ædle Følelse, som i det første Øieblik havde forbudt ham at værge sig mod

Christoffer Kruse, var veget for vild Kamplyst; kjærest vilde det nu været ham, om Christoffer kunde kommet for selv at tage Hevn over ham. I Sandhed, Hildurs Leg var hans Lyst, og han var kommen flere Aarhundreder for silde til Verden. Hvilken Helt vilde han ikke være bleven, havde han levet i Selvtægtens og Slægtfejdernes Tidsalder! Nu derimod var han født i et Aarhundrede, da Lovens Arm, trods alle Udskeielser i Samfundet, dog sluttelig var stærkest, og en Voldsdaad sjelden eller aldrig ramtes af privat Hevn, men affonedes ved Bøder paa Thinge. De urolige Tidsomstændigheder under den sidste Borgerkrig, som hærgede Danmark, gave ham Frihed til at tumle sig en kort Stund; men snart skulde han lære at skikke sig og at kjende den trange Vei, ad hvilken Tidsaanden alene tillod ham i hans mislige Stilling at gjenvinde det tabte Fodfæste.

Henning vendte mismodigt tilbage og bragte kun to Mænd med sig, lurvede, forsultne Karle, bedre Helte ved Sulefadet, end paa en Borgmuur; thi Bønderne droge sig Tidsomstændighederne til Nytte og foretrak at hytte Skindet. Alligevel opgav Knud ikke Evret, men traf alle Anstalter til et drabeligt Forsvar. Vaabnene bleve efterfete, Pile ophobede ved Skydehullerne og Kugler støbte. Naar Jesper Gaardfoged forestillede ham det Dumdristige i hans Foretagende, da slog han ham af Marken med det Argument, at Fjenden umuligt kunde vide, om Besætningen var fex Mand eller fex Gange ti; der vilde blive skudt fra Skydehullerne saa hurtigt, at det nok skulde lykkes at narre de ukyndige Bønder, om de vovede at gribe an; og dertil bad nu Knud, at det vilde komme, for at alle hans skjønne Forsvarsanstalter ikke skulde være gjorte forgjeves.

Saaledes gik denne Dag og den næste, og om Natten skiftedes de Alle, paa Jesper nær, til at holde Vagt. Imidlertid kom det for en Dag, at Jesper havde et Øg i Behold, som han havde skjult i Loen, og da det blev trukket ud for at føres i Stalden, saa foreslog Bent at trække alle tre Heste op i Borggaarden, for at have

dem ved Haanden, om Flugt skulde blive fornøden. Han havde udtænkt en Plan, hvis Snildhed i høi Grad tiltalte Knud, saa han gav Bents Forslag sit Bifald, nagtet han samtidigt erklærede, at han ikke vilde høre om Flugt.

Den tredie Dags Morgen forkyndte nogle forbiilende Flygtninge, Kvægdrifter og Vogne med Kvinder og Børn, at Bønderne nærmede sig, og det varede ikke længe, førend en tyk Røgsøile i Nordost underrettede Knud om, at Vingegaard brændte. Forbittrede over Adelsmændenes Flugt, som friede dem fra at bøde med Kroppen, stak Bønderne flux Ild paa Gaardene og det saa meget hellere, som de næsten overalt fandt Kister og Skabe tomme og Linned og Kostbarheder bortførte. Dog fandt de Trøst i de vel fyldte Kjældere, hvis Beholdninger de gjerne allerførst undersøgte for at faae sig en god Sviir, og drukne af Øl og Viin nøde de da Skuespillet af Branden og frydede sig over det vældige Baal, som var et sørgeligt Vidnesbyrd om Almuens Vælde. Det anede dem kun lidet, at de selv vilde komme til at slæbe Steen til de nye Borge, som skulde reises i de ødelagtes Sted og overgaae disse i Styrke og Anseelse.

Endnu før Middag samme Dag, da Mogens Løvenbalk døende naaede Lindum Skov, rykkede Bønderne, en Hob paa nogle hundrede Mand, ind paa Tjele. Drukne af Christoffer Kruses Øl, hujende og bandende væltede de ind i Gaarden og stormede lige løs paa Borgporten; men inden de naaede den, bleve de modtagne af en Salve Pile og Kugler, som rigtignok ikke gjorde megen Skade, men dog jog dem skrækslagne tilbage; thi de havde aldeles ikke gjort Regning paa at finde Modstand. Knud saae ud af et Glughul og gjenkjendte med vild Glæde i Hobens Fører Johan Goerdes; han saae Landsknegthøvdingen fegte med Armene og hørte ham tale Bønderne til, at de skulde storme løs paa Porten; men da han ikke kunde faae dem frem, saa nærmede han sig, dog med Forsigtighed, idet han søgte Dækning bag en Brændestabel. Over den kigede han op til Skydehullerne og raabte:

„Luk op i Djævelens Navn! Overgiver I Eder ikke, Hvo I saa er, da skal den røde Hane snart gale over Eders Hoveder."

„Tak for sidst, Du Skalk og Bedrager!" raabte Knud og afskjød i det Samme sin Hagebøsse, som dundrede løs og gav ham selv en god Kindhest, mens Kuglen fløi høit over Johan Goerdes's Hoved; thi saa var det fat med mange af den Tids Ildvaaben, at de vare næsten lige saa farlige for dem, der benyttede dem, som for dem, de anvendtes imod. Johan Goerdes havde seet et Glimt af Knud og gjenkjendte ham desuden paa Røsten; strax raabte han:

„Ha, Knud, Du Fabels Karl, er det Dig? Jeg troede Dig død. Nu tage Du mod Fornuft og oplade Borgen for os! Halsløs Gjerning er det for Dig at gjøre Modstand al den Stund Du har været paa Grevens Parti og nu vil vorde hængt som en Overløber og Rømningsmand: et skjønt Syn for Din Fader, vender han tilbage, at finde sin Gaard brændt og see sin Søn dingle i Træet her næst ved! Dog, overgiver Du Dig, da tilsiger jeg Dig Fred, om Du saa vil drage med os og fegte paa vor Side; Du betænke, at engang vare vi dog Venner!"

Knud havde imidlertid grebet en Armbrøst, som han bedre forstod at haandtere, end Hagebøssen, spændt den og lagt en Jernbolt paa.

„Ingen Løgner, Ransmand og Mordbrænder," raabte han, „skal tiere faae Held til at kalde Knud Mogensen ved Venne-Navn!"

„Nu," brølte Landsknegten, „da skal Du undgjelde Dit arge Forræderi, usle Vanbyrding og Slegfredsøn, Du er, det jeg nu vel veed! Ikke har Du større Ret til at værge for denne Borg, end den usleste af Din Faders vordnede Bønder. Nu strax skulle vi lægge Ved til og ryge Dig ud af det raadne Kastel."

Knud havde benyttet Tiden til nøie at tage Sigte, og som Johan Goerdes i sin Hidsighed blottede sig, sendte Knud ham en Piil, som borede sig ind i hans høire Arm og lammede den ganske. Med et høit Raab løb

han nu tilbage til Bønderne, der flokkede sig om ham, og da Bent blev Forvirringen blandt Fjenden vaer, sagde han til Knud:

„Nu er det Tid at salvere os! Faae de først stablet Ved for Porten, da er det ude med os."

Knud vilde nødigt skilles fra sin Fædreneborg og give den til Priis, men da det Middel, Bønderne vilde anvende, Ilden, var en Fjende, han ikke vilde kunne staae sig imod, saa fulgte han Bents betimelige Raad, og de ilede da Alle ned i Gaarden, hvor Hestene stode sadlede. Gamle Jesper steg op paa sin Hest og tog den ene Bondekarl bag sig, Bent og den anden Karl sprang op paa Hennings Kleppert, og Knud sad paa Graamunk og holdt forrest i Porten. Saa stille, som muligt, løftede Henning Planken af, skød Skodden fra, slog den halve Port op paa viid Gab og sprang saa op paa Graamunks Ryg og greb Knud om Livet. I samme Nu gav Knud Graamunk af Sporerne og føiede dertil et Rap af Klingen, saa den med et Spring satte ud af Porten, de Andre fulgte efter, og under et sexstemmigt, skingrende Raab joge de, mangearmede Centaurer lig, gjennem Bøndernes Skare, huggende til Høire og Venstre med deres Sværd. Inden Bønderne kunde besinde sig, vare de igjennem og joge ud ad Yderporten. Knud svingede til Venstre, og nu joge de i rasende Fart ad Foulum til. Bent havde gjort Regning paa, at de ikke vilde blive forfulgte, da han havde iagttaget, at kun faa af Bønderne vare beredne og disse allerede af Sadlen, idet de med sorgløs Ligegyldighed havde ladet Hestene skjøtte sig selv, saa de søgte til Marks; men Beregningen vilde neppe slaaet til, hvis Johan Goerdes ikke var bleven gjort ukampdygtig. Nu slap de uhindret til Foulum By, og der standsede de, idet baade Jesper og de to Bønderkarle her forlode dem.

„Tak for Din Troskab, Jesper!" sagde Knud, „og nu have Gud Dig, indtil vi atter mødes i bedre Tider!"

Derpaa red Knud videre med Henning og Bent, som havde beholdt Jespers Hest; men de bøiede snart af fra Veien og søgte ind paa Heden mellem Foulum Banker.

„Bedre dog at flye, end at steges levende," sagde Henning, idet han brød Tausheden.

„Vi maa love for Bent, som fandt paa det Raad," svarede Knud; „dog agter jeg ikke nu at ride meget længere."

Han kunde ikke løsrive sig og vilde, forinden han drog bort, forvisse sig om Tjeles Skjebne. Han steg da af Hesten og lod den blive hos sine Svende i en snever Dal bag nogle Buske, medens han selv besteg den nærmeste Bakke, hvorfra han havde Udsigt til Gaarden. En Stund laae han her i den høie Lyng, idet han tænkte over den forløbne Maaneds Hændelser og denne Morgens Eventyr. Det Hele tyktes ham at være som en Drøm, og han var tilmode, som om der var gaaet et heelt Aar og ikke en Maaned, siden den Nat, da han rømmede fra Tjele for at følge sin foregivne Morbroder. Med tilfredsstillet Hevnfølelse tænkte han paa det velrettede Skud, hvormed han havde tugtet Bedrageren, og hørte atter i Aanden Pilens Hviin, da den foer af Armbrøsten, da et Raab bag ham vækkede ham af hans Grublen. Det var blot Henning, der af Nysgjerrighed var gaaet op paa Bakken efter ham og som, idet han kom paa Bakkekammen, saae den første Røgsøile hæve sig fra Borgens Tag.

„Saa," sagde han, „nu tændes Baalet!"

Knud sprang op og saae stum til. Stedse tykkere væltede Røgen frem, og det saaes, at Ilden bredede sig, mens i det Samme et vældigt Jubelraab løb over til dem og meldte om Mordbrændernes vilde Glæde over, at nu vilde snart en adelig Borg til være en Gruushob.

„Havde jeg blot vidst det," sagde Knud i stor Harme, „at Grevens og Kong Christierns Venner vare af den Sort! I fire Slægtled levede vor Æt uanfegtet i deres Vælde i dette gamle Huus, og nu skal det falde for ufrie Mænds formastelige Overlast!"

„Nu," sagde Henning, „det lykkedes Dig ikke at holde Huset uskamferet af Skalke; dog bliver Jord og Skov og al anden Herlighed."

„Gud maa det vide," sagde Knud med et mørkt Blik, „om det bliver for mig! Hørte Du det Smædeord, den Spydskarl tilkastede mig og kaldte mig en Vanbyrding? Hvad tænker Du derom, Henning? Du hørte vel den Tale før."

„Nu, Knud," sagde Henning med et lyst Blik og bevæget Stemme, „det er mig plat umuligt at troe saa slet om Din Moder; hun har en dydig Kvindes Mine og Lader."

Knud saae glad og velvilligt paa sin Legebroder og rakte ham Haanden.

„Lad Huset brænde," sagde han saa, „vorder blot Æren frelst!"

Han kastede endnu et Blik over til den brændende Borg og vendte sig saa for at gaae ned til Hestene; men i det Samme saae han, at nogle Ryttere vare komne til, og endnu inden han havde naaet Bakkens Fod, traadte Hans Thordsen ham imøde.

„I en tvefold ulykkelig Stund," sagde Hans, „mødes vi, Knud Mogensen! Jeg er et Dødens Sendebud; Eders Fader har udaandet paa Reisen herhid og ligger Lig ovre i Lindum Skov; saa langt bjergede jeg ham, men Døden havde de rappeste Been, og Herren var ham naadig, at han lukkede hans Øine i Tide og sparede ham at see sin Fædreneborg hærjes."

Knud hørte denne Tidende med blandede Følelser og kunde ikke Andet; thi han mindedes ikke den Dag, da hans Fader havde viist ham Kjærlighed; dog følte han sig grebet af Budskabets Alvor, blottede sit Hoved og sagde:

„Da være Gud hans Sjæl naadig! Min Fader var han dog, var han mig end aldrig god. I fortælle mig nu om hans Endeligt."

Hans gav nu Knud en kort Beretning om Toget til Svenstrup, Slaget og Hr. Mogens's sidste Levedage. Det forundrede Knud, men bevægede hans Hjerte at høre, at hans Fader, da han laae saaret paa Valdpladsen, havde spurgt efter ham og udtalt sin Glæde over, at hans Søn

ikke havde fegtet paa Bøndernes Side og imod ham. Hans spurgte dernæst til Genete og Margaret og overraskedes ikke lidt ved at høre, at Vigand var draget saa langt bort med dem.

„Hvad tænker I om den Sortebroder?“ spurgte han Knud.

„Jeg veed ikkun Lidet om ham, var han end min Læsemester i nogle Aar,“ svarede Knud; „ei heller kan jeg pege paa det og det og sige, det er ikke redeligt og ret, og dog, Hans Thordsen, sad den Sortkappe nu midt i Baalet paa Tjele, hvor Ilden gløder hedest, det skulde ikke fortryde mig.“

Hans hørte i Taushed dette eiendommelige Svar, men gav i sit stille Sind Knud Ret. Derpaa underrettede han Knud om, at hans Pligt kaldte ham snarest til Havreballegaard, hvorfor han opfordrede Knud til strax at følge med og antage sig sin Faders Liig.

Han raadede Knud at føre det til Mariager at jordes der; thi Hr. Mogens's Fædre havde givet rigelige Sjælegaver til Klostret, og tillige udtalte han den Mening, at det vilde være klogt gjort af Knud at vise sig der og træde frem som sin Faders Søn og rette Arving; men denne Indblanding og den myndige Tone, hvori Hans Thordsen talede, behagede aldeles ikke Knud, hvorfor han hørte derpaa i mut Taushed.

„Saa oprette I og, hvad er forseet,“ sagde Hans, inden de stege til Hest, „og forblive fra nu af Hertugens Sag tro!“

„Og min Moders!“ sagde Knud barsk, idet han sprang i Sadlen. „At værne om hendes Ære, som og er min egen og min Søsters, dertil staaer fornemmelig min Hu. Dog, nu først fort at sørge for den Døde!“

Ende paa første Deel.

Den skotske Kvinde

paa Tjele.

Livsbillede fra Reformationstiden

af

H. F. Ewald.

Anden Deel.

Andet Oplag.

Kjøbenhavn.

Forlagt af den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel).

Thieles Bogtrykkeri.

1872.

Indhold.

Første Bog.

Anden Bog.

Første Bog.

Første Kapitel.

Knud rider ene til Thinge.

I den tidlige Morgenstund en Dag i Marts Maaned 1535 red en enlig Rytter over Taphede ad Viborg til. Han var indhyllet i en viid Kappe, der hang løst om hans ranke, kraftige Skikkelse og dækkede tillige for en stor Part Hesten, en smuk, flint bygget Skimmel. Den skridtede rask henad Hedestien, indtil den havde naaet Toppen af en lille Høi; der standsede den brat, spidsede Øren, rystede Natterimen af sin lange Manke og vrinskede. Det umælende Dyr vilde aabenbart sige til den Skabningens Herre, det bar paa sin Ryg: see Dig om og skjøn, om vi ere paa ret Vei! Dette var ikke Tilfældet; thi Rytteren havde, fordybet i sine egne Tanker, ladet Hesten Tøilen. Vistnok havde han ikke langt til Asmild Kloster, fra hvilket dengang en massiv Steenbro førte over Søen til Viborg; men det var ikke at tænke paa saa tidligt at komme ind i den befæstede By, og især var Rytteren ikke meget oplagt til at forsøge det fra denne Side, da han strax vilde støde paa Vagten ved Borrevold, hvor Kongeborgen laa. Han besluttede derfor at dreie Hesten mod Nord og ride udenom Søen for at

nærme sig Byen ad Aalborgveien, der førte til Sanct Mogens's Port.

Dog standsede han et Øieblik og stirrede over Søen til Byen, hvis Huusrækker og talrige Kirkespiir viste sig for ham i det tændte Ny's svage Skin, medens de dybe Toner af Vigilie-Sangen over den myrdede Kong Erik Glipping i Morgenens Stilhed løb over til ham fra Sanct Mariæ Krypt-Kirke. De kneisende Taarne, af hvilke Domkirkens Spiir, som de dengang vare, ragede høiest mod Himlen, vidnede om den christne Kirkes Vælde gjennem Aarhundreder paa dette hellige Bjerg, som Byen vel kan kaldes, om de have Ret, der udlede dens Navn af det islandske Ord Ve, hellig, og Ordet Bjerg; thi indtil langt ind i Middelalderen blev Byen kaldt Viberg. Sædet for Gudsdyrkelse har den Bakke, paa hvilken Byen ligger, uden al Tvivl været allerede i den graa, hedenske Oldtid. Christi Alter var blevet reist der, hvor Odins Alter havde staaet, og nu nylig havde et Lyn fra det Høie ved Hans Tausen tændt Sandhedens Fakkel paa det samme Sted. Det er den gamle Stad Viborgs Hæder, at fra den udgik Reformationen i Danmark, og den bør alene af den Grund holdes i Ære.

Dog rørte der sig ikke hos den unge Beskuer af Jyllands Hovedstad, som den var i sine Velmagts Dage, Tanker af den Art. Han saae over til den vidtstrakte By, som fra Bjergets af Domkirken og Mariæ Klostret kronede Høide terassesormigt til begge Sider trak sig ned i Dalen lige til Søen, uden at offre Byens Mærkeligheder eller Ælde en eneste Tanke. Det bekymrede ham kun lidet, hvor gammel Byen var, eller hvor mange Konger der vare blevne hyldede; maaskee vidste han heller ikke Stort derom. Han tænkte ikke paa de Døde, men paa de Levende. Vigilie-Sangen over Kong Erik Christophersen, som da havde lydt i to og et halvt Aarhundrede, og som skulde vedblive at lyde henved et Aarhundrede endnu, ikke af Pietet for den myrdede Konge, men for at bevare Kirken den dermed forbundne Indtægt, behagede ham blot, fordi denne Døds-Messes høitidelige

Toner var i Samklang med hans egen mørke Stemning. Da de sidste Toner døede hen, gav han Hesten et Tryk af Sporerne og sagde:

„Vi have nu vagret*) nok, Graamunk; nu fort til Maalet!"

Siden Hesten var Graamunk, maatte vel Rytteren være Knud Mogensen. Hvo der ikke i det forløbne halve Aar havde seet hans Skikkelse, vilde forundret sig over, i hvilken Grad den havde udviklet sig og over hans forhen bløde Stemmes Malmklang. Han var nu en fuldt udviklet Mand, og i hans Væsen og Færd var der kun lidet Barnagtigt; thi Modgang er en haard Skole. Dog var hans Mod ikke kuet, men voxet. Han viste sig ogsaa nu at være Margaret Mogensdatters ægte Broder og Folmer Ruds Aandsfrænde; thi, idet han red henad den eensomme Hede, forlystede han sig med at synge en Vise, hvilken han mindedes fra lykkeligere Dage, og som passede godt paa hans egen Stilling, nemlig Visen om Kong Erik Emun og Sorte Plog, der begynder saalunde:

Aarle om Morgen, Lærken den sang
Under saa grøn en Lide,
Herr Carl klæder sig for sin Seng,
Kongen af Danmark lader det hevne.

Han drog paa sin Skjorte saa skjøn
Under saa grøn en Lide,
Dertil stukken Trøie med Silke saa grøn,
Kongen af Danmark lader det hevne.

Bukkeskinds Støvle drog han paa Been
Under saa grøn en Lide,
Forgyldte Sporer spændte han omkring,
Kongen af Danmark lader det hevne.

Forgyldte Sporer spændte han omkring,
Under saa grøn en Lide,
Saa rider Herr Carl ene til Thing
Kongen af Danmark lader det hevne.

*) streifet om.

Saa taug Knud og lo bittert. Det var ikke saa vel, han var saa stor, at Kongen af Danmark skulde have Noget at hevne paa ham, men det forholdt sig dog saa, at han red ene til Tinge, og det var netop Feilen. Uden Venner og Beskyttere havde Knud ganske af egen Drift taget den Beslutning, at drage sig til Nytte den udvalgte Konges Nærværelse i Viborg i Anledning af Hyldingen, som skulde foregaae paa denne Dag, Mandagen efter Lætare, eller Midfaste Søndag. Han vilde fremtræde for Kong Christiern og kræve sin lovlige Eiendom tilbage; thi hans Faster Maren og hendes Ægteherre, Erik Skram, havde strax, da Bondehæren i December forrige Aar af Johan Rantzov var bleven slaget og nedhugget i Aalborg, benyttet Landefreden og Sikkerheden til at bemægtige sig Tjele, hvor de havde bosat sig og nu vare især med at udslette Brandens Ødelæggelse. Hvad evnede vel unge Knud Mogensen at udrette mod saa mægtig en Fjende, som hans Frænde Erik Skram? Han havde vel heller ikke store Forventninger derom, thi han spurgte sig selv: mon Kongen under mig et Blik idag?

Han nærmede sig Byen i den første svage Dagbrækning og søgte til et Herberge, som var beliggende udenfor Sanct Mogens's Port, til Bekvemmelighed for alle Reisende, der vare saa uheldige at indtræffe silde om Aftenen, eller om Natten, naar den befæstede Byes Porte vare lukkede; men forresten ogsaa meget søgt, forbi det var billigere, end Herbergerne inde i Byen. Værten tog imod ham i egen trivelige Person, og da han saae, at den Reisende var godt ridende og efter alle Kjendemærker en Adelsmand, kom han end uden Følge, tog han sin røde Hue af og gav Knud en saare høvisk Modtagelse.

Snart saae Knud sig bænket i Gjestestuen ved et vel besat Bord; men skjøndt han blev ene om Sulefadet og Ølkanden, saa var han dog ingenlunde ene i Stuen; thi der laa flere Gjester og sov paa Bænkene, da den store Tilstrømning af Mennesker i Anledning af Hyldingen havde overfyldt ethvert Herberge i og omkring Staden.

Medens Værten betjente Knud og credentsede hans Ølkruus, lod han Munden løbe.

„Saa I agter Eder og til Hyldingen idag?“ begyndte han med flydende Tunge; „ak ja, Gud og hans Helgene være prisede, at vi dog nu have fanget Ende paa denne Lovløshed og have vundet en lovlig Herre og Konge til at staae for Styret!“

Knud forundrede sig ikke over, at en Borger i den luthersk sindede By Viborg førte Helgene i Munden; thi den gamle Vane bleve vore lutherske Fædre først seent kvit; men han tænkte, at Værtens Hengivenhed for Hertug Christiern ikke var oprigtigt meent, og derfor sagde han:

„Troede jeg dog, at de Viborrig Mænd alle deres Dage yndede gamle Kong Christiern, og er det blevet mig sagt, at I hyldede ham forgangen Aar i den Skipper-Feide.“

„Nu,“ svarede Værten med et snu Blik, „det gjorde vi for Nøds Skyld; Gud giver Villie, Nøden giver Tvang! Sandt nok det, at Kong Christiern, Gud see i Naade til ham i Voldt og Jern! var Borgeren god; dog er Hertugen en retsindet Mand, der vil bekræfte Stadens Privilegier; han er dertil god luthersk og har Villien til at holde os Klærkeriet fra Døren og befæste den nye Kirkens Orden.“

„Var dog blot denne Krig og Blodstyrtning til Ende,“ vedblev Værten, da Knud taug. „Skatternes Tynge vil vorde haard. Saa gaaer Talen, at Hans Naade i disse Dage paa Tinge vil gjøre et dybt Greb i vore Lommer. Hver Præst, Degn og Kirke faaer bøde et halvt Aars Indtægt, og vi andre Byesmænd slippe ikke heller naadigt. Dog, nu tænke vi ikke derpaa, men glæde os over den Næring, disse Dages Høitid giver! Frygtede vi ikke, ved min Helgen, i Løverdags, at Hans Naade vilde blive ude og maatte Hr. Johan Rantzov derfor den Dag i hans Navn modtage Hyldingen af Bønderne. Da kom han igaar, og Intet er nu forseet; tvert derimod faae vi nu en lystelig Hylding paa Sam-

meltorv, som jo er Tingstedet, og er der paa denne Aarsens Tid lunere, end paa Dannerlyng, som var god nok til de Bønder. Faae vi saa og en skjøn Hylding af Adel og Borgere alene, og et lysteligt Theatrum er opført og betrukket med blaat Klæde, der Hans Naade agter at fremtræde og modtage Hyldingen af de tvende Stænders Udsendinge, samt af de Prælater, som ville vove sig did; mig lyster at vide, om Bisp Jørgen, den arge Skalk, drister sig til at ride ind i Viborrig!"

Da Værten mærkede, at hans stumme Gjest var en utaknemmelig Tilhører, forlod han ham, efterat han først havde priist sine Fødevarer og sit Øl og lod ham alene. Knud tog imidlertid for sig af Maden; men han havde ikke faaet mange Mundfulde ned, før han hørte en mægtig Gaben, saae et Par lange Been fra en af Bænkene svinge sig ud paa Gulvet og en høi Skikkelse reise sig fra Leiet. Klæderne vare nye og pralende og Skjægget vel pleiet, men dog var Knud ikke et Øieblik i Tvivl om, at han havde sin Frænde, Geert Eriksen, for sig. Det var et ikke ringe Beviis paa den Verdenserfaring, Knud havde erhvervet sig, at han ikke strax tiltalte Geert, men afventede, om denne under de forandrede Forhold vilde kjendes ved ham, for deraf at skjønne, paa hvilken Fod han burde tage ham.

Geert skjevede til ham, men tog strax Øinene til sig igjen, brølte saa paa Værten og begjærede Mad og Drikke ved den anden Bord-Ende. Nu vidste Knud, hvad Klokken var slagen og besluttede at straffe gale Geert for hans Utaknemmelighed.

„Vel mødt, Geert!" sagde han og hævede Kruset for at drikke ham til.

Geert plirede med Øinene og svarede med stiv Holdning:

„Ei, troer jeg ikke, det er Knud!"

„Jeg formærker, I er bleven svagsynet," sagde Knud med et Smiil; „den Syge havde I ikke tilforn, da Fader endnu var i Live og I kom at tigge paa Tjele."

Geert tog koldsindigt mod det Hib, sank et mægtigt Stykke Flæsk og sagde saa:

„Eders Fader er jeg takskyldig i hans Grav; med Eder har jeg Intet at skaffe."

„Sød er sjelden sand og fager sjelden fast," svarede Knud. „I løber efter de Rige, Geert, at bjerge Føde og Klæder, ringe Ære det for vor Æt!"

„Maren," sagde Geert, „er min Frænke og mig lige saa nær, som hendes Broder, Eders Fader var."

„Ret saa!" svarede Knud. „Hvo, som nu vil have med Erik og Maren at skaffe, han maa fornegte Knud Mogensen; naar Gods ganger paa Grund, da vorder Venskab tyndt."

„Ikke saa!" udbrød Geert hidsigt. „Nys sagde Du, jeg gjorde Æten ringe Ære; Du tale helst ei om Ære, end mindre om Æt!"

„Tak, for Du buttede mig!" svarede Knud og loe barsk. „Du vide dog nu dette, at var det ikke, fordi Du er min Frænde og for Dine graae Haars Skyld, Du skulde for de Ord faae smage Odden af min Klinge."

„Ikke er jeg ræd," sagde Geert og skulede til Knud over Ølkanden, „dog besmitter jeg nødig mine Hænder med Dit Blod. Vi gaae nu helst hver sine Veie; Din Uven er jeg dertil ikke."

„Lige godt det!" sagde Knud og reiste sig; „hvad Du er og hvad Du tænker, det veier som et Halmstraa."

Derpaa gik han og slog Døren i efter sig, saa Klinken raslede derved. Med faste Skridt og stolt Holdning vandrede han ind igjennem Sanct Mogens Port, som Vægteren nu havde aabnet. Der var alt Folk paa Benene, og Gaderne vrimlede af Borgere og Adelsmænd. Da Knud blandede sig i Mængden, sank hans Mod noget; thi ukjendt og upaaagtet, som han var, følte han sin egen Ringhed og Uformuenhed. Ikke paa et eneste Aasyn mødte ham Gjenkjendelsens Smiil, og ingen Vennehaand udstrakte sig imod ham.

Medens Knud rastløs vandrer gjennem Gader og Stræder med Bitterhed i Hjertet og grublende over, paa hvad Maade han bedst skal udføre det Forsæt, der har ført ham til Staden, ville vi tage denne lidt nærmere i Dieſyn.

Viborg var efter de Tiders Maalestok en stor og folkerig By, men hverken regelmæssig eller stadseligt bygget. Kirkerne og Klostrene, over tyve i Tallet, kneisede endnu paa nogle faa nær, hvilke Borgerne med Kong Frederik den Førstes Samtykke havde nedrevet, og desforuden fandtes der nogle anseelige, grundmurede eller Bindingsværks Bygninger, velhavende Borgeres Vaaninger; thi Adelen havde endnu ikke begyndt i nogen stor Maalestok at bygge sig Boliger i Staden; men de fleste Bygninger havde kun Leervægge og vare tækkede med Straa, saa mange af Gaderne mindede om en Landsby. Nogle af dem vare snevre Gyder, uregelmæssige og uden Brolægning, mange Steder saaes Møddinger ved Husene, og Svinene løb frit omkring og rodede efter Æde. Kun den indtraadte Nattefrost sparede de gode Borgere og mere fornemme Herrer, hvem Hyldingen havde forsamlet i Staden, fra at vade i Dynd til Gammeltorv; men der havde man dog ved paakjørt Sand fyldt Hullerne, at Hans Naade med sit Følge bekvemt kunde gaae til Hyldings-Tribunen.

Mere end tredive Klokker ringede i en heel Time, og blandt dem tonede fornemmelig med dyb og stærk Klang Domkirkens trende Klokker, Høitidsklokken, Prædikeklokken og Tolvklokken. Hvor stærkt et Had end de Viborg Bymænd nærede til Papismen, hvilken de skyldte den mægtige og blandede Klang, som nu drønede over Staden, og i hvor høi Grad de end misbilligede Kirkeklokkers Indvielse, Salvelse og Daab, de elskede dog Klangen og vare stolte af Klokkerne. Som en liflig Musik løb den evige Ringen i Borgernes Øren, medens de, nogle med deres Hustruer og Døttre, trippede henad de frosne Gader for at sikkre sig en god Plads paa Torvet, eller

i de tilstødende Gader, hvorfra noget af Stadsen lod sig beskue.

Det var, sandt at sige, nu en Stund siden, at noget Optog af Betydenhed havde forlystet de Viborg Borgere; thi Tidernes Uro havde ikke været gunstig for slige fredelige Skuespil. Det var da en Øienslyst en Gang igjen at see Byvagten i dens Stadsdragt og fornemmelig alle Gildelaugene med deres pyntede Oldermænd og Svende og med de vaiende Faner. Der var de elleve tusinde Jomfruers Gilde, Sanct Kjelds, Sanct Ursulæ, Annæ og Birgittæ Gilde, og disse Optog bleve dobbelt paaskjønnede nu, da efter Papisternes Underkuelse de pragtfulde, kirkelige Processioner ganske vare ophørte. Der fandtes ikke faa Matroner og Jomfruer, der endnu med et Suk mindedes de Dage for en halv Snees Aar siden, da Sanct Kjelds, Byens Skytspatrons, berømte gyldne Skriin blev baaret i stort Optog, omgivet af flammende Kjerter, gjennem Byen. I dette hellige Gjemme opbevaredes Helgenbeen, Haar af Martyrer, Stykker af Jomfru Mariæ Særk og mange andre forunderlige Levninger. Det var endnu til og opbevaredes i Sanct Kjelds Kapel ved Domkirken; men det henstod upaaagtet, brændte end ved Kannikernes Omhu den hellige Lampe fremdeles ved dette fordum saa kostelige Klenodie.

Nogle af Kvinderne lode deres Tanker gaae tilbage i Tiden og sukkede, men det blev ved Sukket; thi Ingen vovede at udtale slige Tanker. De Hænder, gamle og haarde, eller unge og bløde, som før stedse havde grebet efter Rosenkrandsen, maatte nu savne denne Prydelse og nøies med Lommetørklædet, en tarvelig Erstatning. Ingen ung, sødtalende Munk gik mere ind og ud i Borgernes Huse, lyttede til Kvindernes Suk og Skriftemaal, ydede dem Trøst, eller gav dem kloge Raad i Forlegenheder. Endelig var i Kirken den uklare Andagt under Messen og de melodiske Hymner blevne afløste af Aarvaagenhed under de lutherske Prædikeres forstaaelige Tale og strenge Formaninger; de mange Altarlys med deres blændende Glands foran de juveelsmykkede Helgenbilleder og Mon-

Krantser slukkede, og i Stedet for Chorsangernes fuldendte, musikalske Ydelser, var traadt Menighedens skurrende Sang.

Høiligt vilde det forarget Thøger Løvenbalk, Jørgen Sadolin og Jakob Skjønning, disse den luthersle Læres djærve Forkjæmpere, som nu gik sammen op ad Graabrødre Kirkestræde, havde de denne Morgenstund og ved mangen anden Leilighed kunnet læse i nogle af deres Sognebørns Hjerter. Dog, hvad det Ydre angik, da var der Intet at dadle; thi Rosenkrandsene vare aldeles banlyste, og de brave Prædikere bleve hilste af Alle med den største Ærefrygt.

Torvet var allerede længe før Tiden opfyldt af Byens Borgere, og de fleste af dem havde ganske Udseende af det, de vare, modige, selvstændige, nidkjære Mænd. Vissselig vilde ellers heller ikke Hans Tausens Sandhedsord vundet Indgang i deres Sjæle og givet dem Mod til at byde den mægtige Viborg Bisp Braadden, saa de mødte bevæbnede med Sværd og Øxer ved Graabrødre Kirke for at værne om Prædikerens Forkyndelse af det rene Evangelium.

Næst Forhøiningen, hvor Kongen skulde fremtræde, havde Borgermesteren, Morten Hegelund, taget Plads, han, som ved sin Anseelse havde været den luthersle Læres stærkeste verdslige Støtte i Viborg. Der stod ogsaa Raadmændene, hvoriblandt Peder Trane og Kannikeren Hr. Jakob, Magister Jens og Christen Stub, alle Mænd, der havde støttet den nye Lære. Til dem sluttede sig Thøger og hans Medbrødre med glade Morgenhilsener; men deres muntre Miner formørkedes saare, da de saae den forhadte Bisp Jørgen Friis indfinde sig med et anseeligt Følge af papistiske Geistlige og væbnede Svende. Disse banede ham Vei gjennem Mængden, og han indtog uden Betænkning den fornemste Plads, der ogsaa lovligt tilkom ham. Borgerne knurrede; men da Bispen havde været med til at udvælge Kongen, kunde det jo heller ikke formenes ham at overvære Hyldingen, og taalte Kongen ham endnu, da maatte Borgerne ogsaa finde sig

i hans forhadte Nærværelse. De følte sig imidlertid forvissede om, at naar Kong Christiern først sad fast i Sædet, da vilde de hovmodige Kirkefyrsters Tid være omme, og i denne Forventning skuffede de sig heller ikke.

Da Tiden til Kongens Ankomst nærmede sig, ryddede Bysvendene med deres Piker en Vei op til Forhøiningen, ad hvilken Hans Naade uhindret kunde begive sig til sit Sæde. I den yderste Række af Mængden, lige bag Bysvendene, havde Knud taget Plads; og her overraskedes han ved for første Gang denne Dag at blive tiltalt ved Navn og venligt hilset. Det var en vel næret og godt klædt Borger med en skjøn, ung Pige under Armen, der saa uventet og med al Høviskhed henvendte sig til ham; og idet han gjenkjendte den vel agtede og rige Viintapper, Jokum Pryds og hans skjelmske, fortøiede Datter Barbara, dukkede en smuk og munter Barndomserindring op hos ham. Hans Fader pleiede i fordums Dage at tage ind hos Jokum, der holdt et godt Herberge, og Knud mindedes den sidste Gang for nogle Aar siden, da han var der, at have havt mange Løier for med Barbara og leget Skjul og Tagfat med hende mellem de tomme Tønder, der henlaae i Herbergets Gaard. Dengang vare de begge Børn, skjøndt den voxne Alder nær; men nu var hun en voxen Jomfru med rødmende Kind, og af hendes Tale mærkede Knud, at medens hun forlængst havde været ude af hans Tanke, saa havde hendes Hjerte trofast bevaret Erindringen om ham.

Saa venneløst og uden Glæde var Knuds Liv for Tiden, at Jokum Viintappers velvillige Ord faldt som Dug paa hans Hjerte, og Barbaras milde Blikke og skjelmske Smiil adspredte Mørket i hans Sjæl. Det var saare langt fra, at Erindringen om Ide Nielsdatter hindrede ham i at fryde sig ved den Solstraale, der faldt paa hans Vei. Hans Stemning mod Ide var tvertimod for Øieblikket bitter. Hun sad nu paa Holmgaard hos Laurids og Anna, medens Christoffer Kruse færdedes i Leding. Vingegaard var jo nu kun en Brandtomt, og Christoffers Hustru, Børnene og Oldemoder vare Alle

tyede til Holmgaard, hvor de havde fundet en gjestmild Modtagelse. Derhen havde Knud sendt Bud og Brev; men Ides Svar viste, efter Knuds Formening, at der maatte være foregaaet en Forandring med hendes Sindelag; thi omendskjøndt hun ikke aabenlyst brød med ham, saa indeholdt hendes Brev dog kun saare Lidet om Kjærlighed, men desto flere Bebreidelser, forbi han havde fældet Thomas Kruse.

Knud fordybede sig nu ganske i Samtale med Barbara Jokumsdatter og mærkede neppe, hvad der foregik omkring ham, førend Hans Naade med hele sit store Følge af Rigens Raader og andre gode Mænd, som Alle vare stegne af Hesten ved Torvets Indgang, med stor Pomp gik forbi ham. Da saae Knud for første Gang Kong Christiern den Tredie, og han stræbte at læse i Kongens Aasyn, hvad for Mand han monne være. Med kongelig Anstand skred han forbi i sin sorte Fløiels Kappe, med en gylden Kjede paa Brystet, den flade Baret med den hvide Fjeder paa det brune Haar og det gyldne, juvelsmykkede Sværdfæste. Hans Aasyn var alvorsfuldt, og i hans Blik afspeilede sig Retsind og en stærk Villie. Dog veg denne Strenghed i Udtrykket, naar han smilte og med venlig Nedladenhed hilste til baade Sider.

I hans Følge gik mange af Rigets bedste og meest ansete Mænd og iblandt dem to af den endnu vaklende Thrones fasteste Støtter, Rigens Hofmester Hr. Mogens Gjøe og Hr. Johan Rantzov, maaskee sin Tids største Feltherre, som kun havde behøvet en større Skueplads for at vinde europæisk Berømmelse; dog manglede ved denne Leilighed den tredie, Danmark Bovehals, Peder Skram, sin Tids mest udmærkede Søkriger, og hvad der vil sige endnu mere, den meest retskafne og uegennyttige af Aarhundredets gode Mænd. Endelig var der en stor Skare Adelsmænd, og blandt dem blev Knud vaer sin argeste Fjende, Erik Skram. Hvor han hadede det rynkede Aasyn og det snu Blik! Uvilkaarligt gjorde han et Skridt fremad, men strax følte han Byfvendenes Pike mod sit Bryst, og da han satte sig til Modværge, vilde

der opstaaet en Tumult, havde ikke Jokum Viintapper lagt sig imellem og formildet den vrede Byfredens Vogter.

Kort efter foregik Hyldingen paa sædvanlig Viis. De tilstedeværende Udsendinge fra de tre Stænder i Jylland svore den udvalgte Konge Troskabseden, og Rigens Hofmester forelæste paa Kongens Vegne et aabent Brev, i hvilket der tilsagdes Stænderne Bevarelsen af deres gamle Privilegier, som de havde havt fra Arilds Tid. Derefter fremtraadte Kongen selv og blev hilset med høie Jubelraab. Han talte Mængden kortelig til, takkede Stændernes Udsendinge for den Troskab, de havde tilsagt ham og lovede at blive Folket en mild, retfærdig og trofast Herre. Sluttelig anbefalede han dem Bestandighed i de vanskelige Tider og Villighed til at bære de tunge Byrder, hvilke Rigets Trængsel paalagde Alle, Høie, som Lave og endte med at nedbede Herrens Velsignelse over Land og Folk.

Under gjentagne Jubelraab steg Kongen ned ad Forhøiningen og gik samme Vei tilbage, men nu med et end større Følge; thi flere ansete Borgere og Geistlige vare blevne indbudne til hans Bord, og da Maaltidet skulde holdes strax efter Hyldingen, begave de sig nu med det øvrige Følge til Kongeslottet paa Borrevold.

Knud saae Kongen komme og overlagde, om ikke Øieblikket nu var for ham til at træde frem og tale sin Sag. Han havde nemlig opgivet sit oprindelige Forsæt, at gaae den sædvanlige Vei, som vilde været en af de følgende Dage at fremtræde paa Tinge med sin Fordring og sin Klage. Ved Hove fandtes Ingen, hos hvem han turde vente Beskyttelse, Erik Skram og Maren vare saare vel sete der og Slægten Skram i det Hele taget i stor Gunst. Knud mente da, at han snarest vilde naae Maalet, naar han traadte dristigt frem og i Folkets Paahør stemplede Erik Skram som en Ransmand og Skalk. Det var forvovent, men ikke ilde udtænkt; thi en slig kjæk Appel til Kongens Retfærdighedsfølelse vilde maaskee ikke forblevet ganske uden Frugt, og det var Kongens Hjerte, han maatte vinde; Beviisligheder havde han ingen af.

Dog, hvad Knud i sin Ubesindighed havde foresat sig, det mislykkedes ganske i Udførelsen.

Bysvenden, som stod foran ham, havde nemlig endnu Mistillid til ham og betragtede ham som en urolig og ildesindet Person; kunde han ikke være en Stimand, leiet af Papisterne til at overfalde og myrde Kongen? Da nu Kongen atter nærmede sig, holdt Bysvenden Øie med Knud, og ikke saa snart gjorde Knud Mine til at bryde igjennem Rækkerne, før han atter havde Bysvendens Pike for sit Bryst, og da han vilde støde den til Side for at bane sig Vei, sprang et Par af de hosstaaende Svende til, og der opstod en Tumult, som endte med, at Knud under høie Raab af Overmagten blev trængt tilbage.

Trods sin Ophidselse og Forvirringen omkring ham havde Knud dog Blikket heftet paa Kongen og hans Omgivelser; og hvad han der blev vaer, underrettede ham, ligesaagodt som Ord, om hans Sags Haabløshed. Erik Skram havde nemlig faaet Øie paa ham og aabenbart gjenkjendt ham. Knud saae, at han hastigt traadte hen til Kongen, blottede ærbødigt sit Hoved og hviskede Hans Naade nogle Ord i Øret. Kong Christiern standsede, saae strengt og forskende paa Knud, løftede, ligesom af Medynk, paa Skuldrene og gik saa videre. Knud fik altsaa dog et Blik af Kongen, men det var et hvast.

Nu var Kongen borte og Alt forbi; men som Knud stod der, blussende af Forbittrelse, fornam han et Slag paa sin Skulder, og da han saae sig om, stod hans Frænde Thøger for ham.

„I Herrens Navn, Knud!" sagde han, „er det Dig, og skulle vi mødes saa? Hvad har Du fore, at Du vækker Tumult paa Hans Naades Vei hans Hyldingsdag?"

„Godt at see Eders Aasyn, Thøger," svarede Knud i stor Sindsbevægelse; „jeg fornemmer dog nu, at een Frænde kjendes ved min Faders Søn."

„Hvor lider Du, Knud, og hvor færdes Din Moder og Søster?"

„De sidde kunt i Visßing Kloster, bede deres Ave og synge Vigilier, for at frie Faders Sjæl af Skjærsildens Pine, alt medens Sortebroder Vigand er hos og lægger Ved til Helvedes Ild, at Vigilierne faae lyde des stærkere."

„Gud naade de arme Kvinder! og Du?"

„Ikke har jeg blivende Sted, færdes snart hist, snart her; til somme Tider ligger jeg i Skove og Skjul, til andre har jeg Tag over Hovedet, men ikke mit eget, al den Stund der paa Tjele sidder en Røver og Tyv; ikke vil jeg hvile, før jeg faaer ham røget ud af Reden."

„Vaer Din Mund", sagde Thøger og saae sig om. „Jeg veed mere om den Sag, end Du tænker; dog er ikke her Sted eller Tid at tale derom. Idag har jeg Forhindring, da jeg skal til Hans Naades Bord; men kom til mig i Korsbrødregaard imorgen Klokken syv slet, da ville vi tale et Alvors Ord med hinanden."

Knud trykkede sin Frændes Haand og lovede at give Møde, hvorefter de skiltes; men da han derpaa gik for at søge ud af Byen til sit Herberge og see til sin Hest, blev han Jokum Viintapper vaer, som med sin Datter stod tøvende paa Hjørnet af Torvet og Sanct Mogensgade. Barbara saae idelig hen til ham og hviskede til sin Fader, indtil denne gik Knud imøde, hilste ham og sagde:

„Herren være med Eder, Knud Mogensen, skilles her vore Veie! Skulde I dog tvert derimod være til Sinds at gjøre os Følgeskab og træde over min Dørtærskel, den I veed er ikke langt herfra, da vilde det være mit ringe Huus en Ære og forvolde mig og min Datter stor Glæde."

„I have Tak, Jokum!" svarede Knud venligt;" men min Hest er opstaldet hos Morten uden Sancte Mogens Port."

„Ei!" sagde Jokum, „derfor veed jeg let Raad, Om I det begjærer, da skal min Staldbreng snarest hente Eders Ganger og Reisetøi. Eders Fader, hvis Sjæl Gud naade, undte mig i sin Tid god Søgning; I

forunde mig nu at beværte Eder til Gjengjeld som en ret Gjest uden Vederlag."

Barbara stod forventningsfuldt paa Gadehjørnet; hendes varme Blik og blussende Kinder bad endnu mere indtrængende, end Faderens Ord, og Knud tog da med Tak imod det gjestevenlige Tilbud. Snart var han hos Jokum Viintappers og saae sig bænket i hans Dagligværelse, et hyggeligt og luunt Kammer, som laa bag Gjestestuen og var en Helligdom, i hvilken hans betalende Gjester kun sjelden fik Held til at trænge ind.

Jokum gik ud og ind for at passe sin Dont, men Barbara forblev hos Knud, betjente ham ved Maaltidet og kredentsede hans Bæger. Vakker var hun at see til i sit brogede Skjørt, med det blaa Klædes Livstykke snørt om den smalle Midie, den hvide Brystdug over den svulmende Barm og den fine Pibekrave om den sneehvide Hals. Hendes rige, brune Haarfletninger med ibundne røde Silkebaand vare ordnede med Fiffighed og Smag, hendes Bevægelser vare yndefulde og hendes Væsen tækkeligt. Som en Kjøbstadsjomfru, hvis Fader holdt Viinskjenk og Herberge, havde hun vistnok erhvervet sig en vis Utvungenhed og Frihed i sin Maade at være paa, men dog var hendes Væsen fuldkommen sømmeligt. Det vilde harmet Ide Nielsdatter, som nu gik bleg og sorgfuld paa Holmgaard, havde hun kunnet see ind ad Glarruden til Knud og iagttage, hvor vel han befandt sig i den skjønne Barbaras Selskab; hun vilde snart tydet Barbaras Blikke paa den rette Maade og skjønnet, at Knud var i Fare.

„Ei, Barbara!" udbrød han muntert og drak sin skjønne Selskaberinde til, „I er jo nu vorden en adstadig Jomfru med høvisk Lader og er ikke længer den Vildkat, som da vi legede Skjul i Viintønderne.

„Aar give Forstand," svarede Barbara rødmende, „dog til de Færreste et gladere Sind."

„Da seer ikke I tungsindet ud," mente Knud, „snarest som kunde I, bød jeg Eder op dertil, lade den Leg gaae an paany."

„Ha, ha!" loe Barbara; „lysteligt nok kunde det være,

men dog lidt ubekvemt nu og kunde skade mit gode Navn og Rygte."

Knud loe med, men snart blev Samtalen mere alvorlig og fortrolig, idetmindste fra Barbaras Side, idet hun fortalte om sin Ungdoms Hændelser siden deres sidste Møde. Knud hørte paa den smukke og livlige Fortællerske med Glæde, men gjorde ikke Gjengjeld og betroede hende Intet om hans egen Stilling, hvilken han mente hævet over hendes. Det var ham slet ikke paafaldende, at Barbara ikke frittede ham ud, eller at hendes Fader, som nu kom med en Kande kostelig Rhinskviin og en Stund holdt Knud med Selskab, ikke viste det ringeste Tegn til Nysgjerrighed. Det anede kun lidet Knud, at de Begge vidste nøie Besked om hans Kaar, og at Barbara med Kjærlighedens hele Egoisme følte sit Hjerte banke forhaabningsfuldt ved Tanken om hans mislige Stilling. Som Hr. Mogens Løvenbalks ægte fødte Søn og Herre til Tjele vilde Knud visselig staaet høit over Barbara Jokumsdatter; men mon hun ikke turde hæve sine Øine til en adelig Vanbyrding, fordreven fra Gaard og Gods? Rigtignok var Knud ikke uformuende, snarest velstaaende, men Jokum havde kun eet Barn og evnede at give sin Datter en anseelig Medgift. Ak, stakkels Barbara kjendte kun lidet den haardhjertede Yngling, hun ødslede sine Smiil og ømme Blikke paa! Adelsmanden var ham i Kjødet baaren, som i Klæderne skaaren; til at gjenvinde den tabte Ære, dertil stod hans Hu, og hellere vilde han døe, end foretage sig Noget, der kunde stemple ham som Vanbyrding; kun skjulte Slægtstoltheden sig bag hans jevne Væsen, naar han var i godt Lune.

Knud gik seent til Sengs og hvilede blødt paa Herbergets bedste Bolstre, over hvilke Barbara med egen Haand havde bredet de fineste med Kniplinger kantede Lagener. Han var lidt tung i Hovedet af den megen Rhinskviin; Jokum Viintappers stærke Røst og de blidere Toner af Barbaras vellydende Stemme gjenlød en Stund i hans Øren. Han tænkte uklart over denne Dags Hændelser og forundrede sig over den ærlige Viintappers Tak-

nemmelighed, en sjelden Dyd i denne Verden; men han mindedes tillige, at han tilsidst havde spøget vel dristigt med den smukke Barbara og ranet et Kys fra hende. Han saae da Ide i Aanden for sig med et strengt bebreidende Blik og angrede sin Brøde; hvad var den lille Kjøbstadjomfru for ham imod den skjønne, fribaarne, høisindede Ide Nielsdatter! Derudover var dog hans Erkjendelse ikke meget klar; thi uagtet det dristige Ridt til Hyldingen kun havde beredet ham en Ydmygelse, havde han endnu den samme levende Følelse af sin egen Kraft og sit høie Mod, begreb ikke ret Forholdenes Overmagt og sov ind med den Beslutning, ikke at bøie sig, men fremdeles kjæmpe med sin onde Skjebne.

Andet Kapitel.

I Korsbrødregaard.

Johanitter-Klostret, ogsaa kaldet Korsbrødregaard, laae i Sanct Ib Gade, ikke langt fra Porten af samme Navn. Det var en anseelig Bygning, som bestod af fire sammenbyggede Længder og havde en skjøn, hvælvet Kirke med et firsindstyve Alen høit Taarn. En stor og vel dyrket Have strakte sig fra Klostret lige ned til Søen.

I dette skjønne Kloster, af hvilken der nu ikke er Andet tilbage, end Spor af Fundamentet, som er fundet ved Udgravning, havde Johanniter-Ordenen i henved fire hundrede Aar havt sit Paulun. Ordenens Formaal var oprindeligt det hellige Lands Gjenerobring, eller at indsamle Bidrag dertil og at pleie Syge. Den var helliget til Johannes den Døber og havde af ham sit Navn; men da Duen, den Helligaands Symbolum, er en Erindring om Døberen, og Billedet af den hørte til Ordenens Insignier, benævnedes Ordenens Medlemmer ogsaa Due-

brødre, men dog hyppigst Korsbrødre, fordi de som Korsfarere bare et ottekantet hvidt Kors paa deres sorte Ordenskapper. I Klostret var et lidet Hospital, hvor Munkene ydede Syge Pleie, men Gudstjenesten holdtes tillige ved Magt med Sang og Messe i Kirken, mens nu og da Ordenens viede Præster prædikede paa papistisk Viis.

I dette Kloster havde Thøger Løvenbalk været optaget fra sin Ungdom, først som Ungbroder, senere som Munk og viet Præst, og derhen blev, som bekjendt, i Aaret 1525 Hans Tausen sendt fra Anvortskov Johanniter-Kloster, for der at omvendes fra sine kjætterske Anskuelser. Peder Jensen, en klarhovedet og vel oplært Munk, var dengang Commendator og Prior for Korsbrødregaard i Viborg, og til hans Omhu betroedes den unge, begavede Munk, der havde begyndt sin Bane som en ivrig Papist og lidenskabeligt elsket Klosterlivet, men som ikke havde formaaet at modstaae Morten Luthers mægtige Veltalenhed. Han var nemlig paa Klostrets Bekostning bleven sendt til Tydskland, for at uddanne sig ved dette Lands berømte Universiteter, men havde, utilfredsstillet ved de spidsfindige kirkelige Lærdomme, som der foredroges, tvertimod sine Foresattes strenge Forbud, begivet sig til Wittenberg og der hørt Luther.

Dette Besøg blev afgjørende for Hans Tausen selv og for hans Fædreneland, hvis Luther han var udseet til at vorde. Hverken de strenge, klosterlige Bodsstraffe, han maatte udstaae paa Antvorskov, eller nu Prior Peders Formaninger og Trudsler formaaede at kue ham. I Samtaler med sine Ordensbrødre og fra Prædikestolen udtordnede han sin Fordømmelse af Katholikernes Værkhellighed, eller uchristelige Retfærdiggjørelse af Gjerninger, saa det endte med, at han blev kastet i Klostrets Fængsel. Dog, selv fra Fængslets Gitter forkyndte hav med urokkeligt Heltemod den store Sandhed — Retfærdiggjørelse af Troen; men i saa lange Tider havde na denne Evangeliets Kjerne og Frelsens sande Klenodie været formørket af menneskelige Paafund, at Ordet i Priorens og Mun-

kenes Øren lød som Gudsbespottelse. Efter en treaarig forgjeves Strid med denne stærke Aandens Kjæmpe udstødte den forbittrede Prior Hans Tausen af Klostret, og denne kastede da sin superpellicum, eller Ordensdragt, og stadfæstede derved sit endelige Brud med Katholicismen.

Han forlod dog ikke Klostret ganske alene. En Ordensbroder — kun een — var bleven vunden ved hans Forkyndelse, brød med de gamle Vildfarelser og blev udstødt af Klostret med Hans Tausen. Denne Ene var Broder Thøger, som nu blev Tausens tro Støtte i Reformationens første bevægede Dage, delte Farer og Anstrengelser med ham og prædikede, som han, for de Viborg Borgere. Han fulgte Tausen til Kjøbenhavn, men vendte dog snart tilbage igjen til Viborg, hvor han siden med Sadolin og Skjønning byggede videre paa den af Tausen lagte Grundvold. Det blev senere hans Lod at ansættes som luthersk Prædiker ved Dominikaner-Kirken, nu Søndersogns-Kirken, i hvilken Stilling han forblev til sin Død; og den liden Søn Peder, der allerede var ham født, skulde i Fremtiden bestige Viborg Bispestol som den tredie lutherske Biskop; men for Tiden var Familiens Vilkaar usikkre; Thøger og hans Hustru levede af Borgernes frivillige Gaver, og de indkom i disse trange Tider kun sparsomt.

Dog havde han erhvervet sig en Fribolig og det i selve Korsbrødregaarden, fra hvilken han i sin Tid var bleven uddrevet. Prioren og de fleste Munke havde nemlig under det lutherske Røre, af Frygt for Borgernes Voldsomhed, forladt Klosteret og vare siden ikke vendte tilbage. Hospitalet stod tomt, og i det øde Kloster var kun forblevet nogle faa Munke, gamle Mænd, der ikke kunde løsrive sig fra det Sted, hvor de havde tilbragt næsten hele deres Liv, som udenfor Klostret hverken havde Frænder eller Venner mere og ikke vare i Stand til at ernære sig selv. De levede nu af Almisser, thi med Priorens Flugt var al anden Indtægt ophørt at indflyde.

For disse den synkende Kirkes Veteraner var det en stor Velgjerning, at Thøger flyttede ind. Som fordums

Korsbroder mentes han at have et Slags Ret dertil, og der var i disse Ufredens Tider ikke taget nogen endelig Bestemmelse med Klosteret, som først senere med sine ikke store Eiendomme blev et verdsligt Lehn.

Thøger indrettede sig altsaa saa hyggeligt, som muligt, i en Krog af den øde, rummelige Bygning, prædikede nu og da for sine Tilhængere, og de gamle Munke fandt Ly og Tilhold ved hans Arne.

Forunderligt var det Syn, de tilbageblevne Korsbrødre-Munke nu maatte see — en Vugge med et Barn i en Kloster-Celle! I Begyndelsen forargedes de derover og skyede den til Barnekammer ombannede Celle; ikke engang Barnets Fader selv formaaede i Begyndelsen ganske at værge sig imod denne Følelse; det blev ham en Anfegtelse at see en Vugge gaae og høre Vuggeviser paa det Sted, hvor forhen kun lød Bønner og angerfulde Sukke, og hvor han selv havde levet i asketisk Strenghed. Han kom ikke saae let over dette Bjerg, Brudbet paa den hellige Ed, ved hvilken han havde afsvoret Ægteskabet og Livets naturlige Glæder, og da hans Hustru havde været Nonne, var Edsbrudbet dobbelt. Dog gav Moderkjærligheden efterhaanden Hustruen stedse større Klarhed og Styrke, hun fik lettere Bugt med Anfegtelserne, end hendes Huusbonde og vandt mangen Seier over ham i de aandelige Tvekampe, de udfegtede i al Kjærlighed med hinanden under fire Øine.

Mild, fredsæl og forstandig, som Anna Pedersdatter var, lykkedes det hende ogsaa at forsone de gamle Munke med det uskyldige Barn, og det varede ikke længe, inden det kom, som af sig selv, at en af disse affældige og af Tidens Modgang bøiede Oldinge vænnede sig til at forrette Barnepige-Tjeneste; thi Anna turde ikke tænke paa den Overdaadighed at holde Tyende. Den lille vordende lutherske Bisp havde den sjeldne Skjebne at blive vugget i Søvn af kronragede Munke. Høist pudsigt var det at see de Gamle spøge med Barnet, naar det vaagnede, og strax efter gribe Rosenkrandsen for at afbede den Synd, at have kjærtegnet et Barn, der var avlet i Forbandelse,

af en meensvoren Munk og Nonne. Det gik da saa, ved Samlivet med Thøger, Anna og det lidet Barn, at Rosenkrandsen stedse fik længere Hvile, og de angerfulde Bønner stedse bleve sjeldnere.

Tirsdagen efter Midfaste-Søndag om Morgenen var Sagernes Stilling i Korsbrødregaard netop, som ovenfor beskreven. Thøger og hans Hustru havde holdt deres Morgenandagt og sade nu ved deres Davre, af hvilken de gamle Korsbrødre, Kjeld og Søren, fik deres Part, medens Broder Martin vuggede lille Peder Thøgersen, med sikker Udsigt til at faae sin Madlyst stillet, naar de Andre havde spiist. Fredeligt sade de tilsammen, Papismens troe Tilhængere, der vare for gamle og sløve til at kunne bryde med deres Fortid og den Frafaldne, hvis forunderlige Lod det var blevet at bekjæmpe den Lære, han lige indtil sin Manddomsalder havde vedkjendt sig og forsvaret. Intet Ord blev fra nogen af Siderne talt, som kunde saare Modparten; thi Thøger, som fra Prædikestolen udslyngede fnysende Vredesord mod Papisterne, øvede i sit eget Hjem christelig Tolerance. Dette Træk var fælleds for de danske Reformatorer; de vare strenge og polemiske i deres Forkyndelse for at trænge igjennem med den, men milde i deres Sæder og i personligt Samkvem.

Som de vare midt i Maaltidet, hørte de Portklokken ringe; kort efter løb baade slæbende og faste Fodtrin i Cellegangen, og den gamle Guardian, Broder Povel, aabnede Døren for Knud Mogensen, der studsede lidet ved den eiendommelige Familie-Scene, han pludselig fik Øie paa. De Andre grebes af en lignende Overraskelse ved at see ham, saa stærk en Modsætning dannede hans friske, ungdommelige Aasyn, hans smukke, klædelige Dragt og hans statelige Holdning til denne Gruppe gamle, krogryggede Munke i luvslidte Kutter, Thøger i sin grove, daglige Dragt og Anna i sin tarvelige sorte Klædning og med det hvide Liin tæt sluttet om sit Aasyn, uden mindste Prydelse, streng og ærbar i sit Ydre. Cellens nøgne Vægge, det plumpe Bohave, det tarvelige Maaltid og den gamle Munk, der sad ved Buggen og brummede en

Buggevise, oplyste bedre, end mange Ord, Knud om Beskaffenheden af hans Frændes Kaar. Et Smiil foer over hans Læber, og Thøger blev det vaer, men vrededes ikke derover. Han saae paa Knud og tænkte, at hans unge Frænde var bleven en smuk ung Mand, og at hans Skjønhed var af den mandige Art, der i Særdeleshed tiltalte ham. Det Smiil mindede om hans fagre Søster; thi Knud havde, ligesom Margaret, arvet sin Moders smukt formede Mund, men den faste Hage, den brede Pande og Øinenes blaa Farve stemplede ham dog som en ægte Løvenbalk.

Thøger bød Knud velkommen med uskrømtet Hjertelighed, men dog med en Værdighed i sin Holdning, der ikke forfeilede sin Virkning; thi Knud rødmede over den Følelse af Ringeagt, der i det første Øieblik havde grebet ham.

„Vær hjertens velkommen som min Huusbondes Frænde," sagde Anna, der idag for første Gang saae Knud, „og har I ikke alt spiist Davre, da gjør vort Bord — ringe er det, i Sandhed — den Ære at tage Sæde og nyde en Skeefuld Grød."

Knud kom lige fra det overdaadige Maaltid, hvormed Barbara Jokumsdatter havde beværtet ham; men der var i Anna Pedersdatters Aasyn og Væsen saa megen Reenhed og Fredsælhed, at han ikke formaaede at sige Nei og muligviis krænke hende ved et Afslag. I denne nøgne Celle og ved dette simple Bord fandtes Noget, som savnedes der, hvor han kom fra; af Thøgers og hans Hustrues Væsen og Ord fornam Knud ligesom en Luftning fra en høiere og renere Verden, og han følte sig et Øieblik baade ydmyget og fængslet.

Da Maaltidet var til Ende, førte Thøger sin Gjest ind i sit Lønkammer, der var den samme Celle, han i sin Tid havde beboet som Ungbroder. Der fandtes intet andet Bohave i dette snevre Rum, end et Bord, bedækket med Bøger, en plump Stol og en Løibænk. Thøger bad Knud tage Sæde paa Bænken, selv satte han sig i Stolen, foldede sine Hænder og sagde.

„Her i denne Celle har jeg i min papistiske Udlændighedstid bedet mange brændende Bønner og fegtet med Djævelen, der i min Vildfarelse paaførte mig svare Anfegtelser, og har han vel ikke sluppet mig den Dag i Dag! Da var jeg en Afgudsdyrker, Knud, nu er jeg en Messedræber og af de værste, saasom jeg blev Førstegrøden af Herrens Udsæd her udi Viborrig ved Hans Tausen, min Mester og Lærer, hvem Gud signe! Jeg burde være stærk, Knud, og dog er jeg mangen Stund svag; thi det vil jeg tilstaae for Dig, at nu, da Herren i sin Naade har forundt mig jordisk Lykke, og mit Hjertes Vansmægten efter Kjærlighed er bleven mættet, nu tykkes det mig, at Djævelen er mig nær nok fra den anden Side, saa jeg nødes at stride haardelig, for ei at hildes ganske i jordiske Baand og vorde sløv i Herrens Tjeneste."

Knud kjendte visselig ikke endnu til den Slags Anfegtelser; dog gav han et forstandigt Svar.

„Om jeg tør sige det," svarede han, „da tænker jeg, at Korsbroderen i Eder end ikke er ganske død, men lever op igjen hos disse gamle, topragede Munke og inden disse Klostermure. I Eders Sted vilde jeg snarest skifte Bolig."

„Saamænd!" sagde Thøger smilende. „Jeg valgte denne Bolig af Nød, og jeg har den for Intet; jeg faaer vel holde ud her til bedre Tider. Da Du sidst gjestede mig, var jeg Ungkarl og kunde nøies med et lidet Kammers hos Jokum Viintappers — retskaffens Mand, han! Han og hans skjønne Datter have ei forglemt Dig; de have flittigt spurgt til Dig."

„Jeg kommer saa lige fra Jokums," svarede Knud rødmende, „og har havt Herberge der denne Nat."

„Ei see!" udbrød Thøger, mens Knud sad og legede med sin besjedrede Hue. „Dog, nu til Dig og Din Velfærd, min Søn! Med Sorg fornam jeg i sin Tid Din Faders Død, og jeg har hørt en Fugl synge om de svære Hændelser, Du før og siden har maattet prøve, fornemmelig om den Spydskarl og Skalk, som udgav sig for Din Morbroder og lokkede Dig i Leding, saa Du stod en kort Stund paa den forkeerte Side; dog kan jeg trøste

Dig med, at Din Fart til Aalborrig ikke er vorden almindelig kundbar, hvilket er en Lykke."

Knud fornam af denne Tale, at Thøger ikke var vidende om Drabet paa Thomas Kruse og følte sig ikke fristet til at fortælle om denne skjebnesvangre Begivenhed, hvorfor han taug, mens Thøger vedblev:

„Jeg kan melde Dig, at hiin Landsknegt, hvis rette Navn er Johan Goerdes, det Du vel nu er vidende om, undslap fra Dræbningen i Aalborrig og er nu i den Børglum Bisps, Styge Krumpens Brød som hans Fodermarsk. To skjønne Skalke, Knud, have der fundet hinanden!"

„Ei!" udbrød Knud, „da kunde det lyste mig at gjeste den Bisp og ganske opgjøre mit Regnskab med den fule Landsknegt."

„Det lade Du helst blive og bed dertil, at Du og han ingensinde mødes tiere! Du sagde igaar, at Du havde ligget i Skove og Skjul — bliv mig ikke til en Løbeskytte, Knud!"

„Nu," svarede Knud forbeholdent, „en stor Part af Vinteren har jeg dvælet i Mariager hos Folmer Rud, der end maa holde Stuen og er lidende af sit Saar."

„Det glæder mig at fornemme," sagde Thøger, „bedre Selskabsbroder kan Du ikke finde; men nu tale vi om det, hvoraf Din Fremtids Lykke hænger! Hvor skikker sig Din Moder i den Tort, at hun nu staaer stemplet som Slegfredkvinde og deri, at Erik paa sin Hustrues Vegne har taget Tjele?"

„Utænkelig vel!" svarede Knud i stor Harme. „Min Ære veed jeg bjerget, siger hun, og Menneskenes Klaffer og Ondskab bekymrer mig kun lidet! Nu vil jeg ikkun have Ære for Gud, ende mit Liv som Lægsøster i dette Kloster og dyrke Herren, Guds Moder og alle Helgene til min sidste Stund."

„Hm!" udbrød Thøger; „og Din Søster?"

„Margaret," svarede Knud, „tænker som Moder, men troer ikke paa hendes Ære; hun mener sig at være et Slegfredbarn, og at for hende er kun det tilovers at

skjule sig for Verden og give sig i Kloster. Broder Vigand bestyrker hende deri, Herren straffe ham derfor!"

„De Munkes og Nonners Rævestreger begriber jeg heelt vel," sagde Thøger; „deres Fingre kløe efter Din Moders Mammon. Du er da vidende derom, at Din Fader har efterladt hende og Eder alt sit Løsøre, saa vel tyve tusinde Gyldens Værd?"

„Jeg er saa," svarede Knud. „Hans Thordsen har underrettet mig derom; thi Moder har gjort Ondt værre ved at udvælge ham, en ufrels Mand, til sin Lavværge. Dog, det vide I, Thøger, jeg tager ikke en Hvid deraf, al den Stund jeg derved tilstaaer at være en Slegfredsøn. Og har jeg min Moders Ære for kjær til at handle saa; selv er hun mig dertil dyrebar, handler hun end, som var hun fra Vid og Samling."

Thøger vilde nødig krænke Knud ved at udtale sin Mening om hans Moder og hendes Stilling, hvorfor han blot spurgte sin unge Frænde, hvad han nu agtede foretage sig? Dog, Knud var lidet tilbøielig til at indvie Thøger i sine Planer, hvilke han følte vilde blive misbillegede, hvorfor han blot underrettede ham om Hensigten med hans Fart til Staden og nærmere forklarede ham, hvorledes hans Plan, at henvende sig til Kongen, for den Gang var mislykket. Thøger grundede nogle Øieblikke og sagde saa:

„Vilde Du blot forlige Dig med Din Skjebne, som den er! Det seer jeg grant, at Tjele for evigt er tabt for Dig; Du ødsle da ikke Tid og Penge paa at gjenvinde Dit Fædrenegods! Saa er Loven, Knud, at hvis Erik Skram, som nu har Gaarden inde, frier sig med tolv Mænds Ed, at han tog den med Rette, det han visselig, om fornødent, gjør, da vorder den ham tilkjendt, og til at vrie Loven, dertil fattes Dig mægtige og gunstige Patroner."

„Men mit gode, ærlige Navn og min Ære?" spurgte Knud, blussende af Harme.

„Nu, Knud," svarede Thøger velvilligt, „ikke laster jeg Din Høisindethed, den jeg heelt vel fatter. Dog høre Du nu mit Raad og sig saa ikke siden, at Du gik

raadløs fra mig! Du tage uden Betænkning den Arv, der er Dig tilfalden, og see saa at tjene Dit Brød som en ærlig Mand! Du kan gaae i en bedre Mands Brød, og heller ikke er det utænkeligt, at Du kan vorde ansat i Kongens Tjeneste; thi hvad Æren anbelanger, da betænke Du, at tog end Din mægtige Frænde Dig Dit Fædrenegods fra, det er dog ikke saa klarlig beviist, at Du ikke skulde være en ægtefødt, fri Mand. Med Kløgt og Lempe kan Du bringe det vidt og tænkelig grunde en ny Slægt; ved Rettergang øder Du Dit Mammon, ved Vold styrter Du Dig i Fordærvelse."

Thøger havde der med Fremsynethed afmalet Knuds Fremtid omtrent, som den virkelig blev, da han havde udraset; men han var for Tiden ganske uimodtagelig for vise Raad, og det vilde vel ogsaa geraadet ham til liden Ære, om han saa let havde skikket sig i sin haarde Skjebne. Han var jo end saa ung, hans Mod ubøiet, hans Indsigt i denne Verdens Anliggender kun ringe. Lang og trang skulde den Vej blive, der nu i Thøgers Fremstilling tog sig saa magelig ud.

„Thøger," sagde han og blev saare bleg, „ikke seer I mine Kaar an fra den rette Side. I bør betænke, at som ufrels Mand kan jeg ingensinde eie fri Jord, og ægter jeg en fri Kvinde, da er det Ægteskabsbaand som ikke knyttet og hun i Verdens Øine ikkun min Selgfredkvinde. Saa vil da Forbandelsen følge mig Vanbyrding indtil den Dag, da min rette, ægte Fødsel vorder beviist."

„Saa dømmer Verdens Daarskab," svarede Thøger koldsindigt. „Dog, hvor staaer det skrevet, at Du just skal ægte en adelsbaaren Jomfru? Der findes og retskafne borgerlige, og en slig er min Hustru. Hvad tykkes Dig om Barbara Jokumsdatter? Nu, jeg gantes blot med Dig, men vide det skal Du dog, at hun er en dydig og rettroende Jomfru, vel en ærlig Mand værd."

Knud kjæmpede nogle Øjeblikke med sig selv, men besluttede sig dog endelig til i dette Punkt at vise sin Frænde fuld Fortrolighed. Han indviede ham da i sit Kjærlighedsforhold til Ide Nielsdatter, og da Thøger

frittede ham skarpt ud, fik han ogsaa Kundskab om det blodige Møde med Thomas Kruse.

„Deus miserecorde tui!“ udbrød Thøger og hævede de foldede Hænder, „saa har Du alt taget en Broders Liv, og der klæber Blod ved Dine unge Hænder!“

„Det Blod,“ svarede Knud roligt, „tynger ikke min Samvittighed; var han dog en ond Karl og min arge Fjende, det han udsagde med sit sidste Aandedræt.“

„Og saa sendte Du ham ud af Verden at træde for Guds Domstol!“ sagde Thøger harmfuld. „Du fældede ham ikke som Din Herres Fjende, hvo han nu var, men som Din egen, af Had og Hevn.“

„Jeg fældede ham ikke lig en Stimand,“ svarede Knud med et mørkt Blik, „men i aaben, ærlig Kamp. Vi gik løs paa hinanden med gode Vaaben og ærlig Villie at gjøre vort Regnskab op; thi havde han skjeldt mig for en Vanbyrding og vilde dertil rane mig min Hjertenskjær fra.“

„Og Hver,“ udbrød Thøger, „der kalder Dig saa, skal smage Din Klinge, ei saa, Knud? Din Vei vil gaae over Lig, og den vil føre Dig til Galgen, hvor Din Krop vil dingle, mens Din Sjæl farer til Helvede.“

„Nu tager I for haardt,“ svarede Knud urokket, „og som var jeg den eneste Manddraber i det ganske Land. I veed det heelt vel, at de gode Mænd ere snart talte, som ikke have en slig Skyld paa sig og siig mig da, om de ikke alle leve end og ved Mandebod og Gørsum*) tilkjøbte sig Fred og Slægtens Tilgivelse?“

„Dog ikke Gud Herrens!“ udbrød Thøger og saae opad; „ikkun oprigtig Anger og Tro til Forløsning ved Jesum Christum, hans Sonoffer, kan slette Synd ud. Dog, saa sløvet og vanvittig er Menneskeslægten, at de regne ikke en Sjæls Værd saa høit, som til en Hests

*) Af det islandske Ord gör, heel, fuldkommen; en Overbod, som Drabsmanden af Hensyn til den Dræbtes Frænder og Slægtens Anseelse gav udover den ved Loven fastsatte, rette Mandebod for ganske at tilfredsstille dem.

halve Priis!*) Du betænke nu i hvert Fald Et, Knud, at saa gaaer det, fælder den ene fri Mand den anden; men, er nu end visselig fri og ufri lige eens og godt for Guds Domstol, i Dine Kaar, og da Du i de Flestes Øine er ufrels, da kan et Drab koste Dig Din Hals."

„En forsmædelig Død," svarede Knud koldsindigt, „vilde være pinefuld, dog paa ingen Viis Døden selv. At falde i aaben, ærlig Kamp, det tykkes mig til somme Tider at maatte være en Lyst, og gjerne drog jeg i Leding at lade mit Liv, turde jeg forvente at blive antaget som en god Mand, hvad dog nu ikke staaer til at haabe. Vaabnenes Gny er en skjøn Musik, og et raskt Stød frier en Mand fra lang Pine under Vadskærens Hænder."

„Og hvad kommer saa derefter, Knud?"

„Ikke veed jeg det og stiller det trygt i Guds Haand!"

„Ak!" udbrød Thøger, „Du onde Menneskehjerte og Du lunkne Menneskesjæl! Skulde man, ved at høre Dig tale, tænke, at Christi Evangelium nu snart i syv Sekler er prædiket udi dette Land? Dog, Gud naade! den Prædiken var nu og i lange Tider derefter, og en Pengegave i Munkens Sæk var Nok til at udslette grove Synder. Gud have Lov, nu stunder det mod Enden med denne Vankundighed! Nu prædikes det rene Evangelium og maa faae Bugt med denne Verdens Ondskab."

„Mig tykkes ganske det Modsatte," sagde Knud haardnakket; „ere ikke somme af de Lutheriske fule Vands-kroppe og handle, som var Fanden og ikke Christus deres Gud? Hvad tænker I om vor Frænde, Geert Eriksen? Fandt I noget Sted værre Fyldehund og Slagsbroder?"

„Jeg seer, hvor det har sig med Dig, Knud!" sagde Thøger sørgmodigt. „Du har afkastet den gamle Klædning og ikke iført Dig den nye. Du lever uden Gud, og Æren er den flagrende Lygtemand, hvorefter Du styrer Din Kaas?"

---

*) Paa en Tid, da en Hest kostede 160 Mark, var Mandeboden kun 54 Mark. Ansete Slægter fordrede dog indtil 1500 Mark for et Drab.

„Saamænd," svarede Knud; „jeg hader de Munke og elsker ligefuldt ikke de Lutheriske. Lad baade Parter dyrke deres Gud, som de ville, alt imens jeg faaer opreттet min Ære og gjenvinder min Fædrenegaard; da faae vi siden see!"

Thøger saae harmfuldt op og vilde give et heftigt Svar, men besindede sig og taug. Han saae paa den livskraftige, stolte unge Mand, der sad for ham, fuld af verdslig Tryghed, og hvis hele Tragten gik ud paa at gjenvinde timelig Ære og Fordeel, og han følte, at al Prædiken for Tiden kun vilde forhærde ham end mere. Dog vilde han end forsøge det med et Ord, som maatte røre ham ved det ømme Sted.

„Ide Nielsdatter, til hvem Din Hu staaer," sagde han, „er en god luthersk Jomfru, den ny Lære hengiven og tro. Jeg vil bede dertil, at hun ikke falder i Dine Hænder, som er en ganske vantroende Mand. Det vide Du, Knud, at kom Du med hende til mig, ikke vilde jeg forene Eders Hænder for Guds Alter og begjærede Du af mig det hellige Sakramente, jeg vilde vise Dig af som en angerløs Synder."

„En Uværdig," svarede Knud og rynkede sine Bryn, „er jeg tænkelig ikke blot i Eders Øine, men og i Guds; dog mindes I det, jeg har ikke løiet, ei heller hyklet for Eder."

„Visselig ikke!" sagde Thøger mildere, „Du er en ærlig Sjæl, endog Du raver om i Vildfarelsens Mørke. Du faaer nu raade Dig selv; tænkelig bliver Du seende, har Du først rendt Panden mod Muren. Faderløs er Du nu, saa og næsten moderløs; Du mindes da, gaaer Verden Dig fremdeles imod, at Du i mig haver en velmenende Frænde, som dertil er en Guds Tjener, ringe nok for Sanden! dog mægtig at give Dig fuld Syndsforladelse; skulde Du nogen Tid vende om og føle Anger, da vend Dig trygt til mig!"

„Tak, som byder!" sagde Knud og reiste sig brat; dog vidnede hans Aasyn og Blik om nogen Sindsbevægelse, hvilken han betvang.

„Saa have Gud Dig imens," sagde Thøger hjerteligt, men sorgfuldt; „jeg skal mindes Dig i mine Bønner!"

Dermed skiltes de; men da Knud var sin Frænde af Syne, blev kun Braadden af de Alvorsord, denne havde talt, tilbage i hans Hjerte. Fornemmelig gjenlød de Ord i hans Øren: hvor staaer det skrevet, at Du just skal ægte en adelsbaaren Jomfru? der findes og retskafne borgerlige — hvad tykkes Dig om Barbara Jokumsdatter? De Ord tirrede Knud og drev ham til Handling; han vilde vise sin Frænde, at den Bøn, at Ide Nielsdatter ikke maatte falde i hans Hænder, skulde vorde bedet forgjeves.

Han gik skyndsomst til sit Herberge og lod sin Hest sadle. Hans gjestfri Vært bemærkede med Mishag hans forandrede Væsen og glædedes ikke meget ved hans høviske, men kolde Taksigelse for den nydte Gjestfrihed. Barbara bød ham Farvel med blege Kinder og et spørgende, sorgfuldt Blik. En halv Time efterat han havde forladt Korsbrødregaard, red han ud af Sanct Mogens Port og fulgte Aalborgveien, som maatte føre ham til Holmgaard.

Tredie Kapitel.

I Bjerregrav Mose.

Paa Holmgaard i Rindsherred sad Laurids Lunov med sin unge Hustru og hendes Slægt. Saae det end først ud, som skulde Anna Enevoldsdatter aldrig faae Held til at feire sit Hjemfærdsgilde og som Huusfrue paa Holmgaard fæste Nøgleknippet til sit Belte, det vendte sig dog saaledes, at hun drog derind, førende alle Sine med sig. Hun var glad ved dem Alle, ved Anna Seefeld, hendes Børn og Oldemoder, thi de oplivede hendes stille Hjem, og hendes Huusbond var just ingen Mester i at

finde paa Tidkort; men hvad Ide Nielsdatter angik, da blev hun nu meest kun taalt; forskydes burde hun dog ikke, voldte hendes Nærværelse end ofte Ufred.

Næd havde Anna været i sin Tid ved den Tanke at drage herop og boe blandt de Rindherreds Knaber, der vare saa berygtede for deres Opsætsighed; dog, nu havde det taget en sørgelig Ende med dem. De kaldtes Knaber, det vil sige Riddersvende, fordi mange af dem stammede fra Adelsmænd, for hvem det var gaaet til Agters, eller som ved Ægteskab med ringe og ufrie Kvinder havde sat Børn i Verden, der ikke bleve anerkjendte som hørende til Standen. Mange af disse halve Adelsmænd vare dog rige Selveierbønder, indtil de nu nylig ved at deeltage i Skipper Clements Opløb faldt i Kongens Unaade. Kong Christierns Raadgivere grebe med Begjærlighed denne Leilighed til at kue Bonden og udvirkede en Beslutning, hvis Haardhed og Uretfærdighed aldrig kan forsvares; thi samtlige Herreders Almue, som havde hyldet Skipper Clement, blev, uden at skjelne mellem Skyldige og Uskyldige, dømte til at have Liv og Eiendom forbrudt. Nu blev vistnok ikke den ganske Befolkning dreven fra Huus og Hjem, en Grusomhed, hvortil den milde Konge aldrig vilde givet sit Minde; men Bønderne mistede i heldigste Fald deres Eiendomsret og bleve fra jordegne Bønder Kronens eller Adelens Fæstere; hvem det gik værre, maatte give saa store Bøder, at de forarmedes derved, og nogle mistede ganske deres Eiendom, naar de ikke formaaede at indløse den med dens fulde Værdi. Vistnok var Forbittrelsen over denne Haardhed, der for en stor Deel maa skrives paa Kongens gridske og hevngjerrige adelige Raadgiveres Regning, saa stor, at Bønderne hist og her satte sig til Modværge, og sikkert vilde de Undertrykte ved det første Neberlag, der var ramt Kong Christiern, anden Gang reist sig; men hans Vaaben havde fra nu af saa seierrig Fremgang, at der ikke mere var at tænke paa Modstand.

De mandhaftige og stolte Rindherreds Knaber vare da knækkede for stedse, og der var tyst og fredeligt nok i

deres Egn. Gyldne Tider var det for Adelen, som nu paa den underkuede Bondes Bekostning formerede sit Gods, og heller ikke Laurids Lunov undlod at drage sig Tidsomstændighederne til Nytte; men han hørte dog til de Adelsmænd, der foer lempeligst frem og ikke trykkede Bonden til Jorden. Faatalende og sær, men god i Gjerningen, var han vel lidt af alle sine Undergivne. Krigslysten var til hans Hustrues Beroligelse ganske forgaaet ham, efterat han havde været med at berende Aalborg, hvor Bondehæren blev ganske tilintetgjort. Han stak derefter Sværdet i Skeden, drog til sit Hjem og benyttede sig af sin Stands Privilegium, at bøde med Pungen og stille rustede Karle til Rigets Forsvar. Jylland var egentlig for ham Danmarks Rige, og kun lidet bekymrede han sig om Resten.

Samme Dags Aften, som Knud om Morgenen var redet fra Viborg, vare de Alle forsamlede i Dagligværelset paa Holmgaard. Det var Skumring, og Ilden knittrede i Steenovnen. Gamle Gidsel Podebusk, hvis Livstraad var saa seig, sad her, som forhen paa Vingegaard, i Ovnkrogen og slumrede med sin Rosenkrands i Haanden; hun trængte vísselig ikke til en Søvnepryn, eller noget andet Tryllemiddel for at sove. Huusmoderen sad ved Vinduet paa sin Sømmestol og gjorde nogle Sting ved det svindende Dagslys, og Anna Seefeld sad hos med sin snurrende Rok. Laurids selv laae, saa lang han var, paa en Løibænk og kjærtegnede sin store Mynde, der stak sin Snude ind i hans Vams, og Ide laae paa Fodtæppet ved Ovnen og stirrede ind i Ilden.

Det røde Flammeskjær gav hendes Aasyn en friskere Farve, end det ellers nu havde. Ingensinde havde hun været mere fager at see til, end i dette Øieblik, da hun, liggende paa sine Knæe og med Hænderne foldede i sit Skjød, sørgmodigt stirrede ind i det blussende Baal. Hun var bleven lidt mere mager og havde voxet sig rankere, hvilket var en Vinding; thi den hvide Arm og den svulmende Barm var fuld og rund nok endda, medens hendes Ansigtstræk vare blevne finere. Der var mere

Sjæl i hendes Blik; men selv nu, da en Alvorssky laa paa hendes hvide Pande, saaes et Træk om hendes friske Læber, der mindede om, at de vare skabte til Smiil.

Som hun stirrede ind i Ilden, da saae hun et vildt Drømmesyn — Knud, der kjæmpede med Thomas og stødte sit Sværd i hans Bryst. Hun fornam et Glædesgys, og det raabte i hendes Sjæl: ha, Knud, det var vel gjort! Kun lidet anede det Knud, der i hendes Brev havde læst idel Fordømmelse, at det kjæmpede saa i hendes Bryst. Nu mindedes hun Christoffers dybe Harme, Annas bittre Taarer, Oldemoders skingrende Forbandelse over den skotske Kvindes Søn. Kunde Ide nu kjøbe sin Lykke for nogen ringere Priis, end med Tabet af sin Ære? Knud var fordreven fra Tjele, stod stemplet som en Slegfredsøn og havde besmittet sine Hænder med Blod — kunde hun nogen Tid ægte sin Frændes og Formynders Broders Drabsmand uden at følges af Slægtens Forbandelse og Verdens Foragt? Burde hun ikke udslette enhver Tanke om Knud af sin Sjæl og hans Navn af sit Hjerte? Hun spurgte sig selv, hvi hun ikke gjorde det, og af hvad Aarsag hun elskede ham højere nu i hans Ulykkes og Skjændselsdage, end nogen Tid forhen i Lykkens Solskin, og da han var uden Skyld? Derpaa kunde kun han give Svar, den Alvidende, Hjerters og Nyrers Kjender, han, som indskriver Navne der, knytter nogle Sjæle sammen, skiller andre ad, for at de efter hans vise og kjærlige Villie kunne gjennem Jordlivets Trængsler luttres til det evige Liv.

Saa dybt var Ide hensunken i Grublen, at hun tilsidst glemte baade Tid og Sted; men da følte hun pludseligt en Haand paa sin Arm og foer sammen, greben af Skræk. Berørelsen var dog kun let, maaskee tilfældig, thi Gjerningsmanden var blot Jakob Smaadreng, der trængte sig noget uhøvisk frem for at lægge Ved til Ilden. Han var i Christoffer Kruses Brød og det eneste mandlige Tyende, som var forbleven hos Kvinderne, da hans Herre drog i Leding. Ide havde kjendt ham fra Barnsbeen, hun havde stedse viist ham Godhed, og han

var hende hengiven, ja maaskee den eneste tro Ven, hun havde paa Holmgaard.

Hun blev vaer, at hans Øine søgte hendes og greben af en Anelse om, at han muligviis havde Noget at meddele hende, som ikke var for Andres Øren, eller maaskee et Brev fra Knud at give hende, gav hun, idet hun flyttede sig til Side for at lade ham røgte Ovnen, nøie Agt paa hans Færd. Da han satte Ildrageren fra sig, kom hans Mund nær ved hendes Øre, og han hviskede:

„Knud venter i Bjerregrav Mose.“

Ide, som havde reist sig halvt, sank atter ned paa Tæppet og blev dødelig bleg; dog fattede hun sig hurtigt, reiste sig og gik roligt og sindigt ud af Stuen, som om Intet var paa Færde. —

Dagsskjæret var blegnet, men Maanen lyste, og Stjernerne tindrede i den klare Frostluft. Dyb Stilhed herskede omkring Holmgaard, hvis røde Mure kneiste paa Bakken, omgivne af høie Træer. Forgjeves øslede Maanen sit Sølvlys paa de mørke Mure, der forbleve mørke og skumle, og Nattevinden rystede Træernes nøgne Grene, saa de raslede, som om de skjelvede af Kulde eller Rædsel. Det var lyst ude paa Hedebankerne, og Liimfjordens Vande blinkede i det Fjerne, men i Bjerregrav Mose, tæt under Bakkeaasen, var der Skygge og Mørke.

Indhyllet i en Foerværks Kaabe og med Hætten over Hovedet ilede Ide, fulgt af Jakob Smaadreng, henad Stien, som førte ned til det Krat, der fra denne Side omgav Mosen. Da hun havde naaet Bakkeskrænten, standsede hun, stirrede ned og lyttede med bankende Hjerte; men der var Ingen at see og fuldkommen tyst. Da hørte hun en Hests Vrinsken bag Buskene og ilede nu ned ad Stien, idet Kaabehætten faldt tilbage, og hendes Haarfletninger lyste i Maaneskinnet. Som hun naaede Krattet, traadte en høi Mand frem og opfangede hende i sine Arme.

Det blev et langt Velkomstkys, Knud der tog, mens han efter saa lang og bitter en Skilsmisse trykkede sin

Hjertenskjær til sit Bryst. Omsider rev hun sig løs og sagde med en Munterhed, der ellers var hende saa naturlig, men nu faldt tvungen:

„Knud dog! Neppelig fik jeg Tid at see, det var Dig. Det kunde være timet mig at kysse en Fremmed.“

Uagtet hun forsøgte at smile, skjelvede dog hendes Stemme, og hendes Øine vare fulde af Taarer. Knud lagde taus sin Haand paa hendes Skulder, vendte hende mod Maanens Lys og saae hende ind i hendes blege Aasyn, mens hun stirrede paa hans brune og veirslagne Træk.

„Saa,“ sagde han, „nu kjende vi hinanden!“ men heller ikke hans Røst havde den vante Sikkerhed.

„Dine Hænder ere kolde,“ sagde Ide og tog en af dem mellem sine varme og bløde.

„Nu fik jeg Fløielshandske paa!“ sagde Knud og smilte. „Vi vandre nu lidet med hinanden her mellem Buskene,“ vedblev han og lagde sin Arm om hendes Midie, „see, her er Graamunk, som længes at see Dig og klappes af Dig; mange Mile bar han mig tro paa sin Ryg, i ondt og i godt Veir, siden vi skiltes.“

„Du har døiet Ondt, Knud!“ sagde Ide uden at agte paa Graamunk og brast i Graad; „føler Du Sult?“

Knud lo, saa Ide foer sammen.

„Du lille Taabe,“ sagde han, „mener Du mig at være slig Stakkarl?“

Saa gik de tause henad Grønningen; et blodigt Gjenfærd, tyktes det Ide, gik ved deres Side.

„Ikkun af den Aarsag,“ sagde Knud omsider, „kommer jeg i Smug og ved Nattetide, for ikke at volde Dig Fortrædenhed.“

„Du gjorde det for min Skyld, ei saa?“ hviskede Ide.

„For hvis Skyld mon ellers?“ spurgte Knud; „et trøgt Ridt herop i det Sand, og lang var Ventetiden her i Kjæret.“

„Ikke mente jeg det,“ sagde Ide og gøs; „at Du dræbte Thomas, deri var jeg Aarsag.“

Det lettede Ides Hjerte, at hun havde faaet det sagt.

„Sandt nok," svarede Knud; „for Ide! det raabte jeg, da jeg stak min Klinge i hans Bryst; dog mener jeg saa, at var Du end ingensinde kommen mig for Øine, jeg vilde dog taget hans Liv, al den Stund han havde skjeldt mig for en Vanbyrding."

„Saa siger Du af Godhed for mig," svarede Ide; „jeg veed det, Knud, og tilstaaer, at jeg gjekkede Dig og handlede ilde mod Dig i den sidste Tid, forinden Du drog af Tjele. Bittert har jeg angret det, og mange vaagne Nætter har det kostet mig! Tro mig nu, der var Had i mit Hjerte, selv mens jeg gantedes med Thomas; dog, jeg frygtede ham, fornemmelig for Din Skyld. Jeg har fornummet syndig Glæde ved at tænke derpaa, at Du vog ham, og dog, Knud, raaber det i min Sjæl: give Gud, han end var over Jorden og i Live!"

„Da," sagde Knud, „vilde Du nu været hans Hustru."

„Paa ingen Viis, Knud, hellere død!"

„Nu, Ide, saa have Jomfruer før trodset og dog givet sig."

„Nu seer jeg," svarede Ide og hævede sit Hoved, „Du kjender ikke Ide Nielsdatter. Nei, det maa jeg mene, at var Thomas end ond og Dig hadsk, mens han var oven Jorden, han er Dig dog værre Fjende død, end levende."

„Hvad sige og gjøre de nu deroppe?" spurgte Knud og pegede mod Gaarden.

„Nu ere de stille," svarede Ide; „men de have raset og forbandet Dig. Stor Trængsel har jeg maattet prøve, Knud, fordi jeg tog Dig i Forsvar; fornemmelig var den Dyst med Christoffer haard. Det sagde jeg, at Mandefald i aabent Slag er ei Manddrab."

„Det kunde gaae paa Slagets Regning," svarede Knud; „dog agter jeg ingenlunde at snige mig derfra, men tilstaaer, det var en Tvekamp, og saa faaer Thomas's

Død og kaldes et Drab. Havde ikke denne Ufred været, da Loven hviler, jeg vilde strax mødt til Tinge og gjort Christoffer Tilbud om Bod."

„Jeg sagde og, Knud," vedblev Ide, „at Du sikkerlig angrede Din Daad."

„Det tykkes mig dog svært at angre," sagde Knud barsk; „sagde Du ikke nys selv, at Du havde følt Glæde derover, at jeg vog ham? Nu, derfor elsker jeg Dig des høiere."

„Ak, Knud!" svarede Ide, „vi er syndige Sjæle begge tilhobe! Nu skal Du faae høre, hvor ædelsindet Mand Christoffer er! Der blev talt om Bod; da sagde han: ikke kan jeg tage Bod af Knud nu, da han regnes for ufrels Mand; det faaer staae hen, indtil han fanger bedre Kaar; og rører han ved Sagen selv, eller og jeg, da vil det komme for en Dag, paa hvilken Side han stod i den Feide. Han er end ung og ikke fuldmyndig, naar Alt kommer tilsammen, da kan det koste ham hans Hals. Jeg vil ham skaane for hans Ungdoms Skyld og lade Hevnen være Herrens! Det faaer da hedde, at Thomas er falden i Dræbningen ved Svenstrup."

„Skjønt nok det, Ide; men hvor blev da den haarde Dyst, Du før sagde, at Du havde med ham?"

„Gjetter Du ikke, hvor det kom, Knud? Han fordrede det af mig, at jeg ganske skulde slaae Dig af Tanke og Sind; ingensinde tiere maatte Dit Navn nævnes, ingensinde mere jeg have Samkvem med Dig eller Margaret; I skulde Baade være som døde for mig; og da jeg svarede, at det evnede jeg ikke at love, da foer han op og raabte i stor Harme: jeg skal vide at fremme Dit Bedste, endogsaa mod Din egen Villie! Skal saa dog stakkels Thomas's sidste Ord og Testamente staae ved Magt, og det skal skee, som han bad med Døden paa Læberne. Ingensinde giver jeg Dig til Knud Mogensen, Ide! og fornemmer jeg, at Du efter dette søger Samkvem med ham, da stænger jeg Dig inde!"

„Ide," spurgte Knud efter nogle Dieblikkes mørk Taushed, „er Du en modig Jomfru og vil staae Last og Brast med mig?"

„Meget vil jeg vove for Din Skyld," svarede Ide med et Suk, „dog nødig krænke Christof, som er min anden Fader."

„Just dette vil blive fornødent, Ide, at handle ham imod."

„Vi see Tiden an, Knud, og skikke os taalmodigen i vor Skjebne, indtil Herren paa den ene eller anden Viis jevner vor Vei."

„Da faae vi tøve, Ide, indtil vore Haar ere vordne graae. Jeg kjender Christof! Han er god og retsindet, men urokkelig i sit Forsæt. Det faaer ikke hjelpe! Hvad kan jeg derfore, at hans Broder, hvis Sjæl Gud naade! var en ond Karl og krænkede min Ære som en Nidding?"

„Vi fare med Lempe, Knud! Hvad med Uret faaes, med Sorg forgaaes."

Knud taug en Stund; da sagde han:

„Jeg kommer fra Viborrig, Ide, og var der hos Thøger i Korsbrødregaard. Og han bød mig fare med Lempe. Han gav mig det Raad at skikke mig i mine æreløse Kaar, som var jeg virkeligen den Vanbyrding, jeg skjeldes for; at lade Faster have Tjele uden Modstand, og selv skulde jeg da gaae i en bedre Mands Brød og vinde Ære der, tænkelig som Skriverdreng! Dog, han vidste Raad for mere, end det; thi da han fornam, at jeg havde Dig kjær, da sagde han: hvor staaer det skrevet, at Du just skal ægte en ædelig Jomfru? Der findes og retskafne borgerlige! — Raader Du mig, som Thøger, Ide? Skal jeg søge mig en Fæstemø blandt de Borgerlige?"

„Hvi krænker Du mig ved at spørge saa?" sagde Ide og brast i Graad.

„Nu, Ide," svarede Knud, „der venter Dig ei blide Kaar med mig. Du skal vide, hvad Du gaaer ind til; men ræddes Du derved, da skilles vi helst."

„Knud, Knud! Du pine mig ikke saa! Hvad begjærer Du af mig?"

„Først Din Ring, den der med Ædelstenen, endog jeg ingen haver nu at give Dig til Gjengjeld."

„Tag den!" sagde Ide, drog den af Fingeren og rakte ham den.

„Nu see Du paa den," sagde Knud og holdt den op, „at Du mindes den!"

„Unødigt det, Knud!" svarede Ide og saae paa ham med et taareblændet Blik; „jeg tog den i Arv efter min Moder, bar den fra min Barndom, først i en Snor om min Hals, siden paa min Finger."

„Dobbelt dyr er den mig da, Ide!" svarede Knud. „Nu høre Du min Begjæring: naar jeg stikker Dig Ringen, og Du atter har den i Din Haand, da holde Du Dig rede! Jeg kommer da at hente Dig paa Graamunks Ryg."

„Knud!" raabte Ide og rev sig løs fra ham, „der begjærer Du for meget, ikke aleneste min Tro, men og min Ære!"

„Præsten skal være rede," svarede Knud, „bliver det nu en Papist, eller en Prædiker, mig er det lige kjært og eens; saa og Huus og Hjem, bliver det end blot en Hytte; jeg troer derpaa og lover Dig, Du skal engang flytte fra Hytten til Borgen!"

„Jeg gjør det paa ingen Viis, Knud!" svarede Ide med Fasthed i Blik og Stemme.

„Da tage Du Ringen tilbage;" sagde Knud med et blegt Aasyn og rakte hende den. „Mindes Du Barbara Jokumsdatter, Vintapperens fagre Datter? Nu, til hende sigtede Thøger. Hvad tykkes Dig om Barbara? spurgte han; „hun er en dydig Jomfru, vel en ærlig Mand værd! — Jeg havde Herberge hos hendes Fader nu i Viborrig, Ide, og stor Ære og Gjestmildhed blev mig viist; det mærkede jeg grant, at den Jomfru har mig kjær. Nu rider jeg til Viborrig at fæste hende."

„Du gjør ikke det, Knud!" raabte Ide og blev baade rød og bleg; dog strax derpaa loe hun og lod sine Smilehuller see. „Du mene ikke, Knud, jeg er et Barn, hvem Du kan kyse med saa Lidet!"

„Du have nu Farvel!" svarede Knud barsk og fæstnede sit Sværdbelte. „Saa søge Du Dig snarest en bedre Fæstemand!"

Derpaa vendte han Ryg til og gik hen til sin Hest; men Ide ilede efter ham og greb ham i Armen.

„Du tilstaae nu strax," sagde hun, „at det med Barbara Jokumsdatter var ikkun Gjekkeri!"

„Ved alle Helgene!" svarede Knud, „Barbara gjekkede mig ikke, og hvad mig anbelanger, da svarer jeg ikke for, hvad fredløs Mand, hvem Venner vise Ryg og Fæstemø sviger, kan blive til Sinds at gjøre."

„Ak, Knud!" udbrød Ide med usikker Røst, „Du have Barmhjertighed med mig!"

„Jeg begjærer blot Ja eller Nei, Ide!" sagde Knud fast, „men nu paa Stand!"

„Gud forlade mig det!" udbrød Ide og sank til hans Bryst; „jeg kan ei Andet, der komme hvad der vil! Du faaer Da have Din Villie!"

Saa stode de en Stund tause, fast omslyngede, mens Natvinden susede i Krattet, og Hjeilen fløi klagende hen over deres Hoveder.

„Du love mig nu Et!" sagde Ide og rev sig løs, „at naar Du fører mig herfra, da maa Margaret være der, hvor Du fører mig hen."

Knud lovede det, om det var gjørligt.

„Der kommer Jakob ned ad Skrænten," sagde Ide, „nu maa jeg fort!"

„Meget er afgjort i denne Stund," sagde Knud og kyssede Ide til Afsked; „nu sælger jeg ei mit Haab for hundrede Mark!"

„Gud see i Naade til os!" sagde Ide og gyste, „Naar slaaer Timen, at Du kommer?"

„Ikke kan jeg sige Dig det nu, Ide!" svarede Knud;

„ikke vil jeg handle fremfusende; tænkelig faaer Du bie en Stund!“

„Helst bier jeg, er Du mig tro,“ sagde Ide rødmende, og dermed skiltes de.

Ide ilede Jakob Smaadreng imøde, gik saa med ham opad Bakkestien og vinkede med sit Lommetørklæde fra Skrænten til Knud, som blev staaende og stirrede efter hende, indtil hun var af Syne. Saa sprang han i Saddelen og red Sønder paa.

Fjerde Kapitel.

Genete skifter og deler.

Det var den stille Uge, eller Dimmelugen, først i April, og der var tyst ved Mos Sø. Fra Palmesøndag til Paaskemorgen turde Klokkerne ikke lyde, og de Troende kaldtes til Andagt ved Træ-Ranglernes Klappren, men taug Klokkerne, desto høiere løde Bodssangene. Hverken Cistercienserne i Øm, eller Benedictinerne i Voer og Vissing havde i lang Tid holdt Gudstjenesten saa godt ved Magt, som i denne Paaske; thi Ufreden i Landet og fornemmelig den kjætterske Hertug Christierns Udvælgelse til Konge havde vakt de sløve Sjæle, saa de gjorde Bod og bad brændende, at Herren vilde frie deres Samfund fra Udslettelsens Dom.

Kun lidet havde Munkene i Øm og Voer i denne Vinter drukket, dobblet og jaget, saa at Abbedernes Skytter og Mynder havde havt gode Dage. Fasten var bleven saa strengt overholdt, som ikke i Mands Minde, og man mente i Klostrene ved Sang, Bøn og Faste at være bleven Gud saare velbehagelig, uanseet de Længselssukke efter Kjødgryden og Viinkanden, der opsteg fra mangen Munks og Nonnes Bryst.

Det var en streng Tjeneste at holde otte horas canonicas, eller kirkelige Dagstider, af hvilke den første i den stille Uge faldt ved Midnat; otte Gange i Døgnet at synge den fjerde Bodpsalme; miserere mei Deus! Maatte ikke en saa stor Iver, hvor end Tankerne fløi hen under Sangen, erhverve de lyttende, syndige Menneskebørn, uden at tale om de hellige Sangere eller Sangersker selv, stor Fortjeneste i Himlen? og hvad Vigilierne eller Dødsfangene angik, hvor mange Aar af Skjærsildens Pinetid bleve ikke ved dem strøgne for de henfarne Sjæle? De Munke og Nonner, der overhovedet havde nogen Tro, tvivlede visselig ikke om, at disse Gjerninger i og for sig vare fortjenstlige og frelsende; og hvad deres Skriftebørn angik, da havde man jo lært de enfoldige Sjæle, at Englene tælle de Menneskers Trin, som gaae til Messe og at derved erhvervedes lige saa stor Naade, som om der var skjænket til Kirken saa stort et Stykke Land, som man kunde gaae over, mens Messen varede.

Dog tør det med Vished antages, at de, der virkelig forøgede Kirkens Gods, erhvervede sig størst Naade hos Munkene, hvem Udsigt til jordisk Vinding frydede nok saa meget, som en fuld Kirke. Dette kjendtes paa de lade Nonner i Vissing; thi dem var der timedes en Lykke, som i hine Papismens Vanmagts Dage ikke var almindelig, idet ærlige og velbyrdige Kvinde, Fru Genete Jakobsdatter af Tjele og hendes Datter, Jomfru Margrethe Mogensdatter forgangen Efteraar havde indgivet sig under Vissings Klosters Beskyttelse og nu i over fem Maaneder dvælede hos Benediktinersøstrene. Genete var ikke kommen barfodet, tiggende om Asylrettens Naade; nei, hun var kommen med Brask og Bram, med Svende, Tyendekvinder og svært belæssede Vogne i Følge; og dog var det Gods, hun førte med sig, ikkun en ringe Deel af hendes Formue. Hun begjærede Fred og Opbyggelse for sig og sin Datter og Sjælemesser læste for sin hedengangne Huusbond, idet hun tilsagde Klostret fuld Erstatning for sit Ophold og rigelig Gjengjeld for de hellige Forbønner.

Hvor vevert teede ikke den trivelige, dovne Abbedisse Marine sig, da denne Tidende blev hende bragt! Hendes kolde Aasyn straalede af Smiil, og Genete fik en Modtagelse, som vilde tilfredsstillet den fornemste Kvinde i Riget. Baade hun og Margaret vare nu hædrede Gjester, og til deres Ære skjultes en Stund under Andagtens Kaabe al Klostrets og Nonnernes Brøst. Der var jo Haab om, at Moderen for bestandig vilde indgive sig i Klostret som Lægsøster, til Deels underkaste sig Klosterreglerne og til Gjengjeld for en livsvarig Forsørgelse skjenke Klostret alt sit Mammon; og der var den ikke mindre fristende Udsigt, at Datteren ganske vilde klostergive sig og tage Sløret. Til dette Maal stræbte da nu Abbedissen, hendes Nonner, Abbed Thomas i Voer og — Broder Vigand.

Hvilket udsøgt Herrens Redskab havde ikke denne stakkels, fordrevne Sortebroder viist sig at være, han, som havde tilført det hensygnende Nonnekloster to slige udvalgte Sjæle! Hvilken Balsam havde han ikke lagt paa Benedictinernes Hjerter, der plagedes saa haardt af Skinsyge mod de stolte Cisterciensere i Øm! Disse pralede ved enhver Leilighed af deres store Fortid og nuværende Rigdom: de citerede stedse deres Exordium caræ insulæ, eller Øm Klosters Historie, som var nedskreven af en lærd Cisterciensermunk i det 13de Aarhundrede og opbevaredes i Klostrets librarium som en Helligdom; de rev de Voer Munke i Næsen de store Navne, med hvilke de kunde bryste sig, den Bisp Svend af Aarhuus, Klostres Beskytter i det 12te Aarhundrede, der kun ved Døden hindredes i at ende som Cisterciensermunk i Øm, men hvis Liig blev ført derhen og nu hvilede ved Foden af Vor Frue Alter i Klosterkirken; dernæst deres berømte Abbed fra det paafølgende Aarhundrede, den lærde Gunnerus — ikke at tale om deres store Helgen i Rye, Sanct Severin, hvem de med saa uhørt en Dristighed ikke blot havde tilegnet sig, men endogsaa forvandlet fra en Franker til en Jyde — dog, hvad gavnede det dem Alt? Havde

deres Pralerier og Miralelkure i det sidste decennium vundet dem en eneste Sjæl?

Saaledes tænkte og talte Abbed Thomas af Voer og Abbedisse Marine af Vissing, og saa snakkede efter dem de Munke og Nonner; men Broder Vigand høstede først og fremmest Lønnen; thi de Vissing Nonner benyttede en indtrædende Vacants til at udvælge ham til deres Skriftefader, og Klosterkirken oplodes med Glæde for ham, idet al Skinsyge mod hans Orden i dens Ulykke trygt kunde sættes til Side. Han prædikede da under stor Tilstrømning af Tilhørere, baade fra Klostrene og Omegnen, og de Prædikener maatte i Sandhed ogsaa kildre enhver rettroende Papists Øren; thi de sprudlede af Forbandelser over Lutherus og hans Tilhængere og pirrede Nerverne ved en Udmaling af uomvendte Kjætterſjæles Pinsler i Skjærsilden, hvortil der endnu ikke var hørt Mage. Det var endogsaa hændet, at en af Nonnerne var bleven afmægtig ved at høre derpaa, og der skulde Noget til; thi der gaves ikke mere sløve Sjæle i det ganske Klerest, end de Vissing Nonner, og de havde hidindtil stedse havt Ondt ved blot at holde Øinene aabne, naar der blev prædiket for dem.

Vigand havde altsaa uventet opnaaet det, hans Sjæl saa længe havde tørstet efter, Magt og Anseelse i et Klostersamfund. Mon nu denne Medbør lod ham glemme de sorte Planer, han havde ruget over i sin Udlændighed paa Tjele? Efter hans Færd at dømme skulde man fristes til at troe det, thi hans Forhold var dadbelfrit; han opmuntrede og trøstede Genete med stor Mildhed og antog sig Margaret med saa megen Taalmodighed og faderlig Værdighed, at hendes kjæmpende Sjæl klyngede sig til ham med fuld Tillid, og hun i Et og Alt fulgte hans Anviisning. Dog gjærede Lidenskaben i hans Bryst; men den Fromhed og Uskyld, der lyste af Margarets Blikke og kjendtes paa hendes hele Færd, afvæbnede ham i mangt farligt Øieblik, naar hans Klogskab var nærved at bukke under; endnu havde Dæmonerne i hans Hjerte

ikke ganske faaet Bugt med den gode Engel, der til det Yderste kjæmper for enhver Menneskesjæls Frelse.

Og dog, i hvilken frygtelig Fristelse var han ikke nu stedet! Hvor vidunderligt vare ikke hidtil hans Planer lykkedes — nei, ikke hans Planer; thi Begivenhederne havde i deres Udvikling langt overfløiet, hvad han nogensinde havde udtænkt, og lagt Alt til Rette for ham med en Føielighed, der i enkelte Øieblikke næsten gjorde ham ængstelig i Hu.

Hr. Mogens var død, Tjele i Erik Skrams og hans Hustrues Hænder og Genete derved stemplet som Slegfredkvinde. Knud flakkede fredløs om og havde gjort sig selv uskadelig, og Folmer Rud holdtes fremdeles fængslet af sit Saar i Mariager Kloster og havde ikke kunnet foreforetage et eneste Skridt for at krydse Vigands Planer. I alle disse uberegnelige og uforudsete Begivenheder sporede Vigand — han vilde gjerne tænke — Forsynets Finger, men var dog til Mode, som om han skimtede Djævelens Klo.

Dog, Et var beregnet, som havde ydet Vigands Snildhed rigelig Løn — Hr. Mogens's Arvebrev. Rigtignok havde det viist sig overflødigt, forsaavidt ved det var tilsigtet at berøve Knud Tjele; thi Erik Skram havde, uden mindste Betænkning og uden Kjendskab til denne hans Svogers sidste Villie, bemægtiget sig Gaarden. Han og Maren vare endogsaa blevne yderligt forbittrede, da Vigand, som i December forrige Aar var draget til Tjele blot for det Samme, forelagde dem Brevet, ved hvilket de bleve berøvede saa stor en Part af deres efter egen Mening lovlige Arv; og da Ordningen af Genetes Sager var bleven overdraget en saa kyndig og retskaffen Mand, som Hans Thordsen, havde de ikke mindste Udsigt til at slippe, men maatte rykke ud med Alt, som lovligt tilkom hende. Uden den anseelige Formue, som herved var sikkret Genete, vilde det ikke været Vigand muligt at skaffe hende en slig Modtagelse i Vissing Kloster, eller selv at spille Hovedrollen i det Drama, som nu under hans snilde Ledelse udviklede sig i denne papistiske Afkrog.

I dette afsides liggende Kloster, midt blandt fanatiske Munke og gridske Nonner, havde han Genete og hendes Datter ganske i sin Magt; han følte det med Triumf, men havde hidtil vel vogtet sig for at lade sine Offre mærke denne Følelse.

Undertiden, naar han grublede i Eensomhed, fandt han, midt i sin nuværende Sikkerhed, Behag i at forestille sig, hvorledes Alt vilde gaaet, hvis Lykken ikke havde føiet ham. Hvad vilde der være skeet, om Bondehæren var kommen blot en Uge senere til Tjele, og hvis Hr. Mogens havde naaet Gaarden levende? Hans Thordsen havde givet ham en Beretning om hans Herres sidste Levedage, og Vigand forstod naturligviis meget bedre, end selve Dienvidnet, hvad der havde rørt sig i den Døendes Hjerte. Det var Arvebrevet, der havde voldt ham saa stor Uro; han higede mod Hjemmet, overbeviist om sin Hustrues Uskyldighed og i den Hensigt at gjenoprette hendes Ære; men han kunde dog ikke overvinde sig til for Uindviede at stemple sig selv som en Løgner. Saaledes tænkte Vigand og spurgte sig selv — hvad vilde skeet, om det var lykkedes? Visselig, gav han sig selv til Svar, vilde den Medfart bleven mig til Deel, hvormed Hans Thordsen hiin Morgen blev truet; jeg vilde bleven jaget af Gaarde med Hundepidsken og faaet Ulvehundenes Tænder at føle i mit Kjød! og han lo stille ved at mindes Sagernes nuværende, lykkelige Stilling.

I Margarets Hjerte saae det haabløst ud. Hun troede ikke paa sin Moders Ære, og Vigand havde med stor Snildhed næret hendes Tvivl; hun elskede hende endnu, men der var i denne Kjærlighed mere Medlidenhed, end Agtelse. Hun betragtede altsaa sig selv, Slegfreddatteren, som udstødt af Samfundet, og hvor kunde hun i de usalige Kaar finde en bedre Tilflugt, end i et Kloster? Den Beslutning at tage Sløret modnedes derfor mere og mere hos hende. Det havde ikke manglet paa kjærlige Hilsener og Formaninger fra Folmer, hvilke vare blevne hende overbragte af Knud, men de havde ikke rokket hendes Forsæt, at leve og døe som Jomfru. Hun

betragtede en ærefuld Forbindelse mellem sig og Folmer som en Umulighed og vendte nu sin ganske Sjæl til Gud, i Færd med den store Gjerning at bryde med Verden, først i sit Indre, men ogsaa, naar hun havde vundet Fasthed, i det ydre Liv. Andagtens Lidenskab indtog mere og mere den jordiske Kjærligheds Plads, og Nonnerne i Vissing fik det Vidunder at see, en Jomfru, som ikke i Klostret søgte en god, timelig Forsørgelse, men som i Aand og Sandhed stræbte at vorde Herrens Brud. —

Det var Onsdag Aften, og Nonnerne holdt i deres Kirke en af disse Gudstjenester, sam kaldes tenebræ, eller mørke Metter, denne dog fornemmelig, fordi paa den Aften Kirkens Lys bleve slukkede, for ikke at tændes igjen før Paaskeløverdags Aften. Kirken var fuld af knælende Andægtige, i hvis forreste Række saaes Genete og Margaret.

Genetes Aasyn vidnede om brændende Andagt, men hun havde et mere sundt og blomstrende Udseende, end tidligere; hun trivedes aabenbart ved Klosterlivet. Margaret derimod, som knælede ved sin Moders Side, bar i sit skjønne Aasyn tydelige Spor af sine Sjælelidelser. Hun var bleven mager, og den mørke Kaabehætte, som ganske skjulte hendes rige Haar, gjorde hendes blege Aasyn end sygeligere at see til. Det vilde smertet Folmer Rud at gjensee hende saaledes. Dog vilde Savnet af Sundhedens Roser paa hendes Kinder foruroliget ham mindre, end det mørke, sværmeriske Blik, hvormed hun stirrede op mod Høialteret. Han havde maaskee i enkelte Øieblikke seet et Glimt af den mørke Ild, der nu funklede fra hendes deilige Øine; men aldrig havde den brændt saa stærkt og varigt som nu. Den var et Udtryk for den mørkeste Fanatisme, vidt forskjellig fra den blide Andagt, i hvilken han saae en troende Kvindes bedste Klenodie; og dog kunde han selv i slige Øieblikke være i hendes Tanker; men hun bad da for ham, som for en tabt Ven, hvis Sjæl var i Fare.

Fra Høialteret straalede et Lyshav, medens hele den øvrige Kirke var ladt i Mørke; ikke blot vare Alterets egne Lys tændte, men der var tillige hensat en pyramideformig Lysestage, som ragede høit op, og hvis femten Arme bare lige saa mange brændende Kjerter. Foran Alteret knælede Abbedissen, Nonnerne, tyve i Tallet, Broder Vigand og et Par Munke fra Voer; Alle bade de med dæmpet Røst Bodspsalmen: miserere mei Deus! og som et fjernt Echo lød Menighedens Mumlen gjennem Kirken. Derpaa reiste Munkene og Nonnerne sig, fjernede sig og opstillede sig bag Alteret, hvorefter de begyndte Afsyngelsen af de ved denne Leilighed brugelige fjorten Psalmer, og efter hver af dem slukkede Diakonen et af den pyramideformige Stages Lys. Dæmpet og høitideligt lød Chorsangen under det voxende Mørke, indtil kun det øverste Lys brændte. Nu istemmede Nonnerne Zachariæ Lovsang, som af sit Begyndelsesord kaldes Benedictus, og imens slukkedes Alterets egne Lys, saa at tilsidst kun den høie Stages eneste Kjerte med sit svage Lys kjæmpede med Mørket. Dog, inden Sangens sidste Toner døde hen, gik Diakonen bag Alteret med Stagen, og Mørket blev fuldstændigt.

Nogle Øieblikke herskede den dybeste Taushed; men snart hørtes fra Menighedens Skare Sukke, Hulken og dæmpede Udraab, idet de Andægtige begræd Jesu Lidelse. De Sukke, der kom fra Hjertet, de naaede vel Himlen trods Mørket i de sukkende Sjæle, der var tykkere, end Mørket i Kirken; men nogle vare dog tilmode, som om de befandt sig, ikke i Guds Huus, men i en Helvedes Afgrund. For dem var det da en Lettelse, at Diakonen atter viste sig med Lyset og derved gav Menigheden Signalet til Opbrud.

Medens alle Andre fjernede sig, forblev Genete og Margaret knælende paa deres Plads; thi en liden Lampe blev nu tændt paa Sanct Benedicts Alter, og Broder Vigand traadte frem og læste en Dødsmesse for Mogens Løvenbalks Sjæl, mens Vigiliesangen tonede dæmpet og sørgeligt under den tomme Kirkes Hvælvinger.

Da Dødsmessen var til Ende, traadte Vigand hen til Genete og Margaret, der reiste sig trætte og gysende af Kulde. Han tiltalte dem ikke med den vante, venlige Hilsen: Dominus vobiscum! thi det var et af Papisternes sære Paafund, at denne Hilsen ikke maatte udtales i den stille Uge, og dette Forbud gjelder endnu den Dag i Dag i den katholske Kirke; men han sagde:

„Englene fryde sig ved Eders Andagt, og Skjærsildens Pine, derpaa lide I, formildes svarlig for Hr. Mogens's syndige Sjæl, hvem Gud naade! Dog", vedblev han, idet hans Røst antog sin blideste Tone, og han greb Margarets Haand, „Du har fanget Kulde, min Datter! Nu fortøve I ikke længere her i Kirken, men I søge Baade snarest Cellens Lunhed!"

Margarets Aasyn var blegt som Marmor, og hun svarede kun med et Suk; men Genete foldede Hænderne, hævede Blikket og udbrød:

„Ikke fornemmer jeg til Kulde; gjerne dvælede jeg her i Guds Tempel den ganske Nat."

Dog gik de; men da de kom ud i Klostergaardens hvælvede Omgang, traadte to reiseklædte Mandsskikkelser dem i Møde, og til deres Overraskelse saae de Hans Thordsen og Knud for sig. Knud kyssede med kjærlig Ærefrygt sin Moders Haand og omfavnede sin Søster, men ingen af dem røbede nogen synderlig Glæde ved Gjensynet; de vidste, at med Knud kom Anfegtelser fra den urolige Verden udenfor, hvilke de ønskede at holde borte.

„I tage det ikke til Mistykke," sagde Hans Thordsen, medens Genetes Kinder farvedes røde, „at vi komme i denne sildige Time, men det var nødagtigt, da Tiden er mig knapt tilmaalt. Eders Søn og jeg, vi mødtes forgangen Dag i Viborrig, og af hans Tale fornam jeg, at en Samtale med Eder er saare nødagtig til hans eget Bedste. Jeg gjorde ham det Tilbud at ledsage ham herhid, han tog derimod, og her ere vi! I forunde os nogle Øieblikke, om det er gjørligt?"

„Saare slet have I valgt Tiden," sagde Vigand,

„nu i Passionsugen, da vi Alle vende vore Tanker fra denne Verdens Anliggender og begræde Herrens Lidelse.“

„Nu,“ sagde Hans Thordsen med et Smiil, „I tildele Eders Skriftebørn Absolution for denne Synd!“

Vigand overveiede et Dieblik og sagde saa:

„Det vil da være fornødent, at jeg overværer dette Møde og afkorter det efter mit Tykke.“

„Ei!“ udbrød Knud harmfuldt, „hvilken utilstedelig Myndighed tilraner I Eder der! Hvad vi have at tale om, vedkommer paa ingen Viis Eder; I har Intet med min Moders timelige Anliggender at skaffe.“

„Mere, end Du tænker Knud,“ svarede Vigand med et koldt Smiil, „al den Stund det aleneste skyldes min Agtpaagivenhed, at det Arvebrev, af hvilken Din Moders Formue flyder, er vorden bevaret og lagt i Rette. Vi gaae nu ind og gjøre det kort af!“

De gik da ind i Genetes og Margarets rummelige Celle, hvor der var lyst, lunnt og over Forventning hyggeligt. Abbedisse Marine havde sørget for, at hendes Gjester ikke ved strax at savne denne Verdens Goder skulde afskrækkes fra Klosterlivet. Der fattedes ikke Løibænke med bløde Hynder, og Steengulvet var for en stor Deel bækket med et skjønt, tykt Fodtæppe, hvis Tilstedeværelse just ikke vidnede om stor klosterlig Strenghed i Vissing. Flere Smaating, som vare medbragte fra Tjele, prydede Cellens Vægge, deriblandt Genetes kostbare lille Speil, og i en Krog stod hendes svære, skotske Dragkiste, hvori gjemtes hendes og Margarets Klæder og adskillige Kostbarheder, hvilke sidste dog vare stærkt formindskede, da hun i sin Enfoldighed og Hjertensgodhed oftere havde glædet baade Abbedissen og Broder Vigand med skjønne Gaver. Fra Cellens lave Hvælving hang i Kjeder en brændende Olielampe, hvis Skjær nu faldt paa lutter alvorlige Ansigter; thi de havde taget Plads i en Kreds om det i Midten af Cellen staaende Bord, men de taug Alle.

Genetes Blik var uroligt, Margarets sorgfuldt, men ligegyldigt, Vigand iagttog dem med et spændt, forskende

Blik. Da brød Knud Tausheden og sagde til Hans Thordsen:

„Saasom vi nu ikke blive denne Speider kvit, der har paatrængt sig, da forebringe I uden Fortøvelse Moder vort Ærinde!“

Vigand rynkede Panden, men smilte strax derpaa overlegent, medens Hans Thordsen tog Ordet og sagde:

„Eders Ærinde er det, Knud Mogensen, ikke mit! Eders Søn,“ vedblev han, idet han vendte sig til Genete, „har givet mig i Opdrag at forespørge, om I slet Intet agter at gjøre til Eders egen Æres Opreisning og til Eders Børns Gavn?“

„Ak,“ udbrød Genete uvilligt, „Du plage mig nu ikke dermed paany, Knud, men lade Din stakkels Moder med Fred!“

„Stakkels er Du nu,“ svarede Knud, „og vanæret for Verden; vil Du lade Dig det gefalle?“

„Hvortil denne Tale om Vanære?“ spurgte Vigand. „Din Moder, Knud, nyder al Ære her i dette hellige Samfund, under hvis Beskyttelse hun har givet sig. Hvad Verden i sin Ondskab tænker og siger, derom bekymre vi os ikkun lidet her. Du forstyrre da ikke Din Moders Sjælefred ved Din Ustyrlighed og Dine ilde Paafund. Du nøies med den Part, der vil tilfalde Dig og betænke desuden, at Din Faders Villie, som den i Brevet er fremsat, i levende Live er godkjendt af Din Moder og har hendes fulde Samtykke.“

„En stor Løgn det,“ foer Knud op, „tal, Moder og sig, han lyver Eder det paa!“

„Ikke det, Knud,“ svarede Genete dybt rødmende, idet hun mindedes Hans Thordsens Besøg og de bittre Dage, som fulgte paa, „Vigand taler Sandhed.“

Knud blev bleg og stirrede lynslagen paa sin Moder. Han havde rigtignok ikke hidtil selv seet og læst Brevet, hvis Original var i Hans Thordsens Værge og en Afskrift hos Erik Skram, men Hans havde berettet ham Indholdet. Tidernes Uro havde hidtil forhindret en Sammenkomst, og Knud lod dernæst i sit Overmod haant

om dette Dokument, deels fordi han overhovedet nærede indgroet Uvillie mod al skriftlig Overeenskomst, Rettergang og Lovtrækkeri, deels fordi han paa ingen Maade vilde underkaste sig en Afgjørelse, der stemplede hans Moder som Slegfredkvinde og middelbart godkjendte Erik Skrams Ran. Han havde dernæst, naar han gjorde sig den Uleilighed at tænke over Sagen, antaget det for høist sandsynligt, at der stak et eller andet Falskneri under det Brev, indtil han nu til sin Forbauselse første Gang blev underrettet om, at det i hans Faders levende Live havde været kjendt og bifaldet af hans Moder. Denne Kundskab gjorde ham ganske stum og rokkede hans Tro paa hans Moders Ære; vistnok mandede han sig siden for en Stund op igjen og trodsede imod; men der var dog efterladt en Tvivlens Braad i hans Hjerte, som, da han kom til Eftertanke, i roligere Tider fik stor Indflydelse paa hans Handlemaade.

Vigands snu Blik hvilede forskende paa Knuds Aasyn, og han blev med Tilfredshed hans Modløshed vaer. Ved sin Nærværelse forebyggede Vigand Forklaringer mellem Moder og Søn, ved hvilke Sandheden kunde bleven røbet, som var den, at Genete Intet vidste om de Ord i Brevet, der krænkede hendes Ære; thi det var blot blevet hende forelæst af Vigand, som da havde lempet Udtrykkene for ikke at skræmme hende. Trods hendes Hjerteangst og Modløshed i hine Dage, da dette foregik paa Tjele, havde hun dog ikke uden Indvendinger fundet sig i at nøies med sin Huusbonds løse Formue; men Vigand havde faaet Bugt med hendes Betænkeligheder, idet han benyttede hendes Ubekjendtskab til Loven i Danmark og indbildte hende, at slig Ordning ingenlunde var usædvanlig; og udenfor al Tvivl var det jo, at hun og Børnene i hvert Fald bleve rigeligt aflagte. Han havde ængstet hende med hendes Huusbondes Vrede, udmalet hende hendes hele mislige Stilling og forestillet hende, hvilke skrækkelige Følger det kunde have for hende og muligviis ogsaa for hendes Børn, om hun gjorde Modstand. Han var da omsider kommet saa vidt med hende,

at hun indbildte sig at bevise Børnene en Velgjerning ved at falde til Føie, og Begivenhederne efter hendes Huusbonds Død havde over Forventning bestyrket hende i den Tro og det med Rette; thi uden Arvebrevet vilde visselig Erik Skram ikke tilstaaet hende Tiendeparten af det, hun nu fik, og hun vilde været en fattig Enke; men ligefuldt blev Formuen dyrt kjøbt; thi Besiddelsen af den beroligede hende og gjorde det let for Vigand at forhindre, at hun i rette Tid fremtraadte paa Tinge, meldte sig som Mogens Lauridsens rette Efterleverske, og tog Arv og Gjeld efter ham. Denne Forsømmelse bidrog i senere Tider, da Knud virkelig ad Rettens Vei gjorde et Forsøg, meget til at forhindre Gjenerhvervelsen af Tjele.

Medens Knud følte sin Magtesløshed, og Vigand nød sin Triumf, tog Hans Thordsen Ordet. Velvillie for Knud havde ført ham hid, og da han efter sit Kjendskab til Sagen ikke kunde Andet end tænke, at Vigand havde Ret, og at Knud handlede som en Taabe, saa gjorde han nu sit Bedste for at at forsone Knud med hans Stilling, idet han gav ham Udsigt til at faae Raadighed over sin Formue.

„Da vi sidst taltes ved," sagde han til Genete, „lod I ikke uvillig til at skifte og dele med Eders Børn. Det er nødagtigt, at det skeer, om I vil frelse Eders Søn, som omgaaes med usindige Forsætter og, sættes ikke en Bom derfor, tilsidst vover sin Hals. Det har jeg fornummet paa hans Tale, hvor forblommet den end lød, at han vilde øve Hærværk mod Erik Skram og forsøge at tage Tjele tilbage med væbnet Haand."

„Knud, Knud!" udbrød Genete, idet Moderkjærligheden, som i Klostret var bleven sløv nok, vaagnede; „Du volde mig ikke slig Hjertesorg! Vil Du ende i Galgen."

Knud saae op med et trodsigt Smiil, men fandt det ganske unyttigt at sige Noget til sin Retfærdiggjørelse.

„Lad nu Eders Søn fornemme," tog Hans Thordsen atter til Orde, „at I er ham god. Han bør ikke drage herfra uvidende om, hvor stor en Part I under ham;

jeg skal da sørge for, at han snarest faaer Sit i Hænde, dog under mit Værgemaal, saa han kan sætte Bo og ernære sig redeligt."

„Nu!" udbrød Knud og trommede med Fingrene paa Bordet; „lad høre det Skifte Moder, at Dine æreløse, ufrelse Børn kunne vide, hvad de fange at dække Skammen med!"

Dette bittre Udfald syntes ikke at anfegte Genete; hun skottede ængsteligt til Vigand, der havde tilraadet hende at holde fast paa sit Mammon og ikkun at give Knud nu og da Lidt til hans Underhold. Dog, hun kjendte Hans Thordsens Mening og gjorde nu, hvad Ret og billigt var, idet hun forkyndte sin Villie, som var at dele Formuen i tvende Parter, selv at beholde den ene Halvpart og dele den anden mellem Knud og Margaret i en Broder- og Søsterlod.

„For Sanden!" udbrød Hans Thordsen, „dermed kan Du være nøiet og endda prise Din Lykke; hvor mange Knøse i Din unge Alder have Raadighed over moxen otte tusinde Gylden; saa stor bliver efter mit Skjøn Din Part."

„Den hellige Kirke," sagde Knud og saae Vigand fast i Øinene, „har end større Lykke at prise, al den Stund, indgiver Moder og Margaret sig her i Vissing, da sluge vel de gridske Nonner og Munke Resten, som er de tvende Tredieparter; hvad tænker Du derom, Margaret?"

Magarets Blik havde længe hvilet paa Knud med kjærlig Bekymring; hun lagde sin Haand paa hans Arm og sagde med taarefyldte Øine og bevæget Røst:

„Vil Moder, som jeg, Knud, da skal og min Søsterlod gives Dig; Moder har Nok til os Baade endda."

„Det kan paa ingen Viis tilstedes!" udbrød Vigand; „jeg føler mig forvisset derom, at ikke heller I, Hans, vil give Eders Minde dertil."

Hans var bleven saare tankefuld og gav intet Svar; men Knud gjorde en brat Ende paa Forhandlingen, idet han reiste sig og sagde med løftet Pande og et stolt Blik:

„Ikke kom jeg herhid for at plyndre min Moder, og er det dertil nu, som før, mit Forsæt ei at tage en Hvid af dette Gods, som ikke er vundet med Ære. Tag Din Kaabehætte, Margaret, og følg mig ud i Omgangen; jeg har et Ord at sige Dig, forinden vi skilles."

Margaret efterkom hans Opfordring, og de forlode Cellen sammen, idet Vigand udtalte sin godt hyklede Forundring over og Beklagelse af Knuds Halsstarrighed. Det varede imidlertid ikke længe, førend han søgte et Paaskud til at fjerne sig, thi det laae ham paa Sinde at afkorte Knuds og Margarets fortrolige Samtale.

Da Genete og Hans vare blevne alene, tog Hans Ordet og sagde:

„Det bedrøver mig saa saare, at I paatænker at indgive Eder her i Klostret og fornemmelig, at Eders fagre Datter her skal spærres inde og i saa ung en Alder være Livets Lyst og Glæde foruden."

„I sige mig, Hans," svarede Genete, „hvad Lyst og Glæde venter min Datter udenfor den Hellighedsl Paulun, fornemmelig nu, da Knud ved det Drab paa Thomas Kruse har krænket hans og hendes eneste Venner og stødt dem bort — mine vare de for Sanden ikke! Jeg har ingen Venner udenfor disse Mure og havde til ingen Tid saadanne i dette Land."

„I vilde tænkelig havt nogle," sagde Hans, „havde I lagt Vind paa at vinde Venner: Dog har I, det I veed, i mig en fuldgod og tro Ven."

„I forlade mig min Glemsomhed," svarede Genete forlegent; „vissselig handler I mod mig som en Ven, det jeg rigeligt skal forskylde Eder."

„I var mig god tilforn," sagde Hans med et sørgmodigt, men varmt Blik; „dog, nu har den Munk troldgjort Eder; nu tager I en Haandsrækning af mig og lønner mig som en Leiesvend. Det skal I dog vide, at gjerne tjener jeg Eder for Intet; I selv er mig for Sanden kjærere, end alt Eders Gods."

Genete rødmede dybt, greb sin Rosenkrands og bad et Ave.

„Jeg vilde," vedblev Hans, „været af samme Sind, var I end draget pengeløs og arm af Tjele. Vi ere vidt fra hinanden, Genete Jakobsdatter, ikkun sjelden times mig den Lykke at stedes for Eder og nu, for første Gang i lang Tid, i Enrum. I vredes da ikke paa mig, at jeg drager mig denne lykkelige Stund til Nytte og nu, da intet Baand knytter Eder til nogen anden Mand, siger Eder min Hjertens Mening, den I dog forud kjender. Vel er jeg kun en ufri Mand, men dog i gode hæderlige Kaar — vil I," spurgte han i stor Sindsbevægelse og reiste sig, „vorde min Hustru? Til min Dødsstund skal jeg blive Eder en tro Elsker og god Huusbonde."

„Viig fra mig, Frister!" raabte Genete, sprang op og strakte Hænderne frem for sig, da Hans med en bønlig Mine nærmede sig; han blev saare bleg og udbrød:

„Skjælder I mig, der gjør Eder et godt ærligt Tilbud, en Frister?"

„Ak, Hans!" sagde Genete og greb til sin Rosenkrands, „I er en fuul Kjetter, det jeg ei forhen var vidende om. Gud og hans hellige Moder forlade mig da den svare, dobbelte Synd, at jeg nogen Tid lyttede til Eders fagre Ord. Det vide I nu og altid, at i Bod og Bøn vil jeg hensukke Resten af mine Dage!"

„O, I kjære, fromme, enfoldige Kvinde," sagde Hans med et kjærligt, medlidende Blik og traadte til for at gribe hendes Haand og tale hende til Rette; men hun sprang fra ham, ilede ud af Cellen og forsvandt i Omgangen.

Hans fulgte efter, mod i Hu og stødte strax paa Knud, som kom imod ham, blussende af Harme; thi hans Forsøg paa at faae en fortrolig Samtale med Margaret var snart blevet forpurret af Vigand, der havde opsøgt dem og efter et dygtigt Mundhuggeri med Knud, havde han draget Margaret med sig og ført hende ind til Abbedissen.

„Nu komme vi snarest af denne Daarekiste," sagde Knud barskt og gik henad Klosterporten til.

Hans skjønnede, der var nu ikke Andet at gjøre, end drage af og fulgte derfor langsomt efter Knud. De bestege deres Heste, som stode bundne ved Ringene i Klostermuren og rede saa ad Rye til i dyb Taushed. Hans gjenvandt imidlertid efterhaanden sin Fatning og fattede Haab om, at det dog til sin Tid under gunstigere Omstændigheder kunde lykkes ham at vinde Genete. Han formodede, at hun vilde undsee sig ved at røbe for sin Skriftefader, hvad der var skeet og besluttede derfor at varetage hendes Tarv, som om Intet var hændet. Hans Godhed for hendes Søn var usvækket, og han vilde ikke skilles fra ham uden at give ham en velmeent Advarsel og sine bedste Raad.

„I sige mig nu, Knud," begyndte han da, „hvad I nu har besluttet at gjøre eller lade? I haver for Sanden ikke nu bedre, eller mere tro Ven, end mig."

„Helst vælger jeg mine Venner selv," svarede Knud mut.

„Nu hovmode I Eder ikke!" sagde Hans med rynket Pande.

„Hidindtil," svarede Knud og vendte sig stolt mod Hans, „yndede jeg ikke at søge Samkvem med ufrie Mænd."

Knud saae i det klare Maaneskin, at en mørk Bredesrødme lagde sig over Hans Thordsens Aasyn.

„Nu, ved min Helgen!" udbrød Hans, „en mere Utaknemmelig og en større Taabe, end Eder, traf jeg ingensinde paa min Vei. Ufri Mand — ha! hvad er da nu I?"

„I sige helst ikke det, I mener mig at være!" svarede Knud og lagde Haanden paa sit Sværdfæste.

„Da skal I dog vide det," sagde Hans barskt. „Ikke blot er jeg saa god Mand, som I, men en bedre; mere vil jeg for Eders Moders Skyld ikke sige derom. Dog, hvad I nu end indbilder Eder, det maa I dog tilstaae, at jeg er en mere formaaende Mand, end I, og fornemmelig har jeg for Tiden Eders Velfærd i min Haand."

„Nu," svarede Knud, „I har fornummet, at jeg vrager den Almisse, Moder tilkaster mig; mig er det da lige godt og eens, hvo der vogter hendes Formue. Dog, skulle vi tale derom, da mente jeg, I var hverken Røver eller Tyv."

„Net saa," sagde Hans, „jeg er blot Gjemmer, men en god! Saa længe Eders Moder holder sit Magtebrev til mig i Hævd, da vil jeg vogte paa hendes Eiendom, som var den min egen. Nu høre I et Ord, der er saa godt som hundrede. Jeg har i min Magt at trække Betalingsdagen ud, at de gridske Nonner, om Eders Moder bliver ved samme Sind og vil indgive sig i Klostret, ikke faae Fingre i hendes Gods paa Stand; og hvo veed, hvad imens kan skee! Hans Naade, vor udvalgte Konning, er ikke Klostrene god, og Somme mene, at han ganske agter at nedlægge dem. Eder derimod kan jeg gavne derved, om I skifter Sind og lader Fornuften raade, at I snarest faaer det i Hænde, som tilkommer Eder; og Skam faae Eders Mund, at I kaldte en ganske Formue en Almisse!"

„Ei see!" sagde Knud spodsk, „hvor mægtig Hans Thordsen nu er vorden!"

„Nu, Knud Mogensen," svarede Hans med et Skuldertræk, „I taler og handler som en galen Mand."

„Saamænd," sagde Knud, „hvad der er Ædelsind og Kløgt i somme Folks Øine, det er Galenskab i andres."

„Skulle Eders Penge da vorde herreløse?" spurgte Hans.

„Dermed har det ingen Nød," svarede Knud; „dog om saa var, bedre er Mand huus- og pengeløs, end Huus og Penge mandløs."

„Jeg har Eders Moder for kjær," sagde Hans, „til at vredes paa Eder for Eders usindige Daarskab."

Knud var ikke ganske uvidende om, hvad Hans Thordsen førte i sit Skjold; han havde hørt mumle derom, at Hans havde hans Moder kjær, og at hans hedengangne Fader var bleven skinsyg derover.

„Det fattedes ikkun," sagde han og blev blussende rød, „at I skulde fordriste Eder til at løfte Eders Øine

til min Moder! For Sanden, Hans Thordsen, mig kunde lyste at krydse min Klinge med Eders for det Ords Skyld, at I har min Moder kjær!"

„Var jeg et ungt Bruushoved, som I, Knud," svarede Hans koldsindigt, „da havde En af os forlængst ligget blodig her paa Veien, og tænkelig vilde det blevet Eder, al den Stund I nok da skulde faaet at fornemme, at jeg evner at vinde Mænd over i Tvekamp, end sige Drenge. Da skulde I og kommen til at sande, at Gud Herren skabte os lige og eens, og at den Mand, som kaldes ufri, ikke fik dummere Øie eller slappere Arm, end den, som kalder sig fri; dog deraf vorder ganske Intet; thi ingensinde løfter jeg Værge mod Genete Jakobsdatters Søn."

„Nu, ved min Helgen!" udbrød Knud, „da seer jeg helst ikke tiere saa from Mands Aasyn. I ride nu Eders egen Kaas, jeg min!"

Som Knud havde sagt dette, dreiede han sin Hest om ad en Skovvei, ved hvilken de vare standsede, og red uden Farvel op ad Aasen til.

Hans blev holdende et Øieblik og stirrede efter ham; saa gav han sin Hest af Sporerne og red videre ad Rye til med saare bittre Følelser i sit Hjerte. Dybt følte han den frie Stands Overmod og sin egen Stands Ydmygelse. Han havde hørt til dem, der af den nye Lære havde haabet Befrielse, større Lighed og Retfærdighed i Samfundsforholdene; men han begyndte allerede at skjønne, at det kun var en taabelig Indbildning. Knud havde Ret; selv om han var en Slegfredsøn, der flød dog adeligt Blod i hans Aarer, han regnedes trods hans mislige Stilling for en bedre Mand, end Hans Thordsen, der var af en ringere Art. Han grundede mod i Hu over Menneskenes Vrangsind og Uretfærdighed, men Knud red freidig op ad Aasen til og sagde til sig selv:

„Ingensinde skal det skee, at en Træl fanger Held at kalde mig Søn! Jeg vil vare Vigand ad. — lad saa før de Nonner have Moder og hendes ganske Formue!"

Femte Kapitel.

Helligheds Krone.

Medens Knud fra det stille Kloster drog ud i Verden, fuld af høit Mod og fremdeles rede til at løbe Panden mod enhver Muur, som hans ulykkelige Skjebne vilde reise paa hans Vei, blev hans Moder og Søster tilbage, glædende sig ved Klosterfreden. Med uskrømtet Andagt bivaanede de Paaskefestens Høitid, hvis Helligholdelse paa papistisk Viis afgav et vexlende Skuespil, rigt paa Øienslyst. Sandserne maatte bedaares og al Eftertanke forjages under denne indviklede Afgudsdyrkelse, som i Aarhundreders Løb var bleven sat i System, paa een Gang en Frugt af hierarkisk Snildhed og en barnagtig Fantasi, ret skikket til at blænde vankundige Sjæle.

Og hvad var den svagsindede, af en haard Skjebne knede skotske Kvinde og selv hendes høisindede Datter nu Andet, end vankundige Sjæle, søgende efter Sandhedens Lys der, hvor Menneskenes taabelige Paafund næsten ganske formørkede det? Med blid Hengivelse til det Mystiske og med den Umyndiges Fred i Hjertet bivaanede Genete Kirkeceremonierne, medens Margaret med vild Lyst fordybede sig i Andagt og søgte Forglemmelse i et fanatisk Sværmeries Afgrund. Fordybet i Helgentilbedelse saae hun ikke tilbage, i det forfængelige Haab, at denne Syndflod af Bønner, Sukke og Kys paa Træ og Steen vilde formaae at udslette Fortidens Erindringer og gjøre hendes Hjerte dødt for jordisk Kjærlighed og jordisk Lykke.

Det var nu saare langt fra, at Anfegtelsernes Tid skulde være omme for Margaret, tvertimod havde Knuds og Hans Thordsens Besøg nys avlet urolige Tanker i hendes Sjæl, men saa længe Høitiden varede, lykkedes det hende at holde dem nede. Gudsdyrkelse i den Stiil, som hun nu blev Vidne til her i Klostret, var

noget Nyt for hende og pirrede hendes Indbildningskraft.

Med en Andagt, hvori blandede sig en god Deel Nysgjerrighed, havde hun i Voer Klosterkirke bivaanet Skærtorsdags indviklede Ceremonier. Abbed Thomas stod for Alteret, omgiven af tolv Munkepræster, alle iførte hvide Messehagler og læste den hellige Messe, hvis Hovedsag i den katholske Kirke er Brødets og Vinens Consecration eller Forvandling til Jesu Kjød og Blod, og blev saa tillige den Hostie, Abbeden skulde nyde Langfredag, indviet; thi paa Jesu Dødsdag maatte ingen Indvielse finde Sted. Alterne og de hellige Kar bleve dernæst med mange Ceremonier rensede og de hellige Olier og Salver indviede, idet Abbeden og Munkene sang: vær hilset, hellige Olie, vær hilset, hellige Chrisamen! Alteret blev dernæst afført sine Smykker, den hellige Hostie i Kalken hensat paa et Sidealter og Korset tilsløret.

Alt dette var i Margarets Øine et gribende Skuespil, og hun længtes om Aftenen efter Fortsættelsen den næste Dag, Langfredag. Da fremtraadte Abbeden atter for Alteret og læste hele Passionen eller Jesu Lidelseshistorie, idet baade han og hele Menigheden nedkastede sig, da han kom til det Sted, hvor det berettes, at Jesus opgav Aanden. En heel Række Bønner bleve nu fremsagte, for Kirken, den hellige Fader i Rom, Bisskopperne, den menige Geistlighed, Menighederne og de rettroende Fyrster, og ved hver Bøn raabte Abbeden: flectamus genua — lad os bøie vore Knæe! og Alle kastede sig til Jorden; men ved Bønnen for Jøderne, som kun blev bedet denne ene Dag, forbleve Alle staaende. Dernæst blev Korset afsløret, nedtaget og lagt paa Jorden; Abbeden nærmede sig det, tre Gange knælende, og kyssede Fødderne paa den Korsfæstedes Billede. Derefter stededes hver Enkelt af Menigheden til dette Fodkys, mens Munkene afsang Straffepsalmerne. En hellig Gysen gjennemrislede Margaret, da hendes Læber berørte Cru-

cifiret, og hun var en Afmagt nær, da hun atter reiste sig.

Atter Paaskelørdag nedsænkedes hendes Sjæl i den papistiske Gudstjenestes Mystik, idet hun overværede Opbrændelsen af den hellige Olie fra det gamle Aar, Døbevandets Indvielse, Antændelsen af Paaskelyset, der var prydet med fem Voxnagler, i Lighed med Christi fem Vunder og indesluttede hellige Virakskorn. Da lød atter Klokkerne, Messen blev læst og Kirken gjenlød af jublende Lovsange.

Endelig kom Paaskemorgen, da Klostret gjenlød af det idelig gjentagne: Alleluja! hvormed Nonnerne hilste hverandre. Alle bleve den Dag før Gudstjenesten i Kirken høitideligt bestænkede med Vievand, og Høimessen læst med stor Pomp; men hvide Søndag, som Paaskedag kaldtes, endte dog med en Deel temmelig verdslig Lystighed, idet Nonnerne om Aftenen legede med Paaskeæg og Alle bleve rigeligt beværtede.

Da Paaskefestens Octave, eller otte Dages Høitid, saaledes var til Ende, følte Margaret sig greben af en piinlig, hende selv uforklarlig Tomhed; og dog var det forklarligt nok, at der efter saa stor Ophidselse og Nervespænding maatte følge Slaphed. Hendes Indbildningskraft var bleven overmættet, hendes Øine blændede, hendes Øren døvede, men hendes Sjæl var ikke bleven beriget med en eneste, ny, frugtbringende Tanke, og hendes Hoved var fuldt af Legender og Fabler, af hvilke den største Part vare en udskeiende Fantasies vanskabte Fostre. Hun fornam da nu bagefter til sin egen store Bedrøvelse, at hendes Sjæl fremdeles var hungrende, hendes Hjerte vansmægtende; men hun gav ingenlunde den papistiske Gudstjenestes tomme Ceremonivæsen, der næsten ikke levnede Ordets Forkyndelse nogen Plads, Skylden, tvertimod søgte hun den i sin egen formentlige Verdslighed og Svaghed; thi Vigand havde uden Betænkning erklæret, at der stak Feilen.

Det er dog et Spørgsmaal, om det vilde lykkedes Vigand i Længden at holde hendes tænkende Sjæl under

Raget, hvis ikke det var hændet hende, som dog ingenlunde glædede ham, nemlig at hun ved et Tilfælde kom i Berørelse med en af de i hiin Tid sjeldne Mænd, hos hvem fast Vedhængen ved papistiske Vildfarelser adledes af virkelig Fromhed og et reent Levnet.

En smuk, solklar Aprildag følte hun en uimodstaaelig Længsel efter Guds Sol, efter Skov, Mark, Sø og Naturens Ensomhed; thi Nonnernes tomme Sladder og keitede Smiger begyndte at trætte hende, og for første Gang blev hun vaer, at der ikke indenfor Klostrets Mure fandtes et eneste Væsen, der vilde kunne forstaae hende, om hun udtalte de urolige Tanker, der rørte sig hos hende. Hun vilde da søge hen til sin stumme Ven, fordum hendes kjæreste Selskab, Guds frie Natur.

Med Snildhed vidste hun at undgaae det Paahæng, Abbedisse Marine havde givet hende, nemlig hendes Selskaberinde, den tykke Søster Barbara, og da hun stak Portsøsteren nogle Mark i Haanden, oplodes Portlaagen for hende, og med Jubel i sit Hjerte ilede hun ad en Skovsti ned til Mos Søens Bredder.

Her satte hun sig paa en Ellestub og betragtede Bølgernes Leg i den milde Foraarsvind. Hendes Tankers Gang blev snart en Leg, som Bølgernes, den ene jog den anden, og de blinkede i de glade Minders Solskin, fulde af Livets Lyst. Hun var atter ved Tjele Langsø, paa den lille Høi i Engdal og saae Folmer Rud foran sig med sin Luth og sin Lokke-Iriss; hun hørte hans vellydende Stemme udtale muntre Ord, fornam hans stærke Arme om sig, idet han bar hende ud i Baaden. Saa kom Seiladsen ned ad den speilblanke Sø, mens Solen funklede over de grønne Skove, og Vigum Kirketaarn viste sig for dem som en Marmelstøtte, der speilede sig i Vandfladen. Saa Vandringen op i Skoven, Kampen om Flores og Blanseflor og — dog her standsede hun forfærdet sine Tankers raske Flugt, rødmede dybt og kastede en liden Steen i Vandet, som vilde hun ogsaa standse Bølgerne, disse Fristere, der ved deres lokkende Hvisken havdeført hendes Sjæl paa Afveie.

Hun saae op og foer sammen. For hende stod en ærværdig Skikkelse i Cisterciensernes hvidgraa Kutte, med Hætten over den kronragede Isse til Skygge for Solen. Saa optagen havde hun været af sine Drømme, at hun ikke var bleven ham vaer, før han var tæt ved hende. Nu stirrede hun paa de ædle Træk, det lange, graa Skjæg og de udtryksfulde, mørke Øine, af hvilke lyste Mildhed, skjøndt tillige et forskende Blik.

Hun reiste sig og gjengjeldte Blikket med noget af sin fordums Stolthed, men da han løftede Haanden velsignende og udtalte sit: Dominus vobiscum! bøiede hun Knæ og kyssede hans fremrakte Haand. Han reiste hende, kyssede hende paa Panden og sagde:

„For nogen Tid siden vilde saa ung en Jomfrues Nærværelse paa dette Sted, alene og i denne verdslige Dragt voldet mig stor Forundring. Dog, siden Søstrene i Vissing fik de Gjester, af hvilke der er gaaet saa stort et Ry, da kan jeg neppelig tvivle om, at I jo maa være Jomfru Margrethe Mogensdatter af Tjele?"

„Det er den Samme, som nu taler til Eder," svarede Margaret og slog Øinene ned for den Gamles forskende Blik; hun var tilmode, som kunde han læse hende lige ind i Hjertet.

„Nu," vedblev han, „det taler slet for Eders Moders og Søster Marines Aarvaagenhed og Omhu, at I er her, saa langt fra Klostret, uden Ledsagelse."

„Hvo er I, ærværdige Fader?" spurgte Margaret og saae op.

„Broder Ambrosius fra Øm — har ikke den reenlivede Prædikebroder Vigand nævnet mit Navn for Eder?"

„Visselig!" svarede Margaret i en overrasket Tone.

„Nu, min Datter," vedblev Broder Ambrosius, „da er I tænkelig ikke uvidende derom, at jeg føler Deeltagelse for Eder og Eders ulykkelige Moder. Ofte har jeg tænkt derpaa at gjeste Vissing og stedes for hende; men vi Brødre fra Øm faae sjelden at see et mildt Aasyn hos Søster Marine, og Broder Vigand er, det har jeg for-

nummet, saare nidkjær over sin Myndighed; dog see I nu ikke i mig en udeeltagende Fremmed!"

„O, tvert derimod!" svarede Margaret og saae Broder Ambrosius i Øinene med frimodig Ynde, „forundrer det mig end at fornemme Eders velvillige Sindelag, al den Stund min Skriftefader har afmalet mig Eder som en Mand af stor Strenghed, det I dog neppelig er."

„Det turde dog i visse Stykker befindes at forholde sig saa," sagde Broder Ambrosius smilende.

„Ærværdige Fader!" sagde Margaret med bevæget Røst, „denne Morgenstund, da stor Uro plagede min Sjæl, da bad jeg Guds Moder: send mig en ærlig Ven — og see, I kom!"

Broder Ambrosius betragtede Margaret med et forskende Blik; hendes sjeldne Skjønhed, hendes Ynde, hendes Røsts bløde Velklang, alt det, der vilde vundet en Mand af mindre strenge Grundsætninger, gjorde ham mistroisk.

„I er en Evadatter," sagde han, „og Verden har lært Eder at smigre. I tage dog helst ikke Guds Moders hellige Navn forfængeligt og digte en Bøn, I ikke virkeligen bad."

Margaret saae blot paa Broder Ambrosius til Svar, men det Blik beskjæmmede ham.

„I har saa desuden," vedblev han forlegent, „i Broder Vigand en nidkjær, kyndig Skriftefader og fuldtro Ven."

„Jeg har saa!" svarede Margaret og bøiede sit Hoved, hvorefter hun hensank i Grublen. Først i dette Øieblik tænkte hun derover, at Vigand ikke havde hendes hele Fortrolighed og indsaae Umuligheden af, at hun nogensinde kunde bekvemme sig til ganske at oplade sit Hjerte for ham og indvie ham i sine hemmeligste Tanker. I mange Slags Anfegtelser havde hun tyet til ham, fundet Trøst og Belæring, men den største og sværeste, Kampen med hendes jordiske Kjærlighed, havde hun udfegtet i Stilhed. Hun overveiede nu, om hun ikke havde gjort

Uret i at forholde sin Skriftefader Kundskaben til denne hendes Hjertes Svaghed, og om en slig Fordølgelse var tilladelig? Det anede hende ikke, at Vigand læste grant i hendes Hjerte og blot af Klogskab aldrig havde berørt det Punkt, idet han tænkte, at jo mere man rører Ilden, desto høiere blusser den. Hun tænkte nu, at det vilde være ønskeligt, om Vigand haade havt Broder Ambrosius's høie Alder og hvide Haar; men hun taug, og det veemodige Udtryk i hendes Aasyn blødgjorde den Gamles Hjerte.

„Helst vilde jeg troe det," sagde han mildt, „at Guds Moder paa Eders Forbøn i denne Stund har styret mine Fjed herhid. I forlade mig, min Datter! min Mistroiskhed nys og sige mig uden Sky, hvad der tynger paa Eders Hjerte, at I bad den Bøn, og hvori jeg kan tjene Eder?"

„Nu ikkun deri," svarede Margaret rødmende og med et lyst Smiil, „at I ikke paa Stand skikker mig hjem til Klostret, men tillader mig at dvæle en Stund i Eders Nærhed. I ledsage mig paa en liden Vandring langs Søens Bred. O, her er saa tyst og skjønt! Vi høre ikkun Fuglenes jublende Sang og see Solens Blink paa de glidende Vover."

„Ved den hellige Ambrosius!" udbrød den Gamle, „hvis Navn jeg uværdig bærer, I vil gjøre et Barn af mig!"

„Den Synd vil Guds Moder lettelig forlade mig og Eder med," svarede Margaret atter med et Smiil; thi for første Gang, siden forrige Vaar, den Dag, da hun gik alene i Enghaven ved Tjele, begyndte hendes Hjerte at slaae frit og let.

„I mindes tænkelig ikke," sagde den Gamle, idet de langsomt gik hen ad Søens kratbevoxede Bred, „at det just er den hellige Ambrosii Dag og da min Navnedag."

„I modtage da min hjertens Lykønskning!" sagde Margaret og rakte Ambrosius frimodigt Haanden.

„I have Tak!“ svarede han, men vedblev hovedrystende: „Mindst tænkte jeg derpaa i den tidlige Morgenstund, da jeg oplod mine Øine, at jeg her i Naturens Ensomhed skulde vorde lykønsket og det af en ung Jomfru. Jeg tilbad i Stilhed min Helgen og sneg mig saa af Klostret for at unddrage mig mine Klosterbrødres Lykønskninger, hvilket, det føler jeg nu, var ukjærligt af mig. Hist henne paa den Brink, I der seer, sad jeg nys og læste den hellige Ambrosii Levnet, følende min egen store Ringhed.“

„I meddele mig nu Noget af det, I læste,“ bad Margaret; „har jeg hørt det tilforn, jeg mindes det dog ikke!“

Fader Ambrosius modstod ikke denne Fristelse, thi Intet var ham kjærere, end at have en taknemmelig Tilhører, en Lykke, som sielden timedes ham i Klostret. Paa hans Opfordring tog Margaret da Plads ved hans Side under en Busk i det visne Græs, blandt hvilket Vaarblomsterne allerede begyndte at spire frem, og han begyndte sin Fortælling:

„Den hellige Ambrosius,“ sagde han, „levede i det fjerde Aarhundrede og var en Mand af stor Anseelse, intet Ringere, end Keiser Theodosii den Stores Statholder i Ligurien og havde sin Residents udi Mailand. Han var en Hedning og en lovlærd Mand, og nu høre Du, min Datter, ved hvilken forunderlig Tilskikkelse han, der end ikke var indlemmet i Kirken ved den hellige Daab, fra en vantroende Statens Tjener pludselig forvandledes til en troende og from Kirkehyrde. Biskoppen af Mailand var afgangen ved Døden, og hans Efterfølger skulde udvælges; men ved dette Valg udbrød en blodig Fejde mellem Arianerne og de Rettroende, hvilket nødsagede Ambrosius dertil, da han var Keiserens Statholder, at ile til Valgstedet med væbnede Folk og gjenoprette Roligheden. Da han rykkede frem, da raabte et Barn blandt Mængden: See, der kommer vor nye Bisp! og strax istemmede det ganske Folk, forglemmende Uenigheden: Ambrosius være vor Biskop!“

„Af det Barns Mund," sagde Margaret, „talte Gud Herren selv."

„Visselig," vedblev Ambrosius, „som det siden viste sig. Elsket og agtet var han af Folket for sin Mildhed og Retfærdighed, og det Raab, at han skulde vorde Bisp, vilde ikke forstumme. Længe stred han imod, ganske uden Forberedelse til sit hellige Kald, som han var, men omsider maatte han bøie sig, lod sig døbe og tiltraadte da sit hellige Embede.

„Og hvorledes røgtede han det?" spurgte Margaret, hvis Blik hang ved den gamle, ærværdige Fortællers Læber.

„Ja, hvad tænker Du, min Datter, han gjorde først? Han besad stor Rigdom og kunde, selv uden sit Embedes Indkomster, været en vældig Bisp med mange, væbnede Svende i sit Følge, med Bordsvende og Mundskjenke og alle de unyttige Tjenere, Bisperne, Gud bedre! i vore Tider omgive sig med, som vare de verdslige Fyrster. Nei, han bortskjenkede sin Formue til de Fattige og levede i christelig Ydmyghed; men han blev en nidkjær Kirkehyrde, de Betrængtes Fader, en tro Sjælehyrde, Evangeliets ivrige Forkynder og en drabelig Stridsmand mod Kjættere og Hedninge. Keiseren ærede ham som en Fader, og saa stor var hans Myndighed, at da den store Keiser havde straffet et Opløb med uchristelig Grusomhed, og han derefter vilde træde ind i Kirken, da gik Ambrosius ham imøde paa Dørtærskelen og forbød ham Adgangen, juft som Bisp Willum af Roeskilde gjorde ved Konning Svend her udi Danmark syv hundrede Aar derefter; og maatte Keiseren skikke sig deri, at Ambrosius paalagde ham otte Maaneders Kirkebod."

„Veed I ei mere at berette om Eders kjære Helgen?" spurgte Margaret, da Ambrosius taug; „I tænke ikke, at jeg vorder træt af at høre!"

„Nu," svarede Ambrosius, „der lod sig meget mere sige om ham, og kunde jeg end blive længe ved, dog vilde da sikkerlig Eders unge Øren vorde trætte. Dog vide I endnu Et om denne store Kirkefader, at han var

Munkes og Nonners varme Talsmand og ivrede saa stærkt for den ugifte Stand, at mange Mødre af den Aarsag holdt deres Døttre af Kirke, naar han prædikede — hvad siger I dertil?"

Margaret saae ned for sig og blev rød som et dryppende Blod.

„Nu, min Datter!" sagde Fader Ambrosius mildt, „har saa Guds Moder og de hellige Engle ført os hid, det jeg stedse mere villigt troer, da lad min Nærværelse blive Eder til Gavn og til Bestyrkelse i det fromme Forsæt, man har sagt Eder at nære. Er det saa, at I agter at indgive Eder i Vissing Kloster?"

„Dertil staaer visselig min Hu," svarede Margaret med sagte Røst.

„Da holde I fast derved," sagde Ambrosius strengt, „og udrive alt det af Eders Hjerte, som vil spærre Eder Veien! I har tænkelig fornummet denne Verdens Lyst, prøvet Forfængelighedens Anfegtelser, Mændene have daaret Eder med Smiger for Eders Fagerheds Skyld — ikke tør eller vil jeg aflokke Eder noget Skriftemaal, men forunderligt vilde det være, om det forholdt sig anderledes — I vende nu Eders Hu fra alt dette og stræbe ærligt derefter at forsage Verden!"

„I drive ikke paa mig, ærværdige Fader!" svarede Margaret med et bønligt Blik. „Kræver ikke saa stor en Beslutning Selvprøvelse og Overlæg?"

„Visselig, min Datter!" sagde Ambrosius; „dog formente jeg, at I nu i et halvt Aar i Klostrets Ensomhed maa have havt Stunder til at overveie den Sag."

„Kunde jeg blot," svarede Margaret, „gjøre Eder viis paa min Sjæls sande Tilstand! Jeg har jaget efter det Hellige og mente en Stund at have grebet det, men da viste det sig uformodet, at mine Hænder vare tomme og jeg efterladt i Mørke. Da kom syndige Tanker over mig, som denne, at trods alle Bønner, Messer og Hymner, trods Kjerternes Glands og Viraks Duft, da er der blandt de hellige Søstre i Klostret ikkun Helligheds Skin,

og som havde Gud været mig nærmere mangen Stund midt i den travle Verden."

„I lade Eder ikke forvirre deraf," sagde Ambrosius med Alvor, „skulde det befindes, at der stundom blandt Søstrene i Vissing er mindre af Kjødets Spægelse og oprigtig Poenitentse, end ønskeligt var. Vi bære Helligheden's Klenodie i skrøbelige Kar og maa fegte med Djævelen, indtil Forløsningens Time slaaer. Der er Brøst, selv i den hellige Kirke, fornemmelig i disse Tider, og derfore hvile Guds Straffedomme haardt paa os."

„Jeg fatter det heelt vel," svarede Margaret, „og sigtede ikke dertil, tvert derimod var dette min Tanke, at det Hellige flyer stundom selv den Sjæl, der med ærlig Hu og i brændende Nidkjærhed søger det."

„Visselig!" svarede Ambrosius, „for at prøve vor Bestandighed. End veed I ikke, ung og uprøvet, som I er, min Datter, hvad en fast Tro ved Herrens og alle hans Helliges Bistand formaaer. Høit over Eders Begreb staaer vel Kjødets Spægelse, Bønners og Lovsanges helliggjørende Kraft, saa og Fastes og Bods rensende Magt, beviisliggjort giennem Aarhundreder af troe, fromme Sjæle og stadfæstet ved mange Undergjerninger."

„Ved at høre Eder tale saa," sagde Margaret ivrigt, „styrkes min Tro derpaa."

„Ret saa!" sagde Ambrosius og bøiede sit Hoved; „En, som er større, end jeg, taler nu af min Mund! I betænke nu dertil dette, at kan end, som I før sagde, Gud være Eder nær midt i den syndige, travle Verden, al den Stund Herren er allestedsnærværende, dog tvivle I ingensinde derom, at bag Klostrets Mure, under Kydskhedsløftets Tugt og i de Nonners hellige Samfund, der er den ypperste Helligheds Krone at vinde — give Guds Moder og alle hellige Engle, at det maa være Eder forundt at naae Klenodiet!"

„Jeg vil stræbe derefter!" udbrød Margaret med et brændende Blik.

„Gud Herren styrke da dette Dit fromme Forsæt!" sagde Ambrosius bevæget, „og hans hellige Engle om-

svæve Dine Fjed! Nu kjende vi hinanden, tillad mig nu, min Datter, at kalde Dig Du med en aandelig Faders Ret!"

„I have Tak derfor, ærværdige Fader! O, maatte det forundes mig ret ofte at samles med Eder! I bekymre Eder ikke om Søster Marines sure Miner, men gjeste os snarest i Vissing!"

„Det bæres mig fore," svarede Ambrosius, „at saa er det Herrens Villie, og da bør jeg ikke frygte Menneskers Ugunst."

De samtalede endnu en Stund med hinanden, og tilsidst sagde Fader Ambrosius:

„Det er mit Raad, min Datter! at Du uden Forhaling indgiver Dig som Ungsøster i Klostret, at Dit Prøveaar kan begynde, som maa forløbe, inden Du kjendes værdig til som Tegn paa bestandig Fasthed at modtage Sløret og aflægge Løftet. Jeg skjønner, at i Din Sjæl med dens rige Gaver er nedlagt et Løfte om store og hellige Gjerninger."

„Ak, ærværdige Fader!" udbrød Margaret, rødmende af undseelig Glæde, „nu fatter I for store Tanker om mig, en svag Kvinde."

„Herren udsøger stundom sine Redskaber blandt de Svage," svarede Ambrosius, „og gjøre disse til de Stærkeste. De hellige Kvinder stode til ingen Tid tilbage for de hellige Mænd. Dog, Gud bedre, Nidkjærheden er paa ingen af Siderne i disse løie Tider saa stor, at et blodigt Martyriums Glorie venter nogen Kirkens tro Søn eller Datter. Derimod betænke Du den Slaphed og Lunkenhed blandt Dine vordende Medsøstre, hvorom jeg før talte! Hvad vil Du ikke der kunne virke ved Dit Exempel! Ved Dit Mammon kan Du vinde Anseelse, om Du skjenker Klostret rige Gaver; Du nytte den da dertil at anspore Abbedissen til strengere Klostertugt og al Helligheds Beforbring!"

De reiste sig nu for at gaae, og Ambrosius tilbød Margaret at ledsage hende til Klostret, da Buskene raslede bag dem, og en Skare Mænd og Kvinder stormede

ind paa den Plads, hvor de havde siddet. Der kom Søster Veronica, Klostrets yngste Nonne og den meest rapsodede, ledsaget af et Par Klostertjenere med Knipler, der kom tykke Søster Barbara vraltende og endelig ingen Ringere, end den værdige Abbedisse, Søster Marine selv, støttende sig til Broder Vigands Arm.

„Saa er I her dog!" udbrød Søster Veronica, idet hun loe; „jeg tænkte for Sanden, en skjøn, ung Riddersvend havde bortført Eder, og at vi ingensinde skulde gjensee Eder tiere!"

Margaret, som kjendte Søster Veronicas verdslige Sindelag, værdigede hende intet Svar, og der blev heller ikke Pusterum til Gjenmæle, thi der brød Søster Barbara gjennem Buskenes Grene og raabte:

„Den hellige Benedictus være lovet, der er hun! O vee! hvor værker det i min Side!"

„Hvilken unyttig Larm!" sagde Ambrosius vredt; „Intet har været fjernere fra Jomfru Margrethes Tanke, end det, at rømme. Fornemmelig I, Søster Veronica! vare Eders letfærdige Mund!"

„Ei!" udbrød Søster Marine, som havde nærmet sig ad en mere magelig Vei og seet og hørt, hvad der foregik, „jeg seer, at den hellige Bernhard har sendt Jomfru Margrethe En af Sine til Værn og Beskyttelse, hvad Nød haver hun da!"

„Havde I vogtet hende bedre," svarede Ambrosius, harmfuld over de stiklende Ord og det spydige Smiil, der ledsagede dem, „da vilde hun ikke havt min Beskyttelse nødig."

„Nu," svarede Abbedissen, „de Møer, som have Strippevane, de ere onde at vogte. I betænke disse Tiders Uro og Fare, Jomfrulil, og volde ingensinde tiere Eders Moder og os saa stor en Skræk!"

„Min Moder, det faaer saa være!" sagde Margaret og hævede sit Hoved med Stolthed, „men ikkun hende skylder jeg Regnskab for min Gjøren og Laden."

„Min Datter!" udbrød Ambrosius og løftede advarende sin Haand, „I betænke vor Samtale nys og see

at mestre det fosse, verdslige Sind, der end, det seer jeg nu, regjerer i Eder!"

„I burde betænke Klostrets Værdighed", sagde Vigand med Strenghed, idet han skottede mistroisk til Broder Ambrosius, „og I mene Eder ikke end at være paa Tjele!"

Margaret rødmede dybt, og et Vredeslyn tændtes i hendes Blik. Hun saae et Syn — et Tankesyn kun, men saa levende, at hendes Hjerte bankede derved — Folmer Rud, som sprængte hid paa sin Ganger, splittede den hele Skare ad, løftede hende op til sig i Saddelen og foer bort med hende. Dog det Drømmebillede svandt, som det var kommet; hun saae Fader Ambrosius's Blik hvile mildt bebreidende paa sig, blegnede og brast i Graad; greb saa sin Rosenkrands, afbad sin Synd og bønfaldt den hellige Moder at holde slige Djævelens Anfegtelser borte. Den Bøn blev hørt, thi det lykkedes hende fra denne Stund af at forhærde sit Hjerte og nedsænke sin Sjæl ganske i Helgentilbedelsens Afgudsdyrkelse.

„Du forglemme ikke," sagde Broder Ambrosius til Margaret, „at berette Din Moder og Klostrets værdige Forstanderske, som her staaer, hvorom vi have talet og den Beslutning, hvortil Du er kommen, staaer den ellers fast. I vil da neppelig, Søster Marine! naar I det erfarer, vredes paa den hellige Bernardus, ei heller paa mig."

„I give mig Eders Velsignelse, ærværdige Fader, forinden vi skilles!" udbrød Margaret og sank knælende ned, „og indeslutte mig fremdeles i Eders Bønner!"

Dybt bevæget lagde Ambrosius sin Haand paa hendes Hoved, udtalte Velsignelsen over hende og gjorde Korsets Tegn, mens Broder Vigands onde Øine vogtede paa ham og røbede Skriftefaderens skinsyge Harme.

Derpaa skiltes de, og Margaret vendte tilbage til Klostret med sine Bevogtere. Trods hendes fromme Forsætter, at underkaste sig med Ydmyghed, undslap der hende dog et dybt Suk, da Klosterporten lukkede sig efter hende. Med hver Dag, der gik, mærkede hun mere og

mere, at trods al Ærbødighed, der blev hende viist, saa var hun dog nu en fangen Fugl og Klostret hendes Buur. Dog, efterat hun mere end een Gang havde samtalet med Ambrosius og udøst sit Hjerte for ham, da stod hendes Beslutning fast. Til Abbedissens store Glæde, og idet Broder Vigand priste hendes Fromhed, indgav hun sig ikke længe derefter som Novice eller Ungsøster i Klostret, og inden Skoven var grøn, da saaes hun at færdes i Klostret i Ungsøstrenes hvide Klædning og med Iver at forberede sig til den endelige og fuldstændige Optagelse i Benedictinersøstrenes Samfund.

Sjette Kapitel.

Ord og Sværd.

Henning og Bent Tue sade paa en Vindfælde i Nærheden af Hulen i Bigum Skov og varmede sig i den tidlige Vaarsols Straaler. Træer og Buske knoppedes alt saa smaat, og Skovbunden prangede med Blomster, men det var saare langt fra, at Knud Mogensens hjemløse Svende frydede sig ved dette skjønne Syn; de nød kun den legemlige Velgjerning, at varmes af Solstraalerne.

Henning laa paa Træstammen, saa lang han var, og gabede, Bent sad hos og snittede paa en Træskee. De samtalede, men i Stødeviis og med dæmpet Røst thi deres unge Herre, som først henad Morgenstunden var vendt hjem fra en Udflugt, laa og sov paa Mosbænken inde i Hytten, hvis Dør stod aaben.

„Bent!“ sagde Henning og reiste sig op, saa han sad ridende paa Træstammen, „Du sige mig nu, til hvad Maal dette vil føre, og hvad Enden monne vorde paa dette vort Løbeskytte-Levnet! Have vi nu ligget her som Bjørne i Hi i længere, end en Maaned og ikke havt an-

den Omgængelse, end med Ulve, Ræve og andre Skovens Dyr. Kjedsomt nok i Vinter hos de Søstre i Mariager; dog bedre, end dette. Give Gud og alle Helgene, jeg havde ingensinde viist Knud til dette Jordhul, en ubekvem Bolig for en fri adelig Mand og hans Svende!"

„Du have dog Tak, at Du gjorde det!" svarede Bent og nikkede. „Du friede derved ufrels Mand fra Galge og Green."

Henning gabede, som om han derved vilde tilkjendegive Bent sin Ligegyldighed med Hensyn til den Barmhjertighedsgjerning han uforvarende havde foranlediget. Han frydede sig heller ikke over den; thi han var skinsyg paa Bent, der ved sin Erfaring og Kløgt havde vundet stor Overvægt over ham og nu i høiere Grad, end han selv, havde deres fælleds Herres Øre. Han formodede ogsaa, at Bent var mere vidende, end han lod, og gav sig derfor nu til at udfritte ham.

„Monne han derinde" spurgte han og pegede over sin Skulder henimod Hulen, „paa den Viis og ved den Omflakken tænker at vinde Ære og Anseelse, end sige Tjele Gaard og Gods?"

„Han maa det vide selv," svarede Bent og snittede fort paa sin Træskee.

„Kværtiende Mand mener og noget," sagde Henning med et spydigt Smiil.

„Og taus Mand troes meest!" svarede Bent flux.

„Nu," udbrød Henning utaalmodigt, „deraf kan skjønnes, at Du haver Noget at fortie. Nu være Du ikke saa ordgjerrig og mistænksom! Monne Du mene Knud Mogensen det bedre, end jeg, eller er Du ældst i hans Brød?"

Bent tænkte i sit stille Sind, at Henning meest var sin Herre tro og lydig af Vane, han selv derimod af Taknemmelighed, hvilket Baand han meente at være stærkest. Han gjorde nu vistnok sin unge Medtjener Uret i at tænke saa, men vist var det dog, at han omfattede sin Herres Velfærd med en Varme, som sjelden opstaaer i en Tjeners Bryst, og at han havde tænkt over Knud Mo-

gensens Stilling mere som en Ven, end som en Leiesvend. Knud havde rigtignok ikke indviet ham i sine Planer, og Bent agtede sin Herre kun desto høiere, fordi han uden Forklaring bød sine Svende at gjøre dette eller hiint; men han vidste alligevel god Besked og fandt det efter nogen Overveielse raadeligst at tilfredsstille Hennings Videlyst.

„Ældst er Du i Brødet," svarede Bent, „yngst i Aar og Forstand. En Tjener med Øine og Øren tjener sin Herre bedst, blot han imellemstunder lader blind og døv, men til ingen Tid maa han være det. Fornam Du til Intet, da Du sidstens var nede i Foulum hos Mads og saae til Øgene?"

„Hvad skulde vel der være at erfare?" spurgte Henning forundret.

„Mere, end Du tænker," svarede Bent med en vigtig Mine; „dog spurgte jeg ikke Mads derom," vedblev han med et luunt Smiil.

„Da har Du luret, Bent!"

„Naar Herren fjæler sig under Jorden, Henning, da faaer vel Svendene lure! Hvad tænker Du, det gjelder?"

„Nu, sig frem!" sagde Henning utaalmodigt.

„At tage Tjele med væbnet Haand," sagde Bent gjorde det sidste Snit paa Træskeen, smed den fra sig og satte Hænderne i Siden.

„Det var ikke halvskrattes Tale, den!" udbrød Henning og lo, "har Knud tænkelig, os uafvidende, hyret en Fænnike Landsknegte? Hvad heller vil han gaae paa Tre imod Tredive? Nu gantes Du med mig Bent!"

„Giv Stunder!" svarede Bent, tog et nyt Stykke Træ og begyndte med stor Sindighed at bearbeide det med Foldekniven. „Du sige mig nu først: Tænkte Du Intet derved, at Knud fra den Dag af, da han vendte hjem fra Vissing, nu og da sneg sig bort om Aftenen?"

„Hvad har han gjort, Bent, siden vi kom herhid, uden at gaae og komme?"

„Ikke i saa smaa Vendinger, Henning! Nu høre Du hans Ærinde! Han gik til sin Faders Bønder, frittede

dem ud og følte sig fore, om de ikke skulde være lede af det nye Herskab. De, som befandtes at være saa til Sinds, og paa hvem han mente at kunne forlade sig, dem adspurgte han, om de turde djærve sig til, naar han førte an, da at drage i Hob med Øxe og Spyd for Tjele, berende Gaarden og drive Erik Skram og hans Svende derfra?"

„Hvad Svar monne de gave?" spurgte Henning ivrigt og rykkede med et Sæt nærmere hen til Bent.

„For nogle Dage siden," vedblev Bent, „vilde jeg ikke evnet at sige Dig det; men igaar, da jeg var i Foulum, blev jeg mere vidende. Gamle Jens Porse af Vinge var der og gik med Mads Jespersen i Kostalden, alt imens jeg stod i Foderloen og gav Øgene, det de ikke bleve vaer. De talede da en heel Hoben om Knud, Mads sindigt og tyst nok, men Jens er en Skvaldrer og skrattede op, saa Graamunk spidsede Øren."

„Hvad sagde de, Bent?" faldt Henning ind.

„Din Spørgen fortner ikke Svarene," sagde Bent sindigt og tvært, „nu tie Du og lade mig tale! — Hvad tænker Du derom, Jens? spurgte Mads; jeg begjærer et ærligt Raad af Dig. — Nu, Mads, svarede Jens, den Sag rager ei mig, jeg kan da see det an med Rolighed og give en Kjendelse med koldt Blod. Vi Vinge Bønder have bedre Lykke, end I; vi have et godt Herskab, som forblev ved Hjemmet og ikke drog af Landet, at hente derfra udenvelts Frillekoner til Huse; de Kruser toge alle en af Landsens gode Døttre til Ægte. — Sandt nok det, sagde Mads. — Nu agte Du derpaa, foer Jens fort, at Maren Lauridsdatter, hun er en god dansk Kvinde, sin Faders, Laurids Mogensens ægtefødte Datter, saa og Mogens Lauridsens, hvis Sjæl Gud naade! hans rette Søster. Hvad den skotske Kvinde derimod og hendes Unger ere, det vide Fanden og ikke jeg! — Saamænd, gjensvarede Mads, det var saa som saa med den sølle Kvinde. — Det tykkes mig da at være Ret og Skjel, sagde Jens, at Erik og Maren sidde paa Tjele. Var ikke Lov i Landet, da tog hver, som han kunde fange. — Du raader

da fra? spurgte Mads. Knud lovede os urimelig gode Kaar, om vi vilde gange ham til Haande og oplade ham Tjele. — Mangen lover det i Nød, han holder ikke ved sin Død, gjenmælede Jens. Du veed saa og, Mads, at Løfter og raat Klæde løbe meget ind. — Ja nok, sagde Mads, det seer man tidt og ofte. — Ei heller, foer Jens fort, stiller Sagen sig nogen Viis saa, at I kunne vælge de tvende Herrer imellem, men saa, at den ene er Gaarden eiendes og har den inde, den anden vil ham fordrive med Hærværk og Vold. Halsløs Gjerning det, Mads, fornemmelig nu efter det Oprør, da de store Herrer fare haardt frem og ere overmyndige. Du befatte Dig ikke dermed, Mads,"

„Aa!" udbrød Henning, „saa bliver den Fejde til Intet!"

„Nu gjenmælede Mads", vedblev Bent med uforstyrrelig Ro og Omstændelighed, „end har ei Erik Skram Laasebrev*) paa Tjele. — Der snakker Du, sagde Jens og loe. Ganske unødigt det, al den Stund han tog Gaarden i Arv og Eie paa sin Hustrues Vegne, og hun var eneste ret, ægte Arving. Har han saa og Frænder og Venner i Skokke, Knud er moxen frænde- og venneløs, heel vanmægtig. — Stor Skade det, sagde Mads; Knud er en gjev Ungersvend og talte sin Sag med stor Forstand. Dog lade vi nu helst det blive! — Ikke blot det, sagde Jens og greb Mads i Koften, men Du befatte Dig intet med ham, formane ham snarest at drage herfra og laane paa ingen Viis en Dag længer hans Øg Stald. — Nu Jens, sagde sluttelig Mads, hans Fader var os god; dog gavnede det os Intet, satte vi nu den Velfærd, han undte os, paa Spil. Jeg vil da gjøre, som Du raader!"

„Prøv Guld i Gløb, Ven i Nød!" udbrød Henning „en lumpen Hund, den Mads! Dog have han og Jens Porse Tak lige fuldt! Nu nødsages Knud at begive det Hærværk, drage herfra og skikke sig i mindre Kaar, gode

*) Rettertingets Bekræftelse af Eiendomsretten.

nok ere de endda, det jeg har fornummet; saa sætte han Bo og unde os Huusly og Hvile!"

„Svært at glemme," mente Bent, „at man er født i Høihed; did stunder Bælg*), som han baaren er. —"

Da Knud kort efter traadte ud af Hulen, var hans Aasyn mørkt. Han standsede, som vilde han tale sine Svende til, men betænkte sig, gik dem taus forbi og søgte ind i Skovens Tykning. Der satte han sig paa en Træstub og stirrede hen for sig med et Blik, hvis Udtryk røbede hans haabløse Stemning.

Han havde imidlertid ikke siddet der længe, førend han paa en Grønning i Nærheden, til hvilken han havde Udsigt, saae en ung Mand nærme sig. Han blev strax vaer, at han havde en af sine Lige for sig; thi den Fremmede var klædt i en Trøie af fiint grønt Klæde, en bræmmet, sort Fløiels Paltrok hang om hans Skuldre, de vide Hoser, dengang en ny Mode, som dog snart skulde gribe stærkt om sig, vare fæstede om Knæet med Sølvspænder, og Fødderne stak i et Par zirlige Ridestøvler. Paa det krøllede Haar sad en spidspullet Hat med en grøn Fjeder, og i et sølvbaldyret Bælte hang en let Kaarde. Han var kun af Middelhøide og hans Legemsbygning noget spinkel, men dog vare hans Trin faste, og han førte sig med Anstand, idet han tankefuldt skred frem. Ansigtstrækkene vare skarpe, men Udtrykket i hans lyse Øine mildt og forstandigt.

Der har vi en Straajunker tænkte Knud, et af disse Lykkens Kjælebørn, som sad luunt i Ammestuen i en Alder, da jeg alt red min Hest, proppedes med Lærdom i en Klosterskole og sluttelig ved Hove erhvervede sig zirlige, kvindagtige Lader. Formodentlig rørte der sig hos Knud en Anelse om, hvem han havde for sig og deraf hans strenge, forhastede Dom. Hans Betragtninger vare imidlertid hurtigt til Ende; han reiste sig brat, traadte frem af Buskene og gik den Fremmede imøde.

Knuds langt høiere og kraftigere Skikkelse, hans

*) Dreng, halvvoxen Karl.

bjærve Aasyn og det faste Blik i hans funklende blaae Dine dannede en stærk Modsætning til den Fremmedes mere spagfærdige Ydre, og hans Fremtræden skete dernæst saa brat, at den vel maatte indjage Skræk. Et pludseligt Møde med en Fremmed i Skovens Tykning maatte i hine urolige Tider strax vække Formodning om fjendtlige Hensigter, og Knuds Dragt var dernæst, uagtet dens Stof og Snit røbede Adelsmanden, dog haardt medtaget ved hans omslakkende Liv, saa at hans Ydre ingenlunde var skikket til at indgyde Tillid. Ikke desto mindre blev den Fremmede roligt staaende og greb til sit Sværdhefte, saa det trods hans kvindagtige Ydre ingenlunde syntes at fattes ham paa Mod. Han saae sin Modstander fast ind i Diet, medens Knud nu indtog en ligegyldig Holdning og lod sit Sværd skjøtte sig selv, af Ringeagt, eller som den Mand, der aldrig tvivler om i det rette Dieblik at finde sit Værge.

„Hvo er I og hvad gjør I her?" spurgte Knud barskt.

„Ei!" udbrød den Fremmede med et stolt Smiil, „saa tilkommer det snarest mig at spørge Eder."

„Hvi saa?" spurgte Knud. „Jeg staaer paa min egen Grund og spørger vel da med Rette."

Den Fremmede studsede, blegnede, saae sig om og greb til en Sølvpibe, der hang ved hans Bælte, som om han vilde sætte den for Munden og kalde Hjelp hid; men han slap den atter, traadte et Skridt nærmere og sagde med rødmende Kind:

„Ved alle Helgene! saa havde Moder dog Ret. I maa være Knud, Mogens Lauridsens Søn, og ingen Anden."

„Ha!" raabte Knud med vild Glæde, „da er I Jørgen Erikssen Skram, mit Sødskendebarn og Søn af min Dødsfjende."

„De Ord sømmes ilde," svarede Jørgen Skram; „ikke kan dog jeg være Eders Dødsfjende, al den Stund vi ikke saae hinanden nu i mange Aar og sidst, da vi baade vare smaa Poge."

„Du faaer Gavn af Din Faders Ran," sagde Knud

med opbrusende Harme, „Du faaer da og at tage Part i den Spot og Spee, saa og i det Had, som følger nærlig Gjerning."

„Nu Knud," svarede Jørgen sagtmodigt, „jeg har Intet derimod at duttes med Dig. Dog beder jeg Dig fare med Lempe og betænke, at i det, som skeet er, har ikke jeg nogen Lod eller Deel."

„Ønsker Du det da uskeet", spurgte Knud, „og vedkjender Du Dig mig som ret Sødskendebarn og Frænde?"

„Umuligt det," svarede Jørgen, „thi da vilde jeg dømme min egen Fader og skjelde ham for en Ransmand og Løgner."

„Da ingen flere Ord mellem os," raabte Knud, „men blot Sværdhug!"

Han drog sin Klinge og satte sig i Tilstand, som det kaldtes, men forinden Jørgen Skram kunde følge hans Exempel, hørtes de tøre Grene i Krattet at knage under Fodtrin, og inden faa Øieblikke vare de omringede af sex Svende, anførte af Geert Eriksen.

„Ved min Oldefaders Skjæg!" raabte gale Geert og stak begge Hænder i Siderne, „der fik vi ham! Sagde jeg Dig det ikke, Jørgen, at han streifede om her og pønsede paa Niddingsdaad?"

Dog, i det Samme brød Knud Kredsen med et Spring, foer ind i Krattet og forsvandt. De Andre ilede efter ham, og efter en kort Forfølgelse naaede de Indgangen til Hulen, hvor Knud stod med Bent og Henning, rede til at forsvare sig. Geert og de Tjele Svende vilde nu styrte sig over dem, men Jørgen Skram kastede sig imellem og bød sine Svende flux at stikke deres Sværd i Balgen.

„I gjøre ligesaa, om noget Venskab fremdeles skal bestaae mellem os!" sagde han bydende til Geert.

„Nu, Jørgen", sagde Geert mut, „I handler ikke heri Ebers Forældre til Villie. En smal Sag vilde det være nu at svinebinde disse tre Udædingsmænd, føre dem til Tjele og lægge dem i Bolt og Jern."

„Før det skeer“, svarede Knud, „da skulle de bære Geert Eriksen i Gaarde med Fødderne foran.“

„Bedre“ svarede Geert spodsk, „at lade sig bære af Fire til Graven, end lade sig lede af To*)!“

„Bedst af Alt“, sagde Knud og stak sit Sværd i Balgen, „ikke at fegte med en Gjek! Stik Sværdet ind, Bent, saae og Du, Henning! Ingensinde traf jeg paa min Bei mere fredelskende Svend, end Jørgen Eriksen Skram!“

„Ingen Skam for mig det,“ gjenmælede Jørgen, „thi vi ere Otte mod Tre. Vil Du, som jeg, Knud! da afgjøre vi den Trætte i Mindelighed under fire Øine, om Du vil forunde mig en Samtale.“

„Du er galen, Jørgen!“ raabte Geert, „at give Dig i hans Vold. Han er stærk som en Bjørn og fegter som en Landsknegt. Skam vil jeg faae af Din Moder, times der Dig en Ulykke.“

„I være ubekymret, Geert,“ svarede Jørgen, „Knud Mogensen er ingen Stimand, derom føler jeg mig forvisset, saa ikke heller jeg en Kryster. I begive Eder nu Alle til Hestene og byd nu Du, Knud, Dine Svende at fjerne sig et Bueskud.“

Knud gav, skjøndt uvilligt, Bent og Henning den Befaling, og de fjernede sig, men ikke fuldt saa langt bort, som det var dem budet, hvorefter Geert, der ikke tænkte saa slet om Knud, som han gav sig Mine af, fortrak med de Tjele Svende.“

„Nu, skal det saa være“, sagde Knud med spodsk Høviskhed, „da træde Du indenfor i min Hal, at Snakken kan gaae med Magelighed! Du maa dukke Nakken lidet, men er Du først inden Døre, da vil Du fange godt Herberge.“

Jørgen saae studsende til Hulens Indgang, betænkte sig et Øieblik, men gik saa derind, efterfulgt af Knud. Da han havde vænnet sig til Halvmørket og med Forundring seet sig om, sagde han:

---

*) Til Retterstedet.

„Det tyder ikke paa gode lovlige Hensigter, Knud, saa ikke heller paa stor Viisdom, at Du har fæstet Bo her i denne Jordhule."

„Hver Mand sin Lyst," svarede Knud, „Du prøve nu den Løibænk og sige saa, om monne selve Kong Salomon sad blødere?"

Jørgen satte sig smilende, mens Knud tog Plads ligeover for ham; saa sagde Jørgen:

„Nu er Du i bedre Lune, end før, Knud! Nu høre Du mig med Taalmodighed!"

„Det faldt mig ingensinde tungt at tie," svarede Knud, „jeg er Hader af Ord."

„Da føre De dog stundom en Mand videre, end Sværd," sagde Jørgen; „og har En ikkun trende Sværd, hvor langt række vel de?"

„Ja, det er Feilen," mente Knud, „at de ere saa faatallige!"

„Jeg forstaaer," sagde Jørgen efter et Øieblikß Taushed, „Du ligger i Skove og Skjul og tænker paa Hærværk mod os paa Tjele. Et usindigt Forsæt, Knud! thi fik Du end Held dertil, mens denne Oprørs Feide staaer paa, at fordrive os herfra, hvad Ende vilde det da tage for Dig, naar Hans Naade faaer sig alle Landene underlagt og skifter og deler Ret med Rigens Raad?"

„Hvo som sidder paa Sækken," svarede Knud, „raader for ham, og den er stedse næst, som i Hænde haver."

„Da maatte Loven stikke i Spydstagens Ende," mente Jørgen. „Min Fader tog af den Aarsag, han meente at have Ret. Mener Du at have Ret, da søg ham paa Tinge, naar Fred er stiftet i Landet, men bliv ei lovsøgt Mand forinden, hvem Mæle paa Tinge er formeent."

„Nu, Jørgen," sagde Knud, „Du er mere lovkyndig, end jeg. Dog har jeg hørt visere Mænd, end Du er, sige: jo mere af Lov, des mindre af Ret!"

Jørgen sad et Øieblik taus og grundede; derpaa sagde han:

„Gud er mit Vidne, at sidder min Fader ikke paa

Tjele med Rette, da ønsker jeg allersidst, at han skulde forblive der."

„Ja, om Din Fader og Moder tænkte saa!" udbrød Knud.

„Forgangen Dag," tog Jørgen atter til Orde, „talte jeg med Hans Thordsen. Han lod mig vide Knud, at Du end ikke har havt i Hænde og læst det Arvebrev, hvorudi Din Fader skriver i levende Live at have skjenket Din Moder, Dig og Din Søster alt sit Løsøre; er det Sanden?"

„Det er saa, Jørgen!" svarede Knud. „Hvad gavner det mig at læse det, al den Stund jeg agter ikke at tage en Hvid deraf?"

„Da vilde Du handle som en Taabe, Knud!" udbrød Jørgen. „Dog, nu er det min Begjæring til Dig, at Du paa Stand følger med mig til Tjele, seer det Brev, af hvilket en Afskrift er beroende hos os og taler med Fader og Moder. Jeg tilsiger paa deres Vegne Dig og dine Svende frit Lejde og at drage uhindret bort; men da give og Du Løfte paa, at al Fejde imens skal være nedlagt, og at Du gaaer, som Du kom, med Fred."

„Et sært Forslag, det!" udbrød Knud, „at jeg skulde drage til Tjele, hente mig der Ukvemsord og bortvises med Skam."

„Skulde det skee", svarede Jørgen, „da ganger jeg med Dig af Gaarde. Du tænker for ringe om Fader og Moder."

„Og Du for stort!" sagde Knud.

„Men giver Du mig glat Afslag," vedblev Jørgen, „da nødsages jeg at tænke, Du veed af ingen Ret og er den lovløse Stimand, Geert siger Dig at være."

Det Ord ramte; Knud reiste sig brat og sagde:

„Nu ganger jeg med Dig Jørgen! Dog betænke Du Et — det falder svært at troe paa sin egen Moders Skam!"

„Du er en Dannemand, Knud!" sagde Jørgen mildt; „hvo veed, hvor det kan vende sig; vi vorde tænkelig engang Venner!"

„Da maa meget forandre sig," svarede Knud, „endskjøndt jeg skjønner, at Du mener mig det ikke ilde. Jeg ganger da med Dig, at Du kan see, jeg frygter ikke at læse de Krageteær, endskjøndt jeg forud veed, de gjemme intet Godt. Du betænke nu dertil Et — ikke er det let her at skjønne, hvor Retten hun er, naar den, som Retten eier, er svagsindet og handler, som var hun fra Vid og Samling. Til somme Tider har jeg troet, til andre tvivlet."

„Det er ærligt talt, Knud!"

„Nu, da skal Oprigtighed ikke heller fattes!" vedblev Knud. „Din Fader tog Tjele uden at vide om det Brev, Jørgen! Han tog Gaarden egenmægtigen, paa løst Skjøn og efter løs Snak; tykkes Dig det at være Ret?"

„Han maatte vel gjøre saa," svarede Jørgen forlegent, „for ei at miste sin Ret."

„Den, hvorom vi tviste!" udbrød Knud. „Hvad om nu det Brev var falskt, hvad heller Fader deri løi?"

„Usømmeligt af Dig, Knud at tænke saa!"

„Ilde Kaar de, Jørgen, at staae mellem Fader og Moder, og vælge blandt Løgn og Skam! Dog dette vide Du, at Fader var skinsyg paa Moder og os hadsk, og dernæst det, at saa var Moders Færd før og nu, at Ingen, som hun kjender, tænker at hun skulde være en æreløs Slegfredkvinde. Nu tage Du Loven frem og dømme!"

Jørgen Skrams ærlige Aasyn vidnede, at hans Tro paa hans egen Moders Ret var rokket.

„Det være, som det være vil," sagde han, „vi gaae nu den Gang med hinanden."

„Vi gjøre saa," sagde Knud, „uden mere Snak!" hvorefter de forlode Hulen, samlede Svendene og rede med dem og Geert ad Tjele til.

Syvende Kapitel.

Guld og grønne Skove.

Erik Skram og hans Hustru sade paa Tjele, vistnok frydefulde ved Besiddelsen, men dog ikke ganske uden Bekymring. Erik Skrams Møde med Knud i Viborg Hyldingsdagen havde i hans Hjerte efterladt en hemmelig Frygt for Overfald, eller anden Voldsdaad, fra den fordrevne Arvings Side. I mere fredelige Tider vilde han følt sig tryg, da han overalt fornam, at Ingen uden Knud betvivlede hans lovlige Ret; men i disse Uroens Aar vilde Knud muligviis kunde finde Hjelpere, om han dristede sig til at bruge Magt. Der var endnu Gjæring blandt Bønderne og visselig, havde Tjele ligget i Vendsyssel, og de Tjele Bønder været Vendelboere, Knud vilde fundet hundrede fortvivlede Mænd for en, villige til at laane ham deres Arm og kjøle deres Forbittrelse i en liden Fejde, der ikke kunde stemples som Oprør.

Erik Skram nærede altsaa Frygt, men han undsaae sig for at lade sig mærke dermed; thi hans Hustru var en modig Kvinde, og hendes Mandhaftighed tydede paa, at der i hendes og Knuds Aarer flød det samme Blod. Uden hendes Tilskyndelse vilde Erik neppe fæstet Bo paa Tjele nu; men Marens Gridskhed gjorde hende end mere haardnakket. Hun var endnu mere afgjort, en Knud, af den Mening, som han udtalte for Jørgen: at hvo der sidder paa Sækken, raader for ham! I mange lange Aar havde hun sukket efter Besiddelsen af sit Fædrenehjem, og nu, da Alt var gaaet efter Ønske, og hun havde naaet Maalet, da vilde hun ogsaa nyde Herligheden. Dertil kom, at hun aldrig havde yndet hendes Huusbonds Fædrenegaard, der laae i en øde Egn, langt fra Kjøbstad, og desuden kunde hun skalte og valte med langt større Myndighed paa den Eiendom, hun havde tilført sin Huusbond ved Arv, end paa Hastrup. — Naar altsaa Jørgen

Skram førte Knud med sig til Tjele for at afvæbne ham ved Fornuftgrunde og skaffe sig Fred, da handlede han i sin Faders Aand og turde vente Bifald af ham, men vissselig ikke af sin Moder.

For at sikkre deres Personer og fremme Gjenopbygningen af Tjele, havde Erik og Maren skrabet saa mandstærk en Besætning sammen, som Tidsomstændighederne tillode. Brandens Ødelæggelse havde ikke viist sig at være saa stor, som paa Vingegaard, hvis Bygninger laae tættere sammen; nogle af Avlsbygningerne vare blevne skaanede, og selve Borgens stærke Mure havde godt modstaaet Ildens Virkning, navnlig den sydlige Fløi, i hvilken Dandsesalen var beliggende. Den havde ikke lidt meget og var allerede igjen gjort beboelig, og derved lod Erik Skram det foreløbig blive. Først tredive Aar senere opførte hans Søn og Efterfølger den skjønne Hovedbygning, som endnu er til. —

Erik og Maren sade i Hallen, hvis Udseende væsentligt var det samme, kun nu end mere øde og styg, da de ved Branden nødvendiggjorte Udbedringer vare foretagne i Hast og Væggene ikke afpudsede. Det nye, tætte Loft, der var blevet lagt, tyktes dem dog at være et større Gode, end alle Prydelser. Maren mente, at her var godt at være, og Erik fandt sig i sin Skjebne. Han sad ved Steenovnen med sine Hunde og krøb sammen, medens Maren, med Nøgleknippet ved sit Bælte, sad i sin salig Broders Hyndestol for Bordenden og grifflede paa en Tavle.

Hendes virksomme Sjæl sysslede bestandig med Gaardens Bestyrelse og Husholdningens Førelse. Stramt førte hun Tøilerne, stedse betænkt paa at spare og formere sit Gods. Hvor før den skotske Kvindes blege og frygtsomme Skikkelse havde bevæget sig som en Skygge, der lød nu Maren Lauridsdatters faste Trin; hvor Genete havde bedet, der bød Maren med Strenghed, og i Stedet for de bløde Toner af Margarets blide Røst, hørtes hendes skarpe Røst skingre, Dørene klappre og Nøglerne klirre, naar hun fjernede sig, efter at have revset de efterladende Tyendekvinder.

„Jørgen og Geert blive længe ude“, sagde omsider Erik Skram, hvem Tiden faldt ulidelig lang.

„For Sanden, Du har Ret!“ udbrød Maren og saae op; „jeg forglemmer Tiden over disse trodsige Tal, som volde mig Hovedværk.“

„Du plage Dig ikke saa dermed!“ sagde Erik gabende.

„Det maa være Middag forbi“, tog Maren atter til Orde; „hvor monne de dog blive? Hvi vil Jørgen saa strippe om og udsætte sig for Fare?“

„Med Geert og otte Svende i Følge,“ mente Erik, „kan Jørgen ride trygt.“

„Ja,“ svarede Maren, „om han forbliver hos dem; men det er hans Vane at søge Ensomhed. Knud er her og stikker et Sted, derom føler jeg mig forvisset, og mødes han med Jørgen, da gjelder det Livet.“

Som Maren havde udtalt, da hørtes en Raslen og et Brag, som gav Gjenlyd i Hallen. Begge fore de forfærdede op og stirrede vildt hen for sig, indtil Erik opdagede, at det var den afdøde Borgherres Rustning, som var styrtet ned, idet Spigret havde givet efter i den friske Kalk, tynget af den svære Vægt.

Maren stod dødbleg, støttende sig til Stoleryggen, og idet hun holdt paa sin Amulet, som hun ingenlunde havde aflagt, da hun brød med Kirken og blev luthersk.

„Guds hellige Moder, Sancte Hjelper*) og Sancte Kjeld staae os naadeligen bi!“ bad Maren med skjelvende Røst, mens den kolde Sved stod hende paa Panden.

Erik forundrede sig ikke over at høre den Bøn af sin lutherske Hustrues Læber; thi naar hun kom i stærk Sindsbevægelse, da stak Papisten i hende stedse frem; han var ogsaa altfor greben af overtroisk Skræk til at anstille Betragtninger derover.

„Det var Mogens's Harnisk, der faldt,“ hviskede han, „det han bar i Dræbningen ved Svenstrup.“

„Det varsler Drab!“ sagde Maren og gyste.

*) Christus.

„Det varer os ad," hviskede Erik igjen, „at rømme Tjele."

„Paa ingen Viis det!" udbrød Maren. „Vi lade gaae Bud til kloge Gjertrud, at hun tyder os det Varsel. Det siger vel blot," vedblev hun, idet hun stedse samlede mere Mod, „at Mogens's og hans Børns Regimente her paa Tjele for evige Tider er til Ende."

„Ilde spøger det i dette gamle Huus," sagde Erik og skottede til den nedstyrtede Harnisk. „Mindes Du Bjelken, der faldt forgangen Dag, ei en Tomme fra min Arm?"

„Brændt Bjelke er skjør og kan vel falde," sagde Maren.

„Mig længes svarligen tilbage til Hastrup," sagde Erik og listede sig saa hen til Løibænken ved Ovnen igjen.

Dog, Maren, som stedse var besluttet og virksom, hun kaldte en Gaardsvend og en Tyendekvinde hid, lod Harnisket bære paa Loftet og den nedfaldne Kalk bortfeie. Da det var besørget, og Tyendet havde fjernet sig, sank hun om i sin Stol og sagde med et Suk:

„Vidste jeg blot Jørgen sikker og frisk til Huse!"

Hun gav sig atter til at regne, men det vilde ikke gaae mere, hvorfor hun kastede Griflen fra sig og reiste sig for at see ud, om Jørgen ikke kom; men i det Samme gjenlød Taarntrappens Steentrin af raske Fodtrin, Døren gik op, og Jørgen stod uskadt og lyslevende for sine Forældre.

Han blev modtaget med et Fryderaab, som høiligt forundrede ham; men da han havde hørt sin Moders Beretning om det ilde Varsel, som var skeet, mens han var borte, da røbede hans Aasyn kjendeligt Misstemning. Havde han end allerede mod Slutningen af Samtalen med Knud i Jordhulen følt Betænkeligheder og halvveis fortrudt, at have opfordret Slegfredsønnen til at drage med til Tjele, da angrede det ham nu ganske; thi hans Moders ophidsede Stemning spaaede det Værste, og hans Faders Ængstelse og Forvirring huede ham heller ikke.

„Vare vi blot ingensinde dragne til Tjele," mumlede

Erik og ragede op i Ilden, hvis Skjær gjorde Rynkerne i hans furede Ansigt dobbelt skarpe.

„Jeg er dog haabende," sagde Jørgen rødmende, „I tog ikke Tjele med Urette, Fader? Hidindtil formente jeg, vor Sag var retfærdig og reen."

„Hvilken Tale er det?" udbrød Maren og stirrede paa sin Søn med et harmfuldt og forbauset Blik.

„Jeg spørger saa," vedblev Jørgen, „af den Aarsag, at Knud Mogensen er her i Gaarde, at kræve Eder til Regnskab, eller vorde overbeviist, har han Uret."

Det gav et Sæt i Maren, og Erik sprang op, som om han var bleven stukket af en Bremse.

„Har han Svende i Følge?" spurgte han hastigt, „eller kommer han uden Ledsagelse?"

„Hvi tilstedede Du," raabte Maren, idet Aarerne paa hendes brede Pande svulmede, „at den Vanbyrding fik Adgang til vort Huus? Hvor efterlod Du ham?"

Jørgen svarede, at Knud dvælede i Urtegaarden og først vilde vide, om han var sikker paa en sømmelig Modtagelse, hvorefter fulgte nye Vredesudbrud fra Marens Side; men da Jørgen endelig kom til Orde, aflagde han en omstændelig Beretning om sit Møde med Vanbyrdingen i Vigum Skov, idet han dog bestræbte sig for at give Knuds Optræden et noget mildere Anstrøg, end det i Virkeligheden havde havt.

Erik Skram hørte i Taushed og med stor Opmærksomhed paa sin Søns Fortælling, men Maren afbrød ham ofte med Vredesudbrud, og da han var til Ende med Beretningen, sagde hun:

„Da løi dog det Varsel ikke, og Du var sandelig i Livsfare, min Søn! Saa vil den Spydskarl og fremdeles luske her omkring og dog sluttelig tage Dit Liv. Her er blot Et at gjøre, Erik! Vi samle i Hast Gaardsvendene, skikke dem ned i Urtegaarden og lade dem gribe ham der paa Stand; saa lægge vi ham i Boldt og Jern og kaste ham i Fangehullet."

„Ganske ugjørligt det," udbrød Jørgen i stor Harme;

„jeg tilsagde ham ved min Ære sikkert Lejde, at drage uhindret herfra, som og han lovede ikke at bryde Freden."

„Vi lade ham gaae, vi lade ham gaae!" sagde Erik, „og befatte os ikke med Vold!"

„Vi have Haand og Hals over ham," raabte Maren hidsigt; „han er truffet paa vor Grund med Vaaben i Hænde, og han har udæsket Jørgen. Ikke heller tilsagde Du ham Lejde, Erik!"

„Ved vor Frelser!" udbrød Jørgen, „I faaer mig til at rødme, Moder! Vil I bryde det Ord, Eders Søn gav, og som blev i god Tro annammet? Da vide I, at det tilsagde jeg Knud, at skulde han blive jaget af Gaarde med Skam, det han frygtede, da vilde jeg gange af Gaarde med ham. Jeg staaer ved mit Ord og sværger nu, at lade I ham gribe og kaste i Kjelderen, jeg vil dele Fangenskab med ham."

Efter dette Udbrud af ædel Harme, som gjorde Maren fortrædelig, men ingenlunde skamfuld, fulgte nogle Øieblikkes Taushed. Da tog Jørgen atter til Orde og sagde:

„I være billig Moder og betænke, at har Knud end huseret paa vor Grund, den var dog for en stakket Stund siden hans Faders, og han er opvoxet i den Tro at være sin Faders ægtefødte Søn og rette Arving. Saa troer han og paa sin Moders Ære."

„Pyt!" udbrød Maren og slog Knep med Fingrene lige for Næsen af Jørgen. „Det har han bundet Dig godtroende Taabe paa Ærmet."

„Han er en ærlig Karl," svarede Jørgen, „og tilstod, at vel havde han og imellemstunder tvivlet, dog øste han sin Tro af den Kilde, som har det reneste Vand — den Overbeviisning, hans Moders hele Færd stedse havde indgydt ham og Alle, der kjende hende og som er, at hun er og stedse har været en dydig Kvinde."

„Ved min Helgen!" udbrød Maren, idet hendes Harme atter blussede op, „nu fristes jeg snart at ønske, Du hellere havde faaet en Rift af Knuds Sværd, end at

han skulde med slebske Ord rokket Din Tro paa Dine egne Forældres Ære."

„I mistyder mine Ord," svarede Jørgen sindigt; „man haver Æren frelst, naar man handler Uret uden at vide deraf. Faaer Knud saa indtræde, eller vise I ham af?"

„En brydsom Sag!" sagde Erik og rokkede paa Løibænken; „det tykkes mig dog klogest at lade ham komme og snakke ham til Rette. Gaae Du helst til Dit Kammers, Maren, mens det staaer paa!"

„See, om jeg gjør!" sagde Maren, satte sig i Hyndestolen og greb med Hænderne i Sidelænet, som om hun ventede et Forsøg paa at blive slæbt bort med Magt.

„Da beder jeg Dig tæmme Din Tunge og fare med Lempe!" sagde Erik, lidt rød i Kammen.

„Tale vil jeg, eller tie, som mig selv tykkes bedst!" svarede Maren, dirrende af Harme. „Kvinder ere I begge til Hobe, baade Du og Jørgen! Var jeg saa sandt Mand, der skulde ikke blive lang Snak, men Knud Mogensen vilde alt nu have havt Bøile om Haand og Fod. Nu er jeg ikkun en Kvinde," vedblev Maren med grædende Taarer, „og maa finde mig i Meget, dog ikke deri, at vises af Stuen, mens I forhandle med min Broders Slegfredsøn om Arveretten til min Fædrenegaard, den Du aldrig var vorden eiende, uden mig, Erik!"

„Nu, nu!" sagde Erik Skram i stor Vaande, „Du tørre nu de Taarer og slaae Dig til Taals! Gak saa og hent Knud hid, Jørgen!"

„Du tage Geert med!" raabte Maren efter den bortgaaende Jørgen; „lad ham samle Svendene her nede i Gaarden!"

Jørgen rystede utaalmodigt paa Hovedet, gik og vendte kort efter tilbage med Knud og Geert Eriksen, som i Mellemtiden havde fortrædiget Knud ved at stille en Vagt ved Urtegaardslaagen og ved jevnlig at kigge ind til ham.

Knud traadte først ind, standsede og saae sig om; han lod Blikket løbe rundt i den gamle Hal og drog et Suk. Hans Blik fæstede sig et Øieblik paa hans Faster,

der sad og bredede sig i den samme Stol, hvor han havde været vant til at see sin Fader sidde, og hvor nu Hæderspladsen vilde været for hans Moder, havde hun været agtet som hans rette Enke og Efterleverske. Det Syn bragte hans Blod i Kog, og det var ham plat umueligt at bøie Ryg for Maren. Han vendte sig mod Erik Skram, bøiede Hovedet lidet og sagde:

„Eders Søn har begjæret af mig, at jeg skulde følge ham hid at læse det Brev, i hvilket min Fader lyver min Moder den Skam paa, at hun ikkun skulde været hans Slegfredkvinde. Den Retsindighed, jeg har fornummet at boe i Jørgen Eriksens Bryst, og den Mildhed og Dannished, han har udviist i sin Færd imod mig idag, har formaaet mig til at efterkomme denne hans Begjæring. Ikke heller vilde jeg, at han og I skulde tænke om mig, jeg skulde være en Usling, som fjæler sig af Frygt. Jeg staaer da her som buden Gjest i min egen Hal, men ikke som Trygler, det vide I forud, Erik Pedersen!"

Erik forundrede sig over, at Knud belagde sine Ord saa vel, og det harmede Maren; men forinden nogen af dem kunde svare, lod Geert sin skrattende Røst høre. Han havde taget Plads paa den Bænk, der stod ved Bordet, lagt sin knyttede Haand paa Bordet og lænet sin spidse Hage til Haanden. I denne eiendommelige Stilling stirrede han paa Knud med et drillende Blik og sagde:

„Forsorg er bedre, end Eftersorg! Erik og Maren forventede sikkerlig, Du kom at give dem Haandkys!"

Saa loe han og Maren stemmede skingrende i med; men Erik bevarede sin Alvorlighed, og Skamrødmen steg Jørgen op i Kinderne.

„Kommer I med Fred, Knud Mogensen," sagde Erik og reiste sig, „da være i velkommen og tage Sæde!"

„Helst forbliver jeg staaende," sagde Knud; „ikke er jeg kommen at begjere Gjestevenskab, og er en venlig Omgængelse mellem Eder og mig plat umulig, mens I har min Fædrenegaard inde, den I med Urette tilranede Eder."

„Tjele er i de rette Hænder, Knud," gjenmælede Erik Skram, „derpaa kan I forlade Eder! og hvad det ande-

langer, I sagde før, at I kommer ikke som Trygler, dertil maa jeg svare, at gjorde i det, da maatte I være en ublu Beder. Eders Fader tog os alt rørligt Gods fra og skjenkede Eders Moder det, til en utænkelig Summa; laae saa Huset neder og er end til Hælvten blot en Gruushob, hvis Aarsag vi moxen nødes at klæde os nøgne for at reise det og besætte Gaarden. Eders Moder kan for Sanden være nøiet med sin Part, som er over al Maade stor og god. Allersidst skjelde da I Eders Faders Arvebrev!"

„Nu," svarede Knud, „I slippe da helst den dyre Arv og give uretfærdigt Gods tilbage!"

„Æbler og Pærer, dem giver man bort," sagde Geert henne fra Bordet, „men ikke Guld og grønne Skove!"

„Din Moder har dog større Bluhed, end Du," sagde Maren med et hadsk Blik, „hun fjæler sig og sin Skam i et Kloster."

„Ene Du tier, Jørgen!" sagde Knud og vendte sig mod ham; „har ikke og Du et lidet Ord at stinge mig med?"

„Det angrer mig," svarede Jørgen, „at jeg førte Dig hid."

„Nu," sagde Knud med løftet Pande, „det vide I, Erik, saa og den Kviude og den gamle Gjek hist henne, at er end Guld og grønne Skove tænkeligt Alt for Eder, Æren Intet, der gives Mænd, der tænke ganske det Modsatte. Saa hænger jo det Ene i det Andet, at med Tjele tage I mig Ære og Navn fra og gjøre mig til ufrels Mand."

„Du bringe Brevet hid, Jørgen!" raabte Maren med arrig Røst. „Lad den Karl deri læse sin egen Skam og saa pakke sig herfra!"

Knud nikkede til Jørgen, som gik og hurtigt kom igjen med Brevet, hvilket han rakte Knud. Han udfoldede Dokumentet, traadte hen til Vinduet og læste det sindigt og omhyggeligt igjennem, medens Jørgen stod hos med en mørk Mine, Erik vandrede uroligt op og ned i Hallen, og Geert sad og hviskede til Maren. Knud læste Brevet roligt til Ende; men han skiftede dog Farve, da han kom til det Sted, hvor hans Moder var benævnet:

„den Kvinde, jeg haver hos mig," ved hvilke Ord hun betegnedes som Slegfredkvinde.

„Nu," sagde Knud, gik hen til Erik Skram og rakte ham Brevet, „Faders Sjæl staaer for Guds Domstol og haver der aflagt Regnskab for det, han skrev. En Sortebroder, en arg Skalk, var med til den Gjerning, det jeg har fornummet af min Moders Tale — han lever end og venter sin Dom! Dog staaer det skrevet, og havde I kjendt det Brev, forinden I tog Tjele, da vilde jeg tænkt, I var en retsindig Mand. Nu derimod, da I gjorde det forinden og paa ingen Viis i det seer en Beroligelse for Eders Samvittighed, at Eders Gjerning, som det synes, er retfærdiggjort, ikke heller under min Faders Enke en god og rigelig Forsørgelse, men ikkun, pengegridsk, som I og Eders Hustru er, græmmer Eder over denne Afkortning i det ranede Gods, da er I ikke i mine Øine en Dannemand, hvem jeg kan agte, men en æreløs Karl, nederfældig dømt ved sine egne Gjerninger."

Knud smed Brevet paa Bordet, ved hvilket den forbløffede Erik Skram stod, dreiede sig om paa Hælen og sagde til Jørgen:

„Vi kunde blevet Venner, Jørgen, havde ikke denne Mand og hiin Kvinde været Dine Forældre; dog, nu kjende vi fremdeles ikke hinanden, det tjener Dig, som mig bedst!"

Derpaa gik han langsomt og stolt ud af Hallen, medens Geert stirrede efter ham med et dumt forbauset Blik, og Maren næsten kvaltes af Forbittrelse, saa hun ikke kunde faae et Ord frem.

Dog, nu fik hun Husvalelse og det af Jørgen, hvis Kjærlighed til hans Forældre blev vakt ved Knuds krænkende Ord, saa hans kortvarige Venskab for hans Søskendebarn druknede i oprigtig Forbittrelse.

„Nu løber jeg efter ham paa Stand, at kræve ham til Regnskab," raabte han og sprang til Døren, men Geert sprang paa Marens Opfordring efter, og greb ham i Armen og holdt ham tilbage.

„Ved min Helgen!" raabte Maren, „Du skal nu

ikke myrdes for mig af den Spydskarl. Erik, Du byde Jørgen forblive her!"

Der opstod nu en heftig Ordvexel, men Jørgen maatte dog give sig og meget mod sin Villie opsætte sin Hevn.

„Følg I efter ham Geert, om I saa synes," sagde Erik Skram. „See til, at han ikke fortøver sig her paa Gaarden, men som snarest drager af. I lade saa Hestene sadle paany, tage Svendene med Eder, og naar han er uden Gaarden, da ride I et Stykke efter ham og, om fornødent, sørge for, at han ganske forlader vor Grund."

„Gjerne og villig gjør jeg det!" raabte Geert og var i et Nu ude af Hallen. —

Imidlertid var Knud gaaet ned til Henning og Bent, der efter hans Befaling vare forblevne udenfor Borgporten med Hestene. Mørk og taus besteg han Graamunk og red langsomt gjennem Avlsgaarden, fulgt af sine Svende. Han havde en knugende Fornemmelse af, at han saae sit Fædrenehjem for sidste Gang og lod Ære, Navn og Lykke blive tilbage.

Da han nærmede sig Yderporten, mødte ham dog et Syn, som gjorde ham lysvaagen. Der stod Jesper Gaardfoged, just som i gamle Dage, og havde Tilsyn med Ugedagstjenerne, der vare ifærd med at slæbe nogle Kampesteen op til Laden. Han var altsaa gaaet i Erik Skrams Brød! Knud kunde mindes gamle Jesper fra den Dag, han overhovedet var i Stand til at mindes Noget, og ofte havde han som Barn redet paa hans Knæ. Dybt krænkede ham denne Troløshed, fornemmelig, da Jesper ingenlunde var trængende, og han saae i den Gamles Frafald et nyt haandgribeligt Beviis paa, i hvilken Grad Verden og Lykken havde vendt ham Ryggen.

Den Gamle skulede til Knud og lettede paa Huen; men Knud standsede blot et Øieblik, saae ham i Øinene uden Gjenhilsen og red saa derfra. — Gid han havde brugt Skjendsord, sagde Jesper siden til sin Søn Mads; det Blik vil jeg mindes til min Dødedag; dog hvad kunde

jeg gjøre Andet, end forblive ved Gaarden? vi kunne ikke være hinanden foruden. —

Fuld af Vrede og Nag red Knud i Skridtgang ad Veien til Foulum; men som de vare komne op paa Bakken, da raabte Henning:

„Nu kommer Geert Eriksen efter os med en Hoben Svende!“

Da blev Knud munter og vendte paa Stand sin Hest. Han drog sit Sværd, Bent og Henning gjorde flux det Samme.

„Tøv en Kjende!“ raabte Knud. „Lad dem komme gjennem Dalen og først begynde at ride opad!“

Da dette var skeet, sagde Knud:

„Nu Sværdene op! Saa ride vi løs paa dem i sluttet Trop, det ene Hestehoved ei en Tomme forud for det andet!“

Som en Stormvind brusede de tre Ryttere ned ad Bakken, og da de Tjele Svende saae det Syn, rædde des de ved Tanken om Sammenstødet under saa ugunstige Forhold, vaklede, vendte Ryg til og flyede, idet de efterlode Geert, som bandede deres Feighed og i største Forbittrelse raabte efter dem. Dog holdt han selv Stand; men da Knud blev vaer, at han var alene, sagtnede han sin Hests Fart og standsede med sine Svende lige foran ham.

„De kjende min Arm fra forhen,“ sagde Knud og loe. „Nu gjøre I, som de, gamle Gjek, eller ved Sancte Knud, I skal vorde fugtlet ind ad Gaardporten.“

„Det skal Du ikke vove ustraffet!“ raabte Geert fnysende.

„Bent og Henning!“ sagde Knud, „gjen mig den Karl af Veien! Ikke gider jeg røre ved ham; men slaae blot med Fladen!“

Henning gav først Geerts Hest et Prik med sin Klinge, saa den sprang til Siden og nær havde kastet sin Rytter af, og imens klappede Bent i Hænderne og raabte: Hyp!

„Rid nu kjønt til Huse!" raabte Knud, „og kryb bag Marens Skjørt! Saa bringe Du Faster Hilsen og Tak, at hun forundte mig Ledsagelse paa Veien!"

„Djævelen have Dig, Du Søn af en Skjøge!" raabte Geert og truede med den knyttede Haand, hvorpaa han vendte sin Hest og red skyndsomt derfra.

Den uhøviske Afskedshilsen vilde vistnok fristet Knud til at ile efter sin Frænde og røre ved ham, havde der ikke i det Samme lydt Hovslag bag ham. Han vendte sig i Saddelen og udstødte et Glædesraab; thi det var Folmer Rud, ledsaget af fire Svende, som strax derpaa standsede sin Hest lige ved hans.

„Ved min Helgen!" sagde Knud, „Dig mindst af Alle ventede jeg at see nu og her paa dette Sted."

Folmer havde Armen i et Bind, og hans blege Ansigtsfarve tydede paa et langvarigt Stueliv; men hans Øine funklede af Livsmod.

„Vel mødt, Knud!" sagde han muntert. „Dog tykkes det mig, at jeg har end mere og bedre Aarsag til Forundring over at træffe Dig saa tæt ved Tjele. Var det de Tjele Svende, der fegtede nys saa bravt med Hælene? Den lange Rytter, som nu red, saae gale Geert saare lig."

Knud fortalte nu, hvor han havde været, og hvad der denne Morgenstund var hændet ham.

„Knud, Knud!" udbrød Folmer og truede ad ham med den venstre, friske Haand, „Du er end ikke voxet fra Ferlen og kan ei skjøtte Dig selv. Nu lade Du den Leg være endt og Erik og Maren æde deres Nadvere i Fred paa Tjele. Misund dem ikke at sidde i det sodede Røghul, det er for Tiden! Hvor styrer Du nu Din Kaas?"

„Det sige Du mig!" svarede Knud, som aldrig vrededes paa Folmer og var vant til hans skjemtende Maade at tale sine Venner til paa; „hvor agter Du Dig?"

„Jeg rider ad Hjemmet til," svarede Folmer. „Jeg blev led ved de Nonner og træd for Faster, som vilde

gjøre en Papist af mig, saa god luthersk en Mand, der nogen Tid bandede Paven! Torterede saa og den topragede Badskjær mig grumt med Salve, Purgeerpulver og Klosterlatin."

„Da er Du redet noget af Veien," svarede Knud, „kommer Du fra Mariager og agter Dig til Kjellinghøl."

„Mig længtes, Knud," sagde Folmer bevæget, „at ride langs denne Sø, ved hvis Bred jeg vandt det stolteste og ædeligste Hjerte, der slog i nogen Jomfrues Bryst."

„Gud signe Dig for de Ord, Folmer!" sagde Knud og rakte ham sin Haand. „Dog frygter jeg saare, hun er Dig ikke værd."

„Ei, hvad Snak er det?" svarede Folmer og tvang sig til at smile. „Hvor lider hun i sit Kloster?"

„Hun lider ikkun altfor vel," svarede Knud, „al den Stund hun ganske glemmer Jorden over Himmelen."

„Forholdt det sig i Sandhed saa," sagde Folmer med Alvor, „da burde vi lade hende med Fred. Dog formoder jeg, at den Himmel, hun skuer op til, er ikkun som et lavt Loft. Du berette nu Alt, som Du veed om hende, mens vi ride, og saa følge Du mig til Kjellinghøl og forblive der, saa længe Dig lyster. En af mine Svende er skikket forud igaar og har varet gamle Bodil ad. En Dyrebrad og et Stob god gammel Rhinsk lover jeg Dig til Nadvere og en god Bolsterseng til Natten."

„En Taabe og Utaknemmelig var jeg, sagde jeg nei!" udbrød Knud, og derpaa rede de Alle Syd paa over Heden ad Kvorning til.

Ottende Kapitel.

Raad for godt Kjøb.

Nu var Knud der, hvor Margaret saa brændende havde ønsket sig hen for et Aar siden, da hendes ungdomsfriske Hjerte svulmede af Kjærlighed, paa den stolte Borg med de faste Mure og spiirkronede Taarne, som laa kneisende i den grønne Dal, omslydt af Gudenaaens Vande. Det Billede var nu snart udslettet af hendes Sjæl, hun, som nu gik sin Korsegang gjennem Fanatismens Skyggerige. Dog, selv om hun havde bevaret det, vilde hun ved at skue Virkeligheden nu, i Vaarens yppige Pragt, have fundet, at Farverne i hendes Erindring vare falmede.

Gudenaa flyder svulmende i sit Leie nu, som dengang; det frugtbare ved sin ældgamle Kultur mærkelige Dalstrøg, gjennem hvilket den løber, er bebygget, som det har været det allerede i den graa Hedenold, maaskee i Aartusinder; men Naturforholdene ere undergaaede flere Forandringer, navnlig denne, at Skovenes Omraade er blevet stedse mere formindsket. Den Vandringsmand, der i vore Dage gjester den lave Borgvold, som betegner det Sted, hvor de Ruders Borg engang laa, har ikke mere derfra for Øie det Skue, som for tre Aarhundreder siden mangen smuk Dag frydede Folmer Rud, naar han fra sin Borgtinde saae ud over Dalen — et Hav af Træ-toppe, som bølgende dækkede Aasene mod Nord, hvor nu Hjermind Skov kryber i Skjul, men som dengang strakte sig lige ned til den Eng, i hvis Skjød Borgen laa. Mod Syd hævede sig det høie Brunsbjerg, ikke nøgent eller sparsomt dækket med mørk Lyng, som i vore Dage, men iført Skovens smaragdgrønne Kjortel fra dets Fod og næsten lige til dets Tinde. Omgiven af mægtige Skove, der vrimlede af Vildt og Herskei over den forbiflydende, anseelige og fiskerige Strøm, havde Folmer Ruds Fædrene-

borg en Beliggenhed, som mere end en af hans Standsfæller misundte ham.

Ingen vidste mere, hvor længe de „høiindtaarnede“*), høitankede, stolte Ruder havde levet i Danmark, eller havt Sæde paa denne, foruden paa mange andre endnu anseeligere Herresæder, vidt forgrenet, som Slægten endnu dengang var. Maaskee har Slægten været til alt i Smaakongernes Tid, men først senere hævet sig til Anseelse og Magt og antaget et fast Slægtnavn. Folmer nærede med Stolthed den Tanke, at hans Fædre havde færdedes i Landet allerede i Hedenskabets Dage, tilbedende Odin, og idet de søgte at behage de gamle Afguder ved blodige Offre, dernæst tilligemed det øvrige Folk christnede, dyrkende den eneste sande Gud med Messe, Sang, Røgoffre og Klostertugt, en Gudsdyrkelse, som dog ved den tiltagende Helgentilbedelse ogsaa tilsidst kun blev Afgudsdyrkelse, — indtil nu Sandhedsfaklen ved Luther var tændt og ved sin klare Flamme stræbte at forjage de mange skumle Skygger, men som ogsaa — hvilket Folmer Rud dog var saare langt fra at ville indrømme — tilintetgjorde en stor Part af Samfundslivets Romantik og af det danske Folks ældgamle Eiendommeligheder. Papisterne vare, trods deres Kirkelatin, Danskhedens og Folkelighedens Forsvarere, de Lutherske, trods deres danske Prædiken og Psalmesang, ubevidst gammel dansk Folkesæds Bekjæmpere.

I Aaret 1535 havde nu rigtignok denne Virkning ikke viist sig paa nogen fremherskende Maade, det var saare langtfra! Saaledes vare her i Gudenaadalen Bønderne i Hjorthede, Hjermind og mange andre Sogne gode Papister og vedbleve at være det i deres Hjerter, selv efterat den nye Kirkeskik var indført. Borgherren paa Kjellinghøl var da ogsaa i deres Öine ganske det, Margaret havde kaldt ham: en sær frittænkende Mand. De Gamle

---

*) haut en tour, høit paa Straa, det Tilnavn, Slægten Rud førte iblandt epitheta nobilitatis danicæ.

sloge Kors for sig, naar de saae ham færdes i Skoven, paa Jagt eller paa Aaen med sine Baade, mens de vandrede til Ottesang i Hjorthede Kirke; og end mere skjevt saae de da til den kneisende, røde Borg, fra hvilken der udgik Magtbud, som de maatte lyde, uanseet at Borgherren var i Kirkens Band. Derom bekymrede Folmer Rud sig dog kun lidet; han gjorde Ret og Skjel mod sine Undergivne og hørte ingenlunde til de strenge Herrer, men heller ikke til dem, der bøie sig for Mængdens Luner.

Stor havde Glæden været hos hans gamle Fostermoder og nuværende Huusholderske og blandt Borgens øvrige Tyende over hans Hjemkomst efter saa lang en Fraværelse og over at see ham vende tilbage, ikke som Krøbling efter sit Saar, men som en ganske Mand. Dog viste det sig snart, at Hjemreisen havde voldet den syge Arm skadelig Anstrengelse, hvorfor han havde seet sig nødsaget til at holde Stuen i nogle Uger, medens Knud tumlede sig paa egen Haand paa Borgvolden, i Skoven og paa Aaen. Dog havde han ogsaa dvælet halve Dage i sin Værts og Vens Selskab og havt lange Samtaler med ham, baade om de verdslige Anliggender, der laae dem Begge paa Hjerte, og om aandelige Ting. Folmer bestræbte sig, ikke ganske uden Held, for at vække Knud til Eftertanke og indgive ham Kjærlighed til det rene Evangelium og Luthers Lære; men der skulde mere, end Samtaler, til at tæmme den vilde Natur, der saa ofte bragte Knuds unge Blod i Kog.

En smuk Foraarsaften sade de sammen i det lidet Taarnkammer, fra hvis Vindue der var saa skjøn en Udsigt ned ad den frodige Dal. Den dalende Sol spredte sit gyldne Skjær over Hjermind Skovaase, medens Brunsbjergs Tinde ikkun streifedes af Solstraalerne, og dets Side og Fod laae i Skygge. Blank og frisk flød den brede Strøm gjennem den grønne Eng, der prangede med Vaarblomster, og smukt krusedes Aaens Vande der, hvor den omkring Brunsbjergs Fod slaaer en Bugt. Knud sad ved det aabne Vindue og stirrede taus ud over det

skjønne Landskab, medens Folmer sad inde i Kammeret og snittede paa en Pind til et Fuglebuur, idet han fløitede dertil. Droslen slog i Hjermind Skov, og dens fangne Staldbroder i Folmer Ruds Buur svarede. Buret hang ned fra Taarnkammerets lave Hvælving; thi Fuglen, som sad deri, var Folmers Yndling. Gamle Bodil havde under sin Herres Fraværelse passet den og den øvrige Fugleflok med Omhu og Troskab, og de vingede Smaavenner havde nu i Folmers ufrivillige Hvilestand forskaffet ham behagelig Tidkort. Hele Flokkens Kviddren hørtes fra Sidekammeret, til hvilket Døren stod aaben.

„Folmer!" sagde Knud og vendte sig om, „Dit gode Lune forundrer mig. Du fløiter om Kap med dine Fugle, som var Du alt udi Paradiis, hvor ikke findes arge Skalke, Rænkesmede og fule, topragede Munke."

„Munke", svarede Folmer, „ville vi jo sikkerlig træffe der, om vi nogen Tid blive indladte i Himmerige, al den Stund jeg ikke, som de blinde, hovmodige Papister, djærver mig til at dømme de henfarne Sjæle — dog, er jeg haabende, foruden Kutte og raget Top!"

Knud lo og sagde saa:

„Jeg har været idel Forundring, Folmer, siden jeg kom hertil."

„Lad høre i hvad Henseende," bad Folmer smilende, „om der da ikke i Din Forundring er blandet for stærk Mishag med mig og mit ringe Huus?"

„Mishag, ja, med mig selv!" udbrød Knud. „Jeg har været en unyttelig Karl her, fuld af Dovenskab og Kjedsomhed fra min Isse og til min Svange."

„Nu, nu!" sagde Folmer, „vi have Vidner paa ganske det Modsatte — Storvildtet i Skovene, Laxene i Aaen, dem Du skød og fangede, Bent og Henning, saa og mine Svende, dem Du fegtede mødige — de ønske vel Alle til Hobe snarest, at Knud Mogensen var en Kjende mere lad."

„Vel, vi have leget bravt," svarede Knud og saae tankefuldt hen for sig; „og dog var jeg imens mindre glad, end Du, som sad inde hos Dine Fugle, selv en

stækket Fugl. Det kom deraf, at jeg saae mig for og tænkte Noget derved; jeg vil sige Dig det, Folmer! Forundret mig har den skjønne Orden, der hersker paa Din Gaard; Alt er gaaet, som havde Huusbondens Øine vogtet tidlig og silde paa Svendene, og dog høres her hverken Larm eller Skjendsord, end sige vanker her Hug. Hvo lærte Dig den Konst?"

Folmers Forundring var stor, og hans Blik røbede det, da han saae op. Han havde ikke tiltroet Knud at anstille slige Betragtninger, end sige at udtale dem.

„Og ikke," vedblev Knud med stigende Varme, „findes lysteligere Sted at dvæle paa, end denne Din skjønne Fædreneborg. Skoven og Aaen med dens Baadehavn er her lige for Porten; de stærke Volde og dybe Grave, Vindebroen, som drages op hver Nat, Staldene med dine skjønne Heste, Rustkammeret med de forunderlige gamle og gode nye Vaaben — det har Alt voldet mig større Glæde, end Du formoder."

„Ved min Stammefader Hans!" udbrød Folmer, hvis medfødte Beskedenhed drev ham til at skjule sin Glæde over Knuds Lovtaler under en Spøg, „Du taler grangivelig som den søde, gamle Kannikeprovst fra Tvilum, naar han fordum gjestede vort Bord og blussende af Viin sad og talede min Fader, hvis Sjæl Gud naade, til Behag; og Du har forsnakket Dig, som han stundom gjorde; thi først sagde Du, at Du var ikke glad, siden at Du var det."

„Sandt nok det," svarede Knud med Alvor; „jeg glædede mig over Din Lykke; Du haver Alt, hvad jeg savner, og det, som er mere, end Borg og Fæste! Saa tænkte jeg og — det Sindelag, her raader, var mig fremmed hidindtil. Hvor stor Forskjel paa her og mit Fædrenehjem, som det der tilgik lige fra min Barndom og indtil den Dag, da jeg rømmede derfra i Vrede! Din Fader maa ikke have været min lig."

„Jeg agter og ærer Din Fader i hans Grav," sagde Folmer og sendte Knud et misbilligende Blik;

„saa bør Du end mere gjøre og betænke hans vanskelige Kaar."

„Ikke evner jeg det," svarede Knud koldt, „og hykkelske Taarer pryder ingen Grav. Dog, nu tale vi atter om Din Fædreneborg. Her fattes ikkun Et — Fjender udenfor, som kunde give os Travlhed!"

„Nu kjender jeg Dig igjen!" udbrød Folmer og kastede Kniv og Pind fra sig. „Knud, Knud, slaa de Stridstanker af Sinde! Mindes Thomas, som Du vog, og bed Gud alsommægtigste at holde Dine Hænder rene for Blod fra nu af!"

„Jeg gjorde gjerne Bod for det Drab," svarede Knud med stor Sindsro, „dog selv det er mig negtet."

„Ja, Bod med Pungen og Gyldens Værd, forhærdede Knud, Du er, men ikke med Hjerte og Sjæl! Dog, nu lege vi, Du bøder med Pungen! Vi stille os fore, hvad Ende det vilde tage! Veed Du, hvad Din Forfader, Jens Nielsen af Avensbjerg, han som og var Ulstrup eiende, maatte bøde for det, at han ihjelslog Jens Jensen Brok af Klausholm?"

„Geert Eriksens Søster Pernille af Ring Kloster," svarede Knud, „fortalte mig derom engang, da jeg var Barn, dog det har jeg længe siden forglemt."

„Nu, da høre Du det! Han maatte forpligte sig at stifte en evig Sjælemesse for den Dræbtes Sjæl i Sancte Clements Kirke udi Aars, saa og en anden udi Sortebrødre Kirke, hvor Jens Jensen havde sit Leiersted. Maatte han saa til de Messer give trende Læster Korn aarlig, en Mølle og 14 Bøndergaarde; selvfølgelig bekoste Jens Jensens Begravelse paa det Prægtigste og dertil indbyde baade Slægter med deres Venner samt opklæde tredive Fattige, som maatte gaae om Liigvognen hver med et Blus udi Haanden; endelig udsende en Pilegrim til Rom, en til Jerusalem og tretten til andre hellige Steder her i Norden."

„Ei!" udbrød Knud livligt, „det var skjønt, og som det sømmede sig en Mand af Æten Løvenbalk."

„Saamænd," svarede Folmer, „dog skjønne Du fornemmelig af Bodens Størrelse, hvad for Mand Jens Brok maa have været, men og begge Slægters Vælde, hvor stor og blodig den Fejde vilde blevet, om den var brudt ud, og Jens Løvenbalk ei havde tilkjøbt sig Fred."

„End skjønnere vilde det dog været," mente Knud, „var Fejden bleven udfegtet."

„Og baade Slægter udryddede af Jorden?" spurgte Folmer. „At det ei skete, derfor sørgede Dronning Margrethe, i hvis Nærværelse det Forlig blev indgaaet og siden urykkeligen holdt. Maatte saa og Jens Løvenbalk med to hundrede gode Mænd i sit Følge indfinde sig hos Jens Broks Efterleverske, bøie Knæ for hende, knælende overrække den nærmeste Ætmand sin dragne Dolk at støde i hans Bryst, men bede for Gud og alle Helliges Skyld at unde ham Livet."

„Det Sidste var ikke slig Mand værdigt," sagde Knud, „og vilde jeg i hans Sted ingensinde bekvemmet mig dertil."

„Vi leve nu i andre Tider, Knud!" svarede Folmer, „Boden er bleven mindre, saa vel og Angeren og Ydmygheden ringere. Forunderligt er det, Knud, at denne Din Forfaders Leiersted i disse Tider er bleven helliget; thi det var jo fra hans og hans Hustrues Liigsteen, at Hans Tausen paa Graabrødre Kirkegaard prædikede for Folket, da Bispen formeente ham Adgang til Kirkerne udi Viborrig. Nu, jeg er haabende, Knud, at det engang maa blive Dig forundt at give Bod for Thomas og forlige Dig med Christof, og at Du forinden i Sandhed og Oprigtighed vil angre Din Brøde."

„Jeg er Intet haabende mere," svarede Knud mørkt, „selv i Uære og vanmægtig, min Moder svagsindet, min Søster i Munkes og Nonners Kløer. Den Stund vil komme, Folmer, da Du giver os op, og da ikke mere Din Vindebro nedlades for Knud Mogensen!"

„Den Spaamand, som for ramme Alvor vilde djærve sig at varsle saa," udbrød Folmer med rødmende Kind, „ham vilde jeg lade pidske af Gaarde! Jeg har Tro til

Din Moders Ære, Knud, og evne vi end ikke for Tiden at raade Gaaden og vadske Pletten af hendes Skjold, der vil vel engang findes Middel dertil. Nu mægte vi Intet og maae lade den Steen ligge. Dog, Din Søster, Gud signe hende! hende agter jeg, vil Gud, snarest at bjerge og vil hun, som jeg, da skal hun inden føie Tid drage herind som Huusfrue."

„Da vil Verdens og Standens Ringeagt falde paa Dig, Folmer!" sagde Knud; „gode Mænd og Kvinder ville ride Kjellinghøl forbi, og Din Hal vil vorde tom."

„Ikke gode Kaar de," svarede Folmer, „men vi faae bære dem! Lykken, hun vil da være min daglige og bestandige Gjest; ikke vil jeg have nødig da at see ud efter hende, om hun skulde komme ridende ad Landeveien. Ingensinde, Knud, kan min Hal vorde tom, sidder Margaret Mogensdatter for Bordenden! Hun skal faae samme Sind, som jeg, der tænker, at med en frelst Samvittighed, da er det mig ei en Klipping*) værd, hvad Verden dømmer."

„Desværre!" sagde Knud med et Suk, „hun haver nu et Sind, der er Dit ganske modsat."

„Vi ville snarest see ind til hende i Vissing," sagde Folmer, „og fornemme, om hun ei nu ledes ved de dumme Nonner."

„Naar, Folmer?"

„Jeg tænker den Dag i Morgen," svarede Folmer og svang sin Arm; „nu kan jeg uden Skade røre mig."

„Naa, Gud have Lov!" udbrød Knud og sprang op; „da gaaer jeg paa Stand i Stalden at see, om vore Heste have ingen løse Skoe." —

Den næste Morgen, en god Stund før Sol stod op, sade Folmer og Knud i Hallen og nøde deres Davre, god, varm Søbemad, som Bodil selv havde indbaaret. Der fattedes dog heller ikke Suul og Vildbrad, dertil Brød og Smør, og en stor Sølvkande med varm Luten-

*) Slet Mønt, slagen i Krigstiden.

drank stod paa Bordet, som var dækket med en skjøn, fryndset Dug.

Uagtet Borgen i sin Stiil var plump og mere stærk og anseelig, end zirlig, at see til udenfra, thi den skrev sig fra gammel Tid og var bygget for at give Beboerne Sikkerhed og ikke for at volde dem Öienslyst, saa var dog det Indre hyggeligt og Værelsernes Indretning forud for Datidens lidet udviklede Smag; Omgivelserne bare Præg af Borgherrens Dannelse og milde Sæder. Skjønt vare Hallens Vægge beklædte med konstfærdigt udskaaret Egetræes Paneel, og Loftsbjelkerne vare ligesaa prydede med Træskærerarbeide, Slægtens Vaaben var deriblandt flere Steder anbragt, men uden pralende Farver. Mægtige Hjortetakker vare opslaaede paa passende Steder, og under dem ophængte nogle af Folmers skjønneste og kostbareste Sværd, ordnede med Smag. Mellem disse Prydelser var der anbragt faste Armstager af fiint udhamret Jern. Vinduesfordybningerne vare paa Grund af Murenes Tykkelse rummelige Siddepladser og de smaa, i Blyrammer indfattede, Ruder af ualmindelig godt og klart Glas.

Saaledes saae den Hal ud, der blot ventede paa Margaret, for ved hendes Nærværelse at vorde Folmer Ruds jordiske Paradiis. Nu sad han der ganske alene, thi Knud havde Uro paa sig og var alt gaaet ned for at see til Hestene, at de bleve vel fodrede.

Da traadte gamle Bodil ind, og Folmer blev strax vaer, at hans Fostermoders ærlige Ansigt var lagt i saare alvorlige Folder, saa hun maatte have noget Særdeles paa Hjerte. Hans Fostermoder kaldtes hun med Rette; thi hans Forældre, Hans Pedersen og Anna, havde brugt den blandt den høie Adel temmelig almindelige Skik at sætte deres Børn, mens de vare i den spæde Alder, ud hos Slægtninge, som vilde antage sig dem, medens de selv færdedes frit ved Hove, eller paa Reiser mellem deres forskjellige Eiendomme. Kun af og til saae Folmer og hans Sødskende, Peder og Johanne, deres Forældre; men skjøndt disse viste Børnene megen Kjærlighed, mens de havde dem hos sig, saa blev Folmers Amme, Bodil, dog

den Moder, som vaagede over ham Nat og Dag og ledede hans første Opdragelse. Retsindig, forstandig og gudfrygtig, som hun var, dertil ikke ilde oplært, uagtet hun var kommen af Bønder, havde hun havt den heldigste Indflydelse paa ham, og han ærede hende endnu høit, om end hendes velmeente Formaninger og Raad nu og da trættede ham. Tidlig var hun bleven Enke og derefter barnløs, saa at hun ganske havde knyttet sit Hjerte til ham, og sørgelige Erfaringer i hendes Slægt havde ført Bodil, Opholdet i Sorø Klosterskole hendes Fostersøn til Overeensstemmelse i et vigtigt Punkt — inderlig Kjærlighed til Luthers Lære og gløbende Had til Papismen.

Bodil gik ikke lige til Maalet, men hendes Herre lod sig ikke vildlede af hendes venlige Forespørgsler til hans Befindende og den Glæde, hun udtalte over hans voxende Madlyst. Han svarede kun kortelig derpaa, for at hun snart kunde komme til Sagen og ikke ved altfor stor Vidtløftighed forhale Afreisen. Han skjenkede et Bæger fuldt med Lutendrank, kredentsede det og rakte hende det, for at hun kunde drikke til Affked med ham. Hun tog Plads i ærbødig Afstand fra ham, da hun havde nippet til Bægeret, og ved de gode Ønsker, hun derefter udtalte for hans forestaaende Reise, fik hendes Hjerte endelig Luft.

„Nødagtige Sager maa det være," sagde hun med et Suk, „som driver Dig af Gaarde med en ikke fuldelig helbredet Arm. Tag mig ikke til Mistykke min Søn, at jeg spørger: er det Sanden, at det Ridt gjelder Vissing Kloster?"

„See!" udbrød Folmer, „er det alt kundbart, at jeg rider til Vissing? Da maa Knud Mogensen have sladdret."

„Ikke var det forhen Din Vane, Folmer, at dølge, hvor Du drog hen," sagde Bodil; „jeg følte da Uro og spurgte Knud Mogensen derom."

„Knud løi ikke," svarede Folmer med Rynker i sin Pande; dog strax derpaa smilede han og tilføiede: „jeg rider til Vissing at gjeste de Nonner og høre en Messe."

„Du gantes nu med mig, Folmer!“ sagde Bodil, hvis ærlige, rynkede Ansigt snarere viste Tilbøielighed til at græde, end til at lee. „Jeg faaer sige det, om Du end vredes — en ung Jomfru, som skjæler sig i Klostret, Knud Mogensens Søster, hun lokker og drager Dig did.“

Da Folmer taus stirrede ned i sit Bæger, foer Bodil fort, heelt bevæget, og idet hun tørrede sine Øine med Fligen af sit Hovedklæde:

„En ufri og ringe Kvinde er jeg; meen ikke, at jeg det forglemmer! Sidst vilde jeg uspurgt give fri, ædelig Mand som Dig Raad i slig Sag, var der Andre til den Gjerning. Dog nu, da Fader og Moder ere døde og Frænder langt herfra, hvo skulde da give Dig Raad, om ikke Bodil Hansdatter? Du fandt Næring og Hvile ved min Barm, da du var spæd, og længe vare mine Arme Din Vugge. Dag og Nat har jeg bedet for Dig, at Du maatte fange god Lykke i dette Liv, Salighed i det andet, naar Din Sjæl farer herfra. Dog det, Du nu har fore, vil plat gjøre til Intet baade Dele, Din Lykke her, Din Frelse hisset.“

„Du lægge det ud for mig, Bodil,“ sagde Folmer og dreiede det tomme Bæger hastigt mellem Fingrene, „paa hvad Viis saa ræddelige Ulykker kunne deraf komme, at jeg rider med Knud til Vissing at spørge til hans Søster?“

„Ikke snige Du Dig saa derfra!“ udbrød Bodil og søgte Folmers Blik; „det er ganske, som da Du var Barn, og Du vilde følge Dit eget Sind og tillukkede Dit Hjerte. Du mente Dig selv at være den Klogeste; ak, Folmer, da gjaldt det kun Æbler og Nødder til at give Mavevee, nu gjelder det unge Jomfruer, der ville fordærve baade Legeme og Sjæl; thi det vide Du, at saa gaaer Talen i Borgestuen blandt Dine Svende: nu agter Folmer Hansen at hente sig en ung Nonne og leve med hende i Fryd og Gammen!“

„Den Svend, der siger saa,“ udbrød Folmer i stor Harme, „og jeg finder ham, han skal vises af Gaarde og slaaes med Bagdøren. Ingensinde, Bodil, stod min Hu

til Sligt; ved Jesum Christum, Du skal ikke leve den Dag og see mig give Forargelse ved sligt syndigt Levnet."

„Nu," svarede Bodil med et tvivlende Blik, „og jeg har meent Dig at være for god til Sligt; da løi Svendene, og Du har atter slaaet den Jomfru af Tankerne?"

„Det maa vel være saa," sagde Folmer, „at Du ikke kan glædes derved, Bodil, at jeg agter at begive mig i den hellige Ægteskabs Stat, og at Nøglerne da maa flyttes fra Dit Belte til min Hustrues."

„Gud naade!" udbrød Bodil og slog Hænderne sammen; „mener Du mig at være slig raadelysten og gridsk Kvind? En frydefuld Dag den, da jeg maatte faae see en god, ædelig Hustru ved Din Side i denne Hal! Dog, dertil kan umuligen Slegfreddatteren fra Tjele være udseet. Ilde vilde det sømme sig for en af de stolte Ruder at føre slig vanbyrdig Brud til sit Huus. Hvad monne Peter dertil vil sige, hvad Johanne og hendes Huusbond?"

„Det er mig lige godt og eens, hvad de sige!" sagde Folmer med et funklende Blik; „ja, var end Fader og Moder i Live og oven Jorden, ikke vilde jeg høre dem i den Sag; thi det skal Du vide, at den faste Tro har jeg, at Margrethe Mogensdatter er sine Forældres rette, ægtefødte Datter, og at de selv vare rette Ægtefolk. Stor Uret er skeet, da Erik Skram tog Tjele, derom føler jeg mig forvisset, evner jeg end ikke nu at udrede det Rænkespil."

„Villig og gjerne", sagde Bodil, „tænker og troer man det, man ønsker skulde være saa. Den Jomfru har vel selver stukket Eder de Blaar i Øinene."

„Langt fra det!" svarede Folmer. „Deraf skjønne Du hendes Ædelsind, at selv tænker hun det Ringeste om sig og sine Kaar, og ikke kunde min egen Moder være mere øm over min Ære, end hun! Hun afslaaer plat at vorde min og agter at klostergive sig — at forhindre dette er min Agt, og derfore rider jeg nu til Vissing."

Den Underretning forundrede Bodil i saa høi en Grad, at den for Øieblikket lukkede hendes Mund.

„Mindes Du hende, Bodil?" spurgte Folmer og saae hen for sig med et drømmende Blik. „Dog, hun var ikkun Barn, da hun for nogle Aar siden gjestede os her; saae Du dog nogen Tid mere fagert Barn?"

Bodil svarede kun ved at ryste paa Hovedet.

„Men nu skulde Du hende see," vedblev Folmer med Ild i sit Blik, „nu da hun er en fuldvoxen Mø! Ingen Abild har en finere Lød, ingen Ædelsteen funkler, som hendes Øine; de kunde see blidere, end en Dues og dog lyne som en Ørns. Hendes Haar er bruunt som en Nød i Høst og mere blødt, end Silke; hun er fuld om sin Barm og smækker om sin Midie; hendes Gang er som Hindens Løb gjennem Skoven, og hendes Stemme lyder sødt som Droslens Sang."

„Ih, Gud naade," udbrød Bodil forfærdet, „hun maa være et Troldbarn, som har forgjort Dig!"

Da loe Folmer, og Hallen gav Gjenlyd af hans klare Latter.

„Nei, Bodil, nei!" sagde han saa, „hun er from som en Guds Engel, men hildet i Vildfarelse. De Nonner i Vissing og de Munke, de ere Troldene, som have slaaet Ring om hende, og hendes Skriftefader, Sortebroder Vigand, er Djævelens Apostel og Helvedes Udsending. Jeg vil bryde den Tryllering og rive hendes Sjæl af Papisternes Kløer!"

„Ja, gjorde Du saa for Guds Skyld", svarede Bodil, „da vilde det være en priselig Gjerning; men det indbilde Du Dig ikke! Kjødets Lyst, ikke hellig Nidkjærhed, driver Dig nu til Vissing. Tænkelig er den Jomfru bedre, end jeg saae hende an for. Du lade hende da med Fred! Bedre dog at være en ærlig Nonne, end rettroende Mands Frillekone. Du høre mig, mens det er Tid, at Du ikke for silde skal sande, at hvo ikke Raad vil have for godt Kjøb, han skal kjøbe siden Anger dyre!"

„Angre vilde det mig til min Dødedag," svarede Folmer og reiste sig brat, „svigtede jeg min Hjertenskjær nu, da hun raver i Mørke og ikkun haver paa den vide Jord een fuldtro Ven, og hans Navn er Folmer Hansen.

Du skal engang, det haaber og troer jeg, tilstaae, at i den Sag er Herren med mig, og at jeg ikke byggede min Lykkes Huus paa Sand! Saa skal Du, vil Gud, leve den Dag, da Du faaer høre Vindebroen dønne, naar jeg rider herind med min væne Viv, mens Brudeblussene skinne fra Voldene og funkle i Gudenaaes Vande!" —

Da Solens første Straaler tittede over Hjermind Skovaas, blev Vindebroen nedladt, Portgjemmeren stødte i sit Horn, og Skoven gav Gjenlyd, mens Folmer og Knud med deres Svende red ud fra Borgen og satte Kaasen mod Syd.

Niende Kapitel.

Ved Talegitteret.

Det var en kold stormfuld Maidag tidlig om Morgenen. Nonnerne vare forsamlede i Vissing Klosterkirke til Primen, eller Morgenbønnen, som holdtes Klokken sex. Vigand havde af sit Breviarium læst Bønnen og kortelig erindret Søstrene om den Helgen, hvis Mindedag det var, Kirkefaderen Gregorius af Nazianz. Nu lød derefter Nonnernes Sang, medens Kirkevinduernes Ruder klirrede for Stormens Slag.

En fuld, klar Stemme anførte Sangen og løftede den over det eensformige, udtryksløse Tonefald, den saa ofte til Daglig vilde antage. De gamle sløve, Nonner følte sjeldent noget ved det, de sang. Aar ud og Aar ind, Time efter Time, ved blot ydre Trang tvungne til at bekjende og tilbede med Læberne, vare de forlængst blevne trætte og henfaldne i aandelig Død. Smaalige Tanker fore dem gjennem Hovedet, medens de sang Mariæ Lovsang; de længtes blot efter at faae Ende paa Gudstjenesten, for at komme til Bords i Refectoriet og lange til Grødfadet.

Dog forundrede et Par af dem sig over den Andagt og Inderlighed, hvormed Forsangerinden, Jomfruen fra Tjele, som de kaldte hende, fremjublede baade Ord og Toner. De erindredes derved om deres unge Dage, da de selv som Ungsøstre havde fornummet til det, der nu fik Margarets Hjerte til at svulme og fyldte hendes Øine med Taarer. Den Yngste i Lauget, Søster Veronica, der stedse ved sin Munterhed og Uefterrettelighed paadrog sig Irettesættelser og Bodsstraffe, havde sit Blik fæstet paa Margaret, som stod lige overfor hende, yderst i Rækken, og Veronicas godmodige og endnu smukke Aasyn udtrykte Beundring og Medfølelse.

Som en Svane mellem Gjæs var Margaret at see til i denne Nonne-Flok. Den sneehvide Novicedragt skjulte nu hendes skjønne Skabning, men hendes Holdning var ædel og fuld af Ynde, som før. Hun holdt Bønnebogen mellem de foldede Hænder, Hovedet var opløftet, og hun saae opad, idet hendes fine og ædle Profil viste sig under den hvide Hætte.

Kun lidet anede det hende, at hun blev iagttaget af profane Blikke; thi hvad var hendes Hjertensven nu Andet i hendes Øine, end et vanhelligt Væsen? Bag Klostrets Converser, eller Lægbrødre og Lægsøstre, som knælende bivaanede Morgengudstjenesten, laae Knud og Folmer, den Sidste næsten skamfuld over, at han blandt Papister bøiede Knæ som en Afgudsdyrker. Dog forsvandt denne Følelse strax, da han havde faaet Øie paa Margaret. Dyb Smerte og trykkende Angst greb ham, da han saae hende i den klosterlige Dragt, i hans Øine et Dødens Klædebon, og han blev hendes Aasyns Blegheb vaer. Hvor hendes Træk vare blevne skarpe og saa dette brændende Blik, der ufravendt stirrede opad, medens de klare Toner udgik fra hendes blege, fordum saa friske, Læber! Der var et Træk om hendes skjønne Mund, der mødte ham heelt fremmed, fuldt af usigelig Veemod, eller som om hun var bleven meget ældre. Den kolde Sved stod Folmer paa Panden; thi Synet af Margaret midt i hendes Andagt viste ham klarere, end Ord, at Faren for at miste hende var langt større,

end han havde forestillet sig. Han henfaldt i Grublen over, hvorledes det var muligt, at hun kunde være kommen saa vidt, og om dette var den skumle Munks Værk alene, han som stod der ved Alterets Fod, med skinhelligt opad vendte Blikke, idet han med sin dybe Røst ledsagede Nonnernes Sang. Hør, hvor skjønt Slutningsstrofen toner gjennem Kirken:

O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria!*)

Endnu mange Aar derefter, naar Folmer mindedes sit Besøg i Vissing Kloster Sanct Gregorii Dag, gjenløb i hans Øren de bløde zittrende Toner af Margarets Stemme, mens hun sang dette: o clemens, o pia, o dulcis! Saa ømt bedende havde ingensinde før nogen menneskelig Røst forekommet ham at lyde; han følte sig reven med, glemte, at Jomfru Mariæ Guddom ikkun er Menneske-Paafund og vilde følge sin Elskedes Sjæl paa dens vildfarende Vei, da Sangen forstummede, den sidste Gjenlyd døde hen under Kirkens Hvælvinger, og Converserne reiste sig for at gaae tilbage til Klostret.

Folmer sprang op, var i et Nu sig selv igjen og gik, ledsaget af Knud, dristigt op mod Chordøren. Den dybe Rødme paa Margarets Kinder og det funklende Blik fra Vigands mørke Øine viste, at Begge vare de blevne ham vaer. Flux traadte Vigand frem i Chordøren, udstrakte Haanden og sagde:

„Hvilken arg Kjætter djærver sig til at krænke Kirkens Fred og besmitte dette hellige Sted med sine ugudelige Fodtrin?"

„Tæm Din Tunge, Munk!" raabte Folmer og traadte op i Chordøren, idet Vigand veg tilbage. „Margaret!" sagde han saa og vendte sig imod hende, „jeg begjærer en Samtale med Dig!"

Hun stod for ham med et blegt Aasyn, seende mod Gulvet, og idet hun knugede Bønnebogen mod sit Bryst. Den kjendte, kjære Stemme fik hendes Hjerte til at banke, og det fortrolige: Dig! ramte hendes Øre med underlig

---

*) Du milde, Du fromme, Du søde Jomfru Maria!

Magt. Medens hun under Adskillelsen i det forløbne Aar stedse havde fjernet sig mere fra ham og reist en Muur mellem sit Hjerte og ham, var han i sin Tanke stedse kommen hende nærmere, og nu stod han der, aabenbart til Sinds at bruge hele sin Magt og gjøre sine Krav gjeldende, en Frister, der vilde lokke hende fra det hellige Asyl ud i den syndige, urolige Verden.

„Jesus, Jomfru Maria!“ løb det ned ad Nonnernes Række, nogle af dem sloge Kors for sig, og inden Margaret var i Stand til at give Svar, traadte Abbedisse Marine frem og stillede sin svære Skikkelse foran hende, som om hun vilde værge hende for Besmittelse.

„Ved Guds hellige Moder, hvis Navn vi nys lovpriste,“ sagde Abbedissen, idet hendes fyldige Aasyn blussede af Vrede, „ingensinde saae jeg større Formastelighed, end denne! At træde op for Guds hellige Alter og kalde en dydig Klosterjomfru ud til et Elskovsmøde — Folmer Hansen! skal ei Kirkens Forbandelse ramme Eder, da fjerne I Eder paa Stand!“

„Nu, ærværdige Moder!“ svarede Folmer koldsindigt, „stod det til Eder og Eders Lige, forlængst vilde jeg være overgivet i Djævelens Vold. Dog maae I vide, at end er min Haand ikke visnet, mit Hjerte er friskt, og min Sjæl lover Gud!“

„Hør, hvilke frække, formastelige Ord!“ udbrød Vigand og slog Kors for sig, og Nonnerne gjorde ligesaa.

„Jeg valgte Timen og Maaden med velberaad Hu,“ vedblev Folmer, uden at agte paa Vigand, „vidende, at var jeg kommen bedende og havde banket paa Portlaagen, da vilde I ladet den smække i for min Næse, og det vilde da kostet mine Svende Umage at slaae den ind. Nu fare vi helst med Lempe! Jeg er af den Formening, at Jomfru Margrethe Mogensdatter ikke har indgivet sig som Søster i dette Kloster hidindtil, og at det staaer hende frit for at gaae og komme, som hende selv lyster. I lade nu Jomfruen selv tale og give Svar, om hun forunder mig den Samtale, jeg begjærer! Margaret, Du nævne mig Tid og Sted! Du vil tænkelig ikke negte mig nogle Øie-

blikkes Samtale i Eenrum? derefter skal jeg drage bort, som jeg kom, med Fred."

Nonnerne havde imidlertid slaaet Kreds om Margaret, og Vigand raabte til hende:

„Ingensinde give Du den Kjætter Gehør! Heller ikke indbilde I Eder," vedblev han, idet han vendte sig mod Folmer, „at vi ere uden Forsvar i dette Kloster. Vi have haandfaste Karle, der ret strax skulle kaste Eder ud, gaaer I ikke villigt."

„Blæse med Eders haandfaste Karle!" raabte Knud; „Stegevendere og Kokkedrenge, med dem kan I kyse Børn. Nu tie I kvær og lade min Søster tale!"

Abbedisse Marine begyndte at føle Frygt; thi hun formodede, at Folmer Rud ikke vilde vovet sig hid uden mandstærkt Følge af væbnede Svende, mod hvilke Klostrets Lægbrødre og Tyendekarle visselig ikke vilde kunne tage det op. Hun brød da den Kreds, Nonnerne havde slaaet om Margaret, førte hende frem og sagde:

„Vi høre da nu Jomfruen selv! Er Du til Sinds, min Datter, at opfylde Folmer Hansens Begjæring?"

„Ja!" svarede Margaret med et blegt Aasyn, men med fuldkommen Fatning og rolig Stemme. „I gaae nu lige til Forhallen, Folmer Hansen! I vil strax finde mig der ved Talegitteret!"

„Saa være det!" sagde Abbedissen, „og saa er det sømmeligt og ret." —

Nonnerne forlode nu Kirken, og Margaret gik midt iblandt dem uden at see tilbage; men Folmer fulgte hende med Øinene, indtil den sidste Flig af hendes hvide Klædning var forsvunden bag Alteret. Saa gik han med Knud, der sagde:

„Gaa nu, Folmer, og gjør det kort! Jeg vil begive mig udenfor og blive ved Svendene."

„Ikke vil Du have Din Søster i Tale," spurgte Folmer, „og ikke kysse Din Moders Haand? Jeg blev hende ikke vaer i Kirken."

„Paa ingen Viis!" svarede Knud mørkt. „De ere nu Intet for mig, forgjorte baade! Og vil Du, Folmer,

drage herfra med uforrettet Sag; det læste jeg i Margarets Øine; hun er fastere, end Du tænker."

„Nu, derfor raader Gud Herren!" svarede Folmer og begav sig til Talestuen, en lille, hvælvet Forhal, afdeelt ved et Træ-Skillerum. Strax efter hans Indtrædelse aabnede sig en Skodde, og bag et Jerntraadsgitter viste sig Margarets hvidklædte Skikkelse og blege Aasyn.

Folmer følte sig greben af dyb Sindsbevægelse, da han nu var den elskede Skikkelse saa nær og dog adskilt fra den. Dog, om Gitteret end havde været borte, han vilde ikke rørt Fligen af hendes Kjortel, en saadan jomfruelig Sjælsreenhed og Uskyld thronede paa hendes Pande, og saa blid en Fromhed udstraalede nu hendes Blik. Han stirrede paa hende stum og med synkende Mod, indtil hun talte. En flygtig Rødme paa hendes Aasyn og hendes Stemmes Usikkerhed røbede, at saa koldt og roligt, som Folmer havde frygtet og hun selv maaskee ønskede det, var hendes Hjerte dog ikke.

„I nytte nu Tiden, Folmer," sagde hendes blide Røst; „for sidste Gang i dette Liv, bæres mig fore, staae vi nu Aasyn til Aasyn; vi tage da nu Afsked med hinanden!"

„Ikke saa!" svarede Folmer med fast Røst og et funklende Blik. „For dyrebar er Du mig dertil, at jeg skulde slippe Dig saa let — nei, Margaret! til det Sidste vil jeg stride med de lede Munke og falske Nonner, hvis Hu staaer til Dit Gods og Din Moders, kun seer Du ikke deres fule Hykleri, oprigtig som Du selv er i Din vildfarende Fromhed."

„Ikke tale Du saa ondt om disse Guds Hellige og mine Venner," svarede Margaret, idet hendes Øine skøde Lyn, og hun blev sig selv mere lig, som hun forhen var. „Saa forstyrre Du ikke heller min Sjælefred nu, da jeg, som er forkastet af Verden, her er henflyet under Guds Moders Varetægt."

Folmer ønskede netop dette, at rokke hendes Sikkerhed; det funklende Blik og det fortrolige Du glædede ham, og

han skred nu til at give hende Beretning om hans sidste Møde med hendes hedengangne Fader og lod hende vide, at det fulde Minde til deres Trolovelse var bleven givet af den Afdøde, forinden han gik bort. Folmer anførte selve Hr. Mogens's Ord og spurgte, om hun troede sin Fader til at give sin Datter bort til en god, ædelig Mand, havde hun kun været hans Slegfredbarn? Dog, Margaret, som lyttede med spændt Opmærksomhed til Ordene, opdagede strax, at en udtrykkelig Anerkjendelse af hendes ægte Fødsel fattedes.

„Det være nu som det være vil!“ sagde hun, „ikke skal det lykkes Dig at rokke mit hellige Forsæt, som er at leve og døe som Jomfru og, inden et Aar er forløben, at vorde Herrens Brud. Dog siger jeg om det, Du har berettet, og om min Faders Ord til Dig — Gud naade hans Sjæl, som gav mig Liv! Der var ei Sandhed i hans Mund, og han talte ikkun saa for at tækkes Dig. Dag og Nat bede vi for ham, og Kirken gjenlyder af de hellige Vigilier, som skulle frie hans Sjæl af Skjærsildens Pine.“

„En svar Smerte for min Sjæl,“ sagde Folmer, „at høre Dig tale saa! og ikke blot af den Aarsag, at du røves mig fra og mit Livs Lykke plat tilintetgjøres; men for Din egen Sjælefreds Skyld. Mig ræddes, Margaret, ved at tænke paa den Stund, da Du bliver seende, da det Hellighedsskin, som nu daarer Dit Øie, vil blegne og falde af, og Du skuer Hykleriets Fnulhed, saa og det kjødelige Sindelag, som i dette Kloster skjæler sig under Hellighedskappe.“

„Folmer!“ sagde Margaret, „Du er en Kjætter og raaber, naar Du taler saa til mig, for døve Øren. Dog vide Du, at hidindtil saae jeg intet Uskikkeligt herinde i dette Kloster.“

„Da lover jeg Dig,“ udbrød Folmer i stor Harme, „at er Du først indklædt og kan ei mere slippe de Nonners Tag, Du vil faae Mere deraf at see, end Du ønsker! Dog, Margaret, vare end alle disse dumme, mædskede Klostersøstre saa fyldte af den Helligaand, som de nu ere

fulde af Dorskhed og kjødelig Lyst, og fløð end det rene Evangeliums Ord fra de vanvittige Munkes Læber, som nu blot fylde Dine Øren og Din Sjæl med Fabel og Løgn — det er tvert imod Guds vise Hensigt, at Menneske-børn saa spærres inde og oplæres dertil ved et afgudisk Mummespil at foregjøgle sig et Helligheds Skin, hvilket deres Tanker, Ord, ja Gjerninger hver Dag gjøre til Løgn. Min Elskede! Du tro dog omsider Din sande Ven, som siger: ei Klostermure, ei Gitter, ei Røgelse hvad heller Sang og Klang lukker Djævelen ude — nei, for Sanden! han er derinde og har snarest størst Magt der, hvor han skjæler sig i Helligheds Kappe og, sikker for den verdslige Retfærdigheds Arm, sniger sig til at udøve mangen sort Daad. O, kunde jeg samle som i eet Billede blot en ringe Part af de Skjendselsgjerninger, som ere forøvede af Munke og Nonner, Du vilde ræddes og gaae herfra med mig i denne Stund!"

Som Folmer sagde dette, hørtes en svag Larm, og Margaret foer sammen; men Folmer bemærkede det ikke. Hans indtrængende Ord, som vidnede baade om hans faste Overbeviisning og hans urokkelige Hengivenhed for hende, Stemninger hos hende selv, som nu vare under-trykkede, men Folmers Ord atter kaldte til Live, sammen-svore sig imod hendes papistiske Tro og gjorde hende et Øieblik vaklende. Uden den Lyd, som bragte hende til Besindelse, vilde hendes Svar vistnok faldet noget ander-ledes ud; nu viste det, at hun atter havde tillukket sit Hjerte, og at hun end ikke vilde afgive nogen Tilstaaelse om de Anfegtelser og indre Kampe, hun havde gjennem-gaaet.

„Du tro ikke," sagde hun, „paa onde og kjætterske Menneskers Bagvaskelser, som gjøre de stakkels Kloster-brødre og Klostersøstre svarligen Uret! Saa er det nu fat med mig, at gode Forsætter og hellige Tanker her i denne Helligheds Bolig falde over mig, og stedse kommer jeg Guds og hans Helliges Samfund nærmere. Jeg har min snevre Celle kjær, Folmer! I den er Fred, og al Ver-dens Forfængelighed og Uro er der lukket ude."

„Feighed det," tog Folmer atter til Orde, og hans Stemmes Klang røbede hans stigende Utaalmodighed, „saa at flye fra Verden og al Gjerning i den! Jammerligt det, at tiltrænge Mure og Slaaer, i den Tro derved at bevare sin Dyd og holde gode Forsætter oppe! Ærefuldt og skjønt derimod at leve i Verden og dog have sin Herre og Frelser i sit Hjerte, stride den gode Strid ved hans naaderige Bistand og alt imens virke for dem, man elsker og vorde sin Næste og sit Fødeland til Gavn. Dog — hvi skulde jeg spilde flere Ord nu? Du skal igjennem det Mørke, Herren give Dig en lykkelig Udgang derfra og Frelse tilsidst! Inden Aaret er omme, Margaret, kan meget skee — ja tænkelig det Kloster, hvori Du nu lever, med de andre vorde nedlagt."

„Broder Ambrosius af Øm," svarede Margaret ivrigt, „siger, at hvad end den udvalgte, kjætterske Konning agter at gjøre, ingensinde vil han djærve sig til at røre de Herreklostre."

„Broder Ambrosius!" udbrød Folmer og saae op; „har han nogen Deel i denne Din Beslutning at tage Sløret, Margaret?"

„Ja," svarede Margaret og saae hen for sig med et sværmerisk Blik; „er og han i Dine Øine en Skalk og Løgner?"

„Nu, Gud have Lov!" sagde Folmer, „det er mig da forundt at tænke lidet bedre, Margaret, om Dig og begribe Din Forblindelse — endog, Gud bedre! min Uro ikke derved vorder ringere, naar jeg tænker paa Enden. Dog, Broder Ambrosius er en retskaffens Dannemand, endog han maa kaldes en forstokket Papist. Jeg tænkte, Gud forlade mig det! at Sortebroder Vigand, den arge Skalk, sort foruden og sort forinden, og ikkun han, havde evnet at lokke Dig i de Nonners Garn. Dette skal være mit sidste Ord til Dig for denne Sinde, Margaret — vogt Dig for ham! eller ved min Sjæls forventede Salighed, mig frygter saare, den Dag maa komme, da Du bittert vil angre, at Du satte Din Lid til den argeste Hykler, der nogen Tid stak i en Kutte!"

Da hørtes atter den samme Larm, men stærkere. Folmer studsede, Margaret saae sig forskrækket om. Hun vidste, at der var et Lydhul, gjennem hvilket Abbedissen, og hvem hun dertil bemyndigede, kunde høre, hvad der blev sagt i Talestuen; men det var blevet hende strengeligt paalagt ingensinde at røbe det for nogen Lægmand. Nu sagde hun dog med dæmpet Røst:

„Du raabe ikke saa høit, Folmer! Hvad om Nogen hørte det, Du der sagde!"

„Ja!" udbrød Folmer med hævet Røst, „at jeg kunde tænke, Noget gik ærligt til i denne Falskhedens Hule! Naa, Gud have Lov, skulde den Sortkappe, jeg nævnede, have luret og faaet høre sin egen Skam!"

Deri tog han ikke feil; thi baade Vigand og Abbedissen havde været ved Lydhullet, og Larmen var opstaaet derved, at Vigand, fuld af Forbittrelse, vilde styrte ind og afbryde Sammenkomsten, hvorimod Abbedissen holdt ham tilbage, da det forekom hende, at Folmers kjætterske Tale ikkun gav dem Vaaben i Hænde imod ham, og Margaret desuden, som det lod, klarede vel for sig.

Nu peb en Dør paa sine Hængsler, Margaret tilkastede Folmer et smerteligt Blik og forsvandt, hvorefter Abbedisse Marines grove og fyldige Ansigt vredeblussende viste sig ved Talegitteret.

„I have Tak, Folmer Hansen!" sagde hun spydigt, „for alle de skjønne og høviske Ting, I haver sagt om Søstrene i Vissing, Broder Vigand og alle andre hellige Brødre og Søstre! Ved Guds hellige Moder og Sancte Benedict! for slig ugudelig Bandskrop, som Eder, oplades ingensinde tiere Talegitterets Skodde, derpaa kan I forlade Eder! og skulde I nogen Tid atter liste Eder herind som en Tyv, vore Svendes Knipler skulle da dandse paa Eders kjætterske Ryg, saa I skal mindes, I haver været i Vissing!"

„I forsøge det helst strax!" sagde Folmer. „See, her er et Glughul — et Stød i min Pibe, og mine

Svende ville komme over Eder, som Filistrene over Jøderne."

„I vil ikke vove," sagde Abbedissen med dirrende Røst, „at krænke Klostrets Fred."

„For denne Sinde," svarede Folmer, „skal I slippe med Skrækken. Dog vide I, at jeg kommer visselig igjen, før eller siden, det være sig nu som Tyv eller Røver!"

Dermed gik han, og haardt slog han Dørene i efter sig, indtil han var i det Frie, hvorpaa han flux steg til Hest og red bort med Knud og sine Svende. Knud skjønnede af hans Taushed og mørke Mine, hvad Udfald hans Samtale med Margaret havde faaet. Fra nu af fik han ingen Foranledning til at prise Folmers gode Lune, og det blev ham, der maatte holde sin Vens Mod opret.

Men Margaret var fra Talestuen ilet til sin Celle; der kastede hun sig paa Løibænken og græd krampagtigt og længe. Mens hun stod Aasyn til Aasyn med Folmer, havde hans Tale forarget hende, og Svarene havde været paa rede Haand; Bevidstheden om hendes Skriftefaders og Abbedissens Nærværelse ved Lydhullet havde, da hun mærkede det, gjort hende fast, naar hun blev vaklende; men nu, da hun var alene og Folmer borte, bukkede hun for et Øieblik ganske under. En heftig Længsel efter at see ham greb hendes Hjerte, og hans Advarsler, om hvilke hun havde ladet haant, fik en Vægt og en Sandhed, som fyldte hendes Sjæl med Angst.

Dog, hvad var dette Andet, end en Anfegtelse, Djævelen havde paaført hende? Hun tænkte sig Fader Ambrosius nærværende og lyttende til hendes Beretning om dette Møde; hun hørte i Aanden hans Svar, saae Rynkerne i hans ærværdige Pande og følte hans misbilligende og bekymrede Blik hvile paa sig, idet han ynkede hendes Svaghed og Ubefæstethed i Troen, og hun bluedes i sit Hjerte.

Hun sprang op, blottede sine hvide Skuldre, greb Svøben, som hang paa Væggen under Crusifixet og til-

delte sig selv tolv Slag. Hendes unge Arm var kraftig, og hendes brændende Selvhad lod den svinge Svøben saa eftertrykkeligt, at da den sidste Gang havde ramt hendes fine Hud, vare Snorene blodige.

Med et Smiil hang hun atter Svøben hen, dækkede sin blodige Skulder med den grove Særk og Kjortelen og knælede derefter ned paa Gulvfliserne, idet hun greb sin Rosenkrands og begyndte at bede den hele Cyklus af Bønner, som Rosenkrandsens Opfinder, den hellige Dominicus, havde anordnet.

Hvor ofte havde ikke Vigand fortalt hende om denne hans Klosterordens Stifter og om Rosenkrandsfesten, ved hvilken Sortebrødrene den første Søndag i October mindedes den grusomste aandelige Tortur, som nogensinde er opfundet. Vilde Frelseren ikke, havde han end vandret paa Jorden og var traadt ind til Margaret, ynkedes over hende, som underkastede sig det tyranniske Menneskebud at gjennemgaae i Tanken hele hans Levnetsløb, inddeelt i fem glædelige, fem sørgelige og fem glorværdige Hemmeligheder og alt imens opremse 150 Bønner eller rettere Fadervor, Ave Mariæ og Ære være saa mange Gange, indtil hiint frygtelige Tal blev naaet? Vigand havde kaldet disse Bønner aandelige Smaasøiler, der dannede et herligt Guds Tempel, men mon Margaret ikke allerede havde erfaret, at de snarere, saaledes anvendte, vare at ligne ved Gravstene, der betegnede hendes andægtige Tankers Død, og som gjorde hendes Sjæl til en Kirkegaard? Han havde lignet Rosenkrandsbønnen ved en Rosenkrone, ved hvilken de Troende gjore Jomfru Maria en Foræring; var den ikke snarere at ligne ved et Torturredskab, hvis Anvendelse maa drive en Menneskesjæl til Vanvid?

Det lykkedes hende kun at komme igjennem den glædefulde Rosenkrands og de første halvtredsindstyve Bønner; da sank hun afmægtig om paa Steengulvet og vidste af Intet, før hun vaagnede, liggende paa sin Løibænk. Hun følte en velgjørende Svalhed paa sit Hoved og saae Søster Barbara staae hos med et vaadt Klæde. Hun hørte den tykke, godmodige Kvinde snart trøste,

snart skjende, fordi hun havde været sig selv saa haard, indtil hun fornam, at Kræfterne og Bevidstheden ganske vare vendte tilbage, reiste sig og begjærede at være alene.

Dog, da Barbara, ingenlunde misfornøiet over at befries for Sygepleiens trættende Gjerning, fjernede sig, traadte Vigand ind ad Cellens Dør. For første Gang i lang Tid følte Margaret sig greben af Uro og Modvillie ved at see ham. Hun sank atter ned paa Løibænken, og en hende selv uforklarlig Gysen gjennembævede hende, da han traadte hen til hende, lagde sin Haand paa hendes Hoved og sagde:

„Guds Moder seer til Dig fra sin himmelske Throne og lønner Dig med sit kjærlige og guddommelige Bifaldssmiil. Det ganske Kloster gjenlyder af Din Roes, og Søster Marine har fremstillet Dig som et glorværdigt Exempel for de hellige Kvinder, hvis Lige, nei, hvis Forbillede Du om føie Tid skal vorde. Lever Du, min Datter og udviser fremdeles slig Nidkjærhed, visselig vil Du ende som Abbedisse og dette Klosters høit ærede Forstanderske!"

Hvor forunderligt, Margaret følte ikke mindste Glæde ved at høre en Lovtale, som for ikke længe siden vilde bragt hende til at rødme af Stolthed! Hun harmedes over sit eget Hjertes Gjenstridighed og stred fortvivlet imod, men alt mens Vigand talte, hørte hun i Aanden Folmers Røst, som sagde: han er en arg Skalk, sort foruden og sort forinden — vogt Dig for ham! Hun slog Vigands Haand uærbødigt bort, reiste sig og sagde med et Blik, hvis Kulde krænkede ham dybt:

„I forvirre mig ikke ved slig Smigertale! Guds hellige Moder!" udbrød hun og sank atter ned paa Løibænken, „Du forbarme Dig over mig og sende mig Klarhed og Fred!"

Dette Udbrud formildede atter Vigand, han tog Plads ved hendes Side og sagde:

„Du tilgive mig, Margaret, at jeg i min Glæde over Din hellige Nidkjærhed forglemte den haarde Bod,

Du nys har paalagt Dig selv og de Lidelser, den paaførte Dig. Du vise en anden Gang lidt mere Skaansel mod Dig selv og spare Dit Legeme!"

„Give Gud!" sagde Margaret, „min Sjæl var saa karsk som mit Legeme!"

„Sandt nok," foer Vigand fort, „en svar Anfegtelse er idag kommen til Dig, en Kjætters Aande har forgiftet Luften for Dig, og hans ugudelige Ord have ængstet Din Sjæl; dog, nu er denne onde Aand veget bort og for de syndige Tanker, der muligt har rørt sig i Din Sjæl, har Du gjort fuldelig Bod."

„Syndige Tanker?" spurgte Margaret med blussende Kinder, „hvad er Eders Mening med den Tale?"

„Nu, Margaret," sagde Vigand med et skummelt Smiil, „Du indbilde Dig ikke, at Dit Hjerte skulde være en lukket Bog for mig, hvis skjønne Kald det har været at veilede Dig fra Dit tiende Aar og indtil denne Dag. Du har elsket denne Kjætter, jeg har vidst det og tiet dertil, haabende, at denne syndige Flamme vilde slukkes af sig selv. Dog, nu er Øieblikket kommet, da Taushed maatte paaføre mig Beskyldning for utilstedelig Efterladenhed. Du høre nu mine Tanker om Dine Vilkaar, og hvad Du bør gjøre. — Du bør aflægge et helligt Løfte til Guds Moder, ingensinde tiere at give den Vandskrop, om hvem vi tale, Gehør. Du bør udrive ham af Dit Hjerte, helst forglemme ham, men evner Du ikke det, da bør Du hade ham som en Frister, ja, som den Onde selv!"

Margaret sad dødbleg og saae ned for sig, idet hun knugede sine foldede Hænder mod sit Bryst.

„Dog," føiede han til i en mildere Tone, „jeg bør betænke Din Ungdom, og at Du er en Kvinde. Dit ømme Hjerte vil end spille Dig mangt et Puds — da lukke Du det ikke til og ikke stole Du paa egen Kraft! Lad mig, naar Anfegtelserne komme, høre Dine Sukke og fortro til mig Dine hemmeligste Tanker! Ikke vil jeg vredes over det, jeg da faaer at høre, det være nok saa syndigt. Viis mig fuld Tillid, og Du skal sande, at

jeg ingenlunde er haardhjertet, eller at jeg ikke skulde kunne fatte en ung Jomfrues Hjertesuk. Dyrebar er mig Du, hvis Sjæl jeg har fostret og for hvis Vel jeg har bedet Dag og Nat nu i syv samfulde Aar."

Som han sagde dette, lagde han sin Arm fortroligt paa hendes Skulder; men hun rev den bort, sprang op og stod for ham, dødbleg og med et lynende Blik. Hun løftede Haanden og pegede paa Cellens Dør, som om hun vilde byde ham at gaae; men der kom intet Ord over hendes Læber. Han blev siddende og stirrede paa hende med et brændende Blik. Da trak hun Hætten over sit Hoved, saae sky til ham og flygtede ud af Cellen.

Dog, hvad hjalp her Flugt? Hun tyede til sin Moder, græd ved hendes Bryst og forvirrede hende ved vild, uforstaaelig Tale. Abbedissen blev hidkaldt, men da blev Margaret stum, og hun fik Huusraad og Anviisning paa Lægemidler, i Stedet for Trøst. Søster Marine havde før seet Ungsøstre rase saa, det var stedse drevet over, og kort Tid efter havde de spøget og leet trods den Muntreste. Tænkelig var Cellens Ensomhed den kjære, unge Jomfru end for sørgelig; hun havde taget det for hidsigt med sine Bodsøvelser? Nu, derfor var der Raad, thi hun kunde jo atter flytte ind til sin Moder, indtil hun var bleven karsk.

Dette Raad fulgte Margaret ufortøvet og følte stor Lise og Beroligelse derved. Hun havde i nogen Tid næsten vraget sin blide og aandssvage Moders Selskab; nu gav den barnlige Fred, der var i Genetes Nærhed, hendes Hjerte Husvalelse, og de levede nogen Tid sammen, mere som om de atter vare i Genetes Kammer paa Tjele, end i Kloster. I al den Tid holdt Vigand sig fra dem, foretog nogle Dage efter Folmers Besøg i Klostret en Reise paa et Par Uger, men vendte saa atter tilbage. —

Da kom Broder Ambrosius en Dag til Vissing og blev indladt til Genete og Margaret. Han blev strax vaer den store Forandring, der var foregaaet med hans Yndling. Hun saae langt friskere og mere rundkindet ud, end da han sidst havde seet hende, men hun var i sit

Væsen kjendelig forlegen og lidet tilbøielig til gudelige Samtaler. En Samtale med Abbedissen underrettede den værdige Klosterbroder om Folmer Ruds Besøg, og han fik saa vrang en Forestilling, som muligt, om Aarsagen til den Slaphed i Andagt, der siden den Dag havde viist sig hos Margaret. Han opsøgte Vigand, og den Forklaring, han der fik, vildledte ham end mere, og saaledes forberedet skred han til, inden sin Bortgang, at give Margaret en alvorlig Formaning.

Stor blev hans Forundring og Harme, da han langt fra at finde hende ydmyg og angerfuld, mødte Fasthed og Modsigelse. Margaret aabnede sit Hjerte, om ikke ganske, saa dog mere for ham, end for nogen Anden, og den gode Broder Ambrosius fornam, at uagtet hun ikke var bleven en Kjætterske, saa var dog hendes Iver for at tage Sløret og vinde Helligheds Krone i Klostret mærkeligt aftagen. Da han trængte haardere ind paa hende, fik han at vide, at hun havde tabt Tilliden til sin Skriftefader, og at hun siden den kjætterske Folmer Hansens Besøg ikke havde tilladt Vigand at nærme sig hende. Nu, her var Noget for Broder Ambrosius at udrette, og han gik dertil med en Blinds hele Oprigtighed og Iver. Saa dyb var Margarets Ærefrygt for ham og saa stor hans Magt over hende, at hans Gjerning lykkedes over Forventning. Margaret begyndte desuden at føle Lede ved sit tomme, uvirksomme Liv, og den gamle Nidkjærhed begyndte at vaagne i hendes Sjæl. Var Folmer kommen igjen som en Tyv eller Røver i hendes Vanmagts Tid, han vilde maaske ikke, som forrige Gang, draget bytteløs og fortvivlet derfra.

Nu varede det derimod ikke længe, inden Andagtens Lidenskab atter fyldte hendes vansmægtende Hjerte. Hun bad og sang og fastede mere ivrigt, end nogensinde før, kun brugte hun ikke mere Svøben. Vigand nærmede sig hende kun med den største Ærbødighed, og hun syntes at spore Anger hos ham. Burde hun for et Øiebliks Svagheds Skyld vedvarende hade en Mand, til hvem hun mente at være i stor Taknemmelighedsgjeld? Maaskee havde hun fuldstændig gjort ham Uret, ja, sikkert, det

havde hun! Vilde hun fattet Mistillid til ham, eller tvivlet om hans Oprigtighed og hans rene Hensigter, hvis Folmer ikke havde saaet Mistro og Angst i hendes Hjerte? Visselig ikke!

Det endte da med, at hun bluedes over sig selv, afbad i en brændende Bøn til Guds Moder sin syndige Svaghed og den Lunkenhed, der havde spildt en heel Maaned af hendes Forberedelsestid. Da Skoven var fuldt udsprungen, og Folmer Rud sad mistrøstig paa sin Borg og lyttede til Gjøgens spottende Toner, da flyttede Margaret atter ind i sin Celle, mere død i sit Hjerte for Kjærlighed og Livets Lyst, end nogensinde før. Hun aflagde for Guds Moders Alter et helligt Løfte, at Intet mere skulde rokke hendes Tro og at, om saa Djævelen selv antog en Engels Skikkelse for at friste hende til Frafald, hun vilde staae imod og vise sig trofast.

Anden Bog.

Første Kapitel.

Nye Raad.

Et Aar er henrunden, og Skærsommer-Solen kaster atter sin Glands over Danmarks grønne Skove, blinkende Søer og blaae Sunde. Af den moderlige Jord er fremvældet Blomster, Græs og Korn, hvor der er saaet noget, og hvor ikke Ryttere og Landsknegte have nedtrampet det, der er fremspiret. Borgerkrigen raser fremdeles, men den udvalgte Konnings Sag har gjort mægtige Fremskridt. Han ligger nu med sin Hær for Kjøbenhavn, hvor det blodige Dramas sidste Handling er begyndt. Dagen nærmer sig, da han skal trykke Tvillingrigernes Dobbeltkrone fast paa sit Hoved og derefter skride til den store Gjerning, Gud havde givet ham at udføre her i Verden, hvilket lykkedes hans klare Tanke og faste Villie saa vel, at det med Sandhed er sagt*), at han har henstillet et Værk, der priser sin Mester.

Uagtet Krigen havde draget sig end længere bort fra Jylland, tyngede dog dens Byrder haardt paa Provinds-

*) Paludan Müller, Grevens Fejde.

sens Indvaanere, og der gik en stærk Gjæring gjennem Sjælene, idet de med Spænding afventede det endelige Udfald. Lovløs nok var Tilstanden, mens Krigen stod paa; Adelsmanden regjerede efter eget Tykke, og Bonden fandt sig hist og her kun knurrende i at bære Aaget. Landeveisrøvere holdt til i Skovene og hævede deres Tribut af de Veifarende, saa Ran og Drab hyppigt forefaldt og gik upaatalte hen.

I deres Hjerter skjelvede Kirkens Tjenere ved at tænke paa, hvad der vilde komme, naar Kong Christiern først sad fast i Sædet. I Byerne maatte de holde sig stille og skjule deres Harme og Bekymring; thi der var næsten overalt Messe og Vigilier nedlagte, og lutherske Prædikere tordnede, i Følelsen af den Seir, der nærmede sig, med stedse større Dristighed mod Paven og „den babyloniske Hore", Rom. Paa Landet derimod havde Papisterne friere Spil og kunde give deres Hjerter Luft. Ved Mos Søens Bredder tonede Klosterklokkerne og de Munkes og Nonners Chorsange Dag og Nat, de rigt smykkede Helgenbilleder bares i Procession, og Almuen tilbad dem knælende. Kunde Bønner, Messer, Sang og Røgoffre frelst den katholske Kirke i Danmark, visselig vilde det være skeet.

Kun i Vissing Kloster glemte man stundom den overhængende Fare af Iver for at vinde en Sjæl og formere Klostrets Gods. Efter lang Tids Stilhed, under hvilken Margarets papistiske Iver var bleven støttet af Broder Ambrosius og opildnet af Vigand, kom der paany svære Anfegtelser til hende, og den endelige, skjebnesvangre Udgang paa Kampen nærmede sig ogsaa for hende — Kampen mellem misforstaaet Fromhed, Fanatisme og Ondskab paa den ene Side, Sandhed, Dyd og Livets berettigede Krav paa den anden. Det var i det Smaa den samme Strid, som i det Store udfegtedes i det ganske Folk; men kun i dybe, alvorlige Sjæle, som Margaret og hendes Lige, afspeilede sig Kampens inderste, aandelige Væsen. Saa forblindet var hun dog nu bleven, at hverken Sandhed eller Fornuft mere formaaede Noget over hende, og

visselig vilde hun vedblevet at vandre i Mørke, havde ikke hendes Livs onde Aand tilsidst frækt revet Sløret fra hendes Øine. Hendes Venner vare dog i Nærheden, og dem ville vi opsøge i den Afkrog, hvor de for hendes Skyld havde fæstet Bo.

En god Miil fra Vissing, ved en Bugt af Juul Sø og lige overfor Himmelbjerget, eller Kollen, som Bjerget dengang almindeligt kaldtes, laa Kjærs Mølle ved sin blanke Mølledam, omtrent ligesom nu, dog end tættere omgiven af frodige Ege og Elle. Det var en skjøn, klar Midsommeraften; den synkende Sol lod sine Straaler spille paa Dammen, paa Trætoppene, paa Juul Søens krusede Vover bag dem og henad Bakke-Aasens skovklædte Sider. Selve Kollen og de ved dens Fod liggende anseelige Lynghøie viste sig i Aftenskjæret med bløde Omrids, som vare de iklædte bruunt Fløiel.

Paa en liden Brink hiinsides Mølledammen, i Ly af nogle Buske og med den skjønne Udsigt til Dammen, den af Træer overskyggede Mølle og den storslaaede Baggrund, Bjergene danne, sad Folmer Rud og Knud Mogensen. Begge vare de iførte grove Vadmels Kofter, saa at de i det Ydre ikke adskilte sig fra Omegnens Bønder. Folmer sad hensunken i Grublen og saae ned for sig med et mørkt Blik, Knuds Mine derimod var lys og munter som den klare Dag.

Hans glade Blikke fulgte en ung Kvinde, som fra Møllen nærmede sig, bærende en Træbakke med en Kande Øl og to Leerkruus. Nu kom hun frem af Træernes Skygge og gik paa Stien langs Dammen henimod det Sted, hvor Folmer og Knud sade. Aftenglandsen faldt paa hendes friske Aasyn og skjønne Skabning, som ingenlunde vanheldedes af den Bondepigebragt, hun var iført. Det grønne Livstykke sluttede tæt om hendes fulde Barm og imellem Snørelidserne, som holdt det sammen, saaes en Brystdug, hvis Fiinhed ikke ganske svarede til Klædningens Simpelhed. Det røde Skjørt faldt i svære Folder om hendes runde Hofter, og et uldent Bælte med et simpelt Spænde omsluttede den smækkre Midie. Den

skjære Ansigtsfarve og Hændernes Hvidhed sammensvore sig med Brystdugen og vidnede mod Klædedragten og de plumpe Skoe. Dog, trods disse sidste gik hun let og nærmede sig hurtigt. Nu kunde Knud see det skjelmske Blink i hendes blaae Øine og Smilehullerne i hendes Kinder — dobbelt skjelmsk var Ide Nielsdatter at see til nu, da den sorte Fløiels Hue sad tæt om hendes Hoved og indfattede hendes Ansigts fine Runding i en Ramme; og det var saare langt fra, at Knud græmmede sig derover, at hendes rige, gyldne Haar ganske dækkedes af Huen, thi denne var Tegnet paa Ides nye Stand og mindede stadigt om, at nu var hun Knud Mogensens Hustru.

Da hun havde naaet Mændene og varsomt sat Bakken fra sig i Græsset, drog Knud hende til sig og gav hende til Tak for hendes Gang et hjerteligt Kys. Saa skjenkede hun i Krusene, og da Folmer vinkede afværgende med Haanden og tilkjendegav hende, at han ikke begjærede at drikke, saa kredentsede hun det ene Kruus til sin Huusbond, rakte ham det og spurgte hviskende:

„Mindes Du hiin Dag paa Vingegaard?"

„En god, lykkelig Stund, den, for mig!" svarede Knud med det fulde Bæger i Haanden, „dog ikke for Dig, saa vist som jeg hidindtil ikkun har evnet at byde min Hustru ringe Kaar."

„Drik, Knud!" sagde Ide og loe, „endog det fryder mig, at Du end, som hiin Dag, forglemmer Kruset over mig. Ringe Kaar!" vedblev hun, og hendes lyse Øine funklede; „ak, Knud, ikke stunder jeg efter Høihed, og over al Maade lyksalige have vi været her i dette Skjul hos den gode Peer Korne og hans Hustru, lyksalige just formedelst Ringheden og Ubemærketheden, som har tilladt os at leve ganske for hinanden; ak, kunde vi forblive her til evig Tid!"

„Kvindesnak det!" sagde Knud og rystede paa Hovedet. „Led vilde Du blive tilsidst ved Din Huusbond, skulde han stedse lege Svend hos en usselig Møller og dølge sig i Vadmels Kofte."

„Usselig er ikke Peer Korne," sagde Folmer og hævede pludselig Hovedet; „tvert derimod en velstaaende Mand og dertil al Agtelse værd. Ikke tale Du saa ringeagtende om ham!"

„Forlad mig, Eders Naade!" svarede Knud skjemtefuldt, „jeg mente Eders Tanker at være langt herfra, og forglemte jeg da, at Peer Kornes Fader fordum var en af Eders Faders Bordnede. Nu, Folmer," vedblev han med Alvor, „det paaminder mig derom, at vi skylde Dig dette venlige Herberge, der behager min unge Hustru saa vel — som vi da, næst Herren, ene have Dig at takke derfor, at vi, Ide og jeg, nu ere tilsammen i Fred og Glæde. Vi drikke nu et Takkebæger, Ide, til Ære for vor Lykkes Fordrer, Folmer Hansen af Eten Rud, om vi da kunne faae see et Smiil paa hans alvorsfulde Aasyn!"

„Hjertens gjerne gjør jeg det," sagde Ide og drak, mens hendes Øine saae smilende over Krusets Rand.

„Ei hvad," svarede Folmer med et Smiil, der faldt tungsindigt nok ud, „Knud er sin egen Lykkes Mester; han voldførte jo sin Brud, som Ridder Samsing, om hvem vi nys sang."

„Saa skete det!" udbrød Knud og nynnede derpaa følgende Vers af Visen om Samsing, som tjente i Kongens Gaard og bortførte hans Søster:

Jeg svøbte hende i min Kaabe blaa
Og løfted hende paa min Ganger graa.

Jeg satte hende paa min gode Hest
Og førte hende hjem, som jeg kunde bedst —

og dobbelt dyr er hun mig derfore!"

„Og Ide sagde som liden Kirsten," foer Folmer fort:

Saa gjerne jeg det gjorde,
Om jeg for min Broder turde!"

„Det er min Sorg og mit Suk," sagde Ide rødmende, „at det maatte komme saa!"

„For meget Godt, Ide!" udbrød Knud, „vilde jeg ei undværet den Stund, da Du steg i Sadlen hos mig i Bjerregrav Mose og slog Dine Arme om min Hals."

„Stor Sorg voldte vi Barbara Jokumsdatter derved," sagde Ide spodsk.

„Ja!" udbrød Knud, „see der er et ædelt Hjerte i ufri Jomfrues Barm! Hun laante os Huus og handlede mod os som mod en Søster og Broder."

„Vel dog, Knud!" sagde Ide og truede med Fingeren, „hun sidder saa langt herfra i Viborrig!"

„I gantes," sagde Folmer med Alvor, „og mindes Alt, uden den Forsmædelse, som timedes Eder, da I bleve viede — en fuul, papistisk Vielse med Messe og Smørelse var det jo."

„I sige ikke det end een Gang, Folmer!" udbrød Ide heftigt; „fuld god og gyldig var den; kunde saa heller ei skee paa anden Viis, eller andet Steds, end i Vissing, og er Abbed Thomas en reenlivet Mand, paa hvis Ære Ingen hidindtil satte Klik; allersidst, det ved jeg, tør I vrage Brudepigen, al den Stund, det var Margaret Mogensdatter, dog —"

„Nu, nu, Ide!" faldt Folmer ind, „I blive ikke saa hed!"

„Til Beviis derpaa, at jeg ikke er hed," svarede Ide, „da lad mig fuldføre min Tale og føie til: det blev lige godt en arm Brudefærd, saasom Tvende fattedes, Christof og I, Folmer, dog end Flere, hvem mit Hjerte haver kjær."

„Ak, Ide!" udbrød Folmer, „hvor bliver vor Bestandighed i Troen, naar det gjelder? Da jeg red med Eder og Knud ind paa Kjellinghøl, og Bodil skjeldte mig for en Kvinderøver, thi hun tænkte, det var Margaret, jeg førte hjem, da ønskede jeg i mit Hjerte, det havde været saa, havde end den argeste Papist føiet vore Hænder tilsammen."

„Du gjøre saa!" sagde Knud. „Ringe Vovestykke det nu, at røve en Jomfru af et Kloster! Hvo vil agte derpaa, om de Nonner og Munke end skrege af Harme,

saa de kunde høres over det ganske Land? Større Vovespil var Ides Flugt med mig fra Holmgaard; uden Dig, Folmer, som var vor gode Dagtingsmand*) hos Christoffer, vilde det sluttelig gaaet os ilde."

Folmer nikkede, thi deri maatte han give Knud Ret. Nær havde Folmers og Christoffers lange og faste Venskab faaet en brat Ende over den Sag. Folmer havde først forsøgt at snakke sin Ven til Rette med Hensyn til Broderens Drab og navnlig fremhævet, at Thomas fra først af havde tirret og udæsket Knud, og dernæst paa Knuds Vegne følt sig for angaaende Ide; men uagtet Christoffer i Begyndelsen havde udtalt sig lemfældigt, ikke saasnart fornam han, at Knuds Hu endnu stod til hans Myndling, før Piben fik en anden Lyd, og Folmer indsaae, at her var Intet at udrette med det Gode. Han havde da ladet Christoffer vide, at Knud neppe vilde skye at bortføre Ide, men derom lod Christoffer haant og mente, at det skulde han let forebygge. Denne Samtale fandt Sted i Julen paa Holmgaard, medens Christoffer var hjemme, og det var hans Agt, naar han atter drog i Leding, da at føre Ide med sig til Sjælland og anbringe hende hos en af sine Frænder; men forinden det blev sat i Værk, hentede Knud Fuglen af Buret. Christoffer var da ilet efter dem, men han red forkeert Vei, til Kjellinghøl, hvor han havde meent at overraske dem, men kun traf Folmer, som lige ved et Bud var bleven underrettet om, at Vielsen havde fundet Sted, og at det nygifte Par var paa Veien op til ham. Han havde svaret med at tilsige Knud og Ide Huusly og Beskyttelse paa sin Borg; men da Christoffer erfoer dette, blev hans Harme stor, og saa hidsigt faldt Ordene, at paa et hængende Haar var han kommen til at maale Klinge med sin ældste og bedste Ven. Det var dog omsider lykkedes Folmer at dæmpe den ærlige Christoffer Kruses retfærdige Harme. Christoffer bøiede sig for det Argument, at Ulykken

---

*) Mægler, Voldgiftsmand.

nu engang var skeet og ikke stod til at ændre, og at han ved at forfølge den Sag for Retten kunde gjøre to Mennesker, der dog begge igrunden vare gode og retsindige og Intet ønskede hellere, end at forlige sig med ham, ulykkelige for Livstid. Dog maatte Folmer gaae i Borgen for Knud, at denne vilde forholde sig rolig og ikke gjøre Fordring paa sin Hustrues Formue, hvilken Christoffer agtede at tilbageholde og ikke slippe af Hænde, førend Knud havde beviist sin ægte Fødsel, eller idet mindste erhvervet sig en Stilling, hvorved han gjorde sig fortjent til Agtelse og Tillid.

Folmer sad nu og tænkte over alt det, han havde gjennemgaaet med sin Ven Christoffer for Margarets Broders Skyld; men han erkjendte, at den hele Sag havde beskjæftiget hans Tanker paa en gavnlig Maade og holdt ham opret paa en Tid, da han var nær ved at bukke under for haabløs Tungsindighed, ligesom ogsaa det lykkelige, unge Pars Selskab havde været hans eneste Trøst. Der var da ingen Bitterhed mod Knud og Ide i hans Hjerte, men snarere Taknemmelighed, og han sagde derfor blot med et Anstrøg af sit gamle Lune:

„Du vil, Knud, at jeg skal følge Dit glorværdige Exempel og voldføre min Hjertenskjær, og Du betænker ikke, at jeg er gaaet i Borgen for Dig. En smuk Borgen den, havde jeg ikke større Besindighed, end Du, og øvede Hærværk mod et Nonnekloster! Storlig feiler Du og i at tænke, at den Sag vilde gaa upaaagtet hen, naar Fejden er til Ende og Loven atter ved Magt. Dog, heel ørkesløs bliver al Tale derom, naar vi betænke, at Margaret ikke vil som jeg. Vilde Duført Ide fra Holmgaard imod hendes Villie og Hu?"

„Ved min Helgen, nei!" svarede Knud.

„Seer vi det!" sagde Folmer. „Dog tilstaaer jeg, at den Ventepine bliver mig drøi og over al Maade lang. Jeg sprækker af Harme ved at tænke derpaa, hvad den fule Sortebroder Dag ud og Dag ind hvisker Margaret i Øret, og hvad Broder Ambrosius anbelanger,

da ønsker jeg, er han end saa reenlivet og hellig som Englen Gabriel — gid den forstokkede Klærk sad i Rom!"

Som Folmer havde sagt dette, raslede Buskens Grene, og Ambrosius selv stod for dem i sin hvidgraa Kutte. Han hævede Haanden, som for at give sin Velsignelse, men da han blev vaer, hvem han havde for sig, sænkede han den atter. Folmer og han kjendte nu hinanden kun altfor vel; thi Folmer havde for ikke længe siden opsøgt ham i Øm Kloster, bebreidet ham, at han lokkede Margaret til at tage Sløret, og at han holdt sin Haand over en saa tvetydig Person, som Sortebroder Vigand. Det havde givet en bitter Ordstrid, og Folmer var gaaet bort i Vrede.

„Saa foer da Broder Vigand ei med Usandhed, Folmer Hansen!" sagde Ambrosius med et strengt Blik, „da han svor derpaa, at I end sneg Eder om her paa Egnen."

„Nu," svarede Folmer koldsindigt smilende, „og jeg tør vel gaae paa Guds grønne Jord, og mig lyster fremdeles at dvæle her og lære Peer Korne den Konst af, at sigte sit Korn, det Ingen gjør saa vel, som de Klostertjenere."

„I tage Sæde, ærværdige Fader!" bad Ide venligt, „og smage en Slurk Øl! I har gaaet langt og er varm."

„Jeg takker, Ide Nielsdatter!" svarede Ambrosius og løftede Haanden afværgende, „mig tørster ikke. I sige mig nu Et," vedblev han uformildet, idet han atter vendte sig til Folmer, „er det Sanden, at I forgangen Nat var i Vissing og talte med Jomfru Margrethe ved hendes Cellegitter?"

„I lide derpaa," svarede Folmer, „at jeg var der; og tør vel det forblive en Sag mellem den Jomfru og mig."

„Deus miserecorde nostrum*)!" udbrød Broder Ambrosius og slog Kors for sig. „O, disse Tiders store og

*) Gud forbarme sig over os!

ugudelige Frækhed! En fri, ædelig Mand af berømmelig Æt bryder ved Nattetide ind i et Klosters Helligdom og taler derom, som var det, at forlokke en dydig og from Ungsøster, en uskyldig Gjerning! Nu vide vi, af hvad Aarsag Jomfru Margrethe negtede at tage Sløret og begjærede yderligere Henstand."

„Ja, Gud have Lov!" sagde Folmer og mødte Munkens bebreidende Blik kjekt, „det Løfte fravristede jeg hende til hendes Sjæls Frelse, at hun vil afvente denne Fejdes Udgang, som er nær, og hvad Beslutning Hans Naade, vor udvalgte Konning, monne tage med disse Fordærvelsens Huler, I kalder hellige Klostre. Da see I til, Fader Ambrosius, hvor de blive, og hvad Ende det vil tage med Kutterne! De stængede Porte, saa haaber jeg til Herren, ville aabne sig, Nonnerne kunne da gaae ud, om de ville, og Mændene gaae derind at hente sig en Brud. Dog er det ikke her den stængede Port, ikke heller Klostermuren, som holder min Hjertenskjær fast, men hendes egen af Eder og den Skalk Vigand troldgjorte Villie."

„Nu," svarede Broder Ambrosius, bleg af Harme, „de Mure og Porte ere gode mod frække Kvinderøvere. I vide saa og, at, til end bedre Betryggelse, er der fra hiin Nat af, da I listede Eder i Klostret som en Tyv, stedse god Vagt og løse Hunde i Klostrets Gaard."

„Mener I dermed," spurgte Knud barskt, „at fri Bortgang af Klostret er min Søster formeent?"

„Jeg mener det, jeg sagde," svarede Broder Ambrosius og lagde Armene over Kors, idet han saae Knud fast i Øinene. „End er ikke Kirken saa vanmægtig, at den ikke skulde evne at beskytte dem, der frivilligen søge Fred og Beskjærmelse mod den onde Verden i dens Skjød. Det vil ei gaae saa let her, Knud Mogensen, som da I løb af Holmgaard med Ide Nielsdatter, ved Guds hellige Moder, nei!"

„Det lyder stort!" sagde Folmer og loe; „dog skal I nu vide, at ikke den Vagt, ei heller de løse Hunde, men ikkun Jomfru Margarets egen fri Villie, den jeg

agter, beskjærmer hende. Ikke Brækjern eller Tang, men mit røde Guld aabnede hiin Nat Klostrets Portlaage for mig, og vilde jeg, om det kunde fremme min Sag, tage mig det paa at kjøbe Eders Vagt og det ganske hellige Søsterlaug dertil, vilde jeg lade en Bondegaard eller to springe."

„Ugudelige, frække Mand, I er!" udbrød Ambrosius i største Harme, „I farer der med Løgn! Vi kjende den Tale om Munkes og Nonners Gjerrighed og andre Udyder. Dog, talte I end Sandhed, er da den, som kjøber en Sjæl til at svige sin Herre, bedre end den, som lader sig kjøbe? Drister I Eder til at sige, at de lutheriske Kjætteres Levnet skulde være renere, end de stakkels forhaanede og beklaffede Munkes? Har Mord, Rov, Skjørlevnet og Drukkenskab regjeret værre i dette Land, end nu i Frafaldets Dage blandt Kjætterne?"

„Nu, Fader Ambrosius," svarede Folmer, endnu bevarende sin Fatning, „ikke talede jeg om de Munkes og Nonners Skjørlevnet, det jeg med Sandhed kunde, men I gjorde det. Jeg undlod det af den Aarsag, at jeg agter Dyden selv hos en Papist, og formener jeg, at I, som jeg, er en retskaffens Dannemand med gode Sæder. Dog er I starblind og evner ei mere at skjelne Hvidt fra Sort. I sige mig nu, vilde det i Eders Øine være en Synd at kjøbe en Kjætter for at frie En, I havde kjær, fra Kjætteres Snarer? Dette har jeg gjort, blot omvendt, efter min Samvittighed, som i det Stykke er Eders ganske modsat. Jeg er haabende, der snart skal falde os Kjættere og Eder Papister en Gudsdom imellem, som skal vise Eder, paa hvad Side den Alsommægtigste staaer."

„Ei, ei!" udbrød Ambrosius, „I, der er saa vel skaaren for Tungebaandet, vil tænkelig uden Besvær evne at gjøre mig viis paa, af hvad Aarsag den Alsommægtigste skulde styrte sin egen Kirke i Gruus? En Gudsdom! I er, ved min Helgen, en skjøn Profet til at forkynde Herrens Straffedomme! I oplade nu Eders forgiftige Mund og lade Edder flyde ud af den, at jeg ret kan skjønne Eders syndige, vantro Hjertes Sorthed

og afmale det for den dydige og rettroende Jomfru, I formaster Eder til at efterstræbe, hende til ydermere Advarsel med Eder og til endelig Bestyrkelse i hendes fromme Forsætter!"

„Ved min Frelser!" foer Folmer op og stillede sig foran Ambrosius med vredegnistrende Øine, „I skal ikke gaae herfra uden Svar og give Gud, I vilde raabe det i Margaret Mogensdatters Øren — af den Aarsag ledes Gud Herren ved Eder og Eders Kirke, at Eders afgudiske Helgentilbedelse er ham en Fornærmelse og Vederstyggelighed, Eders Afladshandel i hans Øine ikkun Tilskyndelse til at synde, Eders fule Paves og vanvittige Præsters Ufeilbarhed formastelig Anmasselse af den samme Guds hellige Egenskaber — I svare nu derpaa, om I det formaaer!"

„Nu være det nok!" sagde Knud og reiste sig. „Ved min Helgen, ti Sværdhug ramme mindre hvast, end Eders forgiftige Ord, der stikke som Bier og lade Braadden blive."

Broder Ambrosius stod et Øieblik maalløs over Folmers Anfald, som ramte Sagens Kjerne med en Nøiagtighed, han ikke havde ventet sig af en Lægmand; men da Svaret kom, blev det kun en Forbandelse. Dog havde han neppe fremført de første Ord — forbandet være! før Ide lagde sin bløde Haand paa hans Mund og sagde:

„O, ærværdige Fader! I besmitte ikke Eders Læber med slige ugudelige, haarde Bandsord, dem I siden bitterligen vilde angre."

Broder Ambrosius rev hendes Haand bort og sagde:

„Ikke det, Kvinde, men lad Hevnen være Herrens! Han skjenke os Taalmodighed i disse Trængselstider! Dog, det vide I, at kommer trods alle vore Bønner den Stund, som er Djævelens; skal Kalken fyldes, nødes vi at tømme den beske Drik og maa det skee, som den Kjætter med satanisk Glæde spaaer, at Eders kjætterske Hertug vil bryde Klostrenes Fred og paanøde os ny Skik og Forandring, ikke vil da jeg længer spise mit Brød i dette

Land, men bælte op om mig og vandre til den hellige Fader at lægge mine Been i Rom!"

Da Ambrosius havde sagt dette, vendte han sig brat og gik bort med hastige Skridt. Af og til slog han ud med Haanden, som om han endnu for sig selv gav sin Harme Luft. De Andre saae efter ham i Taushed, indtil Folmer udbrød:

„Nu er vor Fred her i Møllen til Ende! Slet maatte jeg kjende de Munke, kom her ikke fra nu af hver Dag en Speider at udfritte Peer Korne om vor Gjøren og Laden og tælle vore Svende og Heste, saa en gammel Kjerling, saa et Barn, saa en Klostersvend."

„Nu," sagde Ide, „for den Sags Skyld, da har alt gamle Mari været her."

„Saae I værre Hex, Ide, end den rynkede, gamle Kvind?" udbrød Folmer i stor Harme; „til hende løber nu Margaret, og hun søger Klostret og er Abbedisse Marines høire Haand. Din væne, dydefulde Søster, Knud, og saa hiin ryggesløse Kvinde! Du tænke Dig disse Tvende tilhobe og i god Forstaaelse! Mit Hjerte krymper sig sammen, naar jeg stiller mig det fore."

„Ikkun eet Raad, Folmer," svarede Knud, „har jeg at give Dig, det Du alt har forkastet."

„Nu," sagde Ide til Folmer, „I ængste Eder ei saa over al Maade for Margaret! Hun bjerger sig nok, thi hun eier et høit Sind og et fast Mod. Tykkedes hun Eder at være forandret, da I var hos hende? Saa Lidet har I berettet os om den Nattefart til Klostret; lidt mere vidende bleve vi nys, da I blev hed og skjendtes med Fader Ambrosius. I sige os nu Alt, hvor det gik til!"

„Saamænd, Ide," sagde Folmer efter et Øieblikś Grublen, „bedst, at I og Knud vorde bedre underrettede, al den Stund jeg nu tænker paa nye Raad. I vide da, at først er der den gamle Portsøster Benedicte, hun er til Fals til enhver Tid. Din Bent er en snu Karl, Knud! Da han forgangen Dag gik til Margaret med det Brev fra Ide, da gav jeg ham i Opdrag at kjøbe

Benedicte, og han skilte sig vel derfra; for en Rosenoble blev hun min og vil mig følge, gik Farten end ned i Helvede."

„Nu," udbrød den huusholderiske Ide, „I klatter ikke med Guldet, Folmer!"

„Du kunde havt hende for en Gyldens Værd," mente Knud.

„Rosenoblen slog al Betænkelighed til Jorden," vedblev Folmer, „og lukkede hendes sladdrende Mund. Dog lurede En, da hun og Bent traf Aftale; thi da jeg i Nattens Mørke kom til Klostret, da førte ikke hun mig til Margarets Celle, men Søster Veronica; mindes I hende, Ide?"

„Jeg skulde mene det, Folmer!" svarede Ide, „thi hun var just den Søster, som hjalp Genete at rede mig stakkels Brud."

„„Nu, i den Nonnes Bryst slaaer et varmt og glad Hjerte. Hun sukker i sin Klostertrældom og længes efter Befrielsens Stund. Som vi nu listede os gjennem Cellegangen, da greb hun min Arm og bad hviskende: Fører I nogen Tid Jomfru Margrethe af Kloster, da tage I mig med! Jeg vil tjene Eders Hustru tro til min Dødsdag. — Jeg gav det Løfte, enddog jeg ikke turde sige Margaret det."

„Ha!" udbrød Knud, „det ender dog dermed, at vi slaae ned blandt de Nonner, som Høge mellem Duer!"

„Paa ingen Viis, Knud!" svarede Folmer med Fasthed.

„Mindes," vedblev Knud, „hvad staaer i Visen om Morten Venstermand, som voldførte en Jomfru af Din Æt! Hvad siger der Konning Hans til ham?

> „Hør, Du Morten Venstermand, jeg raader Dig det, jeg kan,
> Tag Din Jomfru af Kloster paa Stand, alt om Du est en
> Mand!"

Som han tog Helvig Rud af Roeskilde Kloster, saa tage nu Folmer Rud Margrethe Løvenbalk af Vissing!"

Folmer skiftede Farve og taug en Stund; saa sagde han:

„Ja, om vor Konning havde talet saa til mig! Dog blev det ligefuldt, trods Kongeordet, Morten Benstermand et dyrt Ridt. Du veed nu heelt vel, Knud, jeg tøver ei af Frygt, men af den Aarsag, jeg vil seire med aandelige og paa ingen Viis med kjødelige Vaaben."

„Har I end Haab derom?" spurgte Ide tvivlende. „I berette os, hvad Margaret sagde, og hvad Sindelag hun gav til Kjende under det Møde!"

„Nu," svarede Folmer, „deraf er visselig ei stort Haab at hente. Hun bønfaldt mig med grædende Taarer at lade hende med Fred, ikke voldføre hende og gjøre hende til en Fabel i Landet. — Du forglemme mig, sagde hun, og see Dig om efter en anden og bedre Fæstemø! — Da jeg plat ud negtede at gjøre saa og spurgte hende, hvad Godt hun gjorde ved at pine sig saa i Kloster og bedrøve sin bedste Ven, da svarede hun med Stoltheds Glimt i sine Øine: „Jeg er et Guds Redskab, og har jeg alt været et ringe Middel til at forsone disse tvende Klostersamfund i Voer og Øm."

„Hun er plat forloren!" udbrød Knud. „Vi drage da helst herfra den Dag imorgen!"

„Just derpaa tænker jeg," svarede Folmer, „men i den Hensigt at vende tilbage paany. Du betænke, Knud, at jeg vandt dog Din Søster over deri, at hun gav mig Haandslag paa ikke at tage Sløret nu, maa jeg end tilstaae, det kneb; thi ikke gav hun det Løfte, før jeg svoer at ville forblive hos hende, indtil Dagen gryede, at lade Søstrene see, hun havde en Mand hos sig i sin Celle. Nu høre I mit Forsæt — imorgen, naar Dagen gryer, da rider jeg Nord paa, og gjelder den Fart Viborrig. Jeg agter at bede Thøger at følge mig herned; han, om ellers Nogen, maa have Aanden og Kraften at drive den Djævel ud, som har besat Margaret. Ikke vil han skye at binde an med de fule Munke."

„Han gjør ikke det, og Du vil ride forgjeves," mente Knud; „men hvad saa vi?"

„Om I det ville," svarede Folmer, „da fortøve I

her og see nu og da ind i Vissing, sigende, at nu er jeg dragen herfra."

„Gjerne forbliver jeg her," sagde Ide, „dog vil det blive takkeløs Gang til Vissing. Min Værmoder*) seer paa mig, naar jeg stedes for hende, med fremmede Blikke, og hvad skal jeg sige om Margaret? For hende er nu jeg ikkun et usselt Kreatur uden høit Tankesæt, og hun skyede ikke paa min Bryllupsdag at foreholde mig, at den kirkelige Vielse underkastede jeg mig blot for Knuds Skyld og min egen, ikke for Guds Skyld, det jeg dog gjorde, bøiende mig under det, som tyktes mig nu at være hans Villie."

„Margaret er nu blind; vil Gud, hun skal vorde seende og det om føie Tid! Da skulle vi revse hende, at hun hovmoder sig og tænker ringe om Eder, Ide! For Gud, Eders faste Mod og glade Sind haver i disse Ulykkens og Mørkhedens Dage, næst mine Bønner til Herren, været min Sjæl til usigelig Lise!"

„Knud!" udbrød Ide og viste sine Smilehuller, „naar sagde Du mig saa skjønne Ting?"

„Ikke fornødent at sige Sligt," mente Knud, „een Gang for alle veed Du, hvad jeg tænker om Dig."

„Folmer!" bad Ide med rødmende Kind, „saasom I tænker saa vel om mig, da gjøre I Thøger viis derpaa, hvor det gik til med vor papistiske Vielse, og hvor haardt den var mig imod, at ikke den Guds Mand vredes paa mig og fordømmer mig."

„Jeg faaer være Eder til Villie i den Sag," sagde Folmer smilende; „og nu see vi de kommende Dage en Kjende lysere an! Vi stille os fore, at den Trolddom er brudt og Margaret udreven af Papismens Svælg; da skal det for Sanden vise sig, hvortil hendes Hu staaer! Som min Hustru vil hun vorde mine Dages Sol og en Pryd for min Vordende."

„O, lyksalig kunde Margaret vorde!" udbrød Ide, „var hun ei fra sit Vid. Der findes ikke troere Elsker, end Eder, Folmer, ikkun er I for langmodig."

*) Svigermoder.

„At bie og lide, Ide, stiller megen Kvide!" svarede Folmer. „Ere vi nu saa vidt og have min Hjertenskjær bjerget, da finde vi en kjøn, liden Gaard til Eder og Knud, helst ikke langt fra Kjellinghøl. Saa ville vi leve i broderlig og søsterlig Enfindighed og Fryd, dyrke vor Jord, jage vore Dyr, og lade Hallen gjenlyde af vore glade Sange. Vil Verden ikke vide af os, vi foragte den plat og være os selv Nok!"

„Der taler I ud af mit Hjerte, Folmer!" sagde Ide bevæget. „Knud, hvad tykkes Dig?"

„At den, som haver Skoen paa, bedst monne vide, hvor den trykker!" svarede Knud. „Folmer er et Stykke af en Skjald og maler det Alt for lyst og lyksaligt ud."

„Solen er længst sunken bag Aasen," sagde Folmer og reiste sig. „Der øiner jeg Peer Kornes røde Aasyn, lig en anden Sol, ved Slusen; see, han vinker med sin Hue og raaber tænkelig Noget om sveden Grød. Vi ville hjemsøge hans Kvindes Sulefad i denne Aften og drikke god Taar af hans tydske Øl paa lykkeligt Udfald af min Viborrig-Fart og paa et frydefuldt Gjensyn!"

Folmer svingede med sin Hue til Svar, og derefter gik de Alle til deres Herberge i Møllen.

Andet Kapitel.

De Udvalgtes Frihed.

Det var en solklar Sommermorgen, stille og glødende varm. Solen stod allerede høit paa Himmelen, og dens Straaler stræbte at trænge gjennem de ærværdige Eges og løvrige Lindes Bladskjærme omkring Vissings røde Klostergaard, som vilde Dagens Øie forjage Mørket fra hver Krog i denne skumle Nonnebolig og udgranske alle dens Hemmeligheder. Blændende var Lysglandsen over

Klosterhaugens gruusbelagte Gange, klippede Buxbomhække og prangende Blomsterkvarterer; men i Lindeløvhytten ved Haugemuren fandtes der Skygge, var end Luften selv under Træernes Bladehang tung og trykkende.

Der stod en Nonne i Løvhytten, og hun saae Margaret Mogensdatter saare lig, dog ikkun som Saltstøtten efter Forvandlingen maa have lignet Loths Hustru. Blegt som Marmor var hendes Aasyn, hendes Blik stirrende, tomt, skrækslagent. Forunderligt allerede det, at hun dvælede her i en Afkrog af Haven, medens i Morgenandagtens Time Nonnernes Chorsang lød ud fra Kirken i den stille Luft; hun hørte neppe Lovsangens Toner, uden som i Drømme.

Hun fornam hurtige Fodtrin, saae sig om og sank ned paa Bænken, idet en dyb Rødme farvede hendes nys saa blege Aasyn. Hun følte hvem det var, der kom; for at undflye ham var hun ilet ned i Haugen, da Nonnerne gik til Kirken; for at opsøge hende kom han, da han havde bemærket hendes Fraværelse. Inden hun kom til Besindelse, formørkedes Indgangen til Løvhytten af en høi Skikkelse, og Vigand stod for hende.

Forunderligt var hans Aasyn at see til. Der var et Skjær af frisk Rødme over det, paa hans blege Kinder en sjelden Gjest. Var det Skamfølelse, eller jublende Glæde, der farvede hans Kinder saa røde, som en ung Jomfrues, eller havde han beruset sig i Viin? Margaret skottede til ham og saae, at hans mørke Øine tindrede med uhyggelig Glands.

„Endnu skrækslagen og stum!" udbrød han med dyb, men dæmpest Røst. „Hvilken Taabe Du er, Margaret! At ræddes saa over det lidet Kjærlighedsord, jeg hviskede Dig i Øret!"

Margaret sad stum med foldede Hænder og saae ned for sig.

„Du skal høre det end een Gang!" udbrød Vigand med stærkere Røst og traadte et Skridt nærmere — „jeg har Dig kjær! Nu, hvad da? Og jeg er et Menneske med et Hjerte, som kræver sin Ret, men min Elskov hel-

liges og er ikke en Synders lig. Tænker Du, at ingen Munk følte Elskov før jeg? Har Du indbildt Dig, at denne grove Kutte gjorde Kjød til Steen? Nu hæve Du Din Sjæl over ussel Trældomsfrygt og oplade Dine Øine for at skue og smage den Herlighed, som er de Indviede forbeholdt!"

„Vigand!" sagde Margaret, reiste sig brat og saae ham ind i Øinene med den Uskyldiges faste og rene Blik. „I er en vanhellig Mand, Eders høie Kald og hellige Kjortel til Skjændsel og Spot. I vige fra mig og lade mig gaae!"

„Ret saa!" udbrød Vigand med et Smiil, der fik Margarets Blod til at isne. „Nu er jeg strax i Dine Øine en Frister? O, Du svage, vanvittige*) Sjæl! Ikke sømmer det sig for Dig at dømme Din Sjælehyrde og Skriftefader, i hvis Hænder den hellige Fader betroede Løse- og Bindenøglen. Os Udvalgte er en Frihed indrømmet, som ikke kan tilstedes de lavere Aander, de, som sukke i Trældom. Det skal Du troe, at hvo som opkaster sig til Dommer over en viet Præst, er ikke stort bedre end den, der gaaer i Rette med Gud Herren selv."

Margaret stirrede forfærdet paa Vigand og brød saa ud i en krampagtig Lattergraad. Det var, som om der brast Noget i hendes Hoved, hendes Tanker forvirredes, det blev sort for hendes Øine, og hun var en Afmagt nær. Dog lykkedes det hendes stærke Villie at faae Bugt med Svagheden og holde sig opret.

„Du give mig nu Svar!" foer Vigand fort og hans Stemme skjelvede af Lidenskab og Utaalmodighed. „Af Dit Svar hænger Din Skjebne! Vil Du bøie Dit Hjerte til mit og have mig kjær, som jeg elsker Dig, høiere end Alt, der lever og aander paa Jorden?"

„I er mig en Afsky og Vederstyggelighed!" sagde Margaret med et funklende Blik. „Ikke vil jeg længer dvæle paa det Sted, I vanhelliger ved Eders Nærværelse, ikke indaande den Luft, I besmitter!"

---

*) uvidende.

„Margaret!" sagde Vigand dødbleg og med et stikkende Blik, „Du betænke min Magt, og at Du i dette Kloster er en Fange, nu ganske i min Haand."

Da Margaret taug og blot saae op med et sky Blik, foer han fort med mindre sikker Røst.

„Tænkelig iler Du nu, lader jeg Dig slippe, paa Stand til Abbedissen at sladdre? Du spare Dig der al Møie! Søster Marine staaer med mig, hun vil blot lee Dig ud og sige, Du har Kolden og seer Syner. Dog, skulde det end mod Forventning lykkes Dig at sværte mig for Klostersøstrene, da vogte Du Dig! Ei Fred, ei Lykke skal da trives for Dig, mens jeg er over Jorden, og skulde han, den fule Kjætter, hvem Du har kjær, komme at hente Dig, og droge I end hundrede Mile bort, og I skjælede Eder bag Volde og stærke Mure, jeg skal følge Eder til Verdens yderste Grændse, og min Dolk skal finde hans sorte Hjerte!"

Neppe havde han udtalt, før Margaret sprang frem, gav ham et Stød med sin Haand, foer forbi ham som et Lyn og løb op til Klostret, gjennem hvis øde Gange hun snart naaede til sin Celle, hvor hun sprang ind og stængede for sig. Hun kunde føle sit Hjertes Slag, idet hun lyttede efter, om hun blev forfulgt; men Alt var stille; og da hun kort efter hørte Nonnernes slæbende Trin, som de kom af Kirken, gik hun fra Døren, kastede sig paa Løibænken og brast i heftig Graad.

Længe var hendes Sindsoprør for stærkt til, at hun kunde tænke klart over sin Stilling. Dog, da hun formaaede det, kom hun snart paa det Rene med sig selv og tog den Beslutning at rømme fra Klostret, skulde hun end lade sin Moder blive tilbage. Hun indsaae, at en Aabenbaring af det Skete til hendes svagsindede Moder ganske vilde tilintetgjøre alt Haab om Befrielse. Hun formodede, at Vigand havde havt Ret, da han sagde, at enhver Klage til Abbedissen vilde vise sig frugtesløs. Hun mindedes sin Broder og Folmer, hvem hun meente at være ikke langt borte og tænkte paa at skikke Bud til dem og begjære deres Bistand, men følte samtidig den bittre Yd-

mygelse i dette Skridt og hensank i haabløs Fortvivlelse, indtil en brændende Bøn til Guds Moder atter løste Forstenelsen. Hun fandt paa mange Raad og forkastede dem alle, indtil hun endelig kom til Erkjendelse af, at det Klogeste vilde være slet Intet at foretage sig strax, men forholde sig stille og afventende.

Den næste Morgen erfoer hun med Fryd, at Vigand havde forladt Klostret og efter Sigende var gaaet paa en lang Reise. Dette forholdt sig nu ikke ganske saa, men det blev sagt og troet. Altsaa havde han dog ikke havt Mod til at oppebie Følgerne af sin Formastelighed! Nu aandede hun friere og fattede nyt Mod; men det blev hende stedse mere klart, at vilde hun slippe bort, da maatte hun gaae snildt til Værks og skjule sin Uro under forhøiet Andagts Maske. Saalunde endte hendes Jagt efter Hellighedens Krone i Klostret, at hun i sin Nød blev en Hyklerske og paa Skrømt bar til Skue en Opløftelse, hun ikke mere evnede at føle! Hendes Beslutning stod nu fast; hun vilde gaae lige til Kjærs Mølle. Hun speidede baade denne Dag og den følgende efter en gunstig Leilighed, og da den tilbød sig uventet beleiligt, benyttede hun den strax.

Tredie Kapitel.

En af Kirkens troeste Støtter.

Samme Morgen, som Margaret skrækslagen flygtede for Vigand fra Løvhytten til sin Celle, vendte Knud tilbage fra et Ridt til Rye. Det havde været hans Hensigt at gjeste sin Moder og Søster i Vissing, men han havde faaet Forhindring paa Veien, og den Omstændighed, at han bar sin venstre Arm i et Bind, afgav tilstrækkelig

Forklaring over, af hvilken Beskaffenhed Forhindringen havde været.

Dog havde han næsten forglemt baade det Ridt, og hvad der var hændet ham, da han nu i en ganske anden Foranledning søgte efter sin Hustru. Han fandt hende ikke i Møllen, hvis Kamre vare tomme, ikke heller i Haugen, men omsider i Bagerhuset. Der stod Ide med bare Arme ved Truget og æltede Deig, medens en Tyendekvinde stod og saae til med aaben Mund, og Mo'er Korne sad hos paa en trebenet Stol med Hænderne foldet over sin Mave og lo. Hendes fyldige, godmodige Ansigt vendte sig mod Knud, der stod i Døren, indhyllet i sin Kappe.

„See her," sagde hun til ham, „en fiin, ædelig Frue, som vil lære Møllerens Hustru at lægge Deig og bage! Ved Sancte Søren, I maa love Eders gode Lykke, Knud Mogensen! Det Huus, Ide Nielsdatter skal staae fore, i det vil der blive god Skik!"

Knud saae paa Ide med Velbehag. Havde Ide som Ungmø havt Lyst til nu og da at kige i en Bog, den Vane havde hun ganske aflagt i sin Konestand, og det var efter Knuds Sind. Kunde et mere lysteligt Syn tænkes, end det, Knud der havde for Øie? Der stod Ide og smilte til ham over sin runde, hvide Skulder, thi hun havde kastet sit Livstykke og sine Ærmer for at arbeide desto friere. Kjærlighedsblinket i hendes blaae Øie og Smilet paa hendes blussende Kind viste Knud som i en pludselig Aabenbarelse, hvilken lykkelig Mand han var. Dog maatte han forstyrre det skjønne Syn og berøve Mo'er Korne Nytten af Ides Underviisning i Bagerkonstens Mysterier; thi han havde en Sag af Vigtighed at samtale med hende om, hvorfor Ide, da hun erfoer dette, strax brød af, toede sig, tog sit Livstykke paa og fulgte ham til deres Kammer i Møllen.

Da de vare der, og Knud kastede Kappen, saae Ide strax Bindet og blev lidt bleg. Omendskjøndt af Slægten Bruun og selv kjek nok, var hun dog som Kone mindre glad ved sin Ægtemands vilde Mod og hans Hu til

Sværdbands, end hun havde været som Jomfru. Dog, fra hendes Læber kom ingensinde Bebreidelser eller noverlagte Ord. Hun tvang sig til at smile, pegede paa Bindet og sagde blot:

„Knud, hvad har Du nu havt fore, Din Huggebasse?“

„Ikkun Smaating, Ide!“ svarede Knud; „en liden Rift, der vil være lægt paa nogle Dage. Jeg traf Verner Parsberg uden Rye, og da han ikke mindedes tilforn at have seet eller kjendt Knud Mogensen, opfriskede jeg hans svage Ihukommelse og gav hans glatte Kind et Mærke, som vil nødsage ham dertil at mindes Mogens Løvenbalks Søn, hver Gang han seer sig i Speil.“

Ide skred dog nu strax til at see Riften i Knuds Arm efter, og hun fik den Beroligelse at finde den lidet farlig. Imens vedblev Knud:

„En Lykke dog, at jeg vendte Næsen hjemad; thi strax her ved Møllen traf jeg et Bud fra Kjellinghøl, som nu sidder i Skjenkestuen og bier paa Svar. Bodil Hansdatter er utilpas og ligger syg neder. Hun beder Folmer at bryde op og see hjem til hende. Hvad gjøre vi nu, Ide? Drage vi derhen?“

Ide vilde den foregaaende Aften været lidet tilbøielig til at forlade Kjærs Mølle, hendes Paradiis; men det Møde med Verner Parsberg havde viist hende, i hvor løs en Traad Freden hang, og hun skjønnede, at Knud bag Kjellinghøls Volde og i en afsides Egn vilde være bedre gjemt, end her ved Rye, gjennem hvilken By alfar Vei gik og mange Reisende færdedes. Derfor svarede hun:

„Mig tykkes, Du nævnede der det, som vi bør gjøre, al den Stund det vilde tage længere Tid at faae Folmer hentet fra Viborrig. Vil Du, som jeg, da bryde vi snarest op, men lade Bent forblive her for alle Tilfældes Skyld. Saa lade vi Svenden fra Kjellinghøl drage videre efter Folmer og underrette ham.“

Ide sukkede, som den, der mod sit Hjertes Lyst har gjort sin Pligt; men Knud blev glad og gav hendes For-

slag sit fulde Bifald; thi han var hjertelig kjed af Møllen og de frugtesløse Farter til Bissing Kloster. —

Inden to Timer efter denne Samtale vare de alt til Hest og rede langs Juul Sø ad Linaa til. Ide saae veemodigt tilbage til Møllen, den blanke Dam og de skyggefulde Træer, kastede saa og et Blik paa den blaa Sø og de mægtige, skovklædte Aase, over hvilke Kollens brune Top ragede op. Hun var tilmode, som Eva maa have været, da hun blev jaget af Paradiis, og tænkte i sit stille Sind paa sin Brøde, at hun var løben af Gaarde med Knud mod sin Formynders og faderlige Vens Villie. En stor Guds Naade, tænkte hun, at det forundtes os dog saa længe at være lyksalige!

Da de rede forbi Halvøen Dynæs, der skyder sig ud i Søen lige overfor Himmelbierget, kastede Knud et Blik ned til det gamle Linaa Laven Slot, som dengang endnu laa paa Næsset, skjøndt halvt i Ruiner. Det var, efter Sagnet, blevet ødelagt i Kong Valdemar Atterdags Krige med den jydske Adel og siden ikke blevet istandsat. Dog var endnu en Fløi af den gamle Borg beboelig og havde nogle taalelig vedligeholdte Kamre med simpelt Bohave. Linaa Laven Slot hørte nu under Aarhuus Bispestol, og Bisp Ove Bilde havde paa sine Reiser et Par Gange dvælet her for den skjønne Omegns Skyld og indtaget et Maaltid i de øde Haller. Ogsaa holdt han en Borgfoged paa Slottet for at vaage over, at Bønderne ikke bortførte Steen derfra; men den gamle Foged og hans Hustru boede der ganske alene, og der var i Reglen stille og øde, ogsaa paa Grund af Almuens Overtro, da man meente, at det spøgede paa Dynæs og i Borgruinen.

Knud studsede da nu ved at see Folk paa Næsset; der var væbnede Svende, hvis Vaaben blinkede i Middagssolen og nogle af dem rede deres Heste til Vands.

„Hvad tænker Du derom?“ spurgte Knud Henning og pegede derned.

„Jeg formoder,“ svarede Henning efter et Øieblik

Betænkning, at det maa være Lehnsmanden fra Silkeborg og hans Mænd."

Knud blev holdende og stirrede ned paa disse væbnede Svende, der syntes voxede op af Jorden og følte sig greben af underlige Anelser, for hvilke han ikke nu kunde anføre nogen fornuftig Aarsag, men som han senere ofte mindedes. Han følte sig mægtigt draget ned til den gamle Borg og dens gaadefulde Besætning og tænkte et Øieblik paa at vende tilbage til Kjærs Mølle og derfra i Peer Kornes Baad at roe ud paa Søen for at speide; men Ide nærede Frygt for nye Forlegenheder, og Knud lod sig da af sin Hustrues Bønner bevæge til at ride videre og fortsætte Reisen. Dog saae han sig ofte om, indtil Bakkerne skjulte Dynæs og Linaa Laven Slot for hans speidende Blikke, og han i Ides muntre Selskab efterhaanden glemte Synet paa Dynæs og den underlige Uro, det havde voldet ham.

Det skete nu alligevel, at Peer Kornes Baad blev sat i Søen, neppe en Time efter Knuds og Ides Afreise. Knuds Tanke, at udspeide de fremmede Gjester paa Dynæs, blev udført ham uafvidende og ved et Tilfælde. Bent Tue følte nemlig en mægtig Trang til en Udflugt; thi de rolige Dage i Møllen havde været meget trykkende for ham, der var vant til et frit, omstreifende Liv. Han havde nu gode Stunder til at adsprede sig, thi hele hans Gjerning skulde under hans Herskabs Fraværelse bestaa i en Gang imellem at ride til Vissing og forhøre hos Fru Genete og hendes Datter, om han ikke i Noget kunde være dem til Tjeneste.

Bent stod sig godt med Peer Korne; thi der, som overalt, forstod han at gjøre sig nyttig, og Peer føiede ham derfor gjerne i at gaae lidt ud paa Fiskeri med ham, ja, han reiste ikke engang Indsigelse imod, at Bent tog sin Armbrøst og sine Jernbolte med i Baaden. Maaskee Peer Korne selv ikke var fremmed for den Idræt, i hvilken Bent satte Livets høieste Nydelse, Jagt efter Storvildt. Den uheldige Omstændighed, at Bent som fattig og ufri Mand aldeles var udelukket fra at nyde Jagtens Glæder

paa egen Haand, bevirkede rigtignok, at hans Jagtbedrifter maatte stemples med det stygge Navn: Krybskytteri; men hvad Skoven og det omstreifende Vildt angik, da havde Bent ingen Samvittighed. Dengang og i lange Tider derefter havde den Forestilling fast Rod hos Almuen, at Skovene og deres Beboere ere Fælledseiendom, og Fortidens grusomme Jagtlove vidne om, hvor stærk den Modstand hos Folket var, der udkrævede saa haarde Midler for at kues. Bent beregnede altsaa kun den større eller mindre Fare, og Peer Korne, som sad til Roers, mens Bent førte Aarerne, loe i Skjægget, da Bent sagde:

„Eet og Eet bliver snart ledt! Fange vi nu en Vildbrad og faae den paa Tungen, des kjærere blive vi derefter ad Flæsket. Mig tykkes, de Klærkes Skovgjemmere lade sig sjelden til Syne, Peer?"

„Vi Klostertjenere have et naadigt Herskab," svarede Peer; „dog see Du Dig vel fore, Bent, og jage ikke paa den forkerte Side af Skjellet! Hans Stygge og hans Skovgjemmere vide af ingen Spøg."

„Nu," svarede Bent, „vi holde os da til Klostergrunden og prise de Munke, som ikke negte, at Skoven er Fattigmands Kappe. Hei!" udbrød han og hvilede paa Aarerne, „hvad nu? Der er Kvindfolk at skue ved Linaa Laven."

Peer vendte sig brat, skyggede for Øinene og saae over mod Dynæs.

„Ved min Helgen!" sagde han forundret, „der saae Du ikke feil. Jeg seer et Skjørt eller to, saa og en Herre med Fjederhat og Sværd ved Siden. Hvad Herskab kan der have fæstet Bo? Lidet lysteligt at dvæle der, hvor Krager og Ugler flyve ud og ind og det færdes, som værre er."

„Bisp Ove," vedblev Korne efter et Øiebliks Taushed, „kan det neppelig være, saasom der er Kvindfolk med, og hun der paa Volden seer ei Hans Stygges Hustru, Christence Strange, lig; hun bar til ingen Tid slig ubekvem Dragt, men ærbar Hue og Liin; denne er broget

i Toppen med Vindike og Baand som en Spætte. Vi gjøre et Slag derover, Bent."

Bent roede fort, indtil de kun vare et hundrede Alen fra Dynæs, hvor de bleve liggende og saae nysgjerrige over til Borgvolden. Der viste sig snart flere nye Personer, blandt hvilke især en spinkel Herre af Middelstørrelse tiltrak sig deres Opmærksomhed. Han var klædt i verdslig Dragt og med stor Overdaadighed. Under en blaa Fløiels Paltzrok, bræmmet med kostbart Peltsværk, bar han en leverfarvet Silketrøie og vide Hoser af samme Stof og Farve. En sort Fløiels Baret dækkede hans Hoved, saa kun lidet af det rødbrune Haar kom til Syne, og paa hans behandskede Hænder blinkede gyldne Ringe, idet han samlede Paltzroken, som om hans kjelne Legeme, trods Middagsvarmen, følte Kulde. Hans Aasyn var blegt, Blikket i hans lyse Øine mat, naar han taug; men naar han talte, fik de et livligt og snu Udtryk, mens et sødligt Smiil krusede de smalle Læber. — Ved hans Side gik en sortkuttet Munk, som lyttede opmærksomt til hans Tale.

Den fløielsklædte Herre, han med Sværd ved Side og det barske, skjæggede Aasyn, Munken, den broget klædte Kvinde med hendes Terne og to bevæbnede Svende stege nu ned af Borgvolden og indskibede sig alle i den rummelige Baad, som hørte til Slottet og laa fortøiet ved Landgangsbroen. Et Par store Kurve bleve satte i Baaden, og derefter greb Svendene til Aarerne og roede fra Land.

Da Baaden med det fornemme Selskab gled forbi Møllerens Baad, dukkede Bent sig og gav sig til at sysle med sin Fiskesnøre; men Peer Korne blottede sit Hoved og hilste ærbødigt. Den fløielsklædte Herre vendte sit Aasyn bort, Damen, der sad og klimprede paa en Luth, hilste med et naadigt Smiil, der klædte hendes skjønne, men noget afblomstrede Aasyn godt, Krigeren saae barsk op, og Munken udstrakte Haanden og tilkastede Peer et: Dominus vobiscum!*)

*) Herren være med Eder!

Da Baaden havde fjernet sig tilstrækkeligt, fløitede Peer Korne langtrukkent, slog Kneb med Fingrene og udbrød:

„Nu fik vi dem see paa nært Hold, Bent! Gjetter Du, hvo det var?"

„Somme af dem!" svarede Bent, „og af den Aarsag vendte jeg Ryg til. Den Munk var Sortebroder Wigand af Vissing og han med Skjægget og den beskjedrede Hat ved Guds Moder ingen Anden, end Landsknegten Goerdes, han, der falskelig udgav sig for Knud Mogensens Morbroder."

„Nu," sagde Peer og nikkede betydningsfuldt, „da gjetter Du neppelig, hvo den spædlemmede og glathagede Herre i den blaa Paltzrok monne være? Ingen ringere, min Bro'er! end Hans Naade, Bispen af Børglum, Hr. Stiig Krumpen, og da kan Du vide, at hun med Bindikehuen var Fru Elsebeth Gyldenstjerne, hans Frille, hvem han til Guds Fortørnelse og det ganske menige Folks Forargelse i nogle Aar har havt hos sig."

„Nu," svarede Bent, „ikke Alle, vi see i Kirken, ere Helgene!"

„Der gik den Tale efter Skipperfeiden," vedblev Peer Korne, „da Hans Naade salverede sig i Jesper Ridemands Bagerovn, ha, ha! og lod Fru Elsebeth i Stikken, at hun skulde være omkommen ved Voergaards Brand. Ingen vidste hidindtil, om hun var i Live, eller hvor hun stak. Dog, nu see vi, hun er vel ved Magt og fremturer i sit syndige Levnet."

„Ond Bane har lange Rødder, Peer!" sagde Bent. „Mig lyster ellers at vide, af hvad Aarsag den Bisp færdes saa langt mod Syd?"

„Saamænd!" svarede Peer, „saa og, om Bisp Ove er vidende derom, at Hans Naade af Børglum færdes her paa hans Grund i en Straajunkers Skikkelse og med Kvindfolk i Følge. Lidet ønskelige Gjester, de, og ringe Wre for Kirken!"

„Meest ligger mig dog paa Sinde," sagde Bent, idet han greb Aarerne og roede over ad Aasen til, „at komme

efter, i hvad Hensigt den Sortebroder færdes her med den Skalk af en Bisp?"

„Hvad rager det Dig, Bent?" spurgte Peer.

„Nu," svarede Bent, „man tænker ved det, man seer! Tænkelig er det ikkun et Træf, men selv om saa er, da bæres det mig fore, at deraf kan intet Godt komme, naar tvende af Knud Mogensens Uvenner, den fule Munk og den Spydskarl af en Landsknegt, de sees tilsammen. Jeg vil roe derover, gaae i Land og speide."

„Du lade det helst!" sagde Peer Korne. „Store Folk due ikke at skjemte med, og fortalte Du mig ei selv forgangen Dag, at den Landsknegt var gaaet i Bispens Brød? Hvad Underligt da deri, at han følger sin Herre?"

„Og den Sortkutte?" spurgte Bent. „Vare nu blot Folmer Hansen og Knud Mogensen her! Jeg vil paa Foden af dem, Peer, og skulde jeg mærke Uraad, da strax vare mit Herskab ad."

„Den Jomfru i Vissing," sagde Peer Korne og rystede paa Hovedet, „hun maa være et Troldbarn, hun, som har evnet at gjøre Folmer Hansen til en Nar, og jages nu Svende og Heste for hendes Skyld, som gjaldt det Rigets Velfærd.

„Nu," svarede Bent og roede til, „var ikke Vind og Kvindfolk, da blev Luften stedse klar. Dog taler Du om det, Du ikke kjender, Peer! Fik Du Jomfruen af Tjele at skue, Du vilde tænke, hun var Jomfru Maria selv, der var stegen her ned til Jorden." —

Imidlertid var Bisp Styge og hans Selskab landet ved Stigballevig og havde leiret sig i en luun Dal ved Himmelbjergets Fod. Hans Naade laa mageligt i Ly af nogle Buske paa et blødt Teppe, som Svendene havde bragt op fra Baaden, priste i overdrevne Udtryk Skjønheden af den Udsigt, han nød fra Bjergets Fod, og erklærede, at Intet skulde kunne friste ham til at forsøge det Sisyphos-Arbeide, at bestige Kollen. Fru Elsebeth, som syntes saare oprømt, forestod Madkurvenes Udpakning, hjulpen af Johan Goerdes, paa hvem Vigands Øine

vogtede. Landsknegt-Høvdingen, nu Bisp Styges Fodermarsk, havde ikke med en Mine røbet, at han gjenkjendte Sortebroderen fra Tjele, end sige, at han skulde nære Hevntanker mod ham. Vigand bemærkede, at denne dristige og snu Eventyrer følte sig ganske hjemme i sin nye Stilling, viste sig kun lidet ærbødig mod sin Herre og meget fortrolig og skjemtefuld i sit Forhold til Fru Elsebeth.

Da Maaltidet var rede, toge de Alle paa Hans Naades Opfordring Sæde i det Grønne omkring ham, og der blev nu spiist med god Madlyst og drukket vakkert dertil. Den forvorpne Kirkeherre syntes med den geistlige Dragt at have aflagt endogsaa den ydre Værdighed; thi han talte mod Sædvane Bægeret flittigt til, Fru Elsebeth stod ikke tilbage, og Johan Goerdes drak som en ægte Landsknegt, saa Lystigheden tilsidst blev ikke ringe; ikkun Vigand holdt sig tilbage og drak med Maade, uagtet han ikke undlod at lee af Hans Naades Vittigheder, eller at yde Landsknegtens drøie Skjemt sit Bifald.

Omsider brød Fru Elsebeth op for, ledsaget af Johan Goerdes, sin Terne og Svendene at bestige Kollen, saa Bisp Styge og Vigand bleve alene tilbage. Hans Naade strækkede sig mageligt, gabede og sagde:

„Min Helgen være priset! nu kunne vi drage Aande, værdige Broder Vigand, og samtale om alvorlige Anliggender.“

Vigand spidsede Øren; thi han var ikke lidet nysgjerrig efter at erfare, i hvad Hensigt hans Velynder havde skikket Bud efter ham. Ganske uformodet var en af Bispens Svende kommen ridende til Vissing og havde begjæret ham i Tale, og dette havde givet Anledning til det Rygte, at han skulde være bleven kaldet til Børglum, og at han nu var paa Veien til Vendsyssel, hvilken feilagtige Formodning Vigand, inden han drog bort, af Forsigtighed snarest havde bestyrket.

„Takket være den lykkelige Hændelse,“ vedblev Bispen, „som førte Broder Niels af Voer paa min Vei, al den Stund jeg uden ham vilde været ganske uvidende om

Eders nuværende Opholdssted; men ikke saa snart fornam jeg, at I var i Nærheden, før mig længtes efter at see Eders Aasyn, og med Glæde har jeg alt fornummet, at I mindes mig med Venskab fra gamle Dage, da I færdedes i mit Bispedømme og prædikede der."

„Jeg er ikke uskjønsom, Eders Naade," svarede Vigand ærbødigt, „men bevarer nydte Velgjerninger i tro Ihukommelse. Ærer jeg saa og i Eder en af Kirkens troeste Støtter."

„Det var andre Tider, de!" sagde Bispen med et Suk; „nu have vi mindre blide Kaar."

„Eders Naade bevise mig den Godhed," bad Vigand, „at gjøre mig viis paa Sagernes Stilling! Er det Eders Formening, at Hertug Christiern, naar han har Kjøbenhavn inde og faaer Magt over det ganske Rige, vil forgribe sig paa Prælater og Klostre?"

„I lide derpaa, Vigand," svarede Bispen, „at hans Villie dertil er fræk og god! Jeg har gjort, hvad jeg evnede, for at blødgjøre hans forhærdede, kjætterske Hjerte og mere, end jeg kan forsvare. Store Bøder har jeg erlagt og dertil udleveret ham, ei aleneste vor store Guldkalk, men vort Klosters dyrebareste Klenodie, den kostelige, med Ædelstene zirede Guldkrone, hvilken Dronning Margrethe fordum skjenkede Børglum Præmonstratenser Broderskab med den Forpligtelse, ingensinde at afhænde den. Med den blev, som I veed, Guds Moders Billede smykket til hver Høitid. Arm og bar er nu hendes Isse, og der var i Børglum ingen Klosterbroder, hvis Øine forbleve tørre, da dette kostelige Klenodie blev skikket bort."

„Sikkerlig," mente Vigand, „har Eders Naade dog gavnet Kirkens Sag ved det store Offer."

Bispen rystede paa Hovedet og sagde:

„Saa tænkte og jeg, da jeg bragte Offeret, Vigand; dog frygter jeg saare, at det er bragt forgjeves."

„Formener da Eders Naade," spurgte Vigand, „at Hertugen vil gaae videre mod Herreklostrene, end til at brandskatte dem?"

„Eder vil jeg sige, hvad jeg tænker," svarede Bispen efter et Øieblikś Taushed, „dog, at I lader det være fortiet! Jeg har mine Speidere ved Hove, og efter hvad mig er forebragt, da vil Hertugen neppelig djærve sig til at forgribe sig paa os høie Prælater og tage os vore Godser og Indkomster fra; dog frygter jeg, at Hertugens Hu staaer til at indføre en ny Kirkeskik, og at han vil forsøge derpaa."

„En ny Kirkeskik?" udbrød Vigand; „at Messe vorder afskaffet og Klostrene nedlagte, saa hver Munk og Nonne erholder Frihed at gaae bort og tage til Ægte?"

„Det staaer til at haabe," svarede Bispen, „at saa vidt kommer det ikke; dog veed jeg for sikkert, at til det Maal arbeider Mogens Gjøe."

Vigand hensank i dyb Taushed; thi hvad Bispen havde betroet ham, gjorde det dybeste Indtryk paa ham. Hvorledes vilde hans egen Stilling blive, om virkelig Munkevælden sang paa det sidste Vers, og hvad vilde skee i Visslng, om den store Omvæltning kom og naaede derhen? Mon ikke det, at Folmer Hansen ufortøvet vilde indfinde sig og føre Margaret fra Klostret til Brudeskamlen? Og vilde hun ikke høre og følge ham nu, da Vigand selv ved at kaste Masken havde krænket hende saa dybt og stødt hende fra sig? Skumle Planer arbeidede i hans Sjæl, men endnu øinede han ikke Middel til med Sikkerhed at udføre dem.

„Ei, Broder Vigand!" udbrød Bispen med et Smiil og lagde sine med gyldne Ringe og Ædelstene smykkede Fingre paa hans Arm, „der tænkte I dybt og langt! Da ikke det, at kaste Kutten, vorde en Kjætter og tage en ung, skjøn Jomfru til Ægte?"

En dyb Rødme lagde sig over Vigands Aasyn.

„Evers Naade behager at skjemte," svarede han barskt. „I skal ikke leve den Dag, da Broder Vigand falder fra og vorder en Forræder mod Kirken!"

„Ved min Helgen!" skyndte Bispen sig at sige, idet

han klappede Vigand paa Skulderen, „det var ikkun Skjemt; allersidst troer jeg Eder slig Formastelighed til."

Vigands krænkede Æresfølelse følte sig beroliget; thi hvad var i en korrekt Papists Øine det, at bekjende med Læberne og lade den hellige Præstekjortel og Munkekutte være Skalkeskjul for grove Laster, mod den Dødssynd at falde fra Kirken? Selv medens Vigand sad og grundede over Midler til at rane Margaret af Klostret og hellere drage hende ned med sig i Fordærvelsens Afgrund, end at see hende som Folmer Ruds Hustru, var det ham en Krænkelse at miskjendes for at ville falde fra Kirken og tage til Ægte! Og dog var han trods sit aandelige Mørke og sin Brødefuldhed endnu ikke sunket saa dybt, som den kolde Vellystning, der sad ved hans Side og i sin Person forenede den høieste, kirkelige Værdighed med den laveste Egennytte og den groveste Last. Havde Bispen kunnet læse i Sortebroderens Hjerte og skjønne, hvor mægtigt glødende Elskov og rasende Had kjæmpede der, han vilde leet ham ud som en Taabe, thi hans eget Hjerte var forlængst dødt og haardt som Flint.

„Men nu til mine egne Anliggender," tog Bispen efter en Pause atter til Orde; „det er paa Tiden, at I erfarer Foranledningen til, at jeg befinder mig her, formummet i verdslig Dragt; det er ikke kommet saa med min gode Villie. Jeg er geraadet i en Klemme og udbeder mig Eders gode Bistand, om I vil være mig til Villie, det jeg skal forskylde Eder ved en rundelig Gave."

Vigand hørte noget aandsfraværende paa denne Indledning; hans Nysgjerrighed efter at kjende Aarsagen til Hans Naades Nærværelse i denne Egn var bleven dæmpet af Uroen i hans Hjerte, og ikke engang Løftet om en rundelig Gave kildrede hans Øre. Dog blev han efterhaanden mere opmærksom; thi Bispen gik efter nogle Omsvøb til Sagen, som var, at han ønskede at blive Fru Elsebeth kvit.

„Denne fromme Kvinde," sagde han med en hykkelsk Mine, „som nu alt i flere Aar har styret mit Huus, har

været Gjenstand for ond Klaffer og Bagvadskelse. Hun havde derfor draget sig tilbage til sin Slægt paa Palsgaard; thi I maa vide, at hun efter sin Moder, Anna Ludvigsdatter Rosenkrantz, har en Arvelod i Gaarden og Ret til at opholde sig der. Dog gjorde hendes Frænder hende det for hedt ved deres Haardsindethed og onde Ord; hun vilde da drage tilbage til Voergaard, men da jeg det fornam, reiste jeg imod hende, og vi mødtes udi Horsens. Godhjertet og svag, som jeg er, viste jeg hende ikke af; vi droge videre, og nu ere vi her; men det er til hendes eget Bedste, at hun forhindres i at drage med mig til Vendsyssel, og i at forebygge dette skulde I være mig behjelpelig."

Bispen taug nogle Øieblikke og foer saa fort:

„Vi dvæle her paa Linaa Laven med Hans Stygges Minde; dog bad han mig ikke fortøve paa Slottet længere, end høist fornødent. Jeg agter da at drage herfra i Stilhed denne anstundende Nat, men efterlade Fru Elsebeth under min Fodermarsks og nogle bevæbnede Svendes Beskyttelse. Dog sætter jeg ingen Lid til den Landsknegthøvding; han har alt i nogen Tid været mig imod, og det er mit Ønske nu at vorde ham løs. Det er min Agt, Broder Vigand, at overdrage al Myndighed til Eder. Som Fru Elsebeths, hende af mig beskikkede, Skriftefader skulde I efter min Afreise formane hende til Taalmod, og formaae hende dertil, at vende tilbage til sine Frænder. I ledsage hende derhen med Svendene og Johan Goerdes, hvem I da efter forrettet Tjeneste giver Afsked af mit Brød med en rundelig Belønning. Hvad siger I dertil?"

Vigand taug og stirrede paa Bispen med et spændt Blik.

„I skal vorde rigeligen forsynet med Penge," vedblev Bispen, „og kan I deraf Noget spare, da være det Eders! Dog, til Beviis paa, at I handler i mit Navn og udrustet med fuld Myndighed, da modtage I denne Ring med mit Vaabenmærke, den Johan Goerdes fuldt

vel kjender. I benytte den og beholde den derefter som Eders Eiendom; den er fine tohundrede Gylden værd."

Bispen drog Ringen af sin Finger og lod den funkle for Vigand, hvis Øine funklede omkap med den. Bisp Stygge tilbad selv Guldkalven og var saa gjerrig som en Pengepuger. At berige sig paa Kirkens Bekostning var hans Hovedformaal, og han drev det vidt heri; thi paa den skamløseste Maade holdt han Præstekald ledige og fordrev Nonner af Klostre, for at spare Underholdet og selv stikke Indtægterne i Lommen. Dog kunde han bruge sit Mammon, naar Klogskaben bød det; men han skilte sig kun med et Suk af med sine Skatte, og han fattede tilfulde den Glæde, den fattige, fordrevne Sortebroder efter hans Mening nu følte ved at modtage saa kostelig en Gave.

Dog var han paa Vildspor. Gaven var i Vigands Øine Intet imod den Myndighed, hvormed han blev udrustet, og den væbnede Magt, der blev stillet til hans Raadighed. Lynglimtet i hans Blik viste, at nu var den sorte Plan, hans Tanker havde syslet med alt i flere Dage, i Færd med at antage en fastere Skikkelse. Den kolde Sved stod ham paa Panden, da han rakte Haanden ud og tog Ringen; thi han formaaede ikke at undertrykke en Følelse af Angst og var tilmode, som om Pagten mellem ham og den Onde nu endelig var afsluttet. Han glemte at takke, hvorfor Bispen med Fortrydelse sagde:

„Der er bleven mig viist større Tjenester tilforn for ringere Løn, end den, jeg nu byder Eder, Broder Vigand!"

„Eders Naade forlade mig min Uhøviskhed," svarede Vigand hurtigt, „min Sjæl var overvældet af Gavens Storhed." —

Medens Bispen saaledes vandt et føieligt Redskab i Vigand, forlystede Fru Elsebeth sig paa Kollens Top. Dog sad hun der nu alene med sin Terne og Svendene; thi en Kongeørns Skrig havde lokket Johan Goerdes ind i Skoven. Med en spændt Armbrøst listede han sig henimod det Træ, hvor Fuglenes Konge havde sin Rede, da

hans Blik, som var hævet, pludseligt blev draget mod Jorden; thi en Mand i en graa Vadmels Kofte, med et Sværd ved Siden og en spændt Armbrøst i Haanden, ligesom han selv, traadte frem fra et Bagholb og stod pludselig for ham. Johan Goerdes studsede, gjorde et Skridt tilbage, og ved denne Bevægelse gik Armbrøsten af, og Jernbolten fløi op i Trætoppene.

„For Djævelen!" raabte han.

„Nu ere mine Kaar bedre, end Dine," sagde Bent; thi ham var det, og han havde Ret i at prise sin Lykke. En Armbrøsts eller Flitsbues svære Staalbue lod sig nemlig ikke spænde ved Menneskehaand alene, men kun ved Hjelp af en Dunkraft, der enten var anbragt paa selve Buens Løb, eller førtes løs med. Johan Goerdes havde dette Redskab hængende ved sit Belte, men der var selvfølgelig ikke Tid til at anbringe det; thi Bent sigtede paa ham og truede med at trykke løs, naar han rørte Haand eller Fod.

„Hvo er Du?" raabte Johan Goerdes, idet han bed sin Harme i sig. „Tænkelig en af Hans Naades, Bisp Oves Skovgjemmere? Da vide Du, at Du har Hans Naades Broders, Bispen af Børglums Fodermarsk for Dig, og ikke mene Du da mig at være en Stakkarl, Du uhevnet tør skyde ned som en Hund."

Bent sænkede Armbrøsten lidet og sagde:

„Jeg veed mere om Dig, Din Spydskarl, end Du skjøtter om. Vil Du frelse Dit Liv, da sige Du nu paa Stand, hvi Din Bisp færdes her, og hvad den Sortebroder af Vissing gjør hos ham?"

Johan Goerdes gjorde Mine til at røre sig, men strax hævede Bent atter Armbrøsten og tog Sigte, hvorpaa Landsknegten, efter at have udstødt en Ed, svarede:

„Djævelen maa vide baade Dele, ikke jeg! Dog skjønner jeg nu, Du gaaer større Folks Ærinde og er en Speider, min Herres Fjender maae have udsendt."

„Johan Goerdes!" svarede Bent, „Du Mordbrænder og røveriske Landsknegt, see Dig vel fore, hvad Du gjør, skulde Du havt noget Eventyr fore i denne Egn! saa vare

Du og den fule Munk, Broder Vigand, ad, at han hytter sit Skind!"

Bent sænkede atter Armbrøsten en Kjende, da han sagde de sidste Ord; men i samme Nu gjorde Johan Goerdes et vældigt Spring, som førte ham bag et Træ, spændte med stor Behændighed og Hurtighed Armbrøsten, lagde en Bolt paa og skød, saa Bent neppe fik Tid til at hytte sig. Jernbolten susede pibende over det Sted, hvor han havde staaet, og borede sig dybt i Barken paa det Træ, bag hvilket han nu var i Sikkerhed.

Strax da Johan Goerdes havde affyret sit Skud, satte han sin Sølvpibe for Munden og stødte i den for at hidkalde sine Svende, hvorfor Bent fandt det raadeligst at flye. Svendene havde imidlertid ikke hørt Signalet, og da de udebleve, gik Johan Goerdes tilbage til Fru Elsebeth, idet han, paa Grund af den fremmede Stimands nøie Bekjendtskab til hans Person, besluttede foreløbig at fortie sit Eventyr.

En halv Time efter var Bispen og hans Følge atter i Baaden og paa Veien hjemad.

„Her er lysteligt i denne skjønne Egn, Eders Naade!" sagde Fru Elsebeth, „lysteligere, end i Vendsyssel, hvor Havgussen giver Hoste. Var saa sandt dette Stift Eders Bispedømme!"

„Nu, ædle Frue," sagde Bispen med et Smiil, „Eders Begjær, at dvæle her end en føie Stund, skal vorde tilfredsstillet!"

Baaden gled hen over Juel Søens blanke Flade, mens Vandet blinkede for Aarernes Slag i Eftermiddagssolens Glands. Fru Elsebeth slog sorgløst sin Luth, og Strengelegens Toner løde over til Peer Korne og Bent, som nu ogsaa stødte fra Land med deres Baad og langsomt fulgte efter.

Fjerde Kapitel.

God Sold.

Da Solen den næste Morgen steg op over de østlige Høie, red Bent Nord paa, idet han med Glæde fornam sin Hests Vælighed. Den havde havt kun altfor gode Dage i Møllen og gik nu hidsigt paa. Godt, sagde Bent ved sig selv, naar Rytter og Hest have samme Sind! Du skal faae Din Lyst stillet, Brune, og Dine Been røre, inden Sol gaaer ned!

Mange urolige Tanker og forvovne Planer havde spøget i Bents Hoved den foregaaende Aften efter Mødet i Skoven med Landsknegten. Han var i stor Uvished, om han skulde foretage sig Noget og hvad da? Saa indviet var han nu bleven i Forholdene, ikke alene ved nu og da at høre Brudstykker af sit Herskabs Samtaler med Folmer Rud, men ogsaa ved at gaae Folmers Ærinder i Klostret, og saa stor var hans Troskab og Hengivenhed mod hans Huusbond og dennes Søster, at en Anelse om Fare for Margaret strax greb ham, og hans skarpe Instinkt gjorde ham ligesaa mistroisk og aarvaagen, som havde han været Folmer Rud selv.

Han havde efter nogen Betænkning overveiet Sagernes Stilling med Peer Korne, der rigtignok mente, at han saae Syner, men som sluttelig havde erklæret, at saasom Bent alene Intet formaaede, da vilde det ene Rette være, at han skyndsomst red ad Viborg til, gav Folmer Hansen Underretning om, hvad der var hændet ham, og raadede Folmer til, det snareste skee kunde, atter at indfinde sig med sine Svende.

Dette Raad havde Bent da fulgt og følte sig nu vel til Mode ved at være revet ud af sin Tvivlraadighed. Som han red hen ad Veien og skottede ned til den gamle Borg paa Dynæs, mødte han en gammel Bonde, kommende fra Linaa og ham velbekjendt som en af Peer Kornes Møllegjester.

„Har Du fornummet til nogen Uro paa Dynæs i denne Morgenstund, Søren?" spurgte Bent, idet han standsede sin Hest.

„Ih, Gud naade!" svarede Søren og slog Kors for sig, „ræddeligt har det spøget paa Linaa Laven denne Nat. Niels, som vogter Ungkræ paa Heden, sværger derpaa, at han har fornummet til Vaabengny og Susen i Luften derifra og heelt op til Naaege."

Bent kjendte godt det gængse Sagn om Vesterkongens Søn, der bortførte Lavekongens Datter, ridende med hende foran sig paa Hesten og skrapt forfulgt af hendes Faders Mænd over Seis Hede, indtil han blev indhentet ved nogle store Ege, hvorfor Stedet siden kaldtes Naaege. Her, hvor Gudenaa flyder ud af Bra Sø, maatte han slippe sit Bytte og lod derpaa sin Hest springe med sig i Søen og styrede ud i den mellem Kongholm og Hattenæs, saaledes kaldet, fordi han der tabte sin Hat; men da Hesten ikke evnede at svømme ret langt med den tunge Byrde, saarede han den med sit Sværd, vel vidende, at saa længe Blodet flød, vilde Kræfterne ikke svigte. Dog naaede den ikke Land, men sank med ham paa det Sted, som endnu kaldes Kongedybet.

„Ikke tvivler jeg derom," svarede Bent, „at de onde Aander fare mellem Dynæs og Naaege, fornemmelig i disse Nætter, da Udædingsmænd have Ophold paa Linaa Laven og vel maa drage Alt til sig, som ondt er. Har Du ikke fornummet til disse Gjester af Kjød og Blod, Søren?"

„Ei, hvad snakker Du der om Udædingsmænd?" spurgte Søren. „Lehnsmanden ledsagede en Skare Mænd og nogle Kvinder til Linaa Laven forgangen Dag; hvo de ere, og hvad de tage sig fore, derom bekymre vi Bønder os ei, og raader jeg Dig at vare Din Mund!"

Søren slog Kors for sig og red sin Vei, hvorpaa Bent, fast i sit Fortsæt, gav sin Hest Tøilerne og fortsatte Reisen Nord paa. —

Den gamle Borg, paa hvis røde Mure Morgensolens Straaler spillede, frembød nu det sædvanlige Skue

af trøstesløst Øde og Tomhed. Der var intet levende Væsen at see paa de halvt sunkne, grønne Vold, ved Bygningens brøstfaldne Mure, eller i den græsgroede og af Muurbrokker opfyldte Borggaard; men det var en skuffende Ro; thi Borgen var at ligne ved et Menneske, hos hvem der under et roligt Ydre bølger sig Græmmelse og vilde Lidenskaber.

I et af dens brøstfældige Kamre gik Fru Elsebeth frem og tilbage, idet hun vred sine Hænder og udstødte dybe Sukke, en stakkels, falden Kvinde, nu ganske værgeløs mod Verdens Spot, da hendes eneste Ven havde ladet hende i Stikken; og i Hallen nedenunder sad hendes Skjebnes Herrer, den rænkefulde Munk, selv et Bytte for vilde Lidenskaber, og den raa Landsknegt, i hvis syndige Hjerte krigerisk Æresfølelse og Samvittighedsløshed, Djervhed og Falskhed vare forunderligt blandede, en ægte Affødning af sit Aarhundrede, som var Leiesvendenes Blomstringstid.

De sade lige overfor hinanden ved det svære, men ormstukne Bord, som stod midt i Hallen, og havde Viinkander og Bægre imellem sig; thi deres undvegne Herre reiste aldrig uden at føre Kjøkken og Kjelder med sig, og han havde efterladt en Vogn, vel fyldt med Alt, der kunde kildre Ganen og holde dem ved godt Mod paa deres forestaaende Reise. Paa Bordet laae Johan Goerdes's Sværd og Jernhat og ved Siden af et Par af Bispens silkestukne Handsker, hvilke han i Hastværket, da han med sit Følge listede sig bort om Natten, havde forglemt.

„Nu, Munk!“ udbrød Johan Goerdes og satte det tømte Bæger haardt i Bordet, „her sidde vi nu paa denne raadne Borg mellem Skove og Søer med en hylende Kvinde — hvad gjøre vi nu?“

Vigand, som lod sit Bæger staae urørt, saae op og sagde:

„Meget kunde nu gjøres, som vilde være Eder, som mig, profitligt og gavnligt, om vi kunde komme til Enfindighed, og jeg turde sætte min Lid til Eder.“

„Hvad?" udbrød Johan Goerdes og lo i Skjægget, „haver I Mistro til mig?"

„Hvad maa jeg tænke," sagde Vigand, „om en Mand, der skifter Navn, som en Snog skifter Ham? Først fremstillede I Eder som Genete Jakobsdatters Broder og løi det, siden har jeg fornummet, at Eders rette Navn skulde være Johan Goerdes, og dog er I gaaet i Bispens Brød under et tredie Navn; thi hørte jeg ikke feil, da kaldte Bispen Eder John Clarich? Vel er det da raadeligt for mig først at vide, med hvem jeg haver at skaffe."

„Hvilken af disse trende Herrer," spurgte Landsknægten leende, „behager Eder bedst? I kan frit vælge, og jeg vorder da paa Stand den, I begjærer!"

„Bedst huer mig for Tiden John Craigengelt," svarede Vigand med et skummelt Smiil.

„Ei!" udbrød Landsknegten, „hvi fornegtede I mig da saa skjændeligen paa Tjele, da Eders hedengangne Herre, Fanden have hans Sjæl! forbløffedes ganske, saa han, tænker jeg, vilde taget mig for god, havde ikke I lagt Eder imellem og gjort lyst i hans taagede Hjernekiste?"

„I gjorde da et skjønt Løfte," sagde Vigand, stedse smilende, „agter I at indfrie det?"

Landsknegten saae op med et snu Blik og sagde:

„I see det nu an for en Spøg! Da stod I mod mig, nu ere vi paa samme Parti."

„Ret saa!" svarede Vigand, „nu lader I see nogen Høviskhed! Viis derefter i samme Maal Oprigtighed! Den Mand, jeg taler med, er vel da Johan Goerdes, han, der dræbte John Craigengelt og tog hans Vaaben som godt Bytte, saa og hans ædelige og ærlige Navn?"

„Og I frygter ikke den Mand, der gjorde det?" spurgte Johan Goerdes og strøg sit Skjæg.

„Paa ingen Viis!" svarede Vigand, „jeg agter ham og ønsker mig ham til Staldbroder. Til Beviis lader jeg Eder vide dette, at Bisp Stiig har overdraget mig at afskedige Eder af hans Tjeneste, naar I har ledsaget

Fru Elsebeth til Palsgaard. Jeg kunde da lade Eder gaae og selv drage med Bispens Svende til Børglum; dog jeg slaaer Eder fore, at vi forblive tilsammen og lade Bisp være Bisp!"

„Da skjønner jeg," sagde Johan Goerdes og søgte Vigands Blik, „at I har min Bistand behov til et Skjelmsstykke, hvilket det nu monne være. Nu, saasom I bryder med den Skalk af en Bisp, da er I min Mand; thi det maa I vide, at jeg forlængst er kjed af at tjene slig kvindagtig Herre, og ikke indbilde I Eder, at jeg er forbleven her tvungen, eller som Hans Naades Nar. Hans Kammersvend forraadte sin Herre og betroede igaar Aftes silde mig, at Hans Naade vilde snige sig herfra inat. Jeg kunde forpurret den Rævestreg, dog lod jeg den uhindret skee."

„Af hvad Aarsag?" spurgte Vigand, virkelig overrasket.

Johan Goerdes fyldte sit Bæger, tømte det i eet Drag og tog saa til Orde:

„Nu er det Tid, at jeg stiller tilfreds Eders Videlyst, mig anbelangende. Vi have gode Stunder, Mad og Drikke i Overflod, og Fru Elsebeth higer ikke herfra. I høre da nu, hvad Mand jeg er, og af hvem jeg er kommen! Mit Navn er, som I formodede, Johan Goerdes, og jeg er en Østfriser af god, gammel Storbondeslægt, som i forrige Seculum gik under i Kampen mellem Herrerne Zirkzena og Fokko Uken. Min Fader, saa og min Forfader, ernærede sig, som jeg, ved deres gode Sværd; min Moder fulgte med Regimentets Tros, og er jeg født og kommen til Verden i en Teltleir, Aftenen efter et stort Slag, under Paukers og Trompeters Lyd. I mit Fædreneland kjendes ei Fred, og fra min Hjemstavn udgaae de Krigerskarer, som betvinge ganske Europien, snart i een Fyrstes Sold, snart i en andens, saasom vi ikke befatte os med Stridens Aarsag, men høimodigen elske Striden for dens egen Skyld —"

„Dog ikke vragende godt Bytte?" faldt Vigand ind.

„End mindre god Sold," vedblev Johans Goerdes, „al den Stund en modig Kriger er sin Løn værd; men forholdes den ham, da faaer han selv forhjelpe sig til den."

„Jeg forstaaer!" sagde Vigand utaalmodigt; „dog lade I mig snarest vide, hvad dette har med vore nærværende Kaar at gjøre? Det turde hændes, at jeg ikke havde fuldt saa gode Stunder, som I."

„Saa sagte, Munk, saa sagte!" svarede Johan Goerdes; „viis Mand tier og bier! Det hændes dog," vedblev han, efterat han havde vædet sin Strube, „at En af mine Lige sætter Bo, mæt af Hæder, naar en skjøn Jomfru eller Enke forseer sig paa vore mandhaftige Personer. Saalunde ægtede den berømmelige Høvding, Marcus Meier, den Lybekker Borgermesters, Goslich Luntes, rige Enke, og saa have Flere gjort før ham. Vilde det da forundre Eder, om og jeg nu tænkte paa de gamle Dage og blev til Sinds at forandre mig og nyde min Hæder i Velvære og Ro?"

Et Glimt i Vigands Øine viste, at det anede ham, hvor Landsknegten vilde hen.

„I vide da nu uden Omsvøb," vedblev Johan Goerdes, „at jeg har kastet mine Øine paa Fru Elsebeth. Hvad siger I dertil?"

Vigands Aasyn røbede alt Andet, end Mishag, men saa mange nye Tanker strømmede ind paa ham, at han i det første Øieblik undlod at svare.

„Fru Elsebeth," vedblev Johan Goerdes, „har stedse viist mig et mildt Aasyn og været mig huld. Nu er hun usalig og raadvild, forstødt af Alle; vel maa da en ærlig Kriger være hende velkommen som Gemal, og mig staaer hun an; hun er dog en Kvinde af god Byrd og dertil formuende. Vil I nu med Eders færdige Tunge tale min Sag og benytte Eders Myndighed som Skriftefader til at vende hendes Hu til mig?"

„Johan Goerdes!" sagde Vigand med et funklende Blik, „dette passer som Haand i Handske, og Intet kunde I paafundet lykkeligere, end dette! Visselig vil jeg være

Eder til Tjeneste i den Sag og det af al min Formue, dog paa det Vilkaar, at I viser mig en liden Gjentjeneste, om hvis Beskaffenhed I snart skal vorde underrettet. Først høre I nu mit Raad, som er, at I fremstiller Eder for Fru Elsebeth som John Craigengelt og holder fast derved, at I er Genete Jakobsdatters rette Broder, idet I blot for Eders Sikkerheds Skyld, da I tog Deel i Skipperfeiden paa Bøndernes Side, har skiftet Navn. De Craigengelters Vaabenmærke paa Eders Harnisk vidne for Eder nu, som forhen paa Tjele, denne Gang, tør jeg love Eder, med bedre Held! Eders egen Æt være nok saa god i Eders Fædreneland, dog veier en frisisk Storbonde ikkun lidet mod en skotsk Adelsmand."

„Bedre vilde det dog hue mig," sagde Johan Goerdes, „at fremtræde for min Fæstemø i min sande Skikkelse; thi her gjelder det, at den sviges værst, som sviger sig selv."

„Ingensinde," svarede Vigand, „giver hun en Bonde sin Tro! I skal sande det, agter I mit Raad ringe. Saa betænke I og, at Fru Elsebeth er af en mægtig Slægt, der formaaer at værge for hende, om de finde det nødagtigt for Ærens Skyld; dernæst, at Eders egen Sikkerhed turde være i Fare nu, da I træder af Bisp Stiigs Brød. Mit Raad er da dette, at I herfra uden Forhaling iler over Grændsen, i Hamborg lader Eder formæle til Fru Elsebeth og der afventer roligere Tider. Da, naar hun er Eders præstegivne Hustru og løben af Landet med Eder, saa den Sag ei mere staaer til at ændre, maae vel de stolte Gyldenstjerner bøie sig, og I kan fremtræde med Krav paa Eders Hustrues Formue."

„Ved min Landsknegt-Ære!" udbrød Johan Goerdes, „I tænker for mig, som kunde jeg være Eders rette Broder. Nu lade I høre, hvad I begjerer til Gjengjeld af mig?"

„Jeg drager med Eder," sagde Vigand og saae raskt op. „Jeg er led af dette kjætterske Land, hvor om føie Tid al Præstevælde vil vorde tilintetgjort og ingen ærlig Klosterbroder da mere kan bjerge sig. Ikke agter jeg at

oppebie denne Forsmædelse, og en Ungsøster af Vissing, der er af samme Sind, som jeg, skal nu faa Tilbud om med mig at salvere sig, og vi drage da Baade i Selskab med Eder og Fru Elsebeth af Landet. Fru Elsebeth vil i hende fange en Selskaberinde, som vil staae hende an."

Der gled et Smiil over Johan Goerdes's barske Aasyn, han fløitede en Landsknegt-Vise, brast saa i høi Latter og sagde endelig:

„I vil løbe af Klostret med en Nonne? Ikke mente jeg Eder at være slig lystig Munk! Nu hver I mig bedre, end tilforn, nødsages jeg end til at lade Eder vide, at ikke rækker jeg Haand til sligt Bovespil, paa hvilket Fru Elsebeths og min Afreise sluttelig ganske turde strande."

„Nu," svarede Vigand med Rynker i sin Pande, „da drage vi snarest med Fru Elsebeth ad Horsens til, og Bisp Stiigs Villie vorde da til Punkt og Prikke udført! I veed, jeg haver Magten, Bispens Svende lyde mig blindt, og I med Eders Svend alene ville Intet formaae mod os."

„Lad høre," sagde Johan Goerdes efter et Øiebliks Betænkning, „hvor det skulde stilles an?"

„Saalunde," svarede Vigand, „at jeg snarest alene begiver mig paa Vei til Vissing. Selv maa jeg føre den Nonne af Klostret, hvoraf I kan skjønne, at Eders dyrebare Person ikke vil stedes i nogen Fare. Jeg forlanger ikkun af Eder, at I inden Midnat møder hiinsides Rye ved gamle Maris Huus med Svendene og tvende Heste. Bispens Svend Ole er barnefødt i denne Egn og kjender Stedet, dog skal jeg til Overflod underrette ham. I bryde op i god Tid og føre Fru Elsebeth til Siim, hvor hun fortøver Eders Tilbagekomst med mig og den Ungsøster."

„Vel!" sagde Johan Goerdes. „Dog lade I mig nu vide den Ungsøsters Navn og af hvad Slægt hun er?"

„Nu!" udbrød Vigand, „I skal i mig finde en ærlig Mand, der Intet stikker under Stolen. Raadeligst og,

at I er forud underrettet. Hun er ingen Anden, end mit Skriftebarn, Margaret Mogensdatter, og en Betryggelse vil det være for hende at see Eder; thi mere, end een Gang, talede hun om de glade Dage, da I gjestede Tjele og sukkede derover, at I ikke var hendes rette Morbroder. Dog — Morbroder eller ikke, I er nu for hende kjendt Mand; men raadeligst sikkerlig dette, at vi nu sværge derpaa, at I er hendes rette Frænde, og Frændskabet dækker da al Ubekvemhed."

Der lagde sig en betænkelig Alvorlighed over Johan Goerdes's Aasyn, og havde Vigand kunnet læse i hans Hjerte, vilde han seet, at den Smule Samvittighed, Landsknegten havde, rørte sig hos ham.

„I har udsøgt Eder et stolt Bytte, Munk!" sagde han omsider; „ved min Helgen, ikke skulde det fortryde mig, var jeg i Sandhed denne Jomfrues Frænde!"

„Det I dog ikke er," udbrød Vigand med et hvast Blik, „og har jeg da i min Magt, naar det lyster mig, at gjøre Ende paa det Mummespil. I veed, hun er et Slegfredbarn, uden Beskyttelse, haardt trængende til min. Ingen vil røre en Finger for hendes Skyld, uden det skulde være en taabelig, ung Svend, der har forgabet sig i hendes kjønne Ansigt, eller hendes Broder Knud, den dumme Pog, I lokkede saa skjønt i Fælden."

„Han," svarede Johan Goerdes, „I nævner en taabelig, ung Svend, er mig vel bekjendt som Folmer Hansen Rud til Kjellinghøl."

„Lige godt det!" svarede Vigand; „han er nu langt herfra, saa og Knud, hvorom jeg igaar har forvisset mig."

„Ha!" udbrød Johan Goerdes, „de have dog saa været her! da var det sikkerlig Knuds Svend, der anfaldt mig i Skoven."

Han fortalte nu Vigand om Mødet med Bent, men Vigand viste sig vel underrettet og kunde sige Johan Goerdes, at kun denne ene Svend var ladt tilbage.

„Herrerne selv kunne være nærmere, end I tænker,"

sagde Johan Goerdes, „og de ville da muligen komme over os med deres Karle, og saa ligger det hele Huus."

„Paa ingen Viis," svarede Vigand, „naar vi handle med Raskhed og Bestemthed. End i denne Nat maa Alt være fuldbyrdet og vi nogle Mile Sønder paa. Tykkes det Eder ikke lysteligt at spille disse hoffærdige, ædelige Knøse, i hvis Øine vi Andre ikkun ere Kryb, dette Puds?"

Johan Goerdes saae ned for sig og trommede med Fingrene paa Bordet, indtil han pludselig syntes at være kommen til en Beslutning.

„Nu, Munk!" sagde han med et snu Blik, „hvad byder I mig for den Haandsrækning?"

„Byder Eder?" gjentog Vigand og saae op. „Fru Elsebeth og hendes Formue vorder Eders store Belønning, ikke være I nu ublu og begjære Mere."

„Derom tale vi nu strax!" sagde Landsknegten barsk; „først tælle I nu op her paa Bordet min tilgodehavende Sold; thi saasom Bisp Stiig har overdraget Eder at afskedige mig, da maa han, er han ei en Skalk og Bedrager, og have givet Eder Penge at betale mig med."

„Hvor kan I tvivle derom?" spurgte Vigand med et forlegent Smiil. „Det gjøre vi af siden, naar vi ere i Sikkerhed over Grændsen."

„Saa lege vi ikke, Munk!" udbrød Johan Goerdes og slog i Bordet. „Forinden I forlader dette Rum, udbetale I til sidste Hvid, hvad mig med Rette tilkommer!"

„I er som et uvornt Barn," sagde Vigand, „og bliver ei stille, før Eder puttes Kage i Munden. Nu, det skal skee, som I ønsker.

Han gik hen i Hallens Krog, tog der af en vel spækket Lædersæk den Sum, Johan Goerdes havde til Gode og gav ham den. Landsknegten talte Pengene nøie efter, puttede dem sindigt i en Læderpose, han bar hos sig og sagde:

„Nu har I gjort Ret og Skjel, ikke mere! I sige nu, hvad I byder mig for det Ridt til Rye og derfor,

at jeg med mit Sværd dækker Eder og Eders Nonne? Have vi først aftakket Bispens Svende, da har I ingen anden Beskyttelse, end mig og min Svend. I og Eders Nonne ere Baade som Tros, der vil vorde mig til Tynge og Forhindring, hvor jeg drager frem. I see ikke saa fremmed og fortørnet!" vedblev han, da Vigand gjorde Mine til Indsigelser. „Det er ikke forblevet en Hemmelighed, at Hans Naade igaar Aftes silde udbetalte Eder en rund Sum. Byder I mig hundrede Gylden?"

„Ved min Helgen!" udbrød Vigand forbittret, „I veed at brandskatte og maa vel have Øvelsen. Dog," vedblev han, idet han hurtigt fattede sig, „I faaer vel have Eders Villie! De hundrede Gylden være da Eders, naar vi ere i Sikkerhed og uden Danmarks Grændser."

„Helst," sagde Johan Goerdes med et koldt Smiil, „lade I de halvtredsindstyve klinge paa Bordet strax; de andre halvtredsindstyve derimod først, naar vi ere over Grændsen."

Vigand saae paa Landsknegten med et giftigt Blik og blev bleg om Kind. At kaste sig over ham som en Tiger og støde sin Dolk i hans Bryst, dertil følte han meest Lyst. Dog havde han nu blottet sig for meget og turde ikke bryde med Johan Goerdes, vel vidende, at hans Myndighed over Svendene, naar det kom til Stykket, ikke var ringe, og at det kunde tage en ulykkelig Ende for ham selv, kom det til et Brud. Han fik da Bugt med sin Harme, udbetalte Johan Goerdes den forlangte Sum og kom derefter let til Enighed med ham om Planen for Natten.

Der stod nu tilbage at forberede Fru Elsebeth paa den Lyksalighed, der ventede hende, og Vigand betragtede det som ganske fornødent, at han indledede Sagen med Fiinhed, hvorimod Johan Goerdes nu lod til at ansee Vigands Indblanding som mindre fornøden, uagtet han ikke modsatte sig den.

Fru Elsebeths Suk og Klager havde nu og da lydt ned til dem gjennem det brøstfældige Loft; men da Vigand traadte ind til hende, forstummede de.

Det var et øde Rum, i hvilket den ulykkelige Kvinde befandt sig, med ormstukket Paneel, søndrede Ruder og uden andet Bohave, end en Seng og en liden Løibænk. I en Krog stod en Vadsæk, og nogle af hendes Klæder laae i Uorden omkring paa Gulvet. Selv sad hun paa Løibænken med foldede Hænder og bøiet Hoved, stirrende trøstesløst hen for sig. Hendes regelmæssige Træk, den fiint bøiede Næse, den vel dannede Mund, de store, blaae Øine og det rige, blonde Haar gjorde hende endnu til en skjøn Kvinde; men hendes Øienlaage vare røde og opsvulmede af Graad, og i Stedet for det Træk af godmodig Letsindighed og sandselig Livsglæde, der ellers viste sig om hendes smilende Læber, saaes nu Græmmelsens dybe Furer.

Vigand tildelte hende med den sædvanlige, tillærte Salvelsesfuldhed sin Velsignelse, men hun afbrød ham, sprang op og raabte:

„Hvad vil I nu, Munk? Slæbe mig til Palsgaard? Da vide I det forud, jeg gaaer ei med det Gode. Ved Guds Moder, før jeg lader mig haane af mine haardsindede Frænder og mit Hjerte stinge til Døde af deres forgiftige Ord, før springer jeg i Søen!"

Vigand vilde berolige hende og formane hende til Taalmod, men det lykkedes ham ikke strax at komme til Orde. Hun vedblev at tiltale ham med heftige Lader, idet hun gik frem og tilbage i Kammeret og nu og da standsede foran ham. Vild og forvirret løb den Tale i Begyndelsen, men efterhaanden klaredes hendes Tanker og styredes af hendes Fortvivlelses Kraft mod eet Maal.

„Du sige mig, Munk," udbrød hun tilsidst, „mener Du ei Bisp Stiig at være den lede Djævel selv? Da jeg var flyet fra min første og rette Huusbond for hans Misgjerningers Skyld, da antog han sig mig, en eensom og raadvild Kvinde, og jeg elskede ham og tænkte ei derover, enten han var Klærk eller Læg, og vi levede i Synd, Menneskene til Forargelse og Gud Herren til Fortørnelse, indtil Bønderne dreve os af Voergaard, og han

salverede sig selv og lod mig i Stikken; og han bekymrede sig ei om mig, indtil jeg opsøgte ham og han nu med Falskhed i Hu og Svig paa Læben gjorde mig tryg for ganske at vende mig Ryggen og snige sig derfra! Mit Hjerte gyser, som havde Helvedes Fyrste været min Gemal. Guds Moder vender sit Aasyn fra mig — hvad Ende skal det tage med mig?"

„En god og lyksalig Ende," sagde Vigand med dyb og fast Røst, drog hende ned paa Løibænken, tog Plads ved hendes Side og øvede nu paa hendes bøielige Sind hele sin Kløgt og al sin naturlige Veltalenhed. Han forudsaae, at hvor fortvivlet hendes Stilling end var, hun vilde dog betænke sig paa at drage ud i Verden med en Mand af Landsknegtens tvivlsomme Beskaffenhed, især da han tillige var hæslig og plump i sit Væsen. Han fremtryllede da for hendes studsende Blik et skjønt Ærens Tempel, i hvilket Fodermarsken John Clarich viste sig for hende i Skikkelse af en skotsk Adelsmand, Genete Jakobsdatters miskjendte Broder, en ærlig og djærv Kriger med Hæderens Glorie om sin Pande, men formedelst Tidernes Ugunst stedet i Fare og nødsaget til at dølge sig i Ringhed; en Vanskjebne, som han dog ingenlunde beklagede, saasom den havde ført ham til hende, hvem han tilbad og inderligt ønskede at gjøre til sin Hustru. Da det saaledes efterhaanden var lykkedes ham at faae hende til i Forening med den formentlige John Craigengelt at see ikke blot en saare ønskelig, men den eneste hæderlige Udgang paa hendes nuværende mislige Stilling, indviede han hende for en Deel i den Aftale, han havde truffet med hendes Tilbeder og gav hende en sminket Forestilling om sine egne Planer og om de Grunde, der bevægede ham til at drage af Danmark.

Som det ofte gaaer med letsindige Naturer, saa nu og med den lettroende Fru Elsebeth. Hendes Fortvivlelse slog over i Lystighed, hun klappede i Hænderne af Glæde over, at Vigand vilde bringe en Ungsøster med fra Vissing, der skulde være hendes Selskaberinde og spurgte ham ud, om hun var skjøn og munter? Hun glædede

sig til at drage af Danmark og see fremmede Lande og overdrog sluttelig Vigand at lade Fodermarsken vide, at han turde indfinde sig og selv tale sin Sag. Dog maatte hendes Pige først komme og give Kammeret et sømmeligt Udseende. Tilsidst sagde hun med et Suk:

„En grim Karl er han, og det Ar over Panden klæder ham ilde; dog er et ærligt Hjerte mere værd, end et glat Aasyn og jeg veed, han har et lystigt Sind og ynder Skjemt.“

Kort efterat Vigand havde forladt Fru Elsebeth, gik han i Baaden og blev af et Par Svende roet over Søen. Sammensunken sad han paa Baadens Agtersæde, rynket var hans Pande og mørkt hans Blik. Der kom ikke et Ord over hans Læber, før Baaden gled ind i Stigballe Vig, og han bød Svendene roe tilbage til Dynæs og forsvandt med hurtige Skridt i Skoven.

Femte Kapitel.

Slangen skifter Ham.

Vest for Rye, i den snevre Dal mellem Koppehøi og Knasbjerg, i Ly for alle kolde Vinde og omgivet af krogede Birketræer, hvis hvide Stammer lyste mellem Enebærbuske, Lyng og Gyvel, laae den gamle Spaakvinde Maris Hytte. Det var saa brøstfældig en Rønne, som noget Steds fandtes i hine Tider, da Folkets Mængde boede i usle Vaaninger. De klinede Leervægge vare fulde af Revner og havde aldrig været berørte af Hvidtekalk. Lyngtaget var bulet og mosgroet, og Skorsteenspiben fattedes ganske.

Dog sad ingen Adelsmand mere sikker og tryg bag sin Borgs stærke Mure, end gamle Mari indenfor disse skjøre Vægge, der neppe vilde modstaaet et godt Spark.

Ingen nærmede sig hendes Bolig, uden med Frygt, men Mange for at søge Raad eller for at kjende sin Skjebne; thi Mari var vide bekjendt som en Troldkvinde, udrustet med overnaturlig Magt og Spaadomsgave. Hun levede dog i den bedste Forstaaelse med Munkene og Nonnerne i de tre omliggende Klostre, ja, hun havde for dem ofte været et Redskab til Overtroens Befæstelse.

I Papismens Dage kunde en slig, saa kaldet klog Kone, endnu trives i Fred. Det var først efter Reformationens Indførelse, at disse Overtroens Præstinder kom paa Kant med Geistligheden, idet de toge Munkenes Gjerning, Mirakelkure og Aandebesværgelser, heelt i Arv og derfor bleve en Gjenstand for de grusomme Forfølgelser, der ere en Skamplet paa den lutherske Kirke. Sagen var, at Overtroen havde fæstet for dybe Rødder til at kunne udryddes med Papismen. De lutherske Præster benegtede ligesaa lidet, som Papisterne, Aandernes umiddelbare Indgriben i Menneskelivet, kun at hvad disse ofte tilskreve Helgene og gode Aander, betragtede hine udelukkende som Djævelens og onde Aanders Værk.

Det var nu vel heller ikke for det Godes Skyld, at Munkene og Nonnerne holdt deres Haand over Mari. Der mumledes om, at hun vidste mere, end nogen Anden, om disse hellige Mænds og Kvinders hemmelige Synder, og at hun nu og da havde været dem behjelpelig med at skjule dem. Dog udrettede hun noget Godt ved sin Indsigt i Lægekonsten, som efter de Tiders Maalestok ikke var ringe, gav hun end enhver Kuur Udseende af en overnaturlig Handling. Hun var stedse forsynet med helbredende Urter, Klokkeskrab og andre Tryllemidler, foretog under mange Besværgelser og Helgeners Anraabelse Kure paa Syge og Besatte og primsignede Køer og Heste.

Vigand havde ikke været længe i Vissing, førend han blev opmærksom paa denne snilde gamle Kvinde, og snart var han en vel seet Gjest i hendes Hytte. Mangen Aftenstund havde hans Fod betraadt den Sti, der gjennem Lyngen førte til Hyttens Dør, og først seent om Natten vendte han tilbage til Klosteret. Ingensinde før havde

Vigand truffet en i Overtroens Gøglespil saa grundig indviet og dreven Kvinde, og hans snu Sjæl ydede hendes Dygtighed oprigtig Anerkjendelse. Det Studium, han drev med gamle Mari, var ham nu vistnok til stor Tidkort og dæmonisk Glæde, men dog kun et Skalkeskjul; thi det, som han fornemmelig søgte hos Troldkvinden, var Kjendskab til de Voer Munkes og Vissing Nonners Syndereqister for ved dette sit Spioneri at forøge sin Magt. Nogle rundelige Gaver gjorde den gamle Hex temmelig aabenmundet, og der undslap hende Tilstaaelser, hvorved hun blottede sig selv og kom i Vigands Magt.

Hun blev da et føieligt Redskab i hans Hænder, og efter hans Begjæring sledskede hun for Margaret og stræbte at indsnige sig i hendes Gunst. Dette lykkedes hende for en Deel ved den ivrige Andagt, hun bar til Skue, men dog endnu mere ved sin Dygtighed i Lægekonsten og sit nøie Kjendskab til de medicinske Urters Egenskaber; thi Margaret stræbte med stor Iver at erhverve sig en Indsigt, som dengang, da der næsten ingen Læger fandtes, i en barmhjertig Kvindes Hænder maatte blive til stor Trøst og Lindring for de fattige og hjælpeløse Syge, men som iøvrigt ikke ganske fattedes nogen i huuslige Dyder oplært Jomfru. Det var altsaa egentlig den fælleds Kjærlighed til Konsten, der knyttede den rene, høisindede Ungsøster og den gamle, brødefulde Hex til hinanden. Dog var det saare langt fra, at gamle Mari skulde have vundet noget Herredømme over Margaret; tvertimod maatte hun høre Bebreidelser for sin Færd som Besværgerske og Spaakvinde; men Margaret havde fattet en vis Godhed for hende, ynkede hende i hendes Alderdoms Skrøbelighed og gjorde sig den unyttige Uleilighed at bekjæmpe hendes aandelige Vildfarelser. Saaledes var det Forhold beskaffen, som Folmer Rud nys havde omtalt med forklarlig Forundring og Harme.

Vigand havde ofte tænkt ved paakommende Leilighed at drage sig dette Forhold til Nytte, og paa det var den-skumle Plan bygget, som nu førte ham til Maris Hytte. Dog ilede han ikke til Maalet, men nærmede sig det tø-

vende; thi uagtet den Tanke, at bortføre Margaret, allerede i nogen Tid havde fæstet Rod hos ham, følte han sig dog nu, da Omstændighederne saa pludselig begunstigede hans frække Forsæt, ligesom overrumplet. Dristigt og uden lang Overveielse havde han lagt sin Plan, truffet sine Forberedelser og sluttet Pagten med Johan Goerdes; men nu, da han gik i Skovens Stilhed, meldte sig den roligere Eftertanke og det koldere Overlæg.

Han satte sig i Græsset under en skyggefuld Bøg, hensank i Grublen og gjennemløb i Aanden hele den lange Vei, ad hvilken han Aar for Aar havde nærmet sig det Maal, ved hvilket han nu stod. Jo mere han tænkte over det Hele, desto tilbøieligere blev han til hverken at see Guds eller Djævelens Finger deri, men en ubøielig Skjebnes Værk. I samme Øieblik, som hans onde Villie afrystede enhver Tvang og satte sig op mod guddommelige og menneskelige Love, foregøglede han sig at være et uskyldigt Redskab i en gaadefuld Magts Hænder, som friede ham for alt Ansvar. Han var altsaa nu nedsunken i det Mørkets Dyb, hvor hans Aandsfrænde, den hjerteløse Bisp, forlængst havde hjemme, den fuldstændige Vantroes Rige, hvor end ikke den svageste Lysning lader see Forskjel paa Godt og Ondt. Vísselig formaaer ingen Menneskesjæl at bevare den isnende Ro, som nu sænkede sig i Wigands Hjerte, mens han sad ene og grublende i den tause Skov; thi Loven, hvis Bud Gud indgravede i ethvert Menneskes Hjerte, lader indtil det Sidste sin mægtige Røst høre, og Forhærdelsens stærke Muur falder, som Jerichos, for Domsbasunernes Lyd; men i dette Øieblik taug den, og Alt bøiede og formede sig efter hans syndige Villie.

Da saaledes hans gode Engel var bortskræmmet, havde den onde alene hans Øre, og han lyttede til dens smigrende Røst. Den sagde ham, at han med Udholdenhed og Snildhed havde stræbt til et Maal, hvor den høieste jordiske Nydelse vinkede ham. Hvad var en Kvindes Dyd Andet, end Uforstand og taabelig Halstarrighed, og hvad betydede hendes Suk, Graad og Klager? ikke mere, end

et Barns Skrig og et Barns Sorg, snart forstummet og snart glemt. Naar Margaret først var i hans Vold, vilde hun snart finde sig i sin Skjebne, og han havde Guld og Sølv nok til, at de i lang Tid uden Bekymringer kunde nyde Livet — hvor længe, det vilde han ikke nu plage sig med at udregne; thi en sagte Stemme hviskede i hans Hjerte, at det ikke var sagt, at den Kjærlighed, i hvis Troskab og Oprigtighed han undertiden havde søgt sin Retfærdiggjørelse, vilde vare evigt. Ormen gnavede allerede paa Roden af det eneste friske Træ i hans Hjertes Ørk.

Den Afsky, hvormed Margaret havde afviist ham, krydrede nemlig nu hans Elskov med Hadets og Hevnens bittersøde Gift. Trods den Tryghed, han havde ladet Margaret see, følte han godt, at hans Stilling i Vissing, om han vendte tilbage til Klosteret, turde blive mislig, maaskee ganske uholdbar. Hvis Margaret røbede ham, da vilde hun, med Broder Ambrosius til Bundsfælle, vel formaae at styrte ham i Fordærvelse. Han frygtede, at det allerede var skeet, og skar Tænder af Harme ved at tænke sig udviist af Klosteret med Spot og Skam; men at vige som den Ydmygede og forsvinde som en Skygge, den Tanke var ham endnu utaaleligere. Nei, hvad han havde besluttet, maatte fuldbyrdes; den stolte Jomfru, for hvem han var en Vederstyggelighed, skulde bittert komme til at angre sin Dristighed, og han vilde see hende for sine Fødder, tiggende om Naade; men hun skulde ikke blive bønhørt. I en saa letfærdig Kvindes Selskab, som Elsebeth Gyldenstjernes, vilde Margarets knibske Stolthed blive Gjenstand for Spot, Landsknegten var jo til enhver Tid til Fals, og naar Margaret først i hiin faldne Kvindes Selskab var løbet af Landet, hvo vilde da mere troe paa hendes Ære? Blev der da levnet hende nogen anden Udvei, end at slutte sig til ham?

Og kunde Omstændighederne tænkes gunstigere til Udførelsen af hans Voldsdaad, end de for Øieblikket vare? Man troede ham langt borte, paa Veien op til Vendsyssel; ikkun Abbedisse Marine vidste, at Bisp Styge var

i Nærheden; thi Wigand havde betroet hende, at han var bleven kaldet til Bispen i et vigtigt og hemmeligt Anliggende, hvilket han gav sig Mine af at kjende; men med den vante Forsigtighed og i Forudfølelsen af, at Styge Krumpen neppe søgte hans Bistand i nogen hellig Sag, havde han bedet Abbedissen om at lade Andre i Uvished angaaende Maalet for hans Reise. Ingen vilde da falde paa at mistænke ham, undtagen maaskee Abbedissen, som dog sikkert af Hensyn til Klosterets Ære vilde tie.

Det gjaldt kun at slippe ubemærket bort og sikkre sig mod Forfølgelse, indtil de vare slupne over Grændsen. Margaret maatte forsvinde uden at efterlade noget Spor, og Vanskeligheden bestod da blot i at faae hende lokket ud af Klostret, helst alene, et Foretagende, der ved Maris Hjelp kunde udføres paa en saare simpel og naturlig Maade; men som ogsaa kunde strande paa en eller anden uforudseet Hindring, en af disse uberegnelige Hændelser, der ere Skjebnens Værk. Dog, han var jo Fatalist og troede paa Skjebnens Gunst, ja han meente allerede i Aanden at see det lykkeligt fuldbyrdet, som maatte og skulde skee.

Da han reiste sig for at vandre videre, var der ikke Skygge af Tvivl eller Betænkelighed i hans Sjæl; han følte sig fast i sit Forsæt og fuld af Handlekraft. Han forlod paa et bestemt Sted, hvilket han tidligere nøie havde mærket sig, Stien og fordybede sig i et tæt Krat i Rye Sønderskov, indtil han naaede en gammel, huul Eg, som allerede i lang Tid havde været Gjemmestedet for alt hans Mammom. I Vissing, som paa Tjele, havde han spillet den fattige Tiggebroders Rolle, og da hans Celle i Klostret ikke frembød noget sikkert Gjemmested, havde han snart unddraget sin indholdsrige Læbersæk de Vissing Nonners Nysgjerrighed og skiult den her i Skovens Tykning. Ofte, navnlig naar han om Natten forlod Maris Hytte, havde han besøgt Stedet og forvisset sig om, at hans Skat var i Behold. Han fandt nu ogsaa Sækken urørt paa det gamle Sted i Træets hule Stamme, løftede den ud, aabnede den og fyldte i den Resten af

den Sum, Bispen havde givet ham, og som han havde medbragt i sin Kuttes dybe Lomme. Lædersækken blev saa tung nok, men den havde et stærkt Haandtag og en Mand af hans Legemsstyrke bar den uden Vanskelighed.

Han listede sig da med sin Byrde ud af Skoven og nærmede sig den Dal, i hvilken Maris Hytte laae. Han havde valgt Tiden heldigt, thi det var den varme Middagsstund, i hvilken Bønderne sjelden færdes ude, men ligge hjemme, dybt nedsænkede i Middagshvilens søde Søvn. Solen brændte haardt, men Vigand mærkede det ikke, saa ganske var hans Sjæl optagen af en eneste Tanke. Dog ilede han, for snarest at komme i Sikkerhed bag Maris Hyttevæg, udenfor hvilken Trolddomsfrygt holdt Vagt.

De skidne Hornruder i Hyttens Vinduer, som ved deres Uigjennemsigtighed sikkrede Hexen for at blive beluret udenfra, hindrede ogsaa hende selv fra at iagttage dem, der nærmede sig Hytten. Vigand gik lydløst paa sine Sandaler og naaede saaledes ubemærket Døren. Han tog et raskt Tag i den, saa den liden Pind, med hvilken der var stoppet for Klinken, fløi af og Døren gik op. Han blev ved sin bratte Indtræden hilset med et dæmpet Skrig, der dog ikke kom fra Mari selv, men fra hendes Barnebarn, liden Gjertrud, det eneste levende Væsen, en sort Kat undtagen, som Hexen taalte om sig. Hun sad paa Hug i den lille Forstue med Hænderne under sit Forklæde og blundede, da Vigand ved sin bratte Indtræden forfærdede hende. Hun var en tolvaars Pige, liden og spinkel af Vært og med et blegt og sygeligt Aasyn; men hendes store, skjønne blaae Øine havde et blidt og drømmende Udtryk; dog talte dyb Tungsindighed af hendes Blik, der syntes at tolke hendes Trællelivs Lidelser og anraabe om Medlidenhed.

Vigand havde ofte seet hende uden at lægge synderlig Mærke til hende; men i dette Øieblik slog hendes fromme, veemodige Blik ham, og det englelige Udtryk vakte hans Harme; hvorfor han ublidt stødte hende bort, da hun stillede sig foran den indre Dør, og, rystende af Skræk, mumlede, at Oldemoder ikke modtog Besøg i Middags-

stunden. Han aabnede Døren og saae lige for sig gamle Mari, siddende i sin Hyndestol og rugende over en lille Bunke Sølvpenge, hvilken hun formodentlig havde været i Færd med at tælle, men nu hurtigt strøg ned i den halvt aabne Bordskuffe, idet hun tilkastede den Indtrædende et sky Blik.

Vigand havde ofte seet Mari sidde saaledes, i sit ildrøde Skjørt, den blaa Vadmelstrøie og med den fedtede Klædeshue som en tæt Ramme om det gustne, rynkede Ansigt. Det lurende Blik fra hendes graae, rindende Øine, Høgenæsen, den spidse Hage og de smalle Læber om den tandløse, indfaldne Mund gave hende et ondt, afskrækkende Udseende; men Vigand var nu saa fortrolig med hendes frastødende Ydre, at man ikke skulde troet, at Synet af Mari kunde indgyde ham Afsky; og dog var det Tilfældet. Han var til Mode, som om han først i dette Øieblik ret fik Øinene op for, hvilken led gammel Hex hun var at see til. Hvilken Svaghed af ham og tilsyneladende Modsigelse, at han først opirredes ved Synet af liden Gjertruds fromme Aasyn og nu ikke mindre ved at see Hexens lede Fjæs; men disse Sindsrørelser sprang af den samme Kilde; thi ligesom han i Barnets rene, fromme Blik havde meent at læse en Bebreidelse over den sorte Skjændselsdaad, han nu vilde udøve, saaledes stillede Hexens frastødende Aasyn ham ret for Øie, hvor sort den Daad var, til hvilken han behøvede en slig Hjelperske.

Han satte den tunge Lædersæk fra sig og lukkede Døren, ibet Mari med uforduldt Overraskelse og et tvungent Smiil udbrød:

„Ei, ærværdige Fader, er I alt vendt tilbage fra Eders lange Reise!“

„Som Du seer, Mari!“ svarede Vigand, skød Slaaen for Døren og gik saa hen til Bordet, hvor han tog Plads paa Bænken ligeoverfor den Gamle; „men Tand for Tunge! Ei nogen levende Sjæl maa faae Nys derom, at jeg i denne Stund har gjestet Dig. Kunne vi stole paa den liden Djævleunge med de speidende Øine, Du har hos Dig? Jeg har vigtige og nødagtige Sager at tale med

Dig om. Skik Barnet af Huse, at hun ei lurer ved Døren!"

Mari yndede ikke at modtage Befalinger i sit eget Hus og mumlede: „Munkenaade er til liden Baade!" Dog, idet hun tog sin Gjest nøiere i Øiesyn og bemærkede hans spændte, stirrende Blik og de dybe Rynker i hans Pande, skjønnede hun, at han ikke var til Sinds i dette Øieblik at taale Modsigelse. Hun reiste sig da, humpede hen til Døren og raabte ud til Gjertrud, at hun flux skulde gaae ud paa Heden og flytte Faarene.

„Mig tørster," sagde Vigand med hæs Røst, „giv mig at drikke, bliver det end kun Vand eller Valle, blot strax!"

„Ha, ha!" loe Mari med skrattende Røst, satte begge Næver i Siden og stirrede paa Vigand. „Valle til Munkehals, da faaer jeg give min Griis Rostokkerøl. Mari er ikke saa arm, det I vel veed, at hun jo evner at slukke Tørsten paa den argeste Supper, baade fra Øm og Voer."

Derpaa humpede hun hen til et libet Væggeskab, af hvilket hun udtog en stor Trækande og gik med den ud i et mørkt Rum bag Værelset for at aftappe Øllet. Den aabne Skabdør tillod et Indblik paa Hylderne, hvor Vigand blev et Par Sølvbægre og nogle skjønne Leerkruus vaer. Værelsets Indre udviste i det Hele større Velstand og mere Hygge, end Hyttens forfaldne Ydre lod formode. Væggene vare dækkede af Lædertapets-Stumper, som Mari havde tiltigget sig i Klostrene, Helgenbilleder prydede Væggene, og Alkovesengen svulmede af gode Bolsterdyner og Puder. Der var ingen Mangel paa Huusgeraad, og den store jernbeslagne Dragkiste rummede sikkert ikke blot Klæder og Linned, men tillige en Slump Mønt. Vigand vidste, hvor pengegridsk Hexen var og skjønnede, at en rundelig Gave vilde være det sikkreste Middel til at vinde hendes Bistand. Han benyttede da hendes Fraværelse til at aabne Lædersækken og udtog af den en værdifuld Armring af Guld, hvilken han stak til sig.

Da hun var vendt tilbage og havde sat Ølkanden paa Bordet, greb Vigand den, inden Mari kunde række ham et Bæger, satte den for Munden og tømte den til Hælvten. Saa drog han et dybt Suk og fornam med Velbehag, at den styrkende Drik havde tilveiebragt Ligevægt mellem Legeme og Sjæl og gjengivet ham den vante Selvbeherskelse og Ro. Mari kom dog ligefuldt med Bægeret, satte dertil en Træbakke med Bagværk paa Bordet, tog saa atter Plads i sin Stol og sagde:

„Lad nu høre, ærværdige Fader, hvilket Ærinde har ført Eder til min ringe Hytte og hvad I begjærer af mig?"

„Ikke Trolddom, Mari," svarede Vigand med et skummelt Smiil, „ei Urter, Salve, hvad heller Klokkeskrab til at mane onde Aander af Kroppen; blot en Haandsrækning til at mane en fager Jomfru hid."

„Ei, ei!" udbrød Mari og hævede sine graae, buskede Øienbryn; „har Piben nu den Lyd? Nu, Elskov er som Mimmerdug; hun falder saa snart paa en Hybentorn, som paa en Rosensblomme."

„Du mistyde ikke mine Ord!" sagde Vigand og antog pludselig en hellig Mine. „Jeg har Noget af sær Vigtighed at fortroe Jomfru Margrethe, mit Skriftebarn, og det er til hendes eget Bedste, at det skeer ufortøvet og i al Hemmelighed. Du maa skaffe hende hid alene og inden Aften."

Mari saae paa Vigand med et forskende Blik, tog saa Øinene til sig, ridsede med sin Stok i Gulvsandet og sagde:

„Ikke let det!"

„Just saare let," svarede Vigand barskt, „naar Sagen gribes an paa den rette Maade. Hun har jo nu sin Gang hos Dig; var hun ei her for en Uge siden at hente Urter til den syge Søster Karen, og kom hun ikke da uden Ledsagelse? Hun gaaer jo nu heelt trygt omkring, beskyttet af det Helligheds Skin, som omgiver hende."

„Det skal I vide, Fader Vigand," sagde Mari med et sky Blik, „at troede jeg end længe ikke paa Hellighed

og Dyd, den Jomfru har moxen rokket min Vantro. Hun er stærk i Aanden, og hendes Blik bringer En til at skjelve."

„Gamle Taabe, Du er, Mari!" udbrød Vigand og loe tvungent. „Tænkelig gjør Jomfru Margrethe om lidet en Helgen af Dig! Nu, derom tænker jeg, at hvo der skal til Helvede, maa saa gjerne rende, som trave."

„Jomfru Margrethe," sagde Mari med uventet Fasthed, „har ikkun beviist mig Godt, og ikke tale I til mig om Helvede! Jeg beder mit Paternoster og Ave trods nogen Søster i Vissing."

„Det maa da vel være mig," svarede Vigand og saae Mari ind i Øiet, „der skal frie Dig af Djævelens Kløer, som og af Ulykke og Fortræd i dette Liv. Jeg er nu forlængst vorden meget vidende, Mari, og har Din Velfærd i min Haand. Dog, hvad er dette mod Din Sjæls Vel? Jeg har Magten at løse og binde, det Du fuldt vel veed, og skulde nogen Betænkelighed holde Dig tilbage, da lide Du trygt paa mig. Alt er Dig forud forladt og tilgivet, og jeg dækker Dig med mit Ansvar."

Det stod at læse paa Maris rynkede Aasyn, at Vigands Hentydning til hans Kundskab om flere af hendes Livs sorte Hemmeligheder indgød hende stor Angst; men Slutningen af hans formastelige Tale beroligede hende igjen; thi om hun end ikke troede paa Gud, hun troede dog paa Præstevælde og saae navnlig i Vigand en Troldmand, der var hende overlegen. Margarets Ungdom, Skjønhed og Hjertensgodhed havde virkelig gjort Indtryk paa hendes forhærdede Hjerte, men Frygt for hendes egen Sikkerhed kvalte denne gode Følelse, hun lukkede sit Hjerte til og forestillede sig selv, at hun maatte bøie sig for Nødvendigheden. Den Djævels Munk, der nu sad og stirrede paa hende, var den stærkeste Part og han fik da at bære Ansvaret, som han selv sagde.

„Nu ikke halvskrattes Tale længer," udbrød hun med et frækt Blik, men med usikker Røst; „vi springe helst i det! Hvordan vil I have det stillet an, og hvor stor bliver min Løn?"

„Ret saa, Mari!“ sagde Vigand og nikkede. „Nu er Du Dig selv igjen. Du gjøre nu blot, som jeg byder og vær tryg! To Ting begjærer jeg af Dig: først det, at Du skikker Gjertrud med Brev til Vissing og skriver deri, at Du ligger neder af Sygdoms Svaghed og begjærer Jomfru Margrethe i Tale alene og inden Aften, saasom der er Noget, der tynger Din Sjæl, og som Du ønsker at betroe hende; saa det, at Du strax, naar Gjertrud er vendt tilbage, begiver Dig bort med Barnet og overlader Din Bolig til min Raadighed fra nu af og indtil imorgen ved denne Tid.“

„Ved Jomfru Maria!“ udbrød Mari og slog Kors for sig, „hvilken Misgjerning vil I nu begaae, Vigand? Er I først fort, da falder Skylden paa mig, og jeg faaer bøde for det, I gjorde.“

„Jeg sværger Dig til ved min Helgen,“ sagde Vigand og saae Mari fast ind i Øiet, „at ingen Misgjerning skal her vorde begaaet. Du er fraværende og veed af Intet. Gjertrud maa Du paabyde Taushed, at hun Intet siger om min Nærværelse, blot afgiver Brevet til Portføsteren og da strax iler tilbage. Nu frisk til Værket og viis, at Du er Pennen saa mægtig, som Du har Ord for!“

Men Mari rørte sig ikke; hun blev siddende med Hænderne støttede til Stokken og stirrede paa Vigand med et forskende, mistænksomt Blik. Da tog han den gyldne Ring frem og lod den Ædelsteen, der var anbragt i den, funkle for Hexens Øine.

„Til hvilken Summa vurderer Du denne?“ spurgte han med et hoverende Smiil. „Monne den ikke være sine hundrede Gylden saa vel værd mellem Brødre? Den er Din, Mari, om Du vil være mig til Villie.“

Der viste sig to røde Pletter paa Maris gustne Kinder, og hendes Øine skøde Lyn. Ingensinde var der bleven budt hende saa kostelig en Gave; thi hundrede Gylden var i hendes Tanker næsten en Formue. Hun reiste sig halvt fra sit Sæde, greb Ringen med en Ravns Gridskhed, sank tilbage i Stolen og sagde med rystende Stemme:

„I faaer da have Eders Villie, I Fabels Karl!"

Saa stirrede hun paa Klenodiet med et funklende Blik, veiede det i Haanden og mumlede nogle utydelige Ord, af hvilke dog den i alle hendes Trylleformularer indviede Vigand hørte Nok til at skjønne, at det var en Besværgelse, ved hvilken hun vilde afvende alle skadelige Følger af den Handel, hun nys havde sluttet, fra sig selv.

„Nu er Ringen signet," sagde Vigand med et spodsk Smiil; „den vil bringe Dig Lykke. Betalingen fik Du forlods, Mari! Nu gjøre Du flux Din Skyldighed og lægge Haand paa Værket!" —

Da Brevet var skrevet og ombundet med en Traad, hvis Ende Mari forseglede med Vox, blev Gjertrud hidkaldt og affendt med det til Vissing, efterat hun først havde faaet den strengeste Formaning til at forholde sig taus og strax ile tilbage, naar Brevet var afleveret til Portsøsteren. Vigand nærede en haardnakket, ham selv ikke ganske forklarlig Mistillid til Barnet; men Mari kjendte Gjertruds store Frygt for hende og tvivlede derfor ikke i mindste Maade om at blive punktligt adlydt. Hun fik ogsaa Ret; thi der var ikke gaaet meget over en Time, førend Gjertrud atter viste sig forpustet i Hyttens Dør og meldte, at Brevet var blevet rigtigt afleveret, og at Portsøsteren havde lovet strax at give det til Jomfru Margrethe.

Vigand hørte med blussende Kind og funklende Blik, at Lykken fremdeles var ham god, og sagde saa til Mari:

„Nu fortøve Du her ikke længe; men forinden Du begiver Dig herfra, da udleveer mig den Mandsdragt, jeg har givet Dig i Forvaring. Du har da ikke bedraget mig for den?"

„Mari er en tro Gjemmerske," svarede Hexen med rynket Pande. „Nu skjønner jeg dog, at I maa have overlagt det, I har fore, længe forud."

„I disse onde Tider," svarede Vigand, „maa en forfulgt Tiggerbroder vel stedse være beredt paa at skifte

Ham. See!" udbrød han tilfreds, da Mari af et Rum i Alkoven fremtog Tøiet, „der har vi Trøien, Hoserne, Vamsen, Støvlerne, Baretten og Sværdet — nu, Mari, her er en Gylden i Leie for mit Adelsskrud og nu fort med Dig!"

Dog tøvede Mari en Stund, rodede i sin Dragkiste og stak Penge og andre Sager af Værdi til sig, som om hun forberedte sig paa den Mulighed at maatte rømme med det Samme. Imens samtalede hun med Vigand, og liden Gjertrud, som nu blev forglemt, tittede gjennem Dørsprækken og lyttede med blegnende Kind til de Ord, der faldt mellem Munken og den Gamle.

Omsider var Mari færdig og maatte afsted.

„Lykke paa Reisen, Mari!" sagde Vigand, da hun humpede ud af Hyttens Dør. „Jeg skjønner, det er Din Agt at drage bort for en Stund, og deri handler Du viseligt. Du har nu Nok at bjerge Dig med for Din øvrige Levetid."

„Bedre er Held, end hundrede Mark," svarede Mari, idet hun standsede og vendte sig mod Vigand. „Gjerne gav jeg to Gyldens Værd for at vide, hvorlunde I og jeg, vi ere stedede forinden tvende Solemærker."

„Ha, ha!" lo Vigand, der stod i Døren og kastede et speidende Blik ned ad Dalen, „nu tilstod Du, at al Din Konst er Vanmagt og Bedrag. Jeg har stærkere Tro paa min Magt og klarere Syn, end Du; jeg spaaer og siger Dig det forud, at forinden tvende Solemærker, da er jeg og En til mange Mile herfra i god Behold, mens Du sidder et Sted, hvor Djævelen monne have Dig, og kysser min Guldring med Glædestaarer."

„Djævelen have ham, ikke mig!" mumlede Mari, slog Kors for sig og humpede raskere, end man skulde troet, henad Stien med Gjertrud bag efter sig. Vigand blev staaende og saae efter dem, indtil de vare af Syne. Saa lukkede han Hyttens Dør og ilede ind i Kammeret, hvor han slux afførte sig sin Klosterdragt.

„Der ligger Tiggerbroderen!" udbrød han, idet han smed Sortebrødre-Kutten ind i det mørke Rum ved Siden af, „og med den fule Sløikjortel være alt Hykleri og det gamle Trællesind aflagt! Nu strax skal jeg vise mig i min sande Skikkelse, en fri, ædelig Mand mere lig, end Mangen, som fødtes til at kaldes saa."

Da han havde fuldført Omklædningen, greb han Maris Speil og betragtede længe og med Velbehag sit eget Billede, der i den nye Ham viste sig saa forunderlig fremmed for hans stirrende Blik. Smuk og anseelig var han at see til i den klædelige Dragt; et tilfredst Smiil krusede hans veldannede Læber, og hans mørke Øine funklede, da han satte Speilet hen.

„Jeg er hende jevnbyrdig," mumlede han, „vi ere som skabte for hinanden, og Skjebnen har mærket hende til at vorde min Eiendom. Hun skal sande det, naar hun kommer og staaer Ansigt til Ansigt med mig, at Ingen undgaaer sin Skjebne!"

Sjette Kapitel.

Broder Vigand skrifter.

Time efter Time gik, og endnu dvælede Vigand i Maris Hytte, ventende paa sit Offer. Snart sad han lyttende i Hexens Stue med hver Nerve spændt, snart sprang han op og gik ud i Forstuen for at speide gjennem Kighullet i Døren, indtil hans Øie blev blindt af at stirre; men der kom ingen Margaret, og dog var Solen nu sin Nedgang nær.

Intet sætter et Menneskes Sjælskraft paa saa haard en Prøve, som at vente i Ørkesløshed. Tusinde ukaldede Tanker melde sig for at nedbryde Modet og formørke Haabet, og den tiltagende Spænding fremkalder en Pirre-

lighed, som ender med fuldkommen Slappelse. Selv den Vises og Frommes Taalmodighed gaaer sjelden seierrig ud af denne Prøve, men for Synderen med det onde Forsæt i Hjertet bliver Ventetiden en Forsmag paa Pinen i Helvede. Kampen mellem den onde og den gode Engel, som syntes udfegtet, begynder forfra, Samvittighedens kvalte Røst lader sig atter høre, og Angstens Dæmoner reise hvislende deres Hoveder. Trods den aandelige Tortur, Vigand gjennemgik, indsaae han dog, at hvis Maris Brev havde gjort sin Virkning, og Margaret overhovedet kom, da var det meget heldigere, at hun først indfandt sig seent, naar Mørket faldt paa, og den Time nærmede sig, da han turde vente Johan Goerdes med Rytterne fra Linaa Laven Slot.

Dog var han nær ved at opgive Ævret, da han endelig, som Solens sidste Straaler slukkes bag Skovaasene, saae Margaret nærme sig, og hans Hjerte bankede af djævelsk Fryd; thi han blev vaer, at hun kom alene. Med lette og hurtige Skridt gik hendes statelige Skikkelse, indhyllet i den side og sneehvide Novicedragt henad Stien, ikke ulig en Due, der blindt flyver mod Høgens Rede. Hendes ædle og skjønne Aasyn blussede af den raske Gang, hun standsede et Par Gange og saae sig tilbage, men gik saa uden Tøven lige mod Hytten, og i samme Øieblik, hun naaede Døren, sprang Vigand ind i et Brændselsrum ved Siden af Forstuen og skjulte sig der.

Margarets Hjerte bankede af den hurtige Gang og af Spænding; thi hun var paa Flugt fra sit Fængsel, Klostret, og ilede nu ad Kjærs Mølle til. Maris Brev havde givet hende det forønskede Paaskud til at slippe bort paa en heldig Maade og uden at udsætte sig for at blive forfulgt. Hun priste endogsaa sin Lykke, fordi den søvnige og efterladne Portsøster først henad Aften havde givet hende Brevet; thi derved var hun faldet paa at udbede sig Abbedissens Tilladelse til at turde forblive om Natten hos den syge, gamle Kvinde og vaage hos hende. Abbedisse Marine havde rigtignok gjort Indvendinger,

men da Margaret nu ganske havde vundet hendes Tillid, var hun falden til Føie, dog paa den Betingelse, at to Lægbrødre ledsagede Margaret til Hytten; men disse uvelkomne Ledsagere blev Margaret let kvit, idet hun der, hvor Stien bøiede af fra Veien, havde givet dem Tilladelse til at vende tilbage til Klostret, hvilket de hellere, end gjerne, gjorde, da et Ophold ved Nattetide i den syge Troldkvindes snevre Hytte ingenlunde forekom dem lysteligt. Margaret bad dem sige Abbedissen, at hun havde ladet dem gaae, fordi deres Nærværelse i Hytten kun vilde volde skadelig Uro, men at hun meget ønskede, at de skulde afhente hende den næste Morgen.

Det var nu hendes Plan, efterat hun havde tilbragt nogle Timer hos Mari og ydet hende den begjærede Trøst, da ved det første Daggry at ile til Rye, hvor hun kjendte en Bonde, hvis syge Barn hun havde helbredet, og som hun haabede let at formaae til at kjøre hende til Møllen. En Steen faldt fra hendes Hjerte, da hun saae sig vel indenfor Maris Hyttedør, og hun traadte nu med Tak til Gud ind i Stuen — da hun til sin Forbauselse fandt den tom og strax blev vaer, at der ingen Mari laa i Alkoven, ja at endogsaa Sengeklæderne vare urørte.

Som hun slog Hænderne sammen af Forundring, hørte hun Døren gaae bagved sig, og da hun vendte sig om, saae hun til sin Forfærdelse en høi Mand i verdslig Dragt og med Sværd ved Siden for sig. Hun stirrede paa den Fremmede, gjenkjendte Vigand og sank med et Skrig om i Maris Stol.

Der lød ingen Velsignelse fra Vigands Læber, uagtet den allerede svævede ham paa Tungen, saa stærk er Vanens Magt. Blodet brusede i hans Aarer, og Lidenskaben gjorde ham i det første Øieblik stum; men han fik Bugt med Stormen i sit Indre, nærmede sig Margaret med et mildt Aasyn og sagde:

„Du forfærdes ikke, Margaret! Der skal intet Ondt blive Dig tilføiet, blot Du føier Dig efter min Villie;

snart vil Du begribe Alt og være mig, ikke vred, men taksyldig."

„Mari," udbrød Margaret med skjelvende Røst og reiste sig brat, „hvor er hun?"

„Hun er ikke til Huse," svarede Vigand, der nu fuldkomment havde gjenvundet sin Fatning, „ikke hun, men jeg kaldte Dig hid."

„I og ikke Mari?" spurgte Margaret, tog Brevet frem af sin Barm og viste ham det.

„Mari," sagde Vigand med et Smiil, der isnede Margarets Blod, „gjorde og skrev, som jeg hende bød."

Da sank Margaret atter om paa Stolen, begravede sit Aasyn i sine Hænder og brast i Graad. Det var Fortvivlelsens Taarer, hun udgjød, men de lettede dog hendes Hjerte. Vigand havde imidlertid skudt Slaaen for Døren, gik nu atter hen til hende og sagde:

„Nu ville vi ikke blive forstyrrede, og vi kunne tale trygt og uhindret med hinanden."

Da reiste Margaret sig med blussende Kinder, og hendes funklende Blik viste, at hendes Stolthed og naturlige Mod var vaagnet i hele sin Styrke.

„Hvad betyder dette?" spurgte hun med bydende Røst. „I hvad Hensigt har I lokket mig hid og hvortil denne Indespærring? Er I rasende og galen?"

„Margaret," sagde Vigand og gik tæt hen til hende, „det betyder, at nu er Timen kommen, hvorefter jeg i mange, lange Aar sukkede, den Time, da Du maa følge mig og vorde min."

Han lagde sin Haand paa hendes Skulder; hun rev den bort og vilde ile mod Døren for at undflye, men han greb hende med Jernhaand, drog hende til sig og trykkede et brændende Kys paa hendes Læber.

Hun sled sig fra ham med et Skrig; Hætten, som dækkede hendes Hoved, faldt af, og hendes rige, brune Haar rullede ned og ombølgede hendes blussende Aasyn. Hendes stolte Øine lynede, og hun saae sig vildt om, som om hun søgte en Kniv eller et andet Forsvarsvaaben, men da hun intet fandt, sank hun atter om

paa Stolen og var en Afmagt nær. Dog fik hun Bugt med den Svimmelhed, der et Øieblik omtaagede hendes Hjerne, hendes Blik fæstede sig paa Voldsmandens Aasyn og fængsledes af hans funklende Blik, som Fuglens af Slangens.

„Nu vorde Du stille," sagde Vigand, som stod foran hende med korslagte Arme, „og ikke tiere vild, er Du end saare deilig at skue, selv i Din Harme. Jo mindre Taalmod, des værre Kaar! Du frygte nu ingen videre Overlast af mig, Margaret! Dog er det mig til Behag, at vor Pagt strax blev beseglet med et Kys. Det Kys vil brænde paa Dine Læber nu og altid og sige Dig, at nu er Du min!"

„Guds hellige Moder!" udbrød Margaret og saae opad med Fortvivlelse i sit Blik, „Du stige herned med alle Dine gode Engle og frie mig af denne Djævels Vold!"

„En from Bøn den!" sagde Vigand i en spottende Tone. „Du forsøge det nu med Sancte Peder og Sancte Povel, hvad heller med Sancte Laurentius og Sancte Søren og see, om de stige herned for at frelse en knibsk Jomfru! Nei, saa anraabe Du hellere de jordiske Helgene, til hvilke Du dog har størst Tro, men som Du hidindtil vragede. Hvad mener Du om Sancte Knud og Sancte Folmer? men disse Helgene ere ulykkeligviis ikke tilstede. Der bliver da ikkun til Rest Sancte Vigand; hvad om Du paakaldte hans Medlidenhed og undlod at skjelde ham for en Djævel?"

Vigand læste i Margarets Blik, da han nævnede Knud og Folmer, at Haabet blussede op i hendes Hjerte; derfor sagde han:

„Du forstaa mine Ord ret! Folmer Hansen drog af Kjærs Mølle alt for fem Dage siden, Knud og Ide aarle igaar Morges — de ere Alle fort! Dem holdt Du saa længe for Nar, min Dukke, indtil Du blev narret selv."

Margaret blev dødbleg og nogle tunge Taarer faldt

fra hendes Øienlaag, mens hun knugede de foldede Hænder mod sit Bryst.

„Græd Du kun!" vedblev Vigand; „hidsig Graad tørkes snart. Den Dag vil komme, da Du leer. Snart vil Du være i Saddelen og langt herfra; men Ventetiden vil jeg nytte til at gjøre Din Sjæl fortrolig med det, som kommer. Ikke see Du i mig en Voldsmand, som vil krænke Dig, men en tro Ven, der mod Din Villie frelser Dig fra et ulyksaligt Liv, Dig, Slegfreddatteren, paa hvem Verdens Ringeagt hviler; thi med Klostrenes Magt er det snart forbi, og ham, Du mener at være Din Ven, kjedes nu ved Dig og har vendt Dig Ryggen."

„Jeg troer ikke det," sagde Margaret med mat Røst; „der er ikke Sandhed i Din Mund."

„Mere, end Du formoder!" svarede Vigand. „Du har ikkun een Ven, han som nu taler til Dig og som vil stræbe derefter at bøie Dit trodsige Hjerte og vinde Din Hu, det Du engang skal takke mig for. Du skal nyde høvisk og sømmelig Medfart, Margaret, og skjønne, at Du faldt ikke i slette Hænder. Nu sætter jeg mig her paa Bænken, saa Bordet er os imellem. Du høre da roligt paa det, jeg har at sige Dig. Mangen Gang skriftede Du for mig, men ingensinde oprigtigt, det jeg fuldt vel veed; nu strax vil jeg skrifte for Dig, en Ære, Du tænkelig agter ringe, men det skal ikke fattes paa Oprigtighed, og ikke en Fold i mit Hjerte skal vorde skjult for Dig."

Han talte nu længe og vedholdende, idet hans dybe Røst snart lød dæmpet og eensformigt, snart hævede sig, naar Lidenskabens Storm rev ham hen; Margaret sad der med dødblegt Aasyn og Hænderne foldede i sit Skjød, hun hørte som den, der ikke hører; og dog dukkede senere det, som kun hendes ydre Øre syntes at have opfattet, op i hendes Erindring, hvor Ordet havde ædt sig ind, som Ormeyngel i en Blomsterknop.

Kun ufuldkomment og dunkelt opfattede hun da, hvad Vigand sagde om Fortiden, om den Ringeagt og Spot,

han ofte havde døiet af hendes hedengangne Fader, om den Troskab, han desuagtet havde udviist mod sin Beskytter, om den Haanhed, Folmer Rud stedse havde udviist mod ham og om alle de bittre og krænkende Ord, han havde maattet døie af Knud, slet Gjengjeld for mangeaarig, faderlig Godhed. Ikke mindre spildt var hans Skildring af hans brændende Kjærlighed, om hvilken han sagde, at den var opstaaet i hans Hjerte ganske uden hans egen Skyld, en Drift, nedlagt i ham af Skaberen selv. Saa længe havde han skriftet hende og læst i hendes skjønne Øine, indtil hendes Billede stod uudsletteligt præget i hans Hjerte, og han elskede hende høiere, end jordisk Binding, Ære og Liv. Dog, trods al den Bitterhed, hvormed han skildrede det, han mente at burde hevne og al den glødende Veltalenhed, hvormed han udmalede sin dybe Lidenskab, talte han dog for døve Øren. Margaret benyttede dette Pusterum, da han lod hende i Fred og kun stræbte at gyde Ordets Gift i hendes Øren, til at samle sin Tanker, gjenvinde sin Fatning og styrke sig ved Bøn.

Men ikke saa snart begyndte han at indvie hende i sine Planer for Fremtiden, før hun vaagnede til fuld Bevidsthed og med Aandsnærværelse lyttede til hvert Ord, han sagde. Hun fik at vide, at hun i denne Nat, om faa Timer, maatte følge ham, og at det var hans Agt for stedse at forlade Danmark. Han nævnede Landsknegten, ikke ved hans virkelige Navn, men som John Craigengelt og søgte at indbilde hende, at han nu følte sig overbeviist om, at denne fremmede Kriger virkelig var hendes Morbroder, og at man havde gjort ham skammelig Uret. Han bad hende see et Beviis paa hans gode Hensigter i denne hendes Frændes Nærværelse og underrettede hende sluttelig om, at hun ikke vilde blive uden kvindeligt Selskab, da en rigtignok ulykkelig, men adelsbaaren og godhjertet Kvinde, Fru Elsebeth Gyldenstjerne, nu hendes Morbroders Trolovede, i Selskab med dem agtede at drage af Landet.

Saa fortvivlet var Margarets Stilling, at hun ikke anstillede mange Betragtninger over, hvorledes Vigand var kommen i Kast med de to berygtede Personer, i hvis Selskab hun skulde føres bort. Hun tænkte blot: Gud være lovet, at jeg ikke bliver ladet ene med ham! Landsknegt og berygtet Kvinde, de ere dog Mennesker og ville maaskee forbarme sig over mig! — Hun aandede da lidt friere, og da hendes vedvarende Taushed opbragte Voldsmanden, og han begjærede at høre et Ord af hende, da sagde hun med en Fatning og Ro, som bagefter forundrede hende selv:

„Jeg er i Eders Magt, Vigand, og maa følge Eder, det seer jeg grant, og da jeg nu skikker mig i min Skjebne og ikke gjør Modstand, da unde I mig, forinden vi drage af, en liden Hvile.“

Den Tale huede Vigand godt, og han gik da udenfor og satte sig paa Vagt paa Bænken ved Døren, hvor han lyttede, om ikke Johan Goerdes med Rytterne nærmede sig; thi Aftenen var allerede langt fremskreden.

Men Margaret blev efter hans Bortgang siddende som bedøvet; thi det frygtelige Sindsoprør og den stærke Spænding efterfulgtes af dødelig Mathed. Hendes Nærværelse i Maris Hytte, alene og under saa skrækkelige Omstændigheder syntes hende at være noget Uvirkeligt, en rædsom Drøm; men naar Vigand bevægede sig udenfor Hytten, da vaagnede hun gysende til fuld Bevidsthed om det Nærværende og udgød bittre Taarer. De Sandhedsord, Folmer i sin Tid havde talet til hende, fik nu en knugende Vægt, hans Advarsler, der havde viist sig at være i fuldeste Maal berettigede, gjenlød i hendes Øren, og hendes ængstede Sjæl svarede med et haabløst: for silde!

Dog gik hun ikke i Rette med Forsynet, fordi hun uden egen Skyld var bleven stedet i saa stor en Nød. Hendes Tro paa Guds Retfærdighed og Barmhjertighed var ikke rokket, hendes Haab om Frelse endnu ikke udslukt. Hun sank ned paa sine Knæe og bad inderligt og længe

til sin Gud og Frelser — for første Gang i hendes Liv glemte hun Jomfru Maria og den hele Skare af Helgener, hvilke hun havde dyrket som Afguder, og hendes Bøn fandt Veien til Guds Throne.

Men inden hun kom til Ende med sin Bøn, omtaagedes hendes Tanke, hendes Hoved sank ned paa Stolen, foran hvilken hun var knælet, og saaledes liggende faldt hun i en dyb Søvn, som styrkede hendes Legeme, udslettede nogle angstfulde Timer af hendes Liv og maaskee frelste hendes Sjæl fra Vanvid.

Syvende Kapitel.

Guds Øine.

Medens Margaret inde i Hexens Hytte, nedsunken i Forglemmelsens Nat, nød Søvnens Vederkvægelse, led Vigand udenfor alle Helvedes Kvaler. Natten skred frem, men Alt forblev stille, og end ikke den svageste Lyd meldte hans Hjelperes Ankomst.

Tusinde urolige Tanker plagede ham. Skulde Landsknegten have brudt sit Ord og bedraget ham? Neppe muligt; thi derved vilde den pengegridske Eventyrer jo gaae Glip af sin halve Belønning. Mon Margaret ikke blev savnet i Klostret, og vilde de ikke komme mandsstærke derfra for at søge hende? Mere end een Gang tænkte han paa at gaae ind i Hytten og udspørge hende om de nærmere Omstændigheder ved hendes Bortgang fra Klostret; men saa besynderlige Modsigelser kunne forenes i et menneskeligt Hjerte, at den samme Mand, der ikke veg tilbage for et frækt Kvinderov, ikke nænnede at forstyrre sit Offers Søvn.

Stum og ubevægelig stod han og stirrede hen for sig, stedse lyttende. Da raslede det i Hyldebuskens Grene

faa Skridt fra ham, og han foer sammen. Var det Natvinden? Han saae derhen, og det forekom ham, at han kunde skimte en Skikkelse, som bevægede sig. Han sprang derhen som en Tiger, men greb kun den tomme Luft.

Den kolde Sved stod ham paa Panden, da han atter var vendt tilbage til Hyttens Dør. Han stod der med korslagte Arme og stirrede op mod den stjerneklare Himmel, mens Nattens høitidelige Stilhed ængstede ham. Han hadede disse blinkende Stjerner, stumme Vidner til hans sorte Daad; de syntes ham at være som Guds Øine, der bebreidende saae ned paa ham og ynkede ham i hans dybe Nedværdigelse. Hans Hjerte blev greben af en vild Trods og i vanvittig Harme løftede han sin knyttede Haand truende mod Himlen.

Ensomheden blev ham nu uudholdelig, og da han i det Samme bemærkede, at det dagedes i Øst, saa det maatte være Midnat langt forbi, tog han en rask Beslutning, aabnede Døren til Kammeret, tog sin Vadsæk, som stod ved Døren, og raabte til Margaret, at hun flux skulde komme ud.

Med et Skrig vaagnede hun og sprang op, først forvirret, men snart kom hun til fuld Bevidsthed om sin skrækkelige Stilling. Langsomt traadte hun ud af Hyttens Dør, og hendes Knæ rystede under hende; men da den svale Morgenvind kjølede hendes Pande, og hun, efter saa længe at have været indespærret i et snevert, kvalmt Rum, indaandede den friske Luft, følte hun sig vidunderlig styrket. Hun saae op mod Guds majestætiske Himmelhvælving, og de blinkende Stjerner vare for hende som Venneblikke, der tilsmilede hende Trøst og sænkede Fred i hendes ængstede Hjerte.

„Din forræderiske Skalk af en Morbroder har bedraget mig eller faaet Forhindring," sagde Vigands dybe Røst tæt ved hende. „Vi maae gaae herfra til Fods og opsøge ham og Fru Elsebeth paa Linaa Laven Slot; blot en lille Stunds Gang over Aasen til Stigballevig; der ligger Fiskerens Pram, vi gaae i den og roe over til Dynæs; kom nu flux!"

Men Margeret blev staaende og stirrede op mod Stjernerne, som blinkede til hende og indgød hende nyt Mod. Hun kunde ikke troe, at denne Niddingsdaad skulde fuldføres; det maatte kunne lykkes hende at bøie Voldsmandens Hjerte.

Hun traadte da ud af Hyttens Dør, faldt paa Knæ for ham, greb hans Haand og bad ham med Ord saa bønlige og ydmyge, som ingensinde før vare komne over hendes stolte Læber, at lade hende fare. Hun forestillede ham det Usle og Umandige i at slæbe en værgeløs Kvinde bort mod hendes Villie og lod ham vide, at hun aldrig vilde blive hans, før vilde hun søge Døden. Hun erindrede ham om, at der lever en retfærdig og alvidende Gud, i hvis Hænder det er skrækkeligt at falde, og som ofte lader den meest skjulte Niddingsdaad blive opdaget og straffet. Hvilken frygtelig Gjengjeldelse ventede ham ikke, hvis hans Voldsdaad blev røbet? men endnu kunde Alt afværges, og hans Hjelperes Udeblivelse var et Vink fra Himmelen, en naadig Henstand, en Udvei til Frelse, som blev ham tilbudt. Hun tilsvor ham ved Alt, hvad helligt var, at hvis han lod hende gaae med Fred, da skulde denne Nats Hændelser vorde evigt fortiede, og aldrig vilde hun reise nogen Klage imod ham. De ville da skilles for stedse, men hun vilde bede for hans Sjæl, som for en Vens.

„O, Vigand!" udbrød hun tilsidst, „var I dog ikke nu i mange Aar min Lærer, Skriftefader og Ven? Var jeg Eder ikke stedse lydig og hørig? Naar krænkede jeg Eder eller handlede Eder imod, før I selv ved Eders Usindighed tvang mig dertil? En ond Aand maa være faren i Eder nu — I besinde Eder og vise Barmhjertighed!"

Hendes bløde Stemmes bævende Klang og de deilige Øines dunkle Glands, mens hun bad og bønligt saae op til ham, syntes et Øieblik at afvæbne ham. Han forblev stum og holdt hendes Haand fast i sin, og hun fornam, at hans Haand skjelvede; men snart viste det sig, at han atter havde tillukket sit Hjerte og forhærdet sig. Dog

røbede hans Svar, at han havde overveiet, om Klogskaben ikke bød ham at lade hende gaae.

„Nei," sagde han, „og atter Nei! Ikke er jeg slig Taabe nu at slippe Dig. Du er en Kvinde, Du vil røbe mig og sladdre; inden et Par Stunder vil de Rye Bønder være paa Benene, der vil gaae Bud til Øm og Vissing, snart vil en ganske Hær være efter mig, og Ulvehundene jage mig som et vildt Dyr. Du er snild, Margaret, men Du overlister ikke mig. Nu fort! Der er Stien; Du gaae nu foran mig og brug Dine rappe Been vel!"

Margaret reiste sig i stum Fortvivlelse og gik, som han bød; men som han greb Lædersækken og fulgte hende, da hørte han atter den samme Raslen bag Hyldebusken, og det forekom ham, at han saae en Skikkelse, der sneg sig bort. Dog, nu var der ikke Tid til Forfølgelse; han maatte fort ind i Skovens Skjul og stræbe snarest at naae Stigballevig og Baaden.

Raskt skred Margaret foran ham, efterhaanden med stedse hurtigere Skridt, saa han begyndte at frygte, at hun vilde forsøge Flugt. Han sprang da frem, greb hende i Armen og standsede hende.

„Du gaae ikke hurtigere, end at jeg kan vinde med!" sagde han med blussende Aasyn og et funklende Blik. „Du vide, at jeg her i min Haand bærer en svar Byrde, al den Stund denne Sæk rummer min ganske Formue; men det vide Du og, at skulde vi vorde forfulgte, og Du vil benytte Dig deraf, saa jeg nødsages at vælge Dig og dette mit Mammon imellem, jeg kaster Sækken og griber Dig. Vi ville nu leve eller omkomme med hinanden!"

De gik nu atter videre, og nu og da talte han hende til; hans Ord vidnede om hans frygtelige Sindsoprør, og at hendes inderlige Bøn om Medlidenhed, som nu, da den ikke var bleven hørt, havde gjort hans Brøde end større, tyngede paa hans Samvittighed og æggede ham, saa han snart ikke vidste, om han hadede eller elskede sit Offer meest.

„Lade Dig fare!" sagde han med hæs Røst, „for at Du kunde løbe i Armene paa Folmer Hansen og I Baade

i Fryd og Gammen haane den stakkels bedragne Tiggebroder? Nei, deraf vorder Intet! Ikke til denne Straajunkers Lyst, men for min egen Mund bevarede jeg Dig nu i syv lange Aar."

Margaret, som først havde gaaet ham for hurtigt, sagtnede nu stedse mere sine Skridt, som han tænkte, for at trække Tiden ud; men Tingen var, at Fortvivlelse over hendes haabløse Stilling og den Sjælekval, hans vilde Tale forvoldte hende, omsider ganske lammede hendes Kræfter. Da de vare komne op paa Høiderne og havde naaet en aaben Plads i Skoven, sank hun om paa en Vindfælle, der laae lige ved Stien, og sagde, at hun ikke formaaede at gaae et Skridt videre.

„I støde nu helst Eders Sværd i mit Bryst," tilføiede hun med blegnende Kinder og mat Røst, „da er Alt forbi, og jeg vorder visselig ei Folmer Ruds Hustru."

„Ei, hvad for Snak er det!" sagde han, idet han tog Plads ved hendes Side og slap den tunge Sæk. „Du skal ikke vorde hans og dog leve! En liden Hvile faaer jeg unde Dig, at Du atter kan vorde frisk og stærk; da ile vi fort, og snart skal Du være paa Linaa Laven blandt lystige Venner. Der skal Borgfogedens Kvinde diske op for Dig med Vildbrad, og Du skal faae sød Viin at drikke, som vil give Dig lystigt Mod. Du skal aflægge denne fule Liigsærk af en Kutte og iføres skjønne Klæder, saa Du vorder Dig selv igjen, saa fager, som Du forhen var at see til; og jeg skal smykke Din Hals og Dine Hænder med gyldne Kjeder og kostelige Ringe. En fyrig Hest venter Dig, og da ride vi glade ud i den vide Verden at prøve Eventyr."

„Hvor armt og usseligt," foer han fort, idet hans Blik, funklende med feberagtig Glands, hvilede paa Margarets dødblege Aasyn, „var ikke hidindtil Dit, som mit Liv! Hvilke Taaber vare ikke vi, naar vi joge efter Hellighed og fandt ikkun Trældom og Ydmygelse! Og Din stakkels svagsindede Moder, som synger sig hæs i Vissing og derved mener at vinde Salighed hisset — ha, Margaret! troer Du paa dette hisset? Er der et Liv efter

dette? Nei, Alt endes i Graven! Ondt og Godt findes saa ikke heller, uden i vor egen Indbildning; Lyst og Glæde, det er Godt, Pine Ondt."

Margaret hørte hans Stemme, men formaaede ikke mere at opfatte Ordene. En dødelig Mathed faldt over hende, og hvor haardt hun end stred imod, saa sank dog hendes Øienlaage til, og hun slumrede ind. Den Søvn varede kun et Minut, men i dette korte Spand af Tid foresvævede hende i en vild Drøm Erindringer fra hendes Barndoms Læsning om christne Kvinder, der bleve bortførte af Saracenere og slæbte i Trældom. Opvaagningen skete brat, og hun skjønnede gysende, at Virkeligheden næsten var værre, end Drømmen. Hun følte Vigands Haand paa sin Skulder. Han stod opret i en lyttende Stilling; hans Blik var spændt, hans Kinder blege.

„Jeg hører Hovslag!" sagde han; „eller skuffer mit Øre mig?"

De lyttede Begge i Taushed, Margaret kunde føle sit Hjertes Pulsslag. Nu hørte hun tydeligt, at en Rytter kom jagende i rasende Fart. Hun sprang op og udstødte et høit Skrig; men i samme Nu følte hun Vigands Haand paa sin Mund. Med et raskt Tag smed han Lædersækken bag Træstammen, greb hende med sine stærke Arme, løftede hende op og løb med hende ind i Skovens Tykning saa let, som havde hun kun været et lidet Barn.

Dog, nu løde Hestens Hovslag ganske nær. Et høit Raab meldte, at de vare opdagede. Margaret saae tvende Mænd til Hest ile hid med Lynets Fart, og den ene havde en liden Pige foran sig i Saddelen. Hun hørte atter et høit Raab og gjenkjendte Røsten; hun saae en Hests gnistrende Øie og skummende Bidsel tæt ved sit Hoved, hun følte, at Munken slap hende, og hun sank til Jorden, hvor hun knælende blev Vidne til et Skue, der fik hendes Blod til at stivne af Rædsel.

Folmer Rud sprang af sin Hest og styrtede med funklende Blikke og dragen Klinge mod sin Dødsfjende, hvis Sværd alt blinkede i Luften, medens hans onde Øine skøde Hadets og Fortvivlelsens Lyn. Sværdene krydsedes,

saa det sang i dem, Vigand veg tilbage, men sprang atter frem med desto større Kraft og gjorde et rasende Udfald. Spidsen af hans Sværd var kun en Tomme fra Folmer Ruds Hjerte; men Folmer undveg Stødet, faldt an paany, og i samme Øieblik som Bent Tue ilede hid for at komme ham til Hjelp, jog han sit Sværd gjennem Vigands høire Arm. Med et høit Skrig trak Vigand Armen til sig, lod sit Værge falde og flygtede, idet han med et Spring satte ind i Skovens Tykning, og Bent foer efter ham.

Margaret følte sin Haand greben af et Par smaa, haarde Barnehænder, en stærk Arm lagde sig om hendes Midie, hun saae et elsket Aasyn tæt ved sit og hørte en dyrebar Røst, skjelvende af den dybeste Glæde, sige:

„Margaret, Margaret! O, Gud være takket og priset!“

Da bækkedes hendes Syn som af et Slør, hendes Hjertes Slag standsede, og hun sank i en dyb Afmagt. —

Folmer laae knælende ved hendes Side, da hun atter vaagnede til Bevidsthed. Hun reiste sig halvt op og stirrede vildt omkring sig.

„Vær tryg, mit Hjerte!“ sagde Folmer og støttede hende med sin Arm; „jeg er hos Dig, og han er fort!“

Margaret brast i Graad, og Taarerne lettede hendes Hjerte. Hun slyngede sine Arme om Folmers Hals, men længe formaaede hun ikke at fremføre et Ord.

„Du have Tak,“ hviskede hun omsider, „Du mit Hjertes Ven og min Befrier!“

Folmer strøg Haaret fra hendes feberhede Pande og trykkede et Kys paa den.

„Er han død?“ spurgte hun med blegnende Kind, idet hun gyste.

„Det er ikke saa vel,“ svarede Folmer; „han undrendte og bjergede Livet.“

„Nu,“ sagde Margaret og saae opad, „Gud have Tak, at han ei blev sendt ind i Evigheden midt i sin Synd!“

„Han lever, den Djævel!“ udbrød Folmer med rynket Pande, „og vil end gjøre meget Ondt.“

„Han tilføiede mig ingen Overlast," sagde Margaret rødmende, „Hevnen er Guds!"

Denne Fromhed mishagede Folmer, og han mistydede den.

„Du berette mig nu helst Alt!" sagde han noget barsk.

Margaret var saare lidet oplagt dertil og følte sig dertil syg og mat. Dog forsøgte hun i det Væsentlige at tilfredsstille Folmers Videbegjærlighed; men den ydmygende Følelse af hendes aandelige Nederlag og Frygten for hans opblussende Harme, Undseelsen endelig indvirkede betydeligt paa hendes Fremstilling, og Folmer mente kjendeligt at kunne spore i hendes Ord det gamle, forstokkede papistiske Sindelag. Han fortalte dernæst hende sine Hændelser, at Bent var kommen ham i Møde paa Veien fra Viborg og havde underrettet ham om, hvilke Gjester der færdedes paa Dynæs; at han, urolig derover, havde paaskyndet sin Reise, og tilsidst havde han forladt Thøger og var med Bent redet Kjærs Mølle forbi, thi en ubetvingelig Angst jog ham ad Vissing til; men han naaede ikke saa langt; thi som han i den lyse Sommernat red ud af Rye, blev han standset af en liden Pige, der raabte til ham, at Jomfru Margrethe var i stor Fare og bad ham om at frelse hende. Det var liden Gjertrud, som havde passet sit Snit til at løbe fra den Gamle tilbage til Hytten og skjulte sig bag Hyldebusken, hvor Vigand nær havde opdaget hende. Da hun saae ham slæbe af med Margaret ad den Skovsti, som hun godt kjendte, var hun ilet til Rye for at hente Hjelp.

Da Margaret hørte dette, kaldte hun Barnet hen til sig, kyssede hende og spurgte, om hun vilde forblive hos hende nu og altid? Gjertrud svarede med et straalende Blik og brast saa i Graad af taknemmelig Glæde.

Margaret var nu kommen saa meget til Kræfter, at de kunde bryde op; men forinden saae Folmer hende ind i Øiet med et spørgende og bekymret Blik.

„Hvorhen nu, Margaret?" spurgte han. „Til Vissing eller til Kjærs Mølle?"

„Med Dig, Folmer, med Dig!“ udbrød hun, greb hans Haand og holdt den fast; „om Du da ikke nu forskyder mig?“

Folmer saae paa hende med et Blik, af hvilket hans dybe Kjærlighed lyste.

„Da maatte jeg vorde mig selv utro,“ sagde han; „alt længe var Du mit halve Hjerte, og deraf kan Du skjønne, hvad jeg har lidt. Dag og Nat har Du været i min Tanke og i min Bøn til Gud. Min Sjæl tørstede efter Dig; jeg bad Herren ikke straffe mig, fordi jeg elskede Dig saa brændende, jeg anraabte ham om Din Frelse af Papisternes Kløer, jeg tryglede ham om Gjenforeningens Lyksalighed, og see, han har hørt min Bøn! Seer Du ikke Guds Finger i Alt, som det er tilgaaet?“

Margarets Taarer fløde rigeligt; hun trykkede hans Haand til Bekræftelse.

„Du gik med Bind for Øinene ved Afgrundens Rand, jeg saae det og kunde ikke frelse Dig; Gud lod den Ondes Anslag have Fremgang, hans Veie ere usporlige, men hans Villie kjende vi nu! Ved en Djævels frække Haand blev Bindet revet af, nu funkler den evige Sandheds Stjerne for Dit undrende Øie; den vinker Dig til Lysets Egne, til Fred og et lyksaligt Liv allerede hernede.“

Folmer vilde talt endnu længere, saa fuldt var hans Hjerte, men han blev den dødelige Blegned paa Margarets Aasyn vaer, og skjønnede, at hun var for rystet i sit Indre til at høre ham. Saaledes forholdt det sig jo ogsaa, at Folmers begeistrede Ord mere vare en Profeti om Fremtiden end en Skildring af hendes Sjæls Tilstand for Øieblikket. Skimtede hun end Sandhedens Lys, der var dog endnu Mørke og Chaos i hendes Sjæl; thi saare sjelden skeer det Vidunder, at Sandheden i et Nu fæster fast Rod i et Menneskehjerte; den maa groe en langsom Væxt og kræver Solskin, Regn og omhyggelig Pleie, som en Plante, Gartneren opelsker.

De brøde op og droge til Kjærs Mølle; men alt paa Veien derhen paabød Folmer Bent og liden Gjertrud den strengeste Taushed angaaende det, der denne Nat var

hændet. Han stræbte at gjøre dem det indlysende, at hans Fæstemøes Ære krævede, at det forblev en evig Hemmelighed, og der fandtes kun faa Mænd og endnu færre Børn, der, saa godt som Bent Tue og liden Gjertrud, formaaede at holde Tand for Tunge.

Da de kom til Møllen, fandt de Thøger Løvenbalk, ventende i stor Uro. Han studsede ved at see Margaret, men Folmer gav ham Forklaring ved at meddele ham, hvad der var Sandhed, men ikke den hele Sandhed, nemlig at Margaret, forfærdet over Vigands skammelige Efterstræbelser, i denne Nat var flygtet af Klostret, og at han havde mødt hende ved Rye paa Veien hertil. Allerede dette var dog Nok til at lade Thøgers Forbittrelse blusse op, og han truede med strax at ride til Vissing og kræve Abbedissen til Regnskab. Dog beroligedes han og opgav sit Forsæt, da han hørte, at Ingen i Klostret var vidende om Vigands Ondskab, og at Vigand selv, af Frygt for Opdagelse, var undveget og neppe nogensinde tiere vilde vise sig i disse Egne. Thøger maatte, efter roligere Overveielse, give Folmer Ret i, at Hensynet til Margarets Ære og Sindsro gjorde den største Varsomhed til Pligt.

Der kom da ikke Andet til almindelig Kundskab, end det, at Margaret, kjed af Klosterlivets Tugt, var rømmet fra Vissing; men Tvende fik fuld Forklaring, Abbedisse Marine, der kom i stor Forbittrelse for at drage Folmer til Regnskab, og Broder Ambrosius, hvis Sorg var større, end hans Vrede. Vantroe og studsende hørte de, hvad der var hændet; men da Bent Tues og Gjertruds Vidnesbyrd bekræftede Sandheden af Folmers Beretning, da bleve de tause og droge bort, dybt ydmygede, men enige om for Kirkens Æres Skyld at skjule deres faldne Broders Skam. Gamle Mari syntes forsvunden; man fandt nogle Dage efter hendes Hytte tom, saa hun ved Nattetide og med gode Venners Bistand maatte have bortført sit Gods og opslaaet sin Bopæl i en anden Egn.

Allerede forinden Abbedisse Marine og Broder Ambrosius kom til Møllen, laae Margaret paa Sygeleiet, angreben af en heftig Feber, som kastede sig paa Hjernen

og i længere Tid omtaagede hendes Bevidsthed. Den stærke Spænding, hvori hun først, inden Flugten, havde gaaet, den frygtelige Angst, hun havde udstaaet, mens hun var i Vigands Magt, og de svære aandelige Anfegtelser, der samtidigt rystede hendes hele Væsen i dets Grund, havde gydt Sygdommens gjærende Gift i hendes Blod.

Genete, som strax var bleven hidkaldet fra Klostret, Ide, som med Knud kom fra Kjellinghøl, og Per Kornes Hustru vaagede skifteviis hos den elskede Syge, mens Folmer og Knud jog i Øster og Vester for at skaffe Lægehjelp og helbredende Midler. Ingensinde, hverken før eller siden, saae Nogen den mandige, gudhengivne Folmer Rud saa fortvivlet; nedbøiet af den dybeste Kummer; thi det syntes, som om menneskelig Hjelp Intet formaaede, og at Gud tillukkede sit Øre for alle Bønner. Margarets Moder var den Eneste, der bevarede sin Fatning og sin barnlige Sjæls Fortrøstning til Guds Barmhjertighed. Den Svageste blev i Nødens Stund den Stærkeste; hun holdt længst ud og fik den Trøst, at hun var den Eneste, hvem Margaret i sine faa lyse Øieblikke syntes at gjenkjende. Moderens Røst og ingen Andens trængte gjennem Febervanvidets Mulm til Datterens Hjerte.

Dog svigtede tilsidst ogsaa hendes Kræfter, og paa Ides Forslag blev Søster Veronica hentet fra Vissing for at lette de Andre Sygepleiens Byrde. Den verdsligsindede Nonne viste sig trofast og udholdende og gjorde sig ved den Kjærlighedsgjerning, hun udøvede, værdig til den bedre Skjebne, som ogsaa i Fremtiden blev hende til Deel; og dog havde Margaret under deres Samliv i Klostret snarest viist hende Ringeagt; men hun var med al sin Letsindighed en kjærlig og ydmyg Sjæl. Dog rørte sig vel ogsaa i hendes Hjerte det Haab, at Folmer Rud vilde indfrie sit Løfte og antage sig hende, naar hun engang blev udfriet af Klosterets Trældom.

Som hun en Nat, mens alle de Andre sov, alene sad ved Margarets Seng, da hændtes det, at Kammerdøren gik op, og liden Gjertrud listede sig ind. Søster Veronica vilde vise hende ud, men da saae hun til sin

Forundring, at en gammel, rynket Kvinde i en Hættekaabe fulgte efter. Hun gik lige hen til Sengen, og da Lampens Skin faldt paa hendes Aasyn, gjenkjendte Veronica Troldkvinden Mari. Veronica havde nær udstødt et Skrig, ikke af Skræk, men af Glæde; thi trods Maris Brøde havde Folmer, skjøndt forgjeves, overalt søgt den gamle, for sin Lægekyndighed saa berømte Hex.

Mari lagde Fingeren paa Munden og traadte, uden at sige et Ord, hen til Sengen, hvor Margaret laae i Vildelse og kastede sig hid og did. Hun betragtede den Syge nøie, følte hendes Puls og udfrittede Søster Veronica om hendes Tilstand. Derefter fremtog hun en liden Pakke Urter, rakte Veronica den og gav hende nøie Anviisning angaaende Lægemidlets Tilberedelse og Brug. Hun føiede dertil endnu nogle Raad og lod Veronica Ord til andet gjentage Forskriften. Saa betegnede hun Margarets Pande, Bryst og hendes Haandled med Korsets Tegn og mumlede en Besværgelse; vendte sig saa til Veronica, greb hende i Armen, satte sin Mund til hendes Øre og sagde med dæmpet Røst:

„Ingen tør vide, at Mari har været her. Nu sladdre Du ikke, thi da ville Urterne miste deres Kraft, de onde Aander faae Magten, og Døden er hende vis; men naar hun er helbredet, da sige Du hende, at det var gamle Mari, der gjorde det!"

Saa samlede hun Kaaben om sig og humpede ud ad Døren; men allerede inden den næste Aften indtraadte der en kjendelig Bedring i Margarets Tilstand, og snart var hun til sine Kjæres Fryd udenfor al Fare.

Ottende Kapitel.

Naaden.

Ikke langt fra den frie Hansestad Hamborg, henimod Bergedorf og lige ved Elben laae en Kro, hvis Eier trods Tidernes Urolighed hidtil stedse havde bjerget sig og lykkeligt undgaaet Udplyndring, Ildsvaade og enhver anden Vanskjebne. Tykke Heinrich, som Kroværten blev kaldet, stod derfor heller ikke i det bedste Ry; thi overvættes Medgang vækker Misundelse, og i hine overtroiske Tider blev Alt, hvad der var usædvanligt, skrevet paa den sorte Konsts Regning. Det blev derfor overalt i Omegnen sagt og troet, at Heinrich havde sluttet en Pagt med Fanden, og at Kontrakten var underskreven med hans eget Blod. Man ventede stadig at høre, at Fristen var udløben, og at Helvedes Fyrste havde hentet sit lovlige Bytte.

Men trods den onde Villie, som røbede sig i denne Beskyldning, saa var dog ikke alt det, der løb om i Folkemunde, tykke Heinrich angaaende, grebet ud af Luften. Det gamle Ord, at ingen Ko hedder Broge, uden hun haver Pletter, bekræftede sig her; thi i disse urolige Krigsaar og paa et Strøg, hvor Landsknegtenes vilde Horder idelig droge frem og tilbage, vilde en Mand i en Kroværts udsatte Stilling vanskeligt undgaaet ilde Medfart, havde han ikke været i Besiddelse af en ualmindelig Snuhed og en meget rummelig Samvittighed.

At bære Kappen paa begge Skuldre, fordømme de lutherske Kjættere med Papisterne og bande Paven med de Lutherskſindede; at svire med sine Gjester, drikke dem under Bordet og benytte sig af deres Sandsesløshed til at fordobble Regningens Beløb — slige Smaakif betragtede Heinrich som ligefrem hørende til hans Haandtering; thi at tjene Penge og hytte sit eget Skind, var stedse hans Formaal og for ham al menneskelig Viisdoms Sum.

Hver Ræv varer sin Bælg, det var hans Mundheld; men denne fredelige Snuhed alene vilde ikke været Nok til at skaffe ham Ry som Djævelens Forbundsfælle. Der var da ogsaa dem, der paastod, at Tyve og Røvere ofte fandt Tilhold hos ham, at mangen skummel Daad var bleven begaaet i hans Huus, og at han, om han just ikke selv havde besmittet sine Hænder med Blod, dog ofte havde foretrukket Part i Byttet for Retfærdighedens Haandhævelse. Hvis dette var sandt, da maa det tilstaaes, at Heinrich og Fanden dog havde meget mere med hinanden at bestille, end ønskeligt var. —

En smuk Julidag henad Aften, omtrent fjorten Dage efter Margarets Befrielse og Vigands Nederlag og Flugt, sad Heinrich paa Bænken under Lindetræerne udenfor Kroen og nikkede over det tømte Ølkruus, der stod foran ham paa Bordet. Det havde været en rolig Dag næsten uden Søgning. Siden Freden sluttedes mellem Hansestæderne og Danmark, og fornemmelig siden den sidste Forstærkning af Landsknegte, som Danmarks udvalgte Konge havde trukket til sig, var dragen mod Nord, havde det været stille og for tykke Heinrich lidet indbringende Dage. Han og hans Lige kunde med Sandhed vende Ordsproget om og sige: Krigen nærer, Freden tærer. Dog var hans Fadebuur og Kjelder stedse rigeligt forsynede; thi Mad og Drikke var Hovedsagen, Bekvemmeligheder og godt Natteherberge underordnede Spørgsmaal, saa i sidste Henseende havde Kroen kun det Allertarveligste at byde.

Den dalende Sol kastede sine Straaler over den grønne Eng foran Kroen og over Elbens brede, mudbrede Strøm. Myggene surrede i Luften og omsværmede Heinrichs brede, rødt blussende Ansigt, hvor de nedlode sig og fandt en brad Død for Slag af hans laskede Haand, da han pludselig vækkedes fuldkomment af sit Blund ved den lystelige Lyd af Hestetrampen, som bebudede kommende Gjester.

Kort efter red Johan Goerdes og hans bredskuldrede, rødhaarede Svend for Døren, hvor Staldkarlen strax

indfandt sig for at tage mod Hestene. Heinrich selv derimod viste en paafaldende Trevenhed, reiste sig heelt sindigt og mønstrede sin Gjest med et forskende Blik fra de smaa, sorte Øine; thi Johan Goerdes og han vare kun altfor gode Bekjendte fra Fortiden, og Heinrich kjendte Landsknegten som en vild, stridslysten Karl og en saare slet Betaler. Dog, da han saae, at Johan Goerdes var stadselig klædt, og at en tung Vadsæk blev indbaaren af Svenden, forvandledes hans mistænksomme og ugjestfri Holdning til Smiil og høvisk Velkomsthilsen.

Snart var Landsknegten bænket ved et vel besat Bord i et lidet Kammer, som laa bag den store Skjenkestue, og Heinrich gjorde ham Selskab ved Maaltidet. Johan Goerdes spiste som en Ulv og drak som en Munk, alt mens han underholdt sin Vært med løgnagtige og pralende Beretninger om de Bedrifter, han havde udført i Danmark. Maaltidet trak ud, og da det mørknede i Stuen, tændte Heinrich et Par Tællepraase, idet han sagde:

„Snart løber Tiden bed godt Lag! Kjender jeg Eder ret, Johan, da vil I holde mig varm, indtil de Kjerter ere brændte neder, og Dagen gryer."

„Saamænd!" svarede Landsknegten, idet et barsk Smiil foer over hans af Viin blussende Aasyn; „Bid byder anden og Drik ligesaa! Dog, I kjender mig, Heinrich, som I siger, og veed, at skulde det end vare, indtil Kjerterne atter tændes, I faaer dog ei Johan Goerdes under Bænken. Vi drikke da med Forstand og faae os lidt Tidkort imens."

Han tog et Par Tærninger frem, og den raslende Lyd, da han gjorde det første Kast, lød i Heinrichs Øren, som et Trompetstød i Stridshestens.

„Ei!" sagde han; „Dobbel til Drik, det er som Smør til Fisk!"

Men de fik ikke gjort mange Terningekast, før der lød Hestetrampen udenfor, og Heinrich maatte ud for at tage imod de nye Gjester. Johan Goerdes blev siddende med Haanden knuget om Tærningerne og lyttede. Der

var Noget ved Lyden af den Hestetrampen, som vakte hans Opmærksomhed; thi den Rytter kom ikke i fornuftig Skridtgang for Døren, men i skarp Trav, som om han havde Hastværk. Værten blev strax udfrittet om, hvilke Gjester han havde, og den Reisendes Røst lød Johan Goerdes saare bekjendt. Han greb sit Sværd, som stod noget fra ham og lagde det ved Siden af sig paa Bænken. Strax efter gik Døren op, og en høi Mand traadte ind, efterfulgt af en Svend, som bar en Kappe og en tung Lædersæk. Johan Goerdes gjenkjendte, trods den verdslige Dragt, øieblikkelig Vigand og mumlede: nu, lige saa godt først, som sidst! Han havde paa hele sit Ridt havt den Fornemmelse, at Regnskabens Time vilde komme, og at Munken, om han var oven Jorden, vilde ile efter ham paa Hevnens Vinger. Den narrede Sortebroders Skygge var ligesom falden foran ham, allerede da han var mange Mile borte og havde nu og da forstyrret Johan Goerdes's Sindsro; thi hvor stor en Misgjerningsmand han end var, saa havde han dog hidindtil stedse sat en Ære i aldrig at bryde sit Ord.

De vexlede Blikke, og det var, som om to Sværd krydsedes i Luften; men Vigand antog strax derefter en smilende Mine og sagde:

„Ei, min mandhaftige og ærlige Øverste, saa fik jeg dog Held til at lange Eder paa denne Side Floden! men hvor er den dydzirede Fru Elsebeth? Har Fanden taget hende?“

Johan Goerdes stirrede stum paa Vigand og lagde Haanden paa sit Sværdfæste.

„Nu, saa tal dog!“ foer Vigand fort, gik hen til Bordet og tog Plads paa Bænken ved Siden af sin Fjende. „Er jeg Eder en ond Gjest, velkommen, som Salt i suurt Øie? Nu unde I en ringe Sortebroder en Plads ved Eders overflødige Bord, og saalunde begynde vi at kvitte paa Regningen.“

„Munk,“ sagde Johan Goerdes med et mørkt Blik, „den, der lader en Skalk tilbage, gjør en god Reise! Saa tænkte jeg, da jeg drog fra Dynæs, dog ingenlunde

i den Hensigt at bedrage Eder for de halv hundrede Gylden. De ligge urørte i min Sæk og skulle nu strax vorde Eder tilbagegivne. Dog, er I ikke dermed nøiet, da gaae vi udenfor og gjøre den Sag kort af; Natten er lys, og I har Sværd ved Lænd."

„Et skjønt Forslag det!" udbrød Vigand, idet han ubuden gav sig i Lag med Sulet; „jeg, en stakkels Munk og nøvet i Sværdets Brug, skulde lade mig hakke til Finker af en af de bedst øvede Fegtemestre udi det ganske Europien? Da maatte jeg være tøsser*) gal. Nei, den Sag kan afgjøres paa en bedre og for mig mere profitlig Viis."

Heinrich traadte nu ind med friske Fødevarer og en Kande Hamborgerøl; men enten han nu havde luret, eller ikke, saa syntes han at gjette, at hans to Gjester ønskede at være alene; thi han fjernede sig strax og besværede ikke sin nye Gjest med Spørgsmaal.

„I vide nu først dette," tog Vigand atter til Orde, da han havde stillet sin værste Hunger og Tørst, „at jeg ikke seer Eder an for en Tyv; men I brød skjændeligen Eders Ord og lod mig i Stikken, hvorudover mit Anslag ganske strandede. Ligefuldt vilde det kun baade mig lidet nu at straffe Eder derfor. Det tjener mig bedre, at vort brudte Venskab atter vorder helet, hvorfore jeg er villig til at glemme og tilgive Eders Forræderi, men paa eet Vilkaar."

„Lad høre det!" sagde Johan Goerdes med et mistænksomt Blik.

„I tillade mig blot," svarede Vigand med vel forstilt Oprigtighed, „at slutte mig til Eder og drage ind i det hellige romerske Rige under Eders gode Sværds Beskyttelse. Jeg fører en stor Summa med mig og haver ikkun een Svend i Følge, en enfoldig Bondeknøs fra Rye. Jeg vil føle mig mere tryg hos Eder og Eders vel rustede Svend. Naar jeg beder," sluttede Vigand

---

*) to Gange.

med et frækt Smiil, „og I fegter, da maae vi fare vel og naae langt frem."

Johan Goerdes afskyede i sit Hjerte den falske Munk; men den Smiger, der laa i Vigands Ord og i hans Begjæring om Beskyttelse, forfeilede ligefuldt ikke ganske sin Virkning; Munkens Tilstaaelse, at han førte en stor Skat med sig, fristede dernæst Landsknegtens Begjærlighed og gjorde det høist troværdigt, at Vigand virkelig som en uheldig Rømningsmand trængte til den Beskyttelse, han udbad sig. Johan Goerdes besluttede sig da til at gaae ind paa hans Forslag, men ogsaa at drage sig hans Forlegenhed til Nytte.

„Nu, Munk," sagde han, „naar jeg skal sige Sanden, da forventede jeg allersidst hos Eder at finde sligt fredsommeligt og forsonligt Sindelag. Det maa hænge saa sammen, at I er i en Klemme; men jeg er ikke den Mand, der spørger om Aarsagen, jeg seer ikkun paa Tingen selv og giver Eder da til Svar: trænger I til Ledsagelse og mit gode Sværd, da kan I erholde min Beskyttelse, men ikke for Intet. I faaer lade de halvhundrede Gylden, I gav mig, forblive i min Sæk! Gaaer I ind derpaa, da kan I drage med mig, og jeg vil ledsage Eder til hvilket Sted, I ønsker."

Vigands Aasyn bar Vrede og Skuffelse til Skue; men nogle Øieblikkes Betænkning syntes at forandre hans Stemning; thi han saae op med et sledsk Smiil og sagde:

„I veed at gjøre Eder betalt, Johan Goerdes! men jeg var ingensinde en Taabe og kneb i Utide. Eders Ledsagelse er den Summa vel værd, fornemmelig paa Grund af den Frygt, Eders berømmelige Navn indgyder. Saa tager jeg da mod de Vilkaar, I byder mig, og vi ere saa atter Forbundsfæller. Jeg er haabende, at denne Gang vil Pagten holde, saasom ingen Kvindfolk er med i Spillet."

„Ha, ha, ha!" loe Johan Goerdes; „I sige mig dog nu: hvor blev Eders Nonne?"

Vigand blev lidt guul om Kind og saae op med et stikkende Blik; men strax derpaa loe han med og sagde:

„Nu, Johan Goerdes! Ven sidder gjerne hos Ven og giver i Fortrolighed Forklaring. Vi ville nu skrifte vore Daarskaber for hinanden; thi, som det lader, ere Nogle Gjekke, alligevel de ikke ere ragede! I berette nu først mig, hvorlunde det gik til, at Fru Elsebeth pudsede Eder!"

Johan Goerdes, som talte Bægeret dygtigt til, og hvis Aasyn blussede stedse rødere, saae paa Vigand med et Blik, der udtalte den dybeste Ringeagt.

„De Kvinder saa og Mænd," sagde han, „der have pudset Johan Goerdes, kan I snart tælle, og ingen af dem frydede sig længe derved. Det, I havde fore, Munk, var Galmandsværk, al den Stund Kvinderov ikkun er en Leg for store og mægtige Herrer, og ikke eet Dieblik troede jeg den Fabel, at Jomfru Margrethe skulde være til Sinds at løbe af Landet med en Tiggebroder. Galen vilde jeg været, havde jeg rakt Haand til det Rovestykke, og I burde forudseet, at da I gik og gav mig Raadighed over Bispens Svende, da havde I tabt Spillet."

Den dybe Rødme, der foer over Vigands Aasyn, røbede hans Forbittrelse; men han betvang sig og saae med et lurende Blik til Landsknegten, som i en broutende Tone fortsatte sin Beretning.

„Fru Elsebeth tænkte som jeg, at vi snarest burde bryde op og salvere os. Hun fulgte mig som et Lam til Kolding, i hvilken Stad vi uden Forhaling opsøgte en Præst, som for en liden Kjendelse rettelig trolovede os, og I vil strax skjønne, at dette var en viselig Betænksomhed af mig."

„Ubillig maatte den Mand være," sagde Vigand, „som ikke gav Eder det Lov, at I har viist overvættes stor Snildhed!"

Johan Goerdes bemærkede ikke det Spydige i Tonen

eller den Skjelven i Røsten, som forraadte Munkens stigende Forbittrelse.

„Fru Elsebeth," vedblev han velbehageligt, „vilde nu fulgt mig til Verdens Ende, havde ikke Djævelen spillet os et Puds; men vi gav ham Leilighed, saasom vi dvælede nogle Dage i Staden og uden Sky viste os paa Gader og Stræder med al den Pomp, der sømmede sig min Fæstemøes Byrd og mit eget berømmelige Navn. Nu, for at gjøre det kort af, vi stødte paa nogle af hendes Slægt, som geraadede i stor Harme og flux begjærede Fru Elsebeth udleveret, for at hun ikke, som de sagde, skulde føie ny og værre Skjændsel til den gamle; thi saa tænker jo det ædelige Pak, at det tykkes dem at være en større Skam for en af deres Kvinder, om hun bliver gjort til en Borgers eller Bondes ærlige Hustru og rette Adelkone, end om hun vorder en Adelsmands Frille. De brugte da fosse Ord; men da de fornam, at Fru Elsebeth var min lovligt præstegivne Fæstemø, nedstemte de Tonen og tilbøde at løse hende fra det Jaord med en taalelig Summa. Hun græd og stod imod, men efter nogen Overveielse fandt jeg det raadeligst at falde til Føie, og da hendes Frænder tilsagde hende god Behandling og nævnede en Gaard, hvor hun skulde boe i Fred, saa gav hun Kjøb; de slæbte saa af med hende, og jeg drog min Vei med en fuld Pung. Nu, Sortebroder," sluttede Johan Goerdes, idet han tømte sit Bæger, „er Raden til Eder. I vise nu samme Oprigtighed og berette mig Eders Eventyr!"

„Det, jeg paa ingen Viis agter at gjøre," sagde Vigand med et mørkt Blik.

„Ei, saa slipper I ikke!" udbrød Landsknegten med et drillende Smiil. „I kan bære Adelsskrud med Høviskhed og Anstand, som jeg seer, og endda havde I ikke Lykke med Eders Elskov? Det voldte tænkelig den topragede Isse; I skulde tøvet en Kjende, indtil Haarene vare voxede frem paa Hovedskallen!"

Havde Johan Goerdes Hjerne og Øine været mindre omtaagede af Viin, da vilde han i Vigands Blik og i

hver Linie af hans skarpe Træk læst Mord- og Hevntanker; men han saae Intet og loe overstadigt.

„I dæmpe Eders Lystighed!“ sagde Vigand med blegnende Kind. „Eders Færd i denne Sag formerer ikke Eders Hæder; thi det maa I vide, at Eders Forræderi og intet Andet var Aarsag i, at min Plan strandede. Havde I holdt Eders Ord og givet Møde paa det berammede Sted i rette Tid, da vilde Margaret Mogensdatter nu siddet her med os ved dette Bord. Mens I hyttede Eders Skind, fegtede jeg som en Mand, maatte jeg end vige for Overmagten. Til Beviis, da see her!“

Han smøgede Ærmet op, blottede sin Arm og viste Johan Goerdes Forbindingen om Saaret.

„Ha, ha!“ loe Landsknegten paany. „Saa fik I dog de adelige Knøse paa Halsen, som jeg Eder spaaede! Mig tykkes ellers, I sagde før, at I havde ikkun ringe Øvelse i Vaabens Brug?“

„Det har ei heller stor Art dermed,“ svarede Vigand, idet han pludselig stemte Tonen ned.

„Jeg har været vide om i Verden,“ sagde Johan Goerdes pralende, „og i mine Dage mønstret mangen god Karl. Strax ved første Blik skjønner jeg, hvortil en Mand duer, og hvilket Vaaben ligger bedst i hans Haand.“

„Nu, hvad skjønner I da om mig og min Haand?“ spurgte Vigand med paatagen Ligegyldighed.

„Strax første Gang, jeg Eder saae,“ svarede Johan Goerdes, „skjønnede jeg, at Sværdet ei passer for Eder; Dolken falder bedst i Eders Haand.“

„Ha, ha!“ loe Vigand. „Et sært Skjøn det og tyder ikke paa, at I skulde have et skarpt Blik. Pen og Griffel ligge bedst i Munkefingre, saa og Rosenkrandsens Perler.“

„Forholdt det sig saa med Eder,“ svarede Johan Goerdes, „da var I tænkelig forblevet i Kutten. Nu vurderer jeg Manden, ei Munken, og jeg er da af den

Formening, at I kunde være god til, naar jeg havde sat en Mand i Knæ, da at give ham Naaden*)."

Vigand stak Haanden i sin Barm, som om han følte efter Noget, greb saa sit fulde Bæger og udbrød i en lystig Tone:

„Eders Velgaaende, Johan Goerdes, og held mig, at I er min Ven og jeg sikker paa ikke at vorde sat i Knæ af Eder! Lad nu dog see, om Bægeret falder godt i Eders Haand, og om I kan staae Eder mod en Munk i den Dyst om Ølkanden!"

„Ei, Din Fabels Karl!" sagde Johan Goerdes med et tykt Mæle, „drikker Du Johan Goerdes under Bænken, da faaer Du Noget at prale af. Kom an! Ikke frygter jeg den bedste Supper i det ganske Kleresi."

„Ret saa!" udbrød Vigand og stødte sit Bæger mod Landsknegtens; „nu drikke vi Gildminde! Paa en lykkelig Reise mod Syd og vel, at vi nu ere udenfor Dannemarks Grændser!"

„Saamænd," brummede Johan Goerdes, „et armt Land det, og kjende Folk hverandre der som mærkede Faar. Det hellige, romerske Rige er stort, og der kan en Mand vinde Ære og Guld."

„Jeg er Eders Mand!" sagde Vigand. „Da jeg smed Kutten, svoer jeg ingensinde tiere at krybe i den Sløikjole. I gjøre nu snarest en god Landsknegt af mig!"

„I kan vorde Bajads ved Spillemændenes Trop," svarede Johan Goerdes med en raa Latter, „og kommer I da til at nyde det Privilegium, at I ikkun paa Øverstens Befaling kan sluttes i Bolt og Jern."

Vigand loe overstadigt af den Spøg og drak Landsknegten til, idet han bad ham kjøbe sig en Bjeldehue i Hamborg; men forunderligt unaturlige løde slige Ord i Sortebroder Vigands Mund, og hans Latter lød ikke mindre vild og tvungen.

„Drik, Munk, drik!" raabte Johan Goerdes med opløftet Bæger, „sup, til Du sprækker!"

---

*) Den lille Dolk, hvormed Dødsstødet gaves.

Vigand syntes med stor Villighed at efterkomme den Opfordring, men han tømte hver Gang Bægeret kun til Hælvten, hvorimod Johan Goerdes stedse stak sit ud til Bunds. Da nogle Kander Øl vare tømte, maatte Heinrich bringe Viin, og han deeltog nu en Stund i Sviren, hvilket aabenbart kun var Johan Goerdes til Fornøielse; thi Vigand magede det snart saa, at de atter bleve Værten kvit.

Medens de To nu alene fortsatte Drikkelaget, da maatte Vigand sande Johan Goerdes's Ord, at hvis han drak sin Staldbroder under Bordet, da vilde han faae Noget at prale af. Han forbausedes ved at see, hvilket uhyre Kvantum stærke Drikke Landsknegten kunde tage til sig uden at bukke under. Ædru var han visselig ikke; hans Øine funklede stedse mere vildt, hans Kinder og den fæle Skramme over Panden blussede stedse rødere; men han holdt sig ellers fremdeles paa det samme Punkt, og den halve Ruus syntes aldrig at skulle blive til en heel. Kun blev han stedse mere ondskabsfuld, som om han forsætlig søgte Anledning til Strid.

„Dette Bæger," sagde han, „vorde tømt til Ære for Din knibske Nonne! Ved min Oldefaders Skjæg, hun er den væneste og stolteste Jomfru, jeg nogen Tid saae, og jeg ærer hende desto mere af den Aarsag, at hun vragede en fuul Sortekutte, som Dig."

Vigand lod denne Gang sit Bæger staae og greb atter i sin Barm; Landsknegten derimod tømte sit Bæger, fyldte det igjen og sagde:

„Saa drikke vi og paa hendes Fæstemands Velgaaende, han, som stak Dig ud og gav Dig den Rift!"

Men i samme Nu blinkede Dolken i Vigands Haand; med en Tigers Behændighed og Glubskhed kastede han sig over Landsknegten og jog sin Dolk i hans venstre Side, idet han raabte:

„Der har Du Naaden, Du gamle Mordbrænder og Tyv!"

Johan Goerdes udstødte et vildt Brøl, Bænken væltede, Begge tumlede med et stort Bulder om paa

Gulvet og brødes der med hinanden; Dolken faldt Vigand af Haanden, og han fik snart at fornemme, at Dolkestødet ingenlunde havde gjort det af med hans Modstander; thi efter en kort Brydekamp laae han underst med Landsknegtens Knæ paa sit Bryst og hans Jernfingre om sin Strube.

„Ha!" raabte Johan Goerdes, da han havde gjenvundet Mælet, „Du lumske Hund og fule Snigmorder, men end værre Dumhoved! Du burde vidst, at en Mand i mine Kaar stedse bærer en Sekret*) under sin Kjortel, og Du burde da ført Stødet mod min Strube, saalunde som Du nu ret strax selv skal faae det at fornemme."

I det Samme styrtede Værten ind i Stuen og raabte:

„Hold inde, Johan Goerdes! I lægger mig øde! Da I var her sidst, blev et Liig udbaaret og sænket i Floden; nu udgyde I ikke mere Blod i mit Huus!"

Men Johan Goerdes løsnede ikke Taget om Vigands Strube; med den venstre Haand drog han sin Puk og sagde, idet Dødens Blegheb lagde sig over Vigands nys saa blussende Aasyn:

„Han maa døe! Han faldt over mig som en Stimand; der ligger hans Dolk med bruden Spids som et Vidne; dette er ikkun Nødværge, Heinrich!"

„Lige meget, Johan!" raabte Værten og greb Landsknegten om Armen; „lad ham bøde med Pungen, men spar hans Liv!"

Johan Goerdes taug et Øieblik, og man hørte kun hans Offers dybe Stønnen.

„Hid med et Reb da!" sagde Johan; „min Harme er nu ovre, og jeg gider ei rette ham som en Bøddel; men paa det Vilkaar, Heinrich, at I lader mig handle med ham efter eget Tykke."

Heinrich lovede det, kom hurtigt med et Reb, og snart sad Vigand i en Krog af Stuen med fast sammen-

*) Pantserskjorte af fine Staalringe.

snørede Hænder og Fødder. Johan Goerdes reiste den omstyrtede Bænk, satte sig paa den lige overfor sin Fange og stirrede paa ham med et grumt Blik og et Haansmiil.

„Saa det var Hensigten med Dit Komme," sagde han, „og Dine slebske Ord skulde gjøre mig tryg! Jeg burde gjettet det. Strax første Gang, jeg saae Dig, tænkte jeg, at af Dine sorte Øine tittede en Skalk og Forræder. Af sær, overvættes Naade skjenker jeg Dig Livet, saa og paa denne min gode Bærts og Bens Forbøn, for ei at skade hans Næring; men Intet derud over! Nu høre Du Vilkaarene! Først udsletter Du min Skyld til Dig og skjenker mig de halvtredsindstyve Gylden, endog Fanden og ikke jeg vil have Dig til Ledsager og yde Dig Beskyttelse. Indvilger Du deri?"

„Ja!" stønnede Vigand.

„Dernæst overdrager Du mig Din Sæk hist henne med alt dens Indhold som min lovlige Eiendom."

„Johan Goerdes!" raabte Vigand og reiste sig halvt af sin liggende Stilling, „er Du en slet og ret Ransmand og vil Du gjøre mig til en Tigger?"

„Ved min Helgen;" udbrød Landsknegten og loe, „et forunderligt Spørgsmaal af en Tiggebroder! Det er Dit Kald at tigge. Nu tager jeg Dit uretfærdige Gods fra Dig og bringer Dig til Observants*). Den hellige Fader i Rom vilde takke mig derfor, vidste han deraf. Dog, nu svare Du mig paa Stand, ellers faaer jeg kildre Dig en Kjende i Siden med mit Sværd."

Tvungen af den haarde Nød udsukkede Vigand sit Ja.

„Endelig," vedblev Johan Goerdes, „overdrager Du Kroværten i Betaling for Kost og Tæring Din Hest, saa og Din Svends med fuld Opsadling; dernæst den Dragt, Du bærer og Dit Sværd."

„Guds Død!" raabte Vigand og sled i sine Baand, „skal jeg gaae nøgen herfra?"

*) Lydighed; et Udtryk, som brugtes om efterladne Munke, der bleve tvungne til at overholde Klosterreglerne.

„Ikke mere nogen," svarede Landsknegten med et barsk Smiil, „end Du var tilforn, førend Du gav Dig til i Formumming at løbe efter Kvindfolk. Saae jeg ikke feil, da har Du for alle Tilfældes Skyld bjerget Din Kutte."

Johan Goerdes reiste sig, tog den svære Pakke, Vigands Svend havde bragt ind, spændte Remmene af, og det viste sig, at hvad der havde seet ud som en Kappe, ganske rigtig var en Sortebroder-Kutte med Kabuds og Alt.

„Dette," sagde Johan Goerdes og udfoldede Kutten, „er Din rette Klædning, og den staaer Dig bedst an. Du bære den i Fremtiden med større Lykke! Dog," foer han fort, greb sit Sværd og holdt Fæstet hen for Vigands Aasyn, „Et er endnu fornødent. Du kysse nu dette Kors, hvor Frelseren er afbildet, og sværge, at Du vil holde, hvad Du her har indgaaet; at Du ingensinde, mens Du er oven Jorden, vil aabenbare for Nogen, hvad her er skeet, ikke fordre tilbage, hvad Du har afstaaet og ikke reise Klage mod mig, eller mod denne Mand her staaer, for nogen Domstol, geistlig eller verdslig!"

Den kolde Sved stod Vigand paa Panden; han bøiede Hovedet tilbage og taug.

„Sværg, Munk!" raabte Johan Goerdes, „eller ved Djævelen, jeg gjør det af med Dig!"

„Jeg sværger!" hviskede Vigand, bøiede Hovedet og kyssede det korsdannede Sværdfæste.

„Saa!" sagde Johan Goerdes, „nu er Alt gaaet ret og redeligt til; men bryder Du nogen Tid den Ed, da skal Døden være Dig vis!"

„Er alt dette Guld og Sølv," sagde tykke Heinrich og lettede paa Vigands Sæk, „da faaer I rundelig Bod for det Dolkestød, Johan Goerdes!"

„I befatte Eder ikke dermed!" sagde Landsknegten barsk og greb Sækken. „I gaae nu helst ud og forvisse Eder om Svendens og Hestenes Nærværelse! Imens skal jeg see, hvad der er i Sækken, og er jeg vorden saa

rig, som I formoder, da skal jeg betænke Eder med en Gave."

Heinrich gik, skjøndt uvilligt, og Johan Goerdes aabnede nu Sækken og gav sig til at undersøge dens Indhold. Af alle de Kvaler, Wigand maatte udstaae, blev denne maaskee den værste. Alle hans suurt erhvervede Skatte bleve udkrammede, og Ransmandens frydefulde og spottende Udraab ramte hans Hjerte som Naalestik. Hvert Stykke blev fremtaget og vurderet og først, da Johan Goerdes havde naaet Sækkens Bund, gav han sig til atter at pakke Skattene ind og bandt saa omhyggeligt for Sækken.

Imidlertid kom Heinrich atter tilstede, Johan Goerdes kaldte sin haandfaste Svend, Claus, til, og ved hans Hjelp blev Wigand, efterat hans Baand vare løste, affført sit Adelsskrud og iført sin Munkekutte. Det var allerede begyndt at dages, og Johan Goerdes tøvede derfor ikke med at skride til Handlingens sidste Akt. Paa hans Befaling tog Claus og Staldkarlen Wigand imellem sig og, ledsaget af Johan Goerdes og Heinrich, førtes Wigand over Engen ned til Floden der, hvor den var smallest, og hvor der laae en Baad. Svendene puffede paa Johan Goerdes's Befaling Munken ud i Baaden og erholdt det Paalæg at sætte ham over til den anden Bred og der lade ham løbe.

„Hils den hellige Fader!" raabte Johan Goerdes, da Baaden var stødt fra Land, „og nogle andre gode Venner, jeg haver i Rom! Naar Du stedes til Fodkys, da vend Dine Lommer og fremstil Dig for Din Overhyrde som et Mønster paa en Guds Fattig!"

Wigands Aasyn blussede mørkerødt og fortrak sig krampagtigt. Nu, da han var udenfor sin Fjendes Rækkevidde, formaaede han ikke længer at tæmme sit Raseri, men gav det Luft. Han reiste sig brat, opløftede sin høire Haand og udtalte den kirkelige Forbandelse over begge sine Bødler.

„Forbandet være Du, Johan Goerdes!" raabte han vildt, „og Du Heinrich, Vært i en Røverkule! For-

bandede være I Baade, i Huset, paa Ageren, paa hvert Sted, I staae, sidde eller ligge! Forbandede være I ved Æden og Drikken, ved Søvn og Vaagen! Forbandede være I fra Isse til Svange! Gud slaae Eder med Armod, Hunger, Feber, Frost og Hede! Han slaae Eder med Lamhed og Blindhed, saa I famle om ved Middag, som Andre ved Midnat! Jorden sluge Eder som Dathan og Abiran! I fare levende til Helvede der at pines til evig Tid med Ildsluer! Saa skee det, det skee saaledes, Amen!"

Svendene hvilede paa Aarerne, forfærdede over de gruelige Bandsord; Heinrich blev bleg om Kind, og selv Johan Goerdes var ikke vel til Mode; thi en Forbandelse mentes i og for sig at have dæmonisk Kraft og kunde, een Gang udtalt, ikke undlade at volde Ulykke.

„Fort med ham, Claus!" raabte omsider Johan Goerdes; „ro væk med det giftige Kryb!"

„Inden et Aar er omme," vedblev Munken i ustyrligt Raseri, „da ligger Du, Johan Goerdes, som et Aadsel paa Valen, til Føde for Ravnene!"

„Knevl ham, Claus!" raabte Johan Goerdes, „og sætter han sig til Modværge, da gjør det af med ham!"

Claus sprang op, men Vigand slog Kors for sig og sagde truende til ham:

„Rører Din Haand mig, en Guds og Kirkens Tjener, da vil den visne som Løv i Høst!"

Men Claus var en vild Karl, vel øvet i enhver Voldsdaad. Han smed Aaren, sprang op og kastede sig ufortøvet over den rasende Munk. Vigand satte sig imidlertid kraftigt til Modværge, og under den voldsomme Brydekamp styrtede de Begge, tæt omslyngede, over Baadens Ræling i Floden og forsvandt.

Johan Goerdes og Heinrich udstødte et høit Raab og stirrede med spændte Blikke paa det boblende Vand, som viste, at Kampen fortsattes i Dybet. Det tyktes dem at vare længe, og dog hengik der neppe et Minut, inden Svendens Hoved viste sig over Bølgerne, men han

var alene. Han svømmede til det Sted, hvor hans Herre stod, sprang i Land, rystede Vandet af sig og sagde:

„Saa! nu bander den fule Munk Ingen mere; jeg gav ham Naaden!“

„Vel gjort, Claus!“ raabte Johan Goerdes med vild Glæde. „Jeg skjenker Dig tyve Gylden for det Stød; men nu fort herfra!“

De ilede nu tilbage til Kroen; men forinden de naaede den, saae de Vigands Svend med begge Hestene i fuldt Fiirspring jage derfra ad Landeveien mod Nord. Han var bleven forglemt, havde i Afstand været Vidne til Vigands Endeligt og slap lykkeligt bort; thi Johan Goerdes ansaae det ikke for Umagen værd at forfølge ham. Ved ham erfoer Folmer og Margaret til sin Tid med Gysen, hvorledes Vigand var kommen af Dage. Hans Navn blev ingensinde nævnet mere imellem dem; men som en Skygge foer nu og da Mindet om ham og hans Synd gjennem Margarets Sjæl. Ingen vidste deraf; men der var dog En, som mindedes ham med Barmhjertighed og bad for hans Sjæls Frelse, og det var hende, mod hvem han havde forseet sig grovest.

Men hans Overmand, den vilde Landsknegt, red nu atter ud i Verden med en fuld Pung og en let Samvittighed for at fuldføre sin blodige Livsbane og ende, som Munken i sit Had havde spaaet, paa Valen som et Bytte for Ravnene.

Niende Kapitel.

Thoger Lovenbalks Profeti.

Det var en mild, stille Dag seent i Høst. Himmelens dybe Blaa tittede gjennem det brudte Skydække, og Solstraalerne streifede hist og her Lyngbjergenes mørke Sider og Skovenes mangefarvede Kroner. Det gyldne Skjær

kom og svandt som Veemodssmiil paa et alvorsfuldt, fredsælt Aasyn, og Mos Søens blanke Flade gjengav med et Speils Troskab Jordens brogede Pragt og den underfulde Vexel af Skygge og Lys. Det var saa tyst, som om en Paradisets Engel var nedsteget fra Himmelen og vandrede over Jorden, medens Alskabningen, gjennemstrømmet af hellig Fred, lyttede til dens Fjed.

Paa en lille Høi, tæt ved den Vei, der fører fra Rye til Øm, sad en midaldrende Mand og en ung fager Pige og saae i drømmende Taushed ud over Egnen og ned til det nærliggende Herrekloster, hvis ærværdige, røde Mure og gyldne Spiir netop lysnede i en frembrydende Solstraales magiske Glands. Manden var Thøger Løvenbalk og den unge Pige Margaret Mogensdatter. Den fine Rødme paa hendes Kinder vidnede om tilbagevendende Sundhed, og af hendes deilige Øine straalede Klarhed og Fred. Thøgers funklende Blik røbede dyb, indre Bevægelse. Store Syner gik gjennem hans Sjæl, mens han skuede ned paa det anseelige, nys saa mægtige Herrekloster.

Nys saa mægtige — thi nu var dets Magt brudt; den papistiske Kirke, der saalænge havde ravet, var omsider sunken i Gruus. Det havde været Kong Christiern den Tredies første Gjerning, da Borgerkrigen lykkeligt var endt, og han som Rigets anerkjendte Hersker udstrakte sit Scepter over Landene, at nedstyrte Kirkefyrsterne, de mægtige Bisper, fra deres Høisæder og kaste dem i Fængsel. Den lutherske Læres Herredømme var forkyndt, og nylig havde alle Herre- og Nonneklostre i Danmark modtaget det Kongebud, at enten maatte Klostersamfundenes Medlemmer bøie sig for den nye Ordning, eller forlade Klostrene. Dette consilium abeundi havde nedslaaet den sidste Rest af Papisternes Mod. Med Harme og Skræk fornam de, at den udvalgte Konge var en Mand med klare, myndige Tanker og en fast Villie — i deres Øine en Belials Fyrste, uagtet han dog i Gjennemførelsen af sin store Plan gik besindigt frem og ikke fornegtede den

Mildhed, som paa faa Undtagelser nær stedse har været den oldenborgske Fyrstestammes Særkjende.

Da denne Tordensky var draget over Landet og havde udsendt sine dræbende Lyn mod Pavevældens Tinder, blev det stille i Sjælene. Hos Nogle var det Forundringens Stilhed, idet de forbausedes og glædede sig over, at den store Gjerning var fuldbyrdet; hos Andre Sønderknuselsens Stilhed, idet de ved den fuldbyrdede Kjendsgjerning vaktes til Eftertanke og Selvprøvelse; men de Faa, i hvis Hjerter Forbittrelse rasede og som forhærdede sig i Trods, vovede ikke offentlig at give deres Sindelag til Kjende.

Ikke Alle, som følte Grunden vakle under sig, fandt saa kyndig Tilretteviisning og saa levende Trøst, som den, der blev Margaret til Deel ved hendes Frænde Thøger. Efter en Reise til Viborg og et Ophold i Hjemmet var han af Deeltagelse for sin unge Frænke atter vendt tilbage til Kjærs Mølle og havde dvælet der en heel Uge. Ved hans klare og kyndige Fortolkning af Guds Ord var det Slør, som Vigands skjændige Voldsdaad havde sønderrevet, ganske draget til Side, og det rene Evangeliums Straaler vare faldne i Margarets Sjæl. Hun erkjendte sin fordums Vildfarelse og lod sig veilede paa den nye Bane af sin faderlige Vens dybere Indsigt, men hun opgav dog ikke ganske sin Selvstændighed. Hun henfaldt ikke til de fleste Nyomvendtes sædvanlige Feil, Intolerants og for vidt dreven Nidkjærhed. Hendes haarde Prøvelser og dybe Ydmygelser havde gjort hende overbærende mod Andre, de Kjærlighedsgjerninger, hun havde øvet i Klostret og den Selvfornegtelse, hun der havde underkastet sig, havde efterladt Spirer i hendes Hjerte, som nu, opelskede af Sandhedssolens varme Straaler, udfoldede sig herligt; og saaledes førte hun det Bedste ved de gamle kirkelige Tilstande over med sig i de nye. Thøger bebreidede hende undertiden, at hun var lunken, og hun tænkte undertiden om ham, at han gik for vidt og i sin Nidkjærhed glemte det, som er al Christendoms inderste Væsen, Kjærlighed.

Genete havde, skjøndt uvilligt, besluttet sig til ganske at forlade Vissing Kloster. De nye Tilstande forvirrede og ængstede hendes enfoldige og barnlige Sjæl. Med Ulyst drog hun atter ud i Verden, og kun Kjærligheden til hendes Datter gav hende Mod dertil. Efter Folmers Raad vilde de om faa Dage drage til Viborg og forblive der om Vinteren; thi først næste Foraar skulde Bryllupet staae; men forinden Afreisen følte Margaret en uafviselig Trang til at tage Afsked med den Mand, der havde viist hende saa oprigtig en Deeltagelse og, om end i Vildfarelse, saa dog i den bedste Mening stræbt at befæste hendes Fromhed og Tro, nemlig Broder Ambrosius i Øm. Hun var nu i den Hensigt paa Veien til ham; men hun kom dog tillige af Deeltagelse for ham selv og for, bekymret som hun var for hans Fremtid, at gjøre ham et godt og venligt Tilbud. Hun havde udtrykkeligt udbedet sig Thøgers Ledsagelse; thi hun nærede det hemmelige og sværmeriske Ønske at forsone ham med hans Ungdomsven. Thøger havde først afslaaet hendes Begjæring, at følge hende til Øm, men efter nærmere Overveielse var han dog gaaet ind derpaa. Først nu erfarede Margaret Aarsagen til Thøgers Føielighed, og denne Kundskab lod hende næsten fortryde, at hun havde faaet ham med. Han reiste sig nemlig brat og sagde:

„Nu fortøve vi ikke her længere, Margaret, men styre lige mod Maalet! Et Sandhedsord, som jeg vil sige min vildfarende Broder, brænder mig paa Sjælen, og jo før det bliver sagt, desto bedre!"

„Min kjære Frænde!" sagde Margaret, idet de forlode Høien og søgte ned til Veien, „I forglemme nu ikke, at I kommer som Seierherre til den Overvundne! Nu knække I ikke det bøiede Rør, men vise Mildhed og Skaansomhed! ikkun paa den Viis vil det lykkes os at vinde vor ædelsindede, fromme Ven."

Thøger standsede, saae Margaret ind i hendes taarefyldte Øine, fra hvilke et kjærligt, bedende Blik lyste ham i Møde, klappede hende paa Kinden og sagde smilende:

„Ikke nære Du den Forventning, mit Barn, at vi ville finde ham bøiet og myg, nei stridig og stind! Sikkerlig vil det vorde fornødent at lade et Sandhedens Ord, som et skarpt Sværd, trænge igjennem den Selvforblindelsens Rustning, i hvilken han troer sig sikker; men lad det ikke bekymre Dig! Du vil finde, at den gode Hensigt, i hvilken vi komme, just maa fremmes derved."

Margaret rystede tvivlende paa Hovedet, men vovede ikke at modsige den nidkjære Prædiker. Hun hyllede sig i sin Hættekaabe, og de gik rask videre; men da de nærmede sig Indgangsporten til Klostrets Omraade, standsede Margaret og udbrød:

„Frygter I ikke, Thøger, at I vil vorde kjendt, og at der kan blive tilføiet Eder Overlast i Klostret?"

„Ikke er det at befrygte," svarede Thøger roligt. „Ingensinde før satte jeg min Fod paa de Øm Brødres Enemærker, og er min ydre Person, det jeg veed af, ikkun Tvende i Klostret bekjendt, Abbed Peder og Broder Ambrosius; den Sidste har ikke Villien til at fortrædige mig, den Første vil ikke fordriste sig dertil. Vi løbe nu an derpaa! Klogest vilde det dog være at opsøge Broder Ambrosius uden Abbed Peders Mellemkomst, om det vil lykkes."

De gik nu ind ad Yderporten, og da Thøger saae for sig denne Samling af stolte og ærværdige Bygninger, som vidnede om Cistercienserordenens fordums Storhed og Magt, kunde han ikke værge sig mod en Følelse af Ærefrygt og Beundring. Han mindedes i dette Øieblik, hvad han ellers mente det var hans Pligt at glemme, nemlig Munkevæsenets Betydning og store Fortjenester i Fortiden, da Munkene midt iblandt halvt hedenske Folkefærd med Heltemod holdt Christi Kors opreist og værnede om det; da Gudsfrygt, Tro, Selvfornegtelse og rene Sæder helligede Klosterlivet, da under barbariske Samfundstilstande al aandelig Stræben kun trivedes bag Klostermurene, og en angrende Synder ene der fandt Tilflugt og Fred.

„Disse stolte Huse," mumlede han hen for sig, „minde om, hvad Cisterciensernes have været, medens alt Andet længe har vidnet, at de ei ere det mere."

Men det var netop dette, mente Thøger, som den Broder og Ven, han nu vilde gjeste, havde saa ondt ved at fatte. Med Tanken heftet paa Fortidens Storhed og Cistercienserordenens svundne verdenshistoriske Betydning, og idet Broder Ambrosius færdedes bag de Mure, hvor henfarne Brødre, ligesom han selv, med Ære havde baaret den hvidgraa Kutte og arbeidet og stridt med aandelige Vaaben for Christi Sag, blev han blind for den dalevende Slægts store Brøst og vilde ikke see, at Aanden var veget fra Klostersamfundene, og at de havde overlevet sig selv.

Portbroderen indlod Thøger og Margaret uden Indvending, da Margarets Aasyn var ham vel bekjendt fra forhen, og han ikke var uvidende om den store Deeltagelse, den værdige Broder Ambrosius nærede for hende. Ogsaa mindedes han den fagre unge Jomfrues milde og huldsalige Væsen og den Deeltagelse og christelige Barmhjertighed, hun stedse havde viist Gamle, Syge og Fattige, mens hun opholdt sig i Vissing, hvorfor den godhjertede gamle Munk modtog hende med en Velsignelse og lykønskede hende til hendes lykkelige Helbredelse af den svære Sygdom. Margaret nævnede sin Ledsager som en nær Frænde af sig og bad den Gamle uden Forhaling at føre dem til Broder Ambrosius, da de ønskede at tale med ham i et vigtigt Anliggende og helst uden Vidner, ligesom det vilde være hende kjærest, om hendes Besøg gik saa ubemærket af, som muligt.

„Nu," svarede den føielige Gamle, „jeg seer intet Ondt i at opfylde Eders Begjæring, og I har da valgt Tiden vel; thi Hans Naade og alle Brødrene befinde sig i Refectoriet og nyde deres Unden*); men Broder Ambrosius har, Gud bedre, været ilde tilpas og ikke forladt sin Celle, siden den onde Tidende om den nye

*) Middagsmaaltid.

Kirkeskik kom til os. Ak ja, Gud see i Naade til os stakkels Klosterbrødre i disse Trængselstider! Gaae I kun ned ad Cellegangen, kjære lille Jomfru, I kjender Veien, og I vil finde den ærværdige Broder oven Senge, thi han er mere nedbøiet og sønderknust i Aanden, end legemlig syg."

Margaret takkede den venlige Gamle, og gik, efterfulgt af Thøger, hurtigt ned ad Cellegangen; men allerede da de nærmede sig Døren til Broder Ambrosius's Celle, løb Toner af gudelig Sang dem imøde, og da de standsede udenfor Døren, skjønnede de, at det var Ambrosius selv, der lod sin Røst høre. De tøvede da for ikke at forstyrre ham i hans Andagt og lyttede, bevægede i deres Hjerter, til de dybe Toner, som høitideligt løde ud til dem. De kunde tydeligt høre og opfatte Ordene; det var Bernhard af Clairvaux's dengang allerede fem hundrede Aar gamle Passionspsalme, som Broder Ambrosius sang, saa inderligt, som kun den synger, der uden Vidner hæver sin Sjæl i Andagt til Gud. Margaret foldede ubevidst sine Hænder og fulgte, brændende i Aanden, sin fromme gamle Ven paa hans Vandring op ad Bønnens Himmelstige:

Salve, mundi salutare,
Salve, salve, Jesu care,
Cruci tuæ me aptari,
Vellem, tibi me æqvari,
Da mihi tui copiam!

Dulcis Jesu, pie Deus!
Ad te clamo, licet reus,
Præbe mihi te benignum,
Ne repellas me indignum,
De tuis sanctis pedibus!

Qvid sum tibi responsurus,
Actu vilis, corde durus?
Qvid rependam amatori,
Qvi elegit pro me mori,
Ne dupla morte morerer?

Salve latus Salvatoris,
In qvo latet mel dulcoris,
In qvo patet vis amoris,
Ex qvo scatet fons cruoris,
Qvi corda lavat sordida!

Cum me jubes emigrare,
Jesu care! tunc appare,
O amator amplectende,
Temet ipsum, tunc ostende,
In cruce salutifera!*)

Da Psalmen var sungen til Ende, og Sangen forstummede, bankede Thøger paa Celledøren, men da intet

---

*) Hil Dig, hil Dig, Jesus kjære!
Dig skee Priis og Tak og Ære!
Verdens Frelser, Du mig lære
Mandelig Dit Kors at bære,
At jeg Dig kan vorde lig!

Gode Gud, til Dig jeg raaber,
Frelsermand, paa Dig jeg haaber,
Mig Uværdige Du høre,
Lad min Bøn Dit Hjerte røre,
Mens jeg ligger for Din Fod!

Uden Værd og haard af Hjerte,
Fuld af Synd og Nag og Smerte,
Hvormed mon jeg Dig betaler,
Du, som kun ved bittre Kvaler
Friede mig fra tvefold Død?

Hil Dig, Jesus! Fra Dit milde
Hjerte, Kjærlighedens Kilde,
Vælder ud den hellig rene
Blodets Strøm, hvis Kraft alene
Tvætte kan mit Hjerte reent!

Slaaer min Stund engang, den sidste,
Og mit Øie, det vil briste,
Elskte Ven og Frelser kjære,
O, da selv Du hos mig være
Viis Dig for mig paa Dit Kors!

Svar paafulgte, aabnede han sagte Døren og saae Ambrosius sidde med Rosenkrandsen mellem de foldede Hænder, hensunken i Tanker, eller fordybet i Bøn. Hans Aasyn var dybere furet, hans graae Haar blevet hvidt. Det rystede Margaret at see disse Tegn paa Sjæls-lidelser og haarde indre Kampe, og saa ærefrygtindgydende var Synet af den fromme, nedbøiede Olding, at baade hun og Thøger standsede ved Døren; men da Ambrosius blev vaer, hvem han havde for sig, da reiste han sig brat, to røde Pletter viste sig paa hans blege indfaldne Kinder, og hans Øine funklede, idet han, uden at byde Margaret velkommen, ufravendt stirrede paa Thøger.

„Guds Fred!“ sagde Thøger og traadte nærmere; „Du vredes ikke over min Nærværelse! Jeg kommer ikkun som denne unge Jomfrues, min Frænke Margrethe Mogensdatters, Ledsager og har fulgt hende herhid efter hendes egen Begjæring.“

„Thøger!“ svarede Ambrosius, idet han kun med Møie beherskede sit Sindsoprør og sin Stemmes Skjelven, „er Du kommen at træde mig, den Ydmygede, paa Nakken, eller i den Hensigt at lokke mig til Frafald? Velkommen være Du, vil Du trykke Tornekronen dybere i de stjungne Saar og forøge Korsets Vægt; thi det er mig en Vinding at lide og vorde den Korsfæstede mere lig. Haanske og bittre Ord skulle være for mig som Kjærtegn; men er Du kommen for at gjøre den samme Forræder, Du selv er, af mig, da spar din Møie og vend om!“

Han vedblev, og jo længere han talte, desto vildere funklede hans Øine, og desto stærkere lød hans Røst.

„O, ærværdige Fader!“ udbrød endelig Margaret, idet hun ilede hen til ham og greb hans Haand, „I dæmpe Eders Vrede og tro min Forsikkring, at vi komme med Fred og ikkun i god og kjærlig Hensigt!“

Hendes søde Stemme lød mildt og beroligende, som Fuglesang ved en brusende Strøm; men hverken de milde Toner, de kjærlige Ord, eller hendes bedende Blik formaaede at dæmpe den Storm, der rasede i den Gamles Sjæl.

„Margrethe Mogensdatter!“ sagde han med et bittert Smiil, „hvortil disse gode Ord, der brænde mig paa Sjælen som Gløder? Du sætte nu helst al Høviskhed til Side og lade Munden løbe over med det, Dit Hjerte maa være fuldt af! Du skjelde mig helst for en gammel Daare, eller for det, som værre er, jeg, som ved mine Raad og min Formaning førte Dig til en Lastens Hule og bød Dig laane Øre til en arg Skalk, et Mørkets og Fordærvelsens Barn, han, som er en Skamplet paa den hellige Kirke. Herrens Straf indhente ham og ramme ham, hvor han saa end skjæler sig, Guds Vredes Lyn knuse ham og nedstyrte ham i Helvedes Afgrund, en Djævel, han var i et Menneskes Skikkelse!“

„Hold inde!“ raabte Thøger, som saae den dødelige Blegbed paa Margarets Aasyn, „hold inde, er Du ei ganske gaaet fra Vid og Samling! Vil Du i usindig Harme og Bitterhed slaae med Rædsel og bortjage fra Din Dør hende, som, nys opstanden af en svar, dødelig Sygdom, har brugt sine første, friske Kræfter for at ile til Dig, trøste og husvale Dig?“

Ambrosius sank ned paa sin Løibænk og slog sig for sit Bryst.

„Guds hellige Moder!“ bad han, idet han foldede sine Hænder med et sønderknust Blik, „Du see i Naade til mig, et ugudeligt Vredens Barn, jeg er!“

Derpaa reiste han sig brat, drog med feberagtig Iver Margaret hen til Løibænken og bad Thøger ogsaa tage Sæde.

„I tilgive mig min Iilsindethed,“ sagde han i stor Forvirring, „og den ugjestmilde Modtagelse! Ønsker Du en Lædskedrik?“ spurgte han Margaret. „I Sandhed,“ vedblev han uden at afvente Svar, „en Lædskedrik vil gjøre Dig godt; ogsaa Du, Thøger, kan trænge til en Forfriskning.“

Uagtet de Begge bade ham ikke at uleilige sig, ilede han dog ud af Cellen og kom efter faa Minutters Forløb tilbage med et Kruus Øl og en Træbakke med Bagværk. Han nødede baade Thøger og Margaret til at spise og

drikke, og da de føiede ham deri, syntes han at føle sig beroliget; men den indtraadte Taushed blev snart trykkende for dem alle Tre, hvorfor Thøger henvendte sig til Margaret og sagde:

„Du lade nu uden Forhaling Broder Ambrosius vide, i hvad Ærinde Du er kommen — eller er det Dit Ønske, at jeg skal tale for Dig?"

„O, ja!" svarede Margaret, „I have Tak, om I vil forklare den ærværdige Fader Alt!"

„Nu, Ambrosius!" tog Thøger til Orde, „Du vide da, at dette fromme Barn, der elsker Dig som en Fader og trods Alt, hvad der er skeet, begriber, at Din Hensigt, om end i Vildfarelse, var god og from, hun nærer stor Bekymring for Dig nu, da der ikkun er levnet Dig og Dine Medbrødre Valget mellem tvende Kaar, at bøie Eder for den nye Forandring, eller og at forlade Klostret og drage ud i Verden."

„Det er haarde Kaar," faldt Ambrosius heftigt ind, „og ubarmhjertig maa den Fyrste og hans Hjelpere være, som uden Sky saa bruger Magt og sætter os Sværdet for Brystet."

„Jeg indrømmer villigt," svarede Thøger sagtmodigt, „at paa de Gamle falder det Kongebud haardt, fornemmelig da ikke I kunne i det see, hvad det dog er, et Guds Bud; thi ikke har vor udvalgte Konning, Herren signe ham og formere hans Vælde! paafundet denne Forandring; den kommer nødagtig nu, da det Gamle er nederfældigt og har mistet sit Salt; den kommer med indre Magt som et friskt Skud af den gamle Rod — Herren oplade Dine Øine, Broder Ambrosius og lade Dig med Tiden erkjende Sandheden!"

Ambrosius saae op med et lynende Blik, men da Margaret vendte sit Aasyn imod ham og saae ham kjærligt ind i Øiet, da udstødte han et Suk, greb sin Rosenkrands og mumlede sine Bønner, indtil han havde dæmpet sin Hidsighed.

„Dette maatte siges," vedblev Thøger, „men ikke vil jeg nu trænge haardere ind paa Dig, vel vidende, at det ikke brøster Dig paa Kundskab, og at Herren, om han

vil, ved Aandens Magt og uden menneskeligt Middel kan føre Dig til Sandheds Erkjendelse. Saa langt er det fra, at jeg mener mig at være stærk nok til at vinde Dig over, og saa fast føler jeg mig forvisset om, at Herren vil antage sig Din Sjæl, den oprigtige, fromme og reenlivede Mand Du er, at jeg ikke vilde givet Dig en Formaning, havde Du ikke selv fremkaldt den. Nu sige Du os blot det, vi ønske at erfare: agter Du at forblive her i Klostret og føie Dig efter den nye Kirkeskik, hvad heller vil Du udføre det Forsæt, jeg fornemmer Du engang har udtalt for Folmer Hansen, at bælte op om Dig, forlade Dit Fædreneland og drage mod Syd?"

Margaret saae med et spændt Blik paa den Gamle, hvis Aasyn fremdeles røbede, hvor haardt han maatte kjæmpe med sin stedse paa Ny opbrusende Heftighed. Han taug nogle Øieblikke og sagde saa, mens Rosenkrandsen gled gjennem hans skjelvende Hænder:

„Som jeg har hørt Dig med Taalmod, saa vil jeg og give Dig mit Svar med Fred. Min Hu staaer brændende dertil at gjøre det, Du sidst sagde. Mig forlænges svarligen efter at ryste Støvet af mine Fødder og forlade dette ugudelige Land, i hvilket Gud lod mig fødes, men over hvilket nu Herrens Forbandelse hviler, al den Stund Konge, som Folk, have sat sig op mod deres rette, aandelige Overhyrde, den hellige Fader i Rom, og nu frækt udstrække deres Hænder efter den hellige Kirke og ville rane den dens lovlige Eiendom fra."

Denne Begyndelse lød just ikke meget fredelig, men Thøger taug og ventede taalmodigt, indtil den Gamle havde udtalt.

„Dog," vedblev han med et Suk, „jeg er gammel og skrøbelig; mit Mod synker, naar jeg tænker paa den lange Reise. Agter saa og Abbed Peder og mine andre Medbrødre at forblive her og have indstændigen bedet og formanet mig at gjøre ligesaa."

„Vel," sagde Thøger, „jeg mener som Din Abbed og de Andre; den Reises Besværlighed gaaer over Dine

Kræfter. Du give den op og forblive — men ikke her i Klostret! Min unge Frænke har et godt og kjærligt Tilbud at gjøre Dig — nu sige Du helst selv, Margaret, hvad det er!"

„Blot dette," sagde Margaret rødmende, og idet hun saae op med et usikkert Smiil, „at Folmer Hansen ved mig venligen forespørger, om I ikke, ærværdige Fader! skulde det under disse Trængsler blive Eder en Pine at dvæle længere her i Klostret, da til anstundende Foraar, naar Folmer og jeg have holdt Bryllup, vil drage til os og opslaae Eders Bopæl paa Kjellinghøl?"

Ambrosius saae studsende op, hans Blik formildedes, han greb Margarets Haand, trykkede den og sagde med bevæget Røst:

„Et godt og kjærligt Tilbud, ja, ved min Helgen, det er det! Du og Din Fæstemand have hjertens Tak! Dog, I have ikke vel overveiet den Sag forud, min Datter! Nei, for Sanden, I vide der ikke, hvad I gjøre."

„Tilfulde," svarede Margaret med fast Fortrøstning i Blik og Stemme; „med velberaad Hu og først efter gjentagen Overveielse gjøre vi Eder dette Tilbud."

„Nei, nei!" udbrød den Gamle heftigt, reiste sig og gik uroligt op og ned i Cellen, mens han talte. „I have ikke stillet Eder Sagen ret fore. Din Fæstemand staaer paa den anden Side og er en —"

„Siig kun Ordet ud," faldt Thøger ind, da Broder Ambrosius tøvede, „en Kjætter! Snart vil der i det ganske Land ikkun være, hvad Du kalder saa."

„Visselig," vedblev Ambrosius med Fasthed, „jeg kan ei nævne kirkeligt Frafald ved noget andet Navn, end som Kjætteri; og dybt bedrøver det mig, min Datter," sagde han, idet han atter vendte sig mod Margaret, „at og Du nu staaer paa den samme Side, som Din Trolovede, endog jeg efter Alt, som skeet er, fatter det og mindre laster Dig derfore. Dog, da det nu er saaledes, hvad Godt kan der da komme af vor Samværen? Kunne I taale den gamle Munk i Eders Huus, han, som til

sit sidste Aandedræt vil hænge ved det, I kalde papistisk Vildfarelse, men som er hans dyrebareste Klenodie, den Klippe, hvorpaa hans Tro og ganske Tankesæt hviler? Ville I kunne taale at see blot Dette," vedblev han og greb Rosenkrandsen, „mellem mine Hænder og vide, at jeg ærer og paakalder Guds Moder, hende I med alle de andre værdige og høie Hellige have nedværdiget til kjødelige Mennesker og nu plat foragte?"

„Eders Overbeviisning skal være os hellig," svarede Margaret med Varme, „saa og Eders Kammer et sikkert Asyl, det Ingen uden Eders Villie skal betræde. I vide dog dette, ærværdige Fader," vedblev hun rødmende, „at og vi ære Guds Moder og alle hellige Marthyrer, dyrke vi dem end ikke som Guder; vi paakalde ikkun den trefoldige Gud selv."

Broder Ambrosius's smertelige Blik viste, med hvor stor Bedrøvelse han hørte den fordum for den katholske Kirkes Sag saa begeistrede Ungsøster med saa stor Fasthed udtale sin i hans Dine kjætterske Anskuelse.

„Hvad Du der sagde," udbrød han pirreligt, „overtyder mig end mere derom, at jeg bør forblive, hvor jeg er. Ved Guds Moder!" udbrød han og saae sig om, „som en Daare vilde jeg handle, lod jeg mig lokke herfra. I dette snevre Rum har jeg levet, bedet og stridt nu snart i et halvt Sekulum; det er blevet som en Part af mig selv; her haaber jeg, om ikke længe, at døe i Fred. Ja, Herre Jesus," sluttede han med et Suk, „Du løse snart op for Din Tjener og kalde ham hjem til de himmelske Boliger!"

„Et fromt Ønske," sagde Thøger med Alvor, „det enhver god Christen med Dig nærer og ofte udtaler med Suk. Dog, jeg er haabende, at Gud Herren forunder Dig flere Leveaar, end Du nu midt i Din Bedrøvelse beder om; og saasom Du for Tiden ikke ligger neder af Sygdom, eller har Døden nær for Øie, da overveie Du Dine Kaar, som de virkeligen ere. Du har opgivet det Forsæt at drage herfra og vil forblive her, vel! men da staaer ikkun det andet Vilkaar tilbage, hvorom vi før talede.

Du maa da bøie Dig og underordne Dig den nye Kirkeskik; evner Du det?"

Den Gamles Træk bleve end skarpere, og et bittert Smiil krusede hans Læber.

„Mig tykkes efter Din Tale idag," vedblev Thøger, „at Du ei med frelst Samvittighed kan gjøre det. Bliver saa dog sluttelig Andet til Rest, end at Du som en ærlig Mand maa gaae?"

„Et Tredie gives dog!" udbrød Ambrosius med et harmfuldt Blik og rystende Stemme.

„Jeg forstaaer!" svarede Thøger og saae den Gamle fast ind i Øiet. „Dog, nu vredes Du ikke paa mig, Din Barndomsven, at jeg taler frit! Dette Tredie er, formener jeg, en retsindig Mand, som Dig, ganske uværdigt, fornemmelig naar en god Udvei til at slippe derfra staaer Dig aaben. Hvad sætte nu de Prælater og Klosterbrødre sammen, og hvortil staaer deres Hu? Dertil, at forblive i deres gode Klostre og nyde kjødeligt Velvære, som hidindtil; at tinge med deres Samvittighed, paa Skrømt bøie sig og lege Lutherske, men i deres Hjerter at fremture i det papistiske Væsen, tænkelig endogsaa tvertimod den Forpligtelse, som nu skal indgaaes, at synge Messe i Smug, holde Begang for de Døde, salve og smøre, som forhen. Nu, da vil det Klosterlevnet for Eftertiden vorde en dobbelt Løgn, Gud Herren til ydderligere Fortørnelse, godkjendes den end af ham, I kalde den hellige Fader. Det er mit gode Ønske, at Du skal holde Dig ubevaret af slig Skalkhed! I Herrens Navn, evner Du ikke at bryde med det Gamle og vorde en god luthersk Mand, da gaae Du hellere herfra uden falsk Ed som en ærlig Papist!"

Broder Ambrosius havde flere Gange skiftet Farve under denne Tale, i hvilken Thøger lettede sig for det Sandhedsord, der, som han havde sagt til Margaret ude paa Høien, brændte ham paa Sjælen. Nu, da Thøger taug, saae Ambrosius forvirret hen for sig og bevægede kun krampagtigt Læberne, som om han ikke kunde faae Ordene frem. Omsider klaredes dog hans Blik, Be-

geistringens dybe Rødme farvede hans blege Aasyn, og han udbrød:

„Gud Alsommægtigste! Du lade mig stedse erkjende Sandheden, lyder den end fra en Kjætters Læber! Du haver Ret," vedblev han og vendte sig mod Thøger, „og jeg takker Dig, at Du ikke skaanede mig! Nu seer jeg den snevre Sti, ad hvilken jeg maa vandre! Ikke skal nu Kjødeligheds Trælle rokke mit Forsæt, thi jeg haver intet Valg. Jeg maa gribe Vandringsstaven og tiltræde den lange Reise. Herren forunde mig at ende min Pilgrimsfart og skue den hellige Stad, forinden jeg lukker mine Øine; men skulde mine Been blive paa Veien, da vil jeg sige: Herre, Din Villie skee!"

„O nei, kjære, ærværdige Fader!" udbrød Margaret, ilede hen til ham og greb hans skjelvende Haand mellem begge sine. „I misforstaa ikke saa Herrens Villie og lade dette usindige Forsæt fare! I komme til os, som ville annamme Eder i Kjærlighed ved vor Arne! Vi ville elske og ære Eder som en Fader, indtil vi engang, om vi leve, Gud give seent, som gode, troe Børn lukke Eders Øine."

„Gud signe Dig for Din Kjærlighed!" sagde Ambrosius mildt og lagde sin Haand paa hendes Hoved. „Han beskytte nu og altid Dig og alle Dine! Jeg skal indeslutte Dig i mine Bønner, hvor jeg saa færdes paa Jorden i de Trængselsaar, jeg end haver tilbage; men vi maae skilles, og Du vil takke mig derfore, at jeg forblev fast og ikke tog mod Dit gode Tilbud, det jeg dog af Hjertet paaskjønner."

„Nu, Broder Ambrosius," sagde Thøger og traadte til, „Du har Tid til Overveielse. Viis Mand tænker, før han beslutter. Gud Herren har sendt Dig en god Engel i denne unge Jomfrues Skikkelse; Du vise hende da ikke saa brat af, men overveie det gode Tilbud, hun gjør Dig, trende Gange, forinden Du forkaster det."

Broder Ambrosius rystede paa Hovedet, men hans Blik røbede dog nogen Usikkerhed og lod Margaret haabe,

at han ikke var fuldt saa fast i sin Beslutning, som han lod.

„Før til Vaaren," sagde hun, „kan I dog i intet Fald tænke paa den Vandring. Naar Tiden er der, da skikke vi Bud for at erfare Eders Beslutning."

Men Ambrosius blev ved Sit, maatte han end, da de Begge vedbleve at trænge ind paa ham, omsider love at tage Sagen under Overveielse. Han kyssede Margaret til Afsked, gav Thøger venligt Haanden, og dermed skiltes de.

Men da Thøger og Margaret kom ud i Cellegangen, da var der ikke mere saa eensomt og tyst. Der stod Klynger af Munke og Lægbrødre, som raabte i Munden paa hverandre, og Thøger fornam tydeligt Ordene: Kjætter og Bandskrop! Da han nærmede sig, taug de, tilkastede ham vrede Blikke og fulgte efter ham, saa han, forinden han naaede Udgangen, var omringet af en stor Skare forbittrede Klosterbrødre. Det var da tydeligt nok, at han var kjendt, ja at Brødrene, allerede mens han var inde hos Broder Ambrosius, maatte være blevne underrettede om hans Nærværelse; han tænkte, at Nysgjerrigheden havde drevet dem til at lure ved Celledøren; men deri gjorde han dem dog Uret; thi Broder Ambrosius havde mødt Abbeden, da han gik efter Forfriskninger, og da hans Foresatte undrede sig over, at han ikke lod en Lægbroder bringe Mad og Drikke, havde han frittet ham ud, og derved var det blevet kundbart, hvilken mærkelig Gjest Klostret husede.

Abbeden kom nu til, og da han stod Aasyn til Aasyn med den frafaldne Korsbroder og Kirkens arge Fjende, da optændtes han af Vrede.

„Ikke vilde jeg krænke den værdige Broder Ambrosius ved at trænge ind i hans Celle," sagde han og stillede sig mellem Thøger og Udgangen, „men en slet Vogter vilde jeg være af denne Helligdom, som er mig betroet, lod jeg Kjættere uhindrede løbe her ind og ud, og har jeg tildeelt Broder Julian en Irettesættelse, fordi han indlader Fremmede uden at indhente min Tilladelse. I sige

mig nu flux — hvad er Hensigten med dette Eders Besøg og hvis Ærinde gaaer I?"

„Jomfru Margrethe Mogensdatter Løvenbalk, som her staaer, maa sikkerlig være Eder bekjendt," svarede Thøger roligt. „Hun og ikke jeg begjærede Broder Ambrosius i Tale; men jeg ledsagede hende herhid, hvorom hun anmodede mig, som er hendes Frænde. I forlade Eder til, at jeg kom ikke af Lyst, ikke heller af Nysigenhed, og vil I lytte til et viist Raad, da lade I mig nu fare med Fred!"

„Ei!" udbrød Abbed Peter, mens Munkene stimlede til og sluttede Kreds om dem, „dette lyder en Trudsel saare ligt. I Viborrig kan I tænkelig være en mægtig Mand, Thøger Løvenbalk, men ikke her paa cara insula. End er dette Kloster med alt dets Omraade underlagt min Myndighed, og det staaer til mig at afgjøre, om I uhindret tør gaa herfra, eller I muligviis faaer dvæle her længer, end I ønsker."

„Til Carceret med ham!" raabte Munkene vildt, og nogle af dem truede ad Thøger med knyttet Haand. Margaret blegnede og greb forfærdet hans Arm.

„Abbed Peder," sagde Thøger, saa snart han kunde blive hørt, „er dette Bulder anstiftet paa Eders Befaling? Undseer I Eder ikke ved at hidse det ganske Klosters Befolkning paa mig og denne unge Jomfru, hvem I indjager dødelig Skræk?"

„En bortløben Ungsøster," svarede Abbeden barskt, „maa ikke vente at blive modtaget med Ære af Klosterbrødre. Stor Frækhed har hun udviist ved at vove sig hid, og hun, saa lidet som I, undsaae sig ikke ved at liste sig herind uden mit Vidende og min Villie."

„Man skulde, ved at høre Eder, tænke," sagde Thøger med vredeblussende Aasyn, „at vi havde sneget os herind ad en Bagdør og ikke, at vi, som skeet er, villigt bleve indladte af den værdige Portbroder, der, er han end en Cistercienserbroder, dog modtog min unge Frænke med al Ære, ganske som hendes Fromhed, Dyd og uplettede Rygte gjør hende værdig til."

„Til Carceret med den Kjætterske!" raabte Munkene i Chor, „til Carceret med dem Baade!"

„I kom herhid for at udspeide os!" sagde Abbeden, da Raabet var forstummet, „og siden aflægge Beretning for Eders kjætterske Konge og hans onde Raadgivere; deraf vorder Intet! Vi agte nu at forsikkre os Eders Person, alle Andre til Skræk og Advarsel, om Nogen skulde forsøge at efterligne Eders Exempel."

„Udspeide Eder!" udbrød Thøger. „Nu ved Gud den Alsommægtigste, ingensinde hørte jeg mere taabeligt Paafund! og hvad Hans Naade, vor udvalgte Konning, angaaer, da har han, tykkes mig, for Sanden viist Eder og det ganske Klerest, at han ei ynder at gaae paa Rævekløer og ikke heller har det nødigt. I har alt fornummet det første Tag af Løvens Klo, og dog staae I imod og rase som Børn, der ei skjønne Farens Storhed. Mig kyse I ikke med Eders høie Raab," vedblev han, da Munkene afbrød ham med Forbandelser, „saa ei heller med Eders Skjendsord. Jeg har seet vrede Papister i Dinene før denne Dag, og det nogle, der havde større Magt, end I; men skulde I udføre Eders Trudsel, Abbed Peder, og holde mig tilbage med Vold, da lide I derpaa, at I ret snart vil faae lidet lysteligt Besøg og haardt komme til at undgjelde for den Misgjerning."

Endnu mens Thøger talte, kom Broder Ambrosius i stor Bestyrtelse ned ad Cellegangen; thi de høie Raab vare omsider trængte ind til ham, og han havde anet Uraad. Han banede sig Vei gjennem den tætte Skare af Munke og Lægbrødre, hvis Tale strax havde underrettet ham om, hvad her gik for sig, traadte ind i Kredsens Midte, stillede sig foran Thøger og sagde i stor Harme:

„Thøger Løvenbalk og Jomfru Margrethe ere her som mine Gjester, og stor Krænkelse vilde det volde mig, tilføiedes der dem nogen Overlast; dog end værre Krænkelse for vort hellige Samfund og dette Klosters Ære! Haver I ganske mistet Besindelsen, ærværdige Fader," sagde han, idet han vendte sig til Abbed Peder, „saa-

som dette foregaaer lige for Eders Øine, og I paataler det ikke?"

Ambrosius nød som Munkenes Senior og paa Grund af sin Lærdom og rene Vandel saa stor Anseelse i Klostret, at Alle i det første Øieblik taug; men Abbed Peder gjenvandt dog snart sin Fatning og sagde i en bydende Tone:

„End er jeg og ikke I dette Klosters Forstander. Formener jeg, det er min Pligt at holde denne Kjætter og Kirkens arge Fjende tilbage som Fange, da vorder det min Sag, og I har ikke at stikke Eders Næse deri."

„Nu, ved Guds hellige Moder!" udbrød Ambrosius, idet hans Øine lyste af Harme, „I vil da saa ved denne Voldsdaad give Kjætterne Ret, som sige os alt Ondt paa og bringe ydermere Elendighed over vore Hoveder. Ikke frygter nu jeg den Gjengjeldelse, som vil ramme Eder og os, men jeg frygter Skammen og vil ikke dele den med Eder. I vide da Dette, Abbed Peder, at ikke viger jeg fra disse mine Venner, og lader I dem slæbe i Carceret, jeg gaaer at dele Fangenskabet med dem."

Disse Alvorsord bragte Abbeden til Besindelse. Ved sin egen Ubesindighed havde han ophidset Munkene, men han indsaae, at han var gaaet for vidt, og at et Tilbagetog vilde være det Ønskeligste, om det kunde gjøres nogenlunde med Ære.

„Nu, mine Brødre," sagde han, idet han vendte sig mod Munkene, „paa Broder Ambrosii Forbøn faae vi lade denne Kjætter slippe; hellere maa han gaae, end at vi skulde tilføie vort Klosters Ældste den store Krænkelse, han mener det vilde være for ham, om vi forskikkrede os denne Speider og hans Ledsagerske, som har listet sig herind. Jeg føler mig forvisset om, at han ingensinde tiere vover sig hid."

„Derpaa lide I trygt!" sagde Thøger med et Smiil. „Jeg har for Sanden denne ene Gang faaet Nok af de Øm Brødres Dannished og Gjestevenskab."

Derpaa gik han med Margaret, og Ambrosius ledsagede dem til den yderste Port, hvor han venligt og

sørgmodigt tog Afsked med dem; men en Skare Munke og Lægbrødre vare fulgte med, og da Thøger og Margaret vare komne et lidet Stykke hen ad Veien, fløi en Steen over Klostermuren efter dem og slog ned tæt ved Margaret.

„Du Djævelens Røverkule!“ raabte Thøger i største Harme, idet han vendte sig mod Klostret og løftede truende sin knyttede Haand, „Du, som er fyldt med vanvittige Dagtyve og Ulve i Faareklæder; den Dag skal komme, ja komme snart, da Du jevnes med Jorden, og der ikke lades Steen tilbage paa Steen!“

Margaret kastede et Blik paa de prægtige og anseelige Bygninger, der kneisede i al deres Vælde, og tænkte, at denne Spaadom neppe vilde gaae i Opfyldelse; og dog viste Fremtiden, at det var profetiske Ord, hendes Frænde havde udtalt; thi allerede inden en Menneskealder var forløben, var ikke blot Klostret nedlagt, men Bygningerne nedrevne og Stenene bortførte, saa at kun nogle hensmuldrende Muurbrokker betegnede det Sted, hvor Cisterciensernes stolte Klosterbolig havde staaet.

Tiende Kapitel.

Skygge og Lys.

Vore Forfædre havede i alle Livets vigtige Anliggender Hastværk. Sindig og betænksom var deres Færd, og Meget, som i vore Dage gaaer for sig med faa Omstændigheder, krævede dengang store Ophævelser.

Folmer Rud besad i ikke ringe Grad denne ægte danske Eiendommelighed; han var en klog Mand, der saae sig for, før han handlede; men han var tillige en ung Mand, der elskede med et varmt Hjertes hele Fyrighed. Kjærlighedens Bane havde for ham været torne-

fuld, han havde længe vandret som gjennem en Ørken, alene, fuld af Angst og vansmægtende; den Begivenhed endelig, der omsider førte hans Elskede tilbage til ham, havde været rædselsfuld og havt saa skjebnesvangre Følger, at hans Livslykke nær for stedse var bleven tilintetgjort.

Det vilde da været tilgiveligt, om han, uden at bekymre sig om Verdens Dom, strax efter Margarets Helbredelse havde holdt Bryllup og ført hende som sin Hustru til sit Hjem. Han tænkte ogsaa et Øieblik derpaa; men Thøger Løvenbalk, som naturligviis formaaede at dømme mere uhildet i den Sag, raadede bestemt fra.

„Det er snart gjort, som længe kan skade," sagde den værdige Mand, da Folmer efter Thøgers og Margarets Hjemkomst fra Øm Kloster talte med ham derom. „I bør give Margaret Tid, at det Nye kan fæste Rod i hendes Hjerte, saa at hun, vel forberedet, som en ægte luthersk Kvinde, kan gaae ud til Livets Gjerning; Eders huslige Lykke vil da komme til at hvile paa en fastere Grund. Dernæst bør I som en viis Mand tage Omstændighederne i Agt og ved sindig og betænksom Færd grundlægge Eders Hustrues Ære."

Folmer fulgte dette kloge og vel mente Raad, og Margaret var ham taknemmelig for den Henstand, han forundte hende; thi Omslaget i hendes Indre havde været voldsomt og efterlod, lig en Storm paa Havet, Dønning. Hvor fast hun end undertiden mente sig at være, der reiste sig dog atter Tvivl, og hun fik Kampe at bestaae; men hendes Sjælesørger var bedre, end hendes Fæstemand, skikket til at bane for hende den Vei, der skulde føre hende til aandelig Klarhed og jordisk Lykke, til et gudfrygtigt, men tillige nyttigt og virksomt Liv.

Det blev da ved Bestemmelsen. Folmer drog med Knud og Ide til Kjellinghøl for at tilbringe Vinteren der, mens Genete og Margaret, ledsagede af Thøger, droge til Viborg og opsloge deres Bopæl i et skjønt Huus, som Folmer havde erhvervet sig. Det laae i Riddergade paa det Strøg, hvor det snart med Adelens

tiltagende Vælde og Rigdom mere og mere skulde blive Skik, at dens ansete Medlemmer byggede sig Vaaninger, i hvilke de opholdt sig, naar de kom til Staden, fornemmelig under det berømte Snapsting.

Hver Gang Folmer i Vinterens Løb kom til Viborg for at see til sin Fæstemø, fik han stedse mere Aarsag til Glæde. Hendes Sundhed befæstedes, hendes Livsmod voxede, og lyst og straalende var nu det Smiil, hvormed hun hilste ham, naar ved Ankomsten hans svedige Ganger dandsede med ham for Døren. Naar han mindedes den blege, tungsindige Ungsøster i Vissing, af hvis Øine Fanatismens mørke Ild lyste, vilde han neppe troe, at hun og denne ungdomsfriske Jomfru, hvis Aasyn straalede af den ømmeste Kjærlighed og den dybeste Glæde, vare en og samme Person.

De vare det ikke heller! En fuldstændig Ombannelse af Margarets hele indre Væsen var foregaaet langsomt og sikkert under Thøger Løvenbalks kyndige Veiledning og aarvaagne Omhu. Der har ikke, siden hine Dage, i den danske Kirke været bedre Sjælesørgere, end nogle af disse til lutherske Prædikere omskabte Munkepræster, der fra deres tidligere daglige Samkvem med Menighederne medbragte en rig Livserfaring; de vare ikke Stuelærde, men Menneskekjendere, som forstode at lade det levende Ord vinde Indgang i deres Sognebørns Hjerter, saa Livet dannede sig derefter og prægedes deraf. De bedste af dem, den lutherske Læres Forkæmpere og Ordets egenlige Sædemænd, medbragte, maaskee ubevidst, fra det gamle kirkelige Menighedsliv det, som trods alle papistiske Vildfarelser maa kaldes et Gode, men som i Tidernes Løb mere og mere er gaaet tabt, en hjertelig Forstaaelse og et fortroligt Samkvem mellem Præst og Menighed.

Samlivet med Thøger og hans milde og gudfrygtige Hustru blev da en Velsignelse for Margaret, som siden stedse med inderlig Taknemmelighed mindedes disse lykkelige Dage, hvilke hun tilbragte i Stilhed og Ubemærkethed, stadig arbeidende i Aanden. Dog fik ogsaa Thøger og hans Hustru et rigt Udbytte deraf; thi Margarets dybe

Følelser røbede sig undertiden paa den ædleste og skjønneste Maade, og fra hendes rigt begavede Sjæl kunde der lysne Tanker, hvis Klarhed og Dybde fik Thøger til at studse. Dog vilde det uden hans kyndige Veiledning og uden den Støtte, hans faste Tro ydede hende, været hende umuligt at komme til den Klarhed i sin christelige Erkjendelse, som hun efterhaanden erhvervede sig. Hun erkjendte tilfulde, hvor Meget hun skyldte sin aandelige Veileder; men han var sig ikke i samme Grad bevidst, hvad han havde sin Lærling at takke for, nemlig større Mildhed og Overbærenhed i Bedømmelsen af sine papistiske Modstandere.

Det tyktes egentlig den brave Prædiker en Gaade, at Margaret, efter alt det, hun havde gjennemgaaet, og efterat hun havde maattet see saa dybt i det papistiske Uvæsens sorteste Afgrund, dog ikke bar Nag og var ganske uden Bitterhed. Han kunde ikke komme tilrette dermed; thi uagtet en Stemme i hans Indre forbød ham at laste christelig Forsonlighed og Tilgivelse, saa voldte dog denne bløde Stemning hos hans unge Frænke ham Bekymring. Han kaldte den da, ganske i Tidens Aand, en Snare, i hvilken den papistiske Djævel kunde faae Held til anden Gang at fange hendes Sjæl, mens han burde kaldt den Kjærlighed, som er Christendommens skjønneste Frugt. —

Fristen var udrunden, det var Vaar, og Alt var rede til Brudefærden.

Dagen, før Vielsen skulde fuldbyrdes, sad Margaret med sin Moder i et lidet Kammer i Folmer Ruds Huus i Riddergade. Bohavet var skjønt, og alle Omgivelser vidnede om den store Forandring, der var foregaaet i det forløbne halve Aar; dog Intet mere slaaende, end Margarets egen Person. Hendes Legemsfylde, den friske Rødme paa hendes Kinder, Øinenes dybe Glands viste ved første Blik, at baade Sjæl og Legeme havde gjenvundet deres Ungdomsfriskhed og fortalte om hendes Hjertes Lyksalighed. Den verdslige Dragt med dens rige Farver og pyntelige Snit hævede hendes sjeldne Skjønhed, som en zirlig Indfatning Ædelstenen.

Dog, til dette friske og deilige Billede dannede hendes Moders Udseende en stærk Modsætning. Genetes Aasyn var magert og blegt, hendes Blik tungsindigt drømmende, og hendes Klædedragt havde det gamle klosterlige Snit. Det var klart, at den Gang fra Klostret ud i Verden ikke havde bragt hende Lykke eller Fred. Berøvet Klostertugtens Støtte og det fængslende Skue af den papistiske Gudstjenestes barnagtige Pomp, var hun aandeligt sunken sammen. For hende var Thøgers Sandhedsforkyndelse Intet, og naar han var tilstede og talte, da gled Rosenkrandsen gjennem hendes skjelvende Hænder, og hun bad sit Ave Maria, mere som en Besværgelse, end som en Bøn.

Nu sad hun hos sin Datter og legede paa den forunderligt tankeløse Maade, som var hende egen, med den Guldkjede, som smykkede Margarets Hals og hang ned paa hendes sneehvide Brystdug. Hendes Blik var tomt, men hun smilte dog, som om hun befandt sig vel i sin Datters Nærhed.

Margaret følte sig ofte underligt berørt af Moderens Væsen, thi nu, da hun var kommen til Skjels Aar og Alder, tænkte hun over det og forstod det ikke. Hun var undertiden til Mode, som om hun var den Ældre, hendes Moder Barnet. Naar denne pinlige Følelse greb hende, da fyldtes hendes Hjerte med bange Anelser, og hun fordobblede sin Ømhed. Hvad hun skimtede, det saae Knud endnu slet ikke — den Sjælenat, som allerede kastede sin Skygge foran sig, som snart skulde omtaage Genetes Forstand og gjøre hendes Hjerte dødt for alle ømme Følelser, og som endelig til en Tid, da Slægtens Ære krævede det og Knud allermeest ønskede det, skulde gjøre enhver Forklaring mellem Genete og hendes Søn umulig.

I een Henseende havde Moderens Hjerte stedse været som en lukket Bog for hendes Datter. Margaret havde nemlig ingen Anelse om sin Moders Tilbøielighed for Hans Thordsen, eller om den Mulighed af Livslykke, der som et Solglimt havde vist sig paa Genete Jakobsdatters mørke Vei. Denne Haabets Stjerne var bleven slukt i

Fanatismens Taage, mens hun var i Klostret, for aldrig at tændes mere. Dog havde disse Dages Hændelser vakt Mindet derom, og en svag Straale af Lys syntes nu at glimte for hendes indre Blik; thi hun saae pludselig op, rødmede let og sagde:

„Det var Uret af Knud saa at affærdige Hans Thordsen og lade ham gaae utakket; hans bedrøvede Aasyn var tungt at skue.“

„Utakket?“ udbrød Margaret forundret. „Da ydede Knud ham dog, tykkes mig, stor Roes og Tak; men os voldte det Bedrøvelse, at han med slig sær Stolthed tilbageviste den rundelige Belønning, der blev ham buden for hans Umage.“

Margarets Stemme havde en næsten haard Klang, da hun sagde dette. Hun fandt Hans Thordsens myndige og stolte Væsen utilbørligt, da han dog kun var en ufri Mand. Saaledes maatte det jo komme, idet Margaret atter traadte ud i Verden og følte fastere Grund under sig, at Slægtstoltheden paa Ny vaagnede i hendes Bryst. Det var lykkedes Folmer at styrke hendes Tro paa Moderens Ære; men derved blev den frie Kvindes Selvfølelse gjenvakt hos hende; thi begge Dele vare nøie knyttede til hinanden.

Knud forstod Hans Thordsen tilfulde, og havde han for Øieblikket ringere Tro, end sin Søster, og en mere levende Følelse af deres Stillings Mislighed, desto mere pirrelig og øm over sin Ære var han. Haabet om Opreisning levede dog stedse i hans Hjerte, og da han skjønnede, at hans Moder, overladt til sig selv, turde blive et let Bytte for den dristige, ufrie Beiler, saa besluttede han at hindre en Forbindelse, der kun vilde drage dem Alle end dybere nedad. Folmer, til hvem han betroede sin Frygt, var ganske af Knuds Mening og maatte, som et ægte Barn af sin Tid og trods sin Fordomsfrihed i andre Retninger, dog inddrukken af sin Stands Fordomme, være det. Kastede Margarets Moder sig hen til en Ufri, da vilde visselig ikke derved den Gjerning fremmes, som

Thøger havde kaldet Grundlæggelsen af Folmer Ruds Hustrues Ære.

De bleve da enige om, at Hans Thordsen skulde fjernes og Folmer være Genetes Lavværge. De foretoge denne Forandring med større Skaansomhed og paa en mere hensynsfuld Maade, end de allerfleste af deres Standsfæller under lignende Omstændigheder vilde gjort; men uagtet de ydede Hans Thordsens Retskaffenhed og Tjenstvillighed al Anerkjendelse og tilbøde ham en rundelig Belønning, følte han sig dog dybt krænket. Al denne Taknemmelighed havde intet Værd for ham; han begjærede ikke Tak og Roes, men Broderskab. Derfor tog han den Hevn at afslaae den tilbudte Løn, og han drog da fra det sidste Møde med Genete og hendes Børn med den stolte Bevidsthed, at de vare ham, han ikke dem Tak skyldig. De stolte frie Mænd bleve da ydmygede af den ikke mindre stolte ufrie; men Folmer og Knud viste ham ligefuldt, naar hans Vei i Fremtiden krydsede deres, al den Agtelse, han fortjente. Han forblev ugift, og Meget tydede paa, at han ingensinde forglemte sin Kjærlighed til den blide, tungsindige skotske Kvinde. —

Knud og Ide kom nu, glade i Hu, til Viborg for at bivaane Folmers og Margarets Bryllup. Det kjendtes paa dem Begge, at noget Glædeligt maatte være hændet dem, navnlig straalede Ides Aasyn af Lykke og Fred, og Aarsagen dertil skjønnedes allerede af den Omstændighed, at de kom fra Holmgaard.

Christoffer Kruse havde af Venskab for Folmer og bevæget ved at erfare alle de Lidelser, Margaret havde gjennemgaaet, ladet sig forsone, og Ide havde faaet sin Formynders Tilgivelse. Dog maatte Knud, trædende i sin Farfaders, Jens Nielsen Løvenbalks Fodspor, bekvemme sig til først med al den ved slige Leiligheder brugelige Formelighed og Omstændelighed at gjøre Bod.

Akten var da nylig i Frænders og Venners Nærværelse foregaaet paa Holmgaard, hvor Christoffer Kruse opholdt sig, da Gjenopbygningen af Vingegaard endnu ikke var til Ende. Knud havde fremstillet sig i Forsamlingen,

bøiet Knæ for Christoffer og ydmygt erkjendt sin Brøde, idet han rakte Christoffer sit Sværd og bad ham støde det i hans Bryst og saaledes hevne Broderens Drab; men da havde Cristoffer reist ham op og skjenket ham Livet, hvorefter han stededes til Haandkys hos Oldemoder. Selvfølgelig betalte Knud en i Forveien betinget Bøde, hvilken Christoffer Kruse modtog, ikke af Pengegjerrighed, thi han vilde lade den komme de Fattige til Gode, men for .ikke at gjelde for en ukjærlig Broder, ligegyldig ved den Slægten tilføiede Krænkelse.

Saaledes var Knuds Brøde i Menneskenes Øine ganske udslettet; thi det var kun Slægtens, ikke det Offentliges, Sag at reise Klage; og derefter fulgte det som ganske af sig selv, at Christoffer Kruse, Laurids Lunov og deres Hustruer bleve indbudne til at bivaane Margarets Brudefærd. Christoffer blev Folmers Forlover, da hans egen Broder, af Fortrydelse over det efter hans Mening uhæderlige Ægteskab, Folmer tvertimod sine Frænders Raad vilde indgaae, havde krænket ham ved et Afslag. Baade ved at paatage sig dette Hverv og ved at modtage Sonofferet anerkjendte Christoffer Kruse Knuds og Margarets rette, ædelige Herkomst; de vare ham Begge til deres Dødsdag taknemmelige for hans høisindede Venskab og Folmer Rud ikke mindre.

Alt syntes nu Glæde, og den Skygge, den sorgfuldt drømmende Moder udbredte omkring sig, formaaede Intet mod det straalende Lys, de Unges Lykke kastede paa Alt. Da Brudetoget paa Bryllupsdagens Morgen drog ud fra Folmer Ruds Huus i Riddergade for at begive sig til Korsbrødrekirken, viste det sig vel at være noget mindre, end sædvanlig ved adelige Bryllupper, men Pragten i Klædedragt og Hestenes Udsmykning var saa stor, at den høilig forlystede Byens Borgere og Kvinder, som strømmede til Kirken for at overvære Vielsen. De forundrede sig over Brudens Deilighed og misundte hende hendes Lykke, men holdt sig skadesløse ved at hviske indbyrdes om hendes tvivlsomme Herkomst.

Brudgom og Brud gjorde sig imidlertid ikke mange Tanker om, hvad Andre monne dømme. Da Thøger for Guds Alter havde lagt deres Hænder i hinanden og velsignet Pagten, svulmede deres Hjerter af Taknemmelighed mod den Algode og af Fryd over Foreningens Fuldbyrdelse efter saa mange bittre Gjenvordigheder. De vilde sikkert paa denne Dag ganske glemt Verden omkring sig, hvis ikke Fjender uformodet havde krydset deres Vei og et Øieblik kastet Skygge over Glædens Solskin i deres Hjerter.

Det hændte nemlig, da de efter Vielsen rede fra Kirke, at Erik Skram, Maren, Jørgen og Geert med deres Følge af Svende, kommende fra Tjele, just red ind i Staden og kom imod dem. De holdt Midten af Gaden og vilde ikke vige, hvorfor Folmer Rud sagtmodigt bøiede sin og Margarets Hest til Side, mens Erik Skram og hans Følge stoltelig red forbi.

Koldt og hvast var det Blik, Maren Lauridsdatter tilkastede sin Broderdatter, og Margaret blev bleg om Kind ved i sin Fasters Aasyn at læse et Had, som først skulde slukkes i Graven. Erik Skram skottede til det pragtfulde Brudetog og harmedes over at see Christoffer Kruse og Laurids Lunov blandt Gjesterne; men Jørgen blottede sit Hoved og hilste Brudgommen, men kun ham, som for at vise sin Agtelse for Slægten Rud og tilkjendegive, at han alene agtede Folmer en Hilsen værd.

„Den Brud,“ sagde Maren, inden de endnu vare komne heelt forbi, „burde paa ingen Viis først Perlebindike og Hovedguld; trende Daler burde hun give i Bøde for sin Frækhed, at anmasse sig en ærlig Bruds Rettighed.“

„Saa vare da og de Spillemænd og overflødige Brudeblus paa urette Sted,“ tilføiede Geert med lydelig Røst og et ondt Smiil.

De giftige Ord bleve hørte og Brudeparret meddelte. Margarets Aasyn blussede af Harme, og da hun var kommen ind i Brudehuset, brast hun i Graad.

Folmer drog hende afsides, klappede hende paa Kind og sagde:

„Vi unde vore Fjender deres Ondskabs fattige Glæde, mit Hjerte, og betænke vor egen Lyksaligheds overvættes Storhed og Fylde!“

„Ak!“ udbrød Margaret heftigt, „jeg har varet Dig ad og fra første Færd forudsagt Dig, at Sligt var at vente, om Du knyttede Din Skjæbne til min. Min dyrebare Ven og kjære Huusbonde, Din Vandring ved min Side vil endnu vorde tornefuld!“

„Vel muligt,“ svarede Folmer, „at Tornene ere der, men mig stikke de ikke; jeg forglemmer dem, naar jeg seer paa min Rose, som ikke har sin Lige i Deilighed. Dog, skulde Menneskenes Ondskab og Verdens ubillige Ringeagt fremdeles saare Dit stolte Hjerte, min Hustru, og afpresse Dig Taarer, da vil jeg gjøre som nu, jeg kysser dem bort!“ —

Nogle Dage senere, en skjøn Vaaraften, da rede de, ledsagede af Frænder og Venner og et anseeligt Følge af Svende, ind paa Kjellinghøl. Mens den nedladte og med grønne Kviste bestrøede Vindebro dønnede under Hestenes Hovslag, knaldede Hagebøsserne til Velkomst fra Borgvolden, og Gudenaaens Vande rødmede af Falkernes Glands.

Det røde Skjær faldt ind i den hvælvede Borgport, og der saae Margaret gamle Bodil Hansdatter, som med Borgfogeden og alt Tyendet stod rede til at modtage sit Herskab. Da Margaret var steget af Hesten, traadte Bodil hen til hende, kyssede ærbødigt hendes Haand og overrakte hende Husets Nøgler. Den unge Huusfrue modtog dette Tegn paa sin Værdighed og fæstede det strax til sit Bælte; men for at trøste Folmers gamle Fostermoder over Tabet af sin Magt, drog hun hende til sig, omfavnede hende og gav hende et hjerteligt Kys. Dybt bevæget læste Bodil strax ved det første Blik i Huusfruens deilige og milde Aasyn, at med Margaret Mogensdatter drog Kjærlighed, Fred og alle gode Engle ind paa Borgen.

Margaret hilste dem Alle venligt og gjensaae med et bevæget Hjerte blandt dem to gamle Bekjendte, liden Gjertrud, hvis fordum blege og tungsindige Aasyn nu straalede af Sundhed og Glæde, og Søster Veronica, der viste sig i en ny Skikkelse, iført en pyntelig, verdslig Dragt, saa munter og skjelmsk en Kammerpige, som nogen ædelig Frue i Landet havde i sit Brød. Margaret tænkte, at Søster Veronica neppe vilde komme til at staae længe ledig paa Torvet, og fik Ret deri; thi, inden Aaret var omme, hjemførte Folmer Ruds flinkeste Skovgjemmer hende som sin Hustru.

Dog lod det til, at Margaret savnede Nogen; thi hun saae sig om og nævnede et kjendt og kjært Navn for sin Huusbond; men han svarede blot med et Smiil og førte hende derpaa, efterfulgt af alle Bryllupsgjesterne, op ad Taarntrappen og ind i Hallen, den skjønne Hal, hvor han saa ofte i de bittre og ensomme Modgangsdage i Aanden havde seet sit Hjertes Elskede, og hvor hun nu virkelig indtraadte som hans Hustru. Drømmene havde ofte havt Virkelighedens Klarhed og Fylde, nu tyktes Virkeligheden ham næsten at være en Drøm.

Margaret havde ved Indtrædelsen kun Øie for en ærværdig Skikkelse, som traadte hende i Møde og udbredte sine Arme imod hende; hun udstødte et Glædesraab og laae ved Fader Ambrosii Bryst. Han kyssede hende paa Panden, lagde sin Haand paa hendes Hoved og sagde:

„Velsignet være Din Indgang i Din Huusbonds Fædrenehjem! Gud Herren lyse sin Fred over Dig, ham og Alt, hvad Eders er eller vorder! Han beskjærme Eder og veilede Dig, min Datter, ved sin Helligaand, at Du ved Gudsfrygt, Kjærlighed og milde Sæder maa vorde en Pryd for dette Huus, Din Huusbonds Lyksaligheds tro Vogterske og alle Dine Tjenere og Tjenerinder en god Moder!"

Margaret bøiede sit Hoved, greb den Gamles Haand og førte den til sine Læber.

„Folmer Hansen," vedblev han, dybt bevæget, „har selv begjæret det af mig, at jeg skulde hilse og velsigne

Dig ved Din Indtrædelse i hans Fædrenehal, hvor Du nu skal indtage den Plads, hans hedengangne Moder fordum beklædte med Ære. Dog, nu er det paa Tide, jeg yder Dig Tak for Din store Kjærlighed og Trofasthed mod en gammel, skrøbelig og hjemløs Ven, som uden Din og Din Huusbonds overvættes Godhed vilde været ilde faren!"

Margaret erfoer nu af Folmer, at Broder Ambrosius fra hiin Dag af, da han modsatte sig Thøger Løvenbalks Fængsling i Øm Kloster, var bleven mistænkt for Kjætteri og havde maattet døie Spot og ilde Medfart af de fanatiske Munke og den i sin Værdighed krænkede Abbed. Det Sandhedsord, Thøger havde sagt ham, havde dernæst, jo mere han tænkte derover, desto klarere viist ham, at han burde vandre ud. Dette havde han ogsaa strax sat i Værk; men da hans skrøbelige Helbred gjorde den lange Pilgrimsfart til Rom til en Umulighed, saa var han draget til Kjærs Mølle og havde givet sig i Kost hos Peer Korne, som barmhjertigt havde modtaget ham, uagtet han kom fattig til hans Dør. Peer Korne havde imidlertid ved Leilighed sendt Melding til Kjellinghøl om, i hvilken Nød Broder Ambrosius befandt sig, hvorpaa Folmer Rud strax var reist derned og ved venlig Overtalelse havde formaaet den nedbøiede Gamle til at følge med til Kjellinghøl, hvor han allerede havde opholdt sig i et Par Maaneder.

Nu saae Margaret sig om og gjenkjendte ved de tændte Kjerters funklende Lys den skjønne Hal, hvilken hun endnu erindrede fra sit Besøg paa Borgen i sin Barndom. Hun fik imidlertid ikke Stunder til at fordybe sig i Fortidserindringer; thi Folmer førte hende til Hæderspladsen ved det rigt dækkede Bord, hvor et overflødigt Maaltid ventede hele Selskabet. Muntert blev Hjemfærdsgildet, men trods Retternes Mangfoldighed og den ædle Viin, som funklede i de juveelsmykkede Sølvbægre, var dog Borgherrens rige Lune og Gjesternes glade Sind Maaltidets bedste Krydderi. Lysteligt var det at see Margaret, Ide og Anna Enevoldsdatter smile til hver-

andre og samtale muntert, som i gamle Dage, og Knud og Christoffer Kruse i god Forstaaelse drikke Venskabsskaaler.

Margarets bedste Glæde denne Aften var dog at iagttage det gode og venlige Forhold mellem hendes Ægteherre og Broder Ambrosius. Begyndelsen spaaede godt, og Fremtiden holdt, hvad denne glade Aften lovede. Det gik Ambrosius, som flere tænksomme og ærlige Sjæle blandt Papisterne; thi han benyttede Resten af sine Dage til en grundig og uhildet Prøvelse af den nye Lære, en Gjerning, han hidtil kun havde udført halvt og som i Blinde. Følgen deraf skulde blive, at han i flere vigtige Punkter kom til Sandheds Erkjendelse; men naar han under denne indre Kamp undertiden raadvild var nær ved at forsage, i hvis Øre kunde han da bedre gyde sine Hjertesukke, end i Margarets? Hvo havde hendes gode Villie til med Skaansomhed at vise ham til Rette, eller hendes sjeldne Gave til mildt at trøste og husvale ham? Saaledes skulde de atter vandre sammen ad aandelige Veie, og, styrede af en sikkrere Ledestjerne, i kjærlig Forening eftertragte Hellighedes Krone. —

Hjemfærdsdagens Aften silde førte Folmer sin Hustru op i det lille Taarnkammer, hvor han havde siddet med Knud for et Aar siden, Aftenen førend han red til Vissing Kloster for at gjeste de Nonner og høre en Messe. Det blege Billed af Margaret, han i hine Dage havde seet ved Klostrets Talegitter, dukkede op i hans Erindring og, fuld af Fryd over Modsætningen mellem nu og dengang, drog han sin glade og blomstrende Hustru til sig og slyngede sin Arm fast om hendes Midie.

Saaledes stode de tause en Stund og saae ud over den grønne, skovkrandsede Dal, hvor Gudenaaens Vande blinkede i Maanelyset. Da strømmede Margarets Hjerte over af Kjærlighedens dybeste Rørelse, og idet hun mindedes, ad hvilken farefuld Mørkets Vei hun var bleven ført til Lys, Glæde og Fred, indtil hun nu var havnet i sit jordiske Paradiis, fik hun et klarere Syn, end nogensinde før, paa sin Hjertensvens Langmodighed, Høisindethed og

Trofasthed. Hun slyngede sine Arme om hans Hals og udtalte i de ømmeste Ord hele sin Sjæls dybe Taknemmelighed.

Stærke ved deres Gudsfrygt og Kjærlighed gik de Livets Kampe i Møde og holdt under alle Omvexlinger og megen Miskjendelse Haabet vedlige, indtil Opreisningens ærefulde Dag omsider kom.

Ellevte Kapitel.

Lov og Ret.

Den, der er bunden, skal bie, siger et gammelt Ord, og Sandheden deraf fik Knud Mogensen at føle. I mange, lange Aar blev baade hans og Margarets Liv en Kamp mod Verdens Ringeagt og stærke Modstanderes Overmagt. Steen maatte taalmodigt lægges til Steen, forinden Slægtens nedbrudte Ærestempel atter kunde blive reist og krones med sit Spiir.

Det vakte Forundring, at den skotske Kvindes Søn, der i sin Ungdom havde viist sig saa trodsig og egenraadig, nu i sin Manddomsalder udmærkede sig ved stor Klogskab og Besindighed. Han levede i en Deel Aar med sin Hustru hos sin ulykkelige Moder paa hendes Enkesæde, Harlevholm ved Aarhuus, og bestyrede Gaarden for hende. Han affondrede sig fra Verden og nøiedes med den Agtelse og Deeltagelse, en lille Kreds af troe Venner ydede ham. Gladest var han, naar han med sin Hustru gjestede Kjellinghøl og sad i Hallen med Folmer og Margaret. Vilde da Lykken, som det undertiden skete, at Christoffer Kruse og Laurids Lunov med deres Hustruer kom til, da pleiede Knud at sige, at den øvrige Verden var ham ei en Klipping værd. Ide, der havde samme

Sind, som før, og ikke stundede efter Høihed, glædede sig over sin Huusbonds Sagtmodighed og over den Viisdom, hvormed han nød sin Lykke; men Margaret delte ikke altid denne Glæde; thi hun meente, at Ides Ømhed gjorde Knud ligegyldig og lammede hans Handlekraft.

Dog havde Knud ingenlunde tabt af Syne det Maal, hvorefter han som ærekjær Mand fremdeles maatte stunde. Han havde kun for Øie det gamle Ord: Ret har ingen Vold, Vold har altid Ret! Han indsaae, at i Vanmagt vilde selv den klareste Ret vanskelig føre ham til Maalet; han maatte tilkjæmpe sig sine Standsfællers Agtelse og vinde Anseelse, forinden han vovede det Stormløb mod Erik Skram, hvilket han stadig i Stilhed forberedede. Ide mistvivlede om et lykkeligt Udfald; hun spaaede, at alle de Oplysninger, Knud indhentede, og alle de Vidnesbyrd, han nedskrev, vare til ingen Nytte; men om Knud end ikke vandt Andet ved denne Syssel, saa dog det, at jo mere vidende han blev, desto mere styrkedes hans Tro paa hans Moders Ære. Havde Genete været ved Fornuftens Brug nu og kunnet afgive Forklaring, vissselig vilde Knud da før skredet til Handling.

Blandt Knuds Foranstaltninger var den vigtigste den, at han skikkede Bud og Brev til Skotland, for paa selve Stedet at indhente Oplysninger og om muligt skaffe Beviis for hans Forældres Ægteskab til Veie; men hans Udsending havde intet Held med sig, eller gjorde ikke sin Skyldighed; thi den Besked, han hjembragte, var kun lidet tilfredsstillende.

Da truede Knud med selv at drage til sin Moders Fødeland, men strax vare de bløde Arme, der havde slynget sig om hans Hals i Bjerregrav Mose, rede til at favne ham og holde ham tilbage. Ide ængstedes paa sin Huusbonds Vegne ved at tænke paa den farefulde Reise over Sø og salten Hav, og visselig var, paa Grund af Skippernes Ukyndighed, endogsaa en meget kortere Søreise en langvarig og besværlig Sag i hine Dage. Knud lod sig da binde af de Rosenlænker, mens

Tiden umærkeligt skred frem, og hans Iver en Stund kjølnedes.

Hvad der bidrog meget til at gjøre Ide lunken i den Sag, det var den Omstændighed, at hendes Ægteskab var blevet barnløst. Egentlig saae hun, ganske i Tidens Aand, en Himmelens Straf deri — en Straf for Thomas Kruses Drab, og fordi hun selv mod sin Formynders faderlige Villie var løbet af Gaarde med Knud. Denne angerfulde Følelse blev en Dæmper paa hendes af Naturen muntre og sorgløse Sind; men undertiden var hendes Barnløshed hende ogsaa til Trøst; thi der var jo saa heller ingen Arvinger til de æreløse Kaar, som vare blevne hendes og hendes Huusbonds Lod.

Folmer og Margaret derimod, de havde de Glæder og Bekymringer, som Knud og Ide vare foruden; thi Herren havde skjenket dem en blomstrende Børneflok. Margaret saae ofte med Veemodstaarer paa sine Børn, idet hun tænkte paa de Ydmygelser og Lidelser, Fremtiden gjemte i sit Skjød til dem. Folmer derimod saae ikke Sagen saa mørkt; han nærede stadig en fast Fortrøstning til, at Opreisningens Dag nok vilde komme. Hans Sindsligevægt og glade Lune forjog enhver Sky, som hovmodige Frænder og misundelige Standsfæller manede frem. Hans Høisindethed og elskelige Maade at være paa var ofte en Gjenstand for hans Hustrues glade Beundring, og hun kom til at sande, at hvad han havde sagt paa hendes Brudefærdsdag, det var intet Mundsveir: Tornene vare der, men de stak ham ikke. —

Saaledes vare omtrent sexten Aar henrundne, da Lykkehjulet, som havde sænket Knud Mogensen saa dybt ned, atter begyndte at hæve ham. Som Folk ere, saa følger og Ære! Knuds hæderlige og sindige Færd havde vundet ham stedse flere Venner, som følte Deeltagelse for ham i hans Vanskjebne, og som maaskee heller ikke undte Erik Skram det godt. De magede det saa, at Knud blev stedet for Kong Christiern, og hans smukke Person og mandige Væsen vandt fornemmelig den unge Hertug Frederiks Bevaagenhed. Han blev ham god baade nu og siden

som Konge, og Fyrstegunsten trak Knud ud af hans Ringhed og Ubemærkethed, saa at han fra flere Sider blev opmuntret til at gjøre et alvorligt Forsøg paa at fravriste Erik Skram Tjele.

Nu, da Tidens Fylde var kommen, lød uventet til Knud den Rost fra Graven, som ene formaaede at hæve enhver Tvivl og give ham fuld Tro paa hans Sags Retfærdighed. Den Skjern Præst, Hr. Laurids Thundeboe, krydsede hans Vei, og Knud kom omsider til Kundskab om sin hedengangne Faders sidste Bekjendelse, den han fra Præstens sanddrue Læber hørte med dyb Bevægelse. Arvebrevets for hans Moder vanærende Ord vare altsaa nu gjorte til Løgn, og jo mere Knud derefter tænkte over Sagen, desto mere adspredtes det Mørke, der hidtil havde hvilet over Fortiden. De Forklaringer, han tidligere havde affordret sin Faders Tyende, fornemmelig den gamle Fadebuurskvinde, Else, havde allerede sat ham i Stand til at danne sig en Forestilling om Begivenhedernes Sammenhæng, der kom Sandheden temmelig nær. Han havde skimtet Traadene i Væven, hans Faders ubillige Skinsyge og Sortebroder Vigands Rænker; men da faldt Skjællene ganske fra hans Øine, og Formodningerne bleve for ham til Vished.

Med fast Tro paa et lykkeligt Udfald besluttede han ufortøvet selv at drage til Skotland, opsøge Greven af Montrose og ved hans Bistand erholde fuldgyldigt Beviis for, at hans Forældre vare rettelig viede Ægtefolk.

Ide delte dog heller ikke nu hans glade Fortrøstning. Hun mindede ham om den forlængst hensovede Thøger Løvenbalks Spaadom, angaaende hvilket Udfald Sagen rimeligviis vilde faae, hvis den kom for Retten, og hun udtalte den Formening, at jo flere Aars Hævd Erik Skram havde paa Eiendomsretten til Tjele, desto vanskeligere vilde det nu blive at fravinde ham Gaarden. Hun talte med Suk om sin Barnløshed og bad sin Huusbond betænke, at selv om han erhvervede sin Fædrenegaard, saa maatte den jo til sin Tid igjen gaae tilbage til hans Faster, eller hendes Børn. Knud var jo ogsaa destoværre

nu, da Geert Eriksen alt for flere Aar siden havde endt sit lidet hæderlige Liv, den sidste, levende Ætling af Slægten Løvenbalks Mandsstamme. Hendes Grunde vare ikke uden Vægt, hvad Udfaldet senere viste — hun skulde faae Ret og Knud dog heller ikke ganske Uret, saa underligt gik det til.

Men nu fik Ide at fornemme, at hendes Huusbond ganske var blevet sig selv igjen, den unge Knud fra Fortiden, med det høie Mod og den stærke Villie.

„Sandt nok det," sagde han, „jeg er den Sidste af min Æt; men vil Du da, at jeg engang skal sænkes i min Grav, uden at mit Adelsskjold med Ære lægges ned hos mig? Hvo, som sidst gaaer ud af Huset og lukker Døren for sidste Gang, han see vel til, at han gjør det med Ære!"

Da blev Ide ogsaa sig selv igjen, hendes Indvendinger forstummede, fra hendes smukke Øine lyste et Stolthedsglimt, og med et Kys gav hun sit Minde til sin Huusbonds Afreise.

Megen Angst skulde hun dog døie, mens han var borte; thi han havde tiltraadt Reisen i Efteraarets stormfulde Tid, Skibet blev forslaget op til Norge, hvor den tidlig indtraadte Frost nødsagede Skipperen til at overvintre, og først næste Foraar naaede Knud Skotland. Ogsaa der forfulgte Uheldene ham, thi Greven af Montrose var fraværende, og saa længe blev han opholdt, at han først efter et heelt Aars Forløb atter satte Foden paa jydsk Grund, idet han efter en næsten lige saa stormfuld Hjemfart netop inden Vinterens Komme steg i Land paa Aarhuus Skibsbro.

Stor var Glæden, da hans lykkelige Hjemkomst blev Ide forkyndt; thi hun betragtede sig allerede halvveis som Enke, og Margarets Hjerte svulmede af Fryd, da Knud, som strax efter Hjemkomsten med Ide var ilet til Kjellinghøl, forelagde hende og Folmer de lovformelige, skriftlige Vidnesbyrd, han medbragte, og som udsagde, baade at Genete Jakobsdatter før Ægteskabet havde været en hæderlig Jomfru med uplettet Rygte, og at hun rettelig

var bleven ægteviet til Hr. Mogens Lauridsen Lovenbalk i Sanct Ninians Kirke ved den Stad Leith.

Dog, midt i Glædesjublen blev Margaret bleg, løftede sine Hænder og udbrød:

„Moder — vor stakkels, kjære Moder lille!"

Det blev tyst i Hallen, og paa Knuds Aasyn læstes hans Hjertes dybe Bevægelse, som i Øieblikket gjorde ham stum. Da sagde Folmer:

„Gud Herren, som har formørket vor Moders Sjæls Lys og lukket hendes Hjerte for Glæden, han stængede da og Døren for megen Vee. For hende er nu Verdens Agt og Ære som et Fnug, et Intet; dog vidste hun til ingen Tid ret deraf, eller fornam, hvad Vanære der af Verden blev kastet paa hende."

Mange Tanker fore Knud og Margaret gjennem Hovedet, idet Fortidens skjebnesvangre Dage i dette Øieblik droge forbi deres Erindring; men Begge vare de for dybt bevægede til, at de vilde give Tankerne Luft i Ord. Dog brød Knud omsider Tausheden og sagde:

„Det er en Trøst, at vi nu, efter alt det, som i de forløbne Aar er kommet til vor Kundskab, tør troe, at Fader vilde udslettet sin Brøde og gjenoprettet vor Moders Ære, havde ei Døden overrasket ham." —

Nu havde Knud omsider faaet Midler i Hænde til at fuldføre den Gjerning, han havde taget i Arv, og han skred ufortøvet til Værket.

Erik Skram havde ingen Anelse om det Uveir, der trak op over hans Hoved; thi hans Hustru laae syg, og i længere Tid havde han ikke fjernet sig fra Hjemmet, eller fornummet stort til, hvad der foregik udenfor det i Verden. Som et Lyn fra en klar Himmel kom da nu til ham Knuds Stevning, der opfordrede ham til at møde for Kongens Retterting og gjøre Rede for, med hvad Ret han i sin Tid havde tilegnet sig Tjele. Strax skjønnede han, at Knud maatte have erhvervet sig mægtige Venner, og hans Sjæl blev greben af stor Uro; men hans Bekymring var dog Intet mod Maren Lauridsdatters Pine, hvem det Budskab naaede paa Sottesengen. Hun fik for

sin Pengegridskhed og sin Haardhjertethed den Straf at gaae herfra med den nagende Tanke, at al hendes Snildhed og Møie var spildt og med den Udsigt for Øie, at den dyrebare Fædrenegaard dog tilsidst vilde slippe hendes Arvinger af Hænderne; thi hun oplevede ikke Sagens Ende.

Knud begyndte da nu Kampen for Ære og Fædrenegods, ikke den ridderlige Kamp med blanke Vaaben, som han i sin Ungdom havde higet efter, men en Fejde med Pen og Blæk og Vidne mod Vidne for Rettens Skranker. Han tænkte, og Mange med ham, at hans Vaaben vare gode, og efter Nutidens Retsbegreber vilde de Vidnesbyrd, han havde forskaffet sig i Skotland, været afgjørende Beviser, fuldkommen tilstrækkelige til at godtgjøre hans ægte Fødsel; men i hans Tidsalder havde Retten ulykkeligviis en anden Gænge. Dengang gjaldt det ikke Beviis, thi i tvivlsomme Sager gjordes Alt sluttelig afhængigt af Ed, og da nu Rettertinget lagde stor Vægt paa den ulykkelige Omstændighed, at Genete Jakobsdatter ikke strax efter sin Mands Død, eller saa snart skee kunde, havde meldt sig som hans Efterleverske og taget Arv og Gjeld efter ham, saa kom Dommen til at lyde, at det stod til Erik Skram selv Tolvte til at sværge, at han mente sig at have taget Tjele med Rette, og hvis han dristede sig dertil, da blev Gaarden hans. Erik svoer den Ed, og elleve gode Mænd svore med ham, at de troede ham paa hans Ord.

„Vi bør haabe for hans Sjæls Saligheds Skyld," sagde Folmer Rud, da han erfoer Udfaldet, „at han virkeligen selv troer at have svoret med Rette."

Med denne Rettertingsdom, som var en urykkelig Høiesteretskjendelse, glippede for stedse Knuds Haab om at gjenvinde sin Fædrenegaard, og Erik Skram reiste, stærk ved sin Seier, Indsigelse imod, at Knud førte Løvenbalkernes Navn og Vaabenmærke.

Saa stor var imidlertid Knuds Forbittrelse over, at Rettertingsdommen var gaaet ham imod, at han nu aabenlyst trodsede sin Fjende. Overalt, hvor han kom frem,

lod han see den blaa Løve, og mere end een Gang, naar Erik Skram og Knud Mogensen med deres Følge af Svende mødtes, vilde det kommet til blodige Sammenstød, hvis ikke Erik, nu en Mand til Aars og end mere frygtsom, havde veget Pladsen.

Det var Dage, da Blodet atter rullede vildt i Knud Mogensens Aarer, og Sværdet sad løst i Skeden. Hans kjekke Hjerte brændte af Længsel efter at maale Klinge med Jørgen Skram, og det var kun med stor Nød, at hans Hustrues Bønner og Folmer Ruds Forestillinger holdt ham tilbage. Dog seirede Fornuften, og Knud undgik saaledes ved en ubesindig Voldsdaad at forspilde, hvad der ved mange Aars taalmodige Klogskab var vundet, hans Standsfællers Agtelse og Thronfølgerens Gunst. Det stod dog muligviis endnu til at redde, som Knud selv engang havde sagt og endnu mente at være mere, end Borg og Fæste, nemlig Navn og Ære. Han besluttede da ikke at opgive Ævret, men ved første gunstige Leilighed atter at optage Kampen.

Da Hertug Frederik fem Aar derefter, i Aaret 1559, haade besteget Thronen, tog han Knud i sit Brød og gjorde ham til sin Foged*) paa Bygholm. I denne Stilling kom Knud jevnlig i Berørelse med Hans Naade, fandt Leilighed til at fortælle ham sit Levnetsløb og forstod at vække hans levende Deeltagelse. Knud vilde formaae Kong Frederik til at lade Sagen mellem ham og Erik Skram paa Ny optage til Doms, men saa stor var dengang Adelens Vælde, at Hans Naade ikke dristede sig til et Forsøg paa at kuldkaste tolv Adelsmænds Ed. Dog vilde han gjerne gjøre Noget og henviste derfor Knud til sin Kantsler, der gav denne et godt Raad, som ufortøvet blev fulgt.

Han drog nemlig til Tydskland og forelagde de lærde Herrer ved Høiskolen i Wittenberg Beviserne for hans Forældres Ægteskab, og da denne Høiskole i Reformationstiden nød stor Anseelse, maatte dens Skjøn naturligviis

---

*) Godsbestyrer.

have nogen Vægt. Erklæringen faldt gunstigt ud og, opmuntret derved, henvendte Knud sig efter sin Hjemkomst til Kong Frederik selv og erholdt paa sin Begjæring af Hans Naade en egenhændig Skrivelse, hvori Kjøbenhavns Høiskole opfordredes til at udtale sin Mening om de Wittenbergeres Sentents og afgive et Skjøn over, hvad der tyktes dem i den Sag at være Ret. De lærde, danske Herrer vare af samme Mening, som deres tydske Brødre og erklærede, at Ægteskabet var lovlig beviist. Saaledes stode da nu tvende Universiteters Erklæringer mod Retertingsdommen.

Det forholdt sig nu imidlertid saa, at uagtet Ægteskabssager hørte under Universitetet, havde det dog ikke Myndighed til at afgjøre en Arvesag. Den gamle Retertingsdom var og blev urokket; men hvad det angik, at gjengive en Mand, der var stedet som Knud, Navn og Ære, da formaaede hverken Erklæringer fra Myndigheder, eller endogsaa Kongens Villie at bevirke det; thi dertil var Slægtens Samtykke og Godkjendelse ganske fornøden. Høiskolernes Udtalelser havde imidlertid dog bidraget til at styrke Troen paa Knuds gode Ret og omsider, da Erik Skram havde lukket sine Øine og Knud fik med den ædle og retsindige Jørgen Skram at gjøre, lykkedes det ved kongelig Mægling at bringe et Forlig i Stand. Ved denne mindelige Overeenskomst forpligtede Knud Mogensen sig til at frafalde enhver Fordring paa Tjele, som fremdeles skulde forblive hos Jørgen Skram og hans Slægt, hvorimod Jørgen Skram tilbagegav Knud noget af det Bøndergods, Maren Lauridsdatter havde tilegnet sig med Tjele, anerkjendte Knud som sin rette Frænde og Mogens Lauridsens ægtefødte Søn og tillod ham at føre Løvenbalkernes Vaabenmærke.

Saa haard var Kampen i hine Tider, naar en Mand ad ærlig, lovlig Vei søgte at komme til sin Ret, og han til Modpart havde en ved Rigdom og Slægtskabsforbindelser overmægtig Modstander. Selv i mindre indviklede Tilfælde, end dette, gik det ofte saaledes, at Graven tillukkede sig over Sagsøgeren inden Enden,

og oplevede han at vinde nogen Ret, da var den stærkt beskaaren.

Ofte i de lange, trange Aar, mens Kampen stod paa, mindedes Knud, hvad Jørgen Skram hiin Dag i Hulen i Vigum Skov havde sagt til ham om Ord og Sværd. Hvilken lang og møisommelig Vei, den med Ordet, hvilke lykkelige Tider fordum, da Sværdet kunde gjøre Sagen klar! Knud pleiede da, bitter i Hu, at sige, at han levede i en ussel Tid og blandt en vanartet Slægt.

Dog maatte han prise sin Lykke, at han ved Kong Frederiks Mellemkomst opnaaede et antageligt Forlig, og han syntes ogsaa at have erkjendt det. I det Hele tydede Meget paa, at han i den ældre Alder blev en gudfrygtig og fredsæl Mand; navnlig havde han faaet stor Modbydelighed for Retstrætter. Han blev selv snart Jorddrot, idet han først erhvervede sig Loverstrup*) og siden Kjellerup, hvor han endte sine Dage; det manglede ham da neppe i hiin paa Retstrætter saa rige Tid paa Foranledning til at reise Sag mod sine Naboer; men han foretrak i slige Tilfælde selv et magert Forlig, sigende: jo mere af Lov, des mindre af Ret!

Det var indlysende, at den Opreisning, der efter saa mange Aars uretfærdige Miskjendelse blev Knud og ved ham hans Søster til Deel, burde vorde kundbar, saa at al Tvivl blev slaaet ned, og det laa desuden ganske i Tidens Aand at lade en slig Anerkjendelsesakt foregaae med sømmelig Værdighed og Høitidelighed. Dette skete da efter Aftale med Jørgen Skram saaledes, at en stor Forsamling af Frænder og Venner blev afholdt paa Knuds Gaard Kjellerup ved Mariager; og der ville vi til Slutning gjeste Løvenbalkernes sidste Ætling paa den Æresdag, der for ham blev Indgangen til et nyt Liv i Lykke og Anseelse.

---

*) Rathlousdal.

Tolvte Kapitel.

Knud Mogensens Æresdag.

Knuds og Ides skjønne Hjem, Hovedgaarden Kjellerup*), hvor de omsider havde fundet en tryg Havn, var allerede dengang en gammel, adelig og fri Gaard med et anseeligt Tilliggende af Ager og Eng, Skov og Bøndergods. Gaarden har sit Navn af sine Kilder, Sydkilde, Plovmandskilde og Knudskilde, som sprudlede i den smukke Skov, der dengang omgav Gaarden.

Sidst havde den været i Kong Frederiks Besiddelse; men Hans Naade, som meget yndede at magelægge, havde fundet Behag i Loverstrups skjønne Beliggenhed, frodige Skove og gode Jagt, hvorfor han gjorde et Bytte med Knud, der overdrog Kongen Loverstrup og tog Kjellerup i Stedet.

Gaardens Bygninger vare vel vedligeholdte og Vaaningshuset en skjøn Borg med tvende Stokværk, Trappegavle og et spiirkronet Taarn. Kong Frederik havde anvendt meget paa den gamle Borgs Forskjønnelse; det var dertil en rummelig Bolig med en anseelig Hal og mange Værelser, udstyrede med et rigt Bohave, der vidnede om Tidens voxende Pragtsyge. Det var altsaa i Et og Alt en skjøn Vaaning, en fri Mand værdig i Adelens Glandsperiode.

Let nok var det da for Ide Nielsdatter at modtage og huse den store Skare Gjester, som nu strømmede til Kjellerup, nogle oprigtigt glædende sig over Eierens Lykke efter saa mange Gjenvordigheder, andre begjærlige efter at bivaane den sjeldne Høitidelighed, som nu der skulde feires i en talrig Kreds af Rigets bedste Mænd og Kvinder. Gjesternes Antal forøgedes desuden ved den Omstændighed, at Kong Frederik i disse Dage ventedes

---

*) Oprindelig: Kildetorp.

paa Gjennemreise til Mariager, hvor Hans Naade agtede at dvæle nogle Dage, i hvilken Anledning flere af Knuds fjerntboende Frænder og Kyndinge vare komne der til Egnen.

De nærmeste Slægtninge og ældste Venner havde indfundet sig allerede flere Dage før den berammede Høitid, først af Alle Folmer og Margaret med deres Børn, dernæst Christoffer Kruse med sin Hustru, Anna Seefeld og Laurids Lunov med Anna Enevoldsdatter. Saa vare de nu atter Alle, som vare i Live, samlede i Glæde, ligesom i gamle Dage paa Vingegaard, og undrende talte de indbyrdes om Skjebnens Omvexlinger i de forløbne Aar, idet de takkede den algode Gud for hans vise og kjærlige Førelse.

Men sex og tredive Aar vare gaaede hen over deres Hoveder, siden hiin mindeværdige Dag, da de traadte Dandsen i Vingegaards Storstue ved Anna Enevoldsdatters Brudefærd, og det maatte vel kjendes meer eller mindre paa dem. Christoffer Kruse og hans Hustru ere nu Folk til Aars og bære deres hvide Haar med Ære; Laurids Lunov er vel ved Magt, end mere ordknap og magelig, kjær ad Hyndestolen, men de Andre ere endnu kraftige og rørige, og et Par af dem have havt Lykke til at forlænge deres Ungdom langt ud over den sædvanlige Grændse.

Knud er endnu, trods sine fire og halvtredsindstyve Aar, lige saa flink en Rytter, som i hans unge Dage, og en langt drabeligere Jæger; dernæst til enhver Tid rede til at fegte, brydes og rende til Væds. See til Ide, om der er mange Rynker at finde i hendes endnu friske og blomstrende Aasyn, og hendes større Trivelighed har ikke gjort hendes Gang meget tungere. Folmer er endnu en slank Mand, der sidder rankt og frit i Saddelen, og i hans skjønne, brune Haar er endnu ikke et eneste graat Stænk at finde — men vel i hans Hustrues, uagtet de ikke sees, da Perlehuen dækker hendes endnu skjønne og rige Haar.

Disse Sølverstænk, dem gav dog Alderen hende ikke fra først af; de ere isnende Mærker fra hiin Rædselsnat, da Djævelens Udsending havde hende i sin Magt, og Gud syntes at have forladt hende. Vel, at sex og tredive Somre have dækket hiint sorte Mindes Grav med Glemselens Løv! Endnu har Ungdomsfriskheden ikke forladt hendes ædle og fine Træk, og hendes deilige Øine have deres fulde Glands. De kunne end, som Folmer sagde, da han med begeistrede Ord tegnede hendes Billede, see blidt som en Dues Øine og dog lyne som en Ørns. Barnets Uskyld og den modne Kvindes befæstede Fromhed og selvbevidste Værdighed afspeilede sig vexelviis i dette forunderlig dybe Blik, hvis fængslende Magt stedse blev sig selv lig; men der var nu en klarere Fred over hendes Aasyn og hele Væsen og mere Lys i hendes Smiil, end i hendes unge Dage.

De Trofaste, som nu vare sammen, mindedes de Hensovede, som de havde elsket, fornemmelig den fromme Moder, paa hvem Gud her paa Jorden havde lagt sin Haand saa tungt, men hvis Sjæl nu havde fundet Fred, da hendes Been for tre Aar siden vare stedede til Hvile i Harlev Kirke; dernæst de forlængst hensovede, dyrebare Venner, Ambrosius og Thøger, som tilsidst vare blevne forsonede, og hvis Sjæle nu, det haabede de, vare samlede i Glæde og Kjærlighed i det hellige Zion, hvorom Thøger engang havde talet.

Knud og hans Nærmeste fik dog ikke ret længe Stunder til at fordybe sig i Fortidens Minder; thi snart indfandt sig Jørgen Skram, nu Rigens Raad og en anseet Mand, og hans Hustru, Hilleborg Daa; og derefter kom Gjesterne Slag i Slag, saa tilsidst var der ikke et ledigt Kammer paa Borgen, eller en tom Baas i Staldene.

Dagen oprandt, en skjøn, solklar Dag, seent i Høst. Klokken ni vare Alle tilstede i Hallen, for at den egentlige Høitidelighed kunde være endt inden Klokken ti, som var Spisetiden. Det var en talrig Forsamling, og naar Knud saae sig om i den, da maatte han føle sig tilfreds-

stillet; thi Ingen havde svigtet, og mange af Rigets ældste og ædleste Slægter hædrede ved sine meest ansete Ætlinges Nærværelse hans Huus. Man regnede i hine Tider Slægtskabet langt ud, saa at alle de Slægter, der ved Ægteskabsforbindelser i Fortiden havde blandet deres Blod med Løvenbalkernes, regnedes for Frænder, og der fandtes da i Knud Mogensens Hal Medlemmer af Slægterne Bilde, Gyldenstjerne, Skeel, Friis, Rotfeldt, Kaas, Munk, Spend, dernæst nogle af Folmer Ruds og Jørgen Skrams nærmeste Frænder og enkelte Venner, hvoriblandt, foruden Kruserne og Lunoverne, Verner Parsberg, hvem Knud fordum ved Rye havde mærket med sit Sværd i Kinden, men siden atter forsonet sig med ham.

Da Alle vare komne til Stede, traadte Jørgens Farbroder, Iver Skram til Voldbjerg, frem og holdt i sin Haand Forligsakten, der var behørigt forsynet med Underskrifter og Sigiller, uden hvilke sidste intet Dokument i hine Tider havde Gyldighed. Han oplæste Akten Punkt for Punkt og kundgjorde saaledes, hvorlunde Jørgen Eriksen Skram og Knud Mogensen Løvenbalk nu for evigt vare forligte og som rette Sødskendebørn og gode Frænder med Huldskab og Troskab vilde leve i et bestandigt Venskab.

Derefter gik Jørgen Skram hen til Knud, rakte ham i Alles Paasyn sin Haand og hilste Margaret som sin Frænke ved at kysse hende paa Kinden. I lige Maade hilste Knud Jørgens Hustru, Hilleborg Daa, og hun og Margaret omfavnede hinanden og beseglede Forsoningen ved et søsterligt Kys.

Da Alle havde lykønsket de forligte Frænder, gik man til Bords. Til Høibords sad Knud og Hilleborg Daa, Jørgen Skram med Margaret og Folmer med Ide; men, som Henning, der endnu var i Knuds Brød som Kammersvend, sagde til Gaardfogeden, gamle Bent Tue — den Dag vare alle Pladser ved det lange Bord høie og fornemme, ingen lave, saa gammelt, ædeligt Blod flød der i Gjesternes Aarer, og saa stor var deres Anseelse eller Rigdom. Høstsolens Straaler faldt ind ad Vin-

vuernes Glarruder og meget ædelt Metal og mangen kostelig Ædelsteen funklede i Solstraalernes Glands; thi med Adelens tiltagende Rigdom vare Sædvanerne blevne end mere overdaadige, og Kongernes Forbud mod den stigende Pragtsyge vare og bleve næsten ganske magtesløse. Det kjendtes ved denne Leilighed baade paa Klædedragterne og paa Værtens Huusgeraad. Der var meget Sølv at skue paa Knuds og Ides festlige Bord, og blandt Viinkanderne manglede ikke Niels Pedersen Gyldenstjernes gamle, sølvforgyldte og med Helgenbilleder prydede Drikkekar, Slægten Løvenbalks værdifuldeste Arvestykke.

Vakker var Knud at skue, siddende for sin Bordende, endnu i sin fulde Livskraft, en ædel, mandig Skikkelse; selv nu, i denne glade og ærefulde Stund, var han faatalende, men af hans Øine lyste indre Tilfredshed, og hans Væsen var præget af den frie Mands stolte og selvbevidste Værdighed. Over Ides Aasyn spredte Glæden Ungdommens friske Skjær, hendes klare, blaae Øine funklede, og Smilehullerne i hendes Kinder lode sig nu og da see. Dog foer en Skygge af Veemod over hendes glade Aasyn, da hendes Blik faldt paa de Unge, fornemmelig da hun iagttog Folmers og Margarets smukke og kraftige, ældste Søn, Hans Folmersen Rud, og hun derved mindedes om, hvad der var hende og Knud negtet. Margarets Øine lyste af glad, moderlig Stolthed, naar hendes Blik faldt paa hendes Førstefødte. Hun var at see til som en Dronning, der modtager den Hyldest, som længe med Urette har været hende negtet. Dog søgte hendes Blik nu og da opad, og dets rene og ydmyge Fromhed mindede da Folmer om Ungsøsteren ved Vissing Klosters Talegitter. Hun takkede vel i Aanden Gud Herren for hans Naade og følte maaskee nu, midt i Opreisningens ærefulde Stund, at for den sande Christen er dog Æren kun som et Fnug, et Intet.

Bægrene gik flitligt om; dog var der ingen støiende Lystighed at mærke; en vis glad Høitidelighed var udbredt

over Alle. Da greb Jørgen Skram sit Bæger, reiste sig og sagde:

„Nu, da Alt er kommet til en god, fast og bestandelig Ende ved det Forbund og Forlig, Knud Mogensen og jeg have indgaaet med hinanden, og dette nu saaledes lykkeligen er skeet og fuldbyrdet, saa der fra nu af stedse skal være Fred og kjærlig Forstaaelse os imellem, da tømmer jeg dette Bæger til Ære for denne min ædle og rette Frænde, saa og for hans Søster, min kjære Frænke, ædle og velbyrdige Kvinde, Fru Margrethe Mogensdatter! Herren skjenke dem og alle Deres al Lykke og Benedidelse nu og til Deres Dages Ende! I gode Mænd og Kvinder, som her tilstede ere, I gjøre nu, som jeg, og tømme Eders Bægre med god Villie indtil sidste Draabe!"

Alle reiste sig, løftede med et Bifaldsraab deres Bægre og tømte dem.

„Gid alle gode Dannemænd," sagde Folmer Rud, inden han atter tog Sæde, „stedse saa vilde forliges, som Jørgen og Knud! Jeg skjænker i paa Ny og drikker paa Samdrægtighed og Ensindighed mellem alle Frænder og gode danske Mænd!"

Den Skaal blev drukken, Knud takkede smukt og værdigt for den ham og hans Søster beviste Ære, og derefter løstes Tungebaandene, og Munterheden tog til. —

Just som Lystigheden var størst, da gjaldede et Horn i Borggaarden. Alle taug pludseligt og undrede sig over, hvilken Gjest det kunde være. Henning blev skikket ud for at bringe Besked, men da han kom tilbage, smækkede han Døren op paa vid Gab og raabte med høi Røst:

„Hans Naade, Kongen!"

Alle reiste sig brat, i stor Forundring, og Knud og Ide ilede deres uventede og fyrstelige Gjest i Møde. Med kongelig Værdighed traadte Kong Frederik ind i Hallen, ikkun ledsaget af Rigens Hofmester, den ædle og høit fortjente Peder Oxe, og af sin Staldmester, Jens Truidsen.

Begge disse Herrer traadte ind med blottede Hoveder, hvorimod Kongen havde sit Hoved bedækket. Den sorte Fløiels Baret med den hvide Strudsfjeder, fastholdt af en Ædelsteens Agraffe, sad kjekt paa hans korte, mørke Haar, han havde et skjønt Sværd ved Siden, men iøvrigt var han klædt i en simpel, mørkebruun Reisedragt, over hvilken var kastet en kort, med Foerværk kantet spansk Kappe; den hvide, krusede Pibekrave sluttede tæt om Halsen, og Skjægget var kort studset. Hans smalle, udtryksfulde Aasyn blussede af det skarpe Ridt, og af hans kloge brune Øine lyste et muntert Blink. Han rakte sin kongelige Haand til Knud, som kyssede den ærbødigt; derpaa hilste han Ide saare mildt; thi hun var nu vel kjendt med Kong Frederik og havde paa Bygholm kredentset mere, end eet Bæger Viin, til ham ved sit eget Bord.

„Komme vi ei for silde," sagde Hans Naade muntert, „og er ikke alt Tønden tom og Tappen tør, da kunde det lyste Os, Knud Mogensen, at tømme et Bæger med Dig paa denne Din Æresdag."

„Eders Naade!" svarede Knud, hvis Aasyn lyste af Glæde og Taknemmelighed, „ikkun dette fattedes for at gjøre min Lykke fuldkommen; thi foruden den Ære, derved vorder mit Huus beviist, kan jeg da see Kong Frederik i denne Hal og ikke mindes, at Eders kongelige Majestæt haver jeg først og fornemmelig at takke for min Lykke og denne Dags ærefulde Opreisning?"

„Nu," svarede Kong Frederik og klappede Knud velvilligt paa Skulderen, „det vi gjorde for Dig, gjorde vi gjerne, og derved blev ikkun fuldbyrdet, hvad ret og billigt var. Ei, der har vi den Mand, uden hvis Retsindighed og broderlige Sindelag denne fortrædelige Sag ikke vilde været ført saa lykkeligt til Ende!"

Som Kongen sagde dette, nikkede han til Jørgen Skram og hilste derpaa naadigt til alle Sider.

„I høre dog nu, I gode Mænd og ædle Kvinder," tog han igjen til Orde, „hvor det gik til, at vi kom herhid; thi vi maae bekjende, at Lykken, hun var her større, end Forstanden. Det lystede os at forraske de gode

Klostersøstre udi Mariager og ved at indfinde os uformodet at befrie dem for den hæderfulde Modtagelses Besværlighed; og rede vi da denne Morgenstund aarle fra Randers, og brugte vi vor gode Hest saa vel, at vi red vort ganske Følge ledig, paa nær Rigens Hofmester, her staaer, Jens Truidsen, og to Livdrabanter — et vakkert Ridt var det, ikke saa, Peder?"

Rigens Hofmester, der imidlertid havde vexlet Hilsener med flere af de Tilstedeværende, vendte sit ædle og skjønne Aasyn mod Kongen. Hans stolte og strenge Blik, af hvilket hans Overlegenhed lyste, blev muntert og skjemtefuldt, idet han svarede:

„I en Uge vil jeg ikke forvinde det! Jeg forglemte, at jeg har fjorten Aar flere at bære, end Eders Naade."

„Ha, ha!" loe Kongen og vedblev saa: „Som vi kom her, uden Kjellerup, da kom en fager, ung Bondepige imod os, og Peder vilde i Snak med hende, ei saa?"

„Det tykkes mig dog," svarede Rigens Hofmester, „at det var Eders Naade, der standsede og sagde det første Ord."

„Nu," foer Kongen smilende fort, „vi talte hende til og spurgte Nyt her fra Egnen, om Kong Frederik monne alt være kommen til Mariager? Dog, hun vidste Intet om os, og af hendes Tale fornam vi, at Bønderne her ikke bekymrede sig om Kongen, al den Stund de vare ganske opfyldte af den Ære, der denne Dag times deres Huusbond; saa lystede det os at see herind og faae en Part med af Æren og en Slurk Øl at slukke vor Tørst med; er det os og kjært en Gang igjen at sætte vor Fod i den Hal, der forhen var vor egen."

Kong Frederik sagde dette med Lune. Dog laae der maaskee en lille, skjult Braad i hans Ord, ikke stilet mod Knud Mogensen personligt, men mod den Stand, han tilhørte, og hvis Overmagt i Stort, som i Smaat, Kongen ofte fik at føle.

De gode Mænd og Kvinder i Knuds Hal, de neiede sig nu dybt nok for Kongen, da han derefter skred gjennem Forsamlingen for at tage Plads for Bordenden, hvor

Ide skyndsomt havde ladet dække paa Ny for sin kongelige Gjest. Kong Frederiks Færd, Blik og Lader bar ganske Præget af det, han var, en ædelsindet og vel begavet Fyrste, endnu i sin Manddoms fejreste Alder og paa sit Livs og sin Regjerings glimrende Middagshøide; dertil en lykkelig Fyrste, heldig i Krig som i Fred, mens de ham underlagte Lande nøde en Anseelse og en Velstand, som ingensinde i senere Tider er bleven naaet.

Forinden Kongen tog Plads, blev Margaret forestillet for ham. Han studsede, da han nu for første Gang saae Knud Mogensens fagre Søster, om hvem han vel havde hørt tale. Han saae hende nogle Øieblikke ind i hendes deilige Øine, mens hun rødmede dybt; derpaa smilte han sørgmodigt, kyssede hende paa Kinden og sagde saa, idet han kjendeligt bevæget vendte sig mod Knud:

„Guds Dros! I vort Liv saae vi ikkun een Kvinde, der var mere fager, end denne Din ædle Søster; hun seer hende saare lig!“

Derpaa tog han Plads ved Bordet med et Suk; men de omkringstaaende gode Mænd og Kvinder vexlede Blikke; thi Alle gjettede, at Hans Naade med den ene Kvinde maatte have sigtet til Jomfru Kirstine Hardenberg, hvem han havde været til Sinds at ægte og gjøre til Danmarks Dronning; men hendes Fader, Hr. Eiler Hardenberg til Mattrup, modsatte sig det af Omhu for sin Datters sande Lykke, og det hjalp ikke, at Kong Frederik overvældede ham med sin Gunst og gjorde ham til Rigens Hofmester, hvorfor han ogsaa sluttelig faldt i Unaade.

Den lykkelige Konge, der endnu var Ungkarl og først to Aar senere formælede sig med sit Sødskendebarn, Sophie af Meklenborg, havde saaledes dog, som saa mange andre Dødelige, sin Hjertesorg at bære paa; men nu glemtes snart alle Sorger. Kongen forfriskede sig ved et godt Maaltid, idet hele Forsamlingen staaende bivaanede det, og kun paa hans udtrykkelige Opfordring tog Rigens Hofmester Plads ved hans Side, saa forunderlig skrigende en Modsætning var der mellem Forholdets sande Be-

skaffenhed og den underdanige Form, i hvilken Livet ved Hove var støbt.

Knud og Verner Parsberg betjente Kongen, mens han spiste. Den sidste Adelsmand var i Gunst; thi da Kong Frederik ved sin Kroning maatte døie den Ydmygelse, at af sytten Adelsmænd, hvem han tilbød Ridderværdigheden, de fjorten, ydmygeligt i Formen, men overmodigt i Tanken, afsloge den tilbudte Ære, havde Verner Parsberg været en af de tre, der nedlode sig til at modtage Ridderslaget af hans Haand. Den mægtige Undersaat, der nu sad ved Kongens Side og i hvis stærke Haand Rigets Styrelse anden Gang var lagt, maa have viist samme stolte Selvfølelse og ikke villet skylde sin Konge nogen Gunst, eller ogsaa maa Kong Frederik have tabt Lysten til at hædre Rigets store Herrer; thi Peder Oxe blev ingensinde Ridder og hed til sin Død slet og ret Peder Oxe.

Snart opfordrede Kongen Alle til at tage Plads, og det muntre Drikkelag, som nu begyndte, varede til langt ud paa Natten; thi Lysten til at pokulere var snarest tiltagen i Kong Frederiks Regjeringstid. Omsider reiste Kongen sig for at gaae til Hvile og nyde et Par Timers Søvn, idet han muntert sagde:

„Hvad monne nu den gode Abbedisse udi Mariager, Fru Cæcilie Lykke, tænke om mig? Idag er Følget kommet til Klostret uden Konge, imorgen kommer Kongen uden Følge!"

„Derfor er Raad," svarede Knud paa Stand. „Ville mine Venner her, som jeg, og Eders Naade tillsteder det, da skulle vi være tidlig i Sadlen og Alle, som En, med vore Svende ledsage Eder til Klostret."

Saaledes skete det. — Da Solen den næste Morgen lod sine Straaler skinne paa Kjellerups forgyldte Taarnfløi, red et stort Tog af Gaarden ad Mariager til. Fremmest red Kongen med Knud Mogensen ved sin Side, efterfulgt af de to Livdrabanter; dernæst Rigens Hofmester med Jørgen Skram og efter dem hele den øvrige Skare, i Alt med Svendene over hundrede Ryttere.

Muntert gik det ad Mariager til, og da Kongen selv førte an, var den Miils Vei snart tilbagelagt. Allerede paa Veien dertil hilstes han med Glæde af nogle Herrer af hans Følge, som, bekymrede over hans Udeblivelse, vare redne ud for at opsøge ham. Fru Cæcilie Lykke saae Hans Naade ankomme i god Behold med ikke ringere Glæde, men lod dog tillige skimte nogen Fortrydelse over, at den festlige Modtagelse var bleven til Intet. Hun forfærdedes vel ogsaa ved at see den store Skare Gjester, Kongen førte med sig; men i saa Henseende slap hun naadigt; thi Knud og hans Gjester stege blot et Øieblik af Sadlen for paa Kongens Opfordring til Tak for god Ledsagelse at tømme et Bæger med ham.

Derpaa rede de Alle tilbage til Kjellerup, dog kun for der snart at skilles, idet de toge Afsked med hinanden, hilsende og velsignende hinanden med hjerteligt Venskab. Saa droge Frænder og Venner hver til Sit for, ligesom Knud og Ide, der bleve tilbage i Hjemmet, at spinde deres Livstraad til Ende gjennem Fryd og Sorg, som er alle Dødeliges fælleds Lod. —

Lange Tider ere siden henrundne, Slægt er fulgt paa Slægt under Tingenes store og mærkelige Omskiften. De Skove, i hvilke hine Dages gode Mænd og Kvinder færdedes med Hund og Falk, ere forlængst faldne for Øxen, de Mure, der hørte deres glade Jubel og tunge Smertenssuk, for største Delen hensmuldrede og jevnede med Jorden. Selv ere de blevne til Støv, og ere end deres Navne blevne bevarede, skrevne paa Pergament, eller hugne i Steen, om nogle af dem maa det siges, at end ikke Støvets Hvilested kjendes:

Deus afflavit et dissipati sunt —

Gud bød, og de maatte forsvinde,
Som Avner adspredes for Vinde!*)

---

*) Vedel Simonsen.

Ende.